

0.542

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΑΡΧΕΙΟΝ ΚΡΗΤΗΣ

**ΣΥΛΛΟΓΗ ΕΓΓΡΑΦΩΝ
ΖΑΧΑΡΙΑ ΠΡΑΚΤΙΚΙΔΗ
(ἢ Τσιριγιώτη)**

Ἔγγραφα ἐτῶν 1810 — 1834

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: **ΣΤΥΛ. ΜΟΤΑΚΗ** ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ,
ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΧΑΝΙΑ - 1953

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ: ΕΜΜ. ΠΕΤΡΑΚΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΑΡΧΕΙΟΝ ΚΡΗΤΗΣ

**ΣΥΛΛΟΓΗ ΕΓΓΡΑΦΩΝ
ΖΑΧΑΡΙΑ ΠΡΑΚΤΙΚΙΔΗ
(ἡ Τσιριγιώτη)**

Ἔγγραφα ἐτῶν 1810 — 1834

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: **ΣΤΥΛ. ΜΟΤΑΚΗ**, ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ,
ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
— ΧΑΝΙΩΝ —
Αρ. βιβλ. 5035
Χρονολ. Είσοδ. 5-4-1958
Επίδοσης Διευθυντ. Αρχείου
Αρ. 94059 ΜΟΤ

ΧΑΝΙΑ — 1953

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ: ΕΜΜ. ΠΕΤΡΑΚΗ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Παριστάμεθα ἔνιστε μάρτυρες διαφόρων ἐκδηλώσεων ἐκ μέρους Κρητῶν λογίων, παραπονουμένων διὰ παραγκωνισμὸν τῶν ἀγωνιστῶν τῆς Κρήτης ἐκ τοῦ Ἱστορικοῦ Ἑλληνικοῦ Πανθέου. Νομίζομεν ὅτι, ἂν ἀληθῶς τοιοῦτον συμβαίνει, ὑπαίτιοι τῆς καταστάσεως εἴμεθα ἡμεῖς οἱ ἴδιοι, οἱ ὅποιοι δὲν ἐφροντίσαμεν ὅσον ἔπρεπε διὰ τὴν μελέτην καὶ διάδοσιν ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον τῆς Ἱστορίας τοῦ τόπου μας, ἠρκέσθημεν δὲ εἰς τὰ ἱστορικὰ ψυχία τὰ ὁποῖα ἱστορικοὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ρίπτουν εἰς τὰς σελίδας τῶν περὶ Κρήτης καὶ τοῦ Κρητικοῦ ἀγῶνος, εἰς ὑπάρχουσαι, ἐξ ἄλλου, ἱστορικαὶ μονογραφίαι καὶ ἱστορικὰ ἔργα (Κριτοβουλίδης, Ψιλλάκις, Κριάρης, Μουρέλλος κ. ἄ.) δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐξαντλήσουν τὸ θέμα τῆς Ἱστορίας τῆς Κρήτης, ἐφ' ὅσον μέχρι στιγμῆς οὔτε τὰ Βενετικά ἀρχεῖα περὶ Κρήτης ἔχουν ἐρευνηθῆ οὔτε τὰ τουρκικὰ τοιαῦτα τὰ ἐν Ἡρακλείῳ, Χανίοις καὶ Κων/λεῖ ἔχουν μεταφρασθῆ οὔτε τὰ ἐν τῷ Ἱστορικῷ Ἀρχεῖῳ Κρήτης ἑλληνικὰ ἀπὸ τοῦ 1770 καὶ ἐντεῦθεν ὑπάρχοντα καὶ εἰς πολλὰς χιλιάδας ἀνερχόμενα ἔγγραφα ἔχουσι δημοσιευθῆ μέχρι σήμερον. Πῶς λοιπὸν εἶναι δυνατόν νὰ γνωσθῆ ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ἢ Ἱστορίας τῆς Κρήτης καὶ ἡ προσφορὰ τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ Πανελληνίου, ὥστε νὰ καταλάβῃ αὕτη ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας τὴν θέσιν ἢ ὁποῖα τῆς ἀνήκει;

Ἄλλ' ἡ διαπίστωσις τὴν ὁποῖαν κάμομεν δὲν ἐλπίζομεν νὰ ὠφελήσῃ εἰς τίποτα. Ἡ μελέτη τῶν ἀρχείων, ἢ μετάφρασις τῶν ξενογλώσσων τοιούτων καὶ ἡ δημοσίευσίς τῶν σημαντικωτέρων τοῦλάχιστον ἐκ τούτων, προϋποθέτει κολοσσιαίαν ἐργασίαν καὶ δαπάνην ἑκατομμυρίων, διὰ τὰ ὁποῖα ἡ δυνατότης ὑπὸ τὰς παρούσας συνθήκας ἐλλεῖπει. Τὸ ἐπιστημονικὸν λ. γ. προσωπικὸν τοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχείου Κρήτης, τὸ ὁποῖον φύσει καὶ θέσει προώρισται νὰ ἀποτελέσῃ τὸν πυρῆνα τῆς ὅλης αὐτῆς ἐργασίας, σύγκειται νῦν ἀπὸ ἓνα καθηγητὴν Γυμνασίου, ἀπεσπασμένον ὑπερωριακῶς πρὸς ἐπιτέλειον μιᾶς ἀπλῆς ἐποπτείας ἐπὶ τῆς τρεχοῦσης ἐργασίας τοῦ Ἀρχείου καὶ τοῦ ὁποῖου ἡ προθυμία καὶ ἡ θέλησις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καλύψουν οὔτε ποσοστὸν τῶν ἀπαιτήσεων τὰς ὁποίας προϋποθέτει ἡ ἐργασία αὕτη. Χρήματα ἐπίσης δὲν ὑπάρχουσι διὰ μίαν εὐρύτεραν ἐκδοτικὴν προσπάθειαν. Ἀναγκαστικῶς λοιπὸν ἢ πρέπει νὰ σταυρώσωμεν τὰς χεῖρας καὶ νὰ περιμένωμεν τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, κατὰ τὸν ὅποιον κράτος καὶ ἰδιῶται θὰ εὐδοκήσουν διὰ τὴν χορήγησιν τῶν μέσων τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς ἐργασίας ἢ πρέπει νὰ προχωρήσωμεν ἐκ τῶν ἐνότων εἰς ὑποτυπώδη ἔρευναν καὶ δημοσίευσιν μεμονωμένων ἱστορικῶν στοιχείων ἐκ τῶν παρὰ τῷ Ἀρχεῖῳ Κρη-

της και μόνον ἀποκειμένων, κατὰ τὰς δυνατότητας και τὰ μέσα τὰ ὁποῖα διαθέτομεν. Ἐκ τῶν δύο τούτων προετιμήσαμεν τὸ δεύτερον, προβαίνοντες εἰς τὴν δημοσίευσιν τῆς παρουσῆς ἱστορικῆς συλλογῆς.

Πιθανὸν ἢ παρούσα ἔκδοσις νὰ μὴν προσφέρῃ νέα σημαντικὰ στοιχεῖα εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἱστορίας μας. Ὅμως, ἐπειδὴ ἡ ἐπιστήμη ἐπιθυμεῖ πάντοτε τὴν ὀριστικοποίησιν τῶν δεδομένων, οὐδεμίαν δὲ προσφορὰ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν εἶναι δυνατόν νὰ θεωρηθῇ περιττὴ ἢ ἄσκοπος, προβαίνομεν εἰς τὴν ἔκδοσιν. Πιθανὸν ἐπίσης ἢ Κρητικὴ ἱστορία νὰ μὴν εἶναι δυνατόν οὔτε μελλοντικῶς νὰ καταλάβῃ εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ και τοῦ ἐπισήμου Κράτους τὴν θέσιν ἢ ὁποῖα τῆς ἀνήκει. Εἴθισται τὰ γεγονότα τῆς Ἑθνικῆς μας ἱστορίας, ἐπειδὴ εἶναι ἀπειρα τὸν ἀριθμὸν, νὰ ἐξαιρῶνται ἐκλεκτικῶς, οὐχὶ βάσει τῆς πραγματικῆς τῶν ἀξίας, ἀλλὰ βάσει τῶν ἐκ τούτων ἀποτελεσμάτων εἰς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς ἀπελευθερώσεως. Ἐν Κρήτῃ δέ, παρὰ τὰ ὑπέροχα κατορθώματα τοῦ λαοῦ τῆς κατὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ 1821—30, δὲν ἐπετεύχθησαν ἀποτελέσματα τοιαῦτα, τὰ ὁποῖα νὰ παρίστανται ἀπλοῖ καὶ ἑναργεῖς μάρτυρες τῆς προσφορᾶς τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ εἰς τὸν ἀγῶνα, καθ' ὃν ἐπετεύχθη ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος. Διότι δυστυχῶς ἡ Κρήτῃ δὲν περιελήφθη ἀρχικῶς εἰς τὰ ὄρια τοῦ ἐλευθέρου κράτους. Ἐξ αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ ἐκ προθέσεως, προῆλθεν ὁ παραγκωνισμὸς αὐτός, ὁ ὁποῖος και μετὰ τὴν συγγραφὴν τῶν νέων ἱστοριῶν, τῶν συγχρόνων και προγενεστέρων, πιστεύομεν ὅτι θὰ ἐξακολουθήσῃ και πάλιν, δι' οὓς λόγους ἀνεφέραμεν. Νομίζομεν ὅμως ὅτι τὸ τοιοῦτον οὔτε νὰ μᾶς πικράνῃ πρέπει οὔτε νὰ μαράνῃ τὸν ζῆλον μας πρὸς τὴν ἔρευναν. Τὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου μας, ὁποιαδήποτε και ἂν εἶναι ἡ ἀμοιβή, ἔχομεν υποχρέωσιν νὰ τὴν μελετήσωμεν, χάριν τῆς ἐπιστήμης και χάριν τῶν προγόνων μας, τῶν ὁποίων τὰ θαυμαστά ἔργα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μείνουν ἄγνωστα και ἄδοξα κατὰ τὴν ρῆσιν τοῦ Ἡροδότου.

Ἡ παρούσα συλλογὴ τοῦ ἐξ Ἡρακλείου λογίου και διδασκάλου Ζαχαρίας Πρακτικίδῃ ἢ Τσιριώτῃ, διασωθεῖσα παρὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἐμμ. Πρακτικίδῃ, βιβλιοπώλου ἐν Ἀθήναις κατὰ παρελθόντα αἰῶνα, και παραδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἐμμ. Γ. Γιάνναρη εἰς τὸ Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον Κρήτης, ἐταξινομήθη χρονολογικῶς παρὰ τοῦ τότε διευθυντοῦ κ. Ν. Τωμαδάκη κατὰ τὸ ἔτος 1933. Περιλαμβάνει περὶ τὰ 300 ἔγγραφα διαφόρου περιεχομένου τῶν ἐτῶν 1810—1834 και τινὰ ἄλλα ἀχρονολογητα.

Εἰς τὴν ἀνὰ χεῖρας ἔκδοσιν περιελάβομεν προσέτι 8 ἔγγραφα τοῦ Ζαχ. Πρακτικίδῃ ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ ἐν τῷ Γ. Α. Κρήτης ἐπαναστατικοῦ ἀρχείου τοῦ 1821, (1) παραλείψαντες ἀντιθέτως τὴν δημοσίευσιν ἐγγράφων τινῶν τῆς συλλογῆς, τὰ ὁποῖα ἢ δὲν ἔχουσι σημαντικὴν ἱστορικὴν σημασίαν ἢ ἔχουσι δημοσιευθῆ εἰς βιβλία και περιοδικὰ προγενεστέως. Μνεῖαν τῶν τοιούτων ἐγγράφων ποιούμεθα εἰς τὴν οἰκείαν χρονολογικὴν θέσιν, ἐν ἣ και περίληψιν τοῦ περιεχομένου αὐτῶν παραθέτομεν.

Ἐπὶ τῆς ἐν λόγῳ συλλογῆς εὔρομεν, γενομένην παρὰ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ἀρχείου, προσεργασίαν, περιοριζομένην εἰς ἀπλὴν ἀντιγραφὴν τῶν ἐγγράφων. Ταύτην, ὡς μὴ σύμφωνον πρὸς τὰς ἰδικάς μας ἀντιλήψεις και οὐχὶ ἀνευ σφαλμάτων και χασμάτων γενομένην, ἀνετρέψαμεν ἐξ ὀλοκλήρου και προσέβημεν εἰς νέαν ἀντιγραφὴν τῶν περισοτέρων ἐγγράφων.

Σ. ΜΟΤΑΚΙΣ

(1) Ν. Τωμαδάκη: «Γεν. κεφαλαιώδης καταγραφὴ τῶν ἐν τῷ Ἱστορ. Ἀρχ. Κρήτης (1933)».

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΠΡΑΚΤΙΚΙΔΗΣ

Τὸν ἐξ Ἡρακλείου Κρήτης (1) λόγιον καὶ διδάσκαλον Ζαχ. Πρακτικίδη εὐρίσκομεν εἰς Θυμαϊνὴν κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, μετέχοντα ἐνεργῶς τῶν συμβουλίων καὶ διαβουλίων κατὰ τὴν κίνησιν τῶν Σφακίων.

Τὰ τοῦ βίου τοῦ ἀνδρὸς παρέμειναν ἐν ἀφανείᾳ ἕνεκα τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ ἐκ Κρήτης καὶ τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἀξιοπρεποῦς αὐτοῦ χαρακτῆρος, τὰ ὅποια δὲν τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ διεκδικήσῃ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι τὴν θέσιν, ἣ ὅποια, ἕνεκα τῶν πολλαπλῶν του ὑπηρεσιῶν καὶ τῆς μορφώσεως, δικαιοματικῶς τῷ ἀνήκεν, μετέχων τῶν διαπληκτισμῶν καὶ ἐρίδων, αἱ ὅποια προηγήθησαν τῆς διανομῆς τῶν ἀξιομάτων καὶ ὀφεικίων μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν. Μόνον κατὰ τὸ 1842 ἐδημοσιεύθη σύντομος βιογραφία τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὴν ἐφημερίδα «Φίλος τοῦ Λαοῦ», τὴν ὁποίαν φαίνεται ἀγνοῶν ὁ Πρακτικίδης. Κατὰ τὸ 1866, τῇ ἐγκρίσει τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἐδημοσιεύθη ἑκτενὴς βιογραφία καὶ σύντομος ἱστορία τῶν ἐν Κρήτῃ γεγονότων τοῦ πολέμου 1821. Τὴν βιογραφίαν αὐτὴν μετὰ τῆς συνοπτικῆς ἱστορίας, γραμμένης διὰ χειρὸς Πρακτικίδου—ὅπως πληροφοροῦμεθα—παρκαθέτομεν, ἀποσπῶντες ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Χρυσάλλις», τεύχη 77—81 τοῦ ἔτους 1866, ὅπου κατὰ πρῶτον ἐδημοσιεύθησαν.

«Ὁ Ζαχαρίας Πρακτικίδης, ὁ ἀπλῶς ταπεινὸς Ζαχαρίας ἐν τῇ πατρίδι του κατὰ τὴν τότε συνήθειαν τῶν διδασκάλων καλούμενος, ἐγεννήθη τῷ 1784 ἐν Ἡρακλείῳ τῆς Κρήτης, ὅπου καὶ ἐξεπαιδεύθη· ἐσχολάρχησε δὲ πρῶτον εἰς τὴν ἐν Ρεθύμνῃ τῆς Κρήτης συσταθεῖσαν ἑλληνικὴν σχολὴν ἀπὸ τοῦ 1802 μέχρι τοῦ 1808, ὅθεν μετατέθη εἰς τὴν ἐν Ἡρακλείῳ κεντρικὴν σχολὴν ἔνθα ἐσχολάρχησε μέχρι τοῦ 1818. Διακόψας δὲ τότε τὰς παραδόσεις του διὰ τὴν ἐκ τῆς Αἰγύπτου μεταδοθεῖσαν εἰς Κρήτην πανώλην, μετέβη τῷ 1820 εἰς τὴν ἐπαρχίαν Σφακίων, ὅπου συστήσας ἑλληνικὴν σχολὴν παρέδιδε τὴν γραμματικὴν ἕως τὸν Μάρτιον τοῦ 1820, ὅτε καὶ ἐξερράγη ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάστασις. Τὸν δὲ Μάρτιον τοῦ 1822 διωρίσθη μέλος τῆς ἐν Σφακίῳ κεντρικῆς διοικήσεως, καὶ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους μέλος τοῦ δικαστηρίου τῶν πολεμικῶν. Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1823 ἐξελέχθη πληρεξούσιος τῆς Κρήτης εἰς τὴν ἐν Ἀστρείῳ Β' Ἐθνοσυνέλευσιν καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν αὐτῆς βουλευτὴς εἰς τὸ βουλευτικὸν σῶμα, μεθ' ὃ ἐξελέχθη πάλιν πληρεξούσιος εἰς τὴν ἐν Τροιζίνι Γ' Ἐθνοσυνέλευσιν, ὅπου καὶ διέμεινε μέχρι τῆς ἀποπερατώσεως τῶν ἐργασιῶν τῆς.

(1) Ἐκ τῶν ἐγγράφων τῆς συλλογῆς εἰκάζομεν ὅτι ὁ Ζ. Π. κατάγεται ἐκ τοῦ χωρίου Μουχτάρων Πεδιάδος.

» Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὁ Ζαχαρίας Πρακτικίδης ἤρχισε νὰ παραγωνίζηται. Διωρίσθη ἀλλεπαλλήλως εἰς μηδαμινὰς σχεδὸν θέσεις εἰς τὰς νήσους Κυκλάδων μέχρι τοῦ 1839, ὅτε πιεζόμενος πανταχόθεν ὑπὸ τῆς ἀχρηματίας καὶ τῶν ἀναγκῶν πολυμελοῦς οἰκογενείας ἐγκατέλιπε τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν καὶ προσκληθεὶς μετέβη εἰς Πάρον καὶ ἀνέλαβε περὶ τὰς δυσμὰς τοῦ βίου του τὸ διδασκαλικὸν αὐθιγὸν ἐπάγγελμα. Ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς μόλις ἔτους, διαλυθέντος τοῦ σχολείου διὰ τὸ ἀνεπαρκὲς τῶν πόρων του, ὁ Ζαχαρίας Πρακτικίδης ἔλαβε θέσιν γραμματέως εἰς τὸ Δημαρχεῖον Ναούσης τῆς Πάρου, ἔνθα καὶ ἐτελεύτησε περὶ τὰ μέσα τοῦ 1845 ἀφείς κληρονομίαν εἰς τὴν πολυμελεστάτην καὶ ἀπροστάτευτον οἰκογένειάν του ἐσχάτην ἄλλ' ἔντιμον πενίαν. Ὁ μακαρίτης, ὡς ἐκ τῆς διηγήσεώς του δύνανται νὰ κρίνωσιν οἱ ἀναγνώσται τῆς Χρυσᾶς Βίβλου, ἦτο ἀνὴρ εὐθύς λέγων τὴν σκάφην σκάφην καὶ μὴ ἀρεσκόμενος εἰς τὴν κολακείαν, τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ῥαδιουργίαν, ὅθεν ἔπαθεν ὅτι καθημέραν συνήθως συμβαίνει εἰς τοὺς τιμίους καὶ ἀκαρξίους ἀνθρώπους· παρηγκωνίσθη, ἐλησημονήθη, καὶ ὁ παλαιὸς διδάσκαλος, ὁ πληρεξούσιος τῆς πατρίδος του, ὁ μέχρι τελευταίας πνοῆς μετὰ ζήλου καὶ πίστεως ἐκπληρῶν τὰ ἀνατεθέντα αὐτῷ καθήκοντα, ἀπέθανεν εἰς σκοτεινὴν γωνίαν, πένθη, ἀσημος, ἀπηλπισμένος, ἀφοῦ μέχρι τραγῶς κατέπτε τὸ πικρὸν τῆς δυστυχίας ποτήριον! Ὁ Ζαχαρίας Πρακτικίδης οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ ἔλθῃ εἰς Ἀθήνας νὰ ῥαδιουργήσῃ, νὰ παραστήσῃ τὰ δίκαιά του, νὰ γράψῃ λιβέλλους, ν' ἀπειλήσῃ, νὰ δωροδοκῆσῃ· ἦτο λοιπὸν πρὸς Θεοῦ δυνατὸν νὰ ἐνθυμηθῇ αὐτὸν τὸ ἔθνος καὶ οἱ κυβερνῶντες αὐτό! ἦτο δυνατὸν νὰ δώσωσιν ἄρτον εἰς ἀνθρώπον τὸν ὅποιον οὐδὲ ἀνάγκην πλέον εἶχον, οὐδὲ ἐφοβοῦντο!.. Ἄλλοι εἶναι οἱ ἀγωνισταὶ οἱ ὅποιοι δικαιοῦνται νὰ ῥωφήσωσι καὶ τὴν τελευταίαν ῥανίδα τοῦ δημοσίου ταμείου, καὶ οἱ ὅποιοι καὶ θέσεις καὶ τιμὰς καὶ ἀποδοχὰς καὶ προικοδοτήσεις λαβόντες καὶ δις καὶ τρίς, πάλιν εὐρίσκονται ἡδικοημένοι ὑπὸ τῆς ἀχαρίστου τῶντι πατρίδος, καὶ ἄλλιν καὶ πάντοτε εἰς αἰῶνας τῶν αἰῶνων αὐτοὶ τε καὶ οἱ ἀπόγονοὶ των ἔχουσι καὶ θὰ ἔχωσι δικαιοτάτας ἀπαιτήσεις ἀνταμοιβῆς, περιθάλψεως, μισθοδοσίας.

» Ὁ διδάσκαλος Ζαχαρίας Πρακτικίδης αὐτήκοος καὶ αὐτόπτης γενόμενος ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ τῶν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν συμβάντων, ἔγραψεν ὅσας ἐδημοσιεύσαμεν σημειώσεις, διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν ἴσως κατόπιν εἰς ἔργον ἱστορικὸν σπουδαιότερον· ἀλλὰ διορισθεὶς πληρεξούσιος ἀνεχώρησεν ἐκ Κρήτης καὶ ἐγκατέλιπε τὰς σημειώσεις του εἰς τινα φίλον του, ὅστις ἐρωτηθεὶς κατόπιν ἀπεκρίθη αὐτῷ ὅτι ἀπωλέσθησαν. Μετὰ καιρὸν τὸ μὲν πρῶτον χειρῶν γραφόν, τὸ σκέδιον δηλαδὴ, εὐρέθη εἰς τὴν δημοσίαν βιβλιοθήκην, ὅθεν λαθεῖν τις ἐδημοσίευσεν αὐτὸ διὰ τοῦ Φίλου τοῦ Λαοῦ, χωρὶς νὰ ἔχη περὶ τούτου οὐδόλως γνῶσιν ὁ τότε ἐν Πάρῳ διαμένων Ζ. Πρακτικίδης, ὅστις καὶ ἔγραψε περὶ τούτου παραπονούμενος καὶ ἀπορῶν πρὸς τὸν συντάκτην τῆς εἰρημῆνης ἐφημερίδος.

» Τὸ δὲ διὰ τῆς Χρυσᾶς Βίβλου δημοσιευθὲν ἀντίγραφον τὸ καὶ πληρέστερον τοῦ σχεδίου εὐρέθη μεταξὺ ἄλλων ἐγγράφων τοῦ ἀποβιώσαντος διδασκάλου, ὅθεν περιήλθεν εἰς χεῖρας ἡμῶν. Τὸ ἐξεδόσαμεν δὲ διότι φρονοῦμεν ὅτι πρέπει νὰ δημοσιεῦνται ὅλαι ἀνεξαιρέτως αἱ ἱστορικαὶ πραγματεῖαι ἢ σημειώσεις, αἱ γραφεῖσαι περ' ἀνδρῶν λογίων ἢ καὶ ἀπλῶς συγχρόνων τῶν ἱστορουμένων γεγονότων».

Θ. Ν. Φ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ

Τοῦ κατὰ τὴν Νῆσον Κρήτην εἰς τε τὰ Χανιά καὶ
Ρέθυμνον συμβάντος πολέμου ὑπὸ τῶν Σφα-
κιωτῶν, Λακιωτῶν, Θερισιωτῶν καὶ
ἄλλων συμμάχων, κατὰ τὸ 1821
ἔτος τὸ Σωτήριον.

Συγγραφεῖσα ὑπὸ τοῦ Ταπεινοῦ Ζαχαρίου τοῦ ἐκ Χάν-
δακος τῆς Κρήτης, τοῦ εἰς Σφακία κατὰ τὴν Ἱερὰν
Μονὴν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Θυμανῆς
ἐπιλεγομένης σχολαρχοῦντος.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ παρελθόντος 1820 ἔτους ἐστάλη εἰς Χανία Καλλινικός τις ἱεροδιάκονος, Διδάσκαλος τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς Μεθόδου, ὅπου συστήσας τὴν σχολὴν του, συνήθρουν ὀγδοήκοντα παῖδας, διαίρέσας αὐτοὺς εἰς κλάσεις τέσσαρας· ὁ μισθὸς του ἦτον διωρισμένος νὰ τῷ δίδεται ἀπὸ τοὺς ἀποστείλαντας αὐτὸν ἐκεῖσε φιλογενεῖς Πατριώτας. εὐδοκίμει οὗτος εἰς τὸ ἔργον του μὲ μεγάλην τῶν ἐντοπίων εὐχαρίστησιν· ἐσύστησε δὲ καὶ ἀδελφοὺς τῆς φιλικῆς Ἑταιρίας τοὺς σημαντικωτέρους τῆς πόλεως, μετὰ τοῦ ἐπισκόπου των ἀγίου Κυθωνίας Κύρ Καλλινίκου, ὅστις καὶ ὑπερηγάπα τὸν Διδάσκαλον τοῦτον, καὶ διὰ τὴν ὁποίαν παρέδιδεν εἰς τοὺς παῖδας νέαν μέθοδον τῶν Γραμμάτων, ἀγρύπνως τοῦ ἔργου του ἐπιμελούμενος καὶ διὰ τὴν σωφροσύνην, ἣτις, μᾶλλον τῆς προκοπῆς ἐστόλιζε τὸ ὑποκείμενόν του. Ἄλλ' ὃ τὰ καλὰ πάντα ἀνατρέπων κάκιτος φθόνος, ἔλαβε συνεργὸν καὶ εἰς τὴν ἀνατροπὴν τοῦ Ἱεροῦ τούτου χρήματος τὸν διερμηνέα τῆς Πόλεως Ἀποστολάκην, ὅστις φύσει μισοχριστιανὸς ὢν, καὶ αἰσχροκερδέστατος, ἐζήτει νὰ εὕρῃ μικρὰν αἰτίαν, εἰς τὸ νὰ ἐκτελέσῃ τοὺς κατὰ τῆς σχολῆς ἐκείνης καὶ τοῦ Διδασκάλου, καὶ τῶν ὑπερασπιστῶν του ἐπαράτους σκοποὺς του, τῆς ὁποίας καὶ ἐπέτυχεν, ὡς κατωτέρω δηλωθήσεται.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Μαρτίου τοῦ παρόντος ἔτους ἦλθεν εἰς Σφακία Νικόλαός τις Πατριώτης, Καρατζᾶς τὸ ἐπώνυμον, ἀπόστολος τῆς φιλικῆς ἑταιρίας, τὸν ὁποῖον ὑπεδέχθησαν τινὲς τῶν ἐνταῦθα Προϋχόντων, τοὺς ὁποίους καὶ ἐσύστησεν εἰς τὴν ἑταιρίαν, ἀποκαλύψας εἰς αὐτοὺς τὸ πρό πολλοῦ ἀπόκρυφον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ γένους ἔγχειρημα, μὲ βεβαίαν πληροφορίαν τοῦ ὅτι ἦτον ἔτοιμον τὸ πλεῖον νὰ σταλθῇ ἐπίτηδες ἐφωδιασμένον ἀπὸ κάθε εἶδος πολεμικῶν ἐφοδίων, εἰς βοήθειαν τῶν Σφακιῶν· αὕτη ἡ ὑπόσχεσις

ἐνεψύχωσε τὰ μάλιστα τοὺς Σφακιώτας, οἱ ὅποιοι ἐζήτουν νὰ εὐρωσιν ὅσον τάχιστα τὸν ἐπιτήδειον καιρὸν, εἰς τὸ νὰ κινήσωσι τὰ δπλα κατὰ τῶν τυράννων, καὶ νὰ ἐκδικήσωσι τὸ αἷμα τῶν προγόνων τῶν.

Ἀγαθῇ τύχῃ ἐλιμενίσθησαν περὶ τὰ μέσα τοῦ Ἀπριλίου εἰς Σφακία καὶ δύο πλοῖα τὰ ὅποια ἔφερον ἐκ Σμύρνης βαρούτην βαρέλλια 200 ὁμοῦ μὲ μολύβι ἀρκετὸν τοῦτο τὸ τυχερὸν ἐπροξένησε μεγίστην τὴν χαρὰν καὶ ἐμψύχωσιν εἰς τοὺς Σφακιώτας ὅθεν διὰ τῆς προτροπῆς τοῦ διαληφθέντος Νικολάου, ἄρχισαν νὰ κατασκευάζωσιν εὐθύς καὶ φυσέκια, ὁμοῦ καὶ ἄλλας μικρὰς ἀποσκευὰς τοῦ πολέμου, περιμένοντες καθημέραν καὶ τὸ ὅποιον ὁ Ἀπόστολος τοῖς ὑπεσχέθη πλοῖον, ὅπου ἐπίτηδες τοῖς ἤθελε σταλθῆ παρά τοῦ ὑψηλοτάτου Αὐθέντου Κυρίου Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, τοῦ ὁποίου ἡ λαμπρὰ φήμη ἠκούετο τότε, ὅτι εἶχεν ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Ρουμελιᾶς, προχωρῶν κατὰ τῶν τυράννων τὰ μέγιστα!

Ὁ εἰς Ρέθυμνον ἐξουσιάζων Ὅσουμᾶν Πασσᾶς, μαθὼν, δὲν ἠξεύρω πόθεν, περὶ τοῦ εἰς Σφακία ἐλθόντος βαρουτίου, ἄρχισε νὰ λαμβάνῃ ὑποψίας κατὰ τῶν Σφακιωτῶν. Ὅθεν ἔστειλε πουργιουρτοῦ νὰ τῷ σταλθῆ ὅσον καὶ ἂν ἦτον οἱ Σφακιῶται προφασισθέντες ὅτι ἦτον μόνον 30 βαρέλλια, τῷ ἔστειλαν 20 καὶ οὕτως ἔδειξεν ὅτι κατεπραῖνθη πρὸς καιρὸν πλὴν ἀείποτε ἐμελέτα τὸν ἐξολοθρευμὸν τῶν.

Τῇ 17 Μαΐου διαβληθεὶς πρὸς τὸν βεζύρη τῶν Χανίων ὁ Διδάσκαλος Κύρ Καλλίνικος, μετὰ τοῦ ἀγίου Κισσάμου κύρ Μελχισεδέκ, ὅτι ὁ μὲν παρέδιδε τὴν εὐρωπαϊκὴν τάξιν τοῦ πολέμου εἰς τοὺς παῖδας, ὁ δὲ περιήρχετο τὴν ἐπαρχίαν του, κινῶν τὸν λαὸν τῶν Χριστιανῶν εἰς ἀποστασίαν, ὡς καὶ τοὺς Πελοποννησίους οἱ ἐκείνων Προϋχοντες (τότε γὰρ ἤρχισε νὰ ψιθυρίζηται ἐδῶ ἡ ἐκείνων ἀποστασία) ἔγιναν καὶ οἱ δύο παρανάλωμα τῆς εκκίας τοῦ καλοῦ Διερμηνέως Ἀποστολάκη, κρεμασθέντες εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης μὲ ἀνεκδιήγητον κταισχύνῃ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου. Μετ' αὐτῶν δὲ διεβλήθη ὑπὸ τοῦ ἰδίου καὶ ἡ εὐλογημένη Μανωλάκενα Κυρία Μαρία, ἡ δευτέρα Σάρρα εἰς τὴν φιλοπτωχείαν, ὅτι ὑπερασπίζετο τὸν διδάσκαλον καὶ διὰ νὰ τῇ δοθῆ ἡ ἄφεςις τοῦ ἐγκλήματος ἐπλήρωσε μετὰ τοῦ υἱοῦ της Κωνσταντίνου 10,000 γρ. ὡς παρὰ τινος ἐντοπιῶν ἐμάθομεν.

Τῇ 10 Ἰουνίου ἐλιμενίσθη εἰς Λουτρόν, λιμένα τῶν Σφακιῶν, τὸ παργαντίνιο τοῦ Καπετάν Θεοδώρου Κανταρτζόγλου Κασσίου, μὲ σημαίαν τῆς ἐλευθερίας, καὶ 70 στρατιώτας, διὰ τοῦ ὁποίου ἐστάλησαν εἰς βοήθειαν τοῦ γένους παρά τῆς ἐκεῖσε Καγγελαρίας, ρύζι καὶ κουκκία, καὶ τινὰ τόπια πανὶ ἄσπρον, γρ. 5,216: τὰ ὅποια παραλαβόντες οἱ ἐνταῦθα προὔχοντες μετὰ μεγάλης χερᾶς, τῷ ἔδωκαν ὁμολογίαν ἐσφραγισμένην μὲ τὴν κοινὴν τοῦ Καστελίου σφραγίδα εἰς ἀσφάλειαν ὅπως ἔλαβε παρὰ τῶν ἰδίων καὶ 30 βαρέλλια βαρούτην λόγῳ φιλοτιμίας ἔδωκεν ἔπειτα ὑπόσχεσιν ἔγγραφον, ὅτι εὐθύς θέλει ἐπιστρέψῃ εἰς Κάσσον, καὶ νὰ ἀποστελῆ ἱκανὰ πλοῖα, διὰ πλόκον τῶν Χανίων καὶ Ρεθύμνου, λαβὼν ἕτερον ἐνσφράγιστον παρὰ τῶν ἰδίων προὔχόντων, μετὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς

Κρήτης νά λάβωσιν οί Κάσσιοι εἰς τήν ἔξουσίαν των τὰ μέρη τοῦ Κάστρου· εἶπεν ὅτι ὁ Ἑλληνικός ἡμῶν στόλος ἔκαυσεν ἐκ τοῦ ἐχθρικοῦ ἐν δελίνι· τὰ δὲ λοιπὰ κατέφυγον εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Τῇ 14 τοῦ ἰδίου ἔσουστήθη εἰς τὸ αὐτὸ λουτρὸν ἡ Κοινὴ Καγγελαιρία, τῆς ὁποίας Προῦχοντες διωρίσθησαν μὲ κοινήν ψῆφον ὁ Κ. Ἀνδρέας Κριαρᾶς. Χ. Ἰωάννης Πολάκης, (ἄνδρες παλίμβουλοι καὶ φιλάρπαγες) Γεώργιος Κουλέτος, καὶ Νικόλαος Ἀνδρεολάκης, ἀνωπολιταὶ ἅπαντες. Γραμματικὸς δὲ Δημήτριός τις ἐκ Χάνδακος Χ. Ἀθανασίου Φλαμπουριάρης, ἀνὴρ φιλογενής, ὅστις εἶχεν ἔλθῃ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐκ Σπετζῶν εἰς ζήτησιν τῶν αὐταδέλφων του

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ διωρίσθη ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ ὁ Καπετὰν Ἀναγνωστάκης Παναγιώτου, ἀνὴρ τίμιος, καὶ πολὺ διαφέρων τῶν ἄλλων κατὰ τὴν φιλογένειαν, καὶ ζῆλον τῆς ἐλευθερίας τῆς Πατρίδος· ἀνέβη εὐθὺς εἰς τὴν Μαδάραν (ὄρη οὕτω καλούμενα τῶν Σφακιῶν) μὲ 50 στρατιώτας ὅχι διὰ ἐκστρατεῖαν πολέμου, ἀλλὰ νά γράψῃ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς μὲ τρόπους πολιτικούς, ἴσως δυνηθῆ νά τοὺς καθησυχάσῃ πρὸς καιρὸν, διὰ προτροπῆς τῶν ἀγάδων τῶν Χανίων, ἕως οὗ ἤθελε φθάσῃ διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης δύναμις τῶν σπετζοῦδραίων, κατὰ τὰς πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν σταλίσας ἐγγράφους ὑποσχέσεις των. Ἐξελέγη δὲ μετ' αὐτοῦ ἀρχηγὸς καὶ ὁ τιμιώτατος Κύρ Γεώργιος Δασκαλάκης, ὁ καὶ τζελεπής λεγόμενος, ἀνὴρ οὗτος ὑπερέχων πάντων τῶν ἄλλων Ἀρχηγῶν κατὰ τε τὴν ἀνδρείαν, καὶ τὰ λοιπὰ προτερήματα, ὅσα τοῖς ἀρχηγοῖς εἰσὶ προσήκοντα, καὶ ἀνέβη εἰς τὸ χωρίον τοῦ Ἀνώπολιν μὲ 70 στρατιώτας, διὰ νά προετοιμαζῆται. Οὗτος εἶχεν ἔλθῃ εἰς Σφακία κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἐκ τῆς Κάσσου, ἔχων μαζῆ του καὶ στρατιώτας, ἐν οἷς ἦτον καὶ ὁ Γενναῖος Νικόλαος Πελοποννήσιος, τοῦ ὁποίου τὰ ἀνδραγαθήματα εἰς τὰς διαφόρους ὀμάς τῶν ἐχθρῶν ἔδωκαν κρότον μέγαν οὐχὶ μόνον εἰς τὴν Κρήτην, ἀλλὰ καὶ ἅπανταχοῦ. Οὗτος (ἂν ἔελθῃ τις νά ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν, ὡς καὶ ἡ φήμη κηρύττει) ἀνέδειξε τζελεπήν, τὸν ἀρχηγὸν του τζελεπήν! Ἄν ἡ δυστυχὴς Πατρίς Κρήτη ἤξει οὗτο ν' ἀπολαύσῃ τοιούτους ἥρωας (ἅς προστεθῆ μετ' αὐτοῦ καὶ ὁ εὐλογημένος ἥρωας Μιχαὴλ ὁ Κουρμούλης τὸ ἐπώνυμον (1)) δύο μόνας χιλιάδας, ἠλευθεροῦτο τοῦ τυραννικοῦ ζυγοῦ εἰς πολλὰ ὀλίγου καιροῦ διάστημα!

Τῇ 15 ἐστάλη γράμμα κοινὸν εἰς τὰς Νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους, καὶ πρὸς τοὺς ἐκεῖ κατοίκους, καὶ πρὸς τοὺς εὐρισκομένους πατριώτας, εἰς ζήτησιν παντὸς εἴδους βοηθείας.

Τῇ 16 ἐξελέγη ἀρχηγὸς τρίτος ὁ Κ. Ἀναγνώστης Ψαρουδάκης, εἰς τὰ χωρία Λιβανιανὰ καὶ Ἀγίαν Ρουμέλλην διὰ νά λάβῃ τοὺς ἐκεῖ ἐγγχωρίους Σφακιώτας, καὶ ν' ἀνέβῃ εἰς τὸν Ὀμαλόν, σύνορον τοῦ Σελίνου, εἰς φύλαξιν τῶν Σφακιῶν μετ' αὐτοῦ διωρίσθη καὶ δὸς ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ, ὁ Ἰωάννης Κουλέτος, ὅστις ἔλαβεν ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν του τοὺς ἐγγχωρίους τοῦ Ἀγίου Δημητρίου καὶ Ἀράδενας.

(1) Οὗτος ἦτον Τούρκος μετὰ τοῦ αὐταδέλφου του καὶ ἄλλων ἐγγχωρίων του εἰς τὸ φαινόμενον. Τυχῶν δὲ τοῦ ποθομένου καιροῦ, κατέφυγε μετὰ πάντων εἰς Σφακία, στερηθεὶς τῶν ὑπαρχόντων καὶ μαυλικιανέδων του διὰ τὸν ζῆλον τῆς πίστεως, ὡς 500 πουργεῖων τιμῆς,

Τῇ 17 ἐκλέχθησαν ἕτεροι δύο ἀρχηγοί, Καπετὰν Θεόδωρος Καρνάλης ἀνωπολίτης, εἰς τὰ ἐκεῖσε χωρία, Γῦρον καὶ Λιμνιά, καὶ ὁ Καπετὰν Ἀνδρέας Παπᾶ Μιχαῆλ ἐπὶ τῶν ἐγχωρίων τοῦ ἀγιοῦ ἰωαννιτῶν, ὅστις καὶ κατέθεσεν εὐθύς εἰς τὴν Καγγελαρίαν, εἰς βοήθειαν τοῦ γένους 1647 γρ, διαμερίσας καὶ εἰς τοὺς ἀόπλους στρατιώτας τοῦ 17 σολτάτους, ἐξ ὧν εἶχεν εἰς τὸ πλοῖον του, καὶ εἰς τὰς κατὰ καιρὸν περιστάσεις ἱκανὴν βαρούτην εἰς φισέκια διαμερίζων εἰς αὐτούς, τὰ ὅποια προηγόρασεν ἐξ ἰδίων γροσιῶν· οὗτος μόνος 10 ἡμέρας ἐκ διαλειμμάτων ἔλειπεν ἐκ τοῦ πολέμου, εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ πλοίου του, κοπιάσας μᾶλλον τοῦ συναρχηγοῦ του Θ. . .

Κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἐγένινεν ἐκλογή καὶ ἄλλων ἀρχηγῶν εἰς τὴν χώραν τῶν Σφακίων, οἵτινες ἦσαν καὶ πρότερον προὔχοντες· ὕστερον δὲ ἐγένιναν καὶ μέλη τῆς φιλικῆς ἐταιρίας. Τούτων δὲ πρῶτος ἦν ὁ γενναῖος Ροῦσος Μπουρδουμπάκης, βος δὲ ὁ Μιμῆκος, καὶ τρίτος ὁ Γεώργιος Πολογιαννάκης· οὗτοι διεσπάρησαν εἰς διάφορα μέρη μετὰ τῶν στρατιωτῶν των, εἰς φύλαξιν τῆς ἀπὸ Ρέθεμνον ὑποπευομένης εἰς Σφακία ὁρμῆς τῶν ἐχθρῶν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἤτοι τῇ 17 μετὰ τὸ προσκύνημα τοῦ μπαϊραμίου των, ἐξώρμησαν ἐκ τῶν Χανίων 300 ἐχθροί, καὶ φθάσαντες ἐξαίφνης εἰς ἓν χωρίον, Λούλου λεγόμενον, ἤτοιμάζοντο νὰ κατακαίωσι τὰ πλησίον χωρία. Ἄλλ' ὁ γενναῖος τζελεπῆς προλαβὼν τὴν ὁρμὴν των, καὶ φονεύσας 4, ἐφυγάδευσε τοὺς λοιπούς.

Τῇ 18 ἐστάλη ὁ Κ. Ἀναγνώστης Πωλάκης μετὰ τὸ περγαντίνου του εἰς τὰς νήσους, εἰς ἐξαγορὰν πολεμικῶν ἐφοδίων καὶ σύναξιν στρατιωτῶν. Τότε ἐπανέστησαν καὶ οἱ γενναῖοι Λακιῶται, Θερισιδῆται, καὶ Κεραμεινοί, καὶ φονεύσαντες 14 Τούρκους ἐγχωρίους των, κατέφυγον πρὸς τοὺς ἀρχηγούς Τζελεπῆν, καὶ Ἀναγνώστην Παναγιώτου.

Τῇ 19 ἐξεστράτευσεν ὁ ἀρχηγὸς Ἰωάννης Κουλέτος, ὁρμήσας εἰς τὸ Ἐμπρὸς νερόν (χωρίον τοῦ Ἀποκορώνου)· ἀλλ' οἱ ἐχθροὶ φοβηθέντες τὴν αἰφνίδιον τῶν στρατιωτῶν μας ὁρμὴν, δὲν ἀντεστάθησαν ὀλοτελῶς, ἀλλὰ τραπέντες εἰς φυγὴν, ἐκρύβησαν 100 οἱ γενναίωτεροι εἰς τὸν δυνατώτατον πύργον τοῦ Ἀληδάκη, ὅστις ἦτον εἰς τὴν ἄκραν τοῦ χωρίου ὠχυρομένος με πυργιάρας, τὸ μὲν ὕψος ὡς 30 ὀργυιῶν τὸ δὲ πλάτος τοῦ τοίχου ἔχων 14 ποδῶν· οἱ στρατιῶται ἀφ' οὗ κατέκαυσαν τὰ εἰς τὸ χωρίον ἐχθρικά ὀσπήτια, στραφέντες, τὸν ἐπολιόρησαν, ρίπτοντες καθημέραν καὶ κανόνια τὰ ὅποια ἀνεβίβασαν ἐκεῖ ἐκ τῶν εἰς τὸ Λουτρόν εὐρισκομένων πλοίων.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἠλευθερώθη καὶ ὁ τίμιος σταυρὸς ἀπὸ τὸ χωρίον Ἀλικιανοῦ, ἀπὸ τοὺς ἐγχωρίους, οἵτινες τὸν εἶχον κεκρυμμένον πρότερον. Τότε ἐπατήθησαν καὶ τὰ χωρία, Νεῖπος, Ράμου, καὶ Ἀρμένοι, ὅπου ἐφονεύθησαν 2 ἐχθροί· ἔφυγον δὲ τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ 300 χριστιανοί ἀπὸ τὰ πλησίον χωρία τῶν Χανίων καὶ ἀνέβησαν εἰς τὴν Μαδάραν.

Τῇ 20 πρὸς τὸ ἑσπέρας ἐγένη πόλεμος αἰφνίδιος εἰς τὰς Καλύβας, καὶ ἐφονεύθησαν ἐχθροὶ 23 χωρὶς τινα βλάβην τῶν στρατιωτῶν μας.

Τῇ 21 ἐξηκολούθησεν ὁ πόλεμος εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, καὶ ἐφο-

νεύθησαν ἀπὸ μὲν τοὺς ἐχθροὺς 21 ἀπὸ δὲ τοὺς ἰδικούς μας 5, ἔλαβον καὶ ἐχθρικός σημαίας 5.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἔφθασεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Λουτροῦ ἢ εἰς τὰς κοινὰς ὑπηρεσίας τοῦ γένους διορισθεῖσα γουλέτα τοῦ Κ. Χ. Νικολάου Μαλενδράκη Σφακιώτου ἀπὸ Σπέτζας καὶ ἔφερον ὄπλα καὶ κανόνια 6 ὁμοῦ μὲ ἄλλα πολεμικὰ ἐφόδια. Ἐφονεύθησαν τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀπὸ 2 στρατιώτας μας 3 ἐχθροὶ εἰς τὸ χωρίον Βρύσες. Ἡ ἰδία γουλέτα ἔφερε τότε βαρούτην ὄκ. 100 καὶ σολιάτους 10, ἀποσταλθέντα παρὰ τοῦ ἐκλαμπροτάτου καὶ φιλογενεσιτάτου ἡμῶν αὐθέντου Κυρίου Κυρίου Δημητρίου Ὑψηλάντου ἀπὸ Πελοπόννησος εἰς βοήθειαν.

Τῇ 22 ἐπατήθη ὁ Πρασὲς ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ Ἀναγνώστου Ψαρουδάκη· ἀλλ' οἱ ἐχθροὶ λαβόντες τὴν εἶδησιν ἔφυγον, ἀφήσαντες ζῶα ἱκανά, καὶ ἄλλας ἀποσκευὰς τὰς ὁποίας μετὰ τῶν ζῶων ἔλαβον οἱ στρατιῶται μας.

Τῇ 23 ἐγένη πόλεμος κάτωθεν τοῦ χωρίου Λούλου· οἱ ἐχθροὶ ἦσαν 1200, οἱ δὲ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Τζελεπῆ στρατιῶται μας 300, ἡ μάχη ἐστάθη δυνατὴ μετὰ τὴν παῦσιν ἔλαβον 9 φονευμένων ἐχθρῶν τὰ ὄπλα, εὐρόντες καὶ 19 γεγυμνωμένους, τῶν ὁποίων τὰ ὄπλα ἔλαβον οἱ ἐχθροὶ εἰς τὴν χώραν, ὁμοῦ καὶ ἄλλους ἱκανοὺς φονευθέντας, τοὺς ὁποίους ἔθετον εἰς τὰ ζῶα, διὰ νὰ μὴ γυμνῶνται καὶ κατακαίονται ἀπὸ τοὺς στρατιώτας μας, ἐξ ὧν 2 μόνον πληγωθέντες, ἰατρεύθησαν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ κατέφυγεν εἰς τοὺς Κωμητάδες (χωρίον τῶν Σφακιῶν) ὁ εὐγενέστατος καὶ χριστιανικώτατος Διερμηνευτὴς τοῦ Χάνδακος Κύριος Λάζαρος, ὅστις εἶχε κατατρεχθῆ ἀπὸ τοὺς ἐκεῖσε προὔχοντας καὶ οὐστάδες, δι' ὃν πρὸ πολλοῦ ἔτρεφεν κατὰ τοῦ νέου τούτου φθόνον, ὅτι τοὺς μὲν χριστιανοὺς αἰείποτε ὑπερσπίζετο τὰ δυνατά, αὐτοὺς δὲ κατέτρεχε· κατὰ τοῦ ὁποίου ἔστειλαν μίαν νύκτα εἰς τὰς 4 ὥρας δύο ἀλιτηρίους, τοὺς περιφημότερους ζορπάδες, οἵτινες φωνάξαντες τον ἔξωθεν, τοῖς ἀπεκρίθη εὐθύς, ὑποδεχθεὶς αὐτοὺς μὲ τοὺς ὁποίους μετεχειρίζετο πολιτικοὺς τρόπους του, στήσας εὐθύς τράπεζαν, καὶ προσφέρων εἰς αὐτοὺς πᾶν ὅ,τι ἤθελον ζητήσωσι· μετὰ δὲ ὥρας δύο ἀσηκωθέντες εἰς φυγὴν τῷ ἔρριψαν ἓν πιστόλι κατὰ τοῦ ἀριστεροῦ μαστοῦ, τὸ ὁποῖον τῇ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ ἔκαυσε μόνον τὰ ροῦχα ἕως τοῦ ἐσχάτου χιτῶνος, ἐκεῖνον δὲ οὐδαμῶς· πιασθέντες ἔπειτα ὑπὸ τοῦ σωματοφύλακός του (γλασαξῆ) ἐδιώχθησαν· ἐκεῖνος δὲ φυγῶν, κατέφυγεν εἰς τὴν οἰκίαν Ἀρίφη τινός (χριστιανοῦ καὶ τούτου ἐν τῷ κρυπτῷ) ὅστις καὶ ἐνδύσας αὐτὸν μεθ' ἡμέρας τινὰς γυναικεῖα ἐνδύματα, ἐφυγάδευσε· αἱ εἰς τοὺς δρόμους πολυήμεροι ταλαιπωρίαί του σιωπῶνται πρὸς τὸ παρόν, διὰ τὴν τοῦ συγγράμματος συντομίαν· φαίνεται ὅτι αἱ ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς Θεὸν ἀκατάπαυστοι δεήσεις τῶν χριστιανῶν, τοὺς ὁποίους δὲν ἔπαυσεν ὑπερασπιζόμενος, εἰσακουσθεῖσαι, τὸν ἐλύτρωσαν τοῦ ἐπακολουθήσαντος αὐτῷ θανατηφόρου κινδύνου· ἔφυγεν ἔπειτα διὰ τῆς Κάσσοις εἰς παρακίνησιν τῶν Κασσιῶν, τοῦ νὰ στείλωσιν ἄνευ ἀναβολῆς τὰ πλοῖα τῶν εἰς πλόκον τῶν Χανίων ἀγκαλὰ νὰ ἐζητήθη σφοδρῶς ὑπὸ τοῦ βεζύρη, πλὴν καταφυγῶν

εις την εύλογημένην οίκιαν του Κουρμούλη, έλυτρώθη,

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐπατήθησαν τὰ Τζικαλαριά καὶ Νεροκούρου, καὶ λυτρωθέντες οἱ ἐγγύριοι χριστιανοὶ κατέφυγον εἰς τὴν Μαδάραν, τὸ κοινὸν καταφύγιον· ἐπατήθη δὲ καὶ τὸ ἡμισυ μέρος τοῦ Ἐποκόρωνου· ἐστάλη δὲ τότε καὶ ἡ ἄνωθεν γουλέτα τοῦ Χ. Ν. εἰς Συγγιλιούς, Τζηρίγο, καὶ ἄλλας νήσους, φέρουσα γράμματα ζητοῦντα παρὰ τῶν φιλογενῶν πατριωτῶν παντὸς εἴδους βοήθειαν. Μὲ τὴν ἴδιαν ἐστάλησαν καὶ ἰδιαίτερα γράμματα πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον Πρίγκιπα Κύριον Δ. Ὑψηλάντην, καὶ πρὸς τὸν ἐντιμότατον καὶ φιλογενέστατον Κ. Λάζαρον Κουντουριώτην εἰς Ὑδραν, παρὰ πάντων τῶν προύχόντων καὶ ἄλλων χριστιανῶν παρευρεθέντων τότε, οἵτινες ἐζήτησαν τὸν ποθοῦμενον ἀρχηγόν, καὶ ἄλλα πολεμικὰ ἐφόδια, ὁμοῦ μὲ στρατιώτας.

Τῇ 24 ἐγένη πόλεμος εἰς τὸ Σπήλι, (χωρίον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Λάμπης) ὅπου ἦν ὁ γενναῖος Ρουσος, φονεύσας ἐχθροὺς 18 μετὰ τῶν στρατιωτῶν του, χωρὶς βλάβην τινός.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐκυρίευσαν οἱ ἡμέτεροι καὶ τὸν λοιπὸν Ἐποκόρωναν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐξεστράτευσεν ὁ βεζύρης τοῦ μεγάλου κάστρου τοῦ Χάνδακος μὲ 12.000 στρατὸν διὰ Σφακίᾳ· εἰς δὲ τὰ Χανία ἐφόνευσαν οἱ ἐχθροὶ 15 χριστιανούς.

Τῇ 25 ἀναβάντες οἱ ἐχθροὶ εἰς τὰ χωρία Λάκκου, Μεσκλά, Ὀρθοῦνι καὶ Μονοσκαφίδια, τὰ κατέκαυσαν. Ἀνέβη δὲ καὶ ὁ Κ. Α. Παναγιώτου εἰς τὸν Ὀμαλόν, σύνορον τοῦ Σελίνου, εἰς φύλαξιν τῆς ὁρμῆς τῶν ἐχθρῶν. Ἐγένη δὲ καὶ μάχη ἀπὸ τούτων ἐχθρῶν Χανιώτας, εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην, ὅπου ἔπεσον 30 χωρὶς βλάβην τῶν ἰδικῶν μας.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐφθασεν ἐκ τῶν Κασσίων πλοίων 8 εἰς τὸ ἀκρωτήριο (τόπος οὗτος περιέχων ὑπὲρ τὰ 15 χωρία πλησίον τῶν Χανίων), ἔλαβον εὐθὺς τοὺς ἐκεῖ χριστιανούς οἱ Κάσσιοι καὶ τοὺς ἐπέρασαν εἰς ταῖς Καλύβες· ὅτι ἦτον ἐλευθερωμένος ὁ Ἐποκόρωνας.

Τῇ 26 ἐγένη μάχη εἰς τὸ Σέλιον, ἀπὸ τούτων ἀρχηγούς Ἀνδρέαν Παπᾶ Μιχαήλ, καὶ Ἀναγνώστην Ψαρουδάκην, ὅπου ἐφόνευσαν 15 ἐχθρούς, μείναντες μετὰ τῶν στρατιωτῶν τῶν ἀβλαβεῖς.

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΕΙΣ ΧΑΝΔΑΚΑ, ΚΑΙ ΦΟΝΟΣ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΕΤΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ, ΚΑΙ
ΙΕΡΕΩΝ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

Ὁ βεζύρης μετὰ τῶν λοιπῶν ἀγάδων ὑπεχρέωσαν τὸν ἅγιον Κρήτην κύριον Γεράσιμον μὲ τρόπους πολιτικούς, νὰ γράψῃ εἰς τὰ χωρία πρὸς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς λοιποὺς χριστιανούς, οἵτινες ἦσαν εἰς Κνητουμάντζα, διὰ νὰ συναχθῶσιν εἰς Κάστρον, καὶ νὰ τοῖς ὁμιλήσωσιν εἰς τὸ διβάνιον νὰ καθησυχάσωσι καὶ νὰ μὴ μιμηθῶσι τοὺς Μωραίτας, καὶ Σπετζοῦδραίους εἰς τὴν ἀποστασίαν, τοὺς ὁποίους ἡ κραταιὰ βασιλεία θέλει παιδεύσει χωρὶς ἔλεος. Ἡ πανιε-

ρότης του χωρίς να ἐναντιωθῆ ἔδωκεν ὑπόσχεσιν νὰ συνάξη ὄλους εὐθύς. Ὅθεν ἔστειλε κάποιον καλόγηρον Βαρνάβαν, πρῶν μὲν ἀγιορίτην, ὕστερον δὲ ἀγιοταφίτην πρωτοσύγγelon, μὲ γράμματα πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ χριστιανούς, οἱ ὅποιοι καὶ συνάχθησαν. Τῆ 23 Ἰουνίου ἔγινε σύνοδος εἰς τὴν μητρόπολιν, εἰς τὸν Ναὸν τοῦ ἀγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Μηνᾶ, παροτρυνθέντων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ ἱερέων καὶ τινῶν χριστιανῶν, καὶ ὁ ἅγιος Κρήτης μετὰ τῶν ἀρχιερέων ἄρχισε νὰ ἀναγινώσκη ἔν πουγιουρτοῦ, ἀπεσταλμένον παρὰ τοῦ βεζύρη, καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ὠμίλει ἠθικῶς πρὸς τὸν λαὸν νὰ φυλάττωσι τὴν πρὸς τὸν βασιλέα πίστιν καὶ εὐπειθειαν, μηδὲ μωμένον τοὺς ἀποστάτας νησιώτας καὶ μωραῖτας· οἱ ἔχθροὶ καιροφυλακτοῦντες, ὥρμησαν ἐξαίφνης εἰς τὴν μητρόπολιν, καὶ ἀποκλείσαντες τὰς θύρας τῆς αὐλῆς, εἰσέβησαν εἰς τὸν ναὸν μὲ ἀλλαλαγμὸν, καὶ σηκώσαντες τὰ ὄπλα, φονεύουσι πρῶτον τὸν εὐλογημένον γέροντα ἅγιον Κρήτης, ῥίψαντες ἐπάνω εἰς τὸ ἱερὸν σῶμα του 13 πιστόλια, χωρὶς νὰ εὐλαβηθῶσιν οἱ ἀλιτήριοι τὸ σεβάσιμον γῆρας του· μετὰ ἐκεῖνον καὶ τὸν ἅγιον Κνωσοῦ κύρ Νεόφυτον, τὸν Χερρονήσου κύρ Ἰωακείμ, καὶ τὸν Σητείας κύρ Ζαχαρίαν, τοὺς ἔφημερίους 17 καὶ 5 ἀγιορίτας τῆς ἀγίας Ζώνης, καὶ ἕως 300 παρευρεθέντας χριστιανούς, ἐν οἷς ἔτυχεν καὶ ὁ ἐν ἱατροῖς τὰ πρῶτα φέρων Ἰωάννης Λευθερέος, ὁ καὶ λογοθέτης, τοῦ ὁποίου τὰ ἐξαιρετὰ προτερήματα νὰ διηγηταί τις δὲν εἶναι τοῦ παρόντος σκοποῦ, διὰ τὴν συντομίαν ἐκεῖθεν ἔπειτα διασπαρέντες εἰς τὴν πόλιν ἐδίωκον τοὺς λοιποὺς χριστιανούς, φονεύοντες ἀνηλεῶς ὄσους ἀπῆντων εἰς τοὺς δρόμους, ὅπου ἀπῆντησαν καὶ τὸν ἅγιον Λάμπης κύριον Ἰερόθεον (ὅστις ἐπήγαινε εἰς τὴν μητρόπολιν διὰ ἀκρόασιν τοῦ πουγιουρτίου), ἔξωθεν τοῦ ὀσπητίου τοῦ Γεωργίου Παυλάκη, γραμματικοῦ τοῦ Μπτερτάρη, πλησίον τῆς μητροπόλεως, φονεύσαντες δὲ καὶ αὐτὸν τὸν εὐλογημένον, μετὰ τοῦ διακού του, ὥρμησαν καὶ εἰς τὸ ὀσπητίον τοῦ Γεωργίου, φονεύσαντες καὶ αὐτὸν καὶ ἄλλους 8 τοῦ ὀσπητίου του. Ἐπειτα διασκορπισθέντες εἰς ὄλους τοὺς δρόμους τῆς πολιτείας, ἠκολούθουν τὸν φόνον τῶν χριστιανῶν ὥρας δύο ἡμισυ ἀδιακόπως. Τοῦτο μαθὼν ὁ βεζύρης ἐξέδωκε προσταγὴν μὲ ἀπειλὰς σφοδράς, καὶ ἡσύχασαν ζητήσας δὲ τοὺς ἐναπολειφθέντας χριστιανούς, εὔρεν ἕως 500 τοὺς ὁποίους ἐπρόσταξε νὰ ἐνταφιάσωσιν εὐθύς τὰ πτώματα τῶν φονευθέντων ἀρχιερέων, ἱερέων καὶ λοιπῶν χριστιανῶν· ἐξ ὧν ὄσους μὲν ἐπρόφθασαν, ἐνταφιάσαν, τοὺς δὲ λοιποὺς βιαζόμενοι ἀπὸ τὴν Κουστωδιαν, ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν. Τὰ σκεύη τῶν ἐκκλησιῶν ἀρπάσαντες, τὰ διεμερίσθησαν οἱ τρισκατάρατοι, τὰ ὅποια ἦσαν ὑπὲρ τὰς 100 κανδύλας ἀργυρᾶς, Εὐαγγέλια ἠργυρωμένα, 6 ἱερὰ ποτήρια ἀργυρᾶ. ζυγιάς 5, θυμιατήρια ἀργυρᾶ 6 καὶ ἄλλα ἱερὰ ἄμφια... ὄσα δὲ ἔλαβον ἐκ τῶν τοῦ ἀγίου Κρήτης ὑπαρχόντων, ἄδηλον. Ἐλαβον δὲ καὶ τὴν ἅγιαν Ζώνην, τὸν τίμιον σταυρόν, καὶ τὴν ἱερὰν Κάραν τοῦ ἀγίου Ἀνδρέου Κρήτης, τὰ ὅποια ἔφερον οἱ πατέρες ἐκ τοῦ ἀγίου Ὄρους, ἐκ τῆς σεβασμίας καὶ πατριαρχικῆς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου, διὰ τὴν εἰς Χάνδακα ἐπικρατοῦσαν δεινὴν πανώλην, τὰ ὅποια παρέδωκαν τῷ βεζύρη. Ἐκεῖνος δὲ τὰ παρέδωκεν εἰς τὸν Ἀγγλικὸν Κόνσολον Κύριον Δομένι-

κον, λαβὼν ἀπὸ αὐτὸν ἰδιόχειρον ἐνσφράγιστον μαρτυρικὸν Γράμμα τῆς περιλαβῆς των, διὰ ἰδικήν του ἀσφάλειαν.

Τῆ 24 καὶ 25 τοῦ ἰδίου ἐφόνευσαν εἰς μερικὰ χωρία τοῦ Μαλεβυζίου (ἐπαρχίας τοῦ Κιωσσοῦ) 80 χριστιανούς.

Τῆ 28 καὶ 29 ἐτοιμάσθησαν ἀπὸ Κάστρον 3500 ἐκ τῶν γιανιτζαρέων, διαιρεθέντες εἰς 9 μπαϊράκια, σύροντες καὶ 4 κανόνια, καὶ ἐφθασαν εἰς Ρέθεμον μετὰ δύο ἡμέρας δρομαῖοι, ἐπειδὴ προεζητήθησαν πολλάκις ἐξ ἐκείνων εἰς συμμαχίαν. Ἐκεῖθεν ἔλαβον 1800 μὲ 5 σημαίας ὥστε συνεκροτήθη τῶν δύο τούτων πόλεων ὁ ἐχθρικός στρατός ἀπὸ 5300 οἱ ὁποῖοι ἄρχισαν εὐθὺς τὸν δρόμον τους κατὰ τὰ Σφακία.

Τῆ 3 Ἰουλίου ἀνέβη μὲ ὄρμην ἡ πληθὺς αὕτη τῶν ἐχθρῶν εἰς Καλλικράτην, πρῶτον χωρίον τῶν Σφακίων, καὶ δύσβατον ζεῖς τὴν εἴσοδον, ὅπου δὲν εὔρον εἰμὴ 50 φύλακας, οἱ δὲ λοιποὶ ἦσαν διασκορπισμένοι εἰς τὰ χωρία, γυμνώνοντες τοὺς χριστιανούς καὶ ἀπάζοντες τὰ ζῶα καὶ πράγματά των δυναστικῶς, καὶ φέροντες τα εἰς τὰ ἰδικὰ των χωρία. Ὅθεν οἱ ἐχθροὶ εὐρόντες ἀνεμπόδιστον τὴν εἴσοδον, ὤρμησαν καὶ ἔκαυσαν τὸ χωρίον, προχωρήσαντες καὶ εἰς τὸ Ἄσφέντου τὸ ὅποιον κατέκαυσαν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐμποδίσωσι τὴν ὄρμην των οἱ Θερισιώται ὅπου ἔλαβον τὴν εἴδησιν, καὶ ἔτρεξαν εὐθὺς ἀπὸ τὸν Ὀμαλόν, ὅπου ἐφύλαττον, ὄντες ὀλίγοι ὅθεν ἐτραβήχθησαν τῆ 4 τοῦ ἰδίου εἰς χωρίον Μουρῆ. Καὶ μείναντες πάλιν οἱ ἐχθροὶ ἀνεμπόδιστοι, κατέβησαν εἰς τὸ Ἄσκήφου, τῆ 5 τοῦ ἰδίου, καὶ κατέκαυσαν ὅλα τὰ πέριξ χωρία Καρυαῖς, Κοστόν, Ἀμμουδιὰρι, Πετρέ, Στραβόραχην καὶ Γωνί.

Τῆ 6 λαβόντες οἱ ἀρχηγοὶ τὴν θλιβεράν ταύτην εἴδησιν, ἔτρεξαν πανταχόθεν μὲ ἐνθουσιασμόν, καὶ περικυκλώσαντες τοὺς ἐχθροὺς ἐκ τῶν βουνῶν μέσα εἰς τὸν κάμπον δη πρῶτ, ἐφόνευσαν, ὡς εἶπον, ἐπέκεινα τῶν 600, ἔλαβον ἀρκετὰς ἀποσκευὰς, κανόνια 5 καὶ 200 μουλάρια ἔφονεύθησαν ἀπὸ τοὺς στρατιώτας μας 7. Οἱ ἐχθροὶ βλέποντες ἑαυτοὺς νικωμένους, διεσκορπίσθησαν εἰς τὰ βουνά. Ἦσαν δὲ εἰς τοὺς ἐκεῖ δυσβάτους δρόμους φύλακες τινὲς ἐκ τοῦ τάγματος τοῦ ἀρχηγοῦ κύρ Ἀνδρέου Παπα Μιχαήλ, ἀγιοῖωαννῖται φυλάττοντες τὴν μετὰβασιν τῶν ἐχθρῶν εἰς τὴν φυγὴν των, ὅπου καὶ ἐφόνευσαν πάλιν ἱκανούς, ἀπερνῶντας ἐκεῖθεν οἱ δὲ λοιποὶ ὑπήγασιν εἰς Ρέθεμον.

Τῆ 7 ἐπρόφθασαν ἀπὸ τὸν Χάνδακα ἀναμέσον Ἄσκήφου καὶ Ἰμπρου, γεργλίδες τοῦρκοι 350 μὲ 100 μουλάρια φορτωμένα ἀπὸ τροφὰς καὶ μοναζιόνας εἰς βοήθειαν τῶν λοιπῶν περικυκλώσαντες δὲ καὶ τούτους, ἐφόνευσαν ἱκανοὺς πιάσαντες ζωντανούς 43 ὁμοῦ με τὸν κεχαγιάν των, ἄνδρα ἐνδοξον καὶ ἐλλόγιμον εἰς τὴν θρησκείαν του ὅστις μ' ὄλον ὅτι παρεκάλεσε τὸν ἀρχηγὸν Γεώργιον Πολογιαννάκην νὰ μὴ τὸν θανατώσῃ, δίδωντάς τω τὸ ὥρολόγιον καὶ δπλα του, τὸ ζῶον ὅπου ἐκαβαλίκευε καὶ 200 ρουπιέδες, οἱ ἄτακτοι στρατιῶταί του ὄρμησαντες, ἐφόνευσαν καὶ ἐκείνον καὶ τοὺς λοιπούς. Ἦταν εὐχῆς ἔργον, ἂν ὁ ἀγᾶς οὗτος δὲν ἐφονεύετο ἡμπόρουν οἱ ἀσυνεῖδητοι Σφακιῶται νὰ ἀπολαύσωσιν ὑπὲρ τὰ 100 πουργεῖα, ἂν τὸν παρέδιδον εἰς τὸν βεζύρην ἀβλαβῆ, καὶ νὰ γίνῃ

ἀνακωχή τῶν ὄπλων, ἕως νὰ λάβωσι τὰς ὁποίας ἐπρόσμενον ἀπὸ Μωρέαν. Ὑδραν καὶ Σπέτζαις ὑποσχεθείσας εἰς αὐτοὺς δυνάμεις· ἀλλὰ πόσῃν βλάβῃν δὲν προξενεῖ ἡ ἀνυποταξία! Διασκορπισθέντες δὲ καὶ οὗτοι ἐκεῖθεν, ἐφονεύοντο ἀπὸ τοὺς στρατιώτας μας εἰς τοὺς δρόμους· αἱ τροφαὶ καὶ μοναζιόνες ὁμοῦ μὲ τὰ 100 μουλάρια ἔμειναν εἰς τὸν τόπον, τὰ ὅποια οἱ στρατιῶται διεμερίσθησαν, λαβόντες ὅσα ἠδυνήθη ἕκαστος· ἔλαβον καὶ 3 τζαπράζια ἐξ ὧν τὸ ἓν ἐφόρει ὁ εἰς οὐστὰς τῶν γερλίδων, τὸν ὅποιον ἐφόνευσαν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἔστειλαν γράμμα εἰς τὴν καγκελαρίαν τοῦ Λουτροῦ ἀπὸ χωρίον Κεφαλᾶν, ζητοῦντες βοήθειαν, ὄπλων καὶ πολεμικῶν ἐφοδίων διὰ νὰ ἀντιπαλαίωσι τοὺς ἀχαλινώτους Σουδιανούς, νὰ μὴ ὀρμῶσιν εἰς ταῖς Καλύβες· ἀλλὰ...

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἠνώθησαν οἱ ἐγχώριοι ἀπὸ Λάκκου, ὅλοι 110 μὲ τὸν ἀρχηγὸν Κ. Α. Παναγιώτου.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἠνώθησαν οἱ Θερισιώται καὶ Μαλλαξιῶται μὲ τὸν ἀρχηγὸν κύριον Γεώργιον Δασκαλάκην τὸν Τζελεπὴν. Ἠνώθησαν δὲ μὲ τὸν ἀρχηγὸν Κ. Ἀναγνώστην Ψαρουδάκην καὶ ἐκ τῶν χωρίων Ἐπανοχωρι, ἀγίας Εἰρήνης, Πρινέ, καὶ Ὁρθοῦνι 71 τὸν ἀριθμὸν. Σύμπαντες οὗτοι μετὰ τῶν ἀρχηγῶν ὤρμησαν εἰς τὸν Ὀμαλόν, ὅπου ἔκαμαν μικρὰν μάχην μὲ τοὺς Σελινιώτας, οἱ ὅποιοι ἐδόθησαν εὐθὺς εἰς φυγὴν διωκόμενοι ἀπὸ τοὺς ῥηθέντας στρατιώτας ἕως εἰς τὴν ἀγίαν Εἰρήνην, πλησίον τῆς Καντάνου.

Τῇ 8 λαβόντες τὴν εἶδησιν εἰς Καλύβες οἱ Κάσσιοι, ὅτι ἐπατήθη ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τὸ Καστέλλιον τῶν Σφακίων ἕως τὸ Ἀσκήφου, ὑποπτευθέντες μήπως προχωρήσωσι νὰ καύσωσι καὶ τὰ λοιπὰ χωρία, ἔβαλον εἰς τὰ πλοῖα τῶν ὄσους χριστιανούς ἠμπόρεσαν, καὶ τοὺς ἐπέρασαν εἰς τὸ νησίον τῶν ἀδωροδοκῆτως· εὐγε τῆς φιλογενείας τῶν ἀνδρῶν τούτων διὰ τὴν διπλὴν τους βοήθειαν!

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἦλθεν ὁ ἀρχηγὸς Τζελεπῆς ἀπὸ Μαλλάξαν εἰς τὴν εἰς Λουτρον Καγγελιαν, ἔνθα συνωμίλησε μετὰ τῶν προϋχόντων καὶ τοῦ γραμματέως Δ. Φλ. περὶ καταστάσεως τοῦ παρόντος πολέμου, λαβὼν ἀπὸ τοὺς ἰδίους ἐφόδια καὶ ἔν καταστάσιν ἄγραφον ἐσφραγισμένον μὲ τὴν σφραγίδα, διὰ νὰ παρακινήσῃ τοὺς ἐν καταστάσει κατωμερίτας χριστιανούς, νὰ συνεισφέρωσι καὶ ἐκεῖνοι τὴν δυνατὴν εἰς τὸ γένος βοήθειαν, καὶ νὰ καταγράψῃ εἰς αὐτὸ ἐνὸς ἐκάστου τὸ ὄνομα, δίδοντάς τω ἐπιτροπικῶς καὶ ὁμολογίαν τῆς περιλαβῆς των, εἰς ἔνδειξιν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐφθασεν εἰς Χανία ἓν κουρβέτον ἐκ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, σακατευμένον ἀπὸ βόλια· ὁ καπετάνος τοῦ σκοτωμένος καὶ ἀπὸ τοὺς ναύτας του 40 λαβωμένοι.

Τῇ 9 οἱ ἀρχηγοὶ Κ. Α. Παναγιώτου, Κ. Ἄνδρ. Παπα Μιχαήλ, Κ. Θεόδωρος Καρνάλης μετὰ τῶν γενναίων Λακιωτῶν στρατιωτῶν των, καὶ 60 ἐτέρους τοῦ Τζελεπῆ ἐπάτησαν τὸν Πρινέ, Ἐργαστήρι, Λουκιανὰ, Σκάφην, Τζαγκαριανὰ, καὶ φονεύσαντες ἐχθροὺς 5 ὁμοῦ καὶ τὸν περίφημον σαρασκέρην των Κουκλουπασάκην ἀπὸ Κάντανον, ἔφυγον.

Τῇ 10 ἀνεχώρησαν οἱ δύο ἀρχηγοὶ, καὶ ἔμεινε μόνος ὁ Κ. Α. Παναγιώτης διὰ φύλαξιν· μερικοὶ χριστιανοὶ τουρκολάτραι Σελινιώται,

ιδόντες τὴν ἀδυναμίαν τῶν στρατιωτῶν μας ἔδωκαν τὴν εἶδησιν εἰς τοὺς ἐχθροὺς, οἱ ὅποιοι θαρραλεωθέντες, ὥρμησαν εὐθὺς ἐναντίον των 600, τοὺς ὁποίους μὴ δυνηθέντες νὰ ἀντιπαλεῶσασιν ἔφυγον· καὶ εὐρόντες τὴν ἄδειαν οἱ ἐχθροί, εἰσέβησαν ἀκωλύτως εἰς τὸν Ὀμαλόν, (κάμπον πλησίον τοῦ Σελίνου), κατακαύσαντες τὸν τόπον καὶ τοὺς εὐρεθέντας ἐκεῖ παμπληθεῖς στάχυας τῶν καρπῶν, τοὺς ὁποίους οἱ στρατιῶται τόσοσιν καιρὸν ἐφύλαττον.

Τῇ 12 ἔφθασεν ἡ εἶδησις αὕτη εἰς τὴν Μαλλάξαν. Ὁ γενναῖος ἀρχηγὸς Τζελεπῆς μετεχειρίσθη εὐθὺς τὸ ἀκόλουθον στρατήγημα· ἔλαβε μαζί του 300 στρατιώτας φορτωμένους ξύλα, καὶ φάσαντας ἔξωθεν τῶν Χανίων, ἔβαλον φωτίαν, εἰς τὰ Μεζαρλίκια, καθύστερας καὶ ἓνα τουρμπὲν ἐνὸς ἀγίου τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν, ἔρριψαν δὲ καὶ πλῆθος τουφεκίων εἰς τὴν πύρταν τῶν Χανίων, ὥστε οἱ Χανιωταὶ ἔλαβον τοσοῦτον φόβον, ὅπου ἀνέβησαν εἰς τὸ τεῖχος σύμπαντες μὲ μέγαν ἀλλαλαγμὸν, ρίπτοντες καὶ κανόνια, τὰ ὁποῖα ἀκούσαντες οἱ Σελινιώται ἔφυγον εὐθὺς, τρέχοντες εἰς Χανία, καὶ ἔμειναν οἱ στρατιῶται μας ἐλεύθεροι. Εἰς τοῦτο τὸ στρατήγημα ὑστερήθημεν ἐνὸς μόνου στρατιώτου· ὁ δὲ γενναῖος Τζελεπῆς ἐστράφη πάλιν εἰς τὸν ὅποιον ἐφύλαττε τόπον.

Τῇ 13 ὑπῆγεν ἡ ἀγιορουμελήτικη γουλέτα εἰς τὸ Σέλινο, καὶ πατήσαντες ἐν μετόχιον, τὸ ἐγύμνωσαν, φονεύσαντες καὶ ἓνα ἐχθρόν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐγίνη ἀπόφασις εἰς Χανία, νὰ ἀρματωθῇ τὸ καράβι τῶν Γιαβάσιδων, καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς Λουτρὸν νὰ κατακαύσῃ τὰ ἐκεῖ εὐρισκόμενα εἰς τὸν λιμένα 22 πλοῖα· ζητήσαντες ὅμως 60 πουγγεῖα νὰ τοῖς μετρηθῶσι πρῶτον, μετεμελήθησαν, καὶ ἔμεινε τὸ ἔργον τοῦτο ἀνετέργητον· ἂν ἤθελε γίνῃ ἡ συμφωνία, καὶ νὰ φθάσῃ ἐξαίφνης τὸ ἐχθρικὸν τοῦτο πλοῖον, τὰ κατέκαιεν ἐξάπαντος, διὰ τὴν ἀταξίαν καὶ δειλίαν τῶν ἐντοπίων, οἱ ὅποιοι δὲν ἐτόλμησαν οὐδέποτε νὰ καταβάλωσι γρόσια, διὰ νὰ τὰ ἀρματώσουν, ἀλλὰ τὰ ἐφόρτωναν μόνον ἀπὸ τὰ λάφυρα τῶν ἐχθρῶν. καὶ τὰ τῶν χριστιανῶν τῶν κατωμεριτῶν πράγματα, ὅπου οἱ εἰς τὸν στρατὸν ἀκολουθοῦντες στρατιῶται μετὰ δυναστείας ἤρπαζον· καὶ ταῦτα οἱ ἐντόπιοι.

Τῇ 14 ἐπατήθη ἐξαίφνης ἡ Ἐπισκοπὴ εἰς Ρέθεμνον ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν Ροῦσον Μπουρδουμπάν, ἐκ τῆς Χώρας τῶν Σφακίων καταγόμενον, ἀνδρὰ καὶ τοῦτον τίμιον καὶ φιλογενῆ· ἐφονεύθησαν ἐχθροὶ 16 οἱ σημαντικώτεροι, ἔλαβον οἱ μετ' αὐτοῦ στρατιῶται Κωμηθιανοὶ 200 πρόβατα, 26 βόδια, καὶ ἄπειρα λάφυρα ἐκ τῶν ὀσπητίων, τὰ ὁποῖα κατέκαυσαν, ὁμοῦ μὲ τὸ ἐκεῖ τζαμίον, καὶ τὰ ἐκεῖ συνηγμένα βιβλία ὄλων τῶν Μουλάδων τῶν περίξ χωρίων, τὰ ὁποῖα ἐτιμῶντο, ὡς ἔλεγον 200,000 γρ. ἀλλὰ περικυκλωθέντες ἐξαίφνης παρὰ τῶν ἐχθρῶν ἀπὸ ἓν ἄγνωστον μέρος ἐκινδύνευσαν.—ὅθεν ἐτράπησαν εἰς φυγὴν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἦλθεν ἐν πλοῖον Γαλλικὸν εἰς τὰ Θεοδωροῦ.

Τῇ 15 ἦλθεν ἄλλο πλοῖον εἰς ζήτησιν τοῦ Κονσόλου, πλὴν ἀνεχώρησεν ἄπρακτον, μὲ τὸ νὰ μὴν τὸν ἔδωκεν ὁ ἐκεῖσε Βεζύρης.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐστράφη εἰς Χανία ὁ ἀρχηγὸς Τζελεπῆς μετὰ

τοῦ Ἀνδρέου Φασούλη, καὶ τούτου ἀρχηγοῦ, καὶ ἔκοψαν τὸ εἰς τὴν χώραν ῥέον νερόν, φονεύσαντες καὶ 3 ἐχθρούς. Τὸ ἔργον τοῦτο ἔδωκεν εἰς τοὺς Χανιώτας τὴν μεγίστην στενοχωρίαν! Ἔλαβον καὶ τὰ ὄπλα τῶν φονευθέντων ἐχθρῶν.

Τῇ 16 ἐξεληθόντες ἐκ τῶν Χανίων οἱ ἐχθροὶ, ἔκαυσαν, οἱ ἄσπλαγχνοι, τὸ Ἱερὸν Μοναστήριον τῆς Χρυσοπηγῆς, ἀρπάσαντες καὶ ὄσα εὗρον μικρὰ σκεύη.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐβεβαιώθημεν παρὰ τινων χριστιανῶν, ὅτι οἱ ἐχθροὶ λογαριάζουσι τοὺς στρατιώτας τῶν Σφακιῶν 30.000 συνισταμένους ἀπὸ Ἀλβανίτας καὶ Κρήτας.

Τῇ 17 ἔστειλαν γράμματα ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ, γράφοντες ὅτι ὅλοι οἱ Σφακιῶται ἐδόθησαν εἰς τὰς ἀρπαγὰς καὶ κλοπὰς, καὶ λιποτακτοῦντες, ἀφήκαν μεμονωμένους τοὺς Ῥιζίτας (Λακιώτας, Θερισιώτας καὶ τοὺς λοιποὺς δηλαδὴ) καὶ ἀντιπολεμοῦσι τοὺς ἐχθρούς· οὕτως ἐξηκολούθουν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ πολέμου, ἄχρι τῆς δευτέρας εἰς Σφακίαν εἰσβολῆς τῶν ἐχθρῶν, οἱ περίφημοι εἰς τὴν ἀνδρείαν Σφακιῶται, τὸ ἔργον τῶν!

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀνεχώρησε κρυφίως ἀπὸ Λουτρῶν κάποιος Χ. Παναγιώτης Γαλατιανὸς Τουρκολάτρης, καὶ ὑπῆγεν εἰς Χανία, φανερώσας τὴν ἀδυναμίαν καὶ ἀταξίαν τῶν Σφακιωτῶν· τὸ ὁποῖον μαθὼν ὁ ἐκεῖσε βεζύρης, ἔγραψεν εὐθὺς εἰς Ρεθέμνον πρὸς τὸν βεζύρην τοῦ κάστρου, νὰ στείλῃ τὸν βαλῆν τοῦ Ρεθέμνου νὰ ὀρμήσῃ ἄνευ ἀναβολῆς, καὶ ἀφόβως εἰς τὰ Σφακία· τὸν ὁποῖον ἐπρόσταξε σφοδρῶς λέγοντάς τω, ὅτι ἂν δὲν ἐμβῇ νὰ κατακάσῃ αὐτὸ τὸ Καστέλιον τῶν ἀποστατησάντων Σφακιωτῶν, θέλει τοῦ κόψῃ τὴν κεφαλὴν ἐξ ἀποφάσεως.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐμβῆκε καὶ ὁ Ἀληδιάκης εἰς Χανία. τὸν ὁποῖον ὑποδεχθεὶς ὁ βεζύρης τῶν Χανίων τὸν ἐφόρεσε καπτότον, δίδοντάς τω καὶ 15 χιλ. γρ. διὰ τὴν ζημίαν τοῦ πύργου του, τὸν ὁποῖον ἔκαυσε τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ ἀρχηγὸς Ἰωάννης Κουλέτος, πέρνοντας καὶ 3 κανόνια προύντζινα, ὅπου ἦσαν εἰς αὐτόν· ὁ πύργος οὗτος ἦτον δυνατώτερος τοῦ τειχοκάστρου εἰς τὴν οἰκοδομήν· τὸ μὲν ὕψος εἶχε ὀργυιῶν... τὸ δὲ πλάτος τοῦ τοίχου ποδῶν 14 ὥστε ἦτον ἀδύνατον νὰ κυριευθῇ ἀπὸ τοὺς Σφακιώτας, εἰμὴ μὲ μίαν ἀδιάκοπον χρονικὴν πολιορκίαν, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀποσκευῶν, τὰς ὁποίας μετὰ τὴν πυρκαϊάν ἤρπασαν οἱ καλοὶ Σφακιῶται. Ἐτιμῶντο, ὡς ἔλεγον, 50,000 γρ. Αὐτὰ κατὰ τὴν διαταγὴν τῶν αὐθεντικῶν νόμων ἔπρεπε νὰ φυλαχθῶσιν εἰς μέρος χωριστόν, καὶ νὰ διαμερισθῶσιν εἰς ὄλους τοὺς ἀγωνιζομένους στρατιώτας ἀναλόγως τῆς ἐκάστου ἐκδουλεύσεως ἀλλ' οἱ φιλοδίκαιοι νόμοι τῶν Σφακιωτῶν δὲν ἐθέσπισαν τὸ πρᾶγμα οὕτω πῶς, ἀλλ' ὅστις ἠδύνατο νὰ ἐπιστηριχθῇ εἰς τὰ ὄπλα του, ἤρπασεν ὄσα ἤρπασεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἐθήρευον ἀνέμους. Καὶ ἐκ τούτων οἱ ξένοι μάλιστα.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὠρμησε πλησίον τῆς χώρας τῶν Χανίων ὁ γενναῖος Τζελεπῆς μὲ τοὺς ὑπ' αὐτόν στρατιώτας, καὶ ἔκαυσεν 8 Μετόχια τῶν ἐχθρῶν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐφθασεν εἰς Χανία ἓν ἀγγλικὸν πλοῖον ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἔφερε 2 Ταταραίους, καὶ τὸν παγκάκι-

στον υἱὸν τοῦ Καλκαντζῆ. Ἐγένη ντοναυμᾶς, ὅτι ἡ Ἀδριανούπολις σώζεται εἰσέτι ἀβλαβής· δὲν ἦνοιξαν ὁμως τὴν πόρταν τοῦ τείχους ἀπὸ τὸ μέρος τῆς στερεᾶς ὅλην τὴν ἡμέραν· τὸ αἷτιον ἄδηλον.

Τῇ 19 ἔφθασεν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ἓν πλοῖον γαλλικόν, εἰς ζήτησιν τοῦ Κοτσόλου, πλὴν δὲν ἐπέτυχε τοῦ ζητήματος, καὶ ἀνεχώρησεν ἄπρακτον.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐγένη μιὰ μικρὰ μάχη ἀπὸ κάποιον πεντηκόνταρχον Νικόλαον Σουλιώτην εἰς χωρίον Γερίπαν εἰς τὴν ὁποίαν ἔμεινε φονευμένος εἰς ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, καὶ ἐπληρώθησαν 8 χωρὶς βλάβην τῶν ἰδικῶν μας.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐψηφίσθη πεντηκόνταρχος ὁ Κύρ. Ἀναγνώστης Πρωτοπαπαδάκης, κατὰ τὴν ζήτησιν τῶν 5 δεκάρχων, Πόλου τοῦ ἀδελφοῦ του, Μάρκου Μιχαλιδιάκη, Ἀναγνώστου Πιτζικούλη, Μανούσου Γεροπολάκη, καὶ Στεφάνου Ἀνδράκη, Ἀσκηφιωτῶν ἐγχωρίων του.

Τῇ 20 ἀχυρώθη τὸ λεγόμενον Κάστρον (ἐρείπιον) εἰς Λουτρόν, ὀνομασθὲν ἅγιος Χαράλαμπος διὰ τὸν ἐκεῖ νεοοικοδομηθέντα Ναὸν τοῦ ἀγίου, διὰ δαπάνη· τοῦ τιμιωτάτου καπετᾶν Ἀναγνώστου Παναγιώτου εἰς τὸ ὅποιον ἔστησαν 4 κανόνια, ἔχοντες καὶ βόλια... μὲ χαρτούτζια βαρούτην.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐδιωρίσθησαν φύλακες εἰς τὴν καμάραν τοῦ Πετρέ, νὰ φυλάττωσι τὴν ἐκεῖθεν ὁρμὴν τῶν καστρινῶν ἐχθρικῶν στρατευμάτων.

Τῇ 21 ἔκαμαν εἰς Χανία μαντεῖαν οἱ Ἰσραηλιταὶ καὶ εἶπον εἰς τοὺς Ἀγαρηνοὺς νὰ μὴ ἐκστρατεύωσιν εἰς πόλεμον κατὰ τῶν χριστιανῶν ἄλλας ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, εἰμὴ τὴν τρίτην καὶ τετράτην.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀπρηίθησεν ὁ γενναῖος Τζελεπῆς τοὺς στρατιώτας του, καὶ ἐπλήρωσαν τὸν ἀριθμὸν τῶν 500, ὅλοι ξενοχωρίται, ὄχι Σφακιῶται· τοὺς ἐπῆρεν εὐθύς, καὶ καταβάντες εἰς ἓν μετόχιον, Κουκουναρᾶν λεγόμενον, πλησίον τῶν Χανίων, τὸ ὅποιον ἦτον τοῦ περιφήμου Ἀλῆ ἀγᾶ Σοφτᾶ ὄγλου, τὸ κατέκαυσεν.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης μέχρι τῆς 26 τοῦ ἰδίου ἐγίναν μάχαι μικραὶ εἰς μέρη διάφορα, εἰς Ὀμαλὸν δηλαδὴ, Θέρισον, Ἐπισκοπὴν καὶ ἄλλα, πόσοι δὲ ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς εἰς αὐτὰς ἐφονεύθησαν δὲν ἐδηλώθη εἰς ἡμᾶς.

Τῇ 27 ἔφθασεν εἰς Λουτρόν ὁ καπετᾶν Παῦλος Χ. Ἰωάννου μὲ τὸ Περγαντῖνο του, ὀνομαζόμενον ὁ Χαράλαμπος, ἀπὸ Μονεμβασίαν, ὅστις ἔφερε τὰς ἀκολουθούσους εἰδήσεις· ὅτι ὁ ἐχθρικὸς στόλος ἐβγήκε συνιστάμενος εἰς 30 πλοῖα, ἐξ ὧν ἦσαν ντελίνια 4, φεργάδες 3, ἱμπρίκια 2 τὰ δὲ λοιπὰ ἦσαν καμπανίσια. Ἐκ τούτων τὰ μὲν 22 ἄραξαν εἰς τὰς Κολόνας, τὰ δὲ 8 εἰς τὸ τζαγλί, καὶ Ἐάνδρασι διὰ νὰ ἐμβάσωσιν ἐχθρούς καὶ τροφάς· ἔτρεξεν εὐθύς ὁ ἐλληνικὸς ἡμῶν στόλος, ἀφ' οὗ ἔλαβε τὴν εἶδησιν, καὶ φθάνοντες εἰς τὸ τζαγλί, ἔκαυσε τὰ 8 ὁποῦ εὗρεν ἐκεῖ ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἦσαν 2 ἱμπρίκια μπεϊλίτικα, καὶ 6 καμπανίσια· τὸ ὅποιον ἰδόντες οἱ ἀράξαντες εἰς Κολόνας, κόψαντες εὐθύς ταῖς γούμεναις ἐβγήκαν εἰς τὰ παντᾶ, καὶ ἐτράβηξαν κατὰ τὴν Κῶ· ἀπέστειλε μὲ τὸν ἴδιον καπετάνιον γράμμα πρὸς τοὺς Σφακιώτας καὶ ὁ ἐκ-

λαμπρότατος Πρίγκιψ Κύριος Ἀλέξανδρος Καντακουζηνός, ἀπὸ Μονεμβασίαν, σημειωμένον τῇ 25 τοῦ ἰδίου μηνός, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον ἐπῆνει πρῶτον τὴν ἀνδρείαν τῶν Σφακιωτῶν (ὅτι οἱ φέροντες τὴν ἐπιστολὴν τῆς ἐκλαμπρότητός του εἶχον πληρώσει τὰς ἐκλάμπρους ἀκοάς του ἀπὸ τὰς ψευδοανδραγαθίας ὁποῦ ἔκαμαν, λέγοντες ὅτι μὲ ὄλην τὴν ὀλιγότητά των ἀπέκλεισαν πλέον τοὺς ἐχθροὺς εἰς Χανιά καὶ Ρέθεμνον!) παρακινῶν αὐτοὺς νὰ ἀκολουθῶσι τὸ ἔργον των μὲ τὴν ἰδίαν προθυμίαν καὶ ζῆλον, ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἑαυτῶν, καὶ τῶν λοιπῶν κατοίκων χριστιανῶν τῆς Κρήτης. (Τάλαινα Κρήτη, εἰς ποίους εἶχες ἐπικειμένας τὰς ἐλπίδας τῆς ἐλευθερίας σου!) ἀπέστειλεν ἡ ἐκλαμπρότης του διὰ τοῦ ἰδίου Κ, Παύλου τότε βαρούτην βαρέλλια 15 ὄκ. 660 καὶ ἓνα σάκκον ὄκ. 91, ὄλη ἡ βαρούτη ὄκ. 751· μπάλας κανονίαν 76 μολύβι λάμας 2 ὄκ. 246, τουφέκια 70, χάρμας 5 καὶ φισέκια 5,110 ἀπὸ Μονεμβασίαν, γράψας ὅτι λυπεῖται διὰ τὴν ὀλίγην αὐτὴν βοήθειαν ὁποῦ στέλλει εἰς Κρήτην, μὲ τὸ νὰ εὔρε τὸ κάστρον ἐκεῖνο ἀδειανὸν ἀπὸ μοναζιόνας· πλὴν ἀφοῦ παραδοθῆ καὶ ἡ Τροπολιτζᾶ θέλει στείλει καὶ ἄλλας μοναζιόνας καὶ στρατιώτας. Β' ὑπόσχεται, ὅτι μετὰ τὴν αἰχμαλωτεύσειν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου θέλομεν ἰδῆ τὴν νῆσον μας περικυκλωμένην ἀπὸ ἑλληνικά πλοῖα, τὰ ὁποῖα θέλει τρομάξουσι τοὺς ἀνάνδρους Τούρκους. Γ' συμβουλεύει τοὺς ἀνδρείους Σφακιώτας νὰ ἔχωσι μεταξὺ τῶν ἀγάπην καὶ ὁμόνοιαν· ὅτι δι' αὐτῶν ἡμποροῦσι νὰ κατορθώσωσι κάτι καλὸν· καὶ νὰ ἐκλέξωσιν ἓν τῶν δύο, ἢ ἐλευθερίαν ζωὴν, ἢ θάνατον ἐνδοξον. Ἔστειλε καὶ γράμμα ἰδιαίτερον πρὸς τοὺς προὔχοντας τῆς νήσου Μήλου, σημειωμένον τῇ 25 Ἰουλίου, διὰ τοῦ ὁποῖου παρεκίνει αὐτοὺς ὡς καλοκάγαθος πατήρ, νὰ στείλωσι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς Κρήτας τροφάς ἢ δωρεάν, ἢ μὲ πολλὰ ὀλίγην τιμὴν. Οἱ εὐχάριστοι καὶ ἔντιμοι προὔχοντες τῆς ἐν Λουτρῷ κοινῆς καγγελαρίας, ἀντὶ εὐχαριστιῶν ὁποῦ ἔπρεπε κατὰ χρέος ἀφαικτον νὰ ἐκφωνήσωσι εἰς τὸν εὐεργέτην των, μετὰ τὴν περιλαβὴν τῆς εἰς αὐτοὺς ἀποσταθείσης βοήθειας, καὶ τῆς ἄλλης φροντίδος ὁποῦ ἔχει ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ γένους, ἐξεφώνουν ἔκτοτε ἀκαταπαύστως γογγυσμοὺς, δυσφημοῦντες σύμπαντες καὶ τὸ ἐκεῖνου καὶ τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ φιλογενεστάτου αὐθέντου Κυρίου Κυρίου Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου πανέκλαμπρον ὄνομα, ὅτι δὲν ἐστάθη ἄλλος τις αἴτιος τῆς ἀπωλείας τοῦ γένους μας, εἰμὴ μόνον ἐκεῖνος, θέλων νὰ βασιλεύσῃ ἀνοικείως καὶ ἄλλα μυρία, τὰ ὁποῖα δὲν συγχωρεῖ ἡ συνείδησις νὰ περιγράφωται ἐν μέρει, ὡς ἀηδίας παραίτια.

Τῇ 28 ἦλθεν ἄλλη εἰδησις ἀπὸ Μονεμβασίαν μὲ τὴν γουλέταν τοῦ Κ, Χ. Νικολάου Μαλενδρῆ, ὀνομαζομένην ἄγιος Νικόλαος, μὲ σημαίαν τῆς ἐλευθερίας, εἰδοποιήσαντες αὐτὴν ὁ ἡγούμενος τῆς Ζωοδόχου πηγῆς Κύρ. Ἀνθιμος, μετὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Οἰκονόμου τῆς ἀγίας Τριάδος τῶν Σιναίτων Κύρ. Νεοφύτου, διὰ γραμμάτων, σημειωμένων τῇ 22 τοῦ ἰδίου, ἀπὸ Ἄστρος τῆς Πελοποννήσου, ὅτι εὕρισκονται μετὰ τοῦ ἐκλαμπροτάτου Πρίγκιπος Κυρίου Δ. Ὑψηλάντου, περιμένοντες νὰ λάβωσι τὴν βοήθειαν ὁποῦ τοῖς ὑπέσχεθη, μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς Τροπολιτζᾶς. Ἐγραφε δὲ τότε ἰδίως

καὶ ὁ Κύρ. Γεώργιος Παπαδάκης ἡμέτερος πατριώτης ἐκ Χανίων, διατρίβων εἰς Σπέτζας, ὅτι τῆ 21 τοῦ ἰδίου ἔφυγον ἐκ τῶν τριῶν ἐκείνων νήσων (Σπετσῶν δηλ. Ὑδρας καὶ Ψαρρῶν), τέσσαρες ἀπὸ τοὺς σημαντικωτέρους ἄρχοντας, διὰ νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὸν ἑλληνικὸν στόλον, καὶ νὰ ἐμψυχώσωσι τοὺς ἀποσταλέντας εἰς τὸ νὰ καταδιώξωσι τὸν ἐχθρικὸν μὲ ὄλας τὰς δυνάμεις τῶν, καὶ νὰ τὸν κατακαύσωσιν, ἐπαυξήσαντες καὶ τοὺς μηνιαίους μισθοὺς τῶν ἀγωνιζομένων στρατιωτῶν.

Τῆ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐστάλη ἕτερον γράμμα ἀπὸ Σιγγιλιούς παρὰ τοῦ Κύρ. Χ. Τζανάκη, χανιώτου, γράφοντος ὅτι τῆ 16 τοῦ ἰδίου ἔφθασαν εἰς Κωνσταντινούπολιν 3 καράβια Ρώσικα πολεμικά, ἔχοντα καὶ ἓνα ἀξιωματικὸν Ρῶσον, ὅστις ἐπρόβαλεν εἰς τὸν Σουλτάνον τὰ ἀκόλουθα ζητήματα, τῶν ὁποίων τὴν ὑπογραφήν ἐζήτηε εἰς 8 ἡμέρας. ἂν ὅμως δὲν ἤθελε στέρεξῃ νὰ τὰ ὑπογράψῃ τοῦ κηρύττει τὸν ἀφευκτὸν πόλεμον μετὰ τῆς Ρωσίας· α' ὁ Μωρέας, ἡ Κρήτη, τὰ Δωδεκάνησα, ἡ Κύπρος, ἡ Ρόδος καὶ ἄλλα νὰ δοθῶσιν εἰς τοὺς Γραικοὺς διὰ Πριγκιπάτον· β' ἡ Βλαχομπογδανία, ἡ Στένη, ὁμοῦ μὲ ἄλλα μέρη νὰ δοθῶσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς Ρωσίας, ἡ ὁποία νὰ ἐβγάλῃ εὐθὺς 34 καράβια πολεμικά νὰ περιέρχωνται τὴν ἄσπρην θάλασσαν, πρὸς διαφένδευσιν τοῦ γένους μας· γ' νὰ μὴν ἡμπορῆ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ θανατώνῃ χριστιανοὺς, ἐκτὸς ἐκείνων ὁποῦ ἤθελον φωνεθῆ εἰς τὸν πόλεμον· τί δὲ ἀπόκρισιν ἔλαβαν, ἄδηλον· ἔγραφεν ἔτι, ὅτι εἰς τὴν ἀγῆν τοῦ Αὐγούστου θέλει γίνεαι συνέλευσις παρὰ τῶν συμμάχων βασιλέων εἰς Βιένναν καὶ ὅτι ὁ σουλτάνος ζητεῖ νὰ στείλῃ ἐλτζῆν ἰδικὸν του. Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσίας δὲν εἶχεν ἀπόφασιν νὰ παρουσιασθῆ ἀκόμη κατὰ τοῦ ἀπεινοῦς Σουλτάνου, πλὴν αἱ περιστάσεις τὸν ὑπεχρέωσαν· ὅτι δὲν ἠδύνατο ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς νὰ ἀκούῃ πλέον τοὺς καθημερινοὺς φόνους τῶν χριστιανῶν, τοὺς ὁποίους ἔκαμνεν ὁ ἄσπλαγχνος τύραννος! Ἐσημείωνεν ἔτι, ὅτι τὸ Κάστρον τῆς Τριπολιτζᾶς καὶ Κορινθοῦ λαμβάνουσι τέλος ἕως τὴν 21 τοῦ ἰδίου διὰ τὰ λαγούμια ὁποῦ κατασκεύασαν ἐκεῖ οἱ φυλάττοντες γενναῖοι Σπαρτιάται (Τζάκονες)· ὁμοίως καὶ ὁ λοιπὸς Μωρέας ἐντὸς ὀλίγου ἔλευθερωθήσεται· ἡ Κρήτη τότε θέλει λάβῃ ἰκανὴν βοήθειαν καὶ πλοίων, καὶ στρατιωτῶν. Τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα ὁποῦ ἦσαν εἰς πλόκον τῆς Μονεμβασίας, θέλουσιν ἔλθει εἰς πλόκον τῶν Χανίων. Μετὰ δὲ τὸν ἀφανισμόν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου θέλουσι σταλθῆ πολλά ἀπὸ Ὑδραν καὶ Σπέτζαις, κατὰ τὰς ἐγγράφους ὑποσχέσεις τῶν προὔχόντων· ἔλεγεν ἔτι, ὅτι μία φεργάδα ἐχθρική ἐκιαμάρησεν εἰς Χίον 2 πλοῖα ἱμπεριάλικά, καὶ ἀφ' οὗ ἐφόνευσεν ὄλους κατεβύθισε τὰ πλοῖα. Ταῦτα ἔγραφεν ὁ διαληφθεὶς Χ. Τζανάκης, εἴτε δὲ ἀληθῆ ἦσαν, ἢ ψευδῆ, ἄδηλον.

Ἄλλαι εἰδήσεις Σμύρνης, σταλεῖσαι εἰς ἡμᾶς τῆ 16 τοῦ ἰδίου ἀπὸ Τζηρίγο:

Γράφουσιν ὅτι βέβαια ὁ τῆς Ρωσίας Πρέσβυς ἔφυγεν ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν· ἐπειδὴ ὁ Αὐτοκράτωρ του ζητεῖ τὴν Βλαχίαν, Μπογδανίαν, Σερβίαν, Βουλγαρίαν, καὶ νὰ ἀπεράσῃ τὴν ἀρμάδα του τὴν ἀγῆν τοῦ Αὐγούστου, ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Τὰ πραγματευτάδικα πλοῖα του νὰ μὴ πληρώνωσι κανὲν δόσιμον, ἢ κουμέρ-

κι εις ὄλην τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Σουλτάνου ὅπου ἤθελον ταξιδεῦσαι, δι' ὁποιοῦνδήποτε πρᾶγμα ὅπου ἤθελον πωλήσει ἢ ἀγοράσει, τὸ ὁποῖον ὁ Σουλτάνος δὲν ἐδέχθη ὀλοτελῶς ἔθεν . . . βον ὅτι οἱ Κάσσιοι ἔκαυσαν μία φεργάδα τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου 48 κανονίων γον ὅτι ἡ Ὑδρα, Σπέτζαις, καὶ Ψαρὰ ἀρμάτωσαν 18 πλοῖα, μέσα εἰς τὰ ὁποῖα ἐμβήκαν καὶ οἱ περισσότεροι ἄρχοντες, διὰ βοήθειαν τῶν λοιπῶν, μετ' ἄλλο πλάνον, (;) πρὸς ἀφανισμόν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου. Ἔτι ὅτι ἐβγήκαν Νέμτζικα καράβια 6,800 ἔφυγον δὲ καὶ πληγόμενοι, ὡς εἶπον, ὡς 200. Εἰς αὐτὴν τὴν μάχην ἐφονεύθη ὁ Ἀζήζ μπέης, καὶ ἐν τῶν Γερλιαγαδακίων, ὡς περιφημότεροι τῶν Χανιωτῶν εἰς τὴν ἀνδρείαν. Ὁ στρατὸς τῶν ἐχθρῶν εἰς αὐτὴν τὴν μάχην συνίστατο ἀπὸ 4000, οἱ δὲ περὶ τὸν Τζελεπήν 1800 χωρὶς νὰ βλαφθῇ μηδὲ εἰς Σφακιῶται ἐδῶ δὲν εὐρέθησαν. Ὅτι ὁ Τζελεπὴς δὲν συγκατένευεν εἰς τὸ ἀρπάζειν, καὶ οὗτοι ὄντες φύσει φιλόρπαγες, δὲν ὑπέκλινον τὸν αὐχένα των ὑπὸ τὴν ἐκείνου διοίκησιν οἱ ἐχθροὶ ἔτρεφον ἐλπίδας νὰ ἀπεράσωσιν ἐκ τούτου τοῦ μέρους τὸν Ἀποκόρωνα, καὶ ἐκεῖθεν ν' ἀνέβωσιν εἰς τὰ Σφακία, ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Ἀνωπόλεως, ἀλλ' ἀπέτυχον τοῦ σκοποῦ οἱ ἀλιτήριοι. Εἰς τὴν φυγὴν των ὤρμησεν εἰς ἐκ τῶν Λακιωτῶν, Ἀντώνιος Σαριδάκης ὀνομαζόμενος, ὅστις ἀφ' οὗ μόνος ἐφόνευσεν ἐχθροὺς 5, ἔμεινε καὶ αὐτὸς φονεμένος ὁ γενναιότατος γίγας! Ὁ ἐνθουσιασμός οὗτος τῶν γενναίων Λακιωτῶν ἠκολούθει ἐκ τῶν ὁποίων τοῖς ἐστέλλοντο ἐγκωμιαστικῶν γραμμάτων, καὶ μάλιστα ἐξ ἑνὸς τὸ ὁποῖον εἶχε γράψει πρὸς αὐτοὺς τιμωτάτος γραμματικὸς τῆς ἐν Λουτρῷ καγγελαρίας Κύρ Δ. Φ. διὰ τοῦ ὁποίου τοὺς παρεθάρρυνεν ὅτι θέλουσι λάβει παρὰ τοῦ ὑψηλοτάτου αὐθέντου τὰς μεγίστας καὶ πρώτας τιμὰς ἐν καιρῷ τῆς ἐξετάσεως τῆς ἐνὸς ἐκάστου προθύμου καὶ πιστῆς ἐκδουλεύσεως εἰς τὸν παρόντα πόλεμον ὅτε οἱ Σφακιῶται θέλουσι λάβει τὰς ἀνυπίστους παιδείας, διὰ τὰς ἀταξίας των. Οὕτως ἐνθουσιάσθησαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ὥστε ἂν δὲν ἦτον νύξ, ἤθελον ὀρμήσωσιν εἰς Χανία!

Τῆ 29 ἔγραψαν οἱ ἀπὸ Ἀσκήφου Καπετανεοὶ Σήφης Κουκούτζης καὶ Σταυριανὸς Πύρης ὅτι ἔφερον ἀπὸ τὰ μέρη τοῦ Ρεθύμνου, ὅπου περιήρχοντο πολεμοῦντες, εἰς τὸ χωρίον των Ἀσκήφου λάφυρα ἱκανά, ζητοῦντες τὴν προσταγὴν τῶν προϋκόντων τῆς καγγελαρίας, πῶς νὰ τὰ ἐξοικονομήσωσι. Τοῦτο μοι ἐφάνη κατὰ ἀλήθειαν παράδοξον! ὅτι πρότερον δὲν εἶχον οὐδεμίαν φροντίδα, τοῦ νὰ φυλάξωσιν αὐτὴν τὴν εὐταξίαν, ἀλλ' ἀφ' οὗ κατεκορέσθησαν, ἠθέλησαν νὰ δεῖξωσιν ἑαυτοὺς καὶ φιλοδικαίους.

Τῆ 30 ἔστειλεν ὁ ἀρχηγὸς Τζελεπὴς εἰς τὴν εἰς Λουτρὸν καγγελαρίαν διαφόρων εἰδῶν μαλαγματικά καὶ ὠρολόγια, τὰ ὁποῖα ἔλαβε παρὰ τῶν Κατωμεριτῶν χριστιανῶν, διὰ βοήθειαν τοῦ γένους

αυτά ἐφυλάχθησαν ἀπὸ τοὺς δύο προὔχοντας Κ. Ἀνδρέαν καὶ Χ. Ἰωάννην μέχρι τῆς δευτέρας εἰσβολῆς τῶν ἐχθρῶν εἰς Σφακία· ἔπειτα φυγόντες εἰς τὴν ἀντικρυ Νῆσον Γαῦδον, μετὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν ἐχθρῶν, ἐπώλουν ὅλα παρὰ τιμὴν· οἱ δὲ ἀγοράζοντες ἦσαν ὅλοι οἱ σημαντικώτεροι τῶν Σφακίων, καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι δακτυλίδια χρυσὰ ἕνα δεσμὸν 26 ἐπώλησαν 76 γρ. τὰ ὁποῖα ἐτιμῶντο ἐπέκεινα τῶν 300, ὥρολόγια ἐπώλοντο 8, 12 καὶ 15 γρ. τὸ ἕν' οὕτως ἤφανίσθησαν τὰ τῶν χριστιανῶν πράγματα, τὰ ὁποῖα οἱ δυστυχεῖς ἐκ τῶν ὑστερημάτων ἔδιδον πρὸς βοήθειαν, μὴ δυνάμενοι ν' ἀκούωσι τοὺς καθημερινοὺς γογγυσμοὺς τῶν . . . ὅτι δὲν βοηθοῦσι.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἦλθεν εἰδήσις ἀπὸ Ὑδραν, ὅτι ὁ ἐχθρικός στόλος ἐφθασεν εἰς Ρόδον, ὅπου ἐσυντροφεύθη ἀπὸ 16 πλοῖα τοῦ Μεχμέταλη Πασᾶ, καὶ πηγαίνουσι διὰ τὰ Μπογάζια.

Τῇ 1 τοῦ Αὐγούστου κατέβηκαν οἱ ἀρχηγοὶ Ροῦσος, Σήφης, Σταυριανός, Ἀναγνώστης Πρωτοπαποδάκης, Γεώργιος Βουλουδογιαννάκης, Ἀνδρέας Παπᾶ Μιχαήλ, καὶ ἄλλοι εἰς τὴν Φυλακὴν, χωρίον τοῦ Ρεθέμου, ὅπου ἀπαντηθέντες μετὰ τῶν Ρεθυμνίων καὶ Καστριῶν, ἄρχισαν τὸν πόλεμον ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἕως τὸ ἑσπέρας μὲ μεγάλην πεισμονὴν· ἔπειτα τραβηχθέντες, ἔστησαν φύλακας εἰς τὸ μέρος τοῦ ἕκαστος.

Τῇ 2 τοῦ ἰδίου ἐφθασε μετὰ τῶν στρατιωτῶν του καὶ ὁ ἀρχηγὸς Κ. Α. Ψαρουδάκης, καὶ παραταχθέντες μετὰ τῶν πρώτων, ἄρχισαν πάλιν τὴν μάχην μὲ τὴν προτέραν πεισμονὴν, ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἕως ἑσπέρας, ἐξῶθεν μιᾶς λίμνης πλησίον τοῦ χωρίου Φυλακῆς, τοῦ Κουρνᾶ λεγομένης· ὅπου ἐφονεύθησαν, καὶ ἐπληγώθησαν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς, τοὺς ὁποίους ἔπερνον οἱ ἄλλοι εὐθὺς, διὰ νὰ μὴ γυμνῶνται ἀπὸ τοὺς στρατιώτας μας. Ἡ μάχη αὐτὴ ἔβαλεν εἰς ἀταξίαν καὶ τὰ δύο στρατεύματα. Οἱ ἐχθροὶ διεσκορπίζοντο εἰς τὸν κάμπον καὶ εἰς τὰ ὄρη, διὰ νὰ περικυκλώσωσι τοὺς Σφακιώτας, οἱ ὁποῖοι βλεπόντες τὸ ἄπειρον πληθὸς των, ἐβάλθησαν εἰς ἀταξίαν, ἐξ ὧν ἕν κόμμα ἀπὸ Μουριώτας, εὐρόντες εἰς ἕν χωρίον οἶνον καὶ ρακὴν, καὶ βυθισθέντες ἐμεθύσθησαν· ὥστε περικυκλωθέντες ἐξαίφνης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐφονεύθησαν Μουριώται τρεῖς, καὶ 4 πληγωθέντες τὸ ὁποῖον ἰδόντες οἱ λοιποὶ, ἐδόθησαν εὐθὺς εἰς φυγὴν, ἀναβαίνοντες τὰ ὄρη σωρηδόν· εἰς τὸν πρῶτον τράκον ἐπίσθη εἰς ἱερεὺς Ἰωάννης Μουριώτης καὶ οὗτος, μετὰ τῆς σημαίας του ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς, οἱ ὁποῖοι ἐμπαικτικῶς ἐφώναζον εἰς τοὺς Σφακιώτας τὴν β' ἡμέραν νὰ κατέβωσι νὰ πάρωσι τὸν παπᾶν τῶν καὶ τὸν σταυρόν των· δὲν ἐβεβαιώθημεν ἂν τὸν ἐφόνευσαν. Ὁ ἐχθρικός στρατὸς συνίστατο, ὡς εἶπον, ἀπὸ 12,000 εἰς τὸν ὁποῖον ἠκολούθει καὶ ὁ Βελῆς τοῦ Ρεθέμου· ὁ δὲ ἡμέτερος ἀπὸ 1.000 ἐξ εἰκασίας· ὥστε ἐπιπτον εἰς μὲ 12. Οἱ ἐχθροὶ ἐστράφησαν πάλιν εἰς τὰς σκηνὰς των, εἰς ἕν Μετόχιον τοῦ Ἀληδάκη, ὅπου ἠσύχασαν μέχρι τῆς 5 τοῦ ἰδίου. Ἄν εἰς ταύτην τὴν μάχην δὲν τοὺς ἐπρόφθανεν ἡ νύξ, οἱ Σφακιῶται μὴ δυνάμενοι ν' ἀντισταθῶσιν εἰς τὴν πολιορκίαν, διὰ τὴν ὀλιγοτήτά των καὶ τὴν ἀταξίαν, ὡς ἔλεγον, τῶν Μουριωτῶν, ἤθελον φονευθῆ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς σύμπαντες. Διὸ καὶ ἡ μάχη αὕτη ἐστάθη ἐπίφογος· δὲν ἔμειναν ὅμως οἱ ἀρχηγοὶ ἀμέριμνοι, ἀλλ' ὑποπτεού-

μένοι τὴν εἰς τὸν Ἀποκόρωνα εἰσβολὴν τῶν ἐχθρῶν, ἔλαβον εὐθύς τοὺς στρατιώτας τῶν, καὶ κατέβησαν εἰς τὸν Ἄλμυρόν, ὅπου τοὺς ἐδιόρισαν καὶ ἔκαμαν ἓνα τάφρον (σεπέρι), περιφράξαντες τὴν ἐκεῖθεν εἴσοδον· ἔβαλον δὲ καὶ κανόνια 3 τὰ ὅποια, πατήσαντες τὸ κάστρον τοῦ Ἄλμυροῦ, ἔλαβον ἠπλώσαν ἔπειτα ἐκεῖθεν τὴν γραμμὴν τῶν ἕως τοῦ χωρίου Μαθέ, πλησίον τῶν ὄρεων τῶν Σφακίων καὶ περιέμενον τοὺς ἐχθρούς.

Κατ' αὐτάς τὰς ἡμέρας ἐγίνοντο ἀκροβολισμοὶ τινες εἰς τὰ μέρη τῶν Χανίων παρὰ τῶν δύο ἀρχηγῶν Τζελεπῆ καὶ Ἀναγνώστου Παναγιώτου. Ποῦ δέ, καὶ πῶς, ἄδηλον εἰς ἐμέ, διὰ τὴν τότε ἐπικρατοῦσάν με ἀσθένειαν, ἣτις δὲν μοὶ ἐσυγχῶρει νὰ ἐξετάσω καὶ νὰ σῆμειώσω.

Τῆ 6 τοῦ ἰδίου παραταχθέντες πάλιν οἱ ἐχθροὶ διεμερίσθησαν εἰς δύο κόμματα, ὧν τὸ μὲν ἱππικὸν τάγμα καὶ μέρος τοῦ πεζοῦ ἀρχισαν τὸν δρόμον ἀπὸ τῶν κάμπων, βλέποντες πρὸς τὸν Ἄλμυρόν, τὸ δὲ λοιπὸν πεζὸν ἀνέβαῖνεν ἡσύχως εἰς τὸ χωρίον Μαθέν· φθάσαντες οὖν εἰς τουφεκίου βολὴν, ἀρχισαν καὶ τὰ δύο στρατεύματα τὴν φοβερὰν μάχην, ἣ ὅποια ἐστάθη ἀδιάκοπος ὥρας 3 ὀλοκλήρους, ρίπτοντες κανόνια καὶ ἐκ τῶν δύο μερῶν· οἱ ἐχθροὶ δὲ ἔρριπτον καὶ κουμπαραδες, ἀλλ' αὐτοὶ ἐσυντρίβοντο εἰς τὸν ἀέρα, χωρὶς νὰ βλάψωσι τινὰ ἀπὸ τοὺς στρατιώτας μας· ἐφονεύοντο ἱκανοὶ ἀπὸ τῆς ἐχθροῦς· μάλιστα δὲ οἱ πολιορκηθέντες εἰς τὸν Μαθέν, διὰ τὸ δύσβατον τοῦ τόπου, τοὺς ὁποίους φορτώνοντες εἰς τὰ ζῶα, ἔπερνον εὐθύς. Ὁ πασᾶς ἀκολουθῶν εἶχε τοὺς δορυφόρους του καὶ ἄλλους καβάζιδες πληρεξουσίους, ὅποιον Τούρκον ἤθελον ἰδῆ νὰ μὴν ὀρμῆ με προθυμίαν, κτυπῶντας νὰ τὸν φονεύωσιν· ὅθεν ἀκολουθοῦντες εἰς τὸ ἱππικὸν τάγμα, δέροντες ὅσους ἐπρόφθασαν, τοὺς παραβιάζον νὰ τρέχωσι με ὀρμὴν· ὥστε ὀρμήσαντες με ἀλλαλαγμὸν, ἐπλησίασαν εἰς τὸν τάφρον· καὶ φοβηθέντες οἱ Σφακιῶται ἐφυγον καὶ ἐτραβήχθησαν σύμπαντες εἰς τὸν Μαθέν. Εὐρόντες δὲ οἱ ἐχθροὶ τὴν εἴσοδον ἐλευθέραν, χαλάσαντες τὸν τάφρον ὤρμησαν εἰς τὸν Ἀποκόρωνα, καὶ ἐκ τῶν δύο μερῶν, ὅπου ἔκαμαν φθορὰς ἀξιοθρηνητούς, ἔκαυσαν τὰ χωρία, κατέσφαξαν ὅσους ἐπρόφθασαν χριστιανούς, πέρνοντας ὅσα ἀπὸ τὰ πράγματα καὶ ζῶα τῶν εὕρισκον· τοὺς δὲ εὐρεθέντας καρπούς ἐσύναξαν εἰς Χανιά. Ὁ δὲ πασᾶς ἔμεινεν εἰς ταῖς Καλύβες, ὅπου τῷ ἔκαμαν μεγάλην ὑποδοχὴν με τὸ ρίψιμον πολλῶν κανονίων· ὑπῆγαν διὰ προσταγῆς τοῦ πληθὸς Τούρκων εἰς Χανιά, ἀνοίξαντες πάλιν τὸν δρόμον τῶν ὑδραγωγῶν τοῦ νεροῦ, τὸ ὅποιον εἶχεν κεκομμένον ὁ ἀρχηγὸς Τζελεπῆς. Ὁ εἰς Χανιά βεζύρης τοῦς ὑπεδέχθη με μεγάλας ὑποσχέσεις τιμῶν, διορίσας νὰ ρίψωσιν εἰς τὴν εἴσοδόν τῶν καὶ ἀρκετὰ κανόνια ἀπὸ τὸ τοιχόκαστρον· ἔμειναν τινὲς ἐκεῖ καὶ ἡσύχασαν πρὸς καιρόν· ὁ δὲ πασᾶς τῶν Βεθυμίων, προσταγμένος ὧν ἀπὸ τὸν βεζύρη τῶν κάστρου νὰ φονεύσῃ δύο ἀγάδες τῶν Χανίων, τοὺς περιφημότερους, τὸν Τζουρούνογλου καὶ Ἀλῆ ἀγᾶν Κασίμογλου, ἔγραψεν εἰς αὐτοὺς ἀπὸ ταῖς Καλύβες, νὰ ὑπάγωσι, καὶ νὰ ὀμιλήσωσι περὶ καταστάσεως τοῦ πολέμου, οἱ ὅποιοι λαβόντες τὸ μπουγιουρτί, καὶ προσκυνήσαντες αὐτὸ κατὰ τὸ σῶνθηες, ἔμειναν ἐκεῖνην τὴν

ἡμέραν. Τὸ δὲ πρῶτ' καταλικεύσαντες, (ἄφ' οὗ ὅμως ἔλαβον καὶ τὴν ἄδειαν τοῦ ἐκεῖσε βεζύρη, ὅστις εἶχε προλαβόντως τὴν εἶδησιν τῆς κατ' αὐτῶν δοθείσης τοῦ θανάτου ἀποφάσεως), ἐξῆλθον δρομαῖοι ἐκ τῶν Χανίων· εἶς δὲ πιστὸς φίλος τοῦ Κασίμογλου προφθάσας αὐτὸν εἰς τὸν δρόμον, τῷ ἀπεκάλυψε τοὺς κακοῦς σκοπεύς τοῦ πασᾶ· ὅθεν ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸν Τζουρούνην κρυφίως καὶ οὕτω ἐλυτρώθη· ποῦ δὲ ἐκρύβη, ἄδηλον μέχρι τῆς σήμερον· ὁ δὲ δυστυχῆς Τζουρούνογλου ὁ Γιουμουρουξῆς πάσης Κρήτης φθάσας μετὰ μεγάλης χαρᾶς πρὸς τὸν πασᾶν, καὶ ὑποδεχθεὶς ἀπ' αὐτόν, ἄφ' οὗ πρῶτον τὸν ἔδωκε καφφέν, ἀνέγνωσε τὴν ὑπὸ τοῦ βεζύρη κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν, καὶ οὕτως ἀπηγγωνίσθη ἔμπροσθέν του· τὸ αἴτιον ἦτον ὅτι διεφένδευε τοὺς Σφακιώτας πρότερον, ὡς ἀγᾶς των, διῆσχυριζόμενος, ὅτι κατ' οὐδὲνα τρόπον δὲν ἐσήκωναν τὰ ὄπλα κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν, ὡς πιστοὶ ραγιάδες τοῦ τυράννου τὸ ὅποιον ἔλεγε καὶ ὁ Κασίμογλου, ὅταν ἐλάμβανον τὰ παρ' αὐτῶν δι' ἔμοῦ πρὸς αὐτοὺς γραφόμενα γράμματα, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου, διὰ τῶν ὁποίων τοὺς ἐκολάκευον, ὅπου νὰ χαλινόσωσι καὶ ἐκείνοι τὰς κατὰ τῶν χριστιανῶν καὶ ἑαυτῶν καθημερινὰς ὁρμὰς τοῦ ἀστάτου λαοῦ, οἱ ὅποιοι ἐπανίσταντο καθημερινῶς, φωνάζοντες νὰ φονεύσωσι πρῶτον τοὺς ἐκεῖ χριστιανούς, ἔπειτα νὰ ὁρμήσωσιν εἰς Σφακία, καὶ νὰ κατασφάξωσιν ἡβηδὸν τοὺς Σφακιώτας· αὐτοὶ δὲ οἱ δῶα τοὺς ἐμπόδιζον, λέγοντες ὅτι χωρὶς ἀδείας βασιλικῆς ὁ ραγιάς δὲν ἐξολοθρεύεται. Διὸ καὶ τοὺς διέβαλον εἰς τὸν βεζύρη, καὶ ἔδωκε τὴν κατ' αὐτῶν μέλαιναν ψῆφον, εἰπὼν ὅτι ἐστάθησαν χιανέτιδες τοῦ βασιλέως, καὶ ὑπερασπίζοντο τοὺς ἀσίδες.

Μετὰ τὸν φόνον τοῦ Τζουρούνογλου διέτριψεν ἐκεῖσε ἕως τῆς 13 τοῦ μηνός· ἔπειτα παρατάξας τὸν στρατόν, ἀνέβαινεν ἡσύχως εἰς τὸ Θέρισον, ὅπου ἐφύλαττεν ὁ Τζελεπῆς μετὰ τῶν ἀρχηγῶν Λ. Παναγιώτου, καὶ Ἄνδρέου Παπαῦ Μιχαήλ· Ὁ σκοπὸς του ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ πατήσῃ ἐκεῖθεν τὰ Σφακία ἐξ ἀποφάσεως ἄλλ' ὁ κραταιὸς ἐν πολέμοις Κύριος διεσκέδασε καὶ ἔδωκε τὴν κακὴν βουλήν τοῦ ἀγρίου τούτου Μονιοῦ. Ἡ μάχη συνεκροτήθη ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, μὲ τόσῃν πεισμονῇ, ὡς εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἀπὸ τὰς παρελθούσας· οἱ ἀνδρειότεροι τοῦ Χάνδακος ὤρμουν εἰς μεγάλην ἀγριότητα εἰς τὸ ἔμπροσθεν μέρος, μεγαλορρημονοῦντες, καὶ ἐγκουχόμενοι εἰς τὴν ἀνδρείαν των, καὶ λέγοντες ὅτι μετ' ὀλίγην ὥραν θέλουν ἐξολοθρεύσωσι τοὺς ἰδικούς μας. Ἀρχισαν τὴν ρίψιν τῶν τουφεκίων χαλαζηδόν· ἐπιπτον εὐθύς ὅλοι οἱ ἀνδρειότεροι, τοὺς ὁποίους οἱ στρατιῶται μας, βλέποντες, ἐνεψυχοῦντο τοσοῦτον, ὥστε ἐγίνοντο πλέον ἀχαλίνωτοι εἰς τὴν κατ' ἐκείνων ὁρμὴν, καὶ μάλιστα ὁ εἰς τὴν ἀνδρείαν ἀμίμητος Κ. Νικόλαος ὁ Πελοποννήσιος, ὅστις ἰδὼν ἕνα ὁρμώντα κατ' ἐπάνω του μὲ τόσῃν ἀγριότητα (οὗτος ἦτον πλέον κακὸς τροπὸς τῶν ἄλλων Καστριῶν, Τζιφτζόγλου ὀνομαζόμενος ὅστις παιδίον ἔτι ὢν, ἐκτύπησε μὲ ἓν μαχαίριδιον ἕνα τῶν χριστιανῶν τοῦ κάστρου, διαβάλλοντάς τον, ὅτι τὸν ἐζήτησεν εἰς ἀσχυροργίαν, τὸν ὅποιον ἐπαναστάντες οἱ ἄλλοι Τοῦρκοι, ἐκρέμασαν εὐθύς· Μύρων οὗτος ἐκαλεῖτο, τὸν ὅποιον ἀναφέρει καὶ εἰς τὸν νέον μαρτυρολόγιόν του ὁ ἐν μοναχοῖς ὀσιολογιώτατος κύρ. Νικόδη-

μος). Τοῦτον λέγω τὸν ἀτίθασσον λέοντα ἰδὼν μὲ τὸ ξίφος πλησιάζοντα, ὥρμησε κατ' αὐτοῦ, καὶ κτυπώντας τον κατὰ κεφαλῆς μὲ τὸ ὄπιον καὶ οὗτος εἶχεν ἐπὶ χεῖρας ξίφος, τὴν μὲν κεφαλὴν του διέμερσεν εὐθὺς, τὸ δὲ ξίφος του συνετρίβη τὸ ὄπιον ἰδὼν, ἐλυπήθη τὰ μέγιστα! ἀλλ' ἡ πτώσις τοῦ ἐχθροῦ, τοῦ μετέβαλε πάλιν τὴν λύπην εἰς χαρὰν' ὁ γενναῖος ἀρχηγός του Τζελεπῆς, βλέπων μὲν τοὺς ἐχθροὺς νὰ πίπτωσι σωρηδόν, καὶ νὰ μὴ παύωσι τὴν μάχην, τρέχει εἰς τὰ ἔμπροσθεν μὲ μίαν φωνὴν γενναίαν πρὸς τοὺς στρατιώτας του Λακιώτας καὶ Θερισιώτας, καὶ βαλόντες τοὺς ἐχθροὺς εἰς φυγὴν, τοὺς ἐδίωκον κατόπιν μὲ τὰ ὄπλα εἰς τὰς χεῖρας, κατασφάζοντες τοὺς ἀνηλεῶς' εἰς τὴν ὄρμην ταύτην ἀπήντησαν τέσσαρας κεκρυμμένους ὑποκάτω ἐνὸς σκήνου, ἐξ ὧν εἰς Χ. Μασλοῦμης Κατζούλης ἐπονομαζόμενος, ὄχι κατώτερος εἰς τὴν κακίαν τοῦ γιολδάση του Τζιφιτζόγλου, ἰδὼν τὸν Τζελεπὴν τρέχοντα, τὸν ἀναψεν ἀπὸ ἔμπροσθεν τὸ τουφέκιόν του, ἀλλὰ τῆ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ, δὲν τὸν ἐβλαψεν. Ὁ Τζελεπῆς τὸν ρίπτει τὸ ἰδικόν του εὐθὺς, καὶ πληγώσας αὐτὸν κατὰ τοῦ δεξιοῦ ὤμου, τὸν ἔρριψε κατὰ γῆς! ἀλλ' ἐσηκώθη πάλιν εὐθέως, καὶ πλησιάσαντες οἱ δύο, ἐμονομάχησαν ὥραν ἱκανὴν μὲ τὰς μαχίρας εἰς τὰς χεῖρας' ἐν τῷ μεταξύ ἀκούσας τὸν ἀλαλαγμὸν ὁ ἥρωας Νικόλας, τρέχει δραμαῖος μὲ τὸ συντετριμμένον ξίφος του, καὶ ἐν ᾧ ἦτο πλησιον πλέον, θαρραλεωθεὶς ὁ Τζελεπῆς, κτυπᾷ εὐθὺς τὸν ἐχθρόν. καὶ κόπτοντάς του τὴν κεφαλὴν ὀμοῦ μὲ τὴν δεξιάν του χεῖρα, τὸν ἔρριψε κατὰ γῆς' τοὺς δὲ λοιποὺς ἐφόνευσαν μετὰ τοῦ Ν.. Εἰς τὴν μάχην ταύτην ὑστερήθησαν οἱ Καστρινοὶ 150 τοὺς κορυφαιοτέρους εἰς τὴν ἀνδρείαν, τῶν ὁποίων τὰ ὄπλα ἔλαβον οἱ μετὰ τοῦ Τζελεπῆ στρατιῶται ὑστερον, ὅλα περιηργυρωμένα καὶ περιχρυσωμένα. Ἡ εὐτυχὴς αὕτη εἰδησις ἐφθασεν εὐθὺς εἰς Λουτρὸν, ἔπου καὶ συναχθέντες οἱ χριστιανοὶ ἅπαντες εἰς τὸν ἐκεῖσε ναὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἔψαλαν παράκλησιν, ποιήσαντες καὶ λιτανίαν.

Μετὰ δύο ἡμέρας ἐστράφησαν πάλιν οἱ ἐχθροὶ εἰς τὸ ἴδιον μέρος, βιαζόμενοι ἀπὸ τὸν Πασσᾶν ν' ἀνέβωσιν ἀμεταθέτως ἐκεῖθεν εἰς Σφακία, τοὺς ὁποίους ἠμπόδιζον οἱ μετὰ τοῦ Τζελεπῆ καὶ τῶν συναρχηγῶν του δύο ἡμέρας' οἵτινες μὴ δυνηθέντες ν' ἀνέβωσιν, οὐδὲ ἐκεῖθεν εἰς Σφακία, διὰ τὸ δύσβατον τῶν βουνῶν, ἐστράφησαν κατησχυμένοι εἰς φυγὴν, φονευθέντες καὶ τότε ἱκανοί. Ὁ γενναῖος Νικόλαος μετὰ τοῦ στρατιώτου του Βασιλείου Πατριώτου ἐκ κώμης... ἔλαβον τοσοῦτον ἐνθουσιασμόν, ὥστε ἐζήτησαν ἔτι συμβοηθοὺς 10 διὰ νὰ ὀρμήσωσιν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Πασσᾶ καὶ νὰ τὸν φονεύσωσιν, ἀλλ' οὐδεὶς συγκατέτευεν εἰς αὐτὴν τὴν γνώμην, ὥστε ἂν δὲν ἐμποδίζετο ἀπὸ τὸν Τζελεπὴν, ἀπεφάσιζε νὰ ὀρμήσῃ μόνος. Οὗτοι οἱ δύο ἥρωες ἦσαν ἡ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ χεῖρ τοῦ Τζελεπῆ!

Ὁ Πασσᾶς στραφεὶς πάλιν εἰς τὸν ὄπιον καὶ πρότερον ἦτον τόπον, ἡσύχαζεν ἡμέρας τινάς, μελετῶν ἄλλους τρόπους, διὰ τῶν ὁποίων ν' ἀνέβῃ εἰς Σφακία, παρά ν' ἀπολεσθῆ, φοβούμενος τὴν κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν τοῦ Καστρινοῦ βεζύρη.

Τῆ 21 οἱ εἰς τὰ μέρη τοῦ Ἀσκήφου φυλάττοντες στρατιῶται μας μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Κ. Ἀναγνώστου Παναγιώτου, εἶδον ἐξ

αΐφνης 10 ἔχθρους διαβαίνοντας ἐκεῖθεν τοὺς ὁποίους διώξαντες εὐθὺς, ἐφόνευσαν ἐξ αὐτῶν 2, πιάσαντες καὶ ζώντας αἰχμαλώτους 3, οἱ δὲ λοιποὶ ἔφυγον. Ἄφ' οὗ ἀπὸ τοῦς αἰχμαλώτους ἐπληροφόρηθη ὁ ἀρχηγὸς τὴν κατὰ τῶν Σφακιωτῶν ἀμετάθετον ἀπόφασιν τοῦ Πασσᾶ, τοὺς ἔστειλε μὲ 2 στρατιώτας του εἰς τὴν εἰς Λουτρὸν Καγκελλαρίαν, γράψας πρὸς τοὺς Προὔχοντας, ἀφ' οὗ τοὺς ἐξετάσωσιν ἀκριβῶς καὶ ἐκεῖνοι, ἄς τοὺς μεταχειρισθῶσιν ὅπως βούλωνται. Ὁ αἰφνίδιος ἐρχομὸς τῶν ἔδωκε μέγαν κρότον εἰς τοὺς παρευρεθέντας χριστιανούς. "Ἐτρεχον ἐνθουσιῶντες! ἐφώναζον οἱ μὲν νὰ φονεθῶσιν εὐθὺς, οἱ δὲ νὰ φυλάττωνται δέσμοι, οἱ δὲ, « σπαθί, σπαθὶ τῶν σκυλιῶν » μὲ ἀναστεναγμόν, οἵτινες καὶ ὑπερίχυσαν. Ἄφ' οὗ ἠρωτήθησαν πόθεν ἦσαν, καὶ τί μελετᾷ ὁ πασσᾶς, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ἀκριβῶς, καὶ ἀπεκρίθησαν ὅτι βιαίως τοὺς ἐσύναξεν ἀπὸ τὸ κάστρον ὁ βεζύρης, κλαίοντες τοὺς ὁποίους ἔχασαν φίλους, γονεῖς, ἀδελφούς, τέκνα, καὶ τοὺς περιφημοτέρους εἰς τὴν ἀνδρείαν εἶπον καὶ τὴν κατὰ τῶν Σφακιωτῶν ἀμετάθετον ἀπόφασιν τοῦ πασσᾶ. ὅτι δὲν παραιτεῖται τὴν κατάκουσιν τῶν Σφακιῶν. οὐδ' ἂν εἴτι καὶ γένοιτο· διὰ τοῦτο καὶ αὐτοὶ βαρυνόμενοι τὰς τοσαύτας ταλαιπωρίας, ἀπεφάσισαν τὴν ἀπὸ τοῦ πασσᾶ φυγὴν, ὑπέπεσαν ὅμως εἰς τὰ ὅποια δὲν ἠλπίζον δίκτυα· εἶπον ἔτι ὅτι κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἔφυγον καὶ ἄλλοι ὑπὲρ τοὺς 1000 ἐξ ὧν τινὲς πιασθέντες, ἐκρεμάσθησαν· μετὰ τρεῖς ὥρας οἱ δύο ἐφονεύθησαν· τὸν δὲ τρίτον ἔλαβεν εἰς τὸ πλοῖόν του ὁ Κ. Λ. Ψαρουδάκης, νὰ τὸν δουλεύῃ, αἰχμάλωτον· ἀλλὰ μὴν ὑποφέρων τοὺς γογγυσμοὺς τοῦ λαοῦ, τὸν παρέδωκεν εἰς τὸν φύλακα τῆς καγκελλαρίας, ὅστις καὶ φέρων αὐτὸν ὅπου καὶ τοὺς δύο, ἐφόνευσε, καὶ γυμνώσας, ἔρριπεν εἰς τὴν θάλασσαν.

Κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας, κακῇ τύχῃ, ἠσθένησεν ὁ Γενναῖος Τζελεπῆς ἐκ τῶν ἀκαταπαύστων ἀγώνων καὶ ταλαιπωριῶν ἀπὸ λοιμικῆν ἐνοχλούμενος. Ὄθεν φυγῶν διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ χωρίον τοῦ Ἀνώπολι, ἀφῆκεν ἐπὶ τῶν στρατιωτῶν του ἐπίτροπον τὸν γενναῖον Νικόλαον, μετὰ τοῦ στρατιώτου του Βασιλείου, νὰ φυλάττωσι τὰ ὄρια τῶν Σφακιῶν ἀγρύπνως, ὡς καὶ ἐκεῖνος ἀείποτε ἐφύλαττε.

Ὁ πασσᾶς ἔχων ἀπόφασιν ν' ἀνέβῃ εἰς Σφακία, παρατάξας πάλιν τὸν στρατὸν του, ἄρχισε τὸν δρόμον μεθ' ἡσυχίας, καὶ διαβαίνων τὸν Ἀποκόρωνα, ἐφθασεν εἰς τὸ Ἐμπρὸς νερόν τῆ 27 ὅπου ἀνεπαύθη ἡμέρας τρεῖς. (τοῦτο ἦτο στρατήγημα, διὰ νὰ ἀποκοιμηθῇ τοὺς Σφακιώτας, οἵτινες ἐνόμιζον, ὅτι ἤθελε διαβῆ ἐκεῖθεν εἰς Ρέθυμνον).

Τῆ 31 περὶ τρίτην καὶ τετάρτην ὥραν τῆς νυκτός, εἶδον οἱ Σφακιῶται τοὺς ἔχθρους, ὅτι τοὺς περιεκύκλωσαν πανταχόθεν ἐξαίφνης ἀμερίμνους ὄντας, καὶ κοιμωμένους τοὺς περισσοτέρους, ἐτράπησαν εὐθὺς σύμπαντες εἰς φυγὴν· μετ' αὐτῶν καὶ ὁ Γενναῖος Νικόλαος, ὅστις ἦτο θυμωμένος διὰ τὴν ὁποίαν εἶχε λάβει τότε πρὸ ὀλίγου παρά τινος στρατιώτου ἀνέλπιστον εἶδησιν, ὅτι τέσσαρες Σφακιῶται ἔκαμαν συναρσίαν νὰ τὸν φονεύσωσιν ἐκείνην τὴν νύκτα κοιμωμένον· τὴν ἀχαριστίαν ταύτην τῶν ληστῶν τούτων μὴν ὑπομείνας ὁ γενναῖος οὗτος ἀνὴρ, φεισάμενος τῆς ζωῆς του, ἔλαβε τοὺς μετ' αὐτοῦ στρατιώτας, καὶ ἔφυγεν ἐκ τοῦ ὁποίου ἐφύλαττε μέρος· οἱ

ἐχθροὶ εὐρόντες τότε τὴν ὁποῖαν προεπόθουν εὐκαιρίαν, εἰσέβησαν ἀνυπόδιστοι εἰς τὸ Ἄσκηφου, χωρὶς νὰ τοῖς ριφθῆ ὄυτε ἕν τουφέκιον ἀπὸ μέρους τῶν ἰδικῶν μας.

Ἄμα πρῶτὶ λοιπὸν τῇ 4ῃ τοῦ Σεπτεμβρίου διασπαρέντες, κατέκαιον ἀκολούθως τὰ χωρία τῶν Σφακίων, τὰ ὁποῖα εὗρον ὅλα γυμνά· ὅτι πρὸ ἡμερῶν ψυχρανόμενοι οἱ στρατιῶται κατὰ τῶν προὔχόντων τῆς Καγκελλαρίας, πρὸς τοὺς ὁποίους πολλακίς γράψαντες οἱ ἀρχηγοὶ νὰ τοῖς στέλλωσι τροφάς, δὲν εἰσηκούοντο, μὴ βαστάζοντες τὴν παντελῆ ἔλλειψιν τῶν ψωμίων, καὶ τὴν ἀδιαφορίαν τῶν ἀσυνειδήτων προὔχόντων καταβαίνοντες κομματικοὶ ἐγύμνωσαν τὰς οἰκίας των, φέροντες τὰ ὅσα μετὰ τῶν λαφύρων εἶχον εἰς τὰ πλοῖα, καὶ οὕτως ἐμβάντες οἱ περισσότεροι, πλὴν τῶν Κατωμεριτῶν, εἰς τὰ πλοῖα, κατέφυγον εἰς τὴν νῆσον Γαῦδον. Οἱ γενναῖοι Λακιῶται κατέφυγον μετὰ τῶν Θερισσιωτῶν καὶ ἄλλων πλησιοχώρων συστρατιωτῶν των εἰς τὰς ἀντικρυ φάραγγας καὶ δρυμῶνας τῆς ἀγίας Ρουμέλης, ἔχοντες ἐπὶ στόματος τὸ «ἦτοι τᾶν, ἢ ἐπὶ τᾶν!».

Οἱ ἐχθροὶ προβαίνοντες εἰς τὸ ἔμπροσθεν, κατέκαιον τὰ χωρία τῶν Σφακίων εἰς τρεῖς μέρες πλὴν δύο, τοῦ ἀγίου Ἰωάννου, καὶ τῆς ἀγίας Ρουμέλης, ὅπου φθβηθέντες τὸ δύσβατον τῶν βουνῶν καὶ φάραγγων, δὲν ἐπέρασαν· στρεφόμενοι δὲ ἔστειλαν 10 εἰς τὸ νὰ καύσωσι καὶ τὴν εἰς τὴν ὁποῖαν ἐγὼ διέτριβον Ἱερὰν Μονὴν τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου Θυμιανῆς, τὴν ὁποῖαν κατακαύσαντες οἱ τρισκατάρτοι, ἀνεχώρησαν ὀρμήσαντες δὲ καὶ εἰς τὸ ἐκεῖ ὡσεὶ λίθου βολῆς ἀπέχον σπήλαιον, ὅπου εἶναι ναὸς τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου, εὗρον 7 Κωμιθιανούς κεκρυμμένους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐφονεύθησαν εὐθύς, χωρὶς νὰ φύγη μηδὲ εἷς, ὅπερ ἀκούσας ἐγὼ, ἐλυπήθην μὲν καὶ διὰ τὴν φθορὰν τοῦ Μοναστηρίου, καὶ διὰ τὰ ὅσα εὐρέθησαν ἐκεῖ βιβλία καὶ ἄλλα σκεύη καὶ ἐνδυμασίας μου, καὶ ἀπώλεσθησαν, ἐχάρην δ' εἰς ὑπερβολὴν, διὰ τὴν ταχεῖαν τῆς Θεοτοκου ἐκδίκησιν, ἧς τὸ παντευλόγητον ὄνομα εἶη δεδοξασμένον εἰς τοὺς αἰῶνας! Οἱ ἐχθροὶ διεσπάρησαν εὐθύς ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.

Ταύτην τὴν πρὸ πολλοῦ, (ἢ μᾶλλον εἶπειν ἐξυπαρχῆς τοῦ ἀτάκτου τούτου πολέμου) ὑποπτειομένην φθορὰν ἐπροξένησεν εἰς τοὺς Σφακιώτας ἢ ὑπερηφάνεια, φιλαργυρία, καὶ αἰσχροκέρδεια. Ἡ ὑπερηφάνεια, διότι ἤθελον μόνοι νὰ γένωσι κύριοι ἀπάσης τῆς Κρήτης, ἐγκουχόμενοι εἰς τὴν ἀσύγκριτον ἀνδρείαν των, καὶ πρὶν τοῦ πολέμου διαμεριζόμενοι τὰ τῶν ἐχθρῶν χωρία καὶ μετόχια. Φεῦ τῆς κουφότητος τῶν ἀσυνειδήτων! Ἡ φιλαργυρία, ἐπειδὴ εἰς τὰς κατὰ καιρὸν ἐλλείψεις τῶν πολεμικῶν ἐφοδίων, μολοντί εἶχον γεμάτα τὰ σεντούκια, δὲν ἔτόλμα οὐδεὶς νὰ καταθέσῃ εἰς τὸ κοινόν, διὰ τὴν ἐξαγορὰν των! Ἡ αἰσχροκέρδεια καθότι ἐξίσου ἤρπαζον καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν λάφυρα, καὶ τὰ τῶν ἀθλίων χριστιανῶν πράγματα καὶ ζῶα, χωρὶς νὰ βλέπωσιν, ἢ ν' ἀκούωσι τοὺς στεναγμούς, καὶ τὰ δάκρυά των! Διὰ τοῦτο

ἐὰν εἶχον ἀρχηγόν, τὸν ὁποῖον καθεκάστην περιέμενον, γράφοντες συνεχῶς μετὰ πολλῶν παρακλήσεων πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον πρίγκιπα εἰς Πελοπόννησον, καὶ ζητοῦντες τὴν δι' αὐτοῦ ταχεῖαν ἀποστολὴν του, ἤθελον διοικῶνται εὐτάκτως, καὶ μολοντί δὲν εἰσέβαινον οἱ ἐχθροὶ οὐδαμῶς εἰς Σφακίαν, ἀλλ' ἤθελον ἀποκλεισθῶσι γρηγορώτερον εἰς Χανία καὶ Ρέθεμνος, καὶ μέχρι τοῦδε ἤθελον ἦναι καὶ ἐξουσιασμένοι.

Σημείωσις. Ἡ λίαν αὐστηρά, ὡς ἀνωτέρω, περὶ Σφακιωτῶν κρίσις τοῦ Πρακτικίδου δὲν εἶναι δυνατόν νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς ἀκριβῆς καὶ ἀντικειμενική. Φύσει λεπτολόγος, ἔτι δὲ σχολαστικὸς ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος καταστάς ὁ Π., δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ προσαρμοσθῆ πρὸς τὰς συνήθεις εἰς ἀναλόγους περιστάσεις ἀτασθαλίας καὶ ἀπειθαρχίας ὀρεσιβίων πολεμιστῶν.

Εἰς τὴν δημιουργίαν πάντως τῶν δυσμενῶν αὐτοῦ κατὰ τῶν Σφακιωτῶν ἐντυπώσεων μεγάλως συνετέλεσεν ἀσφαλῶς καὶ τὸ γεγονός τῆς διαρπαγῆς παρ' ἀγνώστων τῶν ἐν τῷ κελλίῳ του ἀντικειμένων ἐνδυμάτων καὶ βιβλίων, ὡς καὶ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτοῦ ἀναγράφεται. Ἄρπαγὴν, ἦν ὁ Π. ἀπέδωκεν εἰς ὅλους τοὺς Σφακιώτας συλλήβην, ὡς ἐὰν πάντες ἦσαν κατασκευασμένοι ἀπὸ τὴν αὐτὴν πάσταν, χωρὶς ἐν πάσει περιπτώσει νὰ γνωρίζωμεν, ἐὰν, προκειμένου τὰ γραφόμενά του νὰ ἔλθωσιν εἰς δημοσιότητα, θὰ προέβαινεν ἢ ὄχι εἰς τροποποίησιν τῶν ἀνωτέρω χαρακτηρισμῶν του, κατόπιν ἡρεμωτέρας καὶ ἀντικειμενικωτέρας τῶν πραγμάτων ἐκτιμήσεως. Διότι εἶναι γεγονός ὅτι τὸ δημοσιευόμενον χρονικὸν οὔτε εἶχε λάβει ἔτι τὴν ὀριστικὴν αὐτοῦ μορφήν οὔτε εἶχε δοθῆ παρ' αὐτοῦ ποτὲ εἰς τὴν δημοσιότητα.

Σ. Μ.

(1)

Ἐπιστολή Δημητρ. Βασάλου ἐκ Κρουσῶνος (πρὸς Ζαχ. Πρακτικίδην,) ποιοῦσα μνηϊαν δυσαρέστων τῷ πρώτῳ συμβεβηκότων.

Ἄπλοῦν φύλ. χάρτου διαστάσεων 15. 20. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος, ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας φέρει ἀναγεγραμμένα διὰ χειρὸς Π. «Τοῦ Δημ. (ητορίου), Γαμβροῦ τοῦ ποτὲ Ἀντωνίου Κουρινάκη. Ἐλαβον τῆ 8 Δεκ. (εμβρίου)». Ἐλλείπει ἡ χρονολογία.

[Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία τοῦ χειρογράφου.]

Φίλε,

«καὶ μὲ ὄλον ὅπου πρὸ ὀλίγου τῆ ἔγγραφα τὰ περὶ ἐμέ ἵνα μάθω τὰ περὶ αὐτῆς, ἀλλ' ἤδη δὲν ἔλειψα αὐθις διὰ τῶν παρόντων φίλων καὶ γνωστῶν γράψαι καὶ πυθέσθαι τὰ περὶ αὐτῆς. καὶ εἰ μὲν ὕγιως ἔχει καὶ εὐπραγεῖ δηλωσάτω κάμοι συνευφρανθῆναι. ἐπὶ τῶν ἀνιαρῶν συμβεβηκότων εὖρον παραμυθίαν τὴν κόνιν νικοτιανήν. ἀλλ' ἐπεὶ ὕστερῳ, παρακαλῶ νὰ μοὶ στείλῃς μερικόν, ἵνα παρνιζόμενος μέμνημαι τοῦ φιλότατου. ἃς εἶναι ἀδιάλειπτος εἰς τὴν μνήμην τῆς καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῶν παρ' ἡμῖν..... Οἱ διακομίζοντες δηλώσωσι τὰ περὶ ἐμέ.

μένω

Κρουσῶνα 4 δεκεμ.

Ὁ Σός

δημήτριος βασάλος

(8) (1)

Ἐξοφλητικὸν τοῦ Γιάννη Τσιριωτάκη πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ζαχαρίαν Τσιριωτάκην ἢ Πρακτικίδην.

Ἄπλοῦν φυλ. χάρτου διαστάσεων 15. 21 μὲ ὑδατίνας γοσιμάς. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος, ὕψισθεν δὲ διὰ χειρὸς Ζ. Π. : «τὸ ἐξοφλητικὸν τοῦ ἀδελφοῦ μου Γιαννακοῦ. τῷ 1817 Ἰουνίου 22».

[Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία τοῦ χειρογράφου.]

» διὰ τοῦ παρόντος μου ἔξιοφιλτικὸν φανερόν· ἐγὼ Γιάννακις Τζιριωτάκις ὅτι ἔπηδι καὶ ἴχομεν λογαριασμὸν μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου

Σημ. (1) Παραλείπονται ἐνδιαμέσως δι' οὗς λόγους ἀνεφέραμεν ἐν τῷ προλόγῳ :

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 ἔγγραφον τῆς συλλογῆς, ἐγκύκλιος τῆς συνόδου Κρήτης ἀφοριστικὴ τῆς κλοπῆς καὶ τοῦ φόνου ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Καστελλίου Σφακίων, ἡ ὅποια προεκλήθη παρὰ τοῦ κοινοῦ τῶν Σφακίων πρὸς ἐπίρρωσιν ληφθείσης παρ' αὐτοῦ ἀποφάσεως περὶ ἀποκηρύξεως τῶν κακοποιῶν. Τὸ ἔγγραφον φέρει ἡμεραμηνίαν 29 Μαΐου 1812 ἔχει δὲ δημοσιευθῆ εἰς τὸ δελτίον τῆς Ἐθν. Ἐταιρ. Βυζαντινῶν Σπουδῶν Τόμος I (Γωμαδάκης).

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 3 ἔγγρ. τῆς συλλογῆς, ἐπιστολὴ τοῦ ἡγουμένου Μονῆς

τοῦ δασκάλου διὰ τὰ ἀναμετάξῃ ἡκιακά μας ἔξιοδα καὶ χρέος ὅπου ἤχεν νά μοι δίδῃ διὰ πρᾶγμα ὅπου ἔπιρε ἀποῦ τὸ ἐργαστήρι μου καὶ ἔθεορίσαμεν τὸν λογαριασμό μας καὶ με ἐπληροσε ἕως ἓνα ὀβόλον καὶ δὲν ἔχο νά λαμβάνω ἕως ἓνα ὀβόλον διὰ τοῦτο ἐγάγρα καὶ τὸ τιαρὸν ἔξιοφλιτικὸν ἡδιοχρόνμου καὶ τὸ διδο εἰς χιράς του ὑπογαρ-
μῆνου ὑπὸ τὸ κάτοθεν ἀξιοπίστον μαρτίρον εἰς ἐδίξην καὶ ἀσφάλιαν.

1817 Ἰουνίου 22.

γιαννάκος τζηριγοτακίς ἀδελφός
τοῦ δασκάλου ἔξιοφλίσα

παβλός γιαμαλακίς μαρτηρὸ
παναγιωτάκις γιαμαλάκης μαρτηρῶ

(16) (1)

Συμφωνητικὸν τῶν κατοίκων Σφακίων πρὸς πρόσληψιν τοῦ

Φλωρεστίου (Μολδαυία) Δανιὴλ πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον, διὰ τῆς ὁποίας διαμαρτύρεται ὅτι μνηστήρες τῆς ἡγουμένης προσπαθοῦν παρανόμως νά ἀποσπάσωσι παρ' αὐτοῦ τὴν διαχείρισιν τοῦ μοναστηρίου. Φέρει ἡμερομηνίαν 10 Νοεμβρίου 1812.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 4: Ἐπιστολὴ τοῦ καθηγουμένου Μονῆς Φλωρεστίου πρὸς τὸν ἡγούμενον μονῆς Ἐσφιγμένου, δι' ἧς ἀνακοινεῖ αὐτῷ τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἐτησίου ἐκ γρ. 2500. Φέρει ἡμερομηνίαν 17 Φεβρουαρίου 1823.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 5: Κατάστιχον τῶν εἰσπραχθέντων εἰσοδημάτων καρπῶν καὶ ἐλαίου τῶν ἐπαρχιῶν Πέτρας, Χερσονήσου καὶ Ἱερᾶς κατὰ τὸ ἔτος 1813.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 6: Ὁμοίως κατάστιχον τῶν ἐξόδων καὶ εἰσοδημάτων τῆς ἐπαρχίας τοῦ ἐπισκόπου Πέτρας με ἡμερομηνίαν 16 Ἰουλίου 1812.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 7: Ἐγγραφον περὶ τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας Ἀϊτανιάς καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ θαύματος. Ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 Τεῦχος τῆς Ἐθν. Ἑταιρ. Βυζαντινῶν Σπουδῶν (1933) παρὰ τοῦ κ. Γωμαδάκη, καὶ εἰς τὸ τεῦχος 17 (1950) τοῦ Περιόδ. «Κρητικὴ Ἑστία» Χανιά, παρὰ τοῦ κ. Μ. Μπότωνάκη.

Σημ. (1) Παραλείπονται ἐνδιαμέσως: Τὸ ὑπ' ἀριθ. 9 ἔγγραφον τῆς συλλογῆς, ἐπιστολὴ τοῦ καθηγουμένου Ι. Μ. Ἐσφιγμένου Εὐθυμίου πρὸς ἡγούμενον Φλωρεστίου, σχετικὸν πρὸς λύσιν τὴν ὁποίαν ἔδωκε τὸ Πατριαρχεῖον ἐπὶ ὑποθέσεως παραλύτου μοναχοῦ ἀρνούμενου νά παραμείνῃ εἰς τὸ Κοινὸν βιβλίον του, ἐξ αἰτίας δυσαρρεσκείων αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἄλλοὺς μοναχοὺς. Φέρει ἡμερομηνίαν 15 Ἰουλίου 1827.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 10 ἀντιγράφων σημείωμα ἀναγραφῆς ποσότητος κερμάτων εὐρισκομένων εἰς ταμεῖον με ἡμερομηνίαν 1806, Ἰούνιος καὶ Ἰούλιος.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 11: Ἐπιστολὴ καθηγουμένου Ἐσφιγμένου πρὸς ἡγούμενον Φλωρεστίου, σχετικὴ πρὸς ὑποθέσεις καὶ ἐρίδας τῶν μοναστηρίων. Ἡμερομ. 1 Δεκεμ. 1817.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 12: Ἐτέρα ἐπιστολὴ Ι. Μ. Ἐσφιγμένου Εὐθυμίου πρὸς καθηγουμένον μονῆς Φλωρεστίου τοῦ αὐτοῦ ὡς ἀνω περιεχομένου καὶ ἡμερομηνίας 1 Ἰανουαρίου 1818.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 13: Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς Θεοδωρήτου καὶ Ἰωάσαφ πρὸς ἡγούμενον, σχετικὴ πρὸς οἰκονομικὰς δοσοληψίας.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 14: Ἐπιστολὴ καθηγουμένου Ι. Μ. Ἐσφιγμένου πρὸς καθηγουμένον Φλωρεστίου, σχετικὴ πρὸς διαμάχας μεταξὺ μοναστηρίων τοῦ Ἁγ. Ὄρους, ἡμερομ. 16 Δεκεμβρ. 1819.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 15: Γράμμα καθηγουμένου μονῆς Ἐσφιγμένου πρὸς ἡγούμενον μονῆς Φλωρεστίου, πληροφορικὸν διαφόρων οἰκονομικῶν ὑποθέσεων καὶ ἐρίδων τῶν Μοναστηρίων. Χρονολ. 1820.

διδασκάλου (Ζαχαρία Πρακτικίδη)

Διπλοῦν φυλ. χάρτου διαστ. 20, 29 χονδρὸν ἄνευ γραμμῶν. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ τῆς τελευταίας σελ. «πκ : Ὁκτωβρίου κει: τὸ συμφωνητικὸν Ἰρμάμα τῆς σχολῆς τῶν Σφακίων»

[Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία τοῦ χειρογράφου]

1820 Οκτωβρίου : 25

Τιν σήμερον ἐσιμφονίσαμεν ἑμῖς ἡ κατοθεν ὑπογεγραμμένοι ὅτι ἐσιμφονίσαμεν καὶ ἐκάμαμεν παζάρι του διδάσκαλου του ζαχαρία δια νὰ διαβαζι τὰ πεδιά μας να του δίνομεν τὸ χρόνο γρόσια χίλια νούμερον γρ. 1000 να του το ευχαριστισομεν ἑμῖς ἡ κατοθεν ὑπογεγραμμέν χωρίς καμίαν ἐναντιότητα καὶ διαβέβροσιν τις αλιθίας του δινομεν το παρὸν ὕσασφάλιαν το παζάρι μας ὕνε διανα καθισι στοκαστελι μας ἀπάνο

Ἐλάβαμεν ἀποὺ το μούρι τὸ γράμα του παπά αντρέα του παπά Ἰωάνι του χατζῆ ξιρά τὸυ χατζῆ ἰσοδορί τὸυ χατζῆ αναγνόστι του αντρούλι ξιρουχάκι κονσταντι φιλάκι ὅτι πὸς υποσχοῦντε σταανοθεν ἀποχορίο ασκίφου παπα γεώργακις προτοπαπας ὑποσχομε ταανωθεν, σταβριανὸς περάκις ὑποσχομε σταάνοθεν σιφίς κουκουτζάκις ὑποσχομε σταάνοθεν Ἰοσφι υερείς σακελαρίως βολουδάκις ἀπο χωριων ἱμπρος υποσχομε σταανοθεν μὴμήκος βολουδάκης υποσχομε στα ἄνοθεν ρουσὸς πουρουδουπακις ἠποσχομε ἔχομεν και τολόγο τουχατζι μιχέ μανῶλις σκλαβακις ἠποσχομε μανολίς παπᾶ γερβασακις ἠποσχομε αντρουλις λουλουδακις ἠποσχομε

(20) (1)

Πρόχειρον κατάστιχον τῶν εἰσπραττομένων παρὰ τοῦ Ζ. Πρακτικίδη ἔναντι τῆς μισθοδοσίας του ὡς διδασκάλου Σφακίων, ἀνερχομένης εἰς γρόσια 1000 κατ' ἔτος, ὡς καὶ σημειώσεων ἐξόδων αὐτοῦ δι' ἀγορὰν τροφῆς καὶ ἄλλων ἀντικειμένων.

Κατάστιχον ἐξ 20 φύλλων ἐκ χονδροῦ χάρτου μετὰ ὕδατινων γραμμῶν διαστάσεων 10. 14. Ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου : «Κατάστιχον τῶν εἰσοδημάτων τῶν Σφακίων τοῦ 1820 ἕως 21.» Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν 6 πρώτων καὶ τῶν δύο τελευταίων φύλλων.

Σημ. (1) Παραλείπονται ἐνδιαμέσως: Τὸ ὑπ' ἀριθ. 17 ἔγγρ. ἐπιστολὴ τοῦ προηγούμενου ἱερέως μονῆς Ξενοφάντος Ἁγίου Ὁρους Ἰγνατίου καὶ καθηγούμενον Ρωσικοῦ Παπᾶ Σάββα πρὸς τὸν πρώην Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Γρηγόριον, σχετικὴ μὲ ὑπόθεσιν καθηγούμενου Μονῆς Ἐσφιγμένου Εὐθυμίου, ἀχρονολόγητος.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 18: Ἐπιστολὴ καθηγούμενου μονῆς Ἐσφιγμένου Εὐθυμίου πρὸς ἠγούμενον μονῆς Φλωρεστίου, σχετικὴ πρὸς τὴν προγενεστέραν καὶ ἐπιβαλλομένην μεταβολὴν εἰς προσωπικὸν μοναστηρίων, ἀχρονολόγητος.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 19: Σημείωμα ἀνυπόγραφον καὶ ἀχρονολόγητον περὶ τοῦ τίτλου βιβλίου ἐκδοθέντος ὑπὸ Βουλγάρως.

Ἐκ τῶν Κωμητάδων διὰ τοῦ πατρὸς στρα-		
τῆ καὶ τῶν ἐπιτρόπων.....	γρ.	10 : 16
ἀπὸ τὴν χώραν τῶν σφακίων διὰ τοῦ πατρὸς Γεωργίου ἐκ		
τοῦ δίσκου.....	»	1 : 20
ἔτι ἀπὸ τὰ ὀσπήτια μετρητὰ.....	»	4 : 27
ἔτι ἀπὸ καρπῶν.....	»	1 : 15
.....	»	13 : 22

Ἐκ τοῦ μωροῦ, διὰ τοῦ πατρὸς Ἰωάννου, καὶ πατρὸς		
Ἀνδρέου καὶ Χῆ ἀναγνώστου Παυλάκη, καὶ Χῆ Ξυ-		
ρᾶ Ψιλᾶκη μετρητὰ.....	»	30
ἔδωκα εἰς τὸ σχοινίον.....	»	1 : 30
εἰς τὸ κονδηλομάχαιρον.....	»	1
ἀπὸ τὴν ἀράδεναν μετρητὰ.....	»	4 : 2
2 βουργιάλια ράσινα καὶ 1 : βουμβακερὸν, 3 ·		
πετζετάκια, κριθάρι μουζούρια 1 :		
ἀπὸ τὸν ἅγιον Ἰωάννην μετρητὰ διὰ τοῦ πατρὸς		
Γεωργίου ἀραδιανοῦ, 3 : βουργιάλια ράσινα	γρ.	7 : 22
ἀπὸ τὴν Ἀνώπολιν μετρητὰ.....	γρ.	2 : 12
κριθάρι	ὄκ.	15
κουκιά	»	8
κρασί	»	12
ἀπὸ τὸ λουτρὸν ὁ ἀνδρουλάκας.....	γρ	2 : 20

1820 : μαΐου 17 : ἀπέθανεν ἡ θεία μου Ἑλένη, ἀδελφὴ τοῦ πατρὸς μου, μὲ πανοῦκλαν, καὶ ἔμεινε κληρονόμος ὁ πατήρ μου εἰς τὸ πρᾶγμα τῆς κινήτων, καὶ ἀκίνητων.

Ἐπῆρην ἕν χωράφιον εἰς τὸν κάμπον τὸν ἀποστολιανὸν, εἰς ταῖς χονδρολαιῖς τὸ ὅποιον εἶναι μζ: ἑνὸς καὶ ἑνὸς πρατικοῦ.

Ἐν χωράφιον ἕτερον εἰς τὸν ἴδιον κάμπον, εἰς τὸ ἀποκόμματον μζ: ἑνὸς τὸ ὅποιον ἠγοράσαμεν μὲ τὸν ἀδελφόν μου τὸν Γιαννάκον, ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν πατέρα μας γρ. 100 : ἦτοι ἑκατόν.

Ἐπῆρην ἔτι ἕν χωράφιον εἰς τοῦ χωρίου μας τὸν κάμπον, εἰς τὸ γύρισμα εἰς τὰ μουκταριανά—μζ : δύο.

Ἐν χωράφιον ἕτερον εἰς τὰ χαρακούλια, ἑνὸς πινακίου, κληρονομίαν τῆς ἀδελφῆς τῆς Χρυσούλας, τὸ ὅποιον ἔδωκεν εἰς τὸν Γιαννάκον διὰ τὸ χρέος του.

Ἐν χωράφιον ἕτερον εἰς τὰ λιβάδια μουζουρίου ἑνός.

Ἐν χωράφιον εἰς τὸν ἴδιον τόπον, κοντὰ εἰς τὸ μερίδιον τῆς μαθιανῆς ἀδελφῆς του Κυριακῆς, ἑνὸς πινακίου.

Ἐἰς τὸ Ξηροκαμπί, τὸ μερίδιον ὅπου ἔχει εἰς ταῖς πεζούλαις. Τὸ μερίδιον ἔτι ὅπου εἶχεν εἰς τὸ ἀμπέλι τῆς τὸ πατρικόν, εἰς τὰ καμάρια, μισοῦ ἐργάτου.

Ἐἰς τὸν δεκεμβρίου λ : ἡμέρα Πέμπτη λήγοντος τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους καὶ ἀρχομένου τοῦ κα : σημειῶ τὰ ὄσα γρ. λαμβάνω ἀπὸ τοῦ προε-

στῶτας τῶν σφακίων διὰ τὰ μηνιαῖα τοῦ μισθοῦ μου, κατὰ τὴν συμφωνίαν ὅπου ἔχομεν, γὰ λαμβάνω τὸν καθέκαστον χρόνον γρ. 1000 ἤτοι χίλια.

Δεκεμβρίου 15 : ἦλθον εἰς τὸ μοναστήριον.

ἔδωκέ μοι ὁ ἅγιος Πρωτοπαπᾶς	γρ.	15
Ἰανουαρίου ια' : μοι ἔστειλε διὰ τοὺς Ἰωμηθιανούς »		25
ἔδωκεν εἰς 40 ὀκάδες ἄχυρα καὶ : 1 : μζ. ταγὴν »		8 : 30
..... »		48 : 30

ἔστειλέ μοι ἔτι ἀλεύρι ὀκ. 10.		
φεβρουαρίου ιε' : μοι ἔστειλε μετὸν Δημήτριον		
2 ρουπ. .... »		5 : 20

φεβρουαρίου κγ' μοι ἔφερε κρασί μίστ. 1)2		
μαρτίου ιγ' μοι ἔστειλεν μετὸν παπᾶ ἀνδρέαν	γρ.	40
μαρτίου ιη' : μοι ἔφερε κρασί μ. 1)2.		
μαρτίου ιθ' : ἔλαβον ἀπὸ τὸν ροῦσον	γρ.	20
μαρτίου λ' : ἔλαβον ἀπὸ τὸν ἴδιον 2 μζ. σιτάρι.		
ἔγιναν τὰ ὄπισθεν	γρ.	(;)

μαρτίου λ' : μοι ἔφερον ὁ ἅγιος πρωτοπαπᾶς κρασί μ. 1)2.

ἀπριλίου κ' ἔλαβα 1)2 μ. κρασί

ἀπριλίου κε' ἔστειλε μοι 1)2 μ. κρασί

ἀπριλίου κθ' ἕτερον μ. : 1 : μετὸν Ἰερεμ(ίαν)

μαῖου κα' ὁ ἴδιος μ. 1)2.

μαῖου λα' ἔλαβα ἀπὸ τὸν ροῦσον ἀλεύρι ὀκάδες 10.

Ἰουνίου κ' ὁ ἅγιος πρωτοπαπᾶς κρασί μ. 1)2

Ἔγιναν τὰ ἔμπροσθεν ἔξοδα .....

γρ. 98 : 38

εἰς 3 : ὀκάδες χοχλιοὺς τοῦ στεφανῆ παλαιοῦς .....

» : 30

εἰς τὸν κουμπάρον μου ἀντωνάκην χρέος .....

» 1 : 17

εἰς 2 μζ. ταγὴν : 10εμβρίου 17 .....

» 4

..... »

105 : 05

..... »

εἰς 3 μανδῆλια ἀπὸ τοὺς σφακιανούς .....

» 6 : 20

εἰς 1 ἕτερον τοῦ πατρός μου .....

» 20

εἰς 1 ψαλίδιον .....

» 1

..... »

113 : 05

..... »

εἰς τὰ λαχανικά τοῦ λεντάκη .....

» 1 : 02

εἰς 1 φορτίον δαυλοῦς .....

» : 25

εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰς ταῖς γοῦβαις .....

» : 20

..... »

115 : 12

..... »

εἰς τὸ ράψιμον τῶν σιβανίων τοῦ πατρός μου .....

» 1 : 35

εἰς ταῖς σαρδέλλαις .....

» : 24

“Ὅσα ἐξοδεύω ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν σφακίων

εἰς τὸν Γεωργάκην τοῦ Ζωγράφου τοῦ Πέτρου		
τὸν υἱὸν διὰ τὸ χρέος μου..... γρ.	15	
εἰς τὸν Ἀναγνώστην Ἱερωνυμάκην..... »	5	
εἰς τὸ σχοινὶ τοῦ μουλαρίου..... »	1 : 30	
..... »	21 : 30	
εἰς τὸ κονδηλομάχαιρον..... »	1	
εἰς τὸ πετζὶ τοῦ Στεφανῆ..... »	2	
εἰς τὸν πέτρον ἀνωπολίτην..... »	: 20	
..... »	25 : 10	
εἰς τὸ μουλάρι τὸ κόκκινον..... »	75 : 12	
εἰς τὸ ράψιμον τῶν στιβανίων..... »	: 25	
εἰς τὸ κηρολίβανον τῆς παναγίας..... »	1 : 30	
..... »	102 : 37	
εἰς 1)2 ὀκ. αὐγοτάραχον..... »	4	
εἰς τὸ ναῦλον τοῦ στεφανῆ..... »	1	
εἰς κρασί καὶ τὰς ἐκκλησίας..... »	: 24	
..... »	108 : 21	
ὀφείλομεν τὰ τοῦ μουλαρίου..... »	75	
ἔγιναν τὰ κάτωθεν γρ..... »	33 : 21	
2 τζεμπέρια τῆς μητρὸς καὶ τῆς ἀδελφῆς μου..... »	12	
1 μανδήλιον ὁποῦ ἔδωκα τῇ πατρὶ μου..... »	2	
1 ἕτερον τῷ στεφανῆ..... »	1 : 30	
..... »	49 : 11	
3 φέσα τῇ μητρὶ καὶ ἀδελφῇ καὶ στεφανῆ..... »	10 : 10	
1 γενῆ καπὴ τῆς τζουάνας..... »	1 : 20	
πρατικὸν ταγῆ εἰς ταῖς δαφναῖς..... »	20	
..... »	61 : 20	
σαρδέλλαις εἰς τὸ κάστρον..... »	20	
τῷ στεφανῆ..... »	10	
εἰς τὰ μουζάκια τοῦ πατρὸς μου..... »	1 : 35	
..... »	64 : 06	

κρέας εις τὸ κάστρον.....	»	: 32
λάδι 1)2 ὄκ.....	»	: 23
ταγή εις τὸ χωρίον μζ, 2 πρὸς (77;).....	»	3 : 34
.....	»	69 : 15
εις τὸ πετζι τοῦ πατέρα μου.....	»	2 : 30
εις 10 πχ. παμπρι ἔδικου μου.....	»	20
εις 1 πχ. τοῦ στεφανῆ.....	»	2
.....	»	94 : 05
εις τὴν λειτουργίαν τοῦ ἀρχαγγέλου.....	»	30
εις τὸ κρέας.....	»	1 : 23
εις 3 ὀκάδας κρέας τοῦ ἀδελφοῦ μου.....	»	2 : 20
.....	»	98 : 38

(22) 1

Ἐπιστολὴ Ἐμμανουὴλ Ψαρᾶ ἐξ Ἡρακλείου πρὸς τὸν διδάσκαλον Σφακίων Ζαχαρίαν (Π.) διὰ τὴν ἀποστολὴν ὀφειλομένων ἐκ βιβλίων χρημάτων.

Φυλ. χαρ. διπλοῦν διαστ. 17 . 22. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος, χάσσης με ὑδατίνης γραμμᾶς. Ἐπὶ τελευταίας σελίδος καθέτως: «τῷ λογιωτάτῳ κυρίῳ δάσκαλῳ κίρ Ζαχαρία ὑγιῶς εις σφρακία» δι' ἄλλης δὲ χειρὸς πλαγιῶς: «τοῦ Μανουὴλ Ψαρᾶ ἐκ Κανδίας Κρήτης 5 Ἀπριλίου 1821». Ἡ τελευταία σελὶς ἐχρησιμοποιοῦνται πρὸς φακέλους, ὑπάρχουσιν δὲ τὰ ἔξην σφραγίδος ἐξ Ἰσπανικοῦ κηροῦ. Διατήρησις χειρογράφου ὄχι καλή. Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία.

»τὴν λογιότιτάν σας δάσκαλε κίρ Ζαχαρία ἀδελφικὸς ἀσπάζομαι

Κάνδια 1821 ἀπριλίου 5

δεόμενος τοῦ ἁγίου θεοῦ να μάς χαρίζη ὑγίαν καὶ εὐτυχίαν ἄν ροτάτε καὶ περὶ λόγου μας χαριτι θεία τὴν ὑγίαν καλῶς ἔχομεν ἔως τοῦ νῆν' τόρα μετὰ τὸν ἐρχομὸν αὐτοῦ οἱ συμπάτριοιταί μας παρακαλο να δόσετε τοῦ σιὸρ γιανακι νταμερτζάκι τὰ γρ. 65 παράδες 25 τὸν βιβλίον να μάς τα βαστά επιδὴ ἔχομεν καὶ εἰμὶς ταις χρίαις

Σημ. (1): Παραλείπονται ἐνδιαμέσως:

α) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 20 β, ἡμικατεστραμμένη ἐπιστολὴ τοῦ Ἀργιμανδρίτου Γερασίμου τοῦ ἐκ Κυθωνίας, ἐκ Σμύρνης πρὸς ἠγούμενον (ἀσφαλῶς Γουβερνέτου Χανίων) φιλικῶς περιγεγομένου. Ἡμερ. 26—4—1820.

β) Τὸ ὑπ' ἀρ. 21, ἀντίγραφα 3 ἐπιστολῶν ἀνυπόγραφα, ἐξ ὧν ἡ πρώτη, πιθανῶς τοῦ ἠγούμενου Μονῆς Ἐσφιγμένου πρὸς τὸν ἐν Κωνίλει Παῖζαδέ, αἱ δὲ ἄλλαι δύο πρὸς φίλον ἀρχιμανδρίτην τῶν Πατριαρχείων. σχετικαὶ πᾶσαι πρὸς ζητήματα καὶ ἔριδας μεταξύ τῶν μοναστηρίων τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

μας μάλιστα ετούτο τὸν κερὸν ὅπου ἡμεθα ἐδὸ μέσσω κλισμένη ἐπέ-
ρασαν ὅμως καὶ ἡ διορία οποῦ μᾶς ἔπετε ὅτι θα τὰ στίλετε συμπερέ-
νομεν ὅμως ὅτι δὲν ἤβρετε ἀνθρώπον σίγουρον καὶ δια ταυτως ἐστά-
θισαν ἕως τότε ταῦτα μὲν τα δὲ ἔτι σας θεόθεν πλίστα καὶ πανευ-
τιχῆ καὶ νὰ μᾶς αξιόσι ὁ κήρυξ νὰ ἀπόλαυσομεν καὶ τὴν ἅγιαν τρίη-
μερον ἐξανᾶστασιν με ἰγίαν καὶ νὰ μᾶς ἀξιόση καὶ εἰς ἄλους πο-
λοῦς χρόνους.

ἀγαπητὸς σας μανουὴλ ψαρᾶς

(23, 24)

(Ἀντίγραφον)

1) Ἐπιστολὴ Σφακιανῶν πρὸς βεζύρη Χανίων δι' ἧς ὑπόσχονται ὑποταγὴν καὶ πειθαρχίαν, ἐνῶ ταυτοχρόνως παραπονοῦνται διὰ τουρκικὰς ὑπερβασίας.

2) Ἐπιστολὴ ἀπὸ τὰς Σπέτσας πρὸς τοὺς καπεταναίους τῶν Σφακιῶν περὶ ἐξελιξεως τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Ὑψηλάντη καὶ περὶ ἀντιδράσεως τῶν Γούρκων, στρεφομένης κατὰ τοῦ Ἑλλ. πληθυσμοῦ. Ἀγγέλλει ἀκόμη καὶ περὶ ἀποστολῆς μικρῶν πολεμικῶν ἐφοδίων με τὸν καπετὰν Ἀντρουλῆ.

Διπλοῦν φύλ. χάρτου χονδροῦ διαστ. 22. 31. Ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος τὸ κείμενον τῆς ἐπιστολῆς τῶν Σφακιανῶν, ἡ ὁποία συνεχίζεται καὶ ἐπὶ τῆς δευτέρας, ὅπου κάτω δεξιὰ καὶ καθέτως τὰ ἔξης δι' ἄλλης χειρός:

«Παῖπα ροῦσιο χαιρετόσε καὶ καθὸς με προστάζουν οἱ γέρον-
τες σπεύδο με τὸν λόγοντος σὲ γράφω ὄντη νὰ κάμεις τὸν κόπον
νὰ πᾶς νάβρης τὸν διδάσκαλον νὰ κάμι ἕνα ἀγουστουχάλι παρέ-
μιο καὶ νὰ τὸ στίλουν τοῦ χανιότι βαλίσι,

ἀκόμαλοένα ὡσάν αὐτὸ τοῦ καστρουβαλίσι ἔτζι καθὸς μᾶς
γράφουν καὶ τὰ πουγιουθιά τοσ ὅτι θέλου λάβουν τιν ἀπόκρισιν μας
καὶ ὅτης λογίς τόβρισκεν μονοτίπι διὰ νὰ γένουν διὸ τέθια παρόμια
καὶ νὰ τὰ περικλίσετε εἰς τὸ γράμμα τοῦ Στουρούνογλου (1) καὶ νὰ τοῦ
γράψομε παρακαλεστικῶς διὰ νὰ τὰ δόσι τὸν βεζιράδο.
ταῦτα Χ' ἀναγνώστις παναγιώτου σε γράφο».

Ἐπὶ τῆς τρίτης σελίδος τὸ κείμενον τῆς ἐκ Σπετσῶν ἐπιστολῆς. Ἐπὶ
δὲ τῆς τελευταίας: «τὸ ὑφιλὸν καὶ προσκηνητὸν μπουγιουσι», κά-
τω δὲ ἀριστερὰ ἐπὶ τοῦ τετάρτου τοῦ εἰς τέσσαραις διπλωμένου χειρογρά-
φου τὰ ἔξης διὰ τρίτης χειρός: «ἀναγκαῖα ἀμφοτέρω τὰ περιεχόμενα. Τῆ
26 Μαΐου 1821. Ἐπιστολὴ Σφακιανῶν πρὸς βεζύρη Χανίων δι' ἧς ὁ-
μολογοῦν ὑποταγὴν τῶν εἰς αὐτὸν κλπ. (ἄρκετὰ περιέργως). Διὰ
τοῦ τρόπου τούτου ἠπάτουσιν συχνότατα τοὺς Μουσουλμάνους
ἐχθροὺς τῶν ἕως ὅτου ἐνεδυναμόνοντο καὶ κατεφέροντο τρο-
μερῶς, θηριωδῶς σπαράττοντες αὐτοὺς εἰς τὰς μεταξὺ τῶν μάχας.»

Διατήρησις χειρογράφου ὄχι καλῆ.

(1) Τουρκοκρῆς ἐκ Σελίνου, ἀπαχχονισθεὶς ἀργότερον ὑπὸ τῶν Τούρ-
κων.

Ἵψηλότατε καὶ ὑπέρτατε μέγα βεζύρη τῶν Χανίων.

Ἡμεῖς οἱ πιστοὶ ραγιάδες καὶ σκλάβοι τῆς κραταιᾶς βασιλείας οἱ κατοικοῦντες τὸ Καστέλλι τῶν Σφακίων δουλικῶς προσκυνούμεν. τὸ ὑψηλὸν προσκυνητὸν πουγιουρτοῦ Σας ἐλάβομεν καὶ ὡς πιστοὶ ραγιάδες τὸ προσκυνήσαμεν καὶ εὐθὺς κατὰ τὴν προσταγὴν τοῦ ὑψηλοτάτου βεζύρη μας ἐμαζώξαμεν ὄλους τοὺς ραγιάδες σας Σφακιανούς ἀπὸ ὄλο τὸ καστέλλι καὶ τοὺς τὸ διαβάσαμε καὶ τῶν εἴπαμε καὶ ἔμεῖς οἱ προεστοί, νὰ ἀνοίξουνε τὰ μάθια τῶνε μικροὶ μεγάλοι ὁποῦ νὰ φανοῦμε εἰς ἐτοῦτο τὸ καιρὸ καὶ νὰ δείξωμε ταετλήδες καὶ πιστοὶ ραγιάδες τῆς κραταιᾶς βασιλείας ὡς καθὼς ἤμεστανε καὶ ἐπερνούσαμε ἤσυχα· ἀποκριθῆκασι ὄλοι ὅτι καὶ τὸ πουγιουρτοῦ τοῦ ἀφήτη μας προσκυνούμεν καὶ εἰς τὴν προσταγὴν τοῦ ἤμεστανε πρόθυμοι καὶ χιανέτηδες καὶ ἀσίδες, δὲν ἤμεθα μῆτε δὲν γινόμαστε καθὼς ἴσως μᾶς στοχάζονται μερικοὶ, τὸ ψωμί τῆς βασιλείας ὅπου τρώγομε δὲν τὸ καταπατοῦμε· ὅθεν καὶ ἡμεῖς οἱ γέροντες καὶ καπεταναῖοι παρακαλοῦμεν καὶ προσκυνούμεν τὸν ὕψιστον ὁποῦ εἰς ταῖς σημεριναῖς ἡμέραις τῆς ἀκαταστασίας νὰ κάμετε τὸ μεριχამέτι σας καὶ εἰς ἐμᾶς τοὺς πτωχοὺς ραγιάδες καὶ νὰ προστάξετε νὰ μὴν μᾶς πειράζουν ἀπὸ τὸ σαντζάκι τοῦ Ρεθέμνου ἐπειδὴ καὶ ἀπὸ μέρες ἐκατέβηκε ἓνα παῖράκι εἰς τὰ σύνορα τὰ δικά μας ἔχοντας γιὰ κεφάλι κάποιον ἰσμαῖλαγα Κουτουράκη, ὁ ὁποῖος δὲν ἔλειπε πάντα καὶ εἰς τὸν καλὸ καιρὸ νὰ μᾶς πειράξῃ τώρα μάλιστα ὡς καθὼς θωροῦμε γυρεύγει μὲ τινὰ τρόπον νὰ μᾶς καταστήσῃ καπαετλήδες· αὐτὸς ἐπάτησε μερικὰ χωριά ἀπὸ τὰ χάσικα ὁποῦ ἐκάθουντα φαμελιῆς ἐδικιῆς μας καὶ ἐπήραν δύο γυναῖκες ἐδικιῆς μας καὶ τσι σέρνανε μαζύ τῶνε καὶ τσι ρεστάρανε· ἐπήγυνε εἰς ἓνα μιτάτο καὶ ἐζήτησαν νὰ δέσουσι τοὺς Σφακιανούς καὶ νὰ γδύσουσι ἴσως τὸ μιτάτο καὶ ὅμως ἐσταθῆκαν εἰς τὰ ἄρματα καὶ ἐβαρήκανε καὶ ἡ μιὰ πάτα καὶ ἡ ἄλλη καὶ ἐσκοτώθησαν ἀπὸ τσι βοσκούς ἓνας καὶ ἀπὸ τσι τούρκους δὲν ἐμάθαμε ἀκόμα ἂν ἐβαριστήκανε γιατί ἐφύγανε οἱ βοσκοὶ καὶ ἐπιάσι τὰ βουνὰ φοβούμενοι ἀπὸ ἐμᾶς τσι προεστοὺς, γιατί ἐκατέχανε τὸ ταμπίχι ὁποῦ εἶχαμε καμωμένο καὶ ἂν ἤμπορέσωμε καὶ τοὺς πιάσωμε θενὰ ἔρθωμε ἀπὸ τὸ δίκιον τῶνε· ἔτζι παρακαλοῦμε τὸ ὕψος τοῦ ἀφέντη μας νὰ τσι καταλαγιάξῃ αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους γιατί ἔχομε καὶ ἔμεῖς πολλοὺς κουζουλούς καὶ δὲν μπορούμε νὰ τσι ἀπαλεύωμε, γιατί τὸ γυναικῶ τὸ κάμωμα ἐπήραξε πολλὰ τὸ καστέλλι μας καὶ φοβούμεθα καὶ ἔμεῖς νὰ μὴ γενῆ καμιά κακὴ δουλιὰ καὶ ἀφανιστοῦμε, γιατί τὸ ἴρτζι εἶναι τοῦ βασιλέως καὶ ἔμεῖς ἤμεστενε ραγιάδες πιστοὶ καὶ δὲν θέλωμε νὰ γενοῦμε ὡσάν ἐκείνους τοὺς σκύλους τσι χιανέτηδες τοὺς νησιώτες, τοὺς ὁποίους ἐλπίζομεν νὰ παιδεύσῃ ἡ κραταιὰ βασιλεία γλήγορα γιὰ νὰ ἤσυχάσῃ καὶ ὁ κόσμος καὶ ἔμεῖς καὶ προσκυνητῶς μένομεν ἐν ταῖς προσταγαῖς τοῦ ὑψηλοτάτου κράτους σου καὶ τοαζλήδες εἰς τὸ χουζούρι σου.

Ἀντίγραφον τῆς ἐκ Σπετωῶν ἐπιστολῆς περὶ ἧς ἀνωτέρω.

Τιμιώτατοι γέροντες καὶ καπετανεοὶ τοῦ Καστελλιοῦ τῶν Σφακίων ἀδελφικῶς ἀσπαζόμεθα.

τῆ 26 Μαΐου 1821 Σπέτζες

Μετὰ τὴν ἐρώτησιν τῆς ὑγείας σᾶς εἰδοποιούμεν ὅτι ἐπιτυχούσης τοῦ καπετάν Ἀντρούλη (1) δὲν λείπομεν εἰς τὸ νὰ σᾶς ἰδεάσωμεν περὶ τὰ τρέχοντα. ὁ Μωρέας πάγει καλά. ἐμαζεύθησαν ἀπὸ παντοῦ στρατεύματα καὶ ἐλπίζομεν ἐν τῷ ὅτι μέρος κάστρα παραδίδονται. εἶδησις ἀπὸ παντόθεν διὰ τὸν Ὑψηλάντην ὅτι ἐμπήκε εἰς Ἀνδριανούπολιν, καὶ ὡς θέλουν μερικοὶ, ἐλπίζουν ὅτι εἶναι κοντὰ τῆς πόλεως. Τὰ μέρη ὅλα τῆς Ρούμελης εἶναι εἰς πλόκα μέχρι τῆς Θεσσαλονίκης, εἰς τὴν Σμύρνην γράφουν τὰ καράβια ἀπὸ τὰ Ψαρά ὅτι ἔβαλαν χέρι καὶ χαλῶν Χίους καὶ διὰ τὸν Θεὸν προσέχετε καλῶς μετὴν πολιτικὴν ὁποῦ μεταχειρίζεσθε, τὰ κάστρα δηλ. τοὺς ἀπίστους οὕτως παρακολουθεῖτε διὰ νὰ ἀπαντήσωμεν τὴν ζωὴν τῶν ἀδελφῶν μας κατωμερίτων, ἕως νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ στρέψουν τὰ καράβια μετὰ καλόν, ὁποῦ ἐπήγαν καὶ διὰ τίς δέκα ἀρμάδες, ἐκεῖνην ὅπου ἦταν πρὸ καιροῦ εἰς τὴν Πρέβεζαν καὶ αὐτὰ ὁποῦ ἐβγήκαν τώρα, ὅκτῳ κομμάτια καὶ ἔφθασαν εἰς Μητυλήνην ὅθεν πηγαίνει μία δύναμις εἰς αὐτὰ ὑπὲρ τὰ ἐξήντα καράβια καὶ ὁ κύριος νὰ κάμῃ τὸ καλλιώτερον. καὶ μετὴν ἐπιστροφὴν τῶς μᾶς ὑπόσχονται ἔδωκε, ὅτι ἄλλο μέρος δὲν θέλει ἀρχίσουν εἰμὴ τὴν πατρίδα μας, καὶ πάντα εἴσασθε προσεκτικοὶ, καθῶς καὶ ἡμεῖς δὲν λείπομεν νὰ ὀργανίζωμεν καὶ νὰ ζητοῦμε τὸ ὠφελιμώτερον. εἶδὲ περὶ ἄλλων πολλῶν ὑποθέσεων, θέλετε μάθει ἀπὸ τοὺς νεοφερμένους καὶ ἀδελφικῶς μετασπάζωντάς σας.

Οἱ γνωστοὶ σας ἀδελφοί

Λάβετε ἀπὸ τὸν καπετάν Ἀντρούλη 1000 κόλλες χαρτὶ ὁμοίως καὶ 460 ἀνούχια, τὰ ὁποῖα ἠῦραμεν μετὰ μεγάλον κόπον. καὶ ἐπιτυχούσης καὶ ἄλλα, δὲν θέλομε λείψῃ. ὁμοίως καὶ εἰς μολύβι.

(25)

Προκήρυξις Δημητρίου Ὑψηλάντου ἐξ Ὑδρας κατὰ τὴν ἀφίξιν του εἰς Ἑλλάδα, προτρέπουσα τοὺς Ἑλληνας νὰ ἀναλάβωσι πάντες τὰ ὄπλα κατὰ τῶν τυράννων.

Ἄπλοῦν φύλ. χάστων διαστάσεων 22.25. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ τῆς ἐτέρας μεταγενεστέρως καὶ διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς ἀναγράφεται περίληψις ἡμερησίου τοῦ Λονδίνου ἀναδημοσιεύσεως ἀρθρον Παρισίνης τοιαύτης περὶ τῆς στάσεως τὴν ὁποῖαν δέον νὰ τηρήσουν οἱ Γάλλοι ἔναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ ζητήματος. Διατήρησις χειρογράφου ὄχι καλῆ.

Ὁμογενεῖς φιλελεύθεροι Ἑλληνες,

Διωρισμένος ἀπὸ τὸν ἀρχιστράτηγον τοῦ γένους ἡμῶν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην νὰ ἔλθω εἰς τὴν φιλιάτην Ἑλλάδα πληρεξούσιος ἀρχιστράτηγος Πελοποννήσου καὶ τῶν ἄλλων μερῶν, ἔφθασα ἤδη θεῖα δύναμει, εἰς τὴν νῆσον Ὑδραν.

(1) Ἀνδρέας Φασούλης, ἐμποροπλοίαρχος.

“Όσοι μὲν ἐλάβετε τὰ ὄπλα τῆς Ἐλευθερίας τοῦ ὀρθοδόξου ἡμῶν γένους, φιλοτιμηθῆτε νὰ φανῆτε ἄξιοι πολεμησταί, δεικνύοντες καὶ κατὰ τοὺς ἀσεβεῖς τυράννους πόλεμον, ἀνδρείων ἀκαταμάχητον, ὁ μ ὄ ν ο ι α ν ἄ δ ι α ἰ ρ ε τ ο ν καὶ εἰς τοὺς στρατηγούς εὐπειθεῖαν ἀπαράβατον, ὅσοι δὲ μέχρι τοῦδε μένετε ἀκίνητοι, ἐγερθῆτε ἀρπάσατε τὰ ὄπλα καὶ πανταχόθεν τρέξατε διὰ νὰ ἐλευθερώσετε τὰς πατρίδας σας καὶ ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἐνωθῶμεν ὅλοι διὰ νὰ ἐξολοθρεύσωμεν ἐξ ὀλοκλήρου τὸν τύραννον τοῦ γένους.

Δὲν ἐλπίζω νὰ εὐρεθῆ κανεὶς ἐξ ὑμῶν ἀμέτοχος τῆς προγονικῆς ἀνδρείας καὶ ἀνάξιος τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος εἰς τοῦτον τὸν ἱερόν ἀγῶνα εἰς τὸν ὁποῖον καὶ αὐτὴ ἡ ἀδιαφορία λογίζεται καὶ εἶναι τῷ ὄντι ἀσυγχώρητον ἀμάρτημα· τὸ στάδιον τῆς δόξης ἠνοιχθῆ φίλοι πατριῶται· τίς δυνάμενος νὰ εἰσέλθῃ θέλει ὑποφέρει νὰ μένῃ ἔτζι καὶ νὰ ὀνειδίζεται ὡς νόθος Ἕλληνας; τὸ τέλος τοῦ ἀγῶνος μας εἶναι ἡ Ἐλευθερία, ὁ ἔνδοξος αἰῶνας δόξα παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις· βραβεῖα καὶ προβιβασμοὶ θέλουν δοθῆ εἰς ἕκαστον ἀναλόγως τῆς ἀξιοῦτος τῶν ἀνδραγαθημάτων τοῦ κατὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ γένους.

Ἐν Ὑδρᾷ τῆ 12 Ἰουνίου 1821

Δημήτριος Ὑψηλάντης
Πληρεξούσιος τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτρόπου.

Γαζέτα τῆς Φράντζας

Σύνοψις μιᾶς μεταφράσεως τῆς ἐφημερίδος τοῦ Παρισιοῦ ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα τῆς Λόντρας, σχεδὸν πρὸ δύο μῆνας ἢ ὁποῖα ἐξαίρετως ἐφθασεν ἐκ Κερκύρας εἰς ταύτην τὴν νῆσον Ἰθάκην χθὲς τὰς 12 Μαΐου 1829 :

Ἔννοιαι τῆς δημηγορίας διαφόρων μελῶν τῆς κάτω γερουσίας. Φαίνεται ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν γένος μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Ρωσσίας θέλει ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὴν τυραννίαν τῆς βαρβάρου ἐκείνης διοικήσεως τῶν τουρκῶν ἢ ὁποῖα τόσους αἰῶνας τὴν εἶχεν εἰς τὴν σκιάν καὶ εἰς τὴν κατάθλιψιν. Ἐθνος τὸ ὁποῖον κατάγεται ἀπὸ ἐκείνους τοὺς μεγάλους ἄνδρας, οἵτινες διεφύλαξαν τὴν αὐτὴν διοίκησιν καὶ τώρα χρησιμεύσωσιν εἰς μάθησιν ὅλων τῶν ἄλλων ἐθνῶν, τὰ ὁποῖα νῦν βασιλεύουσιν, διὰ νὰ κρατήσωμεν λοιπὸν μίαν νέαν ἰσορροπίαν εἰς τὴν Εὐρώπῃν πρέπει ἡμεῖς νὰ μεθέξωμεν καὶ νὰ μὴ δειχθῶμεν ἐναντίον εἰς ταύτην τὴν ἱεράν γνώμην, ἐὰν βλέπωμεν ὅτι ἡ Ἀγγλία διεφύλαξεν μίαν ἄλλην διάφορον ἰσορροπίαν διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν τουρκῶν, καὶ διὰ τὴν ἰδικὴν μας τώρα ἐνῶ χρειάζεται νὰ ἐξολοθρευθῆ ἕν ἄπιστον γένος ἐναντίον πολὺ τοῦ ὑμῶν χριστιανισμοῦ καὶ ἐνῶ κατὰ συνέπειαν εἶναι εἰς Χριστὸν οἱ Βασιλεῖς ὅλοι νὰ συμμεθέξωσι ταύτης τῆς μεγάλης αἰτίας, δηλοποιοῦμεν τὴν θέλησίν μας ὄντις εἶναι νὰ ὑπερασπισθῶμεν ὅλοι τοῦτο τὸ ἔθνος· καὶ ἐὰν τὸ μινηστέριον ἤγουν οἱ ἐξ ἀπορρήτων θέλουσιν νὰ ἐνατιωθῶσιν εἰς ταύτην μας τὴν πρότασιν, εἰς ἡμᾶς δὲν πρέπει οὔτε δυνάμεθα

εἰμὴ νὰ δειχθῶμεν ἐναντίον εἰς τὴν θέλησίν των, ἐάν δὲ ἐξ ἀπορρήτων ἀμφιβάλλωσιν ὅτι ἡ Ρωσσία χάσει αὐτὴν τὴν εὐκαιρίαν διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν Ἑλλάδα ἡμεῖς τελείως δὲν πρέπει νὰ φοβηθῶμεν, ὡς δὴ ἡξεύρωσιν ὅλοι καλὰ πῶς εἴμεθα ἐκεῖνοι οὔτινες ἐν καιρῷ τοῦ Ναπολέοντος ἐπολεμήσαμεν εἰς ὅλην τὴν στερεάν καὶ δὲν μᾶς ἔκαμαν καμμίαν βλάβην.

(26)

Ἐπιστολὴ Νικολάου Καρατζᾶ (1) ἐξ Ὑδρας πρὸς Ζαχ. Πρακτικὴν σχετικὴν μὲ τὸν ἐφοδιασμὸν τῶν Κρητῶν ἐξ Ἑλλάδος καὶ τὴν ἐν-τόπωσιν τὴν ὁποίαν ἔκαμαν εἰς τὸν Δημήτριον Ὑψηλάντην τὰ πρὸς τὴν Καγγελαρίαν γράμματα τοῦ Πρακτικίδη.

Δηλοῦν φύλλ. χάρτου μὲ ὕδατινας γραμμὰς διαστ. 21.31. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Τὸ δεύτερον φύλλον, τὸ πλεῖστον κατεστραμμένον, ἔχει διπλωθεῖ καὶ χρησιμοποιηθεῖ πρὸς φακέλωσιν, φέροι δὲ ἀναγεγραμμένα: καθέτως «πρὸς τὸν σοφολογιώτατον κύριον Ζαχαρίαν ἐβρισκόμενος στὴν θεοτόχον σιδημιανὴ ἡγίως» ὀριζοντίως «τῆ: 10 Μαρτίου 1822 ἦλθεν καίτιον ἐκ τῆς σίφνου εἰς τὴν Κίμολον τὸ ὅποιον μᾶς ἔφερε τὴν χαροποῖδον εἰδήσιν τῆς ἀμαάδας ὅτι οἱ σπετσοῦδραῖοι ἔκανσαν 16: καθύβια καὶ ἐπῆραν σῶα 6:» Μεσολαβοῦν ἴχνη πρασίνης σφραγίδος καὶ συνεχίζει: «Τοῦ Νικολάου Καρατζᾶ ἐξ Ὑδρας τῆ 16 Ἰουνίου 1821. Τῷ εἰδοποιεῖ ὅτι ἀφ' οὗ ἀνεγνώσθησαν τὰ γράμματά του εἰς τὴν Καγγελαρίαν ἐλυπήθησαν διὰ τὴν κατάστασιν τῆς Κρήτης κλ. Τῷ παρακαλεῖ νὰ κάμῃ καὶ ἄλλα γράμματα περιπαθέστερα διότι ἤρεσαν τὰ πρῶτα του εἰς τὸν Δημήτριον Ὑψηλάντην κλ.» Καθέτως δέ: «Ἰουνίου: 22: ἔλαβον τὸ παρὸν, ἀπὸ Ὑδραν» Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία.

Φιλτατὲ περηποθητὲ καὶ ἐν Χριστῷ μας ἡγαπητὲ ἀδελφὲ σοφολογιώτατε κύρ Ζαχαρία τὴν σὴν σοφολογηότητα ἀδελφικὸς ἄσπασομε.

1821 πρωτουλιου 16

Μετὰ τὸν ἀδελφικὸν ἄσπασμὸν σαφανερονο ὅτι τῆς δέκα τοῦ ηῃδίου ἐβριραραμε ἔδο καὶ ἐφανιμε στὴν καντζιλάρια καὶ ἀκουσάν τὰ γράμματα καὶ ἐλιπιθηκαν σφοδρα ἐπειδὴ δὲν ἴχαν τὸν τροπὸν νὰ μασεβοθηθίσουν τῶρα ἐξετίας τῆσαρμάδας ὅπου βρίσκονται σε μεγάλους κυνδινους ἕος νὰ τὴν καφσοῦν ὅμως ἠτὸν ἔδο ἐρχόμενος του ὑψηλάντη ὁ ἀδελφός ο διμητριός καὶ τὸν ἔχι ἐφταξουσίον καὶ ἐφανίμεν ἔμπροστα τοῦ καὶ μα σεδέχθη μετὰ πάσις ἡποσχεσις ὅτι τὸ προτὸν καστρὸν τοῦ μορεος ὅπου παραδοθῆ θέλει μασεφοδιάσι με ὅλα τα ἀναγγέα ναμαστιλί καὶ με ἀφτὸν τὸν τροπὸν μασαληκούτισε ἔδο καὶ περνούμε στο μορέα, ἀνταματου καὶ ἦσε δεκαπεντε ἡμερες γραφο να γυρίσι το καῆκι καὶ νὰ γραψίς τα γραματᾶ διὰ τοναφθέντι πολὰ ἐπιτιδηα ἐπιδι ἐροτισε τὸ γραμὰ οπουτουδῶσα το

(1) Ὁ γνωστὸς ἀπόστολος τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας.

άνεγνόσε αμοναχόστου καί τοῦ ἄρεσε πῶς τοεγραψε καί στη μασε·
φότησε ὁ θεός ἤπαμε διαλογουσου τὸ λιπὸν καί ἠλογοισοῦ στο
δεφτερόν γραμα οπου θα γράψις δίξε τιναδελφικισοῦ ἀγάπι καί δια-
λογουμας καί ανιμαστεν καί ἡμῖς ἀδελφι θελετε διτε! τιν ἀγάπη
μας στονεβγενεστατόν καί ἠγαπητόν μας ἀδελφὸν κηριὸν ἀλεξιὸν
ἀδελφικὸς ἀσπάζομε ομως καί ἦστον φιλον καί ἀδελφὸν ἠοάνι ἀ-
κριβος προσκίνο σοφολογιοτατε μας λαβὲ αποτοχατζι νικολάον ἐ-
μισι ὀκᾶ ταπακο διασιμίον ἀγάπις καί παλὴ στογουρισμον μας θέλο
σουβαστο στοκαπεταν γιοργάκι ἀδελφικὸς ἄσπαζομε καί πάντα
τουσαδελφ ὡς ταφτά καί ἠγιενετε.

ο σὸς ἀδελφός καί φιλος νικολάος
καρατζάς

1821 προτοουλιού 16

(27)

Γράμμα Ζαχ. Πρακτικίδη πρὸς τὸν Πρωτοπαπᾶν (1) Σφακίων διὰ
τοῦ ὁποίου παραπονεῖται διὰ τὴν διαρπαγὴν τοῦ κελλίου του καί
τοῦ ἠμιόνου του ἀπὸ τοὺς Σφακιανούς.

Διπλοῦν φυλλ. χάρτου διαστ. 15.22. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν τεσσάρων
σελίδων πυκνογραμμένον. Τὸ γράμμα παρεδόθη ὑπὸ τοῦ υἱοῦ Πρακτικίδη
πειτυλιγμένον ἐπὶ φύλλου χάρτου φέροντος ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ὄψεως :
«Πρὸς τὸν ἀρχιγραμματέα τοῦ πρωτοκλήτου δικαστηρίου τῶν Κ. Κυλάδων
Κύριον Ζαχαρίαν Πρακτικίδην εἰς χωρίον Ποταμία.»

Ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς : «Γράμμα ἐσώκλειστον τοῦ μακαρίτου πατρός
μου πρὸς τὸν πρωτοπαπᾶν Σφακίων, τῆ 11 Ἰουλίου 1821.

Περὶ τῆς ληστεύσεως τῶν δύο σακκίων ἐχόντων μέρος τῶν βιβλίων
του καί τῆς ἱρπαγῆς τοῦ μουλαρίου του ἀπὸ τοὺς Σφακιανούς, τῶν ὁποίων
τὰ ὀνόματα ἀναφέρονται ἐντὸς τοῦ ἰδίου γράμματος».

Κατάστασις χειρογράφου ὄχι καλή.

1821 Ἰουλίου 21

† Ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἅγιε Πρωτοπαπᾶ, τὴν αἰδεσιμότητά σας
ἀσπάζομαι ἐν φιλήματι ἁγίῳ. Ὁμοίως καί τοὺς λοιποὺς ἀδελφοὺς
τιμιωτάτους καπετάνεους, κύρ Σηφάκη, κύρ Σταυριανὸν καί κύρ
Ἀναγνώστην Πρωτοπαπαδάκη, καί Τζουπάκη, ὀλοφύχως ἀσπάζ-
ζομαι καί ἐρωτῶ τὴν ἀγαθὴν ὑγείαν σας.

Ἄφοῦ ἡ αἰδεσιμότης σας ἐφύγατε μὲ τὴν φαμηλίαν σας, καί
τοὺς λοιποὺς συγγενεῖς σας ἀπὸ τὸ Λουτρόν, ἐγὼ ἔμεινα ἐκεῖ ὀκτῶ
ἡμέρας ἀκόμη, καί ἐπρόσμενα μήπως ἤθελε φέρει κανεῖς τὸ μουλᾶρι
μου, διὰ νὰ τὸ πάρω πλὴν ἄφοῦ εἶδα, ὅτι τοῦ κάκου ἐπρόσμενα,
καί μὲ τὸ νὰ μὴν ἠμπόρουν νὰ βαστάσω πλέον τὴν πείναν καί τὴν
λοιπὴν ταλαιπωρίαν, ἔφυγα, καί ἤλθα εἰς τὰ Σφακιά διὰ θαλάσσης,

(1) Πρωτοπαπᾶς Σφακίων Γεώργιος (Μωράκις)

πέρνοντας μαζί μου και μερικούς στρατιώτας, όπου είχαν έλθει από την Ύδραν, και τους αφήκα εις τον καπετάν Ροδσον.⁽¹⁾ Εκάθησα και εις τὰ Σφακιά μερικὰς ημέρας, μαζί με τον κύρ Γρηγόριον εις τον άγιον Παντελεήμονα. Έσυρα και εκεί κάμποσην πείνα και στενοχωριαν, μά δχι ώσαν εις τὸ Λουτρόν. τὴν Κυριακὴν ἤλθεν εκεί εις τὰ Σφακιά ὁ Ἱερομόναχος μας ὁ Ἱερεμίας, και μοῦ ἔφερεν ἕνα καλὸν χαμπάρι, ὅτι μερικοὶ θεοφοβούμενοι χριστιανοὶ ἀπὸ τούς Κωμητάδες, ὁ Ταμουλογιῶργης, ὁ κουνιάδος τοῦ Λαμπαρδογιῶργη ἐπιτρόπου και ὁ υἱὸς τοῦ ἀδελφοῦ του, οἱ τρεῖς αὐτοὶ μαζί με ἄλλους ἀκόμη, δὲν ἤξεύρω ποίους, ἤλθον και ἀνοιξαν τὸ κελλίον μου, ὅταν ἔμαθαν πὼς ἐκατέβηκαν οἱ τοῦρκοι εις τὸν Καλλικράτην, και ἄρπαξαν ὁ κάθε ἕνας ὅ,τι πρᾶγμα ἠμπόρεσε, προφασιζόμενοι, ὅτι ἔλυποῦντο νὰ ἀφήσωσι τὰ βιβλία μου, και ἄλλα ὅσα πράγματα εἶχα νὰ τὰ ἀρπάξωσιν οἱ τοῦρκοι. Ὅθεν ἐπήρασι δύο τρζουβάλια γεμάτα βιβλία, και μίαν βούργιαν γεμάτην ἀπὸ ροῦχα ἐδικά μου, ἡ βούργια ἦταν ἀπὸ ταῖς μεγάλαις ὅπου βάνουν οἱ πραγματευταῖ σας τὰς πραγματείας των. Εἰς τὸ κελλίον μου ἀφήκαν οἱ ρεθεμιῶται ὅπου εἶχα μαζί μου, ὁ Ἀλέξιος και οἱ ἄλλοι δύο, ἄλλην μίαν βούργιαν μεγάλην, γεμάτην ἀπὸ ἐδικά των ροῦχα, και ἄλλα πρᾶτη ἀκόμη. αὐτὰ ὅλα τὰ ἄρπαξαν οἱ Κωμηθιανοί, και ὕπηγαν και τὰ ἔρριψαν εις τὸν ἅγιον Παῦλον και ἠλιάζοντο ἔξω ἐκεῖ κάμποσες ἡμέρες. Ἐπειτα τὰ ἔβαλαν μέσα εις τὸ σπήλαιον τῆς ἀποκλείστρας καθὼς μοῦ εἶπεν ὁ Ἱερομόναχος. Αὐτὴν τὴν καλὴν εἶδισιν ἀφ' οὔ ἔλαβα, ἀφίνω σας νὰ στοχασθῆτε πόσος θυμὸς με ἔκυρίευσεν. Ἦλθα εὐθύς ἀπὸ τὰ Σφακιά ἐδῶ εις τὸ μοναστήριον τὴν Τρίτην, μαζί με τον κύρ Γρηγόριον, και τὸν ἐξάδελφόν μου τὸν Γιαννάκη. Ἐμβῆκα εις τὸ κελλίον μου, και εὐρῆκα μεγάλην ἐρημίαν. βλέπω τὸν μπεσταχτᾶν μου σπασμένον ἀπὸ τὸ ἕνα συρτάρι, μέσα εις τὸ ὅποιον εἶχα μερικὰ κομμάτια ἀσήμι : 150 : δράμια, διὰ νὰ τὸ στείλω εις τὴν Σιῦρνην νὰ φθιάσω μίαν κανδήλαν, και ἄλλα ὅποῦ μοῦ ἐχρειαζοντο και τώρα ἐπέταξαν. Ἐστειλα και ἐπήρα τὴν βούργιαν, και ἀνοίγωντάς την, εὐρῆκα τὰ μισὰ ροῦχα μου, τὰ δὲ ἐπίλοιπα, ἄλλαξαν τὸν νοικοκύρη των. Χάνω και ἄλλα πράγματα, χωρὶς ἐκεῖνα ὅποῦ ἀφήκα αὐτοῦ, και ἐδικά μου, και ξένα, ὅταν ἔφυγα. Αὐτὰ τὰ κακὰ ὅπου ἔγιγαν εις ἐμένα, τάχα ὑποφέρονται; ἡ ζημία ἡ ἐδική μου, χωρὶς τὰ ξένα ὅποῦ εἶχαν ἀφίσει ἐδῶ, και αὐτὰ εις τὸ Ἄσκούφου, μοῦ κοστίζει ὑπὲρ τὰ τριακόσια γρόσια.

Ἐχθὲς τὴν Τετράδην ἐπέρασεν ἀπ' ἐδῶ ὁ Μανιᾶς τοῦ γέρο— Σήφη ὁ υἱὸς ἀπὸ τὰ Σφακιά ἐκεῖνος ὁ κοντός, και παμπόνηρος, μαζί με ἄλλον ἕνα μακρὺν, και κατάμαυρον εις τὸ πρόσωπον, με φέσι μοναχὸν εις τὴν κεφαλὴν, και με μίαν πλεξούδαν μακρωπὴν και μαῦρην, Ἀναγνώστην λεγόμενον, ἐφόρει μίαν πιστόλαν και ἕνα πασαλὴν μακρὸν εις τὴν μέσην του, ἐβάστα και ἕνα τουφέκι δχι πολλὰ μακρὺ. Μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ χωριανὸς σας, ἡ Γωνιανός, ἡ ἀπὸ τὰ ἄλλα πλησίον σας μετόχια. Αὐτὸς ἐτράβα μαζί με ἄλλα τρία ζῶα τὸ δυστυχημένον τὸ μουλάρι μου. Καθὼς ἔφθασαν ὑπὸ

(1) Ροδσος Βουρδουμπᾶς.

κάτω ἀπὸ ταῖς ἐλιές τοῦ Λουλουδοανδρουλή ἔτρεξε τὸ μουλάρι τὸν ἐπάνω δρόμον, διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ μοναστήριον, καὶ ὁ ἄνθρωπος τὸ ἐγύρισε κάτω. Ὁ Ἱερομόναχος εὐρέθη ἔξω, καὶ τὸ εἶδε, καὶ μὲ ἐφώνησεν. Ἔτρεξα εὐθύς, καὶ φθάνοντάς τους εἰς τὸν δρόμον, ἐγνώρισα τὸ μουλάρι, μὲ ὄλον ὁποῦ ἦτον εἰς χάλι πολλά ἄσχημο. Βλέπω τὸ γομάρι ὁποῦ τοῦ εἶχεν ἐπάνω ὁ ἀθεόφοβος, καὶ ἦταν ὑπὲρ ταῖς : 180 : ὀκάδες. Ἰσώκωνε : 10 : μουζούρια καρπὸν, καὶ : 1 : ἀσκή εἰς τὴν μέσσην μὲ λάδι, ὡς : 30 ὀκάδες. Ζητῶ τὸ μουλάρι δὲν μοῦ τὸ δίδει ὁ καλὸς χριστιανός, ἀλλὰ τὸν βλέπω καὶ κοιτάζει τὸ πιστόλι του. στοχάζομαι τὴν μορφή του, καὶ ἀπ' ἐκεῖ καταλαμβαίνω καὶ τὴν ψυχὴν του. Ἐπρεπε βέβαια νὰ εὐρεθῇ τότε ἐκεῖ ἕνας ἄλλος χειρότερος διὰ νὰ τὸ γλυτώσῃ, μὰ ἐγὼ δὲν εἶμαι οὔτε κλέπτης, οὔτε ζορπᾶς, καὶ τί ἤθελα κάμω ; τὸν ἔπιασα μὲ συμβουλὰς, μὲ παρακάλια, καὶ μὲ ὄρκους, βεβαιώνοντάς τον ὅτι ἦταν ἐδικὸν μου, καὶ τὸ ἔχασα ἀπὸ τὸ Λουτρόν. Ἐμαρτύρησεν ὅτι αὐτὸς τὸ ἐπῆρεν ἀπὸ ἐκεῖ, ἔπειτα μοῦ εἶπεν ὁ ἄλλος ὁ Μανιᾶς, νὰ στείλω κανένα παιδί εἰς τὰ Σφακιά, νὰ τὸ λάβῃ, ἔστειλα τὸ παιδί τοῦ Ἀναράφη, πλὴν δὲν τὸ ἔδωκαν, ἀλλὰ καθὼς τὸ ἐξεφόρτωσαν, τὸ ἐκαρβαλίκευσαν εὐθύς καὶ πηγαίνουν εἰς τὸ Λουτρόν, νὰ πάρουν πράτη, καὶ νὰ φέρουν ἔδω εἰς τὰ Σφακιά, λέγοντες τοῦ παιδιοῦ, ὅτι τὸ μουλάρι ἔχει δουλειάν, καὶ δὲν τοῦ τὸ δίδουσιν, ἀλλὰ θὰ τὸ φέρῃ μοναχός του σήμερον τὸ κολατζὸ εἰς τὸ μοναστήριον. Ἐγύρισε λοιπὸν τὸ παιδί ἄπρακτον καὶ μοῦ ἔφερεν αὐτὴν τὴν ἀπόκρισιν. ὁ φίλος, ὡς φαίνεται, ἔκαμε τὸ μουλάρι μου κελεπίρι, ἐγὼ δὲν ἤξεύρω ἄλλο, πάρεδες ὅτι αὐτὰ τὰ κακὰ ὁποῦ ἀκολουθοῦσιν ἐδῶ, θέλουν ἀφανίσουν τὰ Σφακιά ἐξ ἀποφάσεως. Ἐδῶ θέλει πέση εἰς ὀλίγας ἡμέρας μιὰ ὄργη ἀπὸ τὸν δικαιοκρίτην Θεόν, καὶ θέλουν καταφάγουν οἱ σφακιανοὶ ὁ εἰς τὸν ἄλλον. Ἐδῶ ἡ ἐξουσία ὅπου μέλλει νὰ ἔλθῃ εἰς ὀλίγον καιρὸν ἔχει νὰ παιδεύσῃ ἀνελεήμονα ἐξίσου, καὶ προεστάς καὶ μικρούς, μὲ μεγάλην ἀτιμίαν, διὰ τὰ ἄπειρα κακὰ ὁποῦ ἔκαμαν καὶ κάνουσι καθημέραν εἰς τοὺς ἀδελφούς χριστιανούς. Ἐγὼ δὲν ἀκούω καὶ δὲν βλέπω ἄλλο, ἀπὸ τὸν καιρὸν ὁποῦ ἀρχίσετε τοῦτον τὸν Ἱερὸν πόλεμον (ἂν πρέπει νὰ τὸν ὀνομάζῃ κανεὶς Ἱερὸν, ὄχι διαβολικόν) παρὰ ἀναστεναγμούς καὶ δάκρυα τῶν χριστιανῶν. Ὁ Θεὸς καὶ βλέπει, καὶ ἀκούει, καὶ αὐτὰ θέλει ν' ἀνταποδώσῃ εἰς τοὺς κακοποιούς Σφακιανούς μυριοπλάσια ἐντὸς ὀλίγου, καθὼς θέλετε τὰ ἴδη ὅλα.

Ποῦ ἔμεινεν τώρα ἡ ἀδελφότης ὁποῦ ἐκάμαμεν ; ποῦ ἔμειναν οἱ ὄρκοι ὁποῦ ἐπήραμεν, νὰ χύνωμε τὸ ἴδιον αἷμα μας διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ ἀδελφοῦ μας ; ποῦ εἶναι οἱ ὑπόσχεσες ὁποῦ ἐδώσαμεν, νὰ βοηθοῦμεν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον εἰς καιρὸν ἀνάγκης καὶ δυστυχίας του ; Ἐμένα μὲ ἐκρατήσετε ἐδῶ, μὲ τόσες ὑπόσχεσες καλές, καὶ τώρα δὲν ἔχω πλέον οὔτε πνοὴν νὰ περπατήσω ἀπὸ τὴν πείναν, καὶ οὔτε ἕναν παρᾶν δὲν ἔχω νὰ ἐβγάλω τὸ μάτι μου, κατὰ τὸν κοινὸν λόγον. Καὶ ὕστερον ἀπὸ αὐτὰ τὰ κακὰ ζημιώνομαι μὲ τὸ μουλάρι μου, καὶ μὲ τὰ ἄλλα πράγματα ὁποῦ χάνω, καὶ μὲ τὴν πληρωμὴν τῆς χρονιᾶς μου, ὑπὲρ τὰ χιλία πεντακόσια γρόσια. Ἡξεύρετε ὅμως ὅτι θέλω τὰ λάβω χωρὶς νὰ χάσω τὸ παραμικρόν,

δταν θέλω παρουσιασθῶ εἰς τὴν ἔξουσίαν, καὶ νὰ ἀκούσῃ ὁ αὐθέν-
της τὰ δίκηα μου.

Ἐπῆρετέ με εἰς τὸ Ἄσκύφου διὰ νὰ μὲ κάμετε καντζιλιέρην,
καὶ νὰ κουρσεύουν τὸ κελλίον μου ἐδῶ. Εὐχαριστῶ εἰς τὴν ἀδελφι-
κὴν σας ἀγάπην ὅπου κάθομαι τώρα καὶ βλέπω τοὺς τοίχους.

(καὶ καθέτως ἐπὶ τοῦ περιθωρίου)

Ἐγὼ ἀλλοῦ δὲν εἶχα τὰς ἐλπίδας μου, παρὰ εἰς τὴν αἰδεσιμό-
τητά σου, καὶ τώρα βλέπω καὶ μὲ ἐρρίψετε ὀπίσω σας ὡς μέλος
σεσηπός. Θέλει ἔλθῃ ὅμως καιρὸς ὅπου θέλετε καταλάβει τί θέλει
νὰ εἴπῃ διδάσκαλος καὶ πῶς τιμῶνται οἱ διδάσκαλοι.

(30) !

Ἐπιστολὴ ἑταίρου ἀναγγέλλοντος τὴν ἄφιξίν του καὶ ἀναθέ-
τοντος τῷ παραλήπτηι (Ζ. Πρακτικίδῃ ;) τὴν ἐπιτήρησιν τῶν πραγμά-
των τῆς ἐπαναστατικῆς κινήσεως.

Διπλοῦν φ. χάρτου διαστάσεων 16.21. τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σε-
λίδος κατεστραμμένης κατὰ τὰς διπλώσεις. Ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος ἴχνη
ἐρυθρᾶς σφραγίδος κηροῦ. Κατάστασις χειρογράφου κακὴ. Ἐλλείπουσιν
τιμήματα χάρτου.

Χαῖρε Φίλτατε !

ἤλθομεν σὺν θεῷ εἰς ταῖς 2 τοῦ παρόντος ὅπου σὰς εἶπον, σὺν
ἀγαθαῖς ταῖς ἐλπίσιν τρεφόμενοι, ὁ ὀνομαζόμενος χουσεῖν Τ. ἐλυ-
πήθη διότι δὲν ἐπέμψατε αὐτῷ ἓνα ἰδιοχειρὸν σας, ὅθεν εἰ δυνατόν
γράψατε γίνου αὐτοῦ ἐπιτηρητῆς τῶν πραγμάτων καὶ σύμβουλος
τῶν γνωστῶν περιστάσεων. δὲν περιτολογῶ μὴ ὄντος ἀρμοδίου τοῦ
χρόνου. νὰ ἔχω ἀπόκρισίν σας ἐντὸς ὀλίγου.

Ἐγὼ δὲ μένω ὅλως ἀδελφός...

ΥΟ3Υ8038α

4η 5587ηα

403α

1821 :

31

Ἐπιστολὴ Δημητρίου Φλαμπουριάρη ἐκ Γαυδου πρὸς Ζαχ.
Πρακτικίδην, περὶ ἐπικειμένου ἀπόπλου πρὸς Ὑδραν ἢ Πελοπόννη-
σον μετὰ Ἀνωπολίτικων караβιῶν.

Διπλοῦν φ. χάρτου μὲ ὕδατινας γραμμὰς διαστ. 20.29. Τὸ κείμε-
νον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ τελευταίας, χρησιμοποιηθείσης πρὸς φα-

Σ. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 28 καὶ 29 χειρόγραφα, ἔχουσι δημοσιευθῆ παρὰ τοῦ κ.
Τωμαδάκη εἰς Ε. Ε. Β. Σ. Τόμος Ι. Ἀνυπόγραφα ἀμφότερα καὶ ἀχρονολόγη-
τα. Τὸ πρῶτον ἐπιστολὴ τοῦ Γερασίου Κρήτης πρὸς τὸν οἰκονόμον μετο-
χίου μονῆς Σινᾶ Μελχισεδέκ σχετικὴ μὲ οἰκονομικά ζητήματα, τὸ δὲ δεύ-
τερον ἐπιστολὴ πρὸς Γεράσιμον ἀναλόγου περιεχομένου καὶ αὐτῆ.

κέλωσιν, με ἴχνη ἐρυθρᾶς στρογγύλης σφραγίδος ἐξ ἐρυθροῦ Ἴσπαν. κηροῦ, «Τῷ ἔλλογιμωτάτῳ Κυρίῳ μοι Κύριῳ Ζαχαρίᾳ τῷ διδασκάλῳ.» Καὶ κατ' ἀνάστροφον θέσιν δι' ἄλλης χειρὸς (Ζ. Π.) «Τοῦ Δ. Φλαμπουριάρη ἐκ Γαύδου Κρήτης, τῇ 3 Σεπτεμβρίου 1821.» Κατάστασις χειρογράφου μετρία. Ἐτηρήθη ἢ ὀρθογραφία τοῦ χειρογράφου.

Τὴν ἔλλογημότησας προσκηνῶ

Τὸ τεσκεραί σας ἔλλαβα, παρὰ τοῦ ἰμαίτερου καὶ πεφωβησμαιῶν Ἰωάννου ὄμοῦ, καὶ τὰ σταλθέντα. ἐγὼ ἐπιθημοῦσα νὰ τὰ βάλω, εἰς τὸ σαιντσουήκη μου ἠποπτεύοντασ μήποσ καὶ δὲν συνταξηδεύωμαιν. μοῦ καταφαίνεται ὅποῦ ποιράζαισται ἀπὸ τὴν θάλασσαν, ἀπὸ τὴν σοφολογιώτησας, ἠποψήα νὰ λάβω μὴ γενεῖ πῶσ εἶμαι βέβαιωσ τῆσ ἀδελφική σας ἀγάπησ, Μὴν ἀναθεματῆζεται μώνον τοῦσ τηράνοουσ ἀλλὰ καὶ, ὅπου ἐξαιτήασ τωσ ἐστερήθην τῆσ καλή σας σιναναστροφήσ, καὶ χρῆα ἄκρας ἠπομονῆσ, καὶ ἐγὼ οὔτοσ τὸ ἐστωχάσθηκα γιὰ νὰ σινταξιδεύωμαιν ἀλλὰ ὅταν ἀντάμωσα τοῦσ δῖω καλωθελητάδεμασ Καπετάν ἀνδρείδεσ, μοῦ ἐπρώβαλενὸ Κριαράκησ ὅτι τὸ Καράβη του εἶναι μηκρῶ καὶ ἔχει μηκρὴ κάμαιρα καὶ ἄρωστεσ γυναικασ καὶ ἡ λογιότη σας δὲν ὑποφαίνεται τὴν ψήχρα τῆσ Κουβέρτασ, δῶ καὶ ἦπεν ὁ αὐτοῦ κ. Ἀνδραίας ⁽¹⁾ ὅτι σᾶσ πέρνει, ἔχοντασ καὶ μαγαλήταιρω καράβη, καὶ διὰ τὴν ἀνάπαυσήν σας δὲν ἐναντηόθην, εἶμαι βέβαιωσ ὅτη Καπετάνιοσασ σᾶσ περιπῆῆται ὄντασ ἡ κορηφή τὸν ἐπιληπῶν καὶ φησικὰ Καλοπροέρετοσ, δὲν ἔπραιπε νὰ διληάσσαιται ὅτι ἐγὼ ἐπροτημοῦσα καλειώταιρα νὰ μὴνω εἰς τὴν ξηράν, παρὰ ἡ λογιώτησα, ὁ αἰφνηδιόσμου ἀναχορησμῶσ ἐστάθη μαὶ τὸ νὰ ἐκράχθητε εἰς τὸ μασιφεραίτη, ἡ διατρηβή μου εἰς τοῦτο τὸ ἐρημωνῆση φαίρνη λήπην εἰς τὴν ψηχὴν μου, διαμαιτρῶντασ πολλὰ ἐνάντηα, καὶ ὁ κύριοσ νὰ γενεῖ ὕλαιοσ χωρῆσ νὰ διληάσω ὄμωσ. Τὸ σφακιανῶ ταράφη θέλει νὰ μὴνουν οἱ φαμεληαῖσ ἐδῶ καὶ τὰ καράβια νὰ ἠπάσην εἰς τὴν μασαρά ἡ ἡσ τὴν ἀγῆα ροῦμελη, καὶ νὰ στήλουν καῖκη εἰς τὴν ἡδρα, καὶ ἐμεῖσ νὰ προσμαινομαιν ἐδῶ, ληπὸν ἐγὼ ἐσιμβούλευσα τὸ Κῶ ἀνδραία τὸν Κρηαράκη, διὰ νὰ φῆγωμαιν ἀπόσαι ἡ τὸ πορνῶ διὰ ὄθεν μᾶσ εὐκολῆνει ὁ καιρῶσ, τζηρήγω ἡ μωραῖαν καὶ στοχάζομαι ὅτη θέλει μᾶσ ἀκολουθήσουν τρήα ἡ καὶ 4 : Καράβηα ἀνοπολήτηκα, Μαῖισα εἰς τὰ ὄπεια σιναριθμύται, καὶ τὸ ἐδικὸ σας καὶ ἀσίναί εἰς ἡδισὴν Σασ.

Ταῦτα καὶ ὕγιαίνεται.

Δὲν πραιῖπει νὰ μμηθῶμαιν τὸν ὑοάνην ἀξάδελφον σας εἰς τὴν διλήαν.

Τῇ 3 Σεπτεμβρίου 1821 ἐν γαῦδῳ
ὁ ἐν Χῶ αὐτῆσ ἀγαπητόσ
Δημήτριοσ Φλαμουριάρησ ⁽²⁾.

(1) Πρόκειται προφανῶσ περὶ τοῦ Ἀνδρ' Φασούλη, πλοιάρχου.

(2) Ἐξ Ἡρακλείου Κρήτησ, γραμματεὺσ τῆσ ἐν Λουτρῶ Καγγελαρίας, ἀφίχθεῖσ ἐσχάτωσ ἐκ Σπετωῶν.

(33) (3)

Ἐπιστολή Δ. Φλαμπουριάδη πρὸς Γ. Π. δι' ἧς αἰτεῖται ἀντίγραφον τοῦ ἐπιταφίου λόγου πρὸς Πατριάρχην Κων/λεως Γρηγόριον καὶ εἰδοποιεῖ περὶ ἐπικειμένης ἀναχωρήσεώς του διὰ Πελοπόννησον.

Διπλοῦν φύλλον χάρτου μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν διαστάσ. 14 . 19. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ τῆς τελευταίας δὲ διὰ χειρὸς Ζ. Π. «Τοῦ Δ. Φλαμπουριάδη ἐκ Λουτροῦ Κρήτης τῇ 16 Σεπτεμβρίου 1821». (Ἐτηρήθη ἢ ὀρθογραφία).

Τὴν ἔλλογημώτη σας προσκυνῶ.

Στήλεται τὸ καλαμάρι σας ἢ ἄλλο ἄγγιο διὰ να σὰς στήλω μαιλάνη, στοχάζομαι ὅτι μέσα εἰς τὰ χαρθηά σας Να ἔμεινεν Τὸν μνηολόγιόν μου τοῦ 807: καὶ Περηκαλῶ Να μοῦ τὸ στείλεται, ὁμῶς ἔαν δὲν εἶναι κόπο σας, Να μοῦ στείλεται ἓνα ἦσον Ἄπο τὸν ἐπιτάφιων λόγον, τοῦ ἀδικοφονευμαίνου Ἀηδίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γριγορίου. Τὸ ἐδικόν σας καὶ ἐδικόν μου Καραβη θέλει συνταξιδευσουν θεοῦ θέλοντος διὰ τὸν μωραϊάν, λαμβάνοντας ὁμῶς μητρὰν ἡδισην περὶ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ὅτι οὗτος τὸ ἀπειτεῖ ἢ ναυτικὴ τέχνη, ὁ Καπετάνιος μου πάσχει καὶ εὐρίσκομαι περιληπός, Μαιτὰ τὸ γεύμα στείλεται τὸν ἡμαίτερον Ἰωάννην καὶ τὸ φελαύκη καὶ ἀνέχο εὐκαιρῆαν ἔρχομαι κατὰ τὸ χραῖος μου Να σὰς ἀνταμῶσο, Ταῦτα

Λουτρῶ τῇ 16 7βρίου 1821

ὁ ἀδελφός

Δ. Φλαμπουριάρης

(34)

Ἐπιστολή Ζ. Π. ἐξ Ἰου πρὸς Πρωτοπαπᾶν Σφακίων, γραφεῖσα ὀλίγον πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του διὰ Πελοπόννησον. Περιγράφει τὰς ἐντυπώσεις του ἀπὸ τὴν διαδρομὴν διὰ Κάσσου, Καρπάθου, Ἀστυπαλίας καὶ Ἰου καὶ προαναγγέλλει σύντομον ἐπάνοδον εἰς Κρήτην.

Διπλοῦν φ. χάρτου διαστάσεων 21 . 31. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων, ἐπὶ τῆς τελευταίας δι' ἄλλης χειρὸς: «Πρὸς τὸν Πρωτοπαπᾶ Σφακίων παρακαλῶν αὐτὸν περὶ τῶν ἐν Σφακίοις πραγμάτων του, ὡς βιβλίων, ρούχων καὶ τοῦ μουλαρίου του, ὃ πατήρ μου Ζ. Πρακτικίδης»

Τὸ χειρογρ. δὲν φερεῖ οὔτε χρονολογίαν οὔτε ὑπογραφήν. Διατήρησις χειρογράφου ὄχι καλή.

(3) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 32 χειρογρ. συλλογῆς Πρακτικίδης εἶναι ἐμπορικὴ ἐπιστολή τοῦ Δ. Κοκκινάκη ἐκ Λιβόρνο πρὸς Γεώργ. Μοσχονᾶν, μετὰ 4 ἀντιγράφων ἀποσταλέντων γραμμάτων τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ρηθέντα Μοσχονᾶν, ὅλα σχετικὰ μὲ τοὺς μεταξύ των ἐμπορικοὺς λογισμοὺς. Ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος μετασχηματισθεῖσης εἰς φάκελλον, ὑπάρχει ἀναγεγραμμένη ἢ διεύθυνσις τοῦ παραλήπτου «Πρὸς τὸν Τιμιώτατον Κύριον Γεώργιον Μοσχονᾶν, σύντροφον καὶ συγγενῆ Γεωργίου Ρουκουνάκη ἐκ Κρήτης, εἰς Δήμον Τήνον, εἰς Κρήτην, ἣ ἔπου ἄλλοῦ εὐρίσκεται».

Εὐλαβέστατε ἐν ἱερεῦσιν ἁγίε Πρωτοπαπᾶ, τὴν ἀλδαισιμότητά σου ὀλοφύχως ἀσπάζομαι, δεόμενος τοῦ ἁγίου Θεοῦ ὑπὲρ τῆς ἀγαθῆς ὑγείας καὶ εὐτυχίας σου. Εἰς τὰς: 20: τοῦ Σεπτεμβρίου σὰς ἔγραψα ἀπὸ τὸ Λουτρὸν ὁμοίως καὶ πρὸς τὸν ἐν Χριστῷ μοι ἀγαπητὸν ἀδελφὸν Καπετὰν Ροῦσον, φανερώνοντάς σας εἰς ἐκεῖνα τὰ δύο γράμματα τὴν ψυχὴν μου ἀπὸ τὰ Σφακιά παρακαλῶντας σας δὲ νὰ λάβετε καὶ τὴν φροντίδα, νὰ μοῦ γλυτώσετε ἀπὸ τὸν Ἱερομόναχον τὰ βιβλία, τὸ τολᾶπι, τὸν πεσταχτάν, τὴν κουνουπιέραν μου, καὶ ὅσα ἄλλα εἶχα κλεισμένα εἰς τὸ μοναστηριακὸν τολᾶπι, καὶ τὸ μουλᾶρι μου, τὰ ὁποῖα ὅλα εἶμαι βέβαιος ὅτι ἕως τῶρα νὰ τὰ ἔχετε καὶ ἐπαρμένα, καὶ νὰ τὰ φυλάξετε ὡς καὶ τὰ ἐδικὰ σας, ὅπου ὅταν σὺν Θεῷ ἀνταμώσωμεν, νὰ τὰ περιλάβω μὲ τὴν πρέπουσαν εὐχαρίστησίν μου καὶ εὐχαρίστησίν σας, μὲ τὸ νὰ ἡξεύρω ὅτι ὁ Ἱερομόναχος κύρ Ἱερემίας μὲ ἠγάπα, καὶ δὲν τὸ ἐβάστα ἡ καρδιά του νὰ ἀφίση τὰ πράγματά μου, νὰ τὰ κάμουν πρέζαν οἱ ἐχθροί, ἀλλὰ τὰ ἐπῆραν ὡσάν καὶ τὰ ἐδικὰ του, καὶ τὰ ἐφύλαξεν ὅπου καὶ ἐκεῖνα.—διὰ τοῦ παρόντος σὰς δηλοποιῶ ὅτι εἰς τὰς: 22: τοῦ Σεπτεμβρίου ἐφύγαμεν ἀπὸ τὸ Λουτρὸν, τὴν Πέμπτην τὸ βράδυ καὶ ἐφθάσαμεν ὑγιεῖς, δόξα τῷ Θεῷ! τὴν Κυριακὴν πορνὸ εἰς τὴν Κάρπαθον, ὅπου καὶ ἐβγάλαμε κάμποσας φαμηλίας μὲ γογγυσμοὺς τῶν Καρπαθίων, ὅτι δὲν τὰς ἤθελον μὲ τὸ νὰ ἦσαν πηγαίμενοι ὅλοι οἱ Καστελοριζιώτες, καὶ ἐστενοχωροῦντο. ἐγλεντίσαμεν ἐκεῖ ἡμέρας δέκα. εἰς τὰς: 4: τοῦ παρόντος ἐφύγαμεν ἐκεῖθεν, καὶ περάσαντες εἰς τὴν Κάσσον ἐκάμαμεν: 4: ὥρας, ἔπειτα φυγόντες καὶ ἀπ' ἐκεῖ ὑπήγαμεν εἰς τὴν Ἀστροπαλίαν καὶ ἐγλεντίσαμεν φίνα δύο ἡμέρας, μὲ τὸ νὰ ἀντάμωσεν ὁ Καπετάνιος μας τοὺς ἀγαπητοὺς ἀδελφούς του Ἰωάννην καὶ Νικόλαον. φυγόντες δὲ καὶ ἀπ' ἐκεῖ τὸ Σάββατον πορνὸ, ἤλθομέν ὑγιεῖς εἰς τὴν Νιὸν τὴν Κυριακὴν πορνὸ, εἰς τὰς ἑννέα τοῦ παρόντος, ἐδῶ εὐρήκαμε ἕν ἀρμαμέντο τοῦ εὐγενεστάτου Κυρίου Τετίστα, μέ: 60: στρατιῶτας, ἀπεστάλμενον εἰς τὰ νησιά, ἀπὸ τὸν ἐκλαμπρότατον Πρίγκηπα Ὑψηλάντην διὰ ὑποθέσεις τοῦ γένους. Ἀντάμωσα τὸν ἴδιον οἰκοκύρην του ἄρχοντα Τετίσταν, καὶ μὲ ὑπεδέχθη ὁ φιλογενέστατος μὲ μεγάλην τιμὴν, καὶ δεξίωσιν εἰς τὴν Τράπεζάν του εὐθὺς τὴν ἴδιαν ἡμέραν, μὲ ὑποχρέωσεν ἔπειτα μὲ τοὺς εὐγενεῖς τρόπους του νὰ τὸν ἀκολουθήσω, νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸν Μωρέαν, νὰ μὲ παρουσιάσῃ εἰς τὸν αὐθέντην.

Ἀπ' ἐκεῖ θεὸς νὰ λάβῃ καὶ ὄπλα, καὶ ἄλλα πολεμικὰ ἐφόδια, καὶ νὰ κυριζώμεν σὺν Θεῷ εἰς τὴν Πατρίδα μας τὴν Κρήτην, διὰ τὴν ὁποῖαν ὁ εὐλογημένος ἔχει πόθον, καὶ ζῆλον ἔνθερον νὰ ἐλευθερωθῇ γλῆγωρα μὲ τὴν ἄμαχον δύναμιν τοῦ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ. Σωρηδὸν ἐξοδεύει ὁ φιλογενέστατος τὸν πλοῦτον του, διὰ τὸ γένος εἰς τὸ ὁποῖον ἔχει ἀφιερωμένα καὶ τρία καράβια σου, εἰς τὸ νὰ τὸ δουλεύσωσι. . . τρώντι εἶδα καὶ ἐγὼ τῶρα εἰς τὰς ἡμέρας μου ἄνδρα Ἕλληνα! καὶ τοῦτο μὲ ἔκαμε νὰ ἀλησμονήσω τὰς δυστυχίας ὅπου ἐτράβουν: 10: μῆνας εἰς τὴν Πατρίδα μου. Ἄς ἔχει δόξαν ὁ Ὑψιστος Θεός! Φεύγω λοιπὸν μαζί του μὲ τὴν εὐχὴν σας, διὰ τὸν Μωρέαν, καὶ θέλετε μᾶς ὑποδεχθῆ μὲ τὴν προστασίαν τῆς Θεοτόκου αὐτοῦ γλῆγωρα.

“Ὅθεν στέκεσθε γενναῖοι κατὰ τῶν τυράνων. Τὸν Καπετᾶν Ροῦσον ἐπαρρησίασα πρὸς τὸν Κύριον Τεσίταν μὲ ὄλας τὰς ἀνδραγαθίας του, καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ τὸν ἀπολαύσῃ ὑγίη, καὶ νὰ τὸν τιμήσῃ μὲ τὸν πρέποντα τίτλον. Ἐδῶ ἔχομεν καὶ τὸν σύντεκνόν του Κύρ Μιχαλάκη Κουρμούλην, καὶ τὸν δραγουμάνον τζελεπῆ Λαζαράκη, τὸν θαυμαστὸν Νικόλαον καὶ Βασίλην, ὄλους εἰς τὸ αὐθεντικὸν ἄρμαμέντο, καὶ ἐλπίζω νὰ κατορθώσωμεν κάθε καλόν, ἀφοῦ παρρησιασθῶμεν πρὸς τὸν αὐθέντην.

“Ὅταν ἤμεθα εἰς τὴν Ἀστροπαλιάν, ἔφθασεν ἐκεῖ ἕν μενζιλ καϊκιον, ἀπεσταλμένον ἀπὸ Ὑδραν εἰς τὴν Κάσσον μὲ γράμματα σφοδρὰ πρὸς τοὺς Κασσίους, νὰ σηκώσουν εὐθὺς ὄλα τὰ καράβια των, καὶ νὰ ἔλθωσιν εἰς τὸν πλόκον τῆς Κρήτης ἐξ ἀποφάσεως, γράφοντάς τους οἱ ἄρχοντες, ὅτι ἂν παρακούσουν, θέλουν ἔχουν ἐχθροὺς καὶ ἐκείνους, καὶ ὄλον τὸ γένος καὶ τὸν ἴδιον Θεόν, καὶ θέλουν ἀφανισθῶσι κατὰ κράτος ὕστερον. Ἐκεῖνοι δὲ ἀφοῦ γυρίσουν ἀπὸ τὸν στόλον τοῦ ἐχθροῦ, θέλουν ἔλθωσι εὐθὺς εἰς Κρήτην βοηθοῖ των. Ὁ στόλος τοῦ ἐχθροῦ κοντεὺει νὰ πηγαίη εἰς τὸ ἀνάθεμα, καθὼς μᾶς ἐβεβαίωσεν ὁ Δημήτριος Μπογιατζόγλους ὅποθ πηγαίνει τὰ γράμματα εἰς Κάσσον. Ἀρχηγὸς ἐδιωρίσθη διὰ τὴν Κρήτην, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἔλθαι εἰς τὸν Μωρέαν ἀπὸ τὴν Ρωσσίον.

(35)

Ἐπιστολὴ Παναγῆ Κακούρου πρὸς Ζ. Πρακτικίδην φιλικῶ καὶ οἰκογενειακῶ περιεχομένου.

Διπλοῦν φ. χάριτος διαστάσεων 20 . 28. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος, ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, ἣτις ἐχρησιμοποιήθη ἀντὶ φακέλλου, ὑπάρχει καθέτως τὸ ὄνομα τοῦ ἀποδέκτου : «τὸ σοφολογιότατο διδασκάλου Κυρὸς Ζαχαρήα τὸ λιάν μοι ἀγαπητὸ πανευτηχὸς εἰς τὴν ἦο (Ἴον)», ὀριζοντίως δὲ ἄνω, καὶ κάτω τῆς ἐπιγραφῆς, τὰ ἐξῆς : «Τοῦ Παναγιώτου Κακούρη ἐξ Ἴου, τῆ 15. Φεβρουαρίου 1822 Προσρήσεις καὶ ἀποστολὴ ἐνὸς κουτίου χρβειαρίου πρὸς αὐτὸν» Δι' ἄλλης δὲ χειρὸς : «φεβρουαρίου 29 : ἔλαβα τοῦτο εἰς τὴν ν ι ὄ ν, ἀπὸ τὸν X : Ζαχ : ἐλιώτην. ἀπεκρίθην εὐθὺς, μὲ γράμματα, εἰς ταῖς : 26 : τοῦ ἰδίου. Τῆ : 9 Μαρτίου ἔλαβα καὶ ἕτερον γράμμα ἀπὸ τὴν κίμουλον μὲ καϊκιον Σαντοριναῖον, τοῦ K : Ἀντωνίου Χαλαπαλίκη, ἀπὸ μεγάλον χω : Ἴου . Μαρτίου : 27 : τῆ : μ : β : ἔστειλα καὶ ἄλλο γράμμα, μὲ τὴν Καν Ἀνδρεάκι τοῦ μαρήνου τοῦ σινδὸρ λοτσάκι : καὶ λάδι μὲ ἕν ἀσκάκι : οκ : 12 : καὶ : ἤμισ. Ἀπριλίου : 11 : τῆ : γ' τοῦ Θωμᾶ ἔστειλα τῆ ἰδία 1 : πλοῖον μὲ : 5 : γραμ. καὶ : 1 ἰδικόν της : τῶ κιδώνη, τῶ χιονάκη, τῶ οἰκονόμω, τῶ τζανέτη, καὶ τῶ A. A : Γρηγορίω μὲ τὸν γιουζουμῆν ἀπὸ τὸ ἱμπόριον.—Μαΐου : 13 : ἔστειλα καὶ ἄλλο γράμμα, μὲ τὸν Κον Ἰωάννην Σταμντουλάκη». Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία.

»Τῶ ἐξοχοτάτο λογηοτάτο καὶ ἐν ἱατροῖς ἀρήστο κιρήω κιρήω τζαχαροῖα—πανευδαμόνος—1822 ; Φλεβαρίου : 11 : νιόν. σοφό-

τατε λογιώτατε πανεντημότατε και έν διδασκάλης ἄρσητε κίρη κίρη τζαχαρήα τήν ήμετεραν σοφολογιότη τή προσκηνό (τήν) και τήν τημοίαν αὐτῆς άσπάζωμε δεξηάν. δεόμενος τῆς τρηλήου θεότητος, τοῦ ένός τήν φήση ύμνουμαίνου θεοῦ ήνα σκέπει τήν ύμετέραν λογιότητα ύπό τās αγίας αὐτῆς πτέρηγας και διαφυλάτιη αὐτήν δε κόρην όφθαλμοῦ άπό πάσης έναντήας προσβολῆς και χαρήση αὐτῆ πάν τό εὔχρηστο καταθήμηον.

χερετήσηματα στο σιόρ γιαννάκη τόν αξαδελφό σου και ήχαμε μεγάλην έγνια πά νά μήν ίστε ρηβάδι στη νιο τήν κρηνακή τζή τηρηνης σου ένθιμηθίκαμε και ήπηχαμε στην ήγίαν σου. ενθιμήθηκες ή λογιότη σου ήπηχες στην ηγιαμας ταῦτα και μένο. Παναγιῆς Κακούρης : σās γράφο.

γραφύ μου σά σε χάσουνε τὰ χέργια τούτου φύλιε και ασαρότηξη και για με φρονιμα λόγια μήλιε.

—και λάβε από τόν χατζή ζαχαρήα ένα κουτή χαβηάρη δια ολήγι θημησι νά πόρου νάγραφα και γώ γραφύ διχος γουράφο νά μη κατέχη ο γραφχάς μάχθα μου τὰ σου γράφο' ομιλο μου βενέτηκο και γραμα μου γραμενο πχά μερα θά σε καρτερο και πχά θά σανεμενο—όχη άλο και καλή αντάμοσου νά δόση άγιος Θεός.

(36)

'Απόφαισις τοῦ έν 'Εμπροσνέρω «γενικοῦ Κριτηρίου τοῦ Δικαίου», καταδικαστική Παναγιώτου Βλαμάκη εκ Πλάκας 'Αποκορ., κατηγορηθέντες δια κλοπήν.

'Απλοῦν φ. χάρτου διαστ. 94 . 35. Τό κείμενον ἐπι τῆς πρώτης σελίδος. 'Επι δὲ τῆς δευτέρας δι' άλλης χειρός: «1822 ένθύμησις» : 2 τῆ 13 : Αὔγουστον. Σφακιά. Οί κάτωθι ἔλαβον εἰς μετροιτὰ τὰ σημειούμενα παρὰ τοῦ κῆρ Μανολάκη Πιστάκι τοῦ Εὔθυμιού γρόσα :

Μαρκουλιός Πιστάκις	.....	5.000
'Αναγνώστης Μαρουλιανός	.....	2.000
Μαρκάκη Σαριδάκη	.....	1.000
		8.000

δι' αὐτὰ ἔδωσαν ἐγγύησιν εἰς τόν χαλίλαγαν χανιαλόγλου, νά τὰ πληρώση δια τὰ 800 μίστ. τὸ λίδι οἱου εἶχεν εἰς τὸ μαγατζέ του και τὸ ἐπήρην ὁ Σουμάν Πασσās βαλῆς τοῦ Ρεθύμνου ἐπι προφάσει ὅτι ἔφυγεν ὁ Πιστάκις, πλην δὲν τὰ ἔδωκεν. "Οθεν δίκαιον νά τὰ λάβῃ πάλιν ὁ Πιστάκις» Καθέτως δὲ «'Απόφαισις τοῦ Γεν. Κριτηρίου τοῦ Δικαίου και τῶν πολεμικῶν κατὰ τοῦ Παναγιώτου Βλαμάκη κλέπτου και προδότου. 'Εν Προσνέρω τῆ 18 'Ιουλίου 1 8 2 2 ». 'Ετηρήθη ή όρθογραφία.

Οἱ Γενικοὶ φροντισταὶ τοῦ Δικαίου.

Κατ' αἴτησιν τοῦ παπᾶ Ἀντώνη, παπᾶ Παντελῆ, Μιχάλη Παπαδάκη, Γεωργίου Τζιτζέκη, Νικήτα Παῖζάκη ἀπὸ χωρίον Καμπιά, Γιάννη Λιονούδη, Κωνσταντῆ Φρονιμάκη ἀπὸ χωρίον Γαβαλοχώρι, Γιάννη Παπουτζάκη ἀπὸ τὴν Πλάκα, Ἀντωνίου Γιαννουαράκη, Παρασκευῆ κεφοπούλα ἀπὸ τὸ Τζιβαρά, Ἀντώνη Λαδογιαννάκη, καὶ Μαρία Λαδογιαννοπούλα, ἐπροσκαλέσαμεν τὸν Παναγιώτην Βλαμάκη ἀπὸ τὴν Πλάκα [ἐξετάζοντες] τὸν ὁποῖον ἐγκάλεσαν οἱ ἀνωτέρω ὅτι τοὺς ἔκλεψε ἀρκετὰ πράγματα ἀπὸ τὴν τρύπα τὴν εἰς τὸ ἀλόσι τοῦ Παπᾶ Παντελῆ ἀπὸ χωρίον Καμπιά, καὶ ἐξετάζοντες καὶ τὰ δύο μέρη ἀπεφασίσαμεν ὡς ἀκολούθως· ἀπὸ τὰ ὁποῖα δεδομένα ἐλάβομεν καὶ ἀπὸ τὰς παρὰ τοῦ στόματος τοῦ κλέπτου [ἐμάθομεν] ἠκούσαμεν ὁμολογίας.

Ἠκούσαμεν τοὺς ἐγκαλοῦντας, τοὺς ἐξετάσαμεν κατὰ καιροὺς καὶ περιστάσεις.

Ἠκούσαμεν τὸν ἐγκαλούμενον ὁμολόγησε τελευταῖον ὁ ἴδιος ὅτι ὁδήγησε ἄλλους δέκα Σφακιανούς εἰς τὴν ρηθεῖσαν τρύπα καὶ ἔκλεψαν μαζῇ ὅσα ἠμπόρεσαν. Ἐκ τῶν ὁποίων συντρόφων του δὲν ἀπεδείχθη κανεὶς μὲ τὸ νὰ μὴν τοὺς ἤξευρε πρότερον ὡς λέγει.

Παραβάλλοντες λοιπὸν τὰς προτάσεις, καὶ ἀπολογίας ἐκατέρων τῶν μερῶν, τὰς διαφόρους ἐρωταποκρίσεις τῶν ἀπεφασίσασμεν ὅτι.

Ὁ Παναγιώτης Βλαμάκης ὡς κλέπτης καὶ προδότης, νὰ ἀποξενωθῆ διόλου ἀπὸ τὰ πράγματά του, δηλ. ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἔχει εἰς τὴν ἀρμυρίδα χωράφι κοιλῶν 20 : ἦτοι εἴκοσι, καὶ εἰς τὴν Πλάκα, κοιλῶν δέκα ἦτοι 10 καὶ ἀπὸ τὸ ἀμπέλι ὅπου ἔχει εἰς τὴν ἀρμυρίδα καὶ Πλάκα ἐργατῶν δέκα πέντε ἦτοι 15 : καὶ νὰ μείνῃ ἀπὸ σήμερον καὶ εἰς τὸ ἔξης εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀνωτέρω ἕως οὗ αὐτὸς ὁ ὁδηγὸς καὶ προδότης Π. Βλαμάκης νὰ εὔρη τοὺς λοιποὺς συντρόφους του, καὶ ἐπομένως νὰ πληρῶσῃ ἕκαστος τὸ ἀνάλογόν του δηλ. τὰ ὅσα πράγματα ἐπῆραν, καὶ τότε ἀφοῦ καὶ αὐτὸς πληρῶσῃ ὡς εἴρηται θέλει λάβει τὸ πρᾶγμα του καθὼς καὶ ἂν ἐξ ἐναντίας αὐτὸς ἀδιαφορήσῃ ἔχουν τὴν ἄδειαν μετὰ τρία ἔτη νὰ τὰ πωλοῦν οἱ ἀνωτέρω οἵτινες ἔχασαν τὰ πράγματα, καὶ νὰ λαμβάνῃ καθεὶς τὸ ἀνάλογόν του, κατὰ τὰ ὅσα ἔχασεν πράγματα.

Ἐν Μπροσνέρῳ τῆ 18 : Ἰουλίου 1822

Οἱ Γενικοὶ φροντισταὶ τοῦ Δικαίου

Ὁ Πρόεδρος

Μανάσης Προγούλης

καθ' ἑαυτὸν δὲ ἐπὶ τοῦ περιθωρίου «αὕτη ἡ ἀπόφασις θὰ μείνῃ εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς γενικῆς Καγγελαρίας διὰ νὰ ἐνεργηθῆ ὅποτεν ὁ καιρὸς καὶ ἡ περίστασις τὸ συγχωρήσῃ».

Ἐπιστολὴ Δημ. Φλαμπουριάρη ἐκ Λουτροῦ πρὸς τοὺς Προκρίτους Σφακίων σχετικὴ μὲ τὰς καταστροφὰς ἐκ τῶν Ἑλλ. πλοίων κλπ.

Διπλοῦν φ. χάριτος μετὰ ὕδατ. γραμμῶν διαστάσ. 23, 32 Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν τριῶν σελίδων, ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας: «τοῦ Δημ. Φλαμπουριάρη ἐκ Λουτροῦ Κρήτης τῇ 7 Νοεμβρίου 1822, ποικίλον».

Ἐντιμότατοι Κύριοι πρόκριτοι τῶν Σφακίων χαίρετε.

Ἐν Λουτρῷ τῇ 7 8)βρίου 1822

Ἡμεῖς ἀποφασίσασμεν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀθῶων ἀδελφῶν μας χριστιανῶν ἐσυμφωνήσαμεν εἰς τοὺς στρατιώτας ὄχι μόνον νὰ κάμουν μερικὸν ἐμπόριον ἀλλὰ καὶ τὰ ἴδια τὰ ἐργαστήρια νὰ εἶναι διὰ λογαριασμό των, ματαίως ὅμως τὸ ἀπεφασίσασμεν διότι οἱ ἐδικοί μας Ἀνωπολίται ἀστόχησαν μὲ τελειότητα ὅτι ἡ πατρίς μας ἔχει πόλεμον ἀγκαλὰ καὶ κατὰ τὸ χθεσινὸν γράμμα τοῦ 500χου Θ. Χουρδάκη δὲν εὐρέθησαν καὶ ἀπὸ τὸ ἐδικὸν μας μέρος 4 στρατιῶται, ὥστε πλησιάζουν οἱ δύο καγγελαρίες νὰ πάσχουν τὸ ὅμιον διὰ τὴν ξεκίνησιν τῶν στρατιωτῶν, χωρὶς καὶ εἰς καιρὸν ἀνάγκης, μὲ ὅλον τοῦτο σὰς περικλείομεν ἴσον ἀπαράλλακτον διὰ τὴν ἀπόφασιν τῶν ἐργαστηρίων.

Σήμερις ἐφθασεν μία σαΐτια ἀπὸ Κάσσο καὶ Καλοὺς λιμένας μὲ ῥίζι καὶ ὀλίγον καπνὸν ἄκοπον ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐβεβαιώθημεν διὰ τίς ἀπερασμένες πρέζες ὅπου ἔκαμαν οἱ Κασσιῶτες εἰς τὰ νερά τοῦ Ἁγίου καὶ σιμὰ εἰς αὐτὰς ἐφόνευσαν καὶ 100 ἐχθροὺς, οἱ ὁποῖοι ἔχοντες μικρὰν ὑποψίαν ἐδυνάμωσαν τὸ νησί τως μὲ 120 κανόνια εἰς τὴν ξηρὰν. Τὰ τρία καράβια ὅπου ἐφυγαν ἀπὸ ἐδῶ διὰ Κάσσον δὲν ἀριβάρισαν κανένα, ἀγκαλὰ καὶ ἡ σαΐτια λείπει ἀπὸ ἐκεῖ ἡμέρας 12.

Μὲ τὸν ἴδιον ἐλάβαμε ἕν γράμμα ἀπὸ τοὺς Καλοὺς λιμένας παρὰ τοῦ Χατζῆ Νικολάου Πινιζέλου τὸ ὁποῖον ἰδοὺ σὰς τὸ περικλείομεν, ἀπὸ τὸ ὁποῖον βλέπομεν πρῶτα τὴν φθορὰν ὅπου οἱ ἐχθροὶ ἔκαμαν εἰς Μεσσαράν, τὴν ἀνανδρείαν τῶν στρατιωτῶν μας καὶ παρακαλοῦμεν ἀμέσως νὰ τὸν προφθάσετε διὰ ξηρὰς ἢ διὰ θαλάσσης μὲ σίγουρον ἄνθρωπον. Ἀπὸ τὸ ἴδιον γράμμα θέλετε βεβαιώθη ὅτι μία γαλέττα Κασσιώτικη ἠθέλησε νὰ κάμη καρτζιμά, ὅμως κατὰ τύχην ἔτυχε ὁ Μαροδοκῶνσιαντῆς καὶ τὸ ἔκαμε πρέζα, τὸ ὁποῖον δὲν εἶνε περισσότερον ἀπὸ ὀκ. 200. Αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν τὴν ἀφιερώνομεν εἰς τὴν ἐντιμότη σας νὰ ἀποφασίσετε καὶ νὰ διορίσετε τὸν Χατζῆ Πινιζέλον.

Ἡ ἐδικὴ μας γνώμη εἶναι ὅπου νὰ μὴ ζημιωθῶσιν οἱ χωριάται καὶ σώνει τους ἢ δυστυχία ὅπου τώρα ἐσχάτως ἐδοκίμασαν ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς καὶ ὅπως ἀγαπᾶτε ἀποφασίσετε. Τὰ μετρίτα ὅμως νὰ σταλθῶσι αὔριον διὰ νὰ μὴν ὑποπέσωμεν εἰς κρίσεις μὲ τὰ εὐρωπαϊκά

βασίλεια. Τὸ σιτάρι ἐστάλη σήμερον καὶ σημειώσατέ μας τὴν παραλαβὴν του.

Ταῦτα καὶ ἀδελφικοασπάζοντάς σας μένομεν
Διὰ τοὺς Κυρίους προκρίτους τοῦ Λουτροῦ
Ὁ Καγκελάριος καὶ πολιτικὸς κριτὴς
Δημήτριος Φλαμπουριάρης.

(38) (1)

Δοκίμιον ἀναφορᾶς Ζαχ. Πρακτικίδῃ πρὸς Δημήτριον Ὑψηλάντην, σχετικὴ πρὸς τὴν ἐν Κρήτῃ ἐπικρατοῦσαν κατάστασιν.

Ἄπλοῦν φυλ. χάριτος διαστάσεων 20 . 29. Τὸ κείμενον ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σελίδων. Ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος καὶ κάτωθεν τῆς ὑπογραφῆς ἡ ἔνδειξις : «Ὡς ἐκ τῶν ἀναφερομένων (ἐπειδὴ δὲν χρονολογεῖται) εἰκάζεται ὅτι ἀπέστειλεν αὐτὴν εἰς τὸν Δημ. Ὑψηλάντην κατὰ τὸ 1821 ἔτος ἢ 1822 ὅτε καὶ περιῆλθε τινὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου. Μ. Ζ. Πρακτικίδης».

Τῷ ἐκλαμπροτάτῳ, εὐμενεστάτῳ καὶ φιλογενεστάτῳ Πρίγκιπι Κυρίῳ μοι Κυρίῳ Δημητρίῳ Ὑψηλάντῃ τὴν μέχρι γῆς ἐδάφους ταπεινὴν προσκύνῃσιν.

Ἡ φήμη [τῆς εἰς Νῆσον Ὑδαν αἰσίας ἐνδημίας σας] τὴν κατὰ Θεὸν χαρίτων, αἱ [πληθῆδες] αἱ ὁποῖαι τὸ πανέκλαμπρον αὐτῆς ὑποκείμενον καταστολίζουσι, ἀπανταχόσε περιίπταμένη ἐφθασε πρὸ πολλοῦ [μετὰ τὴν εἰς Πελοπόννησον αἰσίαν ἐνδημίαν σας] καὶ εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν τῶν εἰς τὰ ἀφόρητα δεινὰ τοῦ Ὀθωμανικοῦ τυραννικοῦ ζυγοῦ περιπεσόντων ἀθλίων Κρητῶν ! Οἵτινες εὐαγγελισθέντες τὴν εἰς Πελοπόννησον αἰσίαν ἐνδημίαν σας, ἅμα δὲ καὶ ὄν ἐν τῇ θεοσεβεστάτῃ αὐτῆς καρδίᾳ τρέφει ἔνθερμον ζῆλον, εἰς τὸ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν δύστηνον Ἑλλάδα τὴν κοινὴν Μητέρα καὶ τροφὸν ἐκ τοῦ ἀγρίου τούτου Μονιοῦ, ὁ ὁποῖος τοσαῦτα ἤδη ἔτη αὐτὴν κατεσθίει, τοὺς τε ἐν αὐτῇ ὑπὸ τῶν αἰοιδῆμων προγόνων ἡμῶν οἰκοδομηθέντας περικαλλεῖς Ἱεροὺς Ναοὺς, εἰς βωμοὺς τῷ παρ' αὐτοῦ θρησκευομένῳ ὀπαδῷ τοῦ Δαίμονος, Μωάμεθ μετέβαλε, ἐργαστήριά τε δαιμόνων, κλιβάνους καὶ βαλανεῖα τοὺς πλείονας πεποίηκεν καὶ τὰς νεάνιδας καὶ νέους αὐτῆς τῇ βδελυρᾷ καὶ παρὰ φύσιν αὐτοῦ μίξει κατεμόλυνε καὶ μυρίοις ἄλλοις δεινοῖς κατεμαστίγει τὴν τάλαινα, χαρᾶς ἀπέριου πλησθέντες ἅπαντες ἰκέτιδας χεῖρας ἤραμεν καὶ αἶρομεν πρὸς τὸν Ὑψιστον ὅπως διαφυλάττῃ καὶ περιέπῃ τὸ πανέκλαμπρον αὐτῆς ὕψος πάσης προσβολῆς τῶν ἐναντίων ὑπερκείμενον κατευθύνη τε τὰ διαβήματα εἰς ὃ μεμελέτηκε νὰ ἐκτελέσῃ θεοφιλῆς καὶ κοινοφελῆς ἐγχείρημα καὶ εὐλογῇ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῆς καὶ ὑποτάτῃ διηνεκῶς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῆς πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον.

Τοῦτο δὴ πρὸς αὐτὴν ἐκβῶντες τὸ χαροποιὸν εὐαγγέλιον «ἄγραιο Ἑλλάς!» Ὑψηλάντου χεῖρ νῦν ἐπικουρεῖ !

(1) Τὸ ἀνωτέρω χειρόγραφον ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 30 τεύχος τοῦ Περιοδικοῦ «Κρητικὴ Ἔστια» (Μποτωνάκη).

Ἐλθόντος δὲ κάνταῦθα εἰς Σφακία περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Μαρ-
 τίου τοῦ παρόντος ἔτους ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Νικολάου τι-
 νὸς Πατριώτου (οὗ Καρατζᾶς τὸ ἐπώνυμον) ἀπεσταλμένου παρὰ
 τινος Ζαρίφη Ἀθανασοπούλου (ὃν αὐτὸς ἔλεγεν εἶναι τῶν ἐν τέλει
 τῆς Κραταίας καὶ εὐσεβεστάτης Αὐτοκρατορίας τῶν Ρωσσιῶν) [ἐκ (1)
 Κωνσταντινουπόλεως ἐπιφέρων] καὶ ἐπιστολὴν παρ' ἐκείνου ἐσφρά-
 γιστον πρὸς τοὺς Σφακιώτας ἐπιφέροντος, ἐπὶ συστάσει τῆς Φιλι-
 κῆς Ἐταιρείας καὶ τὸ πρὸ πολλοῦ διὰ τοῦτο ἀπόκρυφον καὶ [τοῖς]
 παντὶ τῷ γένει ποθητὸν ἐγγεῖρημα ἀνακαλύψαντος, καὶ πολλὴν
 τὴν παρὰ τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ ἀητιήτου Ἄνακτος ἀπάσης τῆς
 Ρωσσίας καὶ τῆς Ὑμετέρας ἐκλαμπρότητος, διὰ τε ὄπλων, στρατι-
 ωτῶν καὶ τῶν ἄλλων πολεμικῶν ἐφοδίων μετ' οὐ πολὺ ἀποσταλη-
 σομένην εἰς Κρήτην ἐπικουρίαν, ἐπηγγειλαμένου πάντα ταῦτα οἱ
 συστηθέντες ἀδελφοὶ ἀκούσαντες (οὗτοι δὲ πάντες ἦσαν οἱ τὰ
 πρῶτα τῶν λευκαοριτῶν φέροντες) ἐνεψυχώθησαν τοσοῦτον, ὥστε
 ἀπέβαλον πᾶσαν δειλίαν καὶ τὴν ἄλλην βιωτικὴν μέριμναν καὶ διὰ
 τῆς ἐκείνου συνεχοῦς προτροπῆς ἤρξαντο μικρᾶς τινος προετοιμασί-
 ας τῶν τοῦ πολέμου ἀποσκευῶν καὶ τοῦτον μόνον ἔτρεφον τὸν σκο-
 πὸν, πότε δεχθήσονται τὸν προσδοκώμενον στρατὸν καὶ τὰ τῶν ἄλ-
 λων ἐφοδίων καὶ νὰ εὕρωσι τὴν ποθουμένην εὐκαιρίαν νὰ ἐγείρωσι
 τὰ ὄπλα κατὰ τῶν ἐνταῦθα δυσεβῶν καὶ ἀπίστων ἀγαρηνῶν. Τότε
 δὴ κάγῳ παρευρεθείς, ὡς οὕτω πάνυ πρώην σχολὴν συστήσας
 Ἑλληνικὴν ἐν τῇ ἐκεῖσε Ἱερᾷ Μονῇ τῆς Ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτό-
 κου Θυμιανῆς ἐπιλεγομένης, συνεβούλευσον αὐτοὺς ν' ἀπέχῳσι τῶν
 μελετωμένων, ἄχρις οὗ νὰ προετοιμάσωσι πάντα τὰ χρειώδη καὶ
 νὰ ἴδωσι τὴν παρὰ τοῦ διαληφθέντος ἀποστόλου ὑποσχομένην βο-
 ῆθειαν, ἵνα μὴ ἀψάμενοι τοῦ ἔργου προπετῶς τε καὶ ἀπερίσκε-
 πτως, ἀποτύχῳσι τοῦ σκοποῦ (ἦδειν γάρ τὸ ἀπερίσκεπτον καὶ ἄστα-
 τον τῶν ἀνδρῶν) καὶ ἀντ' ὠφελείας, βλάβην καὶ ἑαυτοῖς καὶ παντὶ
 τῷ γένει τῶν ἐν Κρήτῃ οἰκούντων Χριστιανῶν εἰς ὕστερον προξε-
 νήσωσιν. Ἄλλ' ὁ ἐμὸς σπόρος [αἱ συμβουλαὶ μου] ἐπὶ τὴν πέτραν [ἐ-
 σπεῖροντο] πίπτων διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα, δὲν ἔκαρποφόρησεν. Ἦ
 τὸ γε ἀληθέστερον εἶπεῖν, ἦτον ἐνδεχόμενον νὰ καρποφορήσῃ ἂν αἱ
 συνεχεῖς εἰδήσεις τῆς κατὰ τῶν χριστιανῶν καθ' ἑκάστην μελε-
 τωμένης ἐπαναστάσεως τῶν ἐχθρῶν καὶ ἡ προτροπὴ τῶν ἐκ Χανίων
 εἰς Λουτρὸν καταφυγόντων μελανημόνων τινῶν, δὲν ἐκίνουν τοὺς
 ἀνδρας ταχύτερον. Καθ' οὗν καὶ οὐκ ὀλίγα ἐξεφώνουν ἐν ταῖς μά-
 χαις τὰ δύσφημα, ὁπότε ἠτῶντο πρὸς τῶν ἐχθρῶν πολλακίς τε εἰς
 φόνον ἐξεζήτησαν, ἀλλ' οὐχ εὕρισκον. Ἦσαν γὰρ τότε καταφυγόντες
 πρὸς τὴν αὐτῆς Ἐκλαμπρότητα, ἐπὶ προφάσει Πρεσβείας. Οἶδε
 τοὺς ἀνδρας πάνυ καλῶς καὶ διὰ τοῦτο τὴν καταγραφὴν παρητη-
 σάμην. Ἦσαντο οὖν τοῦ ἔργου μετὰ προθυμίας καὶ μ' ὄλον ὅτι μὲ
 τοὺς ἐχθροὺς προβαλλόμενοι κατὰ τε τὸν ἀριθμὸν καὶ τὰς ἄλλας
 ἀποσκευάς, ἐλογίζοντο ὡς κώνωπες πρὸς λέοντας, ἠθελον ἀπο-
 κλείσωσιν ἀναντιρρήτως τοὺς [τυράννους] Κυδωνιεῖς τε καὶ Ρεθυ-
 μνίους τυράννους εἰς τὰς πόλεις τῶν ταχύτερον, ἂν ἐπὶ ληστειαῖς,

(1) Τὰ ἐντὸς ἀγκυλῶν ἔχουσι διαγραφῇ ἐπὶ τοῦ χειρογράφου.

μίξεσι τε καὶ αἰσχροῖς οἰνοφυγίαις καὶ ἄλλαις ἀθεμίτους πράξεσιν οἱ γεννάδαι δὲν ἐβυθίζοντο. Πῶς δὲ καὶ ποῦ ταῦτα ἐπράττοντο, ὁσάκις τε κατέβαλλον τοὺς ἐχθροὺς, καὶ ὑπ' ἐκείνων ἠττήθησαν, τίνες τε ἦσαν οἱ ἀτακτοῦντες καὶ τίνες οἱ εὐτακτοὶ ὁ τε ἀριθμὸς τῶν πολεμούντων καὶ μὴ, ταῦτα πάντα ἐν τῷ παρόντι συνοπτικῶς τηλεγράφῳ δηλῶσαι προεθυμήθην τῇ εὐγενεστάτῃ Αὐτῆς Ἐκλαμπρότητι, ὀφειλὴν τὴν ἐμὴν τὰ δυνατὰ ἀποπληρῶν. Πέπεισμαι γὰρ ὅτι πολλοὶ πολλὰκις αὐτόσε ἀφικόμενοι ἐκ διαφόρων τῆς Κρήτης μερῶν, καὶ αὐτῶν τῶν λευκαοριτῶν, εἰς ζήτησιν ἐφοδίων, οὐδὲν ἕτερον ἐνώπιον αὐτῆς ἐξεφώνουν ἢ ἐπαίνους κενούς ὑπὲρ τῶν λευκαοριτῶν, μηδὲ ὅπως τῆς ἀληθείας φροντίζοντες, ἀλλὰ τὴν κενὴν δόξαν μόνον θηρεύοντες, ἅπερ ἐγὼ ἀκούων εἰσέπειτα, λύπη συνειχόμενη ἀμυθῆτω, μὴ ἔχων δηλῶσαι τὴν ἀλήθειαν [ὅτι οἱ προύχοντες] ὁσάκις δι' ἐπιταγῆς [μοὶ τὸ γράφειν] τῶν προύχόντων ἔγραφον τῇ αὐτῆς ἐκλαμπρότητι εἰς ζήτησιν [βοηθείας] ἀποστολῆς πολεμικῶν ἐφοδίων. Ἦδη δὲ μετὰ τὴν δευτέραν εἰσβολὴν τῶν ἐχθρῶν εἰς Σφακίαν κάγω μετὰ τῶν ἄλλων ἐκεῖθεν φυγῶν καὶ τὰς Κυκλάδας Νήσους περιῶν, καιροῦ δραξάμενος, ἐξ ὧν πλατύτερον συνέγραψα τοῦ παρόντος πολέμου Ἱστορίας, ἤρανισάμην ἅπερ νῦν ἀνά χειρας ἔχει τὸ θεοσυντήρητον αὐτῆς ὕψος, ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους τούτου συμβάντα ἀτοπήματά τε καὶ ἀνδραγαθήματα, ἅπερ ἀποδεχθεῖσα τῇ ἐμφύτῳ αὐτῆς καλοκαγαθίᾳ καὶ χριστομιμῆτῳ διαθέσει [μηδὲ ὅπως] ὡς μηδὲν ἔχοντα ψεῦδος, ἐπὶ Θεῷ μάρτυρι — ἐβδελυγμένα γὰρ ἐναντίον ἐμοῦ χεῖλη ψευδῆ! — εἰ μὲν [εἰσὶν] κριθῶσι παρ' αὐτῆς ἀκοῆς καὶ θεωρίας ἄξια, κοινωσάτω διὰ τοῦ τύπου τῷ τε Ὑψηλοτάτῳ καὶ φιλογενεστάτῳ ἡμῶν αὐθέντη αὐτοῖς τε καὶ τῷ αὐταδέλφῳ Κυρίῳ Α : ββ : τῷ ὑπὲρ τῆς τοῦ δυστυχοῦς γένους ἡμῶν [ἀτρώτους] ἐλευθερίας τοσοῦτον ἤδη χρόνον ἀγωνιζομένῳ καὶ τοῖς λοιποῖς Ἑλλησιν. Εἰ δὲ μὴ, ἤτοι ἐν παραβύστῳ ποῦ κεκρύφθωσαν ἢ τῷ πυρὶ παραδοθήτωσαν καὶ εἰς τι ἀφανὲς ἐκλιπέτωσαν. Ἐμὲ δὲ τὸν τοιαῦτα γράφειν τολμήσαντα ἀξιωσάτω τῆς φιλαγάθου Αὐτῆς συγγνώμης [τῆς] συγκατα ἰθῶν με γοῦν τῷ χορῷ τῶν ὑποδεεστάτων δούλων τῆς. Ὅς τοῦτο μόνον ἀξιῶ, ἔχειν τὴν τιμὴν, τὸ νὰ εἶμαι καὶ λέγωμαι τῆς Ὑμετέρας εὐγενεστάτης καὶ φιλογενεστάτης ἐκλαμπρότητος δούλος ὑποκλινέστατος. Ζαχαρίας Πρακτικίδης Κρής ὁ ἐκ Χάνδακος.

(39)

Ἀπόφασις Καγκελαρίας Λουτροῦ Σφακίων περὶ ἀπαγορεύσεως ἐπαφῆς τῶν κατοίκων μὲ ξένα πλοῖα καὶ τοῦ τρόπου προμηθείας τῶν ἐμπορευμάτων καὶ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν λείαν πολέμου.

Ἀπλοῦν φ. χάριτος μετ' ὑδατίνων γραμμῶν διαστάσεων 22.31. Τὸ κείμενον ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν σελίδων. Ἐπὶ τῆς προμετωπίδος: «Ἴσον ἀπαράλλακτον εὐρισκόμενον εἰς ταύτην τὴν Ἑλληνικὴν Καγκελαρίαν τοῦ

Λουτροῦ.» Εἰς τὸ τέλος μετὰ τὰς ὑπογραφὰς δι' ἄλλης χειρὸς «Διὰ ἧσον Ἀπαρταλακτοῦ τοῦ προτοπῆπου Λουτροῦ τῆ 7 : 9βρίου 1822'. Ὁ Καγκελάριος καὶ πολητηγὸς Κριτῆς Δημήτριος Φλαμπουριέρης».

Κάτω δὲ ἀριστερὰ καὶ καθέτως «ἀποφασιστικὸν γράμμα (Διακήρυξις) τῆς Καγκελαρίας Σφακιῶν, μεῖλανὰς ὑπογραφίαι. τῆ 27 Ὀκτωβρίου καὶ 7 Νοεμβρίου 1822. Περὶ ἀπαγορεύσεως τοῦ λοιποῦ οἱ κάτοικοι τῶν ἐλευθερωμένων μερῶν νὰ μὴ κοινωνῶσι μετὰ τὰ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς Καγκελαρίας ἐρχόμενα εἰς Σφακία πλοῖα, καὶ νὰ ἀγοράζωσι πραγματείας κ.λ. κ.λ.»

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Κρήτης

Ἐπαρχία τῶν Σφακιῶν

Διὰ τοῦ παρόντος μας ἀποφασιστικοῦ Γράμματος δηλοποιούμεν εἰς ὄλους τοὺς ἐγκατοίκους τοῦ Καστελλίου μας καὶ εἰς τὰς ἐπιλοίπους ἀπὸ ὅλα τὰ ἐλευθερωμένα χωρία, ὅτι ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ὅποιον καράβι ἢ καΐκι ἤθελεν φθάσει εἰς τοῦτο τὸ σκόρτο τοῦ Λουτροῦ ἢ καὶ εἰς ὅποιον ἄλλο σκόρτο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας, δὲν ἔχει κανεὶς τὴν ἄδειαν, νὰ ὑπάγῃ μέσα εἰς αὐτά, οὔτε διὰ νὰ ἀγοράσῃ πραγματείας, ἀλλ' οὔτε διὰ νὰ κάμῃ τὴν παραμικρὰν ὀμιλίαν μετὰ τοὺς Καπετανέους ἢ Καραβοκύριδες. Οἱ ἀγορῆς ὄλων τῶν πραγματειῶν θέλει γίνονται ἀπὸ τὴν Καγκελαρίαν, ἢ ὅποια θέλει εἰδοποιεῖ τοὺς ἀργασταραίους τοῦ Καστελλίου διὰ νὰ ἐρχῶνται νὰ ἀγοράζωσι ἀπὸ τὴν ἰδίαν Καγκελαρίαν, μετὰ τὸ διάφορον τῶν δέκα τὰ ἐκατὸν διὰ τὴν Ἐθνικὴν Κάσαν καὶ αὐτὸ γίνεταί διὰ νὰ ἀπαντῶμεν μερικὰ ἀπὸ τὰ μεγάλα γνωστὰ ἐξοδα τοῦ πολέμου.

Ἐπειδήτις καὶ ἡ Πατρις σήμερον δὲν ἔχει τὸν τρόπον διὰ [νὰ διδῆ] μισθὸν εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ θέλωντας οἱ προὔχοντες νὰ τοὺς δόσουσι κάποιον μέσον ἀπολαβῆς διὰ νὰ ἀπαντοῦν τὰ ἐξοδά των, διὰ τοῦτο ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ὅλα τὰ ἀργαστήρια θέλει εἶναι διὰ τοὺς στρατιώτας τῶν Μπαίρακιῶν καὶ διὰ ἐκείνους ὅπου δουλεύουσι εἰς τὰ πολιτικά, τὰ ὅποια ἀργαστήρια τῶν στρατιωτῶν καὶ πολιτικῶν, θέλει εἶναι ὑποκείμενα ὡς ἄνωθεν, διὰ νὰ ἀγοράζωσι ἀπὸ τὴν Καγκελαρίαν τὶς πραγματείας μετὰ τὰ 10)100 πρὸς ἀπόλαυσιν τῆς Κάσαν. Ἐννοοῦμεν δὲ διὰ τοῦτο στρατιώτας ὅπου πηγαίνουν εἰς τὸν πόλεμον καὶ πείθονται εἰς τὴν προσταγὴν τῶν γενναιοτάτων Πεντακοσιάρχων καὶ Καπηταναίων. Οἱ δὲ στρατιῶται ὅπου θέλει κάθονται εἰς τὰ χωρία των καὶ θέλει κάμνουν ἰδικές των δουλείας δὲν θέλει ἀπολαμβάνουν τὸ παραμικρὸν ἀπὸ τὸ κέρδος των ἀργαστηρίων.

Οἱ στρατιῶται ὅπου θέλει πηγαίνουν εἰς τὸν πόλεμον θέλει εἶναι ὑπόχρεοι ἀφ' ὅσα Κούρησι (πρέζες) ἤθελεν κάμουν ἀπὸ ἐχθρικὰ πράγματα, ἐξόν ἀπὸ ἄρματα, ὡσάν γρόσια μετρητά, ρουχικά, μπακίρια καὶ ἄλλα εἶδη εἶναι εἰς χρέος νὰ τὰ φέρουν εἰς τὰ ἀργαστήριά των διὰ νὰ ἀπολαμβάνουν καὶ ἐκεῖνοι ὅπου δουλεύουν εἰς

τὰ ἐργαστήρια τὸ ἀνάλογον μερίδιον τοὺς ἀπὸ αὐτὰς τὰς πρέζας.
Διὸ καὶ ὑπογράφομεν.

Ἐν Λουτρῷ τῇ 27 8βρίου 1822

Ἔπονται αἱ ὑπογραφαὶ ὀπισθεν

Πρωτόπαπας τῶν Σφακιῶν ὑπόσχομαι. Χατζῆ Ἰωάννης Ἀν-
τρουλιδάκης Παπᾶ Ἀνδρέας Σκορδύλης ὑπόσχομαι. Ἀνδρέας Κρια-
ράκης Ἀντρουλιὸς Παπᾶ Μανουσάκης, Γεώργιος Παπαδάκης,
Ἀναγνώστης Γερασιμάκης, Νικόλαος Ἀνδρέου. Ἰωάννης Παναγιώ-
του † Μανιάς Κουντουράκης.

Ἐπογραφαὶ τῶν Κυρίων Πεντακοσιάρχων

Πεντακοσιάρχος Σίφης Ντελῆς Γιαννάκις 500ρχος Μανωλίδος
Ἀναγνώστᾶκις 500ρχος Χατζῆ Γιώργης Ζερβουδάκης 500ρχος
Ἀναγνώστης Παναγιώτου 500ρχος Γιωργάκης Πόλο Γιαννάκης ἐπί-
τροπος τοῦ πεντακοσιάρχου Ρούσου Μπουρδουμπάκη Διὰ τὸν
500ρχον Σίφην Κωνσταντουδάκην ὑπογράφω ἐγὼ Γεώργιος Παπα-
δάκης.

(40)

Ἀναφορά Ἀστυνομίας πρὸς τοὺς Γεν. Φροντιστάς τοῦ Δικαί-
ου ἐπὶ κτηματικῆς ὑποθέσεως καὶ διενέξεως μεταξὺ πολιτῶν.

Διπλοῦν φ. χάριτος μετ' ὑδατινῶν γραμμῶν διαστ. 16.22. Τὸ κεί-
μενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας χρησιμοποιη-
θείσης πρὸς φακέλωσιν ἢ ἐπιγραφή «Πρὸς τοὺς ἐντίμους Κυρίους Γ Φ.
τοῦ Δικαίου εἰς τὸ Κριτήριον».

Καθέτως δὲ καὶ δι' ἄλλης χειρὸς: «Ἰουλίου 26 1822 πρόσνερον. Ἐ-
θεωρήθη ἡ ἔσωθεν ὑπόθεσις, καὶ ἐπειδὴ ὁ μανώλης Σπερελάκης δὲν εἶναι
κληρονόμος τοῦ γιάννη Σπερελάκη ἢ 1ος ἐξάδελφος, ἀλλὰ τὰ παιδιὰ τῆς
Σοφοῦλας ἀδελφῆς του, ἀπεφασίσθη ὁ μανώλης Σπερελάκης νὰ μὴ ζητᾷ
τίποτα ἀπὸ τὸν γιάννην θυμογιαννάκην, ὡς μὴ ἔχον δίκαιον.

Ὁ δὲ θυμογιαννάκης ἐπειδὴ δὲν ἔχει γράμμα ἀποδεικτικὸν τῆς ἀγο-
ρᾶς τοῦ πράγματος τοῦ σπερελογιάννη μένει νὰ δίδῃ ἐνοίκιον (εἰς τοὺς κλη-
ρονόμους τοῦ σπερελογιάννη, τὰ παιδιὰ δηλ. τῆς σοφοῦλας διὰ τὸ ὀσπίτιον
ὁποῦ κἀθετα) διὰ λογαριασμὸν οὕτινος ἀπαρθενεῦει ἕως οὗ νὰ ἀποδειχθῇ
ὅτι ἀληθῶς τὸ ἠγόρασεν ὁ θυμογιάννης.

Ἀστυνομίας

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Κρήτης

Ἀναφορά

Ὁ Μανουὴλ Σπερελάκις υἱὸς τοῦ Σταμάτη νόμιμος, κληρονόμος
τῶν πατρικῶν του κτημάτων, καὶ ὁ Ἰωάννης Σπερελάκις υἱὸς τοῦ

Ζαννη, νόμιμος κληρονόμος τῶν πατρικῶν του κτημάτων καὶ οὗτος, ὁ μὲν, παρῶν ὢν, ἀναφέρει εἰς τὴν δικαιοσύνην τὰ ἐφεξῆς.

Οἱ πατέρες τῶν εἰρημένων αὐτάδελφοι ὄντες καὶ νόμιμοι κληρονόμοι τῶν πατρικῶν των πραγμάτων δὲν ἐμοίρασαν ποτέ, ὡς λέγει, τὰ [ὑπάρχοντά των] σπιτία των, ἀλλὰ μόνον τὰ χωράφια. Μετὰ τὸν θάνατόν των πάλιν τὰ πράγματα ὑπήγαινον κατὰ διαδοχὴν εἰς τοὺς κληρονόμους ἀμοίραστα. Ὁ εἰς τῶν κληρονόμων Ἰωάννης Σπερελάκις διὰ ὑποθέσεις του ἀναχωρήσας εἰς τὴν Ἀνατολὴν πρὸ καιροῦ, καὶ μὴ δυνάμενος πλέον νὰ ἐπιστρέψῃ ἐδῶ, ἐπώλησε τὰ ὑπάρχοντά του, καὶ κοντὰ εἰς αὐτά, ἔδωσε καὶ τὰ ἀμοίραστα εἰσέτι ἐκ κληρονομίας σπιτία, ἐξ ὧν τὰ ἡμισυ νομίμως (ὡς λέγει) ἀπαρθευόσιν εἰς τὸν Μανουὴλ Σπερελάκιν, πρὸ ἥδη ἑνὸς χρόνου ἐπαρρησιάσθη ὁ ἀγοραστὴς αὐτῶν τῶν σπιτιῶν ὅστις δυναστεία ἢ νομίμως τὰ ἐξουσίασε, ἀποδεικνύοντας γράμματα ἀγορᾶς αὐτῶν.

Ὁ Μανουὴλ Σπερελάκις ἐγκαλεῖ τὸν ἀγοραστὴν αὐτῶν τῶν σπιτιῶν εἰς κρίσιν πρὸς ἐξακρίβωσιν τοῦ πράγματος.

Πρόσνερος 25 Ἰουλίου 1822

Πρὸς τοὺς Κυρίους Γ. Φ. τοῦ Δικαίου

Ὁ Ἐπίτροπος καὶ πρωτογραμματεὺς τῆς Ἀστυνομίας
Γ. Καλόγνωμος

(41)

Ἐπιστολὴ πιθανῶς ἱερομονάχου Ἱερεμίου πρὸς Ζ. Πρακτικίδην, σχετικὴ μὲ τὰ πράγματα τὰ ὁποῖα τοῦ διήρπασαν οἱ ἐν Σφακίοις ἐκ τοῦ κελλίου του.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν διαστάσεων 11.32. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν τεσσάρων σελίδων. Εἰς τὸ τέλος καὶ δι' ἄλλης χειρὸς: «Περὶ τῆς ἀπολεσθείσης φέρμελης κλ. Ἐν Προσνέρω τῇ 5 Αὐγούστου 1822».

Κύριε Ζ. διδάσκαλε!

Ἡ ἄργητα τῆς ἀποκρίσεώς μου ἐπεκτάθη μέχρι τοῦδε, καθότι ἐπερίμενον ἀπόκρισιν ἀπὸ τὸν γραμματικὸν τοῦ κυρίου Φασούλη, ὅστις διατρίβει κατὰ τὸ παρὸν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον, ὅπου ἔμνευε καὶ τὸ ζεμπίλι μετὰ τῆς φέρμελης· διὸ ἐμελλον νὰ ἀποκριθῶ μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ζεμπιλίου καὶ φέρμ. ὡς μοὶ ἐγράφετε, καὶ ὄχι ὅτι ἐκουσίως κωφεύω ἀδιαφορῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ βλέπω κατὰ τὸ παρὸν τὴν μεγάλην ἀνυπομονησίαν καὶ ὑπερβολικὸν, ἄδικον ὄμως θυμόν, ὅπου κατ' ἐμοῦ δεικνύετε, ὑποπτευόμενοι ἀδίκως καὶ παραλόγως ὅτι κατακρατῶ καὶ τὰ ὅσα ἐχάθησαν ἀπὸ τὴν βούργιαν, ἀπεφάσισα νὰ ὑπάγω μόνος μου εἰς τὸ χωρίον Φρέ, διὰ νὰ σᾶς φέρω τὰ ζητούμενα.

Περὶ γροσίων ὅμως, ταμπάκου καὶ ἄλλων, ὅσα ἐχάθησαν ἀπὸ τὴν βούργιαν, ἀδίκως μὲ ὑπολαμβάνετε ὡς ἔνοχον, ἐπειδὴ κατὰ συνείδησιν σᾶς πληροφορῶ ὅτι οὔτε εὐρέθην παρῶν εἰς τὸ ἀνοιγμά

της, οὔτε κἀν τὴν ἡγγίξα. Καὶ σὰς παρακαλῶ εἰς τὸ ἐξῆς ν' ἀποβάλατε τὴν ἄλογον ταύτην ὑποψίαν ὅπου κατ' ἔμοῦ τρέφετε, καθ' ὅτι εἶναι καὶ ἔσται ἀναπόδευκτος, ὡς γέννημα τῆς φαντασίας δι' ὅλου ἀνύπαρκτον καὶ ἄλογον.

Σὰς ἐπληροφόρησα ἐκ στόματος, ὅτι ἐπῆγα εἰς Μεληδόνι, μὲ ἐλπίδας ὅτι θέλω εὔρει τὸ ζεμπίλι μου μεμιγμένον μὲ τὰ ροῦχα τοῦ Αὐθέντου ἀφοῦ ὅμως δὲν τὸ εὔρηκα ὁ ἄθλιος, καὶ ἔμεινα ὀλόγυμνος καθὼς μὲ βλέπετε (δι' ἣν αἰτίαν ἔπρεπε μάλιστα καὶ ἡ λογιότης σας νὰ συμπάσχετε) ὑπ' ἀνάγκης κατεπειγόμενος οἰκειοποιήθην ξένον ζεμπίλι, χωρὶς ὅμως νὰ ἠξεύρω, ὅτι εἶναι ἐδικόν σας. Ἀφοῦ ὅμως ἀπεδείχθη ὡς ἴδιόν σας κτῆμα, σὲ ἐγχείρησα τὰ περιεχόμενα, ἔξω ἀπὸ τὸ ζεμπίλι καὶ τὴν ράσινον φέρμελιν, τὰ ὅποια ἂν τὰ εὔρω θέλω ἀμέσως σὰς τὰ ἐπιστρέψει. Ἀντὶ λοιπὸν νὰ μὲ λυπηθεῖ καὶ νὰ μὲ παρηγορητε, διότι ἔχασα εἰς τὴν Πατρίδα σας ὅλα μου τὰ ροῦχα, ἐκ τοῦ ἐναντίον ἡ λογιότης σας μ' ἐγράψατε τὰ ἐξ ἀμάξης. Καθεὶς ὅμως εἶναι ἐλεύθερος καὶ ἡμπορεῖ νὰ λέγῃ καὶ νὰ γράφῃ ὅτι ἂν θέλῃ, εἰς τὴν παροῦσαν ἐποχὴν μάλιστα. Ἐγὼ ὅμως περὶ αὐτῶν δὲν ἀποκρίνομαι· διότι τὸ κακῶς λέγειν οὐκ ἔμαθον.

Μένετε δὲ ἥσυχος ἕως νὰ φροντίσω μουλάρι νὰ ὑπάγω εἰς τὸ Φρὲ καὶ ἂν εὔρω τὰ πολύτιμα ζητούμενά σας, τὰ λαμβάνετε καὶ ἡσυχάζετε· εἰ δὲ μὴ, τὰ πληρώνεσθε, ἂν ὅμως δὲν καταδέχεσθε, χάσετε καὶ ἡ λογιότης σας ἓνα ζεμπίλι εὐκαιρον, ἐνῶ ἐγὼ ὁ δυστυχῆς τὸ ἔχασα πληρέστατον, καθὼς ὀφθαλμοφανῶς εἰς Ἀρμένους τὸ ἐθεωρήσατε καὶ ὅμως ὑποφέρω ὁ δύστηνος χωρὶς νὰ ἀδημονῶ, ὡς ἡ λογιότης σας διὰ ἓνα ζεμπίλι 20 παραδῶν. . . . Ἐν ᾧ μάλιστα ἐγὼ κατὰ τοῦτο ἔχω περισσότερον δίκαιον· ἐπειδὴ τὸ πληρέστατον ζεμπίλι μου, ὡς πρὸς τὸ κενὸν ζεμπ. σας ἔχει λόγον, ὄν τὸ 1000 πρὸς τὴν 1: δα.

Καὶ ἂν κατὰ τὸ παρὸν ἡ λογιότης σας ἔχετε ἱκανὰ ροῦχα νὰ ἀλλάζετε, ἐγὼ ὅμως καίμεινα ὀλόγυμνος, συλλογιζόμενος τίνι τρόπῳ θέλω περάσει τὰς ὕβρεις (:) τοῦ φρικτοῦ χειμῶνος. καὶ ἡ αἰτία εἶναι οἱ καλοὶ κάγαθοὶ πατριῶται σας. Ἀντὶ λοιπὸν παραμυθίας καὶ παρηγορίας, εἶδον εἰς τὸ γράμμα σας δηκτικωτάτας ὕβρεις καὶ ἀπίρους κατ' ἔμοῦ ὀνειδισμούς, εἰς τὰ ὅποια ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ σιωπὴ μου ἔστω ἀπόκρισις. Φροντίσατε ἐξ ἅπαντος νὰ εὔρητε τὴν Ἀρχαιολογίαν ὅπου εἰς Ἀρμένους μ' ἐζητήσατε, καὶ σὰς ἔδωσα πρὸς καιρὸν διὰ ἀνάγνωσιν τὴν ὁποίαν ὑποσχέθητε νὰ φυλάξητε ὡς ἐδικὴν σας, διὰ νὰ μὴν χαθῇ. Καὶ καθὼς ἡ λογιότης σας δὲν παραβλέπετε ἓνα ζεμπίλι καὶ μίαν ράσινον φέρμελιν, 2: γροσίων ὑπόθεσιν, οὕτω καὶ ἐγὼ δὲν θέλω ἀδιαφορήσει τὴν Ἀρχαιολ. τὴν ὁποίαν εἶχον ἀγοράσει γρ. : 6 : καὶ τὴν ὁποίαν ζητῶ ἀπὸ τὴν λογιότητά σας, διότι τὴν ἐγχείρησα εἰς τὰς ἴδιας χεῖρας σας.

Ἐν Προσνέρῳ τῇ 5 Αὐγούστου 1822

Δὲν ἀγνοεῖτε τὸν γράψαντα

Ἐπιστολὴ Γεωργίου Παπαδάκη πρὸς Ἀνδρέαν Σκορδύλην, μέλος τοῦ Γ. Κριτηρίου τοῦ Δικαίου, ἐπικαλουμένου τὴν ὀρθὴν καὶ ἀμερόληπτον κρίσιν ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως κλοπῆς σιτηρῶν παρὰ Τζιτζιφικιανῶν.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν διαστ 18.26. Τὸ κείμενον τῶν δύο πρώτων σελίδων. Ἐπὶ τῆς τελευταίας δὲ διὰ ἄλλης χειρὸς «Κοκόλης Ἀνδρουλάκης, ἀναγνώστης παμπολάκης, τζιτζιφικιανοί. ἔκλεψαν σιτάρι καὶ κριθ : μζ : 100 καὶ ἔτι πρὸς.». Διὰ τρίτης δὲ χειρὸς: «τοῦ Γεωργίου Παπαδάκη ἐκ Σφακιῶν Κρήτης, τῆ 3 Νοεμβρίου 1822.

Αἰδεσιμώτατε παπᾶ Ἀνδρέα Σκορδύλη

Σφακιά τῆ 3 : Νοεμβρίου 1822

Ἀπὸ τὴν αἰδεσιμότητά σου, ὡς ἱερεὺς, καὶ εἰδήμων τοῦ δικαίου, κρέματα αὐτὸ τὸ νέον ἱερὸν Κριτήριον, διὰ νὰ παρατηρηθῆ ἡ δικαιοσύνη.

Παρακαλῶ λοιπόν, ὅταν τὸ γνωρίζης ὅτι εἶναι χρέος σου ἀπαραίτητον, νὰ τὸ παραστήσης καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς συγκριτάς σου, οἱ ὅποιοι εἶναι μαζί σας ὀρκομένοι διὰ νὰ φυλάττειε τὸ «Δίκαιος Κύριος, καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν».

Εἶμαι βιασμένος, ἐπειδὴ ἐκράχθηκα σήμερον τὸ πρωτὶ παρὰ τοὺς ἐντιμοτάτους Κους Σίφην Κουκουτσάκην καὶ Νικόλαον Μανουσακήν, λέγοντάς μοι, ὅτι διὰ χατήρι μου νὰ θεωρηθῆ ἡ διαφορά, τὴν ὅποιαν ἔχω με δύο χωριανοὺς μου, οἱ ὅποιοι ἔκλεψαν τοὺς καρποὺς τοῦ ἀδελφοῦ μου καὶ τῆς πρώτης μου ἐξαδέλφης, προτείνοντάς μοι αὐτὴ ἢ κρίσις νὰ θεωρηθῆ μυστικῶς καὶ διὰ χατήρι μου. Ἐγὼ ὅμως αὐτὸ δὲν τὸ δέχομαι διὰ χατήρι νὰ ἀδικήσω τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ βλάψω τὴν ψυχὴν μου, ἀλλὰ ἂν ἀγαπάτε, καθὼς καὶ ἡ ὑπόσχεσις σας εἶναι τοιαύτη, θέλω νὰ θεωρηθῆ αὐτὴ ἡ διαφορά, καθὼς διαλαμβάνει ὁ εὐλογημένος Ἀρμενόπουλος, μάλιστα παρρησίᾳ, καὶ ὄχι κρυφά. Ποία δικαιοσύνη συγχωρεῖ, ἕνας ὅπου κλέψη, καὶ τὴν κλεψίαν μαρτυρεῖ, διὰ στόματός του, καὶ κάμνει τσελίμι μέρος τῆς αὐτῆς κλεψίας, νὰ μὴν δώσῃ τὰ ρέστα ; σὰς ἐρωτῶ. «Δίκαιος Κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν».

Ταῦτα ἐκθέτω ὑπ' ὄψιν τῆς δικαίας καὶ ὀρθῆς κρίσεώς σας, καὶ με βαθύτατον σέβας μένω.

Ὁ Δοῦλος σας
Γεώργιος Παπαδάκης.

Ἀπόφασις Κριτηρίου τοῦ Δικαίου Σφακιῶν περὶ καταβολῆς ποσοστοῦ τῶν ὀφειλομένων ὑπὸ Ἀνδρ. Γαληνάκη πρὸς Νικόλαον Ἀνδρουλιδάκην.

Ἄπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὕδατ. γραμμῶν διαστ. 15.20. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας δι' ἄλλης χειρὸς: «Ἀπόφασις τοῦ Γεν. Κριτηρίου τοῦ Δικαίου καὶ τῶν πολεμικῶν: τῆ α' Ἰανουαρίου 1823. Διορίζει τὸν Ἄνδρ. Γαληνάκη νὰ δώσῃ πρὸς τὸν Ν. Ἀνδρουλιδάκη γρόσσ. 62: ἐκ τῶν 1124 τὰ ὅποια ἐδάνεισε πρὸς αὐτόν, πρὸς 15 τοῖς ο)ο κ. λ.»

Τὸ Γενικὸν Κριτήριον
τοῦ Δικαίου καὶ τῶν πολεμικῶν

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς
Ἑλλάδος

Ἀπόφασις

Διορίζεται ὁ Ἄνδρέας Γαληνάκης, νὰ δώσῃ εἰς τὸν Νικόλαον Ἀνδρουλιδάκη, διὰ τὰ: 1124: γρόσια ἦτοι χίλια ἑκατὸν εἴκοσι τέσσαρα: ὅπου τῷ ἐδάνεισε σὺν τόκῳ πρὸς: 15: τὰ: 100:., γρόσια ἐξηνταδύο, εἰς διορίαν ἡμερῶν εικοσιμιᾶς, διὰ μικρὸν ἀνακουφισμὸν τῆς στενοχωρίας του, κατὰ τὴν προαιρετικὴν αὐτοῦ συγκατάβασιν.

Οὕτως ἀπεφάσισαν

Σφακιά
τῆ αη Ἰανουαρίου 1823

Οἱ Γ. Κριταὶ τοῦ Δικαίου,
καὶ τῶν πολεμικῶν

Ζαχαρίας διδάσκαλος
Παπάπαδας παπαδάκης
Μανοῦσος κουτουράκης.

(44)

Ἄναφορὰ Ἀποκορωνιωτῶν ἐκθέτουσα τὴν ἀθλίαν κατάστασιν τῶν κατοίκων καὶ ὑποδεικνύουσα τὴν ἀνάγκην ἐκστρατείας πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ Σελίνου καὶ τῆς Κισάμου.

Διπλοῦν φ. χάρτου διαστάσεων 21.30 μετὰ ὕδατινῶν γραμμῶν. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος, ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας χρησιμοποιηθείσης πρὸς φακέλωσιν: «Πρὸς τοὺς Κηρίους προκρίτους καὶ 500αρχοὺς τοῦ καστελήου, εἰς σφακιά» Δι' ἄλλης δὲ χειρὸς: «ἀναφορὰ ἀποκορωνιωτῶν διὰ ζήτησιν τῆς συμμαχίας εἰς τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Σελίνου. σημ. τὴν β' Ἰανουαρίου 1823, τὴν ἐλάβομεν τῆ: 8: Ἰανουαρίου: 1823 ἀναγκαϊότατον». Ἐτηρήθη ἢ ὀρθογραφία.

Κήρη Γενικὴ δηκητὴ 500αρχὴ καπετανὴ καὶ ληπὴ πρόκριτη μ^ς δάκρια εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ζητῆ ὄλος ὁ λαὸς τοῦ ἀποκορώνου καὶ τὸν χανιὸν νὰ ἀποφασίσετε τὸ πάτημα καὶ ἐλευθερίαν τοῦ σελήνου καὶ κησάμου· ὁ περισσότερος λαὸς ἦγε διὰ νὰ ἀποθάνῃ ἀπὸ τὴν μπίνα καὶ ληπὴ διστηχία, γημνὴ καὶ διστηχησμένη ζητοῦσιν ἔλεος ἀπὸ τὴν θέλησιν σας καὶ ἀπελπισμένη ἐβρίσκοντε ἢ σεσχάτη ἀμυχανία καὶ παρετημένῃ πλέον ἔχουσι καὶ τὴν ἠδία ζοῆν διὰ νὰ

προσκινήσουν ἡστόν σκληρόν ἐχθρόν καί ἄν χαρήσι κανενός ζοῆ καλός διαφορετικά νά τοῦς θανατόσι μιά ὄρα προτίτερα νά ξεμπερδεύοσι ἀπό τέτηα ἀθλήα ζοῆ.

κῆρη ἀδελφή ἡστήν θελησί σας στέκετε νά ἀποφασίσετε τήν ἐλεφθερία ἀφτόν τόν μερόν. κάμετε ληπόν διά ἔλεος θεοῦ διά τὸ ὄνομα τοῦ ἡσοῦ Χριστοῦ διά τὸ ὄπιό δεκημάζουν τόσα βάσανα νά πατηθῆ ἐκῆνο τὸ μέρος ἀλέος χάνουτε ὄλη ἡ χριστιανῆ. ἡμῆς προσκαλοῦμε τήν ἀδελφική βοθηάν σας καί μὴν ἀποβλεπετε τήν ἀθλήα διηττηχῆα τοσοῦτου λαοῦ ὁ ποῦ κρέμετε ἡστήν ψηγή σας καί ἡστον λεμό σας λυπηθήτε πλέον τήν διστηχῆαν τος καί προφθάσετε τήν ἐλεφθερία τος διά ἀγάπι θεοῦ.

ἡμῆς σίμφονη ἤρθομεν νά σᾶς παρακαλέσομε διά αὐτὸ καί ἤθελα ἔρθομε καί χωρίς νά μάς τὸ γραψετε ὅθεν διά τῆς παρουσις μας ἀναφέρομε τοῦς στεναγμοῦς αὐτόν τόν ἀθλήον ἀδελφό μας καί ζητοῦμε τήν ἔνοσι καί βοήθηα σας καί κάμετε ἐκῆνο ὁποῦ ἀπετῆ τὸ χριστιανικὸ χρέος ἡγιένεται.

=1823= Ἰανουαρίου 3 =

Καπετάν — νικόλας Καλαϊτζάκις
Καπετάν — σίφης μανουσάκις
Καπετάν — γιωργάκης ληναράκις
Καπετάν — γιάννης μυγλάκις
Καπετάν — σίφης ματζαμάκις
Καπετάν γιάννης μπερτηάκις
Καπενάν γιάννης ζαμπετάκις
Καπετάν ἀναγνώστης σταμαθουδάκις
Καπταν νηκόλας μαντῆς
500χος σίφης Κονσταντουδάκις
300χω Ἰω χαλάκις ὑπογράφομε
εἰς στον τόπον του ἀδελφου μου
Καπετάν μαρτινιανός περάκης
400χος Νηκόλαος κονσταντουδάκης
καπετάν ἀνδρέας παπαδάκις
γεώργιος μαλαξιανάκης
καπετάν νικόλας γονηότης

(45)

Ἐναφορά τοῦ Παπαῦ Ἀνδρέα Σκορδύλη ἐκ Σφακίων πρὸς τοῦς καπετάνιους Ρούσον Μπουρδουμπάν καί Πωλογιαννάκη, περί φόνου συμβάντος μεταξύ Κωμητιανῶν ὀπλοφόρων.

Διπλοῦν φ. χάρτου διασιάσεων 22.32 μετὰ ὕδατινων γραμμῶν. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας χρησιμοποιηθείσης πρὸς φακέλωσιν : «πρὸς τὸν εὐγενέστατον 500 (αρχον) Καπετὰ Ρούσο· ἀχθεῖς (;) εἰγηῶς καί περειαχῶς. ἀπὸς σφακιά» Δι' ἄλλης δὲ χειρὸς «τοῦ Παπαῦ Ἀνδρεου ἐκ Σφακίων Κρήτης, τῆ 21 Ἰανουαρίου 1823. Ἐναφέρει

πρὸς τὸν Καπετὰν Ροῦσον ὅτι ἐφρονέθη εἰς στρατιώτης δι' ἓν ἐρίφιον τὸ ὄποιον ἐπῆρεν ἀπὸ τὸν ἅγιον Ἀντώνιον Ροδακινιώτικα τῶν Γιαννίδων κ λ.» Καὶ πάλιν διὰ τῆς τρίτης χειρὸς (Ζ. Π) «Τῆ : 26 : Ἰανουαρίου μοι ἔδωκε τὸ παρὸν ὁ Κορ Ροῦσος Μπουρδμ. ἔγραψα εὐθὺς τῷ Κω Ἀναγνώστη Σκλαβᾶκη εἰς Κομητάδες καὶ ἦλθε τὸν ἐξέτασα περὶ τοῦ φρονέως καὶ μοι ἀπεκρίθη, ὅτι ἐφυγε, καὶ νὰ ἀναβληθῆ ἡ κρίσις του, ἕως οὗ νὰ ἐξουσιασθῆ τὸ σέλινον. Τῆ 27 τοῦ ἰδίου ἀπεκρίθη οὗτος εἰς τοὺς Κριτάς, ὄντας εἰς Νίπλος». Διατηρεῖται σφραγίς ἐξ ἐρυθροῦ Ἰσπαν. κηροῦ μετὰ θυρεοῦ (δικέφαλος ἀετός). Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία.

==πρὸς τὸν ἐβγενέστατον 500 : ρχον Καπετὰν ρούσο

==καὶ πρὸς τὸ γενεότατον 500ρχον Καπετὰν γιοργακι πολογιανάκι ἀδελφικὸς ἀσπαζόμεθα

Δεόμενος τοῦ ἐντριάδει θεοῦ νὰ σὰς πεισκέπει καὶ νὰ σὰς λειτρόνει ἀπὸ παντὸς κακοῦ μόλον τούτου Κίρει καπετανέει νὰ εἰξέβρετε ὅτι ὅτας εἰρχονται αὐτοῦ πέρα τὸ κομειτιανὸ παιράκι περνόντας εἰς τὸν ἅγιον ἀντόνει ἔπειασαν δεῖο τρία ρίφια ροδακινότεικα τὸ γιανάδο. ἔφταξε ἓνα κομιτιανάκι, ὁ βοσκός. καὶ ὁ σκοπὸς του νὰ τὸν πάρει τὸ ρίφι καὶ αὐτὸς τοῦ ἔκανε γεινάει καὶ τοῦ εβάρεικε λιγακι στὸ χερί καὶ τὸν εσάμοσε ὀλίγα καὶ ἓνα ἄλος κομιτιανὸς ὁ κοταράκις τούπεξε μιὰ παλοτιὰ καὶ εσκότοσε τὸν ἄνθρωπον. τὸ λειπὸν εἶνε αὐτοῦ εἰς τὸ χέρει σας καὶ πρέπει νὰ ἔλθει εἰς τὴν κρίσει καὶ καθὸς χράφει ὁ νόμος ἔτζι πρέπει νὰ κριθὶ καὶ στείλετε τον εἰς τὸ νεῖπος χωρὶς κανένα ἐμπόδειον καὶ εξετάζετε καὶ τοὺς καπετανέους τοῦ παιρακιου νὰ σὰς πουν κατὰ θεὸν τειν ἀλειθίαν πὸς ἐγεῖνε καὶ μὰς στείλετε τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν τὸ καταράκι ἀμέσος χωρὶς πρόφασειν δειατεῖ δὲν εἶνε καλὸ νὰ σκοτόνει μεῖτε ὁ στρατιότης τὸ βοσκὸ μεῖτε ὁ βοσκὸς τὸ στρατιοτιν δειὰ τὰ οζά.

Καρτερούμε νὰ μὰς γράψετε ὡς καθὸς μὰς εἶπερ. Καπετὰν ρούσο ὄντας ἐφευγες ἀπεδό. καὶ θε νὰ πάμεν εἰς τὸ νεῖπος καὶ ἐκεῖ μὰς γράψετε ἄβριο ἂν ὁ θεὸς θέλει σπουεῖνε δευτερα φευγομεν ἀποδο ὄχει ἕτερον καὶ εἰ δεινάμις τοῦ τείμιου καὶ ζοοπειοῦ σταβροῦ νὰ μὰς βοειθὶ καὶ ἀπὸ ορατοὺς εχθροὺς καὶ αοράτους. ἀμείν Ἰανουαρίου 21 ; 1823

ὁ ἀδελφός σας παπὰ ἀνδρέας καὶ ἐπιίλειπει ὄλι μένομεν

(46)

Ἐπιστολὴ τῆς Γεν. Καγκελαρίας ἐκ Κισάμου πρὸς Καγκελαρίαν Λουτροῦ, σχετικὴ μὲ τὴν πολεμικὴν κατάστασιν καὶ τὴν ἔλλειψιν πυρομαχικῶν,

Διπλοῦν φ. χάριτου μετὰ γραμμῶν διαστάσ. 22.32. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν τριῶν πρώτων σελίδων. Ἐπὶ τοῦ περιθωρίου τῆς πρώτης σελίδος διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς: «τὸ ἴδιον γράμμα στείλετε καὶ εἰς τὰ Ἱσφαιά, διότι δὲν ἔχομεν καιρὸν νὰ γράφωμεν χωριστά».

"Ισον

Κύριοι τοῦ Λουτροῦ καὶ Σφακιῶ

Μὲ ἀπορίαν μας ἄκραν καὶ λύπην ἐλάβομεν 3 ὁποῖα γράμμα-
τὰ σας σήμερον. καθότι εἶδομεν διὰ τόσῃν ἐκστρατείαν νὰ μᾶς στεί-
λετε 10 χιλ. φυσέκια ἐν ᾧ μῆτε 1.000.000 φυσέκια δὲν κάνουν κιὰρι
εἰς τοιαύτας ἐπαρχίας, τὰς ὁποίας ἐπατήσαμεν ὄχι διὰ νὰ φύγωμεν
καθὼς καὶ εἰς ἄλλας, ἀλλὰ νὰ διαφυλάξωμεν καὶ νὰ βάλωμεν εἰς
στεραιότητα διὰ τὴν μέλλουσαν εὐτυχίαν μας. Ἐξ χιλιάδες ἀσκέρι
ἦλθεν εἰς Κίσαμον, ἀρματωμένον μόνον, ἦσαν καὶ 1100 τουφέκια εἰς
τὸ καράβι, πόσα μονετσιὰ θέλουν. Οἱ Τούρκοι ὅλοι ἐμβῆκαν εἰς τοὺς
Πύργους καὶ μονημερὶς ἐκάησαν ἀναριθμητὰ φυσέκια, ἐκ πρώτης ἡμέ-
ρας ζητοῦν μονετσιόνης οἱ Καπειαναῖο καὶ ποῦ εἶναι, γράφομεν, στέλ-
λομεν καὶ ἰδοὺ ὅπου μᾶς στέλλετε εἰς τὴν Σούγιαν 10 χιλ. ὁμορφον
ἱμιτάτη καὶ καλὴ ἐλπίδα, ἃ ἂν ἦταν στεπανὲς ἀρκετός, εἰς μίαν ἡ-
μέραν ἐχαλοῦσαν καὶ ἐκαίγοντο ὅλοι οἱ πύργοι τῆς Κισσάμου, τῶρα
φυλάγουν οἱ κακορίζικοι στρατιῶται μὲ γυμνά τὰ τουφέκια καὶ
οἱ ἐχθροὶ ὅταν θέλουν ἐβγαίνουν καὶ τοὺς γιουργιάρουν καὶ
περνοῦν πατούλιες—πατούλιες εἰς τὴν χώραν. Τὶ νὰ κάωμεν, τὸ ἀ-
σκέρι ἦλθεν ὀρεξάτον, τὸ ἀσκέρι ἐμπήχτηκε τόσον ὥστε τοῦ ἐνός ὁ
ἀδελφός ἐσκοτώνετο καὶ ὁ ἄλλος χωρὶς καὶ νὰ φροντίση νὰ τὸν
θάψῃ ὀρμᾶ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ μὲ ἀπαραδειγματίστον ἀνδρείαν καὶ
γεναιότητα, τί νὰ κάωσι δὲ χωρὶς στεπανέ, ἡ ψυχὴ τοῦ στρατιώ-
του εἶναι τὰ μονετσιὰ, οἱ ὀργανίζοντες αὐτὴν τὴν μεγίστην ἐκστρα-
τείαν ἔλαβον τόσῃν πρόνοιαν, ὥστε μῆτε μίαν ἡμέραν δὲν εἶχον
νὰ πολεμοῦν. Τόσος δρόμος, τέτοιος καιρὸς, τοιαύτην ἐτοιμασίαν
ἤθελε; ἄχ πάλιν, ἐστείλετε δέκα χιλιάδες φυσέκια νὰ πάρῃ ὁ κα-
θεὶς ἀπὸ ἓνα, τὶ διάβολον τὰ φυλάγετε. πὼς ἂν δὲν μᾶς στείλετε
μπαρούτι καὶ ἐδῶ τὰ φαμπρικάρομεν, εὔγε καὶ ὑπερεῦγε, ἐκαρτε-
ρούσαμεν νὰ δεῖξωμεν καὶ ἐδῶ τὴν ἐπιμέλειάν μας καὶ πρόνοιαν.
δοξασμένος ὁ θεὸς ὁποῦ κάνει καὶ κινεῖ τὴν στρατιάν μας ταύτην
καὶ χαρίζει μας τὴν νίκην εἰς τὰ ἄρματά μας, ἀλλέως εἴμεθα χα-
μένοι. Δὲν ἔχομεν νοῦν μῆτε ἠξεύρομεν τί νὰ σας πρωτογράψωμεν,
στεπανέ νὰ μᾶς προφθάσετε καὶ ὅπως θέλετε στείλετέ τον, ὅσοι καὶ
ἂν εἶναι εἰς τὸ Λουτρόν κατωμερῖτες, ἄνδρες, γυναῖκες, ὅλους τοὺς
φορτώσετε καὶ διὰ τὸν θεὸν νὰ προφθάσουν. Ἡ Κίσαμος ἐπάστρε-
ψεν. δὲν εἶναι τούρκοι παρὰ εἰς τὸ Καστέλλι μόνον καὶ εἰς ἓνα—δυσὸ
πύργους. Τὸ ἀσκέρι πρέπει νὰ εἶναι καὶ εἰς τὰ Σελινιώτικα κτυπη-
μένον, τί θεὸς νὰ γενῆ ὅμως ἀπὸ μονετσιὰ, δὲν ἠξεύρομεν. ὁ θεὸς νὰ
φωτίσῃ εἰς τὸ καλόν.

Προεγράψαμεν οἱ Παραστάται νὰ ἔλθουν ἐδῶ ἐξ ἀποφάσεως
καὶ τοὺς περιμένομεν μὲ πρῶτον καλὸν καιρὸν ἐξάπαντος, ἔχοντες
μαζύ τους καὶ τὸν Δημήτριον Παρδαλάκην διὰ γραμματικόν τους.

Χθὲς ἐπίασαν οἱ ποστάδες εἰς τὸν Πλατανιά 26 Τούρκους
καὶ τὰ γυναικόπαιδὰ των, ἄλλους ἐσκότωσαν, ἄλλους φυλάττουσιν
ἄλλους θὰ κάωμεν τράμπα κλ. παντοῦ ἔχουν πιασμένους πολ-
λοὺς, θὰ εἶναι θέλει καὶ σκοτωμένοι ἢ καὶ καημένοι ὑπὲρ τοὺς 600
καὶ ὅσους μόνον ἔχομεν καταγραφὴν, οἱ δὲ βαρυσμένοι καὶ φευγᾶ-

τοι. δὲν τοὺς ἡξεύρομεν, ἐλπίζομεν εἰς τὸν θεὸν ἐλευθερωμένες εἶ-
ναι αἱ ἐπαρχίαι αὐταὶ μόνον μονεσιὰ. Περί καραβίων ὅπου εἶναι
αὐτοῦ με βί^υ θά σὰς γράψωμεν διὰ νὰ εἴμεθα πλέον ἤσυχοι.

Οἱ παραστάται νὰ φθάσουν τὸ γληγορώτερον με ὅσο στεπανὲ
ἡμποροῦν.

Ἐγινάινετε

τῆ 11 Φεβρουαρίου 1823, Γωνιά. (1)

Ἡ γενικὴ Καγγελάρια τῆς Κρήτης
Λουτρῶ τῆ 15 Φεβρουαρίου 1823

Διὰ ἴσον ἀπαράλλακτον τοῦ πρωτοτύπου
Δημήτριος Φλαμπουριάρης Καγκελάριος.

(47)

Ἐπιστολὴ Ἐμμ. Τομπάζη πρὸς τοὺς ἐν Ἄστρει παραστάτας
τῆς Κρήτης, σχετικὴ με τὴν κάθοδον τοῦ πρώτου εἰς Κρήτην πρὸς
ναυτικὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἀγῶνος.

Διπλοῦν φ. χάρτου με ὑδατίνας γραμμάς διαστάσεων 21.31 Τὸ
κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας χρησιμοποιο-
ηθείσης πρὸς φακέλωσιν: «Τοῖς φιλεγενηστάτοις κυρίοις παραστάταις τῆς
Νήσου Κρήτης εἰς Ἄστρον». Ἀντιστρόφως δὲ καὶ δι' ἄλλης χειρὸς : «εἰς
ταῖς 28: Μαρτίου ἐλήφθη καὶ ἀπετάθημεν εἰς τοὺς Κους . . . εἰς ταῖς 31»:
Διὰ τρίτης δὲ χειρὸς: «Τοῦ Μανουὴλ Τομπάζη ἐξ Ὑδρας, τῆ 26ῃ Μαρ-
τίου 1823».

Φιλογενέστατοι κύριοι Προστάται τῆς Νήσου Κρήτης

Ὑδρα τῆ 26 Μαρτίου 1823.

Χθὲς ἀπεφασίσσαμεν νὰ ἔλθωμεν διὰ τὰ αὐτοῦ με τοὺς ἐδικούς
σας, διὰ τὸ ὅποιον ὠμιλήσαμεν καὶ εἰς τὸ κοινόν μας καθὼς καὶ διὰ

(1) Σημ. Μετὰ τὴν μάχην τοῦ Θερύσου (Ἰούλιος 1821) καὶ τὴν κατὰ
τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου κατάληψιν ὑπὸ τῶν Τούρκων τοῦ Ἀποκορώνου, οἱ
τελευταῖοι ἐτράπησαν εὐθὺς πρὸς ἐκκαθάρισιν τῆς Ἐπαρχίας Σφακιῶν (29
Αὐγούστου 1821), ἥτις ἐθεωρεῖτο ὅτι ἀπετέλει τὴν σπουδαιότεραν ἐπανα-
στατικὴν ἐστίν. Παρὰ προσδοκίαν οὐδεμίαν σχεδὸν συνήντησαν ἀντίστα-
σιν καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν ἀπὸ Κράτης μέχρι Φραγκοκαστέλλου. Δικαί-
ως ὅθεν ἐγεννήθη παρ' αὐτοῖς ἡ ἐντύπωσις περὶ ὀλοσχεροῦς ἐν Κρήτῃ κα-
ταστολῆς τῆς ἐπαναστάσεως, ὅπως καὶ πράγματι οἱ Τούρκοι διεκήρυξαν
εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκ ταύτης ἐπάνοδον (15 Σηρίου). Πλὴν τὰ πράγματ' αὐτὰ δὲν
εἶχον οὕτως. Οἱ ἐπαναστατικοὶ πυρῆνες ἐν τῷ ἄμα ἀνασυνεκροτήθησαν εἰς
Ἀποκόρωναν, Μαλλάξαν καὶ ἄλλαχοῦ, ὁμάδες δ' ἐβελοντῶν ἀφίχθεισαι ἐξ
Ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος ἀνεζωπύρησαν τὴν ἐπανάστασιν πανταχόθεν, ὥστε
ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἔχουν καὶ πάλιν περιορισθῆ οἱ Τούρκοι εἰς τὰ φρούρια
Χανίων καὶ Σούδας. Τὰ Σφακιά καὶ ὁ Ἀποκόρωνας καὶ τὰ ὄρεινά τῆς Κυ-
δωνίας κατέστησαν πάλιν ἐλευθεραὶ περιοχαί, ὅπου οἱ ἐπαναστάται ἐκι-
νοῦντο καὶ ἔδρων ἐλευθέρως.

Ἐν τῷ μεταξύ ἀφίκετο ἐκ Σπετσῶν, ὅπου εἶχε μεταβῆ δι' ἀποστο-
λὴν πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἀγῶνος ἐκ θαλάσσης, ὁ Νεόφυτος Οἰκόμενος (8)βρι-
ος 1821) καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ διορισθεὶς παρὰ τῆς ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως

δσα ἡ χρεῖα τὸ ἑκαλοῦσε, μοὶ εἶπον ὅτι δὲν πρέπει νὰ πάρωμεν τὰ καράβια μας εἰς τὴν Κρήτην, ἐπειδὴ καὶ χρειάζονται διὰ τὸν στόλον, ἀλλὰ νὰ ρίψωμεν κλῆρον, καὶ ὁποῖων τύχῳσι νὰ ὑπάγωσιν εἰς Κρήτην, ἐγὼ τοὺς ἀπεκρίθην ὅτι θέλω ἀκολουθήσω τοῦτο μετὰ χαρᾶς, διὰ τὴν ἡσυχίαν τῆς πατρίδος, πλὴν νὰ μοὶ δοθῇ ὀλίγη διαωρία, διὰ νὰ ἔλθω νὰ σᾶς ὁμιλήσω, καὶ νὰ συσχεφθῶμεν περὶ τοῦ μισθοῦ τούτων τῶν πλοίων, τὸ ὁποῖον καὶ ἐδέχθησαν. Σήμερον ἐπῆγα εἰς τὸ κοινὸν νὰ ζητήσω ἕν γράμμα, τότε μοὶ εἶπον οἱ συνδόνελοι μου οἰκοκυραῖοι ὅτι μὲ τὴν ἀναχώρησίν μου ὑστερεῖται ἡ πατρίς, καὶ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ παρευρεθῶ ἐδῶ διὰ τὴν ἔκπλευσιν τῶν πλοίων. Ἐγὼ δὲ τοὺς ἀπεκρίθην ὅτι εἶναι χρέος μου νὰ εἰδοποιήσω τοὺς ἀδελφούς Κρήτας, καὶ εἶπέτε ἂν μὲ ἀφίνετε ἢ ὄχι διὰ νὰ πάρουν οἱ ἄνθρωποι μέτρα ὅτι περιμένοντάς με, ὁ τόπος τους στερεῖται ἀπὸ Διοίκησιν, τότε μοὶ ἀπεκρίθησαν ὅτι ἅς λάβουν ὀλίγην ὑπομονὴν ἕως νὰ στερεωθῇ ἡ Διοίκησις καὶ τότε ἅς δώσουν ἀναφορὰν νὰ σᾶς ζητήσουν. Ὡμίλησα λοιπὸν ὅλα αὐτὰ πρὸς τοὺς κυρίους συναδελφούς Παπαδάκην καὶ Χατζῆν, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται αὐτοῦ νὰ σᾶς

Ἑλλάδος γενικὸς ἑπαρχος Κρήτης Ἄφεντούλης, οἷτινες παρέσχον ἐνθουσιώδεις βιαβεβαιώσεις περὶ ταχείας ἐνισχύσεως τοῦ ἀγῶνος. Οὕτω διέφρυσεν ὁ πρῶτος ἔτος τῆς ἐπαναστάσεως ἐν Κρήτῃ, ἐν μέσῳ ἐπιτυχιῶν, ἀπογοητεύσεων καὶ ἐλπίδων πολλῶν.

Κατὰ Φεβρουάριον τοῦ ἐπομένου ἔτους (1822) ἀφίκετο εἰς Κρήτην ὁ Γάλλος στρατηγὸς καὶ φιλέλληνας Βαλέστρας, ὁ ὁποῖος ἐτράπη πρὸς Ρέθυμον, κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ ὁποῖου καὶ ἐφονεύθη, τὸν δὲ Ἄπριλιον κατέφθασεν εἰς Ἀρμένους ἀπεσταλμένος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς πολιτικὴν ὀργάνωσιν τῆς Κρήτης ὁ Πέτρος Ὀμηρίδης. Ἐξ ἀντιθέτου ἀπεβιάσθησαν εἰς Σούδαν (78 Μαΐου) 10 χιλ. Ἀλβανοὶ ὑπὸ τὸν Χασάν Πασᾶν. Ἐκτοτε αἱ ἐχθροπραξίαι ἐπανεληφθησαν ἐντονώτεροι, ἰδίᾳ περὶ τὰ φρουρία Χανίων καὶ Σούδας, τὴν Μαλάζαν, τὰ Κιραμεῖα καὶ τὸν Ἀποκόρωναν, μέχρι τοῦ Νοεμβρίου 1822, ὅτε ἀποκρηυχθεὶς παρὰ τῶν Κρητῶν δι' ἀτασθαλίαν περὶ τὴν Διοίκησιν, ἀνεκλήθη ἐκ Κρήτης ὁ Ἄφεντούλης.

Τοῦτον ἀπομακρυνθέντα διεδέχθη προσωρινῶς εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Κρήτης ὁ μέχρι τοῦδε Γεν. Γραμματεὺς Νεόφυτος Οἰκονόμος, πρωτοβουλία τοῦ ὁποῖου ἐγένετο ἡ κατὰ τῆς Κισάμου ἐκστρατεία. Ταύτην ἀπήτησε τὸ συμφέρον τῆς ἐπαναστάσεως, ὑπεδείχθη δὲ καὶ δι' ἀναφορᾶς τῶν κατόικων Ἀποκορώνου πρὸς διεύρυσιν τῆς ἐλευθέρως περιοχῆς καὶ ἀνεωτέραν ἐκ τούτου διαμονὴν τῶν ἐπαναστατῶν καὶ γυναικοπαίδων, ἅτινα εἶχον εἰσερεύσει ἐκεῖ ἐκ τῶν πεδινῶν περιοχῶν. Τότε καὶ ἡ Διοίκησις μετὰ τοῦ Οἰκονόμου μετεστάθμισεν ἐξ Ἀποκορώνου εἰς Γωνιάν (Κολυμβάρι), ὁμάδες δὲ πολεμιστῶν ἐκ Κισάμου καὶ ἄλλων περιοχῶν προσέβησαν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν φρουρίων Κισάμου καὶ Γραμβούσης, συνεπικουρούντων ἐκ θαλάσσης καὶ δύο πλοίων ὑπὸ τὸν Παρασκευᾶν Σάμιον. Ἡ κατάληψις ὁμῶς τούτων δὲν ἐπραγματοποιήθη κατὰ τὴν περίοδον αὐτήν, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἕνεκα ἑλλειψέως πολεμοφοδίων καὶ στρατιωτικῆς ὀργανώσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἕνεκα τοῦ ἐπισυμβάντος θανάτου τῶν ἀρχηγῶν Σήφακα καὶ Μανώλη Πρωτοπαπαδάκη Ταύτην τοῦ φρουρίου καστελλίου ἐπραγματοποιήσεν ὁ κατὰ τὴν 19 Μαΐου 1823 καταπλεύσας μετ' 700 ἑσπελοντῶν νεῶς ἀρμοστής τῆς Κρήτης Ἐμμανουὴλ Τομπιάκης, ὁστις ἀποβιβασθεὶς κατευθεῖαν εἰς τὸν κόλπον Κισάμου ἠνάγκασε τὴν φρουρὰν τοῦ Καστελλίου νὰ συνθηκολογήσῃ μετὰ πέντε ἡμέρας (24 Μαΐου) καὶ νὰ ἀπέλθῃ εἰς Χανιά. Τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς Κισάμου ἐπικολούθησεν ἐντὸς ὀλίγου καὶ ἡ ἐκκαθάρισις τῆς ἐπαρχίας Σελίνου, οὕτω δὲ, μέχρι τέλους τῆς ἀνοιξεως, ὀλόκληρος ὁ νομὸς Χανίων (καὶ Ρεθύμνης) πλὴν τῶν φρουρίων Γραμβούσης, Χανίων καὶ Ρεθύμνης εὐρίσκετο εἰς χεῖρας τῶν ἐπαναστατῶν.

πληροφορήσουν διά όλα τὰ πάντα, καὶ οἱ ὅποιοι θέλουν σὰς παραστήσουν ὡς ἐγνώρισαν τὰς τοιαύτας ἱντριγγας. Μὴν στοχασθῆτε ὅμως ἀδελφοὶ τὸ ἐναντίον διὰ ἡ ἀπόφασίς μου εἶναι στερεά, ἔζησα ὅμως ἕως τώρα μὲ τὴν τιμὴν καὶ θέλω νὰ εἶναι μὲ τὴν θέλησιν τῆς Πατρίδος.

Ἄν στοχάζησθε ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάγῃ ἡ γολέτα κατὰ τὸ παρὸν πρὸς ἐμπύχωσιν τοῦ λαοῦ γράψτε μοι καὶ ἀμέσως τὴν ἐτοιμάζω. μάλιστα τώρα ἐδιώρισα 150 καντάρια ψωμί διὰ νὰ τὸ ἔχωμεν ἔτοιμον ὅτι, καθὼς βλέπω, εἰς τὴν Κρήτην θέλομεν ἔχομεν δυσκολίαν εἰς τοῦτο καὶ ὅταν πηγαίνῃ ἡ γολέτα τὸ ξεφορτώνει ἢ εἰς τὴν κυρίαν Γωνίαν ἢ εἰς τὸ Λουτρόν διὰ νὰ τὸ ἔχωμεν. Ἡ πάλιν πέρνει ἡ γολέτα ὅσον χρειάζεται καὶ τὸ ρέστον νὰ βαστοῦμεν διὰ τὰ ἄλλα καράβια ὅπου θὰ πάρωμεν καὶ νὰ ἔχω τὴν περί τούτων ἀπόκρισιν.

Ὅταν λοιπὸν ἴδῃτε ὅτι ἡ Διοίκησις στερεώνεται κάμτε τὴν ἀναφορὰν καὶ ἡ διοίκησις ἄς διορίσῃ τὴν πατρίδα καὶ ἐμὲ διὰ νὰ μὴν τὸ ζητήσω πλέον ἐγώ, ὅτι τοῦτο πειράζει τὴν ὑπόληψίν μου, καὶ στοχασθῆτε νὰ κάμῃτε τὰ πρέποντα πρὸς τοῦτο, διὰ νὰ κατορθωθῇ μὲ τὸν πολιτικώτερον καὶ ἡσυχαστικώτερον τρόπον, ὅπου καὶ τὸ ὄφελος τῆς πατρίδος σας νὰ γένη καὶ ἐγὼ νὰ ἠμπορέσω νὰ τὸ κατορθώσω χωρὶς νὰ προσκρούσω τὸ παραμικρὸν εἰς τὴν πατρίδα μου, καὶ δώσω ὕλην σκαδάλου, τὸ ὅποιον δὲν δέχομαι ὡς προεῖπα ὅτι εἶμαι ἀμετάθετος εἰς τὴν γνώμην μου, καὶ εἰς τὴν κλίσιν ὅπου ἔδειξα πρὸς τὴν πατρίδα σας Κρήτην, ἀγαπῶ ὅμως νὰ τὴν βάλω εἰς πρᾶξιν μὲ τὸν πλέον φρόνιμον καὶ εἰρηνικὸν τρόπον διὰ νὰ κατευσδοῦνται τὰ πάντα καλῶς καὶ εἰρηνικῶς. Σὰς ἀσπάζομαι ἀδελφικῶς, καὶ σὰς ἐπεύχομαι τὸ αἴσιον καὶ ποθεινὸν τέλος. Ὁ πατριώτης—
Μανώλης Τουμπάζης.

(48)

Οἱ πρόκριτοι Λουτροῦ πρὸς τοὺς παραστάτας τῆς Κρήτης περὶ τῆς πολεμικῆς καταστάσεως ἐν Κρήτῃ καὶ δυσχερείας εἰς τὴν διάθεσιν τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐλαίου.

Διπλοῦν φ. χάριτος μὲ ὑδατίνας γραμμὰς καὶ ὑδάτινα γράμματα (ULGRAN MASSO) διαστάσεων 21. 31. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων, κλείνεται διὰ μαύρης σφαιρίδος μὲ μονόγραμμα Κ. καλλιγραφίας κεφαλαίων καὶ χρονολ. 1823, ἀνυπόγραφον. Ἐπὶ τελευταίας σελίδος χρησιμοποιηθείσης πρὸς φωκέλωσιν δι' ἄλλης χειρὸς ἐγγραμμάτου: «Πρὸς τοὺς κυρίους παραστάτας τῆς Κρήτης πρὸς τὴν Σεβαστὴν Βουλὴν εἰς Πελοπόννησον». Διὰ τρίτης χειρὸς: «εἰς τὰς 4: ἀπριλίου ἐλήφθη διὰ τοῦ Κου Τομπάζη, καὶ ἀπεκρίθημεν εἰς τὰς 5: διὰ τοῦ ἴδιου. τῶν προκρίτων Κρήτης ἐκ Λουτροῦ 28 Μαρτίου 1823». Ὑπάρχει ἄριστα διατηρημένη σφραγὶς ἐξ ἐρυθροῦ Ἰσπαν. κηροῦ μὲ μονογράμματα εἰς σχῆμα σταυροῦ I—F (καθέτως) G—F (ὀριζοντίως).

Κύριοι παραστάται χαίρετε,

Λουτρῷ τῇ 28 Μαρτίου 1823

Καί εἰς τὰς 19 τρέχοντος μὲ τὸν караβοκὴρ Ἀναστασοφραγκιά Σπετσιώτῃ σὰς ἐγράψαμεν· παρὰ τοῦ γενικοῦ ἐπάρχου ἐμάθαμεν τὸ αὐτοῦ ἀριβόν σας καὶ ἐχαρήκαμεν, τὸν εὐχαριστοῦμεν κατὰ πολλὰ διὰ τὴν προσπάθεισιν κάνει εἰς τὸ νὰ μᾶς προμηθεύσῃ ζωοτροφίας, πρὸ δυὸ ἡμέρας ἔφθασεν ὁ κύριος Σκαραμάγκας χημικός ἀπὸ Σύρα μὲ ἓν καράβι Σπέτσικο καὶ 1100 ἀρτέπια σιτάρι καὶ 200 φακὴ, τὸ μὲν σιτάρι ἀποφάσιστο, τὴν δὲ φακὴ εἰς τοὺς παράδες 12. Ἐφθασεν καὶ ὁ Μοσχονᾶς εἰς Πλατανιά μὲ τὴν Ὑδραϊκὴν γαλέτα. ἀπὸ τροφᾶς πηγαίνομεν καλά, πάσχομεν ὅμως ἀπὸ ἄλλο σχεδὸν δυνατότερον, δηλαδὴ ἀπὸ ἔλλειψιν ἀγοραστοῦ λαδιοῦ. ἔδω καὶ εἰς τὰ Σωακιά εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀμμότσα περιίτου τῶν 6000 μυστᾶτων καὶ ποιὸς τὸ τηρᾶ. Κλαῖνε βουνά, ἀναστενάζουσι οἱ δυστυχεῖς χωριάτες καὶ μὴν ἔχοντας τόπο τὸ γυρίζουν ὀπίσω, 4 καὶ 5 ἡμερῶν δρόμο, κλαίοντες καὶ ὀδύροντες. Εἰς τὸν Πλατανιᾶν φορτώνουσι τὰ καράβια εἰς 4 καὶ 6 ἡμέρας διὰ ὄσην ποσότητα καὶ ἂν βάλουν. Τὸ χαρτὶ νὰ μᾶς προφθάσῃτε τὸ συντομώτερον. Ὁ Μπονὲς φορτώνει εἰς τὰ Λαφονήσα καὶ ὁ Κύριος Ξένος εἰς ἅγιον Σῶζων, ἓνα Σπετσιώτικο καὶ ἓνα ψαριανὸ καράβι πολιορκοῦσι τὴν Γεράπετρο καὶ Στεία μὲ πληρωμὴν 12 χιλ. ὀκάδων λάδι τὸ μῆνα εἰς τὰ δυὸ καὶ αὐτὸ ἐγένηκεν διὰ νὰ ἐμποδίζουσι τοὺς ζαερέδες τῶν Τουρκῶν, ὁ χασάνης ἀκολουθεῖ νὰ κάθεται εἰς τὸ Καινούριο χωριό, οἱ Μεσσαρηῆτες, Αἰθιοπῆτες καὶ λοιποὶ συναζονται μὲ μεγάλην ὑπομονὴν διὰ νὰ τὸν κτυπήσουσι. εἰς μίαν μικρὰν μάχην στίς 19, πλησίον τῶν ἐννιά χωριῶν ἐφονεύθησαν ἐχθροὶ 10. Εἰς ταύτην ἐφονεύθη καὶ ὁ Ἰωάννης Παπαπολάκης. Ἀπέθαναν καὶ οἱ δύο 500αρχοὶ Κωνσταντουδάκης (1) καὶ Ἐμμανουὴλ Ἀναγνώστου.

Ἄλλοι μᾶς εἴμεθα καλά

Ταῦτα καὶ ὑγιαίνετε

Οἱ Πρόκριτοι τοῦ λουτροῦ.

(Τ. Σ.)

(49)

Ἀπόδειξις Παναγιώτου Χατζῆ Ἀντωνίου τοῦ ἐκ Μιτυλήνης περὶ ἀπολήψεως ἐκ τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν γρσο. 495 διὰ ἀποζημιώσιν τῶν ἐν Κρήτῃ ξένων στρατιωτῶν.

Διπλοῦν φ. χάρτου διαστ. 16.22 μετὰ ὕδατινῶν γραμμῶν καὶ σήματος ἐργοστασίου μὲ τὰς λέξεις «GIOVANNI CHEGCHI». Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας δι' ἄλλης χειρὸς: «ὁμολογία τοῦ Παναγιώτου Μιτυληναίου τῶν 485: γρσο. ὅπου ἔλαβεν εἰς Ἄστρον διὰ τοὺς ξένους στρατιώτας.

Ἐν Ἄστρῳ τῇ 19 Ἀπριλίου 1823»

Ἐλάβομεν ἀπὸ τὸν ἐξοχώτατον Μινίστρον τοῦ Πολέμου Κύ-

(1) Σήφιακας

ριον Ἰωάννην Κωλέτζην διὰ λογαριασμόν τῶν ἐκδουλεύσεων μας εἰς Κρήτην γρόσια τετρακόσια ἐνενήκοντα πέντε, ἥτοι γρ. 495: καὶ εἰς ἔνδειξιν ὑποφαινόμεθα.

Ἐν Ἀστρει τῇ 19 Ἀπριλίου 1823

Παναγιώτης Χατζηναντινίου ἔλαβε διὰ τοὺς στρατιώτας τῆς Κρήτης ξένους τὰ ἄνωθεν.

(50)

Οἱ πρόκριτοι Σφακιῶν καὶ Λουτροῦ πρὸς τὸν Ν. Οἰκονόμου γενικὸν γραμματέα τῆς Γεν. Δ. Κρήτης εἰς Γωνιάν, ἀναφέροντες ἐπικειμένην τὴν ἐπίθεσιν τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου κατὰ τῆς Κρήτης.

Ἄπλοῦν φ. χάρτου διαστ. 20. 29 μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν. Τὸ κείμενον ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν σελίδων. Εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐγγράφου διὰ χειρὸς Οἰκονόμου «τῇ 21 Ἀπριλίου 1823: Γωνιά, ὅτι ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ, ὁ Γ: Γραμματεὺς Ν. Οἰκονόμου. Παραπλεύρως κυκλικὴ σφραγὶς μετὰ τὰ γράμματα «ΣΦΡΑΓΙΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΡΗΤΗΣ 1821». Εἰς τὸ κέντρον σταυρὸς πλακισούμενος ὑπὸ σφάνου. Καθέτως διὰ τρίτης χειρὸς: «ἀπὸ Προκρίτους Σφακιῶν ἀπὸ Κρήτην τὴν 21 Ἀπριλίου, εἰς Τριπολιτζάν τὴν 3 Μαΐου 1823. ἀριθ. 1». Δι' ἐτέρας δὲ πάλιν χειρὸς: «περὶ ἀποστολῆς ἐκ Κρήτης εἰς Ὑδραν ἐπιτήδες πλοίου ἵνα εἰδοποιήσῃ τὸν Γ. ἑπαρχον καὶ τὴν Διοίκησιν νὰ κινήσῃ ὅσον τάχιστα ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐπαπειλουμένης τῆς Κρήτης ἀπὸ τὴν εἰσβολὴν τοῦ ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ ἐχθρικοῦ στόλου».

Πρὸς τὸν Πανοσιολογιώτατον Κ. Ν. Οἰκονόμον

Ἐν Λουτροῦ τῇ 20 Ἀπριλίου 1823

Σᾶς εἰδοποιούμεν ὅτι προχθὲς ἦλθεν ἐν καράβι ἀγγλικὸν μεσιτάρι ἀπὸ Ἀλεξάνδρειαν διὰ 18 ἡμέρας. Χθὲς τὸ βράδου ἦλθεν καὶ ἕτερον διὰ 15 ἡμέρας μετὰ κριθάρι καὶ σιτάρι ὁμοῦ καὶ εἰς ἀπεσταλμένους ἐπιτήδες ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ Γραικοὺς διὰ νὰ μᾶς εἰδοποιήσῃ τὴν ἔφοδον τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου. Μᾶς λέγει λοιπὸν, ὅτι ἦσαν 30 καράβια τούρκικα, 20 τζιρίμια καὶ σακολέβες ὁμοῦ καὶ 15 εὐρωπαϊκά μετὰ ζωοτροφίας καὶ ἕως 4 ἢ 5 χιλιάδες στρατεύματα, ἔτοιμον νὰ ἐκπλεύσῃ διὰ Κρήτην, ἀμα ἔλθῃ εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὁ Πασᾶς. Ὅθεν διὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἀμα λάβετε τὸ παρόν μας νὰ ἐκπλεύσῃ ἐν ἐπιτήδες πλεούμενον πληρώνοντές το διὰ Ὑδραν γράφοντες τοῦ Γ. ἑπαρχου, τῆς νεοσυσταθείσης Βουλῆς καὶ τῶν Παραστατῶν, νὰ ἐκπλεύσῃ ὅσο τὸ δυνατόν ὁ Ἑλληνικὸς στόλος, στοχασθῆτε ὅτι μᾶς πολεμοῦν διάφορος κακὴ ἀναρχία, ἀνυποταγὴ στρατιωτῶν, πανώλη καὶ ὁ κακὸς ἐχθρὸς. Ἐχθὲς ὀλίγον ἔλειψε νὰ κατασκοτωθοῦμε, μετὰ τὸ νὰ ἐπετέθησαν μερικοὶ ρέμπελοι καὶ ἄτακτοι καὶ ἔλεγον τὰ ἐξ ἀμάξης ἐναντίον τῶν Καντζιλιέρηδων, καὶ ἐκτὸς τούτου ἐτόλμησαν καὶ ἐπάτησαν καὶ τὴν Κάσαν τῆς Πατρίδος καὶ ἤρπασαν μίαν ποσότητα ἰκανῶν ταλλάρων.

Εἰς τὰ Καστρινὰ διόλου στρατεύματα δὲν εὐρίσκονται καὶ προβλέπομεν τέλειον ἀφανισμόν, ἔάν καὶ ὁ Γ. Ἐπαρχος καὶ ὁ Ἐλληνικὸς στόλος δὲν προφθάσῃ. Ὅθεν αὖθις σᾶς συνιστῶμεν νὰ ἐξαποστείτετε τὸ πλεούμενον, γράφοντες τὰ χρειώδη, πλὴν ὄχι κεκρυμμένως.

Οἱ Πρόκριτοι Σφακιῶν καὶ Λουτροῦ.

(51)

Ἐπιστολὴ Ἐμανουὴλ Τομπάζη ἐξ Ὑδρας πρὸς τοὺς παραστάτας τῆς Κρήτης εἰς Τρίπολιν, συνιστῶντος ἀποστολὴν πολεμιστῶν πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν κατοίκων καὶ τάκτοποίησιν τῶν ἐν Κρήτῃ πραγμάτων κατὰ τὸν προσφορώτερον τρόπον.

Διπλοῦν φ. λεπτοῦ χάρτου διαστ. 21.25 Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ τῆς τελευταίας χρησιμοποιηθείσης πρὸς φακέλουςιν: «Τοῖς φιλογενεστάτοις κυρίοις Παραστάταις τῆς νήσου Κρήτης — εἰς Τριπολιτῆζαν» Παραπεύρως δὲ καὶ δι' ἄλλης χειρὸς: «Μανουὴλ Τομπάζης, ἀπὸ Ὑδραν τὴν 27 Ἀπριλίου, εἰς Τριπολιτῆζαν 1823 3 μαίου ἀπόκρισις. 1823 ἀρ. 2». Διὰ ἄλλης πάλιν χειρὸς: «Εἰδοποιητικὸν ἵνα ἐπιταχύνωσι τὴν εἰς Κρήτην ἀποστολὴν πλειοτέρων ἀνθρώπων, πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν κατοίκων καὶ κατὰ τοῦ ἐπαπειλουμένου εἰς αὐτοὺς κινδύνου ἐκ τοῦ ἐχθροῦ. Ἰχνη ἐρυθρᾶς σφραγίδος.

Φιλογενεστάτοι κύριοι Παραστάται τῆς Νήσου Κρήτης ἀσπάζομαι σᾶς:

Χθὲς ἦλθεν καίκι ἀπὸ Κρήτην καὶ ἔμαθον ὅτι ἡ πανώλης ἐξακολουθεῖ, ὁμοίως καὶ τὴν ἐκεῖ ἀκαταστασίαν καὶ φόβον, διὰ τοῦτο σᾶς εἰδοποιῶ ὅτι εἶναι χρεῖα νὰ προβλεφθῶσιν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότεροι ἄνθρωποι, διὰ νὰ ἤμποροῦμεν καὶ τοὺς ἐκεῖ νὰ ἐνθαρρύνωμεν, καὶ τὰ πράγματα νὰ εὐτακτήσωμεν, ὡς σᾶς εἶναι γνωστόν, κατὰ τὴν περίστασιν ὅπου τώρα εὐρίσκεται ἡ πατρίς· ὅθεν καὶ δὲν ἐκτείνωμαι περισσότερον ἀφίνοντάς σας νὰ κάμητε τὰ πρέποντα, καθὼς γνωρίζετε καλύτερα· ἐγὼ χθὲς καὶ προχθὲς σᾶς ἐδηλοποίησα τὰ χρειώδη. Ὅμοίως καὶ διὰ τὰ ὅσα γράφω πρὸς τὸν Πρίγκιπα Μαυροκορδάτον μὲ τὰς αὐτάς εὐκαιρίας. ὅθεν σᾶς ἀσπάζομαι καὶ μένω.

Ὑδρα τῆ 27 Ἀπριλίου 1823

Μανώλης Τομπάζης

(52)

Ἐπιστολὴ Γεωργίου Μοσχονᾶ ἐξ Ὑδρας, ὅπου εὐρίσκεται ἀπεσταλμένος ἐκ Κρήτης, πρὸς τὸν Γεν. Ἐπαρχον Κρήτης καὶ τοὺς φροντιστάς, ἵνα μεσιτεύσωσι διὰ τὴν κάθοδον τοῦ Ἐμμαν. Τομπάζη ὡς

ἐπάρχου τῆς Κρήτης, τὸ ταχύτερον.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὕδατινων γοιμμῶν καὶ σήματος ἐργοστασίου χάρτου «CASPAR RIBAS» διαστασ. 21. 31. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ τῆς τελευταίας: «τοῦ γεωργάκη παπαδάκη κρητικῶ». Δι' ἄλλης χειρὸς δὲ: «τοῦ Κυρίου Γεωργίου Μοσχονᾶ ἀπεστάλη ἐξ ὕδρας τὴν 29: Ἀπριλί ν. ἐλήφθη εἰς Τριπολιζάν 3 Μαΐου. Διὰ χειρὸς δὲ Μ. Π.: «τοῦ Γεωργίου Μοσχονᾶ, ἐξ ὕδρας τῇ 30 Ἀπριλίου 1823, ἀπεσταλμένου ἐκ Κρήτης μετὰ γράμματα ἐκεῖσε πρὸς τὴν Διοίκησιν καὶ τοὺς βουλευτὰς τῆς Κρήτης ἵνα ἐπιταχύνωσι τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Μ. Τομπάζη ὡς ἐπάρχου Κρήτης πρὸς τὰ ἐκεῖσε, κινδυνευούσης ἐκ τῆς ἀναρχίας τῆς πατρίδος κ. λ.» Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία.

Φιλογενέστατοι Κύριοι

ἡ μεγαλοτάτη ἀνάγγυη τῆς πατρίδος μας μετὰ ὑπεχρέωσεν νὰ μισεύσω ἀπὸ ἐκῆ εἰς τὰς 23 τούτου μετὰ τὴν γαλιότα διὰ ἐδῶ συντροφευμένος μετὰ γράμματα παρὰ τοῦ ἀγίου Οἰκονόμου μας πρὸς τὸν ἐξοχότατον Γ. ἐπαρχόν μας καὶ πρὸς τὴν ευγενεῖαν σας. ἡ βάση τοῦ ἐρχομοῦ μου δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ μόνον ὅτι ἡ ἀκαταστασία τῆς Πατρίδος μας ἐκατίντησεν εἰς τὸ ἐπάτηρο καὶ δὲν εἶναι ἄλλο τὸ ἱατρικὸν παρὰ ἡ παρουσία τοῦ σεβαστοῦ μας Κυρίου Τομπάζη διὰ τοῦτο καὶ σὰς παρακινῶ ἀδελφικῶς ὅτι νὰ κάμετε διὰ τὸν θεὸν νὰ εὐκολύνετε ἀπὸ αὐτοῦ κάθε δύσκολον μὴ ὥρα προτίητερα καὶ νὰ ἔλθῃ ὁ Κύριος Γεωργάκης, τὸν ὁποῖον προσκυνῶ, νὰ συνδροφεύσομε τὸν αὐθέντη μας καὶ νὰ πηγένομεν ἡ ζάλη τῆς θalάσσης καὶ ὁ πόνος μου μοῦ σκοτιζεῖ τὸ πνεῦμα καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ σὰς ἐκταθῶ κατὰ πλάτος, θέλετε ὅμως πληροφορηθῆ ἀπὸ τὸ γράμμα τοῦ ἀγίου οἰκονόμου τὸ ὁποῖον οἱ Κύριοι σὰς στέλλουν ἀπεδῶ. Ἐὰν τὰ γράμματα τῆς Σεβαστῆς Βουλῆς ἀργοπορίσουν ἀκόμη ἀφεύτος πρέπει νὰ ἔλθῃ ὁ Κύριος Γεωργάκης διὰ νὰ ξεκινήσι ἀμέσως ὁ ἀρχηγὸς μας καὶ ἀκολούθως μᾶς τὰ στέλνεται ἐκεῖ μετὰ ἄλλην ὀκαζιόνε [μὴν ξεχαστήτε ὅτι διότι] διότι ἡ πολλὴ ἀργοπορία δὲν προξενεῖ ἄλλο παρὰ ἀγιάτρευτον πλιγὴ τῆς Πατρίδος καὶ τότε... μεταχειριζόμεθα μέσα ἴσως σταθῆ δυνατὸν νὰ λάβω τὸ πρότιγον σήμερον διὰ νὰ κινήσω εὐθὺς δι' αὐτοῦ πρὸς ἀντάμοσιν σας καὶ εἴθε διὰ νὰ δμλήσωμε καὶ στοματικὸς.

σὰς προσκυνῶ καὶ μένω

ὁ Δούλος σας
Γεώργιος Μοσχονᾶς.

30 ἀπριλίου 1823 ὕδρα.

(53)

Αὐτόγραφος ἐπιστολὴ Γεωργίου Παπαδάκη ἐκ Κρήτης πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης εἰς Τρίπολιν, παρακαλοῦντος ὅπως ἐπιταχύνωσι τὴν κάθοδον τοῦ Τομπάζη εἰς Κρήτην καὶ φροντίσουν δι' ἀποστολὴν στρατιωτῶν καὶ χαβανίων.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὑδ. γραμμῶν διαστ' 18.28. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ τοῦ περιθωρίου διὰ χειρὸς Γεωργ. Παπαδάκη «Πασχίσετε ἀπὸν χαβάνια κάθισε νὰ κάμουν τοὺς στρατιώτας ὅπ' αὐτοῦ ἔτοιμους ὅσον τάχιστα. πασχίζω καὶ ἐγὼ νὰ κάμω ἀπ' ἐδὸ ὅσους δυνηθῶ. ὁ Ἰδιος». Ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος, χρησιμοποίησις πρὸς φακέλωσιν: «Τοῖς Κυρίοις Παραστάταις τῆς Κρήτης εἰς Τριπολιτζά», καὶ δι' ἄλλης χειρὸς παραλεύρως: «Ὁ Γ. Παπαδάκης ἀπὸ Ναύπλιον μαΐου 2, εἰς Τριπολιτζάν, 3, 1823. ἀπόκρισις τὴν 3. μαΐου 1823. ἀρ. 5:». Διὰ χειρὸς δὲ Μ. Π.: «Νὰ ἐπιταχυνθῇ ἡ ἀποστολὴ τοῦ Τουμπάζη (ἐπάρχου Κρήτης) εἰς Κρήτην καὶ τῶν στρατιωτῶν, συνάμα δὲ καὶ 2: χαβανίων ἐκ μέρους τῆς Διοικήσεως κ. λ.». Σφραγίς ἐξ ἐρυθροῦ Ἰσπανικοῦ κηροῦ. Ἐτηρήθη ἢ ὀρθογραφία.

τῆ 2 Μαΐου 1823

Ἄδελφοί

Ταύτην τὴν ὥραν μοῦ ἐστάλησαν τὰ περικλειόμενα ἀπὸ τὰ ὁποῖα θέλετε καταλάβη εἰς ποῖαν φθοράν εὐρίσκεται ἡ δυστυχισμένη πατρίς, ἐκ μέρους μου λοιπὸν εἶσται παρακαλεμένοι νὰ παρησιαστεῖται ἀμέσως ἢ γενικῶς ἢ μερικῶς εἰς τὴν σεβαστὴν Διοίκησιν καὶ ἂν εἶναι χρέος τῆς, νὰ ταχίνη τοῦ ἐπάρχου τὸν πιγεμὸν χωρὶς νὰ ἀναβάλῃ πλέον οὔτε τὴν στιγμήν. ἀπὸ τὰ περικλειόμενα θέλεται τοὺς παρουσιάσει καὶ καταλάβει πόσῃ φθοράν ἔγινε εἰς τὴν πατρίδα μας διὰ τὴν ἄργιτα τοῦ ἐπάρχου καὶ πόσῃ μέλει νὰ γένη ἂν δὲν προφθάσῃ, τὸ συντομώτερον.

καταγινόμεθα νὰ ἡμπαρκάρομεν μερικοὺς στρατιώτας διὰ τὴν πατρίδα, ἀνάγκη εἶναι νὰ λάβεται μίαν εἰδοποίησιν εἰς τὸν ἐδῶ φρούραρχον ἀπὸ τὴν σεβαστὴν διοίκησιν διὰ τὸ ἡμπαρκο τῶν νὰ μοῦ σταλθῇ ἀμέσως ἐπειδὴ καὶ τὸ καράβι φθάνει αὔριον, εἶναι ἀπερίγραπτα τὰ ὅσα ἐδοκίμασα καὶ δοκιμάζω ἐδῶ καὶ νὰ ἔχω τὸ ἐλεύτερον μόνον καὶ αὐτὸ μοῦ λύπει, οὔτε στιγμήν πλέον δὲν ἡμπορῶ νὰ λύπω ἀπ' ἐδῶ ἕως τὸ ἡμπαρκο τοῦ ἐπάρχου. Τὰ περικλειόμενα μοῦ εἶναι ἀναγκαῖα καὶ νὰ εἶναι καλὰ φυλαγμένα. ζητήσεται ἀπὸ τὴν σεβαστὴν διοίκησιν 2: μικρὰ χαβάνια μὲ ταῖς μπούμπες τῶν ἕως 250: ἢ 300: Τοὺς κυρίους κανέλον καὶ σπανιολάκην καὶ λοιποὺς ἀσπάζομαι ἀδελφικῶς. Τὸν κύριον νικόλαον καλέργιν ἔχω μὲν σταλμένον εἰς ὕδραν, εἰς ἔτι δὲν ἔχωμεν ἀπόκρησιν. ἀλλ' οὔτε πρέπει νὰ περιμένεται ἀπόκρησιν ἀλλὰ νὰ σταλθοῦν τὰ γράμματα τοῦ ἐπάρχου ἀμέσως, περὶ δὲ τῶν συμβούλων, παρακαλοῦμεν τὴν σεβαστὴν διοίκησιν νὰ δόσῃ ἀπέρασιν κατὰ τὸ παρὸν ἕως νὰ οἰκονομησωμεν τὰ ἐσωτερικά μας ὅπου μὰς βιάζουν καὶ ἐν βία μένω.

ἀγαπητός Σας

γεώργιος Παπαδάκης

διὰ αὐτὰς ὄλας μας τὰς ἀνάγκας πάρεται τὰ μέσα τοῦ ἐκλαμπρωτάτου πρίγκηπος Μαυρογορδάτου τοῦ μόνου καλοθελητῆ τοῦ γένους μας γράφω ἰδιαιτέρως καὶ εἰς τὴν ἐκπλαμπρώτητά του.

Συστατικὸν γράμμα Ἐμμ. Τομπάζη πρὸς Γ. Παπαδάκη καὶ τούτου ἕτερον πρὸς τοὺς φροντιστάς ἐν συνεχείᾳ διὰ τὴν ὑποστήριξιν παρὰ τῷ Μαυροκορδάτῳ τῶν ὑποθέσεων τῆς νήσου Σάμου.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὕδατινῶν γραμμῶν καὶ σήματα ἐργοστασίου χάρτου διαστάσεων 19.24. Τὸ κείμενον ἀμφοτέρων τῶν ἐπιστολῶν ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ τῆς τελευταίας δέ: «τῷ φιλογενεστάτῳ κυρίῳ Γεωργάκῃ Παπαδόκῃ παραστάτῃ Κρήτης, εἰς Ναύπλιον. Δι' ἄλλης χειρὸς δέ: «ὁ Γ. Παπαδάκης ἀπὸ Ναυπλίου τὴν 4 Μαΐου 1823» καὶ διὰ χειρὸς Μ. Π.: «Συστατικὸν τοῦ Μ. Τομπάζη πρὸς τὸν Γ. Παπαδάκην διὰ τοὺς οἰκοκυρούς τῆς Ν. Σάμου κλ.».

Φιλογενέστατε κύριε Γεώργιε Παπαδάκη ἀσπάζομαι σε.

Οἱ ἐπιφέροντες τὴν παροῦσαν μου κύριοι οἰκοκυράτοι τῆς νήσου Σάμου, ἔρχονται εἰς τὰ αὐτοῦ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς πατρίδος των, ὅθεν καὶ τοὺς συσταίνω καὶ πρὸς τὴν φιλογενειάν σας, ἄν πηγαίνητε εἰς Τριπολιτζάν. νὰ ὀμιλήσητε ὅπου γνωρίζετε καὶ ἀνήκει δι' αὐτοῦς, διὰ νὰ ἡμπορέσωσι μὲ κάθε μέσον νὰ ἀποτελέσωσι τὸν καλὸν σκοπὸν των.

Σὰς ἀσπάζομαι δὲ εἰλικρινῶς καὶ μένω
Ἕδρα τῆ 3 Μαΐου 1823.

Κύριοι συνάδελφοι Κρήτες

Ἀπὸ τὴν διαληφθεῖσαν τοῦ ἐξοχωτάτου κυρίου Τομπάζη θεωρεῖτε τὴν πρὸς ἐμὲ σύστασιν τῶν διακομιζόντων τὴν παροῦσαν, ὅθεν προστρέξατε εἰς τὸν καλὸν πατέρα μας τὸν Κύριον Μαυρογορδάτον, παραστήσατέ του τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν κατὰ τὰς πληροφορίας θέλει σὰς δώσουν οἱ ἴδιοι, καὶ ἐπὶ τέλους ἔχοντες τὴν κρισιμωτάτην ὑπόθεσιν τῆς Νήσου των ὑπ' ὅσιν σας ὀργανίσατε μὲ οἷον τρόπον δυνηθῆτε νὰ τοὺς εὐχαριστήσητε, ὑγιαίνετε

Ν. τῆ 4 Μαΐου

Γεώργιος Παπαδάκης.

Ἐπιστολὴ Γεωργ. Παπαδάκη πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης

(1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 55 χειρόγραφον τῆς συλλογῆς Ζ. Π. εἶναι δοκίμιον τοῦ προσωρινοῦ πολιτεύματος τοῦ συνταχθέντος ἐν Ἀστρεὶ πρὸς τῆς συνέλευσεως τοῦ 1823.

εις Τρίπολιν, άναφερομένη εις την όργανωσιν στρατιωτικης δυνάμεως δια τας άνάγκας του άγώνος εις Κρήτην και τας ξριδας μετά των ξένων Σπετσοφარიανών, των εις Κρήτην εύρισκομένων.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετά υδατινων γραμμων και σηματος ερογοστασιου (λέοντος) διαστάσεων 20. 28. Το κείμενον επί της πρώτης σελίδος. 'Επί δέ της τελευταίας, ητις εχρησιμοποιήθη προς φακέλωσιν: «Τοις Κυριοις Προστάταις της Νήσου Κρήτης, εις Τριπολιζάν. Δι' άλλης δέ χειρός: «τη 6 Μαΐου ελήφθη και απεκριθήμεν δια του 'Εμμ. Βατσουλάκη (;). 'Ο Γ. Παπαδάκης από Ναύπλιον την 5 : Μαΐου 1823, αρ. 7». Και δια χειρός Μ. Π. : «Περι άποστολης στρατιωτων εις Κρήτην κ. λ. ποικίλον» .

'Αδελφοί μου

Ναύπλιον—5—1823

'Ελάβομεν χθές με τον κύριον Καλόγνωμον τα γράμματα μας στέλνετε. 'Αμέσως τον εστειλα στην "Υδρα προς τον Τομπάζην διαβάζοντάς τον ε'ς το να μη χασομερήση, με γράφει όμως χθές ότι το σώμα των στρατιωτων να πασχίσω να γίνη μεγάλο και βιαζόμενος ώμίλησα εδω με τον κ. Ξένον άκορδάροντάς του λάδι πιθάρια 50, δια να ήμπορέσωμεν να λάβωμεν ακόμα εως 25 χιλιάδες με ύπεσκέθη ότι παγαινόμενος εις "Υδραν θέλει πασχισει δια να το κατορθώση και άνεχώρησεν χθές βράδυ με τον Καλόγνωμον, καθώς με γράφουν το καράβι του Μαυρομούρα ίσως φθάση σήμερα εδω και άμέσως θέλει σας στείλωμεν τον κ. Καλλέργην με γρόσα δια τους αυτου στρατιώτας· εγώ αν λάβω αυτό το κέρδιτο του Ξένου θέλει πασχίσω να κάμω ύπερ τους χιλίους· πάντα όμως τουλόγου σας αυτου ενεργάτε δια 300ους και ερχόμενη ή από Ξένου άπόκρισις πέρνομεν σωστά μέτρα· μείνετε ήσυχοι ότι θελει σας οικονομήσω ακόμα τουλάχιστον άλλα 1000 γρ. εδικά σας. εγώ τον κύριο καπετάν 'Αναγνώστη και Χατζη Στρατη εγραψα χθές κοφτά και τους μηνω και δια στόματος του Καλόγνωμου ότι μήτε τους θέλω πλέον να με κουμανδάρουν, άλλ' ουτε να ανακατώνωνται περι το σώμα αυτό και εγώ θέλει κάμω εκείνο όπου γνωρίσω ότι είναι ώφέλιμον της πατρίδος. Πειράζομαι μόνον από αυτοους τους ξένους όπου με νταβάρουν δια τας παλαιάς των εκδουλεύσεις, ζητώντας μου άκατέβατες 10 χιλ. γρόσια και πασχίζω να τους ελκύσω δια να ελθουν και αυτοί, διότι όταν δέν θέλουν, μήτε οι νέοι δέν ερχονται ύποπτευόμενοι, δια τας τσας κατηγορίας όπου εχυσαν των Σφαικιανών.

'Εγώ σας παραπονοῦμαι μεγάλως όταν δέν λαμβάνω δσον ειμαι εδω κάθε ήμέραν γράμμα σας, ιδεάζοντάς με δλα τα αύτόσε τρέχοντα. 'Η έπιμονή των θαλασσιων μέλλει να προξενήση μέγα

θρήνος εἰς τὸ ἔθνος μας ἔάν τὸ ἕν μέρος δὲν διακριθῆ καὶ λοιπὸν διὰ ἔλεος τοῦ θεοῦ πασχίσετε, ἐνώθητε καὶ μὲ ὄλους ὅσοι πονοῦσι τὸ γενικὸν νὰ εὑρετε ἰατρείαν. Οἱ Σπετζοψαριανοὶ εἶναι ἀδύνατον καὶ ἀβόλετον νὰ παραιτήσουν. σὰς ὀρκίζω εἰς τὸν θεὸν ἔάν δὲν προσφέρετε τοὺς ταπεινοῦς μου χαιρετισμοὺς εἰς τὸν ἐκλαμπρότατον καὶ ἀγαθόψυχον Μαυροκορδάτον. 2 λουκέττα πασχίσετε νὰ μοῦ εὔρητε καὶ μὲ τὰ ἀκριβοχαιρετώντας σας μένω :

ὡς ἀδελφὸς ἀγαπητὸς σας

Γ. Παπαδάκης.

[57

Ἄπαντητικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Ἐμμαν. Τομπάζη πρὸς τοὺς παραστάτας Κρήτης, ἀγγέλλουσα προσεχῆ κάθοδον αὐτοῦ εἰς Κρήτην.

Διπλοῦν φυλ. χάριτον μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν καὶ σήματος ἐργοστασίου, διαστάσεων 19. 30. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας: «Πρὸς τοὺς Κυρίους παραστάτας Κρήτης εἰς Τριπολιτῆζα τῇ 6 Μαΐου 1823, ἀρ: 8». Διὰ χειρὸς δὲ υἱοῦ Πρακτικίδη «περὶ τῆς ἐντὸς ὀλίγου ἀναχωρήσεως τοῦ Μ. Τομπάζη διὰ Κρήτην, καὶ περὶ ἀποστολῆς τῶν ἀναγκαιούτων γραμμάτων καὶ λοιπῶν μετὰ τὴν ἄφιξίν του ἕκτισε ἐκ μέρους τῶν προστατῶν Κρήτης.»

Πρὸς τοὺς Κυρίους παραστάτας Κρήτης

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀπὸ 3 Μαΐου ἐπιστολῆς σας θεωρῶ τὰ πρακτέα σας διὰ τὴν ταχεῖαν διεύθυνσίν μου εἰς τὴν πατρίδα Κρήτην, δὲν ἀρκεῖ κύριοι νὰ μὲ πληροφορήσητε μόνον, ὅτι θέλετε κινήσει πάντα λίθον διὰ νὰ ἐμποδίσητε τὴν ἐπιρροὴν τῶν κακῶν πνευμάτων εἰς τὴν πατρίδα σας καὶ ἐκ τούτου τὴν ἐπαπειλοῦσαν ἀνησυχίαν τοῦ ὑποκειμένου μου, ἀλλὰ ἔπεται νὰ μεταχειρησθῆτε μὲ οἷον τρόπον δυναθῆτε νὰ τὸ ἐκτελέσητε, κατὰ τὴν κοινὴν ἐπιθυμίαν πρὸς ὄφελος τῆς πατρίδος.

Ἡμεῖς κατ' αὐτὰς ἀναχωροῦμεν, ὀργανίσαστε διὰ τοῦτο νὰ μᾶς σταλθῶσιν ὅσον τάχιστα ὅσα ἀναγκαῖα γράμματα ἀφορῶσιν εἰς τὸν σκοπὸν μας.

εἶητε ὑγιεῖς πάντες

Ἦδρα τῇ 6 Μαΐου 1823

Μανώλης Τομπάζης.

Ἐπιστολὴ Μανώλη Τομπάζη πρὸς τοὺς παραστάτας τῆς Κρήτης ἐκ Ναυπλίου, ἀγγέλλοντος τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ἀθύμητον διὰ Κρήτην καὶ συνιστῶντος τὴν ὑποστήριξιν τοῦ ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν ἀντιπάλων του.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὕδατινων γραμμῶν διαστάσεων 19.29. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ τῆς δευτέρας καὶ τρίτης σελίδος ἐνδιαμέσως: «Πρὸς τοὺς εὐγενεστάτους παραστάτας τῆς Νήσου Κρήτης εἰς Τριπολιτζάν καὶ γαλλιστὶ «vien chez Musur- bas muson Turc» ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας: «ὁ Ἐμ. Τομπάζης ἀπὸ τὸ Ναύπλιον τῇ 14 Μαΐου 1823, εἰς Τριπολιτζάν 16 Μαΐου, ἀρ. 14. Περὶ τῆς ἐντὸς ὀλίγου ἀναχωρήσεως του μετὰ τῶν λοιπῶν εἰς Κρήτην κλ.»

Εὐγενεστάτοι Κύριοι

Ἐλαβον εὐχαρίστως τὸ εὐγενὲς γράμμα σας, μὲ τὰ περικλεισθέντα ἐν αὐτῷ ἐπίσημα τῆς Διοικήσεως.

Ἐνικήθησαν τέλος πάντων ὅλαι αἱ δυσκολίαι ὅσαι ἄχρι τοῦδε ἐμπόδισον τὸν μισεμὸν μου διὰ Κρήτην. Σήμερον ἔφθασα εἰς τὰ ἐδῶ καὶ ἐλπίζω μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας νὰ ξεκινήσωμεν ὄλοι.

Ἀφήνω εἰς τὴν εὐγένειάν σας τὴν φροντίδα νὰ ἀπαντήσετε κατὰ τὸ δυνατόν ὅσαι ἐναντιότητες ἤθελε σᾶς παρησιασθοῦν ἀπὸ τοὺς φθονεροὺς ὑπεναντίους, καὶ νὰ ὑπερασπιζέσθε, τὴν ὑπόληψιν καὶ τιμὴν μου ἀπὸ τὰς καταδρομάς των. Ὑγιαίνετε καὶ γράφετέ μας συνεχῶς διὰ νὰ μανθάνωμεν τὰ περὶ Ὑμῶν καὶ τὰ περὶ κοινῶν πραγμάτων,

Ναύπλιον τῇ 14 Μαΐου 182

Παραδώσετε παρακαλῶ τὰ περικλειόμενα

Τῆς εὐγενείας σας
εὐπειθῆς δοῦλος
Μανώλης Τομπάζης.

Πρὸς τοὺς εὐγενεῖς
Κυρίου Παραστάτας τῆς Ν. Κρήτης
Εἰς Τριπολιτζά.

Ἐπιστολὴ Γεωρ. Παπαδάκη ἐκ Ναυπλίου πρὸς τοὺς παρα-

(1) Τὰ ὑπ' ἀριθ. 58, 59, 60, 61, 62 χειρόγραφα τῆς συλλογῆς Π. εἶναι ἐπιστολαὶ τοῦ Γεωργ. Παπαδάκη ἐκ Ναυπλίου πρὸς τοὺς ἐν Τριπόλει παραστάτας τῆς Κρήτης. Εἰς τὸ πρῶτον (58) ὁμιλεῖ περὶ ἀποζημιώσεως τοῦ Πα. ναγ. Μυτιληναίου διὰ τὰς πρὸς τὴν Κρήτην ὑπηρεσίας αὐτοῦ καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν τεσσαράκοντα στρατιωτῶν. διὰ τοὺς ὁποίους ἔλαβεν ἐκ Κρήτης γρόσσα 6510, ὑπολείπονται δὲ καὶ ἄλλα τῶν ὁποίων τὴν ἀποπληρωμὴν θέλει νὰ ἐξασφαλίσῃ διὰ γράμματος τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως, ὥστε ταῦτα νὰ τῷ καταβληθῶσιν ἀσφαλῶς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. Ἐν συνεχείᾳ ἀναφέρει περὶ τῶν συγκεντρωθέντων ἤδη ἐπικουρικῶν στρατευμάτων εἰς Ναύπλιον καὶ τῆς ἐπικειμένης διὰ τὴν Κρήτην ἀναχωρήσεως των. Αἱ ἄλλαι ἐπιστολαὶ (59, 60, 61 καὶ 62) ὁμιλοῦν ὁμοίως περὶ ἐπικειμένης ἀναχωρήσεως καὶ παρακαλεῖ ὅπως ἡ Διοίκησις τοὺς ἐφοδιάσῃ διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς Κρήτης μὲ φτιάρια, κασμάδες καὶ δύο μικρὰ κανόνια. Πᾶσαι εἰσὶν ἡμερομηνίας ἀπὸ 8—10 Μαΐου 1823. Χαρακτηριστικὸν τοῦ ἐπιστολῶν, τὸ ἀγωνιδῶδες τῶν ἐπικλήσεων.

στάτας τῆς Κρήτης, ἀγγέλλοντες τὴν ἄφιξιν καὶ προσεχῆ ἀναχώρησιν τοῦ Τομπάζη καὶ τῶν στρατιωτῶν διὰ Κρήτην.

Διπλοῦν φ. χάριτος μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 19.29. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας σελίδος. Ἐπὶ δὲ τοῦ περιθωρίου τῆς πρώτης σελίδος αἱ φράσεις: «κἀγὼ σὰς ἀσπάζομαι διὰ λόγου τοῦ τὰ ἐσώκλειστα δώσετε ἀσφαλῶς». Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, χρησιμοποίησις πρὸς φακέλωσιν: «Πρὸς τοὺς Κυρίους Παραστάτας Κρήτης εἰς Τριπολιτζὰ—ὁ Γ. Παπαδάκης ἀπὸ τὸ Ναύπλιον τῇ 15 Μαΐου 1823, ἀρ. 16: Περὶ ἀφίξεως τοῦ Τομπάζη καὶ λοιπῶν στρατιωτῶν ἐκ Κρανιδίου καὶ Πόρου καὶ τῆς ἐντὸς ὀλίγου ἀναχωρήσεώς των διὰ Κρήτην»—Ἐπὶ τῆς σφραγίδος ἐξ ἐρυθροῦ Ἰσπανικοῦ κηροῦ.

Κύριοι Παραστάται τῆς Κρήτης

Χθὲς διὰ ταχυδρόμου σὰς ἔγραψα ζητώντας καὶ τὰ 2 μούρτνια μὰς ἀναγκαιοῦσι ἐλπίζω δὲ νὰ μὰς εἶναι καθ' ὁδὸν καὶ ἡ διαταγὴ τῶν μπομπῶν δι' αὐτά. Ἄπ' ἐδῶ πάλιν φροντίζομεν σήμερον νὰ οἰκονομήσωμεν τὰς σφαίρας τῶν ἄλλων δύο. Σὰς εἰδοποιῶ τὸ εὐτυχὲς εὐόδιον τοῦ κυρίου Τομπάζη καὶ τῶν λοιπῶν στρατιωτῶν ἀπὸ Κρανιδίου καὶ Πόρου, προσπαθοῦμεν ἤδη νὰ ἡ μβαρκάρωμεν τοὺς ἐδῶ καὶ ἔως εἰς τὴν Πέμπτην νὰ ἐκπλεύσωμεν συγχρόνως ὅλοι. Ἐλαβον χθὲς καὶ τὸν Νόμον τὸν περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν παραστατῶν, μένει ἤδη νὰ μὰς στείλετε καὶ ἀντίγραφον τῶν πρακτέων σας μετὰ τὴν εὐκαιρίαν διὰ Ὑδρας.

Περιττὸν εἶναι νὰ σὰς συστήσω καὶ αὐθις τὴν ἀπαιτουμένην προσοχὴν εἰς τὰ τῆς Πατρίδος μας ἐκ μέρους σας. εὐοδοῦμενοι δὲ καὶ ἡμεῖς θέλει σὰς ἐφοδιάσωμεν μετὰ τὰ διπλώματά σας. Ἀνεπαισθήτως ἀπελαύσαμεν καὶ τὸν Νεόφυτον Γ. Γραμματέα τῆς Πατρίδος, εὐχαιροῦντες σας διὰ τὴν καπιτζίσιά σας. Τὴν Ἐφημερίδα τῶν πρακτικῶν σας ἐὰν δὲν μὰς στείλετε μετὰ ἄλλην εὐκαιρίαν ἐν ἐκτάσει μετὰ ὄλα τὰ ζητούμενά μας κ.λ.π. δὲν θέλει σὰς γνωρίζομεν καμμίαν χάριν.

Ἐπιγαίνετε

Ναύπλιον τῇ 15 Μαΐου 1823

Ὁ συνάδελφός σας

Γεώργιος Παπαδάκης

(65)

Ἐπιστολὴ Γεωρ. Παπαδάκη ἀπὸ τὸ Ναύπλιον πρὸς τοὺς παραστάτας τῆς Κρήτης, προτρέπουσα νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἀποστολὴν εἰς Κρήτην συμβούλων τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως καὶ ὑποδεικνύουσα τρόπον ἐξοικονομήσεως τῆς καταστάσεως ἀπὸ οἰκονομικῆς πλευρᾶς. Ἐπενθυμίζει ὁμοίως τὸ ζήτημα τῆς καθόδου εἰς Κρήτην τοῦ καπετάνιου Χατζῆ Χριστοῦ.

Διπλοῦν φ. χάριτος μετὰ γραμμῶν καὶ σήματος ἐργοστασίου. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων, ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας: «Πρὸς τοὺς Κυρίους Παραστάτας Κρήτης, Τριπολιτζάν. Ταχύνετε καὶ τὸν

ἐρχομὸν τοῦ κυρίου Δεσύλα. Ὁ Γεώργιος Παπαδάκης ἀπὸ τὸ Ναύπλιον τὴν 15 Μαΐου 1823 ἀρ. 95. Παραδοχὴ τῆς ἐπινοήσεως τῶν παραστατῶν τοῦ νὰ ἐμποδίσωσι τοὺς ἀπὸ μέρους τῆς Διοικήσεως σταλησομένους συμβούλους τῆς εἰς Κρήτην. Περί κατατείσεως, εἰ δυνατόν, τοῦ Χατζῆ Χριστοῦ διὰ νὰ ἐστρατεύσῃ εἰς Κρήτην κλπ.» Ὑπάρχουσιν ἕνη πρασίνης σφραγίδος.

Κύριοι Παραστάται Κρήτης

Ἐν Ναυπλίῳ τῆ 15 Μαΐου 1823

Καὶ ἄλλα γράμματα σὰς ἔγραψα σήμερον, τὰ ὅποια θέλετε λάβει ἀπὸ τὸν ἐπιφέροντα. Ἦδη ἀπαντῶ τὴν ἀπὸ 14 μεσοῦντος τιμίαν σας μετὸν Μυτιληναῖον. Τὴν νέαν σας μέθοδον τὴν ὁποίαν ἐπιενοήσατε διὰ νὰ ἀπαντήσητε τὴν ἀποστολὴν τῶν συμβούλων, κρίνω ὀρθὴν, ἢ βάσις σας μ' ὄλον τοῦτο ἄς ἀποτείνεται εἰς τὰ ἐπακόλουθα τὰ ὅποια θέλει ταράξουν τὴν Πατρίδα ἐσωτερικῶς τε καὶ ἐξωτερικῶς μετὰ τὴν ἀφίξιν τῶν τοιούτων, ἐνεργῆτε διὰ τοῦτο ἀμέσως καὶ ἐμμέσως διὰ τοῦ Κυρίου Μαυροκορδάτου τὴν ἀπάντησιν τούτου τοῦ κακοῦ, διαφιλονικῶντες ἀείποτε τὰ ὅποια μέτρα ἔπεται ἀκολουθῶς νὰ λάβῃ ἡ Κρήτη εἰς τὴν ἰσχυρογνωμίαν τῶν.

Ἀπὸ τὸ ἐσώκλειστον τοῦ Κυρίου Τομπάζη πρὸς τὸν Χατζῆ Χρηστον, θεωρῆτε τί πρόσκλησιν τοῦ κάμνει, προσπαθήσατε διὰ τοῦτο, φωνάξατέ του εἰς τὸ σπίτι σας καὶ καταπειστέ τον νὰ ἔλθῃ χωρὶς ἀναβολὴν ἐδῶ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν μας. Αὐτὸς ὁ Καπετάνιος μᾶς εἶναι πολλὰ ἀναγκαῖος, διὸ καὶ μὴν παραιτήσητε ἀπὸ τοῦ νὰ τὸν καταπέισουν.

Ὑγιαίνετε

Ὁ Ἀδελφός σας

Γ. Παπαδάκης.

Μ' ἀνέφερον ὁ διαληφθεὶς Μυτιληναῖος διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Χατζῆ Γιώργη. Σὰς λέγω διὰ τοῦτο ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν μου μεταχειρισθῆτε τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν καὶ προσπαθήσατε εἰ δυνατόν νὰ τῷ πουλήσητε λάδια νέα εἰς τὰ μύστατο 40 καὶ ἀμέσως προτείνετέ του νὰ εἰσακουσθῇ μετὰ τοῦ Κυρίου Κωνστ. Γιακουμάκη Τομπάζη, πρὸς ὃν γράφομεν σήμερον. Ἐὰν δὲ πάλιν τοῦτο δὲν εὐκόλυνεται, τελειώσατε τὰ δάνεια μετὸν γνωστὸν τόκον καὶ ὑπὸ μεσίτη.

Δέν εὐκαιρῶ νὰ γράψω κατ' εὐθεῖαν καὶ πρὸς τὸν Χατζῆ Γιώργη, δι' ὃ προσφέρετέ του τοὺς χαιρετισμούς μου. Ἐπιμόνως διαπραγματεύσατε τὴν ἐκτέλεσιν ταύτης τῆς ὑποθέσεως, ἥτις θέλει προφανῶς ἀπαντήσῃ τὰς προσωρινὰς χρεῖας μας. Ἐὰν ἀποφασίσῃ ὁ Χατζῆ Χρηστος πρέπει νὰ φθάσῃ κἂν τὴν Πέπτην τὸ ἑσπέρας.

Γεώργιος Παπαδάκης.

(66)

Ἐπιστολὴ ἐκ Ναυπλίου τῶν Πελιβανάκη, Παναγιώτου καὶ Παυλάκη πρὸς τοὺς παραστάτας τῆς Κρήτης εἰς Τριπολιτσάν, δι' ἧς παρέχουσιν αὐτοῖς πληροφορίας περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ καταστάσεως

καὶ τῶν κινήσεων τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου, ὡς ἐπίσης περὶ τῶν συγκεντρωθέντων διὰ τὴν Κρήτην ἐπικουρικῶν στρατευμάτων καὶ ἄλλων ἐφοδίων.

Διπλοῦν φυλ. χάριτος μετὰ ὕδατ. γραμμῶν διαστάσεων 22.32. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, χρησιμοποιηθείσης πρὸς φακέλωσιν τὰ ἐξῆς : «Πρὸς τοὺς ἐντιμοτάτους Κυρίους παραστάτας τῆς Ν. Κρήτης, εἰς Τριπολιτζάν» Κατ' ἀνάστροφον δὲ θέσιν: «οἱ Κύριοι Ἀναγνώστης Παναγιώτου, Στρατῆς Μπελιβανάκης καὶ Ἀναγνώστης Πανλάκης ἀπὸ Ναύπλιον Μαΐου 16, εἰς Τριπολιτζάν Μαΐου 18, 1823. Ἄρ. 18» καὶ διὰ χειρὸς Ε. Π: «Περὶ τῆς ἀφίξεως τοῦ Τουμπάζη καὶ 300 Κρανιδιωτῶν καὶ στρατιωτῶν ὅλοι δὲ συνάμα 700, οἵτινες θέλουσι κινήσει διὰ Κρήτην. Εἰδήσεις περὶ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου κλπ., περὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν Α. Π., Δ. Π. καὶ Ἐμ. Αν. ὡς παραστατῶν καὶ ὡς τοιούτους θέλουσι παραστήσει οἱ προσυπογεγραμμένοι εἰς Κρήτην μετὰ τὴν ἀφίξίν των ἐκεῖ κ. λ.». Ὑπάρχουσιν ἔγνη σφραγίδος ἐξ ἐρυθροῦ Ἰσπανικοῦ κηροῦ.

Ἐντιμότατοι κύριοι Ζαχαρία, Δημητράκι, Ἐμ. Ἀντωνιάδη
Ἀνάπλιον τῆ 16 Μαΐου 1823

Τὸ ἡγαπητό μας γράμμα σας ἐλάβαμεν καὶ τὴν ὑγιάν ἐχάρημεν. Ἀδελφοί μὴν παραπονεῖστε τὸ πῶς ἡμεῖς δὲν σᾶς ἐγράψαμεν. ἡμεῖς καὶ ὅταν εἴχομεν γράψει ἢ δι' ἀνάγκην ἢ διὰ εἰδήσεις τῆς πατρίδος μας ἔγραψον ἐδῶ πρὸς τὸν κύριον Γεωργάκι καὶ ἐλπίζομεν ὅτι εἰς ὅλα εἴσθε βέβαιοι. Ἀδελφοί γνωρίζομεν πόσον αὐτοῦ ἀναγκαιεῖτε καὶ πόσον γνωρίζει ἡ πατρις ὡς παραστάτες καθῶς καὶ τῶν ἄλλων μερῶν. Ἡμεῖς μὲ τὸ ἀριβόν μας εἰς Κρήτην καλὸν καταβόδιον θέλει παραστήσομεν ὅλα ἐκεῖνα ὅπου ἀναγκαιοῦν καὶ θέλει σᾶς ἀποκριθῆ καθῶς πρέπει καὶ μείνετε ἡσυχοί. Ἄχ πόσον νόστιμον ἦταν νὰ μᾶς ἔχετε γραμμένα τόσον ἀπλᾶ ἐκεῖνα τὰ πρακτικά, καθῶς σᾶς ἔλεγα. Ἐχθὲς μετὰ τὸ πρῶτ ἐφθάσαμεν ἐδῶ μὲ τὸν κύριον ἀρμοστήν μας συντροφεύομενοι μὲ : 200 στρατιώτας Κρανιδιώτες καὶ Ποριώτες, ἔχομεν δὲ καὶ κανόνια, τουφέκια καὶ κάθε ἄλλο. Προσμένομεν ἐδῶ, καὶ αὔριο σὺν Θεῷ θέλει ξεκινήσομεν καὶ μὲ τοὺς ἐδῶ συμποσοῦνται ὅλοι εἰς 700 παλληκάρια καὶ θέλει πηγαίνομεν ὅλοι ἀντάμα συνοδευόμενοι μὲ 7 : καραβοκαϊκία νὰ ξεβαρκαριστῶμεν εἰς τὸ Καστέλλι τῆς Κισάμου καὶ ἐλπίζομεν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ἅμα ὅπου καὶ φθάσομεν νὰ κάμωμεν καὶ δουλειάν.

Ἐμάθαμεν ὅτι ἦλθεν ἓνα καϊκι Κρανιδιώτικο ἀπὸ τὰ Σφακιά οἱ ὁποῖοι καὶ διηγοῦνται ὅτι οἱ ἐδικοί μας στέκονται μὲ μὲγάλον κουράγιον καὶ μὲ μὲγάλην ὑπομονησίαν προσμένουν τὸν κύριον Τουμπάζην. Ἀδελφοί ἐλπίζω ὅτι, ὅτι κακὴ καρδιά καὶ ἄν ἔχωμεν, ὀγλήγορα νὰ τὴν γιαιτρέψωμεν. Σήμερα ἐλάβομεν γράμμα ἀπὸ τὴν Ὑδρα ἀπὸ τὸν κύριον Γιακουμάκι λέγοντας μας ὅτι φεύγοντας ἡμεῖς ἀπ' ἐκεῖ ἐριβάρησεν ἓνα καράβι ὑπεργιάλικο ἀπὸ Ἀλεξάνδρεια γιὰ 15 ἡμέρας καὶ λέγει ὅτι ἦταν σηκωμένη τοῦ Μεχμέτ—Ἀλῆ πασσᾶ ἡ ἀρμάδα καὶ ἦρθεν στὰ μεσοπέλαγα, ὅμως αὔξησε τὸ θανατικὸ πο-

λὺ καὶ ἔτζι ἐρεπέλιασε τὸ ἀσκέρι καὶ ἐγύρισεν πάλι εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Μέγα θαῦμα, ὅς ἔχει δόξαν ὁ κύριος. Ἐμεῖς αὐτὸ τὸ ἀκούσαμεν καὶ ἀπ' ἄλλου, πλὴν τὸ εἶχομεν ἀμφίβολον, τώρα ὅμως εἶναι βέβαιον.

Ταῦτα καὶ ἀδελφικῶς ἀσπάζοντάς σας μένομεν οἱ συνάδελφοί σας.

Ἀναγνώστης Παναγιώτου

Χ'' Στράτης Πελιβανάκης

Χ'' Ἀναγνώστης Παϊβλάκις μένω στοὺς ὄρισμούς σας'

(67)

Ἐποστολὴ Γεωργ. Παπαδάκη ἐκ Ναυπλίου πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης, δι' ἧς ἀγγέλλει τὴν ἀναχώρησιν τῶν στρατιωτῶν διὰ Κρήτην τὸ ἑσπέρας τῆς ἐπομένης καὶ ἐπιβεβαιοῖ τὰς περὶ Αἰγυπτιακοῦ στόλου πληροφορίας.

Διπλοῦν φύλ. χάριτος μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 22. 32. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας χρησιμοποιηθείσης πρὸ φακέλωσιν, τὰ ἀκόλουθα: «Πρὸς τοὺς Κυρίου Παραστάτας τῆς Κρήτης, εἰς Τριπολιτζά» καὶ «Ὁ κ. Γεώργιος Παπαδάκης ἀπὸ Ναύπλιον, 16 Μαΐου, εἰς Τριπολιτζάν 18, 1823—ἀριθ. 17. Περὶ τῆς ἐμβαρκαρισέως τῶν διὰ Κρήτην καὶ περὶ παραλαβῆς ἑνὸς χαβανίου καὶ 150 βομβῶν καὶ εἰδήσεις τινὲς περὶ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου κλ.» Διατηρεῖται σφραγὶς ἐξ ἔρυθρου Ἰσπανικοῦ κηροῦ.

Κύριοι Παραστάται Κρήτης εἰς Τριπολιτζά

Ἐκ Ναυπλίου τῆ 16 Μαΐου 1823

ὕπ' ἀριθμὸν 12,

Τὴν ἀπὸ 10 ἰσταμένου ἔντιμόν σας ἀπαντώντες σὰς εἰδοποιούμεν ὅτι ἔγνωμεν καλῶς τὰ περὶ τῆς γνωστῆς ὑποθέσεως γραφόμενά σας, διὰ τοῦτο καὶ θέλει πράξομεν ὅπως παρά θεοῦ φωτισθώμεν, ὀδηγούμενοι ἀπὸ τὰς φορὰς τῶν περιστάσεων. Οὔτε ἡμεῖς περιμένομεν πλέον τὰ δύο χαβανάνια, ἡμπαρκάρομεν μάλιστα αὔριον τὸ πρῶτ' χωρὶς ἄλλο τοὺς στρατιώτας διὰ νὰ συνεκπλεύσωμεν ὅλοι πρὸς τὸ ἑσπέρας.

Σὰς συνιστῶ καὶ αὔθις τὴν ταχεῖαν ἀποστολὴν τοῦ πρακτικοῦ σας κατὰ τὸν ὅποιον τρόπον σὰς προεγράψαμεν καὶ παρακαλῶ μὴν παρατρέξετε τοῦτο τὸ χρέος σας.

Ὑγιαίνετε

Υ. Γ. Μὲ μεγάλους κόπους ἠδυνήθημεν χθὲς νὰ λάβωμεν ἓν χαβανάκι καὶ 150 μπόμπαις.

Σὰς ἐπιβεβαιούμεν τὰς ὁποίας εἰδήσεις ὁ Κύριος Ἀ. Παναγιώτου σὰς δίδει περὶ τοῦ Αἰγυπτίου στόλου, τοιαῦτες εἰδήσεις τ' ἔρχουσι καὶ τὰς ἀκοάς μας πιστοποιουμένας πανταχόθεν, εἴθε λοι-

πὸν νὰ εἶναι οὕτως διὰ νὰ ἐκτελέσωμεν τοὺς αἰώνιους σκοποὺς
μας.

Καί εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην στιγμήν τῆς ἀναχωρήσεώς μου
κρίνω χρέος μου, νὰ σᾶς ἐκθέσω, ὅτι ἡ ἐπιμονή σας εἰς τὰ πρὸς
τὴν πατρίδα ἀφορῶντα πράγματα ἄς εἶναι βásiμος, ἔχοντες ἀειπο-
τε ὑπ' ὄψιν τὴν τρέχουσαν περίπτωσίν μας, ἥτις ἐπιδέχεται σκέψεις
καὶ μεθόδους, ὡς γνωστὸν σας.

Μένω.

Ὁ γνωστὸς Σας ἀδελφός

Γ. Παπαδάκης.

(68)

Ἐπιστολὴ Ἐμμ. Τομπάζη ἐκ Ναυπλίου (πρὸς τοὺς Παραστά-
τας τῆς Κρήτης) γραφεῖσα ὀλίγον πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ
διὰ Κρήτην.

Ἄπλοῦν φ. χάριτος μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 22.32. Τὸ κείμενον
ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας: «Ὁ Ἐμμ. Τομπάζης ἀπὸ
Ναύπλιον τὴν 17 Μαΐου, εἰς Τρίπολιν 19, 1823, ἀρ. 20. Περὶ παραλαβῆς
τῆς ἐπιστολῆς τῶν παραστατῶν, καὶ ὅτι διὰ στενὸν τοῦ καιροῦ, ἕνεκα τῆς
ἐμβαρακρώσεώς του δὲν ἀπαντᾷ ἐκτεταμένως καὶ περὶ ἀποστολῆς τῶν δύο
χαβανίων κλ.»

Εὐγενέστατοι κύριοι

Ταύτην τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἀναχωροῦμεν ἐντεθθεν ἔλαβον
τὴν τιμίαν Σας, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἔχω καιρὸν νὰ σᾶς εἰπῶ περισ-
σότερον, παρ' ὅτι οἱ συνάδελφοί σας θέλουν Σας γράψαι ἐκτεταμέ-
ως περὶ τῶν ἀναγκαιῶν ὄλων, καὶ ὅτι διὰ τὰ χαβάνια νὰ ἀκο-
λουθήσετε, ὡς μᾶς γράφετε, εὐχομαι καλὴν ἀντάμωσιν καὶ μένω.

Μανώλης Τομπάζης.

τῇ 17 Μαΐου 1823
ἐν Ναυπλίῳ.

(69)

Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς Γεωργ. Παπαδάκι καὶ λοιπῶν ἐν Ναυ-
πλίῳ εὐρισκομένων πρὸς τοὺς παραστάτας τῆς Κρήτης, δι' ἧς γνω-
ρίζουσι τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν περὶ τοῦ Γεν. Γραμματέως καὶ πλη-
ροφοροῦσι περὶ τοῦ θανάτου μελῶν τῆς οἰκογενείας τοῦ Γ. Π. ἐκ
πανώλους.

Διπλοῦν φ. χάριτος μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 22.32. Τὸ κείμενον
ἐπὶ τῶν δύο σελίδων. Πλαγίως δὲ καὶ κάτω τῆς δευτέρας τὰ ἑξῆς: Ὁ «Κύ-
ριος Γεώργιος Παπαδάκις ἐκ Ναυπλίου τὴν 17 Μαΐου, εἰς Τρίπολιν τὴν
19, 1823. Ἀριθμὸς 19.—Περὶ τῆς ὁμοφώνου παραδοχῆς τοῦ Γενικοῦ

Γραμματέως ὡς ἀπλοῦ πατριώτου καὶ τῆς οἰκονομήσεως τῶν ἐγγράφων του· ὑπενθύμισις περὶ ἀποστολῆς τῶν πρακτικῶν του, οἱ παραστάτες, περὶ θανάτου μέρους τῆς οἰκογενείας τοῦ Γ. Παπαδάκη κ. λ.»

Κύριοι !

Ταύτην τὴν στιγμήν καὶ ὥραν εἰς τὰς 2 τῆς νυκτὸς μᾶς ἐπαρρησιάσθη ὁ πεζοδρόμος σας, ἀλλ' ὄντες ἔτοιμοι νὰ ἀναχωρήσωμεν, εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀπὸ 16 ἰσταμένου ὑπ' ἀριθμὸν 13, παρατρέχομεν τὰ σύμφωνα, προσθέτοντές σας πρὸς πληροφορίαν σας ὅτι διαφιλονικήσαντες κατὰ μόνας καὶ ἡσύχως διὰ τὸν ἐρχομὸν τοῦ Γ. Γραμ. εἰς Κρήτην ἀπεφασίσασαμεν κοινῇ γνώμῃ νὰ τὸν δεχθῶμεν ὡς ἀπλὸν πατριώτην. κατὰ τοῦτο κατεπεισθη καὶ αὐτός, περὶ τῶν διπλωμάτων του δὲ μείνατε ἡσυχοί, διότι προσδιετέξαμεν καὶ τοῦτο, ἐμποδίζοντές τῷ τὴν ἄμεσον παρρησίαν, ἀφοῦ δὲ εὐοδοθῶμεν καὶ ἐκεῖ, θέλει κάμομεν τρόπον νὰ τὰ περιλάβῃ· εἴμεθα λοιπὸν καὶ κατὰ τοῦτο σύμφωνοι καὶ πράξετε ὑμεῖς τὰ χρειώδη περὶ τῆς νέας ἐκλογῆς.

Ἐπιμείνατε εἰς τὴν κατάκτησιν τῶν 2 μουρταριῶν ἀπ' αὐτοῦ καὶ τῶν σφαιρῶν των ἀπὸ ἐδῶ, διατάσσοντες καὶ τὴν ἀσφαλῆ καὶ ἄμεσον ἀποστολὴν των διὰ τοῦ Κυρίου Ἰ. Τομπάζη εἰς Ὑδραν. Βέβαιος ὢν ὅτι ἀνεγνώσατε τὴν προλαβοῦσαν μου ἀπορῶ πῶς οὔτε ἀναφέρεσθε περὶ τῶν πρακτικῶν σας τὰ ὁποῖα ἐπιμόνως σᾶς ζητοῦμεν καὶ ἔχετε διὰ τοῦτο ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐὰν δὲν μᾶς τὰ στείλετε ὀγλήγορα δὲν θέλει παύσω τοῦ νὰ βοῶ καθ' ὑμῶν.

Σᾶς δίδομεν τὴν θλιβεράν εἶδησιν ὅτι μέρος τῆς οἰκογενείας τοῦ ἡμετέρου Κύρ Γ. Παπαδάκη ἀπέθανον ἀπὸ πανώλην κατὰ τὰς βεβαίας πληροφορίας ἔχομεν, καὶ τὰ λοιπὰ ἐρείπια κινδυνεύουν, ἐὰν δὲν προφθάσῃ νὰ κάμῃ τὴν ἀλλαγὴν καὶ τούτου χάριν βιάζεται νὰ συνεκπλευσῇ μαζὺ μᾶς ὁ διαληφθεὶς Παπαδάκης, ἐὰν ζητηθῇ λοιπὸν δώσετε τὰ αὐτὰ δικαιολογήματα ὅπου ἀνήκει, καὶ ἡμεῖς θέλει φροντίσωμεν νὰ σᾶς τὸν στείλωμεν ἐν καιρῷ.

Ὑγιαίνετε

Ἐν Ναυπλίῳ τὴν 17 Μαΐου 1823

Γεώργιος Παπαδάκης
καὶ οἱ λοιποί.

(70)

Ἐπιστολὴ Ἰακώβ Τομπάζη πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης, διὰ τῆς ὁποίας ζητεῖ ἵνα ἡ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἐμμανουὴλ ἐπικοινωνία τῶν Παραστατῶν γίνεται μέσῳ αὐτοῦ, ὡς διαθέτοντος ἀσφαλῆ τρόπον ἐπικοινωνίας μετὰ τῆς Κρήτης. Ἐν συνεχείᾳ διαβιβάζει αὐτοῖς εἰδήσεις σχετικὰς πρὸς τὰς Ρωσσοτουρκικὰς σχέσεις, τὴν εἴσοδον τῶν Γάλλων εἰς Ἰσπανίαν καὶ τὸν Αἰγυπτιακὸν στόλον.

Διπλοῦν φ. χάριτος μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν διαστάσεων 21.30. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων, ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, ἦτις ἔχρη-

σιμοποιήθη πρὸς φρακέλωσιν, ὑπάρχουσιν πρασίνη σφραγίς καὶ αἱ ἐξῆς ἐνδείξεις: «Ὁ Κύριος Γιακουμάκης Τομπάζης ἀπὸ Ὑδραν τὴν 22 Μαΐου 1823, εἰς Τριπολιζάν τὴν 1 Ἰουνίου, ἀρ: 21. Τοὺς εἰδοποιεῖ ὅτι ὁ αὐτὰδελφός του ἀνεχώρησεν εἰς Κρήτην (ὡς γεν. ἐπιτοχὸς αὐτῆς). Νὰ τοῦ στέλωσι τὰς πρὸς αὐτὸν ἐπιστολάς των διὰ νὰ τὰς στέλλῃ ἀσφαλέστερον εἰς Ὑδραν. Περὶ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου, περὶ τοῦ τῆς Βαρβαρίας κ. λ. κ λ. εἰδήσεις τινὰς ἔτι» καὶ ἡ ἐπιγραφή: «Τοῖς φιλογενεστάτοις Κυρίοις Παραστάταις τῆς Κρήτης, εἰς Τριπολιζάν.»

Φιλογενεστάτοι Κύριοι Παραστάται τῆς Κρήτης

Σὰς ἔγινε γνωστός ὁ μισεμὸς τοῦ ἀδελφοῦ μου ἀπὸ τὸ Ναύπλιον, ὅστις ἤδη ἐλπίζεται νὰ εἶναι εἰς Κρήτην καὶ ἐπειδὴ ἀπαιτεῖται τὸ νὰ τοῦ ἰδεάζετε τὰ αὐτοῦ τρέχοντα τῆς ὑπερτάτης διοικήσεως, καὶ ἀπ' ἐδῶ δὲν λείπουσι(ν) εὐκαιρίαι διὰ τὴν ἀγαπητὴν μας νῆσον σας, διὰ τοῦτο σὰς ἰδεάζομεν ὅτι τὰς ὅσας ἐπιστολάς ἔχετε νὰ στείλετε διὰ αὐτόν, νὰ μᾶς τὰς στείλετε ἐδῶ, καὶ ἡμεῖς φροντίζομεν τὸ ἀσφαλές στάλισμόν των. σὰς παρακαλοῦμεν προσέτι νὰ μᾶς ἰδεάζετε καὶ ἡμᾶς τὰ ὅσα αὐτοῦ τρέχουσι διὰ νὰ ἔχωμεν κάθε πληροφορίαν. σὰς γνωστοποιοῦμεν ἐδῶ ὅτι, ὁ μὲν Αἰγυπτιακὸς στόλος, εὐρίσκεται ἔτι εἰς Ἀλεξάνδρειαν, χωρὶς νὰ εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ ἐξέλθῃ κατὰ τὸ παρὸν ἐξ αἰτίας τῆς πανώλης, ὅπου ἔφθειρε πολλοὺς τοῦ στόλου τούτου, ὁ δὲ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὁ Βαρβαρέσικος εὐρίσκεται εἰς Μιτυλήνην, ὁ ἔσχατος ἀπέρασεν εἰς τὸ κανάλι τῆς Χίου, ὅπου μᾶς γράφουσι νὰ ἔβαλε 5000 στράτευμα καὶ ἔπειτα ἐπῆγε καὶ ἠνώθη μετὰ τοῦ ἄλλου πάλιν εἰς Μιτυλήνην ὅπου μελετᾷ νὰ βάλῃ ἄλλους 4000. σκοπεύει, λέγουσι, διὰ Ψαρά, τὸ ὁποῖον δὲν πιστεύομεν, ἐπειδὴ κατὰ τὰς ζωοτροφίας ὅπου ἔχει, καὶ κατὰ τὴν δύναμιν μὲ τὴν ὁποίαν ἐξῆλθε καὶ κατὰ τὴν ὀχύρωσιν τῶν Ψαρῶν πρέπει νὰ σκοπεύῃ διὰ νὰ προμηθεύσῃ τὰ κάστηρ ἀπὸ ζωοτροφίας καὶ ἴσως μετέπειτα ἐπιχειρισθῇ κινήματα ἐπιδρομῆς. Ἴσως δὲ κάμη, κανένα κίνημα κατὰ τῆς Σάμου. Ἡμεῖς πρὸ καιροῦ ἐβγάλαμεν 13 πολεμικά καὶ 2 μπουρλότα, ἥδη ἐβγάζομεν ἄλλα 6 καὶ 1 μπουρλότον, προσέτι μισεύει ὁ ἴδιος κύριος Ἀνδρέας Μιαούλης, ἄλλας εἰδήσεις ἀξίας δὲν ἔχομεν διὰ νὰ σὰς γνωστοποιήσωμεν, εἰμὴ τὰς πρὸ ἡμερῶν ἐξ Ὀδέσσας, εἰς τὰς ὁποίας δὲν βάνομεν πίστιν, ἐκτὸς ὅταν τὰς ἀκούσωμεν ἢ τὰς ἰδῶμεν καὶ ἀπὸ Εὐρώπην. Αὐταὶ εἶναι ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἤλλαξε τὸ Μινιστέριόν του, καὶ ἐπροσκάλεσε τὸν Καποδίστρια καὶ Στρογιανόφ εἰς τὰ πόστα των, καὶ συμπεραίνουσιν ἐκ τούτου τὸν κατὰ Τουρκίας πόλεμον. Οἱ Φραντζέζοι ἄρχισαν νὰ ἐσέλθουν εἰς Ἰσπανίαν καὶ ἐπροχώρησαν ἄρκετά, μᾶς βεβαιώνει σημαντικὸν ὑποκείμενον, ὅτι οἱ Ἰσπανοὶ μεταχειρίζονται τοῦτο τὸ στρατήγημα διὰ νὰ εἰσάγωσιν ὄλους τοὺς φραντζέζους μέσα εἰς τὴν Ἰσπανίαν, καὶ ἐκεῖ τότε νὰ τοὺς κτυπήσωσιν πανταχόθεν μὲ διαφόρους τρόπους διὰ νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσωσι εὐκολώτερον, αὐτοὶ ἕως τώρα δὲν ἔδειξαν καμμίαν ἐναντίωσιν, ἀλλ' εἶναι τραβηγμένοι, ἔχουσι βέβαια τὴν ὑπεράσπισιν τῶν Ἀγγλων.

Εἶμαι ὑπερβέβαιος ὅτι δὲν θέλετε λείψῃ νὰ μὲ εἰδοποιήσετε τὰ αὐτοῦ τὸ ὀγληγορώτερον, διὰ νὰ γράψω καὶ ἐγὼ τὰ καθέκαστα εἰς Κρήτην, δι' ὅπου μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας εἶναι εὐκαιρία νὰ μισεύσῃ. Ἐν τοσοῦτῳ σὰς ἀσπάζομαι εἰλικρινῶς καὶ μένω.

Ἦδρα τῇ 22 Μαΐου 1823

κατὰ πάντα πρόθυμος
Γιακουμάκις Τουμπάζης.

(71)

Ἐπιστολὴ Νεοφύτου Οἰκονόμου ἐκ Κισιάμου πρὸς τοὺς παραστάτας τῆς Κρήτης, δι' ἧς ἀγγέλλει, τὰ τῆς παραδόσεως τοῦ φρουρίου καὶ προσεχοῦς ἐκστρατείας εἰς Σέλινον. Ἔτι δὲ περὶ προσεχοῦς ἀποστολῆς πρὸς αὐτοὺς τῶν πληρεξουσίων ἐγγράφων.

Ἄπλοῦν φ. χάριτος μετὰ ὕδατινων γραμμῶν διαστάσεων 22.32. Τὸ κείμενον ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας σελίδος κάτω καὶ πλαγίως αἱ ἐνδείξεις: «Ὁ Νεοφύτος Οἰκονόμος ἀπὸ Κρήτην τὴν 26 Μαΐου, εἰς Τρίπολιτζαν τὴν 4ην Ἰουνίου 1893. Ἄρ. 22.—Ἐκ τοῦ φρουρίου τῆς Κισιάμου. Περὶ παραδόσεως τοῦ φρουρίου τῆς Κισ. ἀπὸ τοὺς Τούρκους εἰς τοὺς Χριστιανούς. Περὶ τῆς στρατοπεδώσεώς των εἰς Σέλινον κλ. κλ. καὶ περὶ αἰτήσεως νέας προθεσμίας ἀπὸ τὴν Διοίκησιν (οἱ παραστάται Κρήτης) μέχρις ὅτου σταλῶσι πρὸς αὐτοὺς τὰ πληρεξούσιά των.

Πρὸς τοὺς Κυρίους Παραστάτας Κρήτης

Ἡ ἀπάντησις τῆς ἀπὸ 12 Μαΐου πνέοντος ἐπιστολῆς σας ἀναβάλλεται ἤδη διὰ τε τὴν ἀπουσίαν τῶν μελῶν πρὸς οὓς ἀποτείνεσθε καὶ διὰ τὰς κατεπειγούσας ἀνάγκας αἱ ὁποῖαι μᾶς ἀνακαλοῦσι νὰ καταφύγωμεν ἅπαντες εἰς τὰ ὄπλα, καὶ ἀφοῦ καθαρίσωμεν τὰς ἐπαρχίας Σελίνου (καὶ Κισιάμου) νὰ διευθύνωμεν εἴτα τὰ πράγματά μας ἐκτάκτως καὶ ἀναλόγως τῶν περιστάσεων τῆς πατρίδος μας.

Σπεύδω μόνον νὰ σὰς ἀναγγείλω, ὅτι μὲ τὴν ἀπόβασιν τῆς ἐξοχότητός του τοῦ Ἄρμωστοῦ μας, ἐστρατοπεδεύσαμεν εὐθὺς πλησίον τοῦ φρουρίου Κισιάμου καὶ ὀχυρώσαντες τὰς ἀναγκαίας θέσεις ἐπροτείναμεν εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς συμβιβασμὸν διὰ νὰ παραδοθῶσι, αἱ συνθηκαὶ δὲν ἄργησαν νὰ ὑπογραφῶσι καὶ βιασθέντες ἡμεῖς νὰ τοὺς ἐπιτρέψωμεν νὰ ἐξέλθωσι τοῦ φρουρίου μὲ τὰ ὄπλα των καὶ πράγματά των διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὸν ἐπαπειλοῦντα κίνδυνον τῆς πανώλης νόσου, ἣτις ἐπεπόλαξεν εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν βαρβάρων, ἐξοικονομήσαμεν τὰ ἀναγκαῖα πλοῖα διὰ νὰ τοὺς μετακομίσωμεν εἰς Κυδωνίαν καὶ τοὺς ἐβαρκάραμεν χθές, παραλαβόντες ἤδη εἰς τὴν ἐξουσίαν μας τὸ φρούριον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, διατάξαντες καὶ τὰ ἀναγκαῖα πρὸς κάθαρσιν. αὔριον σὺν θεῷ ἐκστρατεύομεν διὰ Σέλινον μὲ ἀρκετάς δυνάμεις, εἴθε λοιπὸν ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἀναγγείλωμεν καὶ τὴν αὐτοῦ πτώσιν!

Δὲν ἀμφιβάλλω πλέον Κύριοι! ὅτι τὰ πράγματα τῆς πατρίδος μας θέλει ἐντὸς ὀλίγου διευθυνθῶσι κατὰ τὴν γενικὴν ἐπιθυμίαν μας, ἔχων ὑπ' ὄψιν τὴν ἔμφυτον διάθεσιν τῶν συμπολιτῶν μας, καὶ

τὴν εἰλικρινῆ ἐπιρροὴν τῶν εἰς τὴν εὐπείθειαν κ.λ.π. Αἱ ἐπιχειρήσεις μας εἰς τὰ ὄπλα προμηνύουσι μεγάλας προόδους καὶ νίκας κατὰ τῶν βαρβάρων. Εἶθε μ' ὄλον τοῦτο ἡ ὁμόνοια καὶ ἡ σταθερότης τῆς ὑπακοῆς νὰ μὴν κλονισθῶσιν ἄχρι τέλους ἀπὸ σκανδαλοποιὰ τινὰ ἄτομα.

Ἡμεῖς πρὸ τῆς πτώσεως τῆς προθεσμίας, τὴν ὁποῖαν τὸ σεβαστὸν βουλευτικὸν σῶμα σᾶς ἐσυμφώνησεν εἶμεθα εὐελπεις νὰ σᾶς προφθάσωμεν τὰ διπλώματά σας. Ἄν αἱ περιστάσεις ὁμως τῶν πραγμάτων μας δὲν μᾶς τὸ συγχωρήσωσι, τότε ἔπεται διὰ ἀναφορᾶς σας, νὰ καθυποβάλητε ὑπ' ὄψιν τῆς Ὑ. Διοικήσεως τὰς αἰτίας καὶ νὰ σᾶς συμφωνήσουν ἀκολούθως ἄλλην προθεσμίαν.

Δὲν ἐλάβομεν καιρὸν οὔτε τὰ πρακτικὰ σας νὰ θεωρήσωμεν οὔτε ἄλλο τι νὰ σκεφθῶμεν, διὸ ἐξακολουθῆτε τὰς πράξεις πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος μὲ τὸν ἴδιον ζῆλον τοῦ πατριωτισμοῦ σας, καὶ ὑγιαίνετε.

Ἐκ τοῦ Γενικοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοπέδου τῆς Κρήτης
ἐκ τοῦ φρουρίου τῆς Κισιάμου τῆ 26 Μαΐου 1823

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Ν. Οἰκονόμος.

---

(72)

Συγχαρητήριος ἐπιστολὴ Ἐμμ Τομπάζη πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης ἐπὶ τῇ πτώσει τοῦ φρουρίου Κισιάμου.

Ἄπλουν φ. χάριτος μετὰ ὕδατινῶν γραμμῶν διαστάσεων 21. 32. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς μιᾶς σελίδος, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης αἱ ἐνδείξεις : «Ὁ ἱεροστίης Κρήτης ἀπὸ Κρήτης τὴν 26 Μαΐου εἰς Τριπολιτζὰν τὴν 4 Ἰουνίου, ἀριθμὸς 23. 1823—Ἀποστέλλει αὐτοῖς γράμματα καὶ τοὺς συγχαίρει διὰ τὴν πῶσιν τοῦ φρουρίου Κισιάμου».

Εὐγενέστατοι παραστάται τῆς Κρήτης.

Σᾶς περικλείομεν τὰ παρόντα γράμματα, τὰ ὁποῖα θέλετε παραδόσει. Ἐπειδὴ δὲ οἱ προὔχοντες καὶ σᾶς γράφωσι ἐκτεταμένως, ἐγὼ συγχαίρομενος μαζὺ σας εἰς τὴν πῶσιν τοῦ φρουρίου τῆς Κισιάμου, μένω

ὁ πατριώτης Σας
Μανώλης Τομπάζης

Ἐν τῷ Γενικῷ στρατοπέδῳ τῆς Κρήτης τῆ 26 Μαΐου 1823,
Κισιάμος.

---

(73)

Αὐτόγραφος ἐπιστολὴ Γεωργ. Παπαδάκη πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης, δι' ἧς ἀποκρούει πιθανὴν ἀποστολὴν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως συμβούλου ἐκ Πελοποννήσου.

ἔδωκα γρόσα 40, τὰ ὅποια μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ἐρχόμενος αὐτὸς σὰς τὰ φέρω· πιάτα δὲν εὐρίσκονται.

Σήμερον μὲ ἄκραν μου εὐχαρίστησιν ἔλαβον γράμμα τοῦ ἐξοχωτάτου Ἀρμοστοῦ Κρήτης Κυρίου Ἐμμ. Τουμπάζη ἀπὸ 25 Μαΐου, ὁμοῦ μὲ τὴν προκήρυξίν του πρὸς Κρήτας, ἣς τὸ ἀντίγραφον εὐρίσκεται ἔσωθεν, ὅστις μὲ εἰδοποιεῖ τὴν πτώσιν τοῦ φρουρίου Κισάμου μὲ συνθήκας διὰ τὸ ἐπιπολάζον τῆς πανώλης, ἀπὸ τὸ ὅποιον περίπου τῶν 3 χιλιάδων ψυχῶν ὀθωμανῶν ἐπέρασαν εἰς Χανιά, καὶ εὐδιαθέσας τὸ αὐτὸ φρούριον ἀπέρχεται εἰς Σέλινον. Ὅθεν λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σὰς συγχαρῶ διὰ τὰς προόδους τῆς πατρίδος σας, τὰς ὅποιας εἶθε ὁ Κύριος ἀναδείξειε λαμπροτέρας καὶ ἡμέρα τῆ ἡμέρα αὐξανομένης. Σὰς ἔσωκλείω καὶ ἕνα πλῆκον τῆς ἐξοχότητος του. Σὰς ἀσπάζομαι ἀδελφικῶς καὶ μένω.

Ὁ δοῦλος σας
Ε. Ξένος.

Καὶ ἄλλα μου γράμματα σὰς ἔγραψα πλὴν ἀπάντησίν σας δὲν ἔλαβα καὶ παρακαλῶ ἂν ἔχετε νὰ γράψετε γράμματα διὰ τὴν Κρήτην νὰ μὲ προφτάσετε, ἐπειδὴ ἔχω νὰ στείλω τὸν Κοριέρην διὰ τὴν Κρήτην καὶ μένω.

Γιακουμάκης Τουμπάζης.

(75)

Ἐπιστολὴ Ἰακώβ Τουμπάζη πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης, δι' ἣς ὑπενθυμίζει τὴν ἀνάγκην ἀποστολῆς εἰδήσεων ἐκ μέρους αὐτῶν πρὸς τοὺς ἐν Κρήτῃ, περὶ ἀπόπλου τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου διὰ Κρήτην, τῆς δυνάμεως αὐτοῦ καὶ περὶ ἀρξαμένης ἐκστρατείας κατὰ τοῦ Σελίνου τῶν ἐν Κρήτῃ ἐπαναστατῶν.

Διπλῶν φ. χάρτου μετὰ ὑδατιῶν γραμμῶν καὶ σήματος ἐργοστασίου (λέοντος) διαστάσεων 21.30. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος, ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας αἰ ἐνδείξεις: «Ὁ Γιακουμάκης Τουμπάζης ἀπὸ Ὑδραν τὴν 4 Ἰουνίου 1823, εἰς Τριπολιζάν τὴν 8 Ἰουνίου, ἀρ. 26.— Τοῖς εὐγενεστάτοις κυρίοις παραστάταις τῆς νήσου Κρήτης, εἰς Τριπολιζάν—ὑπενθυμίζει αὐτοὺς νὰ τῷ στέλλωσι τὰς ἐπιστολάς των διὰ Κρήτην κλ., τοὺς εἰδοποιεῖ ὅτι στέλλει ἐπίτηδες ταχυδρομὸν διὰ Κρήτην νὰ εἰδοποιήσῃ αὐτοὺς ἐκεῖ περὶ τῆς διαπλεύσεως τοῦ αἰγυπτιακοῦ στόλου εἰς Κρήτην κλ». Ὑπάρχουσι ἴχνη σφραγίδος ἕξ ἐρυθροῦ ἰσπανικοῦ κηροῦ.

Διὰ Τριπολιζάν. Πρὸς τοὺς φιλογενεστάτους κυρίους παραστάτας τῆς νήσου Κρήτης

Ὑδρα τῆ 4 Ἰουνίου 1823.

Καὶ προλαβόντως σὰς ἐγράφομεν παρασταίνοντές σας τὰ δέοντα καὶ ἅμα λέγοντές σας νὰ μᾶς γράφητε καὶ νὰ στέλλητε γράμματά σας διὰ Κρήτην, ὅπου προσμένουσιν ἐπιμόνως τὰς αὐτῶν εἰδήσεις, ἕως τῶρα ὅμως ἐγράψαμεν τετράκις εἰς Κρήτην καὶ γράμ-

ματά σας δὲν ἐλάβομεν διὰ νὰ στείλωμεν, ἰδοὺ καὶ σήμερον πάλιν ξεκινοῦμεν τὸν ταχυδρόμον διὰ Κρήτην, διὰ νὰ τοὺς μηνύσωμεν τὸν πηγαῖμον τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου διὰ Κρήτην, ὅστις καὶ ἔχει ἕξ χιλιάδας διὰ διαπέρκον καὶ συνίσταται ἀπὸ 50 κομμάτια πλοῖα. Ἐδικόν σας γράμμα δὲν ἔχομεν νὰ στείλωμεν. Λάβετε τὸ ἔσωθεν σταλὲν ἀπὸ Κρήτην. Οἱ ἐδικοί μας ἐκεῖ ἐμίσειαν ἀπὸ τὴν Τετράδην (30 Μαΐου) διὰ Σέλινον, ἂν προφθάσουν καὶ παραλάβουν τὸ Σέλινον, καλῶς, εἰδὲ μὴ βέβαια, θὰ παραιτήσωσι ταύτην τὴν ἐκστρατείαν, διὰ νὰ συναθῶσι κατὰ τῶν Αἰγυπτίων. Ὑγιαίνετε.

Ὁ ὡς ἀδελφός σας
Γιακουμάκης Τουμπάξης.

(78) (1)

Ἐπιστολὴ Ἐμμ. Τουμπάξη πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης, δι' ἧς ἀνακοινοῖ περὶ ἀφίξεως τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου καὶ ἐνισχύσεως τῶν φρουρίων, περὶ καταλήψεως τοῦ Σελίνου καὶ περὶ πιθανοῦ θανάτου τοῦ Χασάν Πασᾶ.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὕδατ. γραμμῶν διαστάσεων 22.32. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας χρησιμοποιηθείσης πρὸς φακέλωσιν αἱ ἑξῆς ἐνδείξεις: «Πρὸς τοὺς κυρίους Παραστάτας τῆς Κρήτης, εἰς Τριπολιτσάν. — Ὁ ἀρμοστής τῆς Κρήτης τὴν 10 Ἰουνίου 1823. Εἰς Τριπολιτσά τὴν 5 Ἰουλίου. — Ἐκ τῆς Ἐπαρχίας Ἀποκορώνου Κρήτης, ἀρ. 29. — Περὶ τῆς ἀλώσεως καὶ τοῦ φρουρίου Σελίνου. Καὶ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Χασάν Πασᾶ. Καὶ περὶ τῆς ἐντὸς ὀλίγου διοργανώσεως τῶν ἐν Κρήτῃ πραγμάτων. Καὶ περὶ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου, ὅτι ἐφωδίασε τὰ κάστρα, Ρεθύμνου, Χανίων καὶ Μ. Κάστρου κ.λ.» — Ὑπάρχουν ἕξη ἑρυθρᾶς σφραγίδος.

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος
Ὁ ἀρμοστής τῆς Κρήτης.

Πρὸς τοὺς Παραστάτας αὐτῆς.

Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ φρουρίου τῆς Κισάμου ἐκστρατεῦσαμεν κατὰ τῆς ἐπαρχίας τοῦ Σελίνου τὸ ὅποιον βοήθειά τοῦ ὑψίστου ἠλευθερώσαμεν κατατρέξαντες τοὺς ἐχθροὺς ἕως εἰς τὸ φρούριον τῶν Χανίων ὅπου διεσώθησαν, φονευθέντες ἕξ αὐτῶν ἐννεακόσιοι περίριπου μετὰ τῶν γυναικοπαίδων. (2)

Ὁ ἐχθρικός στόλος φθάσας πρὸ μιᾶς ἐβδομάδος ἐδῶ ἐπρομήθευσε τὸ φρούριον τῶν Χανίων ἀπὸ τέσσαρα πλοῖα τροφάς, τὸ τῆς Ρεθύμνης ἀπὸ δύο καὶ τοῦ Κάστρου ἀπὸ πέντε. Ἐπειδὴ καὶ ἐδῶ

(2) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 77 χειρόγρ. εἶναι ἐπιστολὴ Ἰακώβ Τουμπάξη πρὸς παραστάτας Κρήτης ἀναλόγου πρὸς τὴν προηγουμένην περιεχομένου. Ἀναφέρει τὴν σύλληψιν τουρκικοῦ πλοίου εἰς Γραμβοῦσαν, πλήρους τροφίμων. Τὸ δὲ ὑπ' ἀριθ. 76, ἔλαβεν ἀριθμὸν 262α (1829) τῆς συλλογῆς.

(1) Ἡ μεγάλη φθορὰ τῶν ἐκ Σελίνου ἀπερχομένων Τούρκων ἐγένετο παρὰ τὸ χωρίον Σέμπρωνα.

δὲν ἦλθον παρὰ μόνον τριάκοντα πλοῖα συμπεραίνομεν ὅτι τὰ λοιπὰ ἐπῆγαν διὰ τὰ πρᾶμθηύσουσιν καὶ τὰ Μοθοκόρωνα.

Ὁ Χασάν Πασᾶς, κατὰ τὰς πληροφορίας ὅπου σήμερον ἐλάβομεν ἀπέθανε. Ἀνταποκρινόμενος μὲ τὸν πασᾶ τῆς Ρεθύμνης περὶ τινῶν χριστιανικῶν οἰκογενειῶν, καὶ βλέπων νὰ ὑπογράφεται Βεζύρης πάσης Κρήτης, βεβαιοῦμαι εἰς τοῦτο ἔτι μᾶλλον.

Κατ' αὐτὰς σχεδιάζομεν νὰ συγκροτήσωμεν τὴν συνέλευσιν διὰ τὰ διοργανίσωμεν τὴν πατρίδα.

Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀποκορώνου
τῇ 10 Ἰουλίου 1823

Μανώλης Τουμπάζης.

(Τ. Σ.) (1)

(79)

Ἐπιστολὴ Ἰακώβου Τουμπάζη πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης, δι' ἧς ἀναγγέλλει γεγονότα ἐκ Κρήτης καὶ ἐκφράζει τὴν ἐλπίδα ταχέως ἀπελευθερώσεως.

Ἀπλοῦν φ. χάστου μετὰ γραμμῶν, διαστάσεων 21.31. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος, ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας αἱ ἐνδείξεις: «Ὁ ἐξ Ὑδρας κύριος Ἰακώβος Τουμπάζης ἀπὸ Ὑδραν 16 Ἰουνίου, εἰς Τριπολιτῆαν, 18, 1823—Ἀπόκρισις 19 ἐκεῖ—ἀρ 28. Εἰδοποιητικὸν ὅτι μέρος τοῦ Αἰγυπτ. στόλου ἐπῆγεν εἰς Κρήτην, ὃ δὲ λοιπὸς εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἕνεκα, φαίνεται, τῆς πανόλους νόσου κλ».

Πρὸς τοὺς εὐγενεστάτους Κυρίους Παραστάτας τῆς νήσου Κρήτης.

Ὁ ἐπιφέρων τὸ παρὸν Μάνθος Χ. Ἀνδρέου εἶναι ἰδικτὸς μας ἄνθρωπος. τὸν ὅποιον καὶ σημαίνω διὰ τοῦτο εἰς τὴν εὐνοιάν σας. Παρὰ τοῦ ἰδίου θέλετε ἀκούσει τὴν περὶ τῆς πτώσεως τῆς Σελίνου, καὶ περὶ τῶν ἐκεῖ παραδοθέντων Τουρκῶν.

Ὁ Στόλος τοῦ Μεχμέτ ἀλῆ δὲν ἐπῆγεν εἰς τὴν Κρήτην, ἀλλὰ, ὡς φαίνεται, ὑπὸ τῆς νόσου ἢ ἄλλης αἰτίας ἐβιάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἀλεξάνδρειαν μόνον ἐπῆγεν ἐκεῖ μία διαίρεσις τοῦ ὀθωμανικοῦ στόλου συνισταμένη ἀπὸ καράβια 36, καθὼς ὅμως θέλετε ἀκούσει ἀπὸ τὸν Μάνθον μόνον ὀλίγα ἐφόδια ἠμποροῦν νὰ δώσουν εἰς τὰ μεγάλα φρούρια.

Κύριοι ὅμως οἱ Κρήτες τῆς Κισάμου καὶ τῆς Σελύνης (2), ἐντὸς δὲ ὀλίγου ἐλπίζομεν καὶ τῆς Ρεθύμνου, σύμπνοιαν ἔχοντες, καθὼς ἔχουν καὶ εὐπίθειαν εἰς τοὺς νόμους καὶ εἰς τὸν ἀρχηγόν τους θέλουν βιάσει ὀγλήγορα τοὺς Τούρκους, τοὺς ἀποκλεισμένους εἰς τὰ Κάστρη νὰ ἀφήσωσι τὴν νῆσον ὅλην ἐλευθέραν.

Ὁ ταχυπλόος δὲν ἦλθε καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔχει γράμματά

(1) Ὁμοειδῆς σφραγὶς φέρουσα ἐντὸς στεφάνου τὴν πάνοπλον Ἀθηναίαν καὶ περιῆ με κεφαλαία γράμματα: «ΑΡΜΟΣΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ». (μὲ ὕψιλον)

(2) Τοῦ Σελίνου.

σας διά νά σᾶς περικλείσω, τὰ δέ ἀνωτέρω ἐμάθομεν ἀπό καΐκιον ἐλθόν ἀπό Λουτρόν. Ἐρρωσθε!

Ἐκ τῆς Ἰουδαίας τῆς 16 Ἰουνίου 1823

Εἰς τοὺς ὀρισμοὺς σας
Γιακουμάκης Τουμπάκης.

(80)

Ἰπόμνημα τῶν Προστατῶν Κρήτης πρὸς τὸ Βουλευτικὸν σῶμα εἰς Τρίπολιν περὶ τοῦ τρόπου διαχειρίσεως τοῦ μέλλοντος νά συν-αφθῆ εἰς Λονδῖνον δανείου, ἵνα ἀποτραπῶσιν αἱ καταχρήσεις.

Ἀπλοῦν φ. χάριτος μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 21.33. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος.

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Βουλευτικὸν σῶμα.

Ἐπειδὴ καὶ τὸ ἔθνος ἀπεφάσισε νά λάβῃ ἓν δάνειον ἀπὸ 4.000.000, ἧτοι τέσσαρα μιλλιόνια τάλληρα Ἰσπανικά, διὰ τὸ ὅποιον καὶ στέλλονται ἄνθρωποι εἰς Λονδῖνον νά τὸ πραγματευθῶσι, καὶ

Ἐπειδὴ αἱ καταχρήσεις εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος ἐφάνησαν ἤδη ἀρκεταί, ὅθεν καὶ δὲν ἤμπορεῖ τις νά ἔχῃ ἱκανή (ν) πεποιθησιν καὶ πληροφορίαν περὶ τῆς ἀπαιτουμένης ὠφελίμου πρὸς τὸ ἔθνος καὶ δικαίας χρήσεως τῶν χρημάτων τούτων ἂν ληφθῶσι (ν).

Οἱ ὑπογεγραμμένοι γνωρίζουν χρέος των ἀπαραίτητον, καὶ αὐθις δι' ἀναφορᾶς των νά προτείνουν τὰ ἀκόλουθα :

Αον. Νά γίνῃ εἰς νόμος δυνάμει τοῦ ὁποίου νά μὴν ἤμπορῆ νά ἐξοδευθῆ ἀπὸ τὸ δάνειον τοῦτο οὔτε ὀβολὸς διὰ παρελθόντα ἔξοδα ἢ λογαριασμοὺς.

Βον. Θετικῶς νά ἀποφασισθῆ τὸ δάνειον τοῦτο νά ἐξοδευεταὶ μὲ τὴν ἀπαιτουμένην φρόνησιν καὶ οἰκονομίαν εἰς τὰς μελλούσας προόδους τοῦ ἔθνους.

Γον. Νά διορισθῆ μία ἐπιτροπὴ ἀπὸ τὰ διάφορα τῆς Ἑλλάδος τμήματα, ἀναλόγως κατὰ τὸ ὅποιον ἠθέλεν ἔχει βᾶρος κάθε τμήμα εἰς αὐτὸ τὸ δάνειον καὶ νά δοθῆ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν της.

Δον. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη νά εἶναι πάντοτε πλήρης, καὶ χωρὶς τὴν συγκατάθεσιν της νά μὴν ἤμπορῆ νά ἐξοδευθῆ οὔτε ὀβολός.

Εον. Τὰ τμήματα νά ἔχουν τὸ δικαίωμα νά ἀλλάζουσι ἀπὸ τὰ εἰς τὴν ἐπιτροπὴν μέλη των, καὶ νά ἀνταποκαθιστῶσιν ἄλλα.

ΣΤον. Οἱ ἀπεσταλμένοι νά μὴν ἀναχωρήσουν, προτοῦ νά γνωρίσουν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην.

Ταῦτα τοιμῶμεν νά ἐκθέσωμεν ὑπ' ὄψιν τοῦ Σεβαστοῦ Βουλευτικοῦ σώματος, παρακαλοῦντές το ἂν ὁ σκοπὸς τῶν προτάσεων μας ἀποβλέπῃ εἰς τὸ νά προκαταλάβῃ πᾶσαν κατάχρησιν καὶ νά ἀσφαλίσῃ τὸ δάνειον τοῦτο νά τὰς ἀποδεχθῆ, ἂν θέλῃ νά ἔχῃ συνδρομητὴν καὶ τὴν Κρήτην, διότι εἰς τὸ ἐναντίον, μὲ μεγάλην συστολήν καὶ πόνον ψυχῆς μας, βιαζόμεθα νά προγνωστοποιήσωμεν τὸ Σεβαστὸν τοῦτο σῶμα, ὅτι ἡ Κρήτη δὲν θὰ ἔχῃ καμίαν ἐνοχήν, μὲ τὴν ἐπιθυμίαν δὲ τοῦ νά ἔχωμεν ἔγγραφον περὶ τούτου ἀπάντησιν

τοῦ σώματος ὑποσημειούμεθα με βαθύτατον σέβας
Τριπολιτζά 22 Ἰουνίου 1823

Οἱ παραστάται τῆς Κρήτης
Ζαχαρίας Πρακτικίδης
Δημήτριος Παρδαλάκης
Ἐμμαν. Ἀντωνιάδης.

Ἐπισημαίνω ὅτι ἴσον ἀπαράλακτον τῷ πρωτοτύπῳ φυλαττομένῳ εἰς τὰ
ἀρχεῖα τοῦ Βουλευτικοῦ Σώματος.

(81)

Ἐπιστολὴ Ἰακώβ Τομπάζη πρὸς τοὺς παραστάτας Κρήτης,
περιέχουσα πληροφορίας περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ καταστάσεως καὶ τῆς
οἰκογενείας τοῦ Γεωργ. Παπαδάκη.

Ἄλλοι ἄν φ. χάριτος διαστάσεων 21.25. τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σε-
λίδος Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας αἰ ἐνδείξεις: «Ὁ Κύριος Γιακουμάκης Τομπά-
ζης ἀπὸ Ὑδραν τὴν 25 Ἰουνίου 1823, εἰς Τριπολιτζάν τὴν 5 Ἰουλίου.
Ἄριθ. 30, Ἀποκριτικὸν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 25 ἀπὸ 2 Ἰουνίου γράμμα των.
Καὶ περὶ τῆς ἀπαλλάξεως τῆς οἰκογενείας τοῦ Γ. Παπαδάκη ἀπὸ τοὺς Τούρ-
κους δι' ἀνταλλαγῆς κλ. κλ.»

(Διὰ) Τριπολιτζά(ν)

Κύριοι ἐκ ψυχῆς ἀσπάζομαι
1823 Ἰουνίου 25 Ὑδρα.

Ἀποκρινόμεθα εἰς τὸ γράμμα σας τὸν ἀριθμὸν 25, ἢ τῶν 2
Ἰουνίου μετὰ πάσης χαρᾶς ἔλαβον καὶ εἶδον ὅπου εἴμεθα καὶ ὅλοι
εἰς τὴν ἴδιαν γνώμην καὶ ὑπάγει καλῶς.

Ἐπροχθὲς ἦλθεν ὁ κοργιέρης μας ἀπὸ Κρήτην, γράμματά σας
δὲν εἶχον, ἐχθὲς ἦλθεν ἕτερον καίκι ἀπὸ Σέλινον καὶ μᾶς ἔφεν (1)
τὸ ἐσώκλειστον γράμμα σας, δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅμως νὰ μὴ σὰς
γράφουν τὰ τρέχοντα τῆς Κρήτης.

Ἐτοῦτο μόνον σὰς λέμε διὸ τὸ πάρισμον τοῦ Σελίνου καὶ τὸν
θάνατον τοῦ Χασάν Πασᾶ, συνέλευσις γίνεται εἰς τὴν Πισκοπὴν εἰς
τὸ Μυλοπόταμο διὰ νὰ βάλουν τὰ πράγματα τῆς Κρήτης εἰς καλὴν
κατάστασιν καὶ ἔπειτα νὰ ἐκστρατεύσουν διὰ τὸ ὄρη τοῦ Χασάν
Πασᾶ, τὴν φαμελιὰ τοῦ Κύρ Γιωργάκη Παπαδάκη τὴν ἐγλύτωσαν
ἀπὸ τὸ Ρέθυμνο με ἀλλαγὴν, τὰ πράγματα τῆς Κρήτης πηγαίνουν
κάλλιστα καὶ ἄς ἔξη δόξαν ὁ Κύριος. Ἐδῶ γίνεται ἐτοιμασία ἀπὸ
23 ἕως 25 καράβια, τὸ μέταλλον (2) μᾶς λείπει καὶ ὁ θεὸς ἄς μᾶς
βοηθήσῃ. Ταῦτα καὶ μὲν εἰς τὰς διαταγὰς.

Ὁ δοῦλος σας

Γιακουμάκης Τομπάζης.

(1) ἔφενεν
(2) χρήματα

Ἐπιστολὴ Δημ. Κιοσῆ πρὸς τὸν Ἰάκωβον Τομπάζην, διὰ τῆς ὁποίας παρέχει πληροφορίας περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ καταστάσεως.

Διπλοῦν φ. χάριτος διαστάσεων 20.25. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος, ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας αἱ ἐνδείξεις : «Ὁ Δημήτριος Κιοσῆς ἐκ Κισάμου τὴν 26 Ἰουνίου, εἰς Τριπολιτζάν τὴν 5 Ἰουλίου 1823.—Εἶδοποιητικὸν ὅτι ὁ διοργανισμὸς τῶν πραγμάτων τῆς Κρήτης ὁσημέραι ἐπὶ τὸ κρεῖττον βαίνει ἐπιτηροῦντος τοῦ ἀδελφοῦ του Ἐμ. Τομπάζη, ὅτι οἱ Ἀλβανῖτες 600 τοῦ ἀποθανόντος Χασάν Πασᾶ ζητοῦσι τὸν ἀδελφόν του νὰ τὸν προσκυνήσωσι, καὶ περὶ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου, ὅτι 14 ἡμέρας περιφερόμενος ἔξωθεν τοῦ Μ. Κάστρου, οὐδὲν ἔπραξε κ. λ.»

Φιλογενέστατε κύριε Καπετάν Γιακουμάκη.

Μετὰ τὴν ἀκριβῆ ἐρευναν τῆς ἀγαθῆς μου υἰείας τῆς, σᾶς λέγω ὅτι κατὰ τὸ παρὸν εὐρίσκομαι μὲ θέρημν διὰ τὴν ἀκαθαρσίαν τοῦ ἐνταῦθα τόπου καὶ βαρύτητα τοῦ κλίματος ὡς καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Μὲ χαρὰν μου καὶ εὐχαρίστησιν μεγάλην σᾶς εἰδοποιῶ ὅτι ὁ διοργανισμὸς τοῦ ἐνταῦθα συστήματος μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐλπίζω νὰ λάβῃ τέλος ἀγαθὸν καὶ καλὴν ἔκβασιν ἐπαγρυπνῶν καὶ καταγιγνώμενος ἀδικοκῶπως ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφός σας ἐπὶ τοῦτο, τὸ ὁποῖον θέλει δώσει πολλὴν εὐχαρίστησιν καὶ μέγαν κρότον. Τὸ μενζίλι ἔφθασεν ἐνταῦθα σήμερον, οἱ ἀρβανῖται τοῦ ἀποθανόντος Χασάν Πασᾶ, ζητοῦν τὸν αὐθέντην νὰ ὑπάγῃ ἐκεῖ, διὰ νὰ τὸν προσκυνήσουν, κατὰ τὴν πληροφορίαν ὅπου ἔχομεν εἶναι τὸν ἀριθμὸν 600, οἱ περισσότεροι ἀπ' τοὺς ὁποίους εἶναι γραικοί. Ὁ Αἰγυπτιακὸς στόλος τὸν ἀριθμὸν πλοῖα 35 σήμερον δεκατέσσαρας ἡμέρας περίπου ἐπεριφέρετο εἰς τὰ μέρη τοῦ Μεγάλου Κάστρου χωρὶς ἔργον, συμπεραίνομεν ὅτι ὁ θάνατος τοῦ ἀνωτέρω Πασᾶ τὸν ἐμποδίζει καὶ τὸν κατασταίνει ἄεργον. Περιττὸν νομίζω νὰ σᾶς γράψωμεν περὶ χρείας ἀγοραστῶν λαδίου καθὼς καὶ περὶ μετρητῶν, ὅθεν ἐάν ἐπιτύχῃ εἰς τὰ αὐτὸσε καμιά ὀκαζιόνε ζητοῦσα λάδι, ἐπιταχύνετε παρακαλῶ τὸν ἐρχομόν τους. Τὰ πρῶτα γράμματά σας, ἐστάλησαν ὅπου ἔπρεπε. Ταῦτα καὶ ἀσπαζόμενός σας μένω.

Δημήτρης Κιοσῆς

Τὸ δὲ λάδι θέλει σᾶς σταλῆ μὲ δεύτερον τῇ 26 Ἰουνίου Καστέλλι.

Οἱ ἐνταῦθα σύντροφοί μου σᾶς προσκυνοῦν, ὁ Κύριος Εὐθυμάκης Ψαρουδάκης καὶ οἱ λοιποί.

Ἐπιστολὴ Θεοδοσίου Δημάδη ἐκ Πύργου Ἠλίας πρὸς τοὺς

Παραστάτας Κρήτης, δι' ἧς γνωρίζει αὐτοῖς τὴν ἐν Πύργῳ ἐνυπάρχουσαν κατάστασιν ἐκ τῶν ἀθαιρεσιῶν τῶν Ἐπάρχων καὶ τῆς κερδοσκοπίας.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 18.24. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, χρησιμοποιηθείσης πρὸς φακέλωσιν αἱ ἀκόλουθοι ἐνδείξεις : «Ὁ Δημάδης ἀπὸ Πύργον τὴν 27 Ἰουλίου 1823, τὴν 3 τοῦ Ἰουλίου εἰς Τριπολιζάν. — Πρὸς τοὺς Εὐγενεστάτους κυρίους παραστάτας τῆς περιφέρειου νήσου Κρήτης, εἰς Τριπολιζάν. — Περὶ τῶν καταχρήσεων τῶν ἀπὸ μέρους τῆς Διοικήσεως διορισθέντων ἐπαρχῶν, τυραννούντων τοὺς ὁμοίους τῶν μᾶλλον παρὰ τοὺς Τούρκους, κλπ.» — Ὑπάρχουν ἴχνη ἐρυθρᾶς σφραγίδος.

Πύργος 27 Ἰουλίου 1823

Κύριοι

Ἐφθασα ὑγιῶς εἰς Πύργον. Εὖρον τὰ πράγματα ἄνω καὶ κάτω. Εὖρον πολέμους ἐσωτερικούς, ἀποτελέσματα αἰσχροκερδείας. Δὲν ἤξεύρω πὺ ἐχουσι νὰ καταντήσῃ, τὰ τοιαῦτα, ἐν ὧσιν τὰ ἀποστελλόμενα παρὰ τῆς Διοικήσεως πρόσωπα εἰς ἄλλο δὲν ἀποβλέπουσι, παρὰ εἰς τὸ νὰ αἰσχροκερδῶσι. Δι' ἀγάπην θεοῦ, προσοχὴ εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν Ἐπάρχων, αὐτοὶ γινόμενοι ἔπαρχοι νομίζουσι, ὅτι ἔγιναν βασιλεῖς καὶ δεσπότες, ποιοῦν δένουσι, ποιοῦν φυλακῶν οὐσι ἀκρίτως. Ποιοῦ ἀρπάζουσι τὰ δέματα ἀπὸ τοὺς ἀγρούς, ποιοῦ βουλῶνουσι τὸ ἐργαστήριον. Ἐὰν δὲ θελήσω νὰ καταγράψω τὰς καταχρήσεις, πρέπει νὰ γεμίσω τόμους ὀλοκλήρους. Ἐγὶνα δὲ αὐτόπτης καὶ αὐτήκοος ραδιοργιῶν καὶ δολιοτήτων ἀνηκούστων. Καὶ διατί ; δι' αἰσχροκερδεῖαν. Ἡ ψυχὴ μου διαταράττεται νὰ βλέπω τὸν λαὸν νὰ τυραννῆται παρὰ τῶν ὁμογενῶν πλειότερον παρὰ ἀπὸ τῶν Μουσουλμάνων.

Μένω δὲ ἀκόμη εἰς Πύργον, ἐπειδὴ δὲν εὐρίσκω εὐκαιρίαν νὰ ἀπεράσω εἰς Ζάκυνθον. Μελετῶ δὲ διὰ τὴν αὖριον, καὶ πάλιν ἐκεῖθεν σὰς γράφω. Παρακαλῶ στείλετε τοὺς ἀσπασμούς μου πρὸς τὸν κύριον Ἰακώβον Τομπάζην καὶ ἂν καταδεχθῆτε νὰ με ἀποκριθῆτε, παραδίδετε τὰ γράμματα εἰς τὸν κύριον Λύσανδρον παραστάτην τοῦ Πύργου καὶ αὐτὸς ἤξεύρει ποῦ ἔχει νὰ τὰ διευθύνῃ. Νεώτερον ἐξωτερικὸν δὲν ἔχομεν. Μᾶς εἶπον ὅτι ὁ ἐχθρικός στόλος ἀνεχώρησεν ὄλος ἀπὸ Πάτρας. Πάλιν εἰπώθη ὅτι ἐπέστρεψε, βέβαιον κανὲν δὲν ἔχομεν. Ἐὰν ἔχετε νεωτέρας εἰδήσεις ἀπὸ Κρήτην μὴ μοῦ τις ὑστερήσετε. Ταῦτα καὶ μένω εἰς τὴν ἀγάπην σας.

Θεοδόσιος Δημάδης

[84]

Ἐπιστολὴ Ἰακώβου Τομπάζη ἀπὸ Ὑδραν πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης εἰς Τριπολιζάν, διαβιβαστικὴ πληροφοριῶν ἐξ Ἀρκούδενας Ρεθύμνης περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ εὐχαρίστου καταστάσεως τῶν πολεμικῶν πραγμάτων.

Ἐπισημασθέντων ἁπλοῦν φύλ. χάριτος διαστάσεων 21.25. Τὸ κείμενον ἐπὶ ἀμφοτέ-
ρων τῶν σελίδων. Κίτω ἀριστερὰ καὶ καθέτως τῆς β' σελίδος αἱ ἐνδεί-
ξεις: «Ὁ Κύριος Γιακουμάκης Τομπάζης ἀπὸ Ὑδραν τὴν 29 Ἰουνίου
1823, εἰς Τριπολιτσάν τὴν 5 Ἰουλίου. Ἀριθ. 31. Ἀπαντητικὸν εἰς τὰς
ἀπὸ 19 καὶ 23 Ἰουνίου ἐπιστολάς του. Τοῦς συνάπτει καὶ ἀπόσπασμα
γράμματος τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ εἰδοποιεῖ αὐτὸν ὅτι μάχης γενομένης εἰς
Χανία, ἐφόνευσαν 40 ἐχθροὺς καὶ 40 ἐπλήρωσαν κ.λ.π. — Περιέργων».

(Εἰς) Τριπολιτζά(ν)

Τὴν εὐγενεῖαν σας Κύριοι
1823 Ἰουνίου 28

Ἐλαβα τὰ δυὸ τίμιά σας, τὸ ἐν τῇ 19 καὶ τὸ ἕτερον τῇ 23
καὶ ἐχάρην διὰ τὴν καλὴν σας ὑγείαν εἶδον καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς γρα-
φόμενά σας καὶ σὰς ὑπερευχαριστῶ.

Ὁ ταχυδρόμος σας ἀκόμη δὲν ἦλθε, τὸν προσμένομεν ὥρα τὴν
ὥρα καὶ ὅ,τι θέλομεν μάθει ἀμέσως θέλομεν σὰς δόσει τὴν εἶδησιν.
Ὁμοίως καὶ γράμματά σας θέλομεν σὰς στείλει, ἂν ἔλθουν.

Διὰ τὸ ἀνοιγμα τῶν γραφῶν ὁ Ἀστυνόμος μας ἔχει προστα-
γὴν νὰ τὰ ἀνοίγῃ νὰ τὰ καπνίξῃ ἐξ αἰτίας τῆς πανώλης, καὶ ἡμεῖς
εὐρισκόμεθα εἰς τὰ ἴδια παράπονα, πλὴν δὲν μὰς περνάει, γράμμα
ὅπου ἐλάβαμε ἀπὸ Κίσαμο σὰς πέμπομεν τὴν κόπια.

Ἴδου ἕτερα κόπια, ἀπόσπασμα ἀπὸ ἓν γράμμα τοῦ ἀδελφοῦ
μου, ὅπου ἔλαβα σήμερις, τῇ 21 τοῦ ἰδίου ἀπὸ Ἀρκούδαινα, ὅπου
ἐκεῖ βρίσκεται τὸ στρατόπεδον: «Ἡ ἀρμάτα τοῦ Μεχμέτ-αλη ἐμάθα-
με σήμερις ὅτι ἦλθε εἰς τὸ Κάστρο, πόσους στρατιώτας ἔχει δὲν ξέ-
ρομε, ὅμως μὲ τὸ θέλημα τοῦ ἀγίου θεοῦ πηγαίνομεν πολλὰ καλά,
προχθὲς ἐβγήκαν οἱ Τοῦρκοι τῶν Χανίων ὅλοι ἕως 2500 καὶ τοὺς ἐ-
κτυπήσαμεν, ἐσκοτώθησαν ἕως 40 καὶ ἄλλοι τόσοι λαβωμένοι, τοὺς
ἐπήραμεν τὰς καλυτέρας τοποθεσίας ὅπου τρεῖς χρόνοι οἱ δικοὶ μας
δὲν ἐστάθη τρόπος νὰ πλησιάσουν, ὅσπῃτα μεγαλύτερα ἀπὸ τὸ δι-
κόν μου, οἱ Βούργαροι μὲ τὰ σπαθιά ἔκαμαν ἐτούτην τὴν ἀντράγα-
θιαν ἀσυνήθιστον εἰς τοὺς Κρητικούς τὸ σπαθί, οἱ Τοῦρκοι τοὺς φω-
νάξουν ἄς φύγῃ ὁ ἐρχηγός σας καὶ σεῖς καὶ ἀφήτε μας νὰ μὰς πο-
λεμοῦν οἱ πουλμάδες, ἐμεῖς σὰς δίνομε γρόσια καὶ καράβια νὰ φύ-
γετε. ἀνάγκη νὰ ἔχομεν ἀκόμη 1000 γραικοὺς διὰ κάθε δουλειά καὶ
ἂν εἶχα μετρητά ἤθελα τὸ ἀκολουθήσῃ διὰ νὰ ἔλθωσι οἱ Τοῦρκοι
εἰς ἓνα μῆνα εἰς τὰ Κάστρο. Κρῖμα τὸ ἔθνος μας νὰ εἶναι πτωχὸν
καὶ νὰ χάνῃ τοιαύτην χρυσοῦν ἐποχὴν, ὁ τόπος εἶναι ὁ σημαντικώ-
τερος τῆς Ἑλλάδος καὶ πρέπει νὰ εἶναι ὁ Ἀπελλῆς νὰ τὸν ζωγρα-
φίση».

Αὐτὲς εἶναι οἱ εἰδήσεις ὅπου ἕως ὥρας ἔχομεν ἀπὸ τὴν
Κρήτην καὶ ὅτι ἄλλο μάθωμεν μὲ τὸν κοριέρην μας θέλομεν σὰς
ιδεάσει τὰ πάντα.

Περικαλοῦμε τὴν εὐγενεῖαν σας νὰ μὰς ιδεάσετε τὰ πρέποντα

διὰ νὰ δόσωμεν τὴν εἶδσιν εἰς Κρήτην, ταῦτα καὶ μένω εἰς τὰς
προσταγὰς σας.

ὁ δοῦλος σας
Γιακουμάκης Τουμπάζης

Υ. Γ. Διὰ τὸ στράτευμα τοῦ Χασάν πασᾶ τὰ ἴδια μὲ γράφει
καὶ ὁ αὐτάδελφός μου, κατὰ τὸ ὕφος τῆς κόπιας (ἔπου) ἔσωθεν λαμ-
βάνετε.

(85)

Ἐπιστολὴ Μ. Ἀναγνώστου ἐκ Ναυπλίου πρὸς τοὺς Παρα-
στάτας Κρήτης παρέχοντος πληροφορίας περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ κατα-
στάσεως καὶ τῶν τελευταίων γεγονότων, ἅτινα ἐπληροφορήθη μέσῳ
τοῦ Γεωργίου Σαῖτη γυναικαδέλφου τοῦ ἐν Κρήτῃ ἀρμοστοῦ Γεωργ.
Τουμπάζη.

Ἄπλοῦν φ. χάριτος διαστάσεων 30.28. Τὸ κείμενον ἐπὶ ἀμφοτέρων
τῶν σελίδων. Ἐπὶ τῆς τελευταίας πλαγίως αἱ ἐνδείξεις: «Ὁ Ἀναγνώ-
στου τῆ 3 Ἰουλίου, ἀπὸ Ναύπλιον, εἰς Τριπολ. τῷ 1823. Περὶ τῆς ἀφίξεως
τοῦ αἰγυπτιακοῦ στόλου εἰς Κάνδια Κρήτης, περὶ τῆς πολιορκίας τῶν Χα-
νίων καὶ Ρεθύμνης ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς τὸν ἀριθμὸν 12.000 κλ.» Ἐπι-
ρήθη ἡ ὀρθογραφία.

Πρὸς τοὺς κυρίους Παραστάτας Κρήτης

Σήμερις ἀριβάρισεν ἀπὸ Ὑδρα τοῦ ἀρμοστή μας ὁ γυναικὸ
ἀδελφός καπετὰν Γ. σαῖτης. Μοῦ λέγει ὅτι ἔλαβεν γράμμα ἀπὸ
τὴν πατρίδα μας, ἀπὸ τὸν κύριον ἀρμοστήν, τοῦ λέγει ὅτι ἡ ἀρμάδα
τοῦ μεμεταλή ἀριβάρισεν εἰς Κάνδια διὰ τὴν ποσότητα τοῦ στρατεύ-
ματος, ὅπου ἔκαμεν ντεπάρκο, ἕως τότε δὲν ἦχε πληροφορίαν.

Τὸν χανιώ καὶ Ρεθύμνου αἱ πολιορκίαι ἐδιορίστισαν, καὶ ἐκ-
στρατεύουν διὰ τοῦ κάστρου τῷ μέρος 12 χιλιάδες στράτευμα δικί
μας, διὰ νὰ κτυπίσουν ἕως 3 χιλιάδες ἐχθρούς, ἀπὸ τοὺς προτηνοὺς
τοῦ μεμεταλή. Οἱ χανιώτε ἔκαμαν ντεπάρκο ἕως 2 1)2 χιλιάδες (ἐπει-
δὴ φένεται νὰ ἐπέρασαν ἀρκετὶ कुσαμίτες καὶ σελινιώτες εἰς Χανιά)
καὶ ἀμέσως ὅπου τοὺς ἴδαν ἡ βουλγάρη ἐξεσπάθωσαν, καὶ ἐθανάτο-
σαν ἕως 60, χοριστὰ ἡ λαβομένη καὶ παρευθῆς τοῦς ἔκκλισαν. ὁ πα-
σὰς τοῦ κάστρου μᾶς βεβαίονη ὅτι νὰ ἐψόφισε. ἡ πατρίδα μας φένετε
νὰ ἔχη ἔλιψην ἀπὸ ψαερέ, ἐπειδὴ τοὺς γράφη ὁ ἀρμοστής νὰ πασχί-
σουν νὰ στείλουν κανένα δῶν κάρικα διὰ νὰ κάμουν ἀλλαγὴ μὲ λά-
δια, ἢ καὶ ἂν θέλουν λάδια μὲ μετριτὰ τῶς τὰ δίνουν εἰς κατοτέραν
τιμῇ.

γράφει ἔτι ὅτι ἔχουν ἀνάγγη καὶ ἀπὸ 1000 στρατιότες, πλὴν
ἡ λιποαργιράκη τοῦς κάμνη νὰ μένουν ἀνεργη, ἕως τῷ μετέπιτα,
γράφη ὅμως ἂν ἡμποροῦ διὰ νὰ τοὺς συναξέουν, τὸ ὅπολον εἶναι τὸ
μόνον εὐκολῶ ἀφοῦ εἶναι τὰ γρόσσα νὰ δίνη ἀπὸ 10 γρ. καὶ 15, εἰς
τὸν ἄνθρωπον, καὶ νὰ τοὺς πάρη καὶ διαλεκτοῦς, εἰς ταύτην τὴν
ἐποχήν.

Ὁ Κύριος γεώργιος σαΐνης εἶναι διὰ τὴν πατρίδα, ἐπειδὴ τοῦ γράφῃ ὁ ἀρμοστής, νὰ περάσῃ, διατρίβῃ ἐδῶ πεντέξε ἡμέρας διὰ νὰ φηγάσῃ φορέματα τοῦ ἀρμοστή μας καὶ ἐδικὰ του, ὁ ὁποῖος σὰς ἀσπάζεται ἀδελφικῶς καὶ ὅτι γράμματα ἔχετε διὰ τὴν πατρίδα περάσετέ μου τὰ νὰ τοῦ τὰ ἐνχυρίσω. Ὁ καπετάν Ἀστρινὸς σὰς ἀσπάζεται, ὡς καὶ εἶναι ἔτιμος, ὁμοῦ καὶ ἄλλῃ στρατιότη καὶ μὲ μεγάλη του ἀνιπομονισίαν, περιμένει νὰ ἐξηκονομιθῇ αὐτὴ ἢ ἐκστρατία ἢ ἀπὸ τὴν εὐγενήαν σας ἢ ἀπὸ τὴν πατρίδα. πρὸς τούτο μὰς λέγῃ ὁ κύρ : Γ: ὅτι ὁ καπετάν Μανώλης ντουμπάκης ἔγραψεν εἰς τοῦ Ρεθύμνου τὸν πασά ὅτι τὴν φαμέλια τοῦ παππαδάκη καὶ λιποῦς χριστιανοῦς ὅση εὐρίσκονται εἰς Ρέθεμνος νὰ τοῦ σταλθοῦν, καὶ νὰ ἐνχειρήσῃ καὶ αὐτὸς τοὺς ἐχμαλώτους τούρκους, ὅπου ἔχη εἰς χεῖρας του. Ὁ δὲ πασὰς ἀπεκρίθη ὅτι μεγάλην εὐχαρίστησιν ἔχει διὰ αὐτῶ, πλὴν παρακαλῇ, τῷ σπλάχνος ὅπου αὐτὸς ἔδειξεν καὶ δίκτει, εἰς τοὺς χριστιανούς, ὅπου βρίσκοντε εἰς χεῖρας του νὰ ἔχη καὶ ἐκεῖνος εἰς τοὺς ἐχμαλώτους τούρκους.

Τὸ μενζιλιη δὲν ἀρριβάρισεν ἀπὸ Κρίτι εἰς Ὑδρα ἀκόμας ἀλλὰ αὐτὰ τὰ γράμματα ἔλαβον μὲ ἄλον καίκη καὶ ἐπιτούτο σὰς βαρένω μὲ τὴν πολιλογίαν μου, στοχαζόμενος ὅτι ἡμπορῇ νὰ μὴν ἴχητε ἢ εὐγενεία σας γράμμα. ὁ ἀρμοστής μας δὲν στέκη εἰς τὴν μνίμην τοῦ Κύρ Γ. εἰς πῖον χορίον τοῦ γράφῃ πὸς εὐρίσκετε. αὐτὰς τὰς ἰδίσης μὰς ἰδοποίησεν ὁ κύρ Γεωργάκης σαΐνης, καὶ μὴν ἔχοντας νεότερον μένω εἰς τὰς προσταγὰς σας.

Ἄν τὰ γρόσσα ὅπου ἔγωμεν τραβισμένα διὰ μέσου τοῦ κυρίου Ξένου μὰς ἔλθουν θέλω ἀφίση κατὰ μέρος τὴν δυστυχίαν τῆς φαμελίας μας καὶ κατὰ τὴν ὁμιλίαν καὶ τοῦ Ν. συνδρόφου μου, ἔχομεν μιλιμένα καὶ μὲ τὸν κύριον Βασ. Φρανγγουλάκη διὰ νὰ κάμωμεν καὶ ἡμοῖς ἐκξιδίον (1) μας μίαν μικρὰ ἐκστρατία διὰ τὴν πατρίδα. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθημον, ἢ δὲ σὰρξ ἀσθενίς.

Ἐν.. ναύπλιον τῆ 3 Ἰουλίου 1823

Ὁ δούλο σας

Μ. Ἀναγνώστου

καγῶ Βασίλειος Ἰω. Φραγκουλάκης

σὰς γλυκοασπάζομα, ζητὸ συνχώρισην. Μὲ τὸ νὰ μὴν σὰς ἔγραψα μερικὸς ἢ ἐτία, ὅταν γράψωσιν ἰ ἀδελφοὶ πάντοτε ἡμεθα ὅμοιοι.

(86)

Ἐγγραφον τῆς ἀρμοστίας Κρήτης πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης, δι' οὗ γνωστοποιεῖ τὴν λήξιν τῆς ἐν Ἀρκουδαίνῃ Ἐθνικῆς Συνελεύσεως καὶ ἀπόβασιν τῶν Αἰγυπτίων εἰς Μεσαράν.

Ἄπλοῦν φ. χάριτος διαστάσεων 21.31. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας αἱ ἐνδείξεις: «Ὁ ἀρμοστής τῆς Κρήτης τὴν 4 Ἰουλίου, εἰς Τριπολιτσάν τὴν 12 Ἰδίου—εἰδοποίησις παρὰ τοῦ ἀρμο-

(1) ἐξ ἰδίων

στοῦ ὅτι εὐτυχῶς ἔγινε ἡ τοπικὴ συνέλευσις εἰς Ἀρκούδεναν καὶ ὅτι ἐκστρατεύει εἰς Μεσσαρὰν ὅπου ἀπέβη τὸ Αἰγυπτιακὸν στράτευμα 5.000 καὶ ἔνωθη μετὰ τῶν λοιπῶν 7.000. (ἀρ.) 33.»

Περ. Βα Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος

ἀριθ. 26

Ὁ Ἀρμοστής τῆς Ν. Κρήτης

Πρὸς τοὺς Κυρίους Παραστάτας αὐτῆς.

Καθ' ἣν ἐποχὴν κατεκτήσαμεν τὸ φρούριον τῆς Κισάμου, καθαρίσαντες τὴν αὐτὴν ἐπαρχίαν εἰδοποιήθητε ἐγκαίρως, δὲν ἀμφιβάλλομεν δὲ ὅτι ἄχρι τοῦδε σᾶς ἔγιναν γνωστοὶ καὶ οἱ κατὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας Σελίνου θρίαμβοι τῶν ὄπλων μας. εἶτα ἐξεστρατεύσαμεν διὰ τὰ ἐδῶ ὅπου ἐκρίναμεν καταλληλότερον νὰ συγκροτήσωμεν τὴν ἐπιτόπιον συνέλευσιν γενικὴν ἣτις καὶ σὺν θεῷ ἐτελειώθη (μέ μεγάλας δυσκολίας...) εὐτυχῶς καὶ ἐλπίζομεν τοῦ λοιποῦ εὐτυχιστάτας προόδους.

Ἦδη στρατολογοῦμεν ἐν βίᾳ διὰ τὴν Μεσσαριὰν ὅπου τὸ νέον ἐχθρικὸν στράτευμα Αἰγύπτου 5.000 περίπου ἀπέβη καὶ ἔνωθῆν μετὰ τῶν λοιπῶν 7.000 (=12.000) μᾶς ἐπαπειλεῖ τὰ μέγιστα. Τοῦτο περιστατεύει νὰ μὴ διαμελετήσωμεν πρὸς τὸ παρὸν τὰ περὶ ὑμῶν χρειώδη, μείνατε δὲ ἡσυχοὶ καὶ μετ' ὀλίγον ἀναπαύεσθε, καθὼς πρέπει καὶ μὴν παραπονῆσθε, καθότι ἤξεύρετε τοὺς ἀγῶνας μας καὶ τὰς ζάλας μου... Ὁ θαλασσινὸς ταχυδρόμος μᾶς βιάζει, ὥστε οὔτε τὸν διοργανισμὸν τῶν ἐπαρχιῶν μας οὔτε ἐκεῖνον τῆς τοπικῆς μας Διοικήσεως, καὶ Κριτήριον, δὲν εὐκαιροῦμεν νὰ σᾶς στείλῃ πρὸς περιέργειάν σας διευθυνθῆτε πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ὅπου στέλλομεν ἤδη ἀντίγραφον καὶ παρατηρήσατέ τα πρὸς περιέργειάν σας.

Εἶητε ὑγειοῦντες

Ἐν Ἀρκούδεναν τῆς Ρεθύμνης τῆ 4 Ἰουλίου 1823, γον ἔτος τῆς Ἑλλ. ἀνεξαρτησίας.

Μανώλης Τομπάτζης

(Τ. Σ.) ὁ Γ. Γραμματεὺς

Ν. Οἰκόνόμος

(88) (1)

Ἐπιστολὴ Ἰακώβ Τομπάτζη πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης

(1) Σημ. Τὸ παραλειπόμενον ὑπ' ἀριθ. 87 χειρόγραφον εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Ἰακώβ Τομπάτζη πρὸς τοὺς παραστάτας τῆς Ν. Κρήτης εἰς Τριπολιτσάν, πληροφοροῦσα τὴν λήψιν ἐπιστολῶν καὶ τὸν ἀπόπλουν πρὸς Ἐδριπον καὶ Βόλον 9 ἔλλ. καρβιῶν.

δι' ἧς πληροφορεῖ περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἀφίξεως τοῦ Καλλέργη καὶ τῆς ἐν Κρήτῃ καταστάσεως μὲτὰ τὴν ἀφίξιν τῶν Αἰγυπτίων.

Διπλοῦν φ. χάριτος μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 18.26. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δυὸ πρώτων σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας αἰ ἐνδείξεις: «Πρὸς τοὺς Εὐγενεῖς Κυρίους Παραστάτας τῆς Νήσου Κρήτης εἰς Τριπολιζάν. Ὁ Γιακουμάκης Τομπάζης ἀπὸ Ὑδραν τῆ 9 Ἰουλίου, εἰς Τρίπολιν τῆ 16, 1823 (ἀρ.) 34. Ἀπαντητικὸν εἰς τὸ ἀπὸ 29 Ἰουνίου γράμμα των. Περὶ τοῦ Καλλέργη διὰ ποίαν αἰτίαν ἦλθεν εἰς Ὑδραν. Ὅτι ὁ Αἰγυπτιακὸς στόλος ἀπεβίβασεν εἰς Μ. Κάστρον 3.000 στρατιώτας», Ὑπάρχουσιν ἕξη πρασί- νης σφραγίδος.

Εὐγενέστατοι Κύριοι Παραστάται τῆς Ν. Κρήτης

Ὑδρα τῆ 9 Ἰουλίου 1823

Τὸ ὑπὸ τῶν 29 φθίνοντος τιμὰν σας ἔλαβον, τὰ ἐν αὐτῇ ση- μιωθέντα σας ἔγνων. Ὅλα τὰ ἕως σήμερον σταλθέντα γράμματά σας ἔλαβον καὶ δὲν ἔλειψα νὰ τὰ στείλω ἐκεῖ ὅπου διελάμβαναν. Ἡ αἰτία τοῦ ἐνταῦθα ἐρχομοῦ τοῦ Κυρίου Καλλέργη εἶναι μὲ τὸ νὰ τοῦ γράφῃ ὁ ἐν Πετρούπολει Ἐμμανουὴλ Καλλέργης διὰ νὰ ὑπά- γῃ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰ μαθήματά του. Οἱ δὲ ἀδελφοὶ αὐτοῦ κύριοι Νικόλαος καὶ Ἐμμανουὴλ εὐρίσκονται εἰς Κρήτην, μάλιστα ὁ Νικό- λαος διωρίσθη(ν) μαζὺ μὲ τὸν Κουρμούλην εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Μεγάλου Κάστρου. Ἡ συνέλευσις τῆς Κρήτης ἐτελείωσεν καθὼς ἐπιποθοῦσαν. Τὸν κριεῖρην τὸν προσμένομεν ὥρα τὴν ὥρα νὰ ἔλθῃ. Ἐνα καράβι ἦλθεν ἀπὸ Σφακιά(ν) ὑδραῖικο ἐμπορικὸν καὶ λέγει ὅτι ἡ ἀρμάδα τοῦ Μεμέτ ἀλλῆ νὰ ἐβγαλεν εἰς τὸ Μεγάλο Κάστρο 3.000 στρατιώτας. Ἄλλο τι ἕως τώρα δὲν ἠξυρόμεν καὶ ὅ,τι ἀκο- λούθως θέλει μάθομεν δὲν θέλει λείψω νὰ σας εἰδοποιήσω. Ἡ ἐνω- σις τῶν τριῶν νήσων ἐτελείωσεν. Τὸ ὠρολόγιόν σας ἀκόμη δὲν ἐτε- λείωσεν, τελειώνοντας δὲ θέλει σὰς τὸ στείλω μὲ πρώτην συγκοιν. ὀκαζιόνε.

Ταῦτα καὶ εἰς τὰς προσταγὰς σας μένω ὁ δοῦλος σας

Γιακουμάκης Τομπάζης

(89)

Ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς Ἰακώβ Τομπάζη πρὸς τοὺς παραστά- τας Κρήτης, δι' ἧς παρέχονται εἰδήσεις σχετικαὶ περὶ συμβάσης πурκαϊᾶς εἰς Τερσανᾶν Κων)πόλεως.

Διπλοῦν φ. χάριτος διαστάσ. 21.24. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώ- των σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας αἰ ἐνδείξεις: «Πρὸς τοὺς εὐγενεῖς

Κους Παραστάτας τῆς Ν. Κρήτης, εἰς Τριπολιζάν.— Ὁ Γιακουμάκης Τουμπάζης ἀπὸ Ὑδραν τὴν 11 Ἰουλίου, εἰς Τριπολ. τῇ 16, 1823 (ἀρ.) 35. Ἀπαντητικὸν εἰς τὸ ἀπὸ 7 Ἰουλίου γράμμα των. Περὶ τῶν ὄρολογίων τοῦ πατρός μου. Περὶ τῆς ἐπισυμβάσεως πυρκαϊᾶς εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἰς τὸν Ναύσταθμον». Ὑπάρχουν ἴχνη ἐρυθρᾶς σφραγίδος

Κύριοι παραστάται τῆς Νήσου Κρήτης

Ὑδρα τῇ 11 Ἰουλίου 1823

Εἰδήσεις νέας, 9 ἡμερῶν ἀπὸ Κων)πολι ἔχομεν βεβαίας. Εἰς τὸν Ταρσανᾶν ἠκολούθησεν πυρκαϊὰ καὶ ἐκάηκεν μέρος αὐτοῦ, 3 000 ὀσπῆτια, 1 φηγάδα 1 δελνίον καὶ 3 τζιλοῦπες. Εἰς τὴν Μῆλον ἐφθασεν ἓν Γαλλικὸν Βασιλικὸν βρῖκιον μὲ γράμματα τοῦ Καπετάν Πασια πρὸς τοὺς ἐκεῖ διὰ νὰ τοῦ στείλουν 10 ἢ 12 Κολανζάδες πρακτικὸς τῶν Νησιῶν, οἱ δὲ Μηλήσιοι εἰδοποίησαν ἀμέσως τὰ τρία νησιά διὰ νὰ ῥηγολαρισθοῦν, καὶ ὅτι δὲν ἔχουν σκοπὸν νὰ στείλουν ἀλλὰ οὔτε οἱ ἄνθρωποι πηγαίνουν. Ἀπὸ Κρήτην δὲν ἔχομεν εἴδησιν καμίαν ἐπειδὴ δὲν ἦλθε κανένας.

Σᾶς προσκυνῶ δὲ καὶ μένω, ὁ Δοῦλος σας.
Γιακουμάκης Τουμπάζης

(90)

Ἐπιστολὴ Α. Ἀναγνώστου ἐκ Ναυπλίου πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης, διὰ τῆς ὁποίας, σὺν τοῖς ἄλλοις, παρακαλεῖ ὅπως τοῦ δόσουν εἰδήσεις διὰ τὰ ἐν Κρήτῃ συμβάντα, τὰ ὁποῖα τῷ ἀποκρῦπτει ὁ ἐκ Κρήτης ἀφιχθεὶς Ἰωάννης Παπαδάκης.

Ἄπλοῦν φ. χάριτος διαστάσεων 20.28, μὲ ὑδατίνης γραμμᾶς. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο σελίδων. Κάτω δεξιὰ τῆς δευτέρας σελίδος αἱ ἐνδείξεις : «Ὁ Α Ἀναγνώστου ἀπὸ Ναύπλιον τῇ 1 Ἰουλίου 1823. Εἰς Τρίπολ. τῇ . . . . . Περὶ τῆς μελετωμένης διὰ Κρήτην ἐκστρατείας». Ἐπὶ δὲ τοῦ περιθωρίου τῆς πρώτης σελίδος πλαγίως τὰ ἔξης: «Διὰ τὸ τακίμι ὅπου γράφετε κύριε Ζαχαρία τοῦ τουφεκίου ἕως εἰς τὸ Σάββατο τελειώνει καὶ σᾶς τὸ στέλνω καὶ ἐλπίζω ὅτι νὰ εἶναι τῆς γνώμης σας ἐπειδὴ εἶναι Χανιώτικη φόρμα.

Πρὸς τοὺς Κυρίους Παραστάτας Κρήτης

Τὴν τιμίαν σας τοῦ εἰς τὰς 7 τοῦ τρέχοντος δοσμένη σας εὐχαρίστως ἐλάβομεν εἰς τὰς 9 καὶ ἐχάρημεν διὰ τὰς νέας πληροφορίας μᾶς ἐδώσατε. Σήμερης ἀριβάρησεν εἰς 2 ἡμέρας ἀπὸ Γωνιά τοῦ Ἄρμωσθι μας ἡ γολιέτα εἰς τὴν ὁποίαν μέσα εἶναι ὁ κύριος Ἰωάννης Παπαδάκης, τοὺς ὁποίους ἐδιώρισαν εἰς καραντίνα 3 ἡμέρας. Ἐχοντας ὅμως τὸν παρὸν πλήκρον ὁ κύρ Ἰωάννης μὲ τὸν παρέδωσεν διὰ νὰ σᾶς τὸν στείλω. Ὅθεν ὡς ἀναγκαῖος καὶ φοβούμενος διὰ νὰ μὴν παραπέση σᾶς τὸν στέλνω μὲ πεζόν, παρακαλώντας σας μὲ τὸν ἴδιον πεζὸν νὰ μᾶς πληροφορήσατε τὰς εἰδήσεις καὶ τρέ-

χοντα τῆς πατρίδος μας, ἐπειδὴ μὲ φαίνεται νὰ σὰς εἶναι γνωστὸν τὸ ὑποκείμενον καὶ καπρίτζια τοῦ κυρίου Ἰωάννη, ἀπὸ τὸν ὁποῖον δὲν ἐμάθομεν κανένα(ν) οὐσιώδες, εἰμὴ ἀπὸ ἐκεῖνο ὁποῦ συμπεραίνομεν. Φαίνεται νὰ εἶναι διὰ στρατεύματα, τὸ ὁποῖον ἐμάθομεν ἀπὸ ἄλλους ὅπου ἐξεμυστηρεῦθη καὶ ἐκλέψαμεν καὶ ἡμεῖς μερικὰ εἰς τὴν ὀμίλιαν. Ἐπειδὴ καὶ δὲν τὸ ἐκαταδέχτηκα μὲ τὸν τρόπο ὅπου μοῦ ἐφέρθη διὰ νὰ τὸν ἐξετάζω. Μὰς λέγει ὁ κ. Ἰωάννης ὅτι ἔμαθεν τοῦ κυρίου Ν. Χατζῆ Κωνσταντίνου τὸ ἀριθμὸν καὶ ὅτι ἀμέσως ἐτραβήξεν διὰ Μυλοπόταμο πρὸς ἀντάμωσιν τοῦ Ἄρμοστη. Λάβετε καὶ μιὰ γραφὴ ὁποῦ μὲ ἔστειλεν ὄντας εἰς Ὑδρα διὰ νὰ σὰς τὴν στείλω τὴν ὁποίαν ἔλαβον σήμερα. Τὴν δευτέρα ἀριβάρισεν ἐδῶ ὁ Χατζῆ Γ. Σαράφης διὰ τὸν ἐρχομὸν τοῦ αὐταδέλφου του ἀπὸ Μπαγδάτη. Τοῦ παρόντος πεζοῦ θέλετε πληρώσει γρόσσα ἑπτὰ κατὰ τὴν συμφωνίαν μας. Ὁ κύριος Ἰωάννης Παπαδάκης σὰς ἀσπάζεται, τοῦ συγχωρεῖτε, ἐπειδὴ δὲν ἔλαβε καιρὸν νὰ σὰς γράψῃ. Ὁ καπετὰν Ἀστρινὸς σὰς ἀσπάζεται. Μὴ ἔχοντας νεώτερον, μένομεν εἰς τὰς προσταγὰς σας.

Ἐν Ναύπλιον τῆ 11 Ἰουλίου 1823

Ὁ Δοῦλος Σας

Α. Ἀναγνώστου

κἀγὼ Βασίλειος Ἰω. Φραγκουλάκης σὰς γλυκοασπάζομαι. Ὁ κύριος Ἰωάννης Μπιγικλάκης ἀριβάρησεν σήμερης ἀπὸ Ὑδραν, ὅς καὶ σὰς ἀσπάζεται.

(91)

Ἐπιστολὴ Ἰακώβ Τομπάζη πρὸς τοὺς παραστάτας Κρήτης, δι' ἧς γνωρίζει περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ καταστάσεως καὶ παρακαλεῖ ὅπως φροντίσουν δι' ἀποστολὴν στρατιωτικῶν ἐνισχύσεων κατὰ τὰ περιεχόμενα ληφθεῖσων ἐκ Κρήτης ἐπιστολῶν.

Διπλοῦν φ. χάριτος διαστ. 24.25. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν τριῶν πρώτων σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας αἱ ἐνδείξεις : «Πρὸς τοὺς κυρίους Παραστάτας τῆς νήσου Κρήτης εἰς Τριπολιζάν. Ὁ Γιακουμάκης Τομπάζης ἀπὸ Ὑδραν τῆς 12 Ἰουλίου, εἰς Τριπολ. τῆ 16 1823, (ἀρ.) 36. Περὶ τῆς ἀποπλεύσεως τῆς φλότας τοῦ στόλου Αἰγυπτιακοῦ ἵνα ἐνωθῆ μὲ τὸν τῆς πόλεως. Περὶ τῆς γενομένης δευτέρας μάχης εἰς Χανιά, εἰς ἣν ἐσκοτώθησαν 37 τοῦρκοι καὶ 4 συνελήφθησαν, πρὸς τούτοις 200 ὄνοι κλ. κλ.» Ὑπάρχουν ἴχνη ἐρυθρᾶς σφραγίδος.

Εὐγενέστατοι Κύριοι

Ὑδρα τῆ 12 Ἰουλίου 1823

Δυὸ γράμματά μου σὰς ἔχω γράψει ὑπὸ τῶν 9 καὶ 11 τοῦ

ιδίου με τες ὁποῖες ἐφανέρωνα τὰ τότε τρέχοντα. Νῦν δὲ διὰ τῆς παρούσης μου σὰς λέγω ὅτι ἡ γολέτα χθὲς ἔφθασεν εἰς Ναύπλιον ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐλάβομεν γράμματα Κρήτης ὑπὸ τὴν σημειῶσιν τῶν 4, 5, 6, τρέχοντος, οἵτινες μᾶς λέγουν διὰ νὰ φροντίσωμεν μερικὸς στρατιώτας καλοὺς νὰ τοὺς στείλωμεν. Ὅθεν δὲν ἔλειψα ἀμέσως εἰς τὸ νὰ γράψω εἰς Πόρον τοῦ ἐκεῖ φίλου μου διὰ νὰ προσπαθήσῃ νὰ συνάξῃ ὅσους ἤμπορέσῃ. Τὸ ἴδιον νὰ κάμετε δὲ καὶ ἡ εὐγενεία σας, νὰ φροντίσετε ἐκεῖ, νὰ προβλέψετε ὅσους ἤμπορέσετε καλοὺς, ἐπιτηδείους εἰς τὸ τουφέκι καὶ νὰ τοὺς στείλετε εἰς τὴν γολέταν. Τὰ γράμματά σας ὁμως στοχάζομαι νὰ τὰ ἔφερον ὁ Ἰωάννης Παπαδάκης ἢ ὁ Καπετὰν Σκούρτης, οἵτινες εἶναι εἰς τὴν γολέταν καὶ νὰ σὰς γράφουν ἰδιαιτέρως. Καράβια ἐπήγαν εἰς Κρήτην διὰ λάδια, τὸ ὁποῖο ἀγόρασαν τὴν ὁκῶ πρὸς παράδες 50. Ἡ συνέλευσις ἐτελείωσεν ὡς καθὼς ἀγαποῦσαν καὶ μετ' ὀλίγον ἐκστρατεύουν κατὰ τὴν Κάνδιαν κατὰ τὸν Αἰγυπτιακὸν στρατόν.

Ἡ φλότα τοῦ Μεμέτ ἀλῆ ἔφερον στρατιῶτες ἕως 3.000 καὶ εἰς τὰς 5 τοῦ παρόντος ἐβάλλθη εἰς τὰ πανιά, νομίζω ὅτι ἔχει σκοπὸν νὰ ἀπεράσῃ εἰς Πάτρας καὶ νὰ ἐνωθῇ μετὰ τὴν Πολίτικην. Ἐχουν χρεῖαν ἀπὸ πτωχοῦς ἀνθρώπους διὰ νὰ μαζώξουν ἐφέτο τὴν ἑλίεζ, Τὰ Χανιά καὶ ἡ Ρέθυμνος εἶναι καλὰ πολιορκημένα. Ἄν εὐτυχῆσουν καὶ εἰς τὴν μελετωμένην κατὰ τῆς Κάνδιας ἐκστρατείαν, ἡ Κρήτη εἶναι ἐλευθερωμένη. Δεύτερη πατάλια ἐγίνεν εἰς Χανιά καὶ ἐκτώθησαν μερικοὶ τοῦρκοι 37, 4 ζωντανοὺς καὶ 200 μολάρια, κλείνουν αὐτοὺς εἰς τὸ κάστρο μέσα. Σὰς περικλείω τὴν ἔσωθεν τοῦ Κυρίου Πανούτζο Νοταρᾶ ὅπου ἀπὸ Κρήτην μᾶς ἐστάλθη καὶ σὰς περικαλῶ νὰ τὴν ἐγχειρήσετε προσφέροντας καὶ τοὺς προσκυνησμούς μου:

Ταῦτα καὶ μένω εἰς τὰς προσταγὰς σας, ὁ δοῦλος σας.

Γιακουμάκης Τουμπάζης.

(92)

Ἐπιστολὴ Νικ. Κωνσταντίνου ἐκ Γωνιάς Κισάμου πρὸς τοὺς παραστάτας Κρήτης εἰς Τρίπολιν, παρέχουσα πληροφορίας περὶ τῆς ἐξελίξεως τῶν πολεμικῶν πραγμάτων τῆς Κρήτης μετὰ τὴν εἰς Ἀρκοῦδαιναν συνέλευσιν.

Διπλοῦν φ. χάριτος μετὰ ὕδατ. γραμμῶν διαστάσεων 22.31. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, χρησιμοποιηθείσης πρὸς φακέλωσιν, αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τοὺς φιλογενεστάτους κυρίους ἀραιοτάτας Κρήτης, εἰς Τριπολιτῖάν». Διὰ χειρὸς δὲ υἱοῦ Πρακτικίδη: «Τοῦ Νικολάου Χατζῆ Κωνσταντίνου ἐκ Γωνιάς Κισάμου τῆ 13 Ἰουλίου 1823. Περὶ διορισμοῦ εἰς ὅλα τὰ Καστέλλια τῆς Κρήτης Ἐπαρχων. Περὶ τῆς ἀφίξεως τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου φέροντος 3 χιλιάδες στρατιῶτες, δύο πολέμων οἵτινες ἔλαβον χώραν εἰς Μεσσαρᾶν ἐκ τῶν ἰδίων στρατευμάτων μετὰ τῶν ἐντοπίων, τοῦ φόνου τριακοσίων ἐξ αὐτῶν καὶ 17

ἐκ τῶν ἐντοπίων χριστιανῶν. Καὶ περὶ ἀποστολῆς τῆς γουλέτας τοῦ ἀρχηγοῦ διὰ τὰ παρ' ἐλπίθι 1000 ξένους στρατιώτας».

Εἰς Τριπολιτζὰ

Τοὺς φιλογενεστάτους κυρίους παραστάτας Κρήτης προσκυνῶ.

Τῆ 13 Ἰουλίου 1823, Γωνιά Κισιάμου.

Σὰς ἔστειλα καὶ ἄλλο μου ἀπὸ Ὑδρα ἔδω ἀριβάραμεν εἰς τὰς 8 Ἰουλίου. ἀπὸ ζῶον δυσκολεύομαι ἀπ' ἔδω. Θέλω περάσει λοιπὸν εἰς τὰ Ἀμαριώτικα, ὅπου εὐρίσκεται ὁ κύριος ἀρχηγός, καὶ ἐκεῖ εἶναι ὅλοι οἱ Ρεθύμνιοι καὶ κύριος Τ. καὶ ἅγιος Οἰκονόμος. Δὲν ἔδωσα κανένα γράμμα ἕως νὰ τὰ δώσω εἰς χεῖρας τῶν. Τὸ σύστημα ἐτελείωσαν εἰς Ἀρκουδαίαν, ἐπάρχοι ἐδιωρίσθησαν εἰς ὅλα τὰ Καστέλλια, εἰς Σέλινο ὁ παπᾶ Μαρτινιανός, Κισαμίτης, εἰς Κισαμμὸν ὁ κύριος Ν. Καλλέργης. Εἰς Χανιά ὁ Φασούλης. εἰς Ρέθυμνον ὁ Πωλογιωργάκης. εἰς Μυλοπόταμο ὁ κύριος Ἰω. Παπαδάκης. εἰς Μεσσαρὰν ὁ Χατζῆ Φρατῆς Μπουρδουμπάκης. εἰς Σφακιά Ἐμμανουὴλ Βλαστός Ἀμαριώτικα, τοὺς λοιποὺς δὲν ἤξεύρω. Εἰς τὰ φροντιστήρια ἔμαθον Ρεθυμνίους, τὸν Χατζῆ Ἰωάν. Νταμπεργάκι καὶ Τζωρτζάκι, Σαουνάτζο καὶ Σειστάκι. Τοῦ Μεμενταλῆ ἡ ἀρμάδα ἦλθεν εἰς Κάνδια χωρὶς ἄλλο. Εἶχε στράτευμα ἕως 3 χιλιάδες ἰντζήρια. Μετὰ τὸν ἐρχομὸν τῆς ἄδεται λόγος ὅτι ἐκστράτευσαν κατὰ τὸ μέρος τῆς Μεσσαρᾶς καὶ τοὺς ἐκτύπησαν τριακόσιοι Ἕλληνες καὶ ἐσκότωσαν ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους. Οἱ Χανιώτες Τούρκοι ἐβγήκαν τὴν ἀπερασμένη [Πέμπτη] Κυριακῇ καὶ ἐκρύφθησαν οἱ πλειότεροι εἰς τὰ δένδρα οἱ δὲ λοιποὶ ἄρχισαν πόλεμον καὶ ἔπειτα ἐπροσποίηθησαν ὅτι ποδιζοῦν καὶ καταδιωκόμενοι ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας ἐκλείσαν μερικοὺς εἰς τὴν μέσην καὶ ἐσκότωσαν 17 Ἕλληνας, ἐλάβωσαν καὶ μιὰ δεκαριά, ἔπειτα ἐκλείσθησαν πάλιν μέσα. Τὴν Πέμπτην ἔκαμαν καὶ ἄλλον πόλεμον καὶ ἐκώλωσαν οἱ Ἕλληνες τοὺς Τούρκους καλὰ καὶ ἔπιασαν πόστα πλέον σιμότερα οἱ Ἕλληνες. Τὴν γουλέτα τοῦ κυρίου ἀρχηγοῦ ἔστειλαν διὰ νὰ φέρουν καὶ ἄλλα στρατεύματα, ἐπειδὴ εἶναι ἀνάγκη ἔτι ἀπὸ μιὰ χιλιάδα ξένους στρατιώτας ἀπὸ δὲ ἐντοπίους κάθε τάξεως ἔχει μεγάλην ἀνάγκην ὁ τόπος,

Χωρὶς νεώτερον μετὰ, προσκυνώντας σας μένω ὁ δοῦλος σας.

Ν. Χατζῆ Κωνταντίνου.

(94) (1)

Ἐπιστολὴ Μ. Ἀναγνώστου ἐκ Ναυπλίου πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης σχετικὴ μὲ τὴν ὑπὸ μελέτην στρατολογίαν καὶ ἀποστολὴν εἰς Κρήτην ἑθελοντῶν ἐκ τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος κ. ἄ.

Διπλοῦν φ. χάριτος μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 20. 29. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν τριῶν σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, ἣτις ἐχρησιμοποιήθη ἀντὶ

(1) Τὸ ὑπ' ἀρ. 93 χειρόγραφον εἶναι συστατικὴ ἐπιστολὴ Ἀνδρ. Λουριώτη πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης περὶ καταλληλότητος τοῦ Ρῶθίου διὰ τὸν ἐν Κρήτῃ ἀγῶνα.

φρακέλου αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τοὺς κυρίους παραστάτας τῆς Κρήτης, εἰς Τριπολιτῆζάν, εὐρισκόμενοι εἰς οἰκίαν ἀρ. 274. Κύριε Ζαχαρία, λάβετε μὲ τὸν παρόντα Κωνοτανῆ Χιώτη τὸ τακίμι τουφεκίου διὰ τὸ ὅποιον ἐπλήρωσα γρ. 12 καὶ ἅς σταθοῦν ἕως νὰ σᾶς γράψω, ἐπειδὴ εἰς τὸν παρόντα δὲν δίνω πίστι καὶ γρόσα νὰ τοῦ μετρηθοῦν. ἀπὸ αὐτὸ καὶ καλύτερο δὲν εἶναι τρόπος διὰ νὰ φθιαστῆ ἔδῳ ἐπειδὴ δὲν ἔχουν τὴν πρᾶξι. Ὁ ἴδιος Α. Ἀναγνώστου. Ὁ Ἀναγνώστου ἀπὸ Ναύπλιον τῆ 17 Ἰουλίου 1823 εἰς Τριπολιτῆζάν τῆ. Ποικίλον. Ἀναφέρει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον περὶ τῆς μελετωμένης ἐκστρατείας εἰς Κρήτην κλ.» Ὑπάρχουν ἴχνη ἐρυθρᾶς σφραγίδος.

Πρὸς τοὺς Κυρίους Παραστάτας Κρήτης

Τὴν τιμίαν σας τὴν εἰς τὰς 13 τοῦ τρέχοντος δοσμένην ἔλαβον μὲ τὸν σαή. Τὸ κλειόμενό σας πρὸς τὸν κύριον Ἰω. Παπαδάκη, ὡς ἡ διαταγὴ μοῦ εἶχεν, ἐγχείρησα τοῦ Καπετάν Γ. Σαῖνη, ἐπειδὴ καὶ ἡ γουλέττα ἔφυγεν διὰ Ὑδρα ἀπὸ τὴν δευτέρᾳ ἡμέρα ἀποῦ σᾶς ἔβγαλα τὸν σαή, ὁ δὲ καπετάν Γ. Σαῖνης ἔμεινεν ἐδῶ παραγγελμένος διὰ τοῦ Ἰωάν. Παπαδάκη νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰ ὄρδινά σας κατὰ τὰ γραφόμενά σας, καὶ οὗτος ἀφοῦ ἐδιάβασε τὸ γράμμα σας τὸ πρὸς τὸν Παπαδάκη, ἔμεινεν ἐκστατικός βλέποντας νὰ μὴν ἔχετε εἰδησιν περὶ τὸν ἐρχομὸν τῆς γουλιέτας, ἐνῶ ἐπέρμενε τὴν συμβουλήν σας καὶ νὰ τὸν ἰδεάσετε τὸ τι νὰ πράξῃ. Ὅθεν ὁ φίλος μὲ λέγει τότες μὴν ἡμπορώντας νὰ καταλάβῃ ὅτι κάμνει χρεῖα νὰ περόση εἰς Ὑδραν διὰ νὰ πληροφορηθῆ, καὶ ἔτσι ἀνεχώρησε εἰς τὰς 14 τοῦ τρέχοντος. Μοῦ ἀνέφερον πρὸς τούτοις τὴν ὄσσην περιλήψιν εἶχεν περὶ τὸν ἐρχομὸν τῆς γουλιέτας, διορίζοντάς με νὰ σᾶς τὴν γράψω.

Ὁ Καπετάν Χρῖστος Βούλγαρης ζητεῖται ποῦ τὴν πατρίδα, μάλιστα τοῦ ἔβαστοῦσαν καὶ γράμμα ποῦ τοῦ ἐστάθη καὶ σαῆς ἀπὸ τὸν καπετάν Γιακουμάκη διὰ νὰ τὸν εὕρῃ ὅπου εἶναι νὰ τοῦ τὸ δώση καὶ τοῦ γράφῃ καὶ ὁ ἴδιος Γιακουμάκης. Τὸ γράμμα τοῦ Καπετάν Γ. Σαῖνη ἀπὸ τὸν ἀρμοστή εἶδον, τοῦ ὁποῦ δὲν γράφει ἄλλο, εἰμὴ νὰ πασχίσουν οἱ στρατιῶται νὰ εἶναι Ρουμελιῶται διαλεκτοί. Μοῦ λέγει καὶ ὁ ἴδιος Καπετάν Γ. Σαῖνης ὅτι ὁ Καπετάν Κυργιάνος Σκούρτης εἶναι φερμένος μὲ τὴν γουλέτα διὰ ἐπιστάτης τῶν στρατιωτῶν καὶ ὄχι ὁ Παπαδάκης καὶ ὅτι ἀπὸ ἐκεῖνο ὅπου τοῦ ἔδωσαν νὰ γνωρίσῃ πρέπει νὰ εἶναι μὲ τὴν γνώμης σας ὅλα τὰ πρακτέα τῆς. Ἐτούτῃ τὴν πληροφορίαν εἶχεν ὁ Καπετάν Γ. Σαῖνης περὶ τὸν ἐρχομὸν τῆς γουλιέτας καὶ ὄχι ἄλλον περισσότερο.

Τὴν ἡμέραν ὅπου ἀνεχώρησεν ὁ Καπετάν Σαῖνης ἦλθεν ἓνας φίλος ἀπὸ Ὑδραν καὶ μοῦ λέγει ὅτι σᾶς εἶχεν γράμμα τοῦ ὁποῦ ἔδωσαν ἀπὸ τὴν Καγκελαρία. Τοῦτο ἐζήτησα διὰ νὰ σᾶς τὸ στείλω μὲ τὸ χέρι μου καὶ μοῦ εἶπε ὅτι ἀμέσως ὅπου ἀριβάρησεν ἠῦρεν γνωρίμον καὶ σᾶς τὸ ἔστειλεν καὶ ἐλπίζω εἰς αὐτὸ ἐὰν εἶναι ἀπὸ τὸν Καπετάν Γιακουμάκη νὰ σᾶς δίνῃ σωστὴν πληροφορίαν.

Ἐχθές ἦλθεν ὁ ναύ(κ)ληρος τῆς γουλιέτας μὲ μενζιλι διὰ νὰ ἀνταμώσῃ τὸν Καπετάν Γ. Σαῖνη καὶ ἐβαστοῦσε καὶ γράμματα πρὸς τὴν Διοίκησιν, τὸν ἐξέταξα διὰ ἐδικόν σας, μοῦ εἶπε ὅτι δὲν σὰς ἔχει. Τὸν ἐξέταξα διατὶ ἐζητοῦσε τὸ Σαῖνη, μοῦ εἶπεν ὅτι διὰ νὰ ἰδῆ τί ὄρδινον τοῦ ἐδώσετε, καὶ πόθεν θὰ βαρκάρουν τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὅτι πῶς εἶναι πολλοὶ καὶ θέλουν νὰ πάσι διὰ τὴν πατρίδα καὶ ἀπὸ Κρανίδι, Σπέντζας, Ὑδρα καὶ Καστρί. Προσέτι μοῦ εἶπεν ὅτι ὁ Καπετάν Χρῖστος ἔγραψεν ὅτι ἔρχεται. Μοῦ εἶπεν καὶ τοῦτο ὅτι τὸν Καπετάν Στόϊκον ἐδιώρισεν ἡ Διοίκησις διὰ νὰ πάγῃ στὴν Πατρίδα, εἰς αὐτὸ ὅμως δὲν δίνω πίστιν, πλὴν ἂν εἶναι ἀληθινό, τὸ ξέρετε ἢ εὐγενεῖα σας.

Παρακαλῶ νὰ μοῦ συγχωρήσετε ἂν λαμβάνω τὴν τόλμην νὰ σὰς εἰπῶ, ὅτι νὰ γνωρίσετε [ὅτι εἶναι] διὰ νὰ τελειώσῃ δουλειά, ὅπου νὰ πάσι στρατιῶτες εἰς τὴν πατρίδα μας, εἶναι ἀνάγκη ἀπὸ ἐκεῖνο ὅπου συμπεραίνω, ὅτι νὰ κατέβῃ ἕνας ἀπὸ τὴν εὐγενεῖαν σας κάτω νὰ ἐπιστατήσῃ διὰ νὰ κάμῃ στρατιώτας πολεμικοὺς. Ἐπειδὴ (χατήρι τζήν) βλέπω ἀνθρώπους ὅπου ἐτοιμάζονται νὰ πάσι, οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι πολεμικοὶ καὶ ἡ πατρίδα μας ἔχει χρεῖα ἀπὸ πολεμικοὺς, καὶ ὄχι ἀπὸ ἀνθρώπους. Ἐγὼ μὲ κάθε θάρρος γράφω εἰς τὴν εὐγενεῖαν σας ἐκεῖνο ὅπου συμπεραίνω καὶ ἡ εὐγενεῖα σας κάμετέ του τὴν κρίσι καὶ διορθώσετέ το ὡς ταιριάζει. [Ἐγὼ] κάμνω τὸ χρέος μου εἰς ὅτι ἀκούσω καὶ ὅτι γνωρίσω, ὅπου νὰ ἀποβλέπη εἰς εἰς πατρίδα μας, καλὸ ἢ κακὸ, νὰ σὰς τὸ γράφω διὰ νὰ ἐμποδίζετε τὸ κακὸ, μὲ τὸν τρόπο ὅπου βρίσκετε εὐλογον.

Ἐδῶ εἶναι πούπλικο καὶ εἰς Ὑδρα, ὅτι θὰ πάνε στὴν πατρίδα μας στρατεύματα, ἐγὼ ὅμως ὅποιος μοῦ τὸ προβάλη τοῦ τὸ ἀναιρῶ. Ἴδου καιρὸς διὰ στρατιώτας νὰ πάρωμε τοὺς καλυτέρους εἰς τὴν πατρίδα μας, ὅπου εἶναι τόσοι Ρουμελιῶται φερμένοι καὶ μάλιστα εἰς αὐτοὺς ἔχει καὶ μιλημένα ὁ Καπετάν Ἀστρινὸς (κρυφῶ τῷ τρόπῳ) νὰ σταθοῦνε ὀλίγας ἡμέρας, ὅσον νὰ ἰδοῦμε ἂν τῷ ὄντι θέλη ἡ πατρίδα μας στρατιώτας Ἐμένα ἐζούρλαναν ἐδῶ οἱ στρατιῶτες ἂν θέλωμε ἀνθρώπους καὶ ἐγὼ τοὺς ἀποκρίνομαι ὅτι δὲν ἔχω καμίαν εἰδησιν. Ὁ Καπετάν Ἀστρινὸς σὰς ἀσπάζεται καὶ σὰς παρακαλεῖ ἂν πάσι στρατιῶτες εἰς τὴν πατρίδα μας νὰ μὴν προτιμηθοῦν καλύτερα οἱ Κρανιδιῶται καὶ Σπεντζῶται καπετάνιοι παρὰ ἐκεῖνος, ἀλλὰ ὡς ἕνας πατριώτης νὰ τοῦ ἀφήσετε νὰ συνάξῃ καὶ ἐκεῖνος μερικοὺς στρατιώτας τῆς γνώμης του καὶ τῆς γνώμης σας καὶ νὰ περάσῃ εἰς τὴν πατρίδα καὶ ἔχει ἐλπίδα νὰ δουλέψῃ τὴν πατρίδα σὰν κάθε ἄλλον, εἰδὲ νὰ τοῦ γράψετε τὴν γνώμην σας ὅπου τὸν ζητοῦν στὴ Ρούμελη νὰ περάσῃ ἔτζη μοῦ εἶπεν νὰ σὰς γράψω.

Παρακαλῶ ὅ,τι εἰδήσεις ἔχετε πληροφορήσετέ μας. Μὴν ἔχοντας νεώτερον, μένω εἰς τὰς προσταγὰς σας. Ὁ κύριος Β. Φραγκουλάκης καὶ κύριος Ἰωάννης Μπιγκλάκης σὰς ἀσπάζονται.

Ἐν Ναύπλιον τῇ 17 Ἰουλίου 1823

Πρόθυμος ὁ δοῦλος σας

Ἄ. Ἀναγνώστου.

Ἐπιστολὴ Π. Γ. Ρόδιου ἐκ Ναυπλίου πρὸς τοὺς παραστάτας Κρήτης, δι' ἧς ζητεῖ ὅπως ἐπιτραπῇ αὐτῷ ὁ σχηματισμὸς σώματος ἐθελοντῶν διὰ Κρήτην, ὄντος δυσαρεστημένου ἐκ τῆς ἐν Ἑλλάδι ὑφισταμένης καταστάσεως.

Ἀπλοῦν φ. χάριτος μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 19.29. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας αἱ ἐνδείξεις: «Ὁ Π. Γ. Ρόδιος τῆς 17 Ἰουλίου 1823, εἰς Τριπολ. τῆ . . . περὶ τῆς εὐχαριστήσεώς του νὰ μεταβῇ εἰς Κρήτην, ὡς ἀρχηγὸς στρατευμάτων ξένων, παρακολουθούμενος καὶ ἀπὸ τοὺς καλύτερους τοῦ Συνταγματικοῦ σώματος. Τοὺς κυρίους παραστάτας τῆς Κρήτης εἰς Τριπολιτζάν». Ὑπάρχουσιν ἴχνη ἐρυθρᾶς σφραγίδος. Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία.

Εὐγενέστατοι παραστάται τῆς Κρήτης

Ἡ λύπη τοῦ νὰ βλέπῃ τις τοὺς ἐσπαρμένους κόπους του εἰς τοιαύτην ἀχάριστον γῆν ν' ἀποβαίνωσιν ἀκαρποί, ἢ δυσαρέσκεια τοῦ νὰ μὴν ἔχῃ τις καὶ εἰς τὴν ἐσχάτην τοῦ δυστυχίαν κἂν τὴν ξηρὰν παρηγορίαν ὅτι ἐφάνη κατὰ τι ὀφέλιμος, μὲ παρακινεῖ νὰ παραιτήσω τοιαύτην γῆν, χωρὶς νὰ ἀποξενωθῶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ν' ἀπέλθω εἰς Κρήτην. Μετ' ἔμοῦ θέλουσι συνακολουθήσει οἱ περισσότεροι καὶ καλῆτεροι ἀξιωματικοὶ τοῦ Συντάγματος. Σᾶς παρακαλοῦμεν ὁμῶς νὰ μᾶς δωθῇ ἡ ἄδεια νὰ κάμωμεν καὶ ὑμεῖς στρατιώτας κατὰ τὴν νέαν ταύτην στρατολογίαν διὰ νὰ συστήσωμεν ἕν σῶμα, καὶ σᾶς ὑπόσχομαι ὅτι θέλομεν δώσῃ καὶ εἰς τὴν ἐκεῖ πατρίδα τὸ καλὸν τῆς εὐπειθείας καὶ εὐταξίας παράδειγμα.

Τῆς εὐγενείας σας εὐπειθῆς στρατιώτης

Ἐν Ναυπλίῳ τῆ 17 Ἰουλίου 1823

Π. Γ. Ρόδιος

Ἐπιστολὴ Ἰωάννου Παπαδάκη ἐκ Ναυπλίου πρὸς τοὺς παραστάτας Κρήτης παρέχουσα εἰδήσεις περὶ τῆς καταστάσεως εἰς Κρήτην καὶ τῆς ἐπικειμένης προσβολῆς τῶν Τουρκοαιγυπτίων εἰς Πεδιάδα Ἡρακλείου.

Διπλοῦν φ. χάριτος μετὰ γραμμῶν διαστ. 20. 29. τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος Ἐπὶ τῆς τελευταίας, ἣτις ἐχρησιμοποιήθη ἀντὶ φακέλου αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τοὺς κυρίους παραστάτας Κρήτης εἰς Τριπολιτζά, εἰς κατοικία ἀριθ. 274. τοῦ Ἰωάννου Παπαδάκη ἐκ Ναυπλίου τῆ 18 Ἰουλίου 1823. Ἀπαντητικὸν εἰς τὸ γράμμα τῶν παραστατῶν Κρήτης, καὶ αἰτῶν συγγνώμην, διότι δὲν ἔγραψεν εἰς αὐτοὺς ἅμα ἦλθεν, τὰ περὶ τῆς πατρίδος πεπεισμένος ὅτι γράφουσιν ἐκεῖθεν οἱ πατριῶτες. Περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐ-

πάρχων. Περί τῆς μελετωμένης ἐκστρατείας κατὰ τὰ Χαϊνά καὶ Ρέθυμνον τῶν χριστιανῶν κ. λ.». Ὑπάρχουσιν ἴχνη ἐρυθρᾶς σφραγίδος.

Πρὸς τοὺς φιλογενεστάτους κυρίους παραστάτες

1823 Ἰουλίου 18, Ἀνάπλιο

Τούτη τὴν ὥρα ἀριβάρησα ἀπὸ Ὑδρα καὶ ἀμέσως σᾶς ἀποκρίνομαι εἰς τὴν γραφὴν σας ὅπου ἔλαβον.

Φίλοι μου συμπατριῶτες εἶδα νὰ μὲ παραπονήσετε, τὸ πῶς ἐγὼ δὲν σᾶς ἔγραψα τὰ τῆς πατρίδας τρέχοντα. Naὶ διὰ τοῦτο ἔχετε δίκαιον, ὅμως ἐγὼ στοχαζόμενος ὅτι σᾶς ἔγράφουν ἀποὺ τὴν μητρίδα ὅλα τὰ πάντα, κατὰ τὸ (ν) πληκο σᾶς ἐστάλη διὰ μέσον τοῦ κυρίου Ἀντωνάκη Ἀναγνώστου καὶ τὸ ἄλλο ὅπου ἀναχωρήσαμε εὐθὺς διὰ Ὑδρα καὶ δὲν ἔλαβα καρό. ὅστις ἀδελφοί μου σᾶς λέγω ὅτι δόξα τῷ θεῷ ἢ πατρὶς πάγει καλά. ἔγινε τὸ τακτικὸ σύστημα καὶ μπῆκα(ν) εἰς τὰ ὑπουργήματα τῆς οἰκονομίας, τοῦ ἐσωτερικοῦ, τοῦ πολέμου 3 Σφακιανοὶ καὶ 4 κατωμερήτες, ἐπειδὴ ἀλλέως δὲν ἐσέρβηρε καὶ διὰ ἐτοῦτο ἔγιναν παραλείψεις διὰ νὰ γένῃ τάξις (:) καὶ ὁμόνοια νὰ βαρέσωμε τὸν ἐχθρό. ἐπαρχίαι ἐλευθερωμέναι εἶναι 10. 5 κατωμερήτες καὶ 5 σφακιανοὶ καὶ ἔτζι ἐνώθησαν τὰ δύο μέρη. Συναγόνται ὅλα τὰ στρατεύματα εἰς τὸ Ἀμάρι ὁμοῦ καὶ ἀρχηγὸς διὰ νὰ πάγουν νὰ χτυπήσουν τοῦ Τοῦρκο ἐκεῖ ὅπου ἔχουν εἰσέρθει —εἰς τὴν Μπεδιάδα— ὅπου συναγόνται νεοφερμένοι ἀπὸ Αἴγυπτον καὶ παλαιοὶ τοῦ ποτὸς ψοφισμένου χασάν μπασᾶ καὶ τὸ ὅποιον ἔως 12 χιλιάδες — ἔτζι ἔχομε πληροφορία— πλην ἐλπίζω εἰς τὸν θεὸν νὰ τοὺς ἐνικήσωμεν κατὰ τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ ἔδικοῦ μας στρατοπέδου καὶ ὁ θεὸς νὰ βοηθήσῃ. Ἐμεῖς ἤλθαμε μὲ τὴ γουλέτα τοῦ ἐξοχωτάτου ἀφθέντη μας διὰ νὰ πάρωμε μέρος στρατιῶτες νὰ τοὺς πᾶμε στὴν πατρίδα καὶ πασχίσωμε νὰ πάρωμε τὸν Χατζῆ Χριστοῦλην. — ἄς εἶναι μυστικὸ σας — ἀδὲ νὰ φύγωμε. Ἐγὼ φεύγω ἀπόψε διὰ Ὑδρα καὶ ἂν ἔχετε γράμματα στείλετέ τα τοῦ κύρ Ἀντωνάκη ἐδῶ νὰ μᾶς τὰ στείλῃ εἰς Ὑδρα, κὶ ὑγιαίνετε. Μένω μ' ὄλο τὸ σέβας.

Γιάννης Παπαδάκης

Κύριε Ἀντωνιάδη, ὁ αὐτάδελφός σου ὁ Σπυρίδων εἶναι πολλὰ καλά. σήμερις 13 ἡμέρες ἤμασταν μαζὺ εἰς τὴν Ἀρκούδαινα. Καγὼ Ἀντώνιος ἀδελφικῶς ἀσπάζομαι. Ὁ Καπετάν Ἀστρινὸς σᾶς ἀσπάζεται.

(97)

Ἐπιστολὴ Α. Ἀναγνώστου ἀπὸ τὸ Νάυπλιον πρὸς παραστάτας Κρήτης σχετικὴ μὲ τὰς προπαρασκευὰς διὰ τὴν δημιουργίαν ἔθελοντικοῦ σώματος 1000 ὀπλοφόρων ἐξ Ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος.

Ἀπλοῦν φ. χάριτος μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 17. 24. Τὸ κείμενον εἰς τὴν πρώτη σελίδα. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας τὰ ἐξῆς: «Τοῦ Α. Ἀνα-

γνώστου ἐκ Ναυπλίου τῆ 16ῃ Ἰουλίου 1823. Περὶ τῶν 1000 στρατιωτῶν τοὺς ὁποίους σκοπεύει νὰ συνάξῃ ὁ Χ. Βούλγαρης, Γιακουμάκης καὶ Ἄστρονίδος διὰ Κρήτην, κ. λ.»

Πρὸς τοὺς κυρίους Παραστάτας Κρήτης

Ὁ Γιαννάκης Παπαδάκης ἀριβάρησεν σήμερης, ὁ ὁποῖος καὶ σὰς ἔγραψε, καὶ ἐγὼ δὲν λείπω εἰς τὸ νὰ σὰς εἰπῶ ὅτι ἡ αἰτία τοῦ φερμοῦ τοῦ ἐδῶ εἶναι, ἐπειδὴ κατὰ τὰ γραφόμενα τοῦ καπετάν Χρίστο Βούλβαρη, ἐνόμιζεν ὅτι νὰ εἶναι ἀριβάδος ἐδῶ. βλέποντας λοιπὸν ὅτι δὲν ἀριβάρησεν ἀπεφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν εἰς Ὑδρα(ν) καὶ εἶτζι μὲ ὑποχρέωσεν νὰ πάγω μαζὺ του εἰς Ὑδραν διὰ νὰ μελετήσωμεν ἐκεῖ μὲ καπετάν Γιακουμάκη καὶ καπετάν Σκούρτη, ὁποῖος εἶναι πληρεξούσιος διὰ τοὺς στρατιώτας ὅπου νὰ κάμωμεν καὶ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Ἄστρονίδου, ἐπειδὴ ἔχουν σκοπὸ νὰ κάμουν ἕως 1000 στρατιώτας. φοβοῦμαι ὅμως τὸ ἐμπόδιο καὶ ἐπὶ τούτῳ πηγαίνω νὰ μιλήσωμεν καὶ νὰ μὲ συμβουλέψουν καὶ οὕτως περιμένω καὶ ἀπὸ τὴν εὐγενεῖαν σας γράμμα καὶ ζητῶ καὶ τὴν ἐδικὴ σας συμβουλή, ὅπου νὰ γένη μὲ τρόπο καθὼς χρειάζεται. Μοῦ συγχωρήτε ἐπειδὴ δὲν ἔχω καιρὸν νὰ σὰς γράψω περισσότερον καὶ προσκυνώντας σας μένω, ὁ δοῦλος σας, Α. Ἀναγνώστου.

Ὁ Κύριος Ἰωάννης Παπαδάκης, ὁ κύριος Μπιγικλάκης καὶ Φραγκουλάκης σὰς ἀσπάζονται: Τῆ 18 Ἰουλίου 1823, Ναύπλιον. Μοῦ συγχωρᾶτε ἂν σὰς παρακαλέσω νὰ εἶναι μυστικό.

(99) (1)

Ἄντιγραφον ἐπιστολῆς παραστατῶν Κρήτης ἐκ Ναυπλίου, ἀνυπόγραφον πρὸς ἄγνωστον παραλήπτην διὰ τῆς ὁποίας τὸν πληροφοροῦν ὅτι μεταβαίνει πρὸς συνάντησίν του ὁ Ἐμμ. Ἀντωνιάδης διὰ νὰ συνεννοηθοῦν περὶ τῶν συλλεγισομένων ἐβελοντῶν, ἐξ ὧν τὸ 1)5 θὰ εἶναι Βούλγαροι.

Ἄπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 22.33. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος.

Εὐγενέστατε Κύριε,

Τὸ ἀπὸ 29 τοῦ παρελθόντος γράμμα σας ἐλάβομεν εἰς τὰς 30 τοῦ ἴδιου καὶ εἶδομεν τὰ ὅσα ἐν αὐτῷ μᾶς ἐγράφετε. Γνωρίζομεν καὶ ὑμεῖς τὴν ὄσιν ἀνάγκην ἔχει ἡ πατρίς μας στρατιωτῶν. Ἐδῶ ἡμποροῦμεν νὰ κάμωμεν ἕως 200 στρατιώτας καλοῦς, διὰ τοῦτο ἔρχεται αὐτοῦ ὁ Κορς Ἀντωνιάδης διὰ νὰ ὀμιλήσετε καὶ προσωπικῶς καὶ

(1) Προηγείται τὸ ὑπ' ἀριθ. 98, ἐπιστολὴ ἀνυπόγραφος προφανῶς τῶν παραστατῶν Κρήτης πρὸς κάποιον Καπετάν Γεώργιον [πιθανῶς τὸν Σατ-νην] τὸν ὁποῖον παρακαλοῦν ὅπως δεχθῆ νὰ κατέλθῃ εἰς Κρήτην ὡς ἀρχηγὸς σώματος, καὶ θει πρὸς συνάντησιν καὶ συνεννόησιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου μεταβαίνει ὁ Ἀναστάσιος Καϊρακτάρης. Φέρει ἡμερομηνίαν 2 Αὐγούστου 1823, Ναύπλιον.

νά λάβη καὶ τὰ ἀνάλογα ἔξοδα διὰ τὴν ὀρισθεῖσαν ποσότητα τῶν στρατιωτῶν. Ἄπ' αὐτοὺς θέλει εἶναι ἕνα 5ον καλοὶ Βούλγαροι καὶ οἱ λοιποὶ διάφοροι, πλὴν θέλομεν πασχίσει νὰ εἶναι πάντοτε οἱ καλύτεροι. Ἐγρῆψαμεν πάλιν καὶ εἰς τὸν Καπετὰν Χρῆστον σήμερον παρακινώντας τον νὰ ἀποφασίσῃ διὰ τὴν Κρήτην καὶ τὴν ἀπάντησίν του περιμένομεν ἕως Δευτέραν ἢ Τρίτην καὶ πάλιν σὰς εἰδοποιούμεν. Ἐν τοσοῦτῳ καὶ ἡ εὐγενεῖα σας προβλέπετε αὐτοῦ ἐκείνους ὅπου ἐγκρίνετε ἀτοί σας διὰ νὰ ὑπάγουν εἰ δυνατόν ταχέως διὰ νὰ γίνῃ καὶ ἡ ὠφέλεια ἐκτενεστέρα. Ἡμεῖς μετὰ τὴν ἐπιστροφήν τοῦ Κυρίου Ἄντωνιάδη θέλομεν περάσει ἀπὸ αὐτοῦ καὶ αὐτόθεν εἰς Κούλουρην. Τὰ περὶ πλέον μανθάνετε διὰ στόματος παρὰ τοῦ Κου Ἄντωνιάδη καὶ ἡμεῖς μένομεν ἐν τοσοῦτῳ. Οἱ Παραστάται Κρήτης.

Ναύπλιον τῆ 2 Ἰουλίου 1823.

(100)

Ἐγγραφοῦν τοῦ φροντιστηρίου ἐσωτερικῶν τῆς Κρήτης πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης δι' οὗ ἐλέγχονται οἱ τελευταῖοι διὰ τὰς ἐπὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ νέου ὀργανισμοῦ τῆς Κρήτης ἀντιρρήσεις.

Διπλῶν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσ. 22.23. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος, ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, χρησιμοποιηθείσης πρὸς φακέλωσιν αἱ ἐνδείξεις : «Πρὸς τοὺς παραστάτας τῆς Ν. Κρήτης, εἰς Τριπολιτζάν. ἀρ. 189. Τὸ φροντιστήριον, τῆς Κρήτης τὴν 5ην Αὐγούστου εἰς Ναύπλιον τὴν 15 ἰδίου. Τοῦ φροντιστηρίου Κρήτης, τῆ 5 Αὐγούστου 1823, ἐκ Βρυσσῶν Ἀμαρίου Κρήτης, ἀριθ. 37.

Περ. Β
Ἄριθ. 189

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος
Τὸ φροντιστήριον τῶν ἐσωτερικῶν ἐν Κρήτῃ
πρὸς τοὺς παραστάτας αὐτῆς

Ἐλήφθη ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 36 ἐπιστολή σας, ἥτις διὰ τὴν μεγαλορρημονα ἔκθεσιν τῶν ἐπινοημάτων της δὲν ἐπιδέχεται λεπτομερῆ τινὰ ἀπάντησιν. Μάθετε ἐν τοσοῦτῳ ὅτι ἡ εἰσαγωγή τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς πατρίδος μας ἐνεργήθη καὶ μεθρημώσθη κατὰ τὸν ὁποῖον τρόπον αἱ κρατικαὶ περιστάσεις τοῦ ἐσωτερικοῦ μας ἀπαιτοῦσαν πρόσφορον εἰς τὴν μόρφωσίν του, χωρὶς ποτὲ νὰ παρεκτραπή τὸ ὁμοίομορφον τοῦ Ἐθνικοῦ διοργανισμοῦ, ὥστε αἱ παρατηρήσεις σας καταντοῦν ἀνάρμοστα ὡς πρὸς τὴν ἀπαιτουμένην προσοχὴν σας εἰς τὰ πράγματα.

Διατάττεσθε νὰ προσφέρητε τὸν προσταθέντα σας διοργανισμὸν τῆς Κρήτης εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ ὑγιαίνετε.

Ἐν Βρυσσαῖς Ἀμαρίου τῆ 5 Αὐγούστου 1823
καὶ γον τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας

Θεωρηθὲν ἐπικυροῦται

Ὁ Ἀρμοστής τῆς Ν. Κρήτης (Τ. Σ) Ὁ Γ. Γραμματεὺς
Μανώλης Τουμπάκης Ν. Οἰκονόμος

Τὰ μέλη

Λορέντζης Σασουνάτσος, Ἐμμαν. Σειστάκης, Γεωργ. Καλλέργης.
Ὁ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Γ. Γραμματέως
Διομήδης Σκοῦφος.

(101)

Συμφωνητικὸν μεταξὺ τῶν Παραστατῶν Κρήτης ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν καπετανέων Γ. Σαῖνη, Καραγιώργη Δημητρίου καὶ Ἀναστασίου Δημητρίου ἀφ' ἑτέρου, δι' οὗ καθορίζονται οἱ ὅροι στρατολογίας καὶ πληρωμῆς ἐθελοντῶν διὰ Κρήτην.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 22 3/4. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας ἡ ἔνδειξις : «Τὸ συμφωνητικὸν τοῦ Καρὰ Γιώργη καὶ Ἀναστασίου διὰ τοὺς στρατιώτας. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας σελίδος : «Αὐγούστου 10, 1823, ἔλαβame διὰ τοὺς στρατιώτας μας διὰ ἓνα ἡμισυ μηνιάτικο. Καραγιώργης Δημητρίου, Ἀναστάσιος Δημητρίου (ὑπογ.).

Ἐσυμφώνησαν οἱ ὑπογεγραμμένοι, οἵτε κύριοι Παραστάται τῆς Κρήτης ἐνωμένοι μετὰ τοῦ Καπετὰν Γεωργίου Σαῖνη καὶ Καπετὰν Καραγιώργη Δημητρίου καὶ Ἀναστασίου Δημητρίου διὰ νὰ ὑπάγουν οἱ τελευταῖοι εἰς τὴν Κρήτην μετὰ ἑβδομήκοντα στρατιώτας ἀνδρείους καὶ καλοὺς διὰ τὸν πόλεμον μετὰ τὰ ἀκόλουθα ἄρθρα :

Πρῶτον. Ἀπὸ τοὺς ἑβδομήκοντα ἀνθρώπους, οἱ μὲν δέκα ἔξ νὰ πληρώνωνται πρὸς γρόσια σαράντα τὸν μῆνα ὡς πρωτοπαλλήκαρα καὶ δέκαρχοι.

Δεύτερον. Οἱ λοιποὶ νὰ πληρώνωνται πρὸς γρόσια τριάκοντα τὸν καθέκαστον μῆνα.

Τρίτον. Οἱ ὑπηρεταὶ των θέλουν εἶναι χωρὶς πληρωμὴν καὶ μόνον ζωτροφίας θέλουν λαμβάνει.

Τέταρτον καὶ τελευταῖον. Τὸ μηνιάτικο θέλουν λαμβάνει τακτικῶς κάθε μῆνα ἀφοῦ πρῶτον τὸ δουλεύσουν.

Πάντα ἔσυμφώνησαν ἀναμεταξύ των καὶ ὑποσχόμενοι νὰ τὰ φυλάξουν ἀπαράβατα ἕκασταν δύο ὅμοια ὑπογεγραμμένα καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, διὰ νὰ ἔχουν τὸ πρέπον εἰς αὐτὰ κύρος.

Ἐν Ναυπλίῳ 12 Αὐγούστου 1823

Οἱ Παραστάται Κρήτης

Δημήτριος Παρδαλάκης, Ζαχαρίας Πρακτικίδης, Ἐμμ. Ἀντωνιάδης,
Γ. Σαχίνης(ς), Καραγιώργος, Ἀναστάσιος Δημητρίου.

“Ολοι οί άνθρωποι εἶναι ἑβδομήκοντα τρεῖς ἐκ τῶν ὁποίων δέκα ὀκτώ πληρώνονται πρὸς γρόσια τεσσαράκοντα, ἦτοι γρ. 40

Ἐμμ. Ἀντωνιάδης
τὴν 14 Αὐγούστου.

(102)

Ἐγκύκλιος τοῦ Βουλευτικοῦ σώματος πρὸς τοὺς βουλευτάς, δι' ἧς παραγγέλει ὅπως οὗτοι μὴ ἀπουσιάζουσιν ἐκ τῶν συνεδριάσεων τοῦ σώματος καὶ παρακωλύουσιν οὕτω τὰς ἐργασίας αὐτοῦ κατὰ τὴν κρίσιμον αὐτὴν περίοδον, τὴν ὁποῖαν διέρχεται ἡ πατρίς.

Ἄπλοῦν φ. χάριτος διαστάσεων 19.28. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας αἱ ἐνδείξεις: «Τῷ εὐγενεστάτῳ βουλευτῇ Κυρίῳ Ζαχαρίᾳ Πρακτικίδῃ, εἰς Ὑδραν—Ἐγκύκλιος τοῦ Βουλευτικοῦ, ἐλήφθη εἰς Ὑδραν τὴν 27 Αὐγούστου 1823. Τὸν προσκαλεῖ ἵνα προφθάσῃ ὅσον τάχιον εἰς τὰ χρέη του κ. λ.». Ὑπάρχουν ἴχνη ἐρυθρᾶς σφραγίδος.

Περίοδος Β'

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος

Ἄριθ. 287

Τὸ Βουλευτικὸν σῶμα

Ἐγκύκλιον

Πρὸς τὸν εὐγενεστάτον βουλευτὴν κύριον Ζαχαρίαν Πρακτικίδην

Τὸ χρέος τοῦ βουλευτοῦ καὶ οἱ ἴδιοι τὸ ἠξεύρετε. Πολλὰ μέλη τοῦ αὐτοῦ σώματος μετὰ τοῦ ἐπιτροπεύοντος Κ. Πανουτζου Νοταρᾶ πρὸ ἡμερῶν συνήχθησαν ἐδῶ, ὅπου ἀπεφασίσθη καὶ μετέβη τὸ Βουλευτικόν, ὀλίγοι δὲ τινες λείπουσιν ἀκόμη (ἐν οἷς καὶ ἡ εὐγενεῖα σας) ἐκ τῶν ὁποίων τῆς ἐλλείψεως ἀπρακτεῖ τὸ βουλευτικόν καὶ γίνονται ἐμπόδια εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς πατρίδος, μάλιστα ἐν τῇ τοιαύτῃ κρίσιμῳ περιστάσει καθὼς καὶ κάθε ἄπλοῦς πολίτης ἑλλην ἔπρεπεν ἀκοίμητος νὰ εἶναι καὶ πόσω μάλλον βουλευτῆς; Δι' ὅγμα λαβόντες τὴν παροῦσαν νὰ κινήσητε καὶ ἔλθητε ἐδῶ, ἵνα μὴ γινόμενοι ὑπεύθυνοι ἀφίνεται κάτοπτρον παντοτεινὸν εἰς τὰ πρακτικά, ὅτι καὶ προσκαλούμενοι εἰς τὸ χρέος σας, παραβλέπετε τὸ ἱερώτερον, ἀφ' ὅσα χρεωστεῖ ὁ πολίτης καὶ βουλευτῆς εἰς τὴν πατρίδα, καὶ ταῦτα, ἐνῶ ἔπρεπεν οἴκοθεν, ἠξεύροντες τὸν σκοπὸν καὶ τὴν ἀπόφασιν τοῦ σώματος ὅλου, νὰ πράξητε τὸ ὀφειλόμενον. Ἐρωσθε.

Τῇ 25 Αὐγούστου 1823

Ὁ Ἐπιτροπικός

Ἐκ Σαλαμίνος

Παναγ. Νοταρᾶς

Ὁ Αὐτὸς γραμμ. τοῦ Βουλευτικοῦ

Ἐμ. Μανδαλίδης.

Ἔγγραφον τοῦ φροντιστηρίου ἐσωτερικῶν Κρήτης πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης εὐρισκομένους εἰς Σαλαμίνα, δι' ἧς ἐξηγεῖ τοὺς λόγους δι' οὓς ὁ ὄργανισμὸς Κρήτης ἀφίσταται εἰς τινὰ σημεῖα τῆς βάσεως τοῦ Ἐθνικοῦ πολιτεύματος. Ὁμοίως περὶ τῆς ἐσωτερικῆς καὶ πολεμικῆς καταστάσεως ἐν Κρήτῃ.

Διπλοῦν φ. χάτου μετὰ γραμμῶν διαστ. 21.32. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας χρησιμοποιηθείσης πρὸς φακέλωσιν τοῦ ἐγγράφου ὑπάρχει προαπὸσιν σφραγίς καὶ αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης, εἰς Πελοπόννησον, ἀριθ. 342. Τὸ φροντιστήριον τῶν ἐσωτερικῶν τὴν 30 Αὐγούστου 1823 ἀπὸ Κρήτην, εἰς Σαλαμίνα τὴν 11 Σεπτεμβρίου, ἀρ. 41. Τοῦ φροντιστηρίου τῶν Ἐσωτερικῶν τῆς Κρήτης ἐκ Βρύσων Ἀμαρίου Κρήτης, τῆ 30 Αὐγούστου 1823. Ποικίλον, ἀριθ. 41

Περ. Β
ἀρ. 342

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος
Τὸ Φροντιστήριον τῶν ἐσωτερικῶν ἐν Κρήτῃ
πρὸς τοὺς Παραστάτας αὐτῆς.

Τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 49 ἐπιστολὴν σας ἐλάβομεν, ἐκ τῆς ὁποίας θεωρῶμεν τὴν ἐγχείρησιν τοῦ ἐξοργανισμοῦ τῆς πατρίδος εἰς τὸν Ἐπιτελεστικὸν τῶν Ἐσωτερικῶν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν μας καὶ ἔχει καλῶς. Σὰς προσθέτομεν δὲ καὶ αὐθις δι' ὅλην ἀπάντησιν τῶν παρατηρήσεών σας ὅτι ἂν οὗτος φαίνεται ὅτι εἰς τινὰ ἀντιβαίνει τὴν βᾶσιν τοῦ Ἐθνικοῦ πολιτεύματος, αἱ περιστάσεις ὅμως ὑπερῶσαν τοῦτο τότε, μὴ συγχωροῦντες ἀναβολὴν καὶ μόρφωσιν καλυτέραν.

Τὸ ἐσωτερικὸν μας φίλτατοι χάριτι τῷ Ἐξοχωτάτῳ Ἀρμοστῇ ἐξομαλεῖται καὶ τὰ πατριαστικὰ φρονήματα τῶν ἐχθρῶν τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς εὐταξίας ὀλιγοστεύουσι. Τὰ πολεμικά μας ἀμφιρῆπουσιν.

Ἐν Βρύσαις τοῦ Ἀμαρίου τὴν 30 Αὐγούστου 1823
καὶ γον τῆς Ἑλλ. Ἀνεξαρτησίας.

Θεωρηθὲν ἐπικυροῦται

Ὁ ἄρμοστής τῆς Ν. Κρήτης
Μανώλης Τουμπάκης

Τὰ μέλη
Τζώρτζης Σαουνάτσος

Ὁ Γ. Γραμματεὺς
(Τ. Σ.) Ν. Οἰκονόμος

Ὁ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Γ. Γραμματέως
Διομήδης Σκοῦφος.

Συνοδευτικὸν ἀναφορᾶς (πρὸς τὴν Κεντρικὴν Διοίκησιν) τοῦ φροντιστηρίου Ἐσωτερικῶν πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης, δι' οὗ ἐξουσιοδοτοῦσιν αὐτοὺς ἐν λευκῷ νὰ ὑποβάλωσιν ταύτην ἢ οὐ, ἀναλόγως τῶν ἰδικῶν τῶν ἀντιλήψεων.

Διπλοῦν φ. χάριτος διαστάσεων 24.36. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς α' σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, ἣτις ἐχρησιμοποιήθη ἀντὶ φακέλου αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης, εἰς Πελοπόννησον. Τὸ φροντιστήριον τῶν ἐσωτερικῶν τὴν 1 Σ)βρ' οὐ 1823 ἀπὸ Κρήτην, εἰς Σαλαμίνα τὴν 11 τοῦ Ἰδίου ἀρ. 42. Τὸ φροντιστήριον τῶν ἐσωτερικῶν Κρήτης ἐκ Βρῦσεων Ἀμαρίου Κρήτης, 1 Σεπτεμβρίου 1823 ἀρ. 42. Μὲ ἐσώκλειστον τῆς Διοικήσεως Κρήτης, πρὸς τὴν ὑπερτάτην Διοίκησιν τῆς Ἑλλάδος». Ὑπάρχουν ἕχνη σφραγίδος.

Περίοδος Β Προσωρινὴ Διοικήσις τῆς Ἑλλάδος

Ἄρ. 353 Τὸ φροντιστήριον τῶν Ἐσωτερικῶν τῆς Κρήτης πρὸς τοὺς Παραστάτας αὐτῆς.

Τὴν ἐσωτερικὴν τῆς πατρίδος κατάστασιν βλέποντες καὶ δι-αλογιζόμενοι ὅτι ποτὲ δὲν θά σταθῶμεν ἱκανοὶ νὰ φέρωμεν εἰς ἔκ-βασιν τοὺς κόπους μας, βλέποντες ὅτι χάνεται καὶ τὸ γένος ἐδῶ κλ. γράφομεν τὸ ἐσώκλειστον, τὸ ὁποῖον ἀφοῦ ἀναγνώσητε, ἂν συμ-φέρῃ ἐγχειρήσετέ το. εἰδὲ μὴ ἡξεύροντες τὴν γνώμην μας κλ. ἐνε-ργήτε μόνοι σας τὰ χρεϊώδη, γράφοντάς μας συνεχῶς.. ὕγιαίνοιτε

Ἐν Βρῦσαις Ἀμαρίου 1 Σεπτεμβρίου 1823

καὶ γ' τῆς Ἑλ. Ἀνεξαρτησίας.

Θεωρηθὲν ἐπικυροῦται
ὁ ἀρμοστής τῆς Ν. Κρήτης
Μανώλης Τουμπάζης
ὁ Γεν. Γραμματεὺς

Τα μέλη
Τζώρτζης Σαουνάτσος
ὁ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Γ. Γραμματέως
Διομ. Σκοῦφος.

(Τ. Σ.) Ν. Οἰκονόμος

(105)

Ἀναφορὰ τῆς Διοικήσεως Κρήτης πρὸς τὴν ὑπερτάτην Διοί-κησιν τῆς Ἑλλάδος περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ δυσαρέστου καταστάσεως τῶν ἐσωτερικῶν πραγμάτων.

Διπλοῦν φ. χάριτος διαστάσεων 24.36. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τὴν Σεβαστὴν ὑπερ-τάτην Διοίκησιν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ διοικήσις τῆς Ν. Κρήτης ἀριθ. 352.— Τῆς Διοικήσεως τῆς Ν. Κρήτης ἐκ Βρῦσεων Ἀμαρίου Κρήτης τῆ 1 Σεπτεμ-βρίου 1823».

Περ. Β Προσωρινὴ Διοικήσις τῆς Ἑλλάδος

ἀρ. 352 Πρὸς τὴν Σεβαστὴν ὑπερτάτην Διοίκησιν τῆς Ἑλ-λάδος, Οἱ συγκροτοῦντες τὴν Διοίκησιν τῆς Ν. Κρήτης.

Τὸ ἐσωτερικόν μας Κύριοι παρατηροῦντες εἴμεθα βιασμένοι νὰ σὰς ἐκθέσωμεν τὰ ἐφεξῆς: Ἐμάθομεν ὅτι ὑπὲρ κοινῶν συμφε-

ρόντων τῆς Πατρίδος ἐγένετο συνέλευσις εἰς Τριπολιζὰ καὶ διεφιλωνεικῆθη ἀρκούντως περὶ σταθερᾶς ἀποκαταστάσεως τοῦ ἔθνους. Αὐτὸ τοῦτο μᾶς ὑπεραρέσει καὶ μᾶς ὑπερευχάρησε. Διὰ τοῦτο βλέποντες καὶ ἡμεῖς ὅτι τὰ πράγματά μας καρκινοβατοῦσι καὶ ἀντὶ νὰ προβαίνωσιν ὀπισθοδρομῶσι μὲ ἔσχατον τοῦ γένους ἀφανισμόν καὶ διαλογιζόμενοι ὅτι χωρὶς ἄλλας δυνάμεις θὰ καταντήσωμεν εἰς τὸ μηδέν, ἐπεσκεμμένως γνωμοδοτοῦμεν ὅτι χρεῖα νὰ ζητήσωμεν χεῖρα βοηθείας, παρ' ὧν ἐλπίζωται ἡ σωτηρία μας καὶ παρ' ὧν ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος διαφεντευθεῖσα θέλει φανῆ φοβερὰ καὶ ἀκαταμάχητος εἰς πάντα ἐναντίον. Ἡ ἄκρα ἀπάθεια τῶν ἡμετέρων, ἡ φρικτὴ ἀναρχία καὶ ἡ αἰσχρὰ ἰδιοτέλεια, κακοήθεια καὶ τὰ ὀλέθρια ἐκ τούτων δεινὰ μᾶς βιάζουσιν, ὥστε καὶ ἂν ἤθελε ποτὲ δυνηθῶμεν νὰ ἐλευθερωθῶμεν νὰ μὴν ἐλπίζομεν οὐδὲν ὑγιὲς ἔπειτα. Διὰ τοῦτο σταθερῶς διαμελετήσαντες τιθέμεθα ὑπ' ὄψιν τῆς Σεβαστῆς Διοικήσεως τὴν γνώμην μας ταύτην παρακαλοῦντες νὰ εὐδοκηθῆ, ἐνῶ ἔχομεν ἔτι καιρὸν, ἡ σωτήριος ἐκτέλεσις καὶ μένομεν,

Ἐν Βρύσαις Ἀμαρίου τὴν 1 Σεπτεμβρίου 1823

καὶ γ' τῆς Ἑλλ. Ἀνεξαρτησίας

Θεωρηθὲν ἐπικυροῦται

Τὰ μέλη

Ὁ Ἀρμοστής τῆς Ν. Κρήτης
Μανώλης Τουμπάζης

Τζώρτζης Σαουνάτσος, Παναγιώτης
Ζερβουδάκης, Χατζῆ Πάνος
Ταχωνάκης, Γεώργιος Καλλέργης.

Ὁ Γ. Γραμματεὺς
(Τ. Σ.) Ν. Οἰκονόμος

Ὁ Γ. Γραμματεὺς,
Διομήδης Σκουφος.

(107) (1)

Ἀπαντητικὴ ἐπιστολὴ Ἀρχιμανδρίτου Μ. Ἀποστολίδη ἐκ Τεργέστης πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης, δι' ἧς τοὺς πληροφορεῖ ὅτι δύνανται ὑπὸ ὠρισμένας προϋποθέσεις νὰ συνάψωσι δάνειον εἰς Λονδίνον, οὐχὶ δὲ εἰς Τεργέστην, καθ' ὃ ἀπηγορευμένον τοῦτο παρὰ τῆς Διοικήσεως. Ἔτι δὲ διπλωματικὰς τινὰς ζυμώσεις ἀφορώσας τὴν Ἑλλάδα.

Διπλοῦν φ. χάρτου διαστάσεων, 21.26. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν τεσσάρων σελίδων. Ἐπὶ δὲ τοῦ συνημμένου φακέλου ὑπάρχουσιν αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τοὺς τιμιωτάτους κυρίους παραστάτας τῆς Κρήτης τοὺς ἐν Τριπολιζᾷ τῆς Πελοποννήσου. Τοῦ ἀρχιμανδρίτου Μιχαὴλ Χανιώτου διατρίβοντος

(1) Τὸ ὑπ' ἀρ. 106 χειρόγραφον τῆς συλλογῆς εἶναι ἀντίγραφον ἡμικατεστραμμένης ἐπιστολῆς (δ. ἀ. χειρὸς Πρακτικίδης) πρὸς Καπαντήρον ἀρχηγὸν ἐπικουρικῶν στρατευμάτων, ἀπαντητικὴ εἰς προγενεστέραν (2 Ἰουλίου), δι' ἧς ὁ τελευταῖος ἐζήτηε ἀποπληρωμὴν παλαιοῦ λογαριασμοῦ. Διὰ ταύτης ἀναγνωρίζεται εἰς Καπαντήρον χρέος τῆς Διοικήσεως Κρήτης ἐκ γροσίων 105, τὰ ὅποια θέλει πληρῶσει αὐτῷ ἡ πατρίς. Φέρει ἡμερομηνίαν 4 Σεπτεμβρίου 1823, ἐκ Σαλαμίνας. Ἀνυπόγραφος.

εἰς Τριέστη. Ἐλήφθη εἰς Ἄργος τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1823. τῶν Παραστα-
τῶν Κρήτης γράμματα. Γράφε πρὸς αὐτοὺς τίνι τρόπῳ δύνα(ν)ται διὰ
τοῦ ἐν Δονδίνῳ ἐμπόρου Ζιανῆ Μαυρογορδάτου τοῦ Λουκῆ νὰ ζητήσῃ ἡ
Κρήτη δάνειον 300.000 δίστηλα καθότι ἐκ τῆς Αὐστρίας δὲν εἶναι δυνατόν
νὰ ἐπιτύχωσιν τοιαύτην βοήθειαν αὐστηρῶς ἀπαγορευθεῖσαν ἀπὸ τὴν τοπι-
κὴν Διοίκησιν. Καὶ ἄλλας τινὰς περιέργους εἰδήσεις». Διατηρεῖται ἐπὶ τοῦ
φακέλου ἐρυθρὰ σφραγίς.

Τιμιώτατοι κύριοι Παραστάται τῆς Νήσου Κρήτης ἐν Πελο-
ποννήσῳ.

Εἰς Τριπολιτζάν

Ἄπὸ Τριέστη 8 Σεπτεμβρίου 1823

Τὴν τιμίαν σας τὴν 12 παρελθόντος Ἰαπριλίου ἀσμένως ἐκο-
μισάμην καὶ ὄσα ἐν αὐτῇ μὲ σημειοῖτε καλῶς ἔγνων καὶ λίαν ἐχά-
ρην διὰ τὰς εὐτυχεῖς προόδους τῶν πραγμάτων τῆς πατρίδος μας,
περὶ τῶν ὁποίων καὶ μετὰ ταῦτα ἐδέχθημεν ἄλλας ἔτι χαροποιεστέ-
ρας ἀγγελίας καὶ εὐχομαι εἰς τὴν θείαν πρόνοιαν νὰ μᾶς καταξιώ-
σῃ νὰ ἴδωμεν καὶ τὸ αἴσιον καὶ ποθητὸν αὐτῶν τέλος. Περὶ δὲ τῶν
δανείων ἀπὸ τὰ ὁποῖα μοὶ γράφετε ὅτι ἔχει χρεῖαν ἡ Πατρίς, ἐντεῦ-
θεν μὲν δὲν εἶναι δυνατόν κατὰ τὸ παρὸν νὰ οἰκονομηθῶσι καθότι
ἡ Διοικήσις κρίνουσα τοῦτο ἀσύμφορον εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῆς ἐμπό-
δισεν αὐστηρότατα ἐπιβάλλουσα μεγίστας ποινὰς εἰς τὸν ὅστις ἤθε-
λεν φωραθῆ ὅτι χαρίζει ἢ δανεῖζει χρήματα εἰς τοὺς Γραικοὺς.
Πλὴν τὸ ζητούμενον δύνασθε ἄλλοθεν νὰ ἀπολαύσητε καὶ μάλιστα
ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν, ὅταν ζητηθῇ κατὰ τοὺς προσήκοντας τρόπους.
Αὐτοὶ ἔδειξαν πρὸ πολλοῦ διάθεσιν εἰς τὸ νὰ δανείσωσι τοὺς ἡμε-
τέρους καὶ συνεργεῖα τινῶν ὁμογενῶν μας εὐρισκομένων ἐκεῖσε προ-
θυμοποιοῦνται οἱ κατὰ μέρος νὰ μᾶς ὠφελήσωσι, ὥστε ἐάν δοθῇ εἰς
τινα τῶν ἐκεῖσε ἐμπορευομένων ὁμογενῶν μας ἐπιτροπῇ πληρεξού-
σιος περὶ λήψεως δανείων ἐπ' ὀνόματι τῆς πατρίδος εἶναι τὸ μόνον
εὐκολώτατον νὰ ἐπιτύχητε τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὰς παρούσας χρεῖας
τῆς πατρίδος. Ἐκεῖνος ὅστις εἶναι ἱκανὸς καὶ διὰ τὴν φρόνησιν καὶ
διὰ τὴν φιλογένειαν καὶ διὰ τὸν χαρακτήρα του νὰ κατορθώσῃ τοῦ-
το πρὸς ὠφέλειαν τῆς πατρίδος εἶναι ὁ μεγαλέμπορος κύριος Ζαννῆς
Μαυρογορδάτος τοῦ Λουκῆ. Ἄνθρωπος γνωστὸς καὶ ἔτοιμος εἰς τὸ
νὰ ἀναλάβῃ πάντα πόνον πρὸς ὠφέλειαν τῆς πατρίδος. Ὡστε εἰς
αὐτὸν πρέπει νὰ σταλθῇ μία πληρεξουσιότης κατὰ τὸ ἔφεξης σχέδιον
καὶ θέλει κάμει βεβαίως τὸ ποθητὸν ἀποτέλεσμα.

Σχέδιον τῆς Ἐπιτροπῆς

Δυνάμει τῶν ἀποδεικτικῶν τῆς ὑπάρξεώς του, ἅπαν τὸ σῶμα
τῆς ἐπικρατοῦσης Διοικήσεως τῆς Νήσου Κρήτης ἀπολύει ἐπιτροπι-
κὴν πρὸς τὸν κύριον Ζαννῆν Μαυρογορδάτον τοῦ Λουκῆ κατοι-
κοῦντα κατὰ τὸ παρὸν εἰς Λόντραν, δι' ἧς τῷ δίδει ἄδειαν
καὶ πληρεξουσιότητα ἀπόλυτον ἐν ὀνόματι τῆς αὐτῆς Διοικήσεως
καὶ τῆς ἐνδεχομένης διαδόχου τῆς. Ἄσιν νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ συνάψῃ ὡς
δάνειον, ὅθεν καὶ παρ' οἰωνδήποτε ἐγκατοίκων τῆς Ἀγγλίας κρίνει
συμφερότερον, ποσότητα ἕως τριακοσίων χιλιάδων ἰσπανικῶν ταλά-

ρων υποσχόμενος τὴν αὐτοῦ ἀσφαλῆ ἐπιστροφήν εἰς τοὺς δανει-
στάς πρὸς τὸ τέλος τριῶν ὀλοκλήρων ἔτων ἀφ' οὗ καιροῦ τὰ παρα-
λάβη. Βον νὰ διαπραγματευθῆ περὶ τοῦ ἔτησιου τόκου καὶ νὰ συμβι-
βασθῆ καθ' ὅποιονδήποτε τρόπον δυνηθῆ καὶ νομίσῃ συμφερότερον
εἰς τὴν Νῆσον. Γον νὰ υποσχεθῆ τὴν ἔτοιμον καὶ ἀναντίρρητον ἐτή-
σιον πληρωμὴν τοῦ συμφωνηθησομένου τόκου εἰς τὸ τέλος ἐκάστου
ἔτους καθ' ὅποιονδήποτε τρόπον ἤθελε συμβιβασθῆ μετὰ τῶν δα-
νειστών. Δον ἔτι δὲ καὶ τὴν ἀνελλειπῆ καὶ ἀφευκτον ἐπιστροφήν τῆς
αὐτῆς ποσότητος εἰς τὸ τέλος τοῦ τρίτου ἔτους, μετὰ τοῦ τόκου τοῦ
ἀναλογοῦντος κατὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔτος. Εον νὰ ἀσφαλῆσῃ
τοὺς δανειστάς διὰ τὰ ἐκδοθέντα κεφάλαια καὶ τοὺς γεννησομένους
τόκους ἐπὶ πασῶν ἀνεξαρτήτως τῶν προσόδων κτημάτων καὶ γαιῶν
ἐλευθέρων τε ἤδη καὶ ἐλευθερωθησομένων εἰς τὸ ἔξῃς τῆς Νήσου,
μέχρι τῆς παντελοῦς ἀποπληρώσεως τῶν κεφαλαίων καὶ τόκων. Ζον
ὅτι ἢ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐπικρατοῦσα Διοίκησις τῆς Νήσου ἀποδέχε-
ται ἀπὸ τοῦ νῦν ὡς ἀρίστα, ὅσας συμφωνίας τε καὶ συνθήκας ἤθε-
λε δεχθῆ καὶ ἐκτελέσει περὶ τούτου τοῦ δανείου ἐπὶ τῇ εἰρημένῃ
τριετίᾳ ὃ ἀνωτέρω ἐπίτροπός της κύριος Ζανῆς Μαυροκορδάτος τοῦ
Λουκῆ υποσχομένη ὑπὲρ ἑαυτῆς καὶ τῆς ἐνδεχομένης διαδόχου της
τὴν ἀναντίρρητον αὐτοῦ διαφύλαξιν καὶ ἀσφαλῆ ἐκτέλεσι.

Κατὰ τοῦτον καὶ τὸν παραπλήσιον τρόπον γενομένης τῆς
ἐπιτροπικῆς καὶ ὑπογεγραμμένης ἀπὸ τὴν ἐπικρατοῦσαν Διοίκησιν
τῆς νήσου ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἐπιβεβαιωθῶσιν αἱ ὑπογραφαὶ παρὰ τοῦ
ἀγγλικοῦ Κονσόλου καὶ ἂν ἐπὶ τῆς Νήσου δὲν εὑρίσκειται, χρεῖα νὰ
προσκληθῆ τις τῶν πλησιεστέρων νὰ τὰς ἐπιμαρτυρήσῃ, καθότι
οὕτω ἔχουσι κύρος ἀναντίρρητον. Ἐπειτα ἐὰν ἡ Διοίκησις τῆς πα-
τρίδος μας ἐγκρίνει νὰ στείλῃ κατ' εὐθεΐαν τὰ γράμματα εἰς Λόν-
τραν πρὸς τὸν εἰρημένον φίλον, ἔχει καλῶς καὶ φθάνει μόνον νὰ εἰ-
δοποιηθῶμεν καὶ ἡμεῖς διὰ νὰ συστήσωμεν καὶ κατὰ μέρος ταύτην
τὴν ὑπόθεσιν. Ἐὰν δὲ πάλιν στοχασθῆ εὐκολώτερον νὰ τοῦ τὰ
στείλῃ δι' ἔμοῦ ἡμπορεῖ νὰ τὰ συστήσῃ εἰς τὸν ἐν Ζακύνθῳ κατὰ τὸ
παρὸν διατρίβοντα κύριον Ἀλέξανδρον Βλαστόν, ὅστις τὰ στέλλει
ἐδῶ εἰς τὸ ἐμπορικόν των σύστημα τῶν Κυρίων ἀδελφῶν Βλαστών
παρὰ τῶν ὁποίων θέλω τὰ λάβει καὶ πάλιν δι' αὐτῶν θέλουσιν ἀπο-
σταλῆ πρὸς τὸν ἐν Λόνδρᾳ, ὅστις εἶναι καὶ σύντροφος αὐτῶν. Περὶ
τούτου ἄς πράξῃ ἡ Διοίκησις ὅπως ἐγκρίνει εὐλογοφανέστερον, ἔστω
δὲ βεβαία ὅτι, τούτου γενομένου θέλει ἐπιτύχει τοῦ ζητουμένου καὶ
ἐξοικονομηθῆ εἰς τὰς παρούσας χρεῖας της ἐν καιρῷ καὶ δὲν θέλει
ἀνακόπτεται ἀπὸ τὰς ἀπαιτούμενας προόδους της δι' ἔλλειψιν τῶν
ἀναγκαίων. Ταῦτα περὶ τούτων. Νεώτερον ἄλλο ἐντεθῆεν δὲν ἔχω
νὰ σὰς φανερώσω, εἰμὶ ὅτι πρὸς τὰ τέλη τοῦ παρόντος μηνὸς γίνεται
πάλιν κογκρέσο τῶν τριῶν Μονάρχων, ἦτοι τοῦ τῆς Αὐστρίας, Πρου-
σίας καὶ Ρωσίας εἰς Βουκουβίνα τῆς Τρανσυλβανίας μετὰ τῶν Μη-
νίστρων αὐτῶν. Κοινῇ γνώμῃ εἶναι ὅτι ὁ σκοπὸς ταύτης τῆς συνό-
δου εἶναι τὸ νὰ ἀποφασίσωσι καὶ νὰ [καὶ νὰ] δώσωσι τέλος οἰονδή-
ποτε εἰς τὰς διαφορὰς Του(ρ)κορωσσογραφικῶν καὶ εἴθε νὰ ἐνεργή-
σωσι τὰ συμφέροντα τὰ ἀληθινὰ τοῦ ἔθνους μας. Ἐλπίζομεν ἕως
τὸν Δεκέμβριον μῆνα νὰ ἴδωμεν καὶ τούτου τὴν ἀπόβασιν. Ἐκ Κων-

σταντινουπόλεως βεβαιοθσιν ὅτι ἔχει φθάσει ταχυδρόμος πρὸς τοὺς
μηνίστρους ἀπὸ μέρους τῆς Ἀγγλίας καὶ Αὐστρίας, οἱ ὅποιοι προ-
στάξουσιν αὐτοὺς νὰ παρουσιασθῶσιν ἐν ὀνόματι τῶν συμμαχικῶν
δυνάμεων εἰς τὴν Πόρταν καὶ νὰ εἴπωσιν ὅτι πρέπει ἢ νὰ δεχθῆ τὰ
τελευταῖα ζητήματα τῆς Ρωσσίας ἢ αὐτοὶ ἀπομακρύνονται ἀπὸ ταύ-
την τὴν μεσιτείαν καὶ ἡ Ρωσσία εἶναι ἐτοίμη νὰ κυριεύσῃ τὰ δύο
πριγκιπάτα τῆς Βλαχομπογδανίας καὶ ἐπομένως νὰ ἐκτελέσῃ καὶ
ἄλλους τοὺς ἄλλους σκοποὺς τῆς, καὶ αὐτοὶ δὲν δύνανται πλέον νὰ
τὴν βοηθήσουν εἰς τίποτε. Ἡ τοιαύτη εἰδησις μᾶς ἐπροξένησεν μεγί-
στην χαράν, διότι τὴν θεωροῦμεν ὡς προάγγελον τῆς μετ' οὐ πολὺ
ἀποκαταστάσεώς μας. Παρακαλῶ καὶ τὴν τιμιότητά σας νὰ μοι
γράφητε συνεχῶς διὰ τοῦ εἰρημένου κυρίου Ἀλεξάνδρου Βλαστοῦ
τοῦ ἐν Ζακύνθῳ, φανερώνοντές μοι τὰ τῆς πατρίδος διὰ τὸ ὅποιον
θέλετε μὲ ὑποχρεῶσαι τὰ μέγιστα καὶ προστάζοντάς με ἐλευθέρως
εἴ τι κρίνετε ἀνάγκατον. Ἐγὼ δὲ ἔσομαι πάντοτε πρόθυμος εἰς τοὺς
ὀρισμοὺς σας καὶ πρὸς θεὸν εὐχέτης ὑμῶν διάπυρος.

Ἀρχιμανδρίτης Μ. Ἀποστολίδης

(110) (1)

Ἀντίγραφον τῶν προκρίτων Κρήτης πρὸς τοὺς Πρακτικίδην
καὶ Παρδαλάκην εἰς Ἄργος, δι' οὗ ζητοῦσιν ὅπως ἔλθωσιν οἱ τελευ-
ταῖοι εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος καὶ ζητήσωσιν
παρ' αὐτῆς ὅπως σπεύσῃ πρὸς σωτηρίαν τῆς Κρήτης, ἵνα μὴ ἀναγ-
κασθοῦν ἐκ τῶν πραγμάτων καὶ ζητήσωσι τὴν προστασίαν ξένης
δυνάμεως.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὕδατ. γραμμῶν διαστάσεων 21.31. Τὸ κεί-
μενον ἐπὶ τῆς α' σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας αἱ ἐνδείξεις: «ἀριθ. 46.
Οἱ πρόκριτοι τῆς Κρήτης τὴν 15 Νοεμβρίου ἀπὸ Κρήτην 1823. Τὴν 25
ἰδίου, εἰς Ἄργος. Αἰτητικὸν ἵνα λάβωσιν ἐξ ἄλλης δυνάμεως βοήθειαν ὡς
κινδυνευούσης τῆς Πατρίδος καὶ ἀνακαλετικὸν ἐκ τῶν χρεῶν τοῦ Παραστά-
του τοῦ Κου Ἐμμ. Ἀντωνιάδου, δεδομένης δὲ τῆς ἀδείας ἀπὸ τοὺς ἰδίους
προκρίτους εἰς αὐτὸν νὰ ὑψηρετῆ ἄλλοτρόπως τὴν πατρίδα ὅπου θέλει.

Πρὸς τοὺς κ. κ Ζαχαρίαν Π. καὶ Δ. Παρδαλάκην

Ἀδελφοί

Σᾶς προεγράψαμεν τὴν κατάστασιν τῆς πατρίδος καὶ διὰ νὰ
μὴ χαθῆ παντελῶς εἶναι χρεῖα νὰ ἀπιδώμεν εἰς καμμίαν ἄλλην δύ-
ναμιν ἂν εἶναι τρόπος νὰ μᾶς βοηθήσῃ. Τὸ γράμμα μᾶς ἐκεῖνο δὲν
τὸ ἐκτελέσατε καὶ καμμίαν ἀπόκρισιν δὲν μᾶς ἐστείλατε.

(1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 108 χειρόγρ. τῆς συλλογῆς ἔλαβεν ἀριθμὸν 170 β (1825),
τὸ δὲ ὑπ' ἀριθ. 109 εἶναι ἐκθεσις ἐν ἀντιγράφῳ τοῦ προεδρεύοντος τοῦ βου-
λευτικοῦ Παν. Νοταρᾶ περὶ τῆς ἀναγκαίας ἐν τῷ βουλευτηρίῳ συμπνοίας καὶ
εὐταξίας καὶ περὶ τῶν ἐπείγοντων ζητημάτων, μὲ τὰ ὅποια δεόν ὅπως ἀσχολ-
ηθῶσιν τὰ μέλη τοῦ σώματος, χάριν τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος. Φέρεται ἡ
μερομηνία 10 Νοεμβρίου 1823.

Γράφομεν καὶ αὐθις, καὶ ἂν ἡμπορῆ τὸ ἔθνος νὰ μᾶς βοηθή-
σῃ, καλῶς, εἰ δὲ μὴ ἐξάπαντος θὰ προστρέξωμεν εἰς ἄλλην δύναμιν
καὶ ἂν ὠφελθῶμεν, καλῶς, εἰ δὲ μὴ κάνωμεν ἕν τέλος τῶν πραγ-
μάτων μας καὶ ξεμπερδεύωμεν. Ἡ ὑπερτάτη Βουλὴ ὅποια μέτρα
ἔχει γενικῶς δὲν ἤξεύρομεν, διὰ τοῦτο ζητοῦμεν τὸν κ. Παρδαλά-
κην νὰ ἔλθῃ τὸ γληγορῆτερον ἐδῶ, νὰ πληροφορηθῶμεν ἐκ στόματος
τὰ πάντα, καὶ νὰ διαμελετήσωμεν ἐπομένως τὰ σωτηροδέστερα. Τὸ
γράμμα δώσατε κατ' εὐθείαν εἰς τὸ Βουλευτικὸν μόνοι οἱ δύο σας
καὶ ἅς πάρῃ σταθεροὺς καὶ βασίμους ὁ κύριος Παρδαλάκης καὶ νὰ
κινήσῃ ἀμέσως διὰ ἐδῶ καὶ πάλιν ἐπιστρέφει. Ὁ κύριος Ἀντωνιά-
δης δὲν θέλει γνωρίζεται τοῦ λοιποῦ παραστάτης καὶ δὲν θέλει ἀ-
νακατώνεται εἰς καμμίαν δούλευσιν τῆς Κρήτης καὶ ἔχει τὸ ἐλεύθε-
ρον νὰ δουλεύῃ ἀλλεστρόπως τὴν πατρίδα ὅπου θέλει. Ὑγιαίνετε.

Τῆ 15 Νοεμβρίου 1823 Καστέλλι

[Ὁ Ἄρμοστής τῆς Κρήτης (διαγ.)]

Πρωτόπαπας Σφακιῶν Γεώργιος, 500ος Ροθσος Μπουρ-
δουμπάκης, Γεώργιος Παπαδάκης, Μανουὴλ Λιάκης, Νικόλαος Ἄν-
δρέου, Παναγιώτης Ζερβουδάκης, Εὐθυμάκης (Ε;) 500ρχος, Μιχαὴλ
Κουρμούλης, Τζωρτζης Σαουνάτσος, Μύρων Μεληδονάκης.

Θεωρηθὲν ἐπικυροῦται

Ὁ ἄρμοστής τῆς Κρήτης

Μανώλης Τουμπάξης

Ὁ Γ. Γραμματεὺς

(Τ. Σ.) Ν. Οἰκονόμος.

(111)

Σχέδιον ἐπιστολῆς Πρακτικίδῃ καὶ Παρδαλάκῃ πρὸς τὸν Νε-
όφυτον Οἰκονόμον εἰς Κρήτην περὶ ἐπιδόσεως τῶν γραμμάτων πρὸς
τὸ Βουλευτικὸν σῶμα καὶ τῶν ἐνεργειῶν εἰς ἅς προέβησαν ὅπως
ληφθοῦν μέτρα παρὰ τούτου διὰ τὴν σωτηρίαν Κρήτης.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 20.30. Τὸ κείμενον
ἐπὶ τῶν τριῶν πρώτων σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας ἦτις ἐχρησιμοποιοῦ-
ήθη ἀντὶ φακέλου ὑπάρχει ἐρυθρὰ σφραγίς καὶ ἡ ἐπιγραφή: «Πρὸς τὸν Γε-
νικὸν Γραμματέα τῆς Κρήτης Κον Νεόφυτον Οἰκονόμον, εἰς Κρήτην». ἄνω-
θεν δὲ δι' ἄλλης χειρὸς ἡ λέξις «ἰδιαιτέρον». Τὸ χειρόγραφον εἶναι λίαν
δυσανάγνωστον, μετὰ πλήθους παραπομπῶν καὶ διαγραφῶν τινῶν.

Σεβάσμιε ἀδελφὲ

Ἐλάβομεν τὰ γράμματά σας καὶ ἀρκετὰ συνεφερατίσθημεν
καὶ ὁμῆς μανθάνοντες τὴν ἐλεεινὴν κατάστασιν εἰς ἣν ἔφθασεν ἡ
πατρίς μας. Τὰ ἐπαρρησιάσαμεν εἰς τὸ σεβαστὸν Βουλευτικὸν σῶμα.
Ὡμιλήσαμεν, ἐφωνάξαμεν ὅσον ἦτο ἀνάγκη. Τὸ σῶμα ἐλυπήθη καὶ
αὐτὸ μεγάλως καὶ ὁμόφωνον ὄλον ἀπεφάσισε νὰ σκεφθῆ καθ'

δλην τήν ἔκτασιν περὶ τοῦ τόπου τούτου. Ἐπειδὴ ὁμως καὶ καταγί-
νεται ἤδη νὰ περιορίσῃ τὸ ἐκτελεστικὸν εἰς τὰ καθήκοντά του διὰ
τὰς καταχρήσεις ὁποῦ ἀπὸ καιρὸν ἤρχισε νὰ κάμνη, δὲν τοῦ μένει
καιρὸς σήμερον νὰ λάβῃ ἀνὰ χεῖρας τὴν ὑπόθεσιν ἡμῶν. Ἄμα ὁμως
ὅπου τὸ εὐτακτῆσι, ἡ πρώτη ὑπόθεσις θέλει εἶναι τῆς Κρήτης. Διὰ
τὸν ἴδιον λόγον δὲν [μοι] δίδει τὴν ἄδειαν καὶ εἰς τὸν Παρδαλά-
κιν νὰ κινήσῃ [καὶ ἔτζι], πλὴν κατόπιν λαμβάνει ὄλας τὰς ὁδη-
γίας [τά] μέτρα καὶ ἐντολάς καὶ κινᾷ. (1)

Τῆ 7 Δεκεμβρίου 1823, Κρανίδι

Οἱ πατριῶται καὶ ἀδελφοί

Ζ. Πρακτικίδης, Δ. Παρδαλάκης

(112)

Ἐπιστολὴ Ἄν. Παναγιώτου πρὸς Ζαχαρίαν Πρακτικίδην, δι'
ἧς τὸν πληροφορεῖ περὶ τῆς δυσχεροῦς καταστάσεως εἰς ἣν ἔχουσι
περιέλθῃ τὰ πράγματα τῆς Κρήτης.

Διπλοῦν φ. χάρτου διαστ. 21.32. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σε-
λίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, ἣτις ἐχρησιμοποιήθη καὶ ἀντι φακέλου
ὑπάρχουσι αἱ ἐνδείξεις: «Τῷ λογιωτάτῳ Κυρίῳ Ζαχαρίᾳ Πρακτικίδῃ παρο-
στάτῃ τῆς Κρήτης, εἰς τὴν ὑπερτάτην βουλὴν, εἰς Κρανίδι. Τοῦ Κυ-
ρίου Ἄναγνώστου Παναγιώτου ἐκ Καστελλίου Κισάμου (Κρήτης) τῆ 27
Δεκεμβρίου 1823, Τοῦ κυρ. Α. Παναγιώτου, Σφακιώτου σημ. τὴν 27 Δεκεμ-
βρίου 1823, ἐλήφθη εἰς Κρανίδι τὴν 7 Ἰανουαρίου 1824 διὰ τοῦ Γ. Πιλοπίτη.

Τὴν σοφολογιότητά σας Κύριε Ζαχαρία ἀσπάζομαι ἀδελ-
φικῶς

Καστέλλι Κισάμου Δεκεμβρίου 27, 1823

Διάφορα γράμματά σας συχνὰ πάντοτες ἔλαβον καὶ ἐκ τῶν
ὁποίων ἔβλεπα καὶ τὴν ὑγείαν σας καὶ ἐχαιρόμουν. Προσέτε ἔλαβον
καὶ τὰ πρακτικά καὶ οὕτω σὰς μένω διὰ πάντα εὐχάριστος. Ἐγὼ
ὁμως δὲν ἐστάθηκα ἐπιμελὴς διὰ νὰ σὰς γράψω καὶ διὰ τὴν ὑγείαν
μας πρὸς θεραπείαν σας. Ὅσον δὲ διὰ τὰ περιστάτικα μας ὁ καιρὸς
δὲν μοῦ τὸ ἐσυγχῶρει, ἐνῶ ἀπὸ τὸ κοινὸ γράμμα ἐπληροφορεῖστε,
καθὼς δὲν σοῦ ἐκτείνομαι περισσότερον. Ὅσον διὰ τῶν πρακτέων
μας πάλι ἀπὸ τὸ κοινὸ γράμμα μας πληροφορηθεῖτε τὰ πάντα ὄλα.
Ἄχ ἀδελφὲ ὀλίγον ἔλειψε νὰ με χάσῃς εἰς τὴν ἔρημον Γραμβουσα
καθὼς καὶ ἄλλους τοὺς πλέον ἀξιόλους πατριώτας μας ἐχάσαμεν.

Σημ. (1) Τὸ χειρόγραφον συνεχίζει μὲ πληροφορίας περὶ τῆς στάσεως
τὴν ὁποίαν ἐτήρησεν ὁ Ἀγωνιάδης, μετὰ τὴν ἀνάκλησιν τῆς Παραστατικῆς
του ἰδιότητος ἀπὸ μέρους τῶν προκρίτων τῆς Δ)σεως Κρήτης. Κατὰ τὸ χειρό-
γραφον ὁ Ἀγωνιάδης ἀρνεῖται νὰ παραιτηθῇ ἰσχυριζόμενος ὅτι ἔχει ἔγγραφον
διορισμὸν παρὰ τοῦ Ἐμμ. Τομπάζη.

Δὲν σας λέγω περισσότερον εἰμὶ εἰς τὴν αἰχμὴν ὄπου ἡ Κρή-
τη (ς) σήμερον βρῆσκειται εἰς τέτοιαν ἀπελπισίαν ἀκόμα οἱ ἀνθρώ-
ποι δὲν ἦλθον, διὰ τοῦτο καὶ ἡ εὐγενεῖα σας ἀπὸ αὐτῆ πέτε μας τί
διόρθωσιν πρέπει νὰ κάμωμεν ἂν ἡ(μ)ποροῦμεν.

Ὅσον ἡ(μ)πορεῖτε ταχύνετε τὸν ἐρχομὸν τοῦ κ. Δημητράκη
τὸν ὁποῖον καὶ ἀδελφικῶς ἀσπάζομαι, ὁμοίως καὶ τὸν κύριον Ἀντω-
νιάδη. Ταῦτα καὶ με ὄλην τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην μένω.

Ἀναγνώστης Παναγιώτου.

(Καὶ καθεύω; ἐπὶ τοῦ περιθωρίου). Ἄν καὶ σοῦ ἔρχεται εὐ-
κολον παρακαλῶ νὰ μοῦ διορθώσης ἕνα τακίμι : 2 πατρῶνες με τὸ
λουρικό τονε καὶ με τὸ σιλαλίκι τονε εἰς τὸ περσίμι τῶν Κρητικῶν
καὶ διώρισέ με ποῦ νὰ δώσω τὰ μενούδια.

(113)

Ἐπιστολὴ Ν. Οἰκονόμου ἀπὸ Καστέλλι—Κισσάμου πρὸς τοὺς
Πρακτικίδην καὶ Παρδαλάκην, δι' ἧς πληροφορεῖ αὐτοὺς περὶ τῆς ἐν
Κρήτῃ κρίσιμου καταστάσεως, τῆς ἀτυχοῦς ἐπιδρομῆς κατὰ τῆς Γραμ-
βούσης καὶ παρακλεῖ ὅπως ἐπιταχύνωσι τὴν ἐπιστροφὴν ἐνταῦθα
τοῦ Παρδαλάκη.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 21.32. Τὸ κείμενον
ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, ἦτις καὶ μετεσημα-
τίσθη εἰς φάκελον ὑπάρχουσιν ἕχνη σφραγίδος ἐξ ἔρουθρου Ἰωάν. κηροῦ
καὶ αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τοὺς Κοὺς παραστάτας Κρήτης Ζ. Πρακτικίδη,
καὶ Α Παρδαλάκη, εἰς Κρανίδιον. τοῦ Γ. Γ. Ν. Οἰκονόμου σημ. τὴν 28
Δεκεμ. 1823, ἐλήφθη εἰς Κρανίδι τὴν 7ην Ἰανουαρίου 1824 διὰ τοῦ Γ.
Προπίρη. Τὴν 10 Ἰανουαρίου ἀπεκρίθημεν διὰ τοῦ Σταμάτη Κρανιδιώτου
(Δι' ἄλλης χειρὸς) Τοῦ Ν. Οἰκονόμου ἐκ Καστελλίου Κισσάμου τῆ 28 Δε-
κεμβρίου 1823, ἀναφέρων καὶ τὸν θάνατον τοῦ ἐνδόξου ἥρωος Γ. Παπαδά-
κη Κρητὸς εἰς τὴν κατὰ τὴν Γραμβούσαν ἔξοδὸν των (ἴσως ἐννοεῖ τὸν
Ξέπαππαν) ὑπάρχει ἐντὸς καὶ ἡ ἔλθεσις τῆς ἐφόδου τῆς Γραμβούσης ἀπὸ
τοὺς ἰδικούς μας εἰς χωριστὴν κόλλαν γεγραμμένη. Περίεργος τῶ ὄντι».

Ἀδελφοί

Τὰ ἀπό : 1 τρέχοντος ἀγαπητὰ σας ἐλάβομεν, ἔγνωμεν τό-
σον ἐξ αὐτῶν ὅσον καὶ τῶν τῆς Διοικήσεως τὰ ἀποφασισθέν-
τα περὶ Κρήτης καὶ κάλλιστα ἐγνωρίζομεν καὶ πρὸ τούτων τὴν γεν-
ναιότητα ὁποῦ ἤθελε δεῖξει καὶ ἐσχάτως ποῦ θὰ καταντήση τὸ
πρᾶγμα. Τρισανάθεμα τὰ αἷτια τὰ ἐμποδίζοντα τὴν εὐτυχίαν τῆς
Κρήτης. Δὲν ἡμποροῦμεν νὰ κάμωμεν καὶ στοχασθῶμεν διαφορετικὰ
ἂν δὲν ἔλθῃ ὁ Δημήτριος Παρδαλάκης καὶ πρὸς Θεοῦ ἄς τελειωθῇ ὁ
ἐρχομὸς του, διότι ἡ Κρήτη καθῶραν χάνεται καὶ ἄλλην ἐλπίδα εἰς
τὴν ἐδῶ διαμονὴν μας δὲν ἔχομεν παρὰ τοῦ χειμῶνος μ' ὄλον ποῦ
οἱ Τοῦρκοι ἔμαθον νὰ μὴ φοβοῦνται μήτε αὐτὸν καὶ προοδεύουν
καθ' ἡμέραν.

Ἄνδρου, συνεβουλευθήσαν, συνεσκέφθησαν, εἶπον, ὅταν βάλλωμεν τὴν Γραμβοῦσαν εἰς χεῖρας ἀσφαλίζουσαν ὅλην τὴν Κρήτην κλ. κλ. Τὸ διενέργησαν, ἐσύναξαν παρευθὺς περὶ τοὺς 200οὺς στρατιώτας καὶ διὰ τὸ μὴ προφθάσῃ ἀπὸ Χανίων οἱ ἐλλείποντες, καὶ ἐνδυναμώσῃ, ἐστρατεύον ἀμέσως διὰ πλοιαρίων καὶ περὶ τὸ μεσονύκτιον ἀπέβησαν εὐτυχῶς καὶ ἤρεμα εἰς τὴν Νῆσον, ἔστησαν παρευθὺς τὰς κλίμακας, εἰσεπήδησαν ὑπὲρ τοὺς 150: ἀπὸ τὰ Καραούλια ἐφώναζον τὸ Γετέρ ἄλλᾳ, καὶ οἱ Ἡρώες μας εἶχον πατημένον τὸ μισὸν Κάστρον. κατέσφαξαν 8: Καραουλτζίδες καὶ 2: γυναῖκας τῶν καὶ ἔπειτα ἔρριψαν ὅλην τὴν μπαταρίαν τῆς νίκης. ἐξύπνησαν οἱ ἐχθροὶ ὄντες ὑπὲρ τοὺς 100: ἐκτύπησαν ἔξω, ὡς εἰδότες ἴξουρον καὶ ποῦ ἐπήγαινον καὶ ἐχώνοντο, ἐδόθη εἰς τὰ σκοτεινὰ πόλεμος φρικτὸς διὰ κανονίων, τουφεκίων καὶ μαχαιρῶν, ἐσκοτώσαν ἕως τὸ ξημέρωμα ὑπὲρ τοὺς εἴκοσι ἐχθρούς, ἐσκοτώθησαν καὶ ἐδικοί μας 3. καὶ λαβωμένοι ἐξ, ἐξ ὧν ἦτον εἷς καὶ ὁ ἀνδρεῖος μουζο—μάρκος Ἀσκιφιώτης, αὐτοὺς τοὺς σκοτωμένους καὶ πληγωμένους ἐκατέβασαν εὐθὺς ἀπὸ 2: 3: τὸν καθένα. μετὰ τούτους ἰδόντες τὰ γενόμενα καὶ οἱ περισσότεροὶ τῶν ξένων ἀντίχριστοι καὶ ψοφόκαρδοὶ ἐκατέβησαν λάθρα οἱ πλείους, ὥστε πρὸς τὸ ξημέρωμα δὲν ἦσαν μέσα εἰς τὸ φρούριον μῆτε 30: ἐδικοί μας καὶ αὐτοὶ εἰς τὰ ἐνδότερα πολεμοῦντες δὲν ἴξουσαν τὴν φυγὴν τῶν λοιπῶν, ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ ἐθάρον καὶ ὁ νομιζόμενος πρωτοπαλκαρον Δράμαλης. αὐτὸς ὁ μικρὸς ὧν ὄλος θεωρία καὶ ὄχι ἄλλο τί, εἶπε καταβάς ὅτι οἱ τοῦρκοὶ μὲ μίαν κανονίαν ἐσκοτώσαν 30: ἐδικούς μας, ἐν ᾧ μῆτε μίτη κανενὸς δὲν ἤνοιξεν ἀπὸ τὰ κανόνια, καὶ ὅτι καὶ τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐχάλασαν κλ. κλ. καὶ οὕτως ἀκούσαντες καὶ οἱ λοιποὶ δὲν ἀνέβηκε πλέον κανεῖς, ἔμειναν λοιπὸν μόλις οἱ 30: δυστυχεῖς ἐδικοί μας, αὐτοὶ κατεπολέμησαν καὶ ἐβάστασαν γεναιότατα ἕως εἰς τὰς 10 ὥρας τῆς ἡμέρας· μὰ ποῦ πλέον νοῦς; ἀπὸ τὰς 5 τῆς νυκτὸς φοινικὸς καὶ πεισματοδέστατος πόλεμος μὲ κανόνια, μὲ τουφέκια, μὲ σπάθας καὶ εἰς τοιοῦτον τόπον. τὰ τουφέκια τῶν ἄλλα ἔσπασαν ἄλλα ἔφραξαν, ἄλλοι ἐκ τῶν ὀλίγων αὐτῶν ἐσκοτώθησαν ὥστε περιεκύκλωσαν ἐσχάτως εἰς ἓν καραούλι καὶ οὕτω πλέον ὀρμήσαντες ἐν φλογίνι ῥομφαία ἀπελπισμοῦ κατεσφάγησαν ἐξ ἀμφοτέρων οὐκ οἶδα πόσοι καὶ ἔτζι κριμνησθέντες ἀπὸ τὰ τεῖχη ἐγλήτωσαν μόνον 7 ἐδικοί μας. ὁ λαμπρὸς ἀριστεὺς Α. Παναγιώτου, ὁ Χη Γιάννης Ἀνωπολίτης καὶ οἱ λοιποὶ ἀπὸ τοὺς κριμνησθέντας ἦτον καὶ ὁ μακάριος Παπαδάκης, ὅστις μὴ δυνάμενος ἐκ τοῦ βάρους νὰ τρέξῃ, διότι καὶ κατεσκατεῦθη πηδήσας, τὸν προέλαβον οἱ ἐχθροὶ καὶ τὸν ἀποτελείωσαν. τοιαύτη ἐστάθη ἡ πρώτη ἴσως αὕτη ἀπαραδειγμάτιστος καὶ ἀπότομος συμπλοκὴ εἰς τοιοῦτον ἀκαταμάχητον φρούριον, τὸ ὅποιον καὶ αὐτὸ τὸ περίφημον Ναύπλιον λέγουσιν νὰ ὑπερβαίνει. ἔχει 66 κανόνια μπρούτζινα ὄλα, φοβερά ἀπὸ 3: ὀργειὰς τὸ καθένα. πρῶτα κανόνια ὅπου εἶδεν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ὁ Γεναῖος καπετὰν Ἀντώνης Ῥεφάλ, κυβερνήτης τῆς Γολέτας τῆς ἐξοχότητός του, ὅστις καὶ αὐτὸς ἔδειξε μεγάλην γενναιότητα εἰς αὐτὴν τὴν μάχην ἐκόττωσε 3 ἐχθρούς διὰ μαχαίρας, ὕστερον ἐλαβώθη εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα καὶ ἐκατέβη, ἀπὸ

τὸ πρῶτ. Ἐσκοτώθησαν καὶ ἀπὸ τοὺς ξένους ὀνομαστοὺς ὁ ἀνδρεῖ-
ος Καπετάν Παναγῆς Σουλιώτης, ὁ Καπετάν Κότζης καὶ τινες ἄλ-
λοι ἀνδρειώτατοι τῷ ὄντι καὶ γεναῖοι ἀλλὰ καὶ τί μὲ τοῦτο; μήπως
ἀπενάρκωσε τὴν γεναιότητα τῶν λοιπῶν ἢ ἀποτυχία τῶν πρώτων;
μηδαμῶς. πάλιν ἔτοιμοι εἶναι τῶρα ὑπὲρ τοὺς 500οὺς καὶ ἂν ἡ
φουρτοῦνες δὲν ἐμπόδιζον, ἦτο ξαναπατημένη ἡ Γραμβούσα, καὶ ἀ-
ναμφιβόλως ἐδική μας, πλὴν ὑπομονή. Ὑγιαίνειτε

Τῆ 23 10)βρίου 1823, Καστέλλιον Κισσάμου

Ν. Οἰκονόμος

(118) (1)

Ἐπιστολὴ (σχέδιον) τῶν Παραστατῶν Κρήτης ἐκ Τριπολι-
τσᾶς πρὸς τὸν Γ. Παπαδάκην πληροφοροῦσα περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι
στρατιωτικῆς καταστάσεως, περὶ ἐπιβληθείσης γενικῆς εἰσφορᾶς
ὑπὲρ τοῦ Ἐθνικοῦ ἀγῶνος, περὶ διαπραγματεύσεων δανείου διὰ
τὸν ἀγῶνα Κρήτης κλπ.

**

Ἄριθ. 28

Πρωτοκόλλου

Κύριε Γ. Παπαδάκη!

Τὸ ἀπὸ 26 Μαΐου πρὸς ἡμᾶς γράμμα σας ἐλάβομεν τὴν 4
τρέχοντος. Ἡμεῖς ὄχι μόνον δὲν ἐπήγαμεν ἀμέσως πρὸς τὸν Κύ-
ριον Μαυροκορδάτον διὰ νὰ τοῦ προσφέρωμεν τοὺς ἀπὸ μέρους σας
προσκυνησμοὺς ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐδώσαμεν καὶ τὸ ἴδιόν σας γράμμα
καὶ ἐδιάβασε, ὅστις καὶ σᾶς ἀκριβοασπάζεται.

(1) Μετὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τῶν Ἐπαρχιῶν Κισσάμου καὶ Σελίνου (15. σελ.)
ὁ ἀρμοστής Ἐμμ. Τομπάζης, ἀντὶ νὰ προβῆ εἰς ἀποκλεισμὸν τῶν φρουρῶν Χα-
νίων καὶ Σούδας, διήλθε ταχέως διὰ τῶν Ἐπαρχιῶν Κυθωνίας καὶ Σφακίων
καὶ ἔφθασεν εἰς Ἀρκαοῦδαιναν, ὅπου, παρὰ τὰς ὑποδείξεις τῆς Κεντρικῆς Διοι-
κῆσεως καὶ πᾶσαν λογικὴν, συνεκάλεσε γενικὴν συνέλευσιν. Αὕτη ἐπραγματο-
ποιήθη κατὰ τὸ β' δεκαπενθήμερον τοῦ Ἰουλίου (1823), ἐψηφίσθη δὲ κατὰ τὰ
τὴν νέος ὄργανισμός τῆς Κρήτης καὶ διορίσθησαν Ἐπαρχοὶ εἰς τὰς ἐλευθε-
ρωθείσας ἐπαρχίας, διασκεδασθειῶν τῶν μεταξὺ Σφακιανῶν καὶ Ἀμαριωτῶν
ἀντιθέσεων. Μετὰ ταῦτα ὁ Τομπάζης μετέβη καὶ ἐγκατεστάθη εἰς Βρύσας Ἀ-
μαρίου, διὰ τὸ ἐπίκαιρον τῆς τοπικῆς, ὅπου καὶ πρόβη εἰς συγκέντρωσιν
στρατευμάτων διὰ τὴν ἀπόκρουσιν τοῦ ἐξ Ἡρακλείου ἐλαύνοντος Χουσεῖν
Πασᾶ, ὅστις ἐσγάτως εἶχεν ἐνισχυθῆ ἑπαρκῶς καὶ διὰ νέων Αἰγυπτιακῶν δυνά-
μεων.

Πράγματι κατ' Αὐγουστον τοῦ 1823 ὁ Τομπάζης παραλαβὼν περὶ τὰς
12 χιλιάδας ὀπλοφόρους, ᾤδευσεν πρὸς συνάντησιν τοῦ Χουσεῖν, ὅστις εὗρίσκετο
εἰς Γέργερην. Γενομένης ἐνταῦθα καὶ Ἀμουργέλας συγκρούσεως αἱ Ἑλ-
ληνες ὑπέστησαν δεινὴν καταστροφὴν, τὴν σημαντικωτέραν εἰς συνέπειας ἀπὸ
τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἀγῶνος. Αἱ Ἑλληνικαὶ δυνάμεις διεσκορπίσθησαν καὶ διελύ-
θησαν ἐξ ὀλοκλήρου, ἢ δὲ πρὸς τὰς Δυτικὰς Ἐπαρχίας ὁδὸς ἠνοιχθῆ διὰ τὰς
δυνάμεις τοῦ Χουσεῖν, ὅστις καὶ προελάσας ἀκολούτως εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἐ-
παρχίαν Ἀμαρίου τὴν ὁποίαν καὶ κατέστρεψε. Ἐντεῦθεν ἐπροχώρησε μέχρι
τῶν χωρίων Κουρνὰ καὶ Πάτημα, ὅπου στρατοπεδεύσας ἐπὶ τινος ἡμέρας ὑπε-
χώρησε πάλιν πρὸς Ρέθυμνον καὶ Μυλοπόταμον, ὅπου καὶ πρόβη εἰς τὴν πο-

Οί Σύμβουλοι σχεδόν είναι εις νέκρωσιν και μάλιστα θέλει συντρέξει εις τοῦτο και ἡ ἐκστράτευσις τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, τὸ ὁποῖον και μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐξέρχεται, δι' ὃ και ἐλπίζεται ἡ τελεία κατάρρησις των.

Ἄδελφέ, γνωρίζομεν πολλά καλά πόσα θέλετε ὑποφέρει ἕως οὗ τὰ πράγματά μας νὰ ἔμβουν εις τὴν ἐλπίζομένην τους ἀποκατάστασιν, ὅθεν και σὰς ἐπευχόμεθα ὑγείαν, καρτερίαν και γενναιότητα. Ἡξεύρομεν πολλά καλά ὅτι ὁ Παπαδάκης τότε μόνον θὰ ξεκουρασθῆ ὅταν ἴδῃ τὴν Πατρίδα νὰ διοικῆται νομίμως και νὰ εἶναι και εἰς τὴν ἀπαιτούμενην εὐταξίαν.

Και εἰς ἄλλα μας γράμματα τὰ ὅποια διὰ τοῦ Βαλέστρα σὰς ἐστείλαμεν σὰς ἐγράφομεν τὴν εἰς τὸ ἄκρον φθάσαν κακοήθειαν και αἰσχροκέρδειαν τῶν Πελοποννησίων, και ἤδη διὰ τοῦ παρόντος μας σὰς ἐπιβεβαιούμεν τὰ ἴδια, προσθέτοντές σας ὅτι μ' ὄλον ὅτι εἶναι σκέψεις μεγάλαι νὰ ἔβγουν στρατεύματα πελοποννησιακὰ διὰ νὰ ἀντιπαραταχθοῦν μετὰ τὰ ἐχθρικά, και δι' αὐτὴν τὴν ἀνάγκην βιάζεται και τὸ Βουλο—Ἐκτελεστικὸν νὰ ἐκστρατεύσῃ, δὲν ἐλπίζεται ὅμως νὰ γίνῃ τοιαύτη ὡς τὴν στοχάζονται διὰ νὰ φοβίσουν και τοὺς Τούρκους κάνοντας τάχα ὅτι ἐβγαίνει ἡ Διοίκησις.

Δὲν θέλει ἔχει ὅμως ποτὲ μαζί του μήτε χιλίους καν στρατιώτας καθότι τὰ γρόσια τῶν μουκατὰδων τὰ ὅποια ἦταν δι' αὐτάς τὰς χρείας τὰ κατακράτησαν οἱ κακοηθέστατοι, κλειοντές τα εἰς λογαριασμοὺς ἀπερασμένους και δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἐβιάσθησαν και ἔκαμαν και αὐτὸν τὸν γενικὸν ἔρανον τοῦ ἐνὸς μιλλιονιοῦ. Ἐπειδὴ θέλουν νὰ δώσουν και διὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου.

Λιορκίαν τῶν ἐν τῷ ἱστορικῷ καταστάντι σπηλαίῳ τοῦ Μεληδονίου καταφυγόντων Χριστιανῶν, περὶ τοὺς 370, τὸ πλεῖστον γυναικοπαίδων, τῶν ὁποίων και ἐπέτυχε τὴν ἐξόντωσιν μετὰ πολιορκίαν τριῶν περίπου μηνῶν (Ἰανουάριος 1824).

Ὁ δὲ Τομπάζης μετὰ τὴν καταστροφὴν εἰς Γέφυραν και τὴν διάλυσιν τῶν στρατευμάτων του ἀπεχώρησε διὰ Καλῶν Διμένων εἰς Καστέλλι Κισάμου, ἐπιβαίνων τῆς γολέτας του. Ἐνταῦθα ἐν κοινῇ συσκέψει μετὰ τῶν ἐν Κισάμῳ ὀπλαρχηγῶν ἀπεφασίσθη ἐπίθεσις κατὰ τοῦ Φρουρίου τῆς Γραμβούσης ἵνα καταλομβανόμενον ἀποτελέσῃ διὰ τὸ μέλλον τὸ στήριγμα τῆς κυταρρεουσῆς ἐπαναστάσεως, διὰ νὰ καταστῆ δυνατὴ ἡ συνέχισις αὐτῆς. Πράγματι ἡ μελετηθεῖσα ἐπίθεσις ἐπραγματοποιήθη κατὰ τὴν νύκτα τῆς 11 πρὸς 12 Δεκεμβρίου 1823, πλὴν κακῶς σχεδιασθεῖσα και χειρότερον ἐκτελεσθεῖσα ἀπέτυχεν οἰκτρῶς, φονευθέντων και τῶν ἐν τῷ Φρουρίῳ εἰσπηδῶντων 100 περίπου ὀπλοφόρων. Ἡ θέσις οὕτω τῆς ἐπαναστάσεως περιήλθεν εἰς ἀδιέξοδον, πρὸς ὑπερηγήσειν τοῦ ὁποίου ὁ Τομπάζης συλλαμβάνει τὸ μεγαλεπήβολον σχέδιον, (τὸ ὁποῖον και παρέμεινε τοιοῦτον), τῆς πυρπολήσεως τοῦ ἐν Σούδα ὀρμούντος Τουρκοαιγυπτιακοῦ στόλου. Πρὸς τὸν σκοπὸν μάλιστα αὐτὸν ἤδη ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Δεκεμβρίου (1823) ἔχει ἔλθει οὗτος εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὴν Κεντρικὴν Διοίκησιν. Ἀπὸ τοῦ σημείου αὐτοῦ ἡ ἐν Κρήτῃ ἐπανάστασις εἰσέρχεται εἰς τὸ 4ον αὐτῆς ἔτος.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐν τῇ συνελεύσει τῆς Ἀρκουδαινας ψηφισθέντος ὀργανισμοῦ φαίνεται ἀπαρέσκον εἰς τοὺς Παραστάτας Κρήτης, οἵτινες και ἐξεδήλωσαν τὴν ἐπὶ τοῦτου ἀντίθεσιν αὐτῶν διὰ γραμμάτων πρὸς τὸν Ἀρμοστήν, πρὸς τὸν ὁποῖον διετύπωσαν τὴν γνώμην, ὅπως τοῦτο μὴ ὑποβληθῆ πρὸς τὴν Κεντρικὴν Διοίκησιν τῆς Ἑλλάδος, ἐπειδὴ σημαία τινὰ τοῦτου εὐρίσκονται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὰς βασικὰς ἀρχὰς τοῦ ἔθνικοῦ πολιτεύματος. Σχετικὸν πρὸς τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν εἶναι τὸ ὑπ' ἀρ. 115 χειρόγραφον τῆς συλλογῆς, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀντίγραφον ἀποσταλείσης ἐπιστολῆς πρὸς τινὰ τῶν ἐν Κρήτῃ

Εἰς αὐτὸν τὸν ἔρανον ἔβαλαν καὶ τὴν Κρήτην ἑκατὸν χιλιάδες γρόσια· εἰς τοῦτο ἐναντιώθημεν μεγάλως, προβάλλοντές τους ὅτι ἡ Κρήτη μὲ ὄλον ὄπου ἔφθασε πολλάκις εἰς κρισιμωτάτας περιστάσεις καὶ ἀνάγκας ποτὲ τοιοῦτον (;) δὲν ἔκαμε, γνωρίζουσα τὴν κατάστασιν καὶ ἄκραν πτωχείαν τῶν αὐτοῦ, ὅτι ἔχει ἤδη εἰς κίνησιν 15 χιλιάδες στράτευμα, ὅτι ἔχει χρεῖαν νὰ ἀγοράζη (;) καρποὺς διὰ ζωοτροφίας τῶν στρατευμάτων της, ὅτι πληρώνει καράβια διὰ τὸν πλόκον καὶ ἄλλα ἀρκετὰ πλὴν δὲν εἰσηκούσθημεν λέγοντες ὅτι γίνεται τὸ τοιοῦτον διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος. Διὰ τοῦτο ὅταν θέλετε τοὺς ἀποκριθῆ ὑπερὶ τούτου [εἰπέτε τους] προβάλετέ τους τὰ μετὰ λόγου δικαιολογήματά σας προσθέτοντές τους ἂν θέλετε ὅτι νὰ σᾶς στείλουν ἀκόμη ἕως 300.000 ἢ καὶ 400.000 πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν στρατευμάτων καὶ ἄλλων ἀναγκαιῶν καὶ δύο χιλιάδας εἰσέτι στρατιώτας διὰ τὴν πτώσιν τῆς Ρεθύμνου. Ἄν σᾶς ἀναφέρουν ὅτι εἶναι διὰ τὸν στόλον, εἰπέτε τους ὅτι δὲν ἠξεύρομεν τί θέλομεν τὸν στόλον, ἀφοῦ ὁ ἐχθρικός κάμνει ὄλους του τοὺς σκοποὺς χωρὶς ἐμπόδιον.

Αἱ ἀποκρίσεις σας ὅμως εἶναι νὰ γίνωνται μὲ εὐσχημον καὶ παρακλητικὸν τρόπον. Τὰ τοιαῦτα δὲν τὰ γράφομεν εἰς τὸ κοινὸν γράμμα ὡς ἀσύμφορον νὰ τὰ ἠξεύρη ὁ καθείς [τὰ τοιαῦτα]. Μᾶς ἐφάνη παράδοξον νὰ ἴδοῦμε ὅτι δὲν συνυπογράφεται ὁ Γενικός Γραμ-

Μητροκρίτων. Τὸ χειρόγραφον οὔτε ἀποδέκτην ἀναγράφει οὔτε τόπον ἐκδόσεως, εἶναι δὲ ἀνυπόγραφον καὶ ἀχρονολόγητον.

Ἀπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 116 καὶ ἐξῆς μέχρις 147 τῆς συλλογῆς παρεμβάλλονται δοκίμια καὶ ἀντιγραφα ἀποσταλέτων παρὰ τῶν παραστατῶν Κρήτης ἐγγράφων, ἀνήκοντων πάντων εἰς τὴν ἐπανάστατικὴν περίοδον τοῦ 1823, τὰ ὁποῖα φέρουσιν ἀριθμὸν πρωτοκόλλου ἀπὸ τοῦ 26 καὶ ἐξῆς. Ταῦτα περιτυλιγμένα ἰδιαιτέρως διὰ φύλλου χάρτου φέρουσιν ἐπ' αὐτοῦ τὰς κατωτέρω ἐνδείξεις : (γραφή τοῦ Πρακτικῆς). «Διάφορα σχέδια γραμμάτων καὶ ἄλλων ἐγγράφων πρὸς διάφορα ἄτομα τῶν Βουλευτῶν Κρήτης, ἀπὸ ἀριθ. 26—58, ἐλλείπει ἐν τῷ μεταξὺ ὁ 30ος καὶ 54ος. Τῶν μηνῶν Ἰουνίου, Ἰουλίου, Αὐγούστου, Σεπτεμβρίου (Ὀκτωβρίου καὶ Νοεμβρίου δὲν ὑπάρχουσι) καὶ Δεκεμβρίου 1823. Ἄναγκαῖα. Προσετέθησαν, καὶ ἕτερα εἴκοσι ἀπὸ ἀριθ. 1—20 τοῦ Γ. Παπαδάκι, Μ. Τομπάζη, ὅλα περὶ τῆς μελετωμένης ἐκστρατείας εἰς Κρήτην 1823». «Ἐπὶ τμήματος δὲ ἐτέρου φύλλου : «Τὰ γράμματα τοῦ Ἰουνίου καὶ Ἰουλίου, ἀπὸ ἀριθ. 21—36, τὸν ἀριθμὸν 17 γράμματα διάφορα τῆς Κρήτης, ἀναγκαῖα. Ὅλα ἀναφέρουσι, μέχρι τινός, τὰ ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Μ. Τομπάζη ὡς Γεν. Ἐπάρχου Κρήτης, εἰς Κρήτην συμβάντα. Περίεργα».

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 116 χειρόγραφον ἐξεδόθη εἰς Τρίπολιν καὶ ὑπογράφεται παρὰ τῶν Ζ. Πρακτικῆς, Δ. Παρδαλάκη καὶ Ἐμμ. Ἀντωνιάδη, φέρει δὲ ἡμερομηνίαν 12 Ἰουνίου 1823. Ἀπευθύνεται «πρὸς τοὺς Κυρίους ἐπιστάτας τῶν Κρητικῶν πραγμάτων» καὶ φέρει ἀριθ. Πρωτ. 26. Ἐπὶ τῆς προμετωπίδος ἔχει διαγεγραμμένην τὴν προσφώνησιν : [Κύριε Ν. Οἰκονόμει]. Τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐν λόγω χειρογράφου ἀναφέρεται εἰς τὴν κατάληψιν τοῦ φρουρίου Κισάμου, τὰς πολεμικάς ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος εἰδήσεις, περὶ διενεργείας ἐράνου πρὸς συλλογὴν χρημάτων διὰ τὸν ἀγῶνα, περὶ ἀπονομῆς στρατιωτικῶν βαθμῶν κ. ἄ., εἶναι δὲ ἀπαντητικὸν εἰς προηγούμενον τῶν Προκρίτων.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 117 τοιοῦτον φέρει ἡμερομηνίαν ἐπίσης 12 Ἰουνίου 1823, ἐξεδόθη ἐν Τριπόλει ὁμοίως καὶ ὑπογράφεται ἀπὸ τοὺς ἰδίους ἀνωτέρω Πρακτικῆς καὶ λοιποὺς, Ἀποδέκτης ὁ Ἀρμοστής Κρήτης Τομπάζης, τὸν ὁποῖον συγκαίρουσιν διὰ τὴν πτώσιν τοῦ φρουρίου Κισάμου καὶ ἐλπίζουν ὅτι καὶ ἄλλα κατορθώματα θὰ ἐπιτύχη οὗτος διὰ τῆς ἐκπαιδείας του. Ἐπίσης ὁμιλοῦν περὶ τοῦ δυνατοῦ καταλήψεως τῶν φρουρίων Σπιναλόγκας καὶ Ἱεραπέτρας.

ματαὺς Ν. Οικονόμος εἰς τὰ κοινὰ γράμματα, τὸ ὁποῖον νὰ μὴν ἀκολουθῆ εἰς τὸ ἔξῃς.

Γράφομεν εἰς τὸ κοινὸν γράμμα διὰ νὰ μᾶς σταλοῦν ἔξοδα καθότι ἀπὸ "Υδραν δὲν μᾶς ἔγραψαν τίποτα. Τὰ ἔξοδα τὰ εἶδετε πόσον εἶναι βαρέα ἄν καὶ τὸ Βουλευτικὸν ἐκστρατεύσῃ ὡς καὶ στοχαζόμεθα, θέλομεν τραβήξῃ ἀναγκαίως ἀπὸ "Υδραν ἔξοδα, ἐπειδὴ καὶ ἀπομακρυνόμεθα καὶ ἀπὸ τὴν αὐτὴν καὶ θέλομεν καὶ περισσότερα ἔξοδα ἴπου καὶ ἂν ὑπάγωμεν. Ἀδελφέ, πάρετε τὰ ἀναγκαῖα μέτρα ὥστε νὰ ἐξοικονομηθοῦν τὰ πράγματα τῆς πατρίδος ὡς πρέπει, ἴπου νὰ μὴν ἔχη τόσῃν χρεῖαν διὰ τὰ ἔδικά της πράγματα καὶ νὰ θεωρῆ πλέον ἐντόνως τὰ Ἐθνικά.

Εἰδοποιεῖτε μᾶς μὲ ἀκρίβειαν καὶ ἀσφάλειαν τὰς ὑποθέσεις σας, ὀδηγοῦντες μᾶς καὶ τὸ πῶς πρέπει νὰ φερώμεθα πρὸς τοὺς ἐνταῦθα διὰ νὰ μὴν προσκρούσωμεν ποτὲ εἰς κανένα μέρος.

Μὲ τὸν κ. Γιώργην Σαράφην ὠμίλησαμεν περὶ τοῦ δανείου, ὁ ὁποῖος δὲν ἐφάνη ἀδιάφορος εἰς τὸ πρόβλημά μας, πλὴν ἐζήτησεν ὀλίγον καιρὸν νὰ σκεφθῆ, ὅθεν, ἂν τὸ στοχαζέσθε συμφέρον, γράψτε μᾶς καὶ ἀπὸ μέρους τῆς Πατρίδος ἀποτεινόμενοι πρὸς αὐτόν, διὰ νὰ ἔχη περισσότεραν σοβαρότητα, χωρὶς ὅμως νὰ ἀπεράσῃ καιρὸς πολὺς, ἐπειδὴ μᾶς φαίνεται ὅτι ἡ χρεῖα εἶναι πολλὰ ταχεῖα (;), ἡμεῖς πάλιν ἀπ' ἔδω δὲν θέλομεν λείπει ἀπὸ τοῦ νὰ τὸν κεντοῦμεν (;) διαφόρως.

Τὸ ἐκτελεστικὸν βιασθὲν ἐξέρχεται ἀφεύκτως τὴν Παρασκευὴν τὸ ἐπίλοιπον καὶ τὴν Τετάρτην ὁ Κολοκοτρώνης, δηλαδὴ εἰς τὰς 13 καὶ 15.

Εἰς τὴν Κόρινθον ἔφθασαν 8 καράβια τῆς Φλότας καὶ ἔδωσαν ζωοτροφίας εἰς τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ καὶ δὲν ἐφάνη κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἔδικούς μας νὰ ριπῆ καμμίαν τουφεκιά.

Ὁ Λόντος γράφει ἀπὸ Βοστίτζαν ὅτι ἔφθασαν εἰς τὰ Σάλωνα ὡς 12 χιλιάδες Τούρκοι καίοντες καὶ ἐρημώνοντες τὰ ἐκεῖ χωρία καὶ ὅτι ἔρχονται κατόπιν ἄλλαι εἴκοσι χιλιάδες καὶ ὅτι νὰ ταχύνουν νὰ ἐβγουν καὶ ἄλλα μύρια, ἐπιπλήττοντάς τους διὰ τὴν ἀδιαφορίαν τους. Φαμίλια ἕως 70 ἐρημωθεῖσαι ἔφυγον εἰς τὰ βουνά. Ἀδελφέ τοιοῦτα ἀνθρωπόμορφα θηρία δὲν ἐφάνησαν ἀκόμη παρὰ εἰς Πελοπόννησον.

Ἐν Τριπολιτῆζα τῇ 19 Ἰουνίου

Οἱ συνάδελφοί σας

Ζ. Πρακτικίδης, Δ. Παρδαλάκης, Ἐμμ. Ἀντωνιάδης

(125)(1)

"Ἐγγραφον (σχέδιον) τῶν παραστατῶν Κρήτης πρὸς Ἰάκωβον Τομπάζην διὰ τοῦ ὁποίου παραδέχονται τὴν ἀνάγκην ἀποστολῆς ἐ-

Σημ. (1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 119 χειρόγραφον εἶναι σχέδιον ἐπιστολῆς τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸς τὸν Ἰακ. Τομπάζην σχετικῆς πρὸς ἀποστολὴν γραμμάτων διὰ Κρήτην, εἰδήσεις πολεμικῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ τοῦ ἀρραβῶνος

πικουρικῶν στρατευμάτων εἰς Κρήτην, προτείνουν δὲ πρὸς τοῦτο τὴν παραλαβὴν ἐκεῖθεν ἐλαίου διὰ τὴν πληρωμὴν αὐτῶν. Ἐν συνεχείᾳ ἀναφέρει περὶ τοῦ νέου ὀργανισμοῦ τῆς Κρήτης, ὅτι ἔχει ἀνάγκην τροποποιήσεως, καὶ περὶ τῆς ἀθλίας καταστάσεως ἐν Πελοποννήσῳ.

* * *

Ἄριθ. 35

τοῦ πρωτοκόλλου

Κυρίῳ Ἰακώβῳ Τουμπάζῃ

Προτοῦ νὰ προχωρήσωμεν εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀπὸ 19 καὶ 23 τοῦ παρελθόντος γράμματός σας χρέος μας ἀπαραίτητον νομιζομεν τοῦ νὰ σᾶς προσφέρωμεν τὰς ἐγκαρδίους εὐχαριστήσεις μας διὰ τὴν ὅποιαν λαμβάνετε πρόνοιαν εἰς τὸ νὰ μᾶς εἰδοποιήτε τὰ τῆς Κρήτης ἐνῶ βέβαια ἂν ἡ εὐγένειά σας δὲν ἐλαμβάνετε ταύτην τὴν καλωσύνην ἡμεῖς πολλὰ ὀλίγα ἠθέλαμεν ἠξεύρει περὶ αὐτῆς.

Ἄξιον ἀπορίας εἶναι τοῦ νὰ μὴν λάβωμεν τόσον καιρὸν τώρα κανὲν γράμμα ἀπὸ τοὺς εἰς τὴν Πατρίδα ἰδικούς μας.

Ἄξιον πρὸς τούτοις περιεργείας εἶναι τοῦ νὰ μὴν ἔλαβε ἄχρι Ἰουνίου δέκα ὁ κλεινὸς αὐτάδελφός σας γράμματά μας καὶ πλεον ὑπομονή ὡς τόσον διὰ νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ προκειμένον, σᾶς γνωστοποιοῦμεν τὴν χαροποιὰν διάθεσιν τῆς ψυχῆς μας διὰ τὸν θάνατον τοῦ Χασάν πασᾶ. Ἡμεῖς τούλάχιστον ἔχομεν τοιαύτην δόξαν ὅτι ὁ θάνατος τούτου θὰ ἐπαρέλυσεν γενικῶς ὅλα τὰ πράγματα τῶν Τουρκῶν τῆς Κρήτης καὶ ὅτι ὁ αὐτάδελφός σας μὲ τοὺς Κρητὰς θὰ ὤφελθοῦν ἀπὸ τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸ νὰ τοὺς στενοχωρήσουν καὶ κλείσουν ὅπως θέλουν.

Οἱ χίλιοι ἄνθρωποι ξένοι βέβαια ὡς λέγει ὁ ποθητὸς Ἄρμωστής μας εἶναι ἀναγκαιότατοι εἰς τὴν Κρήτην. Τούτους ἠμποροῦσε τινὰς νὰ τοὺς εὕρῃ ἀπὸ τώρα μὲ μεγάλην εὐκολίαν καὶ μὲ ὀλιγώ-

τοῦ υἱοῦ τοῦ Κολοκοτρώνη μετὰ τῆς ἀδελφῆς Δεληγιάννηδων. Ἡμερομ. 12 Ἰουνίου 1823.

—Τὸ ὑπ' ἀρ. 120, σύντομος ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ἰακ. Τουμπάζην ἐκ μέρους τῶν Παραστατῶν Κρήτης ἀναφέρουσα τρόπον ἀσφαλῆ ἀποστολῆς γραμμάτων διὰ Κρήτην. ἡμερ. 15 Ἰουνίου.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 121 εἶναι ἐπιστολὴ Ἐμμ. Ἀντωνιάδῃ πρὸς τοὺς Ἐπιστάτας Κρήτης διὰ τῆς ὁποίας ἀναφέρει τὴν ἀποστολὴν προγενεστέρων ἐπιστολῶν, κατορθώματα ἐλληνικῶν δυνάμεων εἰς Ἄγραφα, Φωκίδα, Λεβυδεῖαν καὶ ἄλλα, προτείνει δὲ ὅπως ἀνακηρύξουν τὸν Μαυροκορδατὸν πολίτην Κρήτης καὶ τοῦ ἀναθέσουν τὴν διοργάνωσιν αὐτῆς. Ἐπίσης καὶ τὸν Γ. Πραΐδαν, καὶ ὅτι ἀφικνεῖται ἐντὸς ὀλίγου εἰς Κρήτην ὁ Θεοδ. Δημάδης. Φέρει ἡμερ. 19 Ἰουνίου 1823.

—Τὸ 122 χειρόγραφον εἶναι ἔγγραφον τῶν Παραστατῶν Κρήτης ἐκ Τριπολιτσᾶς πρὸς τοὺς ἐν Κρήτῃ δ'πῶς ἀποστείλουν τὸ δίπλωμα τοῦ πολίτου τῆς Κρήτης εἰς τοὺς Μαυροκορδατῶν καὶ Πραΐδην, παρέχουσι δὲ ὁδηγίαν διὰ τὰ εἰς Κρήτην μεταβαίνοντα πρόσωπα. Φέρει ἡμερ. 19 Ἰουνίου 1823.

—Τὸ 123 εἶναι ἐπιστολὴ Παραστατῶν Κρήτης πρὸς Ἰακ. Τουμπάζην, ἀπαντητικὴ εἰς προγενεστέραν τούτου, σχετικὴ μὲ τὴν πῶσιν τοῦ Σελίνου καὶ τὸ ἀνοιγμα τῶν γραμμάτων τῶν ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας, τὸ ὅποιον δὲν δέχονται.

—Τὸ δὲ 124, εἶναι ἔγγραφον τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸς τὸν Ἐμμ. Τουμπάζην, δ' οὐ ἀναγγέλλουν ὅτι ἔλαβον γνῶσιν τῆς πώσεως Κανδάνου καὶ περὶ ἐπιτυχοῦς προσβολῆς τοῦ Τουρκικοῦ στόλου ὑπὸ Ἑλληνικοῦ στολίσκου εἰς τὰ ὕδατα τῆς Κρήτης. Φέρει ἀριθ. Πρ. 33, ἄνευ ἡμερομηνίας.

τερα από τούς πρώτους έξοδα έπειδή οί ξένοι απέλπισθησαν πλέον από την Πελοπόννησον άφ' ού δια τόσον καιρόν δέν έστάθη τρόπος τοϋ νά λάβουν οϋτε όβολόν διά μισθούς των' στεροϋνται άκόμη και τοϋ έπιουσίου άρτου.

Ήμείς βλέπομεν ότι λάδια έχουν εις την Κρήτην, ώστε άν αυτόϋ σάς έστέλετο έως 15.000 ή 20.000 οκάδες λάδι και άντ' αυτόϋ μās έμβάζατε από όλίγα γρόσια στοχαζόμεθα ότι το πράγμα ήτο εύκολοκατόρθωτον και σάς π ρακ λ ο υ μ ε ν νά σκεφθήτε και άν ίδητε ότι οϋτως εύκόλυει το πράγμα είδοποιήσατε την Πατρίδα διά νά βαλθῆ εις πράξιν έπειδή και βλέπομεν πολλά άναγκαίαν την παρυσίαν εκεί κάτω τών άνδρῶν (;) διά πολλά αίτια.

Πάρα πολύ έβιάσθησαν εις τόν όργανισμόν τῆς Κρήτης, όμως έπειδή και θα είναι έκ τοϋ προχείρου διότι βέβαια τακτικώς δέν ήμπορει νά είναι, μένει άκολούθως νά διορθωθῆ κατά το είκός διά νά λάβη καλύτερα μέτρα ή Κρήτη και καλύτερον διοργανισμόν, έπειδή και τά κινήματα τών έδώ είναι τοιαύτα ώστε χειρότερα δέν ήμπορϋσε τις νά μεταχειρισθῆ διά νά άφανίση άνεπαισθήτως την Έλλάδα.

Τά κατά την πληθύτητα άπαραδειγμάτιστα αξιώματα, οί μισθοί τών όποίων διά νά πληρωθούν δέν έξαρκει το Περοϋ' πιστεύεται ότι έως τώρα έχομεν εις την Πελοπόννησον περισσοτέρους γενεράλας άπ' όσους έχει όλη — όλη ή Εύρώπη. ύπερβολικαί και χαμερπείς ιδιοτέλειαι τών προϋχόντων, αί άκατάπαυσται καταχρήσεις, τά διάφορα έκτεθημένα δάνεια, τά όποια φθάνουν πλέον έως 60.000.000 και έλπεις διά μεταχειρισθούν καθώς πρέπει δέν είναι, μέρος μάλιστα από τά όποια δίδεται εις άρπαγας και ληστάς διά νά πραγματευθώσι, ταϋτα όλα θα κατανήσουν το έθνος νά πέσῃ άφ' έαυτοϋ έπάνω εις τούς θριάμβους του' δέν φθάνει τοϋτο διά νά κατανήσωμεν έντός όλίγου εις την έξόντωσίν μας, αλλά άπασχολούνται οί έδώ τώρα πάλιν διά τόν Ίερώ-νυμον Βονοπάρτην τόν μπερμάντην εκείνον τοϋ όποίου μόνον το όνομα είναι ικανόν νά κάμη τούς Εύρωπαίους διά νά μās κηρύξουν τόν πόλεμον, μάλιστα τούς "Αγγλους.

Ήλλ' εύρισκόμενοι εις έν τοιοϋτον λαβύρινθον δέν μās μένει παρά μία μικρά έλπεις τοϋ νά προλάβῃ ταϋτα όλα μία Έθνική Συνέλευσις διοργανισμένη από το Έθνος όλον και όχι από Σατράπας ή ληστάς. Διά ταϋτα όλα οί Κρήτες πρέπει νά λάβουν μέτρα, και τά τοιαϋτα μέτρα δέν ήμποροϋν νά τά λάβουν παρά εις μίαν γενικην τῆς Πατρίδος συνέλευσιν και εις ένα νόμιμον διοργανισμόν. Πληροϋόμεθα κατά μικρόν έπειδή και τά πράγματα τῆς Θεσσαλίας λαμβάνουν καλόν διοργανισμόν, από την εύκαίαν έκβασιν όποίας θα έλπισῃ μόνον και μόνον την σωτηρίαν της ή Έλλάς.

Ήγιαίνετε

Έν Τριπολιτζά τῆ 14 Ίουλίου 1833

Σχέδιον ἐγγράφου ἀποσταλέντος πρὸς τοὺς Φροντιστάς Κρήτης παρὰ τοῦ Ἑμμ. Ἀντωνιάδη, ἐλέγχοντος τούτους διὰ τὴν σιωπὴν των καὶ διὰ τὸ περιεχόμενον τοῦ ψηφισθέντος ὀργανισμοῦ τῆς Κρήτης, τὸν ὁποῖον καὶ κατακρίνει δριμύτατα. Ἐν συνεχείᾳ συνιστᾷ διάφορον τακτοποιήσιν τῆς ἐν Κρήτῃ διοικήσεως.

* *

Ἄριθ. 36

τοῦ πρωτοκόλλου

Πρὸς τὴν Συνέλευσιν τῶν Φροντιστηρίων

Ν' ἀναφερόμεθα εἰς τὰ προλαβόντα μας κρίνομεν περιττὸν νὰ τολμήσωμεν ὅμως μετὰ τὴν παρουσίαν μας νὰ σᾶς ἀνακαλέσωμεν εἰς τὰ χρεῖς σας κρίνομεν ἀναγκαῖον.

Φίλοι, ἂν ἡμεῖς ἐστάθημεν ἐδῶ εἰς τὴν Διοίκησιν δὲν ἐστάθημεν διὰ φιγοῦρα ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπερασπιζόμεθα μαζί μετὰ τὸ Ἔθνος καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ λαοῦ τῆς Πατρίδος μας καθὼς τὴν Ἐλευθερίαν, τιμὴν, ἀσφάλειαν καὶ ἰδιοκτησίαν του, τῶν ὁποίων δικαιωμάτων τὰς διαφόρους καταστάσεις καὶ περιστάσεις δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἡξεύρωμεν ἀπὸ ἄλλους παρὰ ἀπὸ αὐτοὺς μόνον τοὺς πατριώτας μας εἰς τοὺς ὁποίους αὐτὸς ὁ λαὸς ἐνεπιστεύθη τὴν ἐπιστάσιν τῶν πραγμάτων του.

Ἐως τὴν σήμερον χάρις εἰς τὴν ἀκρίβειαν διατηρήσεως(;) τῶν καθηκόντων σας καμμίαν ἰδέαν περὶ τούτου ἀπὸ μέρους σας δὲν ἐλάβομεν καὶ ἂν ἔλειπε βέβαια ἢ καλοκαγαθία τοῦ Ἄρμοστοῦ μας καὶ ἄλλων, ἡμεῖς ἠθέλαμεν ἡξεύρει τόσα περὶ τῆς Πατρίδος μας ὅποσα καὶ ἡ ἀθηνεία σας ἠμπορεῖτε νὰ ἡξεύρετε περὶ τῆς Ἀμερικῆς. Ἐνῶ κατὰ χρεὸς ἄλλος δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀναφερθῇ πρὸς ἡμᾶς παρὰ οἱ πατριῶτες καθὼς καὶ ἡμεῖς εἰς ἄλλους παρὰ εἰς τοὺς πατριώτας δὲν χρεωστοῦμεν νὰ γράφωμεν.

Ἄς ἔλθωμεν ἤδη εἰς τὸ περὶ τοῦ ὀργανισμοῦ σας, τοῦ ὁποίου τὸν συνθέτην βέβαια ἂν ἡξεύραμεν ἠθέλαμεν τοῦ στήσει στήλην. Τόσον διὰ τὰς εἰς αὐτὸν πολιτικὰς γνώσεις του καθὼς καὶ διὰ τὴν ἐρμηνείαν του κλ. τὴν Α! Τῇ ἀληθείᾳ μεγάλην τιμὴν θὰ μᾶς κάμη αὐτὸς ὁ διοργανισμὸς, ἂν καὶ ἄκυρος, ὄχι μόνον εἰς τὴν Διοίκησιν ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν Ἔθνος, ἂν κατὰ δυστυχίαν ἠθέλεν διαδοθῇ.

Ἡμεῖς παρατρέχομεν τὴν ἐσωτερικὴν του ἄτακτον τάξιν καὶ τὰ ἄπειρα ἄλλα ἀηδῆ καὶ ἀσύμφωνα πράγματα του καὶ περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὰς βάσεις του, αἱ ὁποῖαι βέβαια δὲν μᾶς ἀποδεικνύουν ἄλλο παρὰ μίαν ἀπόλυτον μοναρχίαν κατ' εἶδος τῶν τοῦ Ναπολέοντος καὶ ὄχι δημοκρατίαν, ἐνῶ ἡμεῖς καὶ πραγματικῶς καὶ συστηματικῶς ἔχομεν τὸν λαὸν Βασιλέα, εἰς τοῦ ὁποίου μόνην τὴν θέλησιν ἀνήκει [ἢ ἐκλογῇ] νὰ κανονίσῃ τὸ πολίτευμα, νὰ ἐκλέξῃ, νὰ συστήσῃ καὶ, ὅποταν θέλῃ, νὰ διορθώσῃ καὶ νὰ μεταθέσῃ, νὰ ἀποβάλλῃ καὶ ν' ἀνταποκαταστήσῃ.

Δὲν μᾶς λέγετε λοιπόν, σὰς παρακαλοῦμεν, ποῦ εὐρίσκεται ἔν τοιοῦτον ἴχνος εἰς τὸ Πολίτευμά σας; ἢ ἀφοῦ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα εἶναι ὁ λαὸς ἐλεύθερος, εἶναι Βασιλεύς, εἰς τὴν Κρήτην θὰ εἶναι δοῦλος; Ποῦ φαίνονται τοῦ λαοῦ οἱ ἐκλελεγμένοι; ποῦ οἱ διορισμοὶ του; ποῦ ἡ θέλησίς του; Εἶγε σας! Τῇ ἀληθείᾳ ἀξιέπαινοι εἶσθε ὅλοι σας καὶ πρὸ πάντων ὁ Κύριος Γεώργιος Καλαμαράς ἀπὸ τοῦ ὁποῦ τὴν Νεστόριον κεφαλὴν ἐλπίζομεν βάσιμα καὶ δίκαια πράγματα καὶ παρ' ἐλπίδα βλέπομεν (δὲν ἠξεύρομεν ἀπὸ ποίους) τὸ σύνταγμα πλήρες ἀπὸ Μαργιτικά ἀποκαθάρματα.

Ἡμεῖς δὲν εὐκαιροῦμεν κατὰ τὸ παρὸν διὰ νὰ κάμωμεν καὶ σὰς στείλωμεν τὰς πρὸς παρατηρήσεις μας, διότι περιοριζόμεθα μόνον νὰ προετοιμασθῶμεν εἰς τὸ ν' ἀπαντήσωμεν ἓνα ἀνοικτὸν κλύδωνα τρικυμιῶν, εἰς τὸν ὁποῖον παρ' ἐλπίδα βλέπομεν τὸν ἑαυτὸν μᾶς ριμμένον, ἀφοῦ ὅμως γλυτώσωμεν θὰ κάμωμεν τὸ χρέος μας.

Μὲ τὴν παροῦσαν μᾶς ἠμποροῦμεν νὰ σὰς εἰποῦμεν, ὅτι ὁποῖον πρᾶγμα καὶ ἂν ἤθελεν γενῆ χωρὶς τὴν τακτικὴν πληρεξουσιότητα, ἐκλογὴν καὶ θέλησιν τοῦ λαοῦ, δὲν εἶναι τίποτε, ἀλλ' οὔτε ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ κύρος. Εἶναι ὅμως ἀναγκαῖον, πρὸ πάντων διὰ τὴν ὑπόληψιν τοῦ ἔθνους καὶ ἐδικὴν μας, νὰ καταργήσετε τὰ τοῦ Ἄρμοστοῦ δικαιώματα, ἐπειδὴ καὶ αὐτὰ θὰ σὰς σταλοῦν ἀπὸ ἐδῶ, νὰ καταργήσετε τὸ τῶν Ἐσωτερικῶν φροντιστήριον, νὰ διορίσετε τοὺς ἀστυνόμους καὶ τὸ κυριώτερον, νὰ καταργήσετε τὸ τῶν Ἐπαρχῶν, διορίζοντες Ἐφορεῖα, τέλος νὰ τροποποιήσετε τὰ πράγματά σας αὐτοῦ διὰ νὰ ἐνεργοῦνται καὶ ἀκολούθως εἰσηγούμεθα καλύτερα ἢ στέλλομεν κανένα ἐξ ἡμῶν, διὰ νὰ μὴ σταλῆ ἄλλος ἀπὸ μέρος τῆς Διοικήσεως, μὲ τὸν ὁποῖον συσχετιζόμενοι διὰ πολλὰ πράγματα δι-
οργανίζετε τὴν Πατρίδα. Ὑγιαίνετε.

Ἐν Τριπολιτζᾷ τῇ 14 Ἰουλίου 1823

Ἐμμ. Ἀντωνιάδης

(127)

Ἐπιστολὴ Ἐμμ. Ἀντωνιάδῃ πρὸς τὸν ἄρμοστὴν Κρήτης Τομπάζην, διὰ τῆς ὁποίας συνιστᾷ τὴν τροποποίησιν τοῦ ὀργανισμοῦ Κρήτης καὶ διαρρυθμίσιν τῆς διοικήσεως κατὰ τὰ δεδομένα τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Κεντρικῆς Διοικήσεως Ἑλλάδος.

**
**

Ἄριθ. 37

τοῦ πρωτοκόλλου

Πρὸς τὸν Ἄρμοστὴν τῆς Κρήτης

Μ' ὄσιν χαρὰν μᾶς εἶδομεν εἰς τὸ ἀπὸ . . . . . τὰ φρόνιμα καὶ γενναῖα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐπιχειρήματά σας καὶ τὴν καλὴν αὐτῶν ἐκβασιν, μὲ ἄλλην τόσιν μᾶς λύπην, ἐν ταυτῷ δὲ καὶ ἑκαστασιν ψυχῆς, εἶδομεν καὶ τὸν αὐτόσε ὀργανισμόν, ὅστις βέβαια σὰς ἀδικεῖ φέρων τὸ ὄνομά σας.

Στοχαζόμεθα ὅτι σᾶς εἶναι γνωστόν πόσον σεβόμεθα καὶ ὑπερασπιζόμεθα τὸ ὑποκείμενον τοῦ Κυρίου Μανουὴλ Τομπάζη, πόσα χάριν τούτου καὶ τῆς ὑπολήψεώς του καθ' ἡμέραν πάσχομεν, ἐνεργοῦμεν, καὶ πόσον φροντίζομεν εἰς τὸ νὰ τὸν ἀναδείξωμεν καὶ κοντὰ εἰς τὸ "Ἔθνος μας καὶ εἰς τὰ λοιπὰ πεφωτισμένα Ἔθνη τῆς Εὐρώπης. Τοῦτο ἀφοῦ τὸ ἐγνώρισε καλῶς εἰς τὰ ὑποκείμενά μας, θὰ τὸ ἰδῆ καὶ πραγματικῶς εἰς πολλὰς εὐρωπαϊκὰς ἐφημερίδας. Ἄλλ' ἄραγε δὲν θ' ἀμουδιάσῃ τοὺς φιλελευθέρους ἀκροατὰς ὁ δι-οργανισμὸς τὸν ὁποῖον τῶρα ἐκάμετε; δὲν θὰ εἰπῆ ὁ Κόσμος, ὅχι ποτέ, ὅτι τοῦτον τὸν ἕκαμαν δύο ἢ τρία ὑποκείμενα χωρὶς γνώσεις πραγμάτων καὶ μὲ δουλοφροσύνας, ὅτι ὁ Τομπάζης εὐρέθη στενεμέ-νος ἀπὸ τὰς κατεπειγούσας περιστάσεις νὰ τὸν ἀποδεχθῆ καὶ νὰ κινήσῃ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὅχι. ἄλλ' ὅτι τὸν ἐδιωργάνισε οὗτος ὁ ἴ-διος Τομπάζης ὠφελούμενος ἀπὸ τὴν εὐκαιρίαν.

Τοῦτο ἡμεῖς μὴ ὑποφέροντες ἐμεταχειρίσθημεν ὅλα τ' ἀπαι-τούμενα μέσα εἰς τὸ νὰ σκεπάσωμεν τὸ πρᾶγμα καὶ εἰς τὸν λόγον τῆς τιμῆς καὶ ἀγάπης τῆς Πατρίδος νὰ καθυποχρεώσωμεν τὸν ὑ-πουργὸν τῶν Ἑσωτερικῶν, ὥστε νὰ μὴν κοινολογηθῆ εἰς ἄλλον πα-ρὰ εἰς μόνον τὸν Πρόεδρόν μας Α. Μαυροκορδάτον καὶ ὑπεσχέθη-μεν νὰ ἐξοικονομήσωμεν τὸ πρᾶγμα, ὥστε καὶ τὴν Διοίκησιν νὰ εὐ-χαριστήσωμεν κατὰ τὸ ὁμοίωμορον καὶ τοῦ λαοῦ τὰ δικαιώματα νὰ ἀνταποκαταστήσωμεν. Καὶ μ' ὅλον ὅτι σύνταγμα εἰς ἡμᾶς δὲν ἤμπο-ρεῖ νὰ γένη χωρὶς τὴν νόμιμον ἐκλογὴν, θέλησιν καὶ κανόνας τοῦ λαοῦ, μ' ὅλον τοῦτο καὶ εἰς τὸ παρόν, τὸ ὁποῖον ἴσως ἔγινε διὰ δύο ἢ τρεῖς μῆνας, ἀναγκαῖα κρίνομεν τὰ ἀκόλουθα: α) νὰ καταργήσε-τε τὸ τῶν Ἑσωτερικῶν Φροντιστήριον, ἐπειδὴ καὶ τούτου δοθέντος πρέπει νὰ διορισθῆ καὶ τὸ Ἐξωτερικὸν διὰ ν' ἀνταποκρίνεται μὲ τὸν Ἐξωτερικὸν Ὑπουργὸν τῆς Διοικήσεως καὶ ὅχι ἡ Ἀρμοστεία κατ' εὐθειαν. Ἐκτὸς τούτου ὅταν ὑπάρχῃ Ἑσωτερικῶν κατὰ τὸν Νόμον θ' ἀνταποκρίνεται εἰς πολλὰς περιστάσεις μὲ τὸ τῶν ἐδῶ Ἑσωτερι-κῶν καὶ οὕτως ἡ Ἀρμοστεία δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἔχῃ καμμίαν μετ' αὐ-τοῦ σχέσιν, ἤμπορεῖτε ὅμως ἀντὶ τούτου νὰ προσθέσετε τὸ τῆς Ἀ-στυνομίας.

Βον) Τὸ τοῦ Ἐπάρχου, ἐπειδὴ καὶ μόνη ἡ διοίκησις ἔχει αὐ-τὸ τὸ δικαίωμα, καὶ ἀντ' αὐτοῦ νὰ ἀνταποκαταστήσετε Ἐφορεῖα, ἀνδρεῖα (Communautes) συνθεμένα ἀπὸ 500 ἕως 100 οἰκογενείας, ὁ σχη-ματισμὸς τῆς Διοικήσεως τῶν ὁποίων νὰ μορφωθῆ κατὰ τὸν περὶ κοινοτήτων Νόμον τῆς παρελθούσης περιόδου τῆς Διοικήσεως.

Γον) Ἐπειδὴ καὶ τὰ καθήκοντα τῆς Ἀρμοστείας δὲν ἐκανόνι-σεν ἀκόμη ἡ Διοίκησις, ἀναγκαῖον μᾶς φαίνεται νὰ καταργηθοῦν καὶ τὰ εἰς τὸν ὀργανισμόν [Σας], διὰ νὰ εἰσαχθοῦν ἐκεῖνα τῆς Διοι-κήσεως, τὰ ὁποῖα βέβαια δὲν θὰ δυσареστήσουν τὸν Κύριον Μ. Τομ-πάζην, καὶ οὕτω νὰ κοινολογηθῆ τὸ σύνταγμα.

Ἡμεῖς δὲν ἠμποροῦμεν παρὰ νὰ εἴμεθα ἐνωμένοι μὲ τὸ Ἔ-θνος, διότι ἀμέσως ὅπου χωρισθῶμεν εἴμεθα καὶ πολιτικῶς χαμένοι, διὰ νὰ εἴμεθα λοιπὸν ἐνωμένοι, εἶναι ἀνάγκη νὰ μὴν ἀντιβαίνωμε καὶ εἰς τοὺς καθεστῶτας Νόμους.

Ἄλλ' ἴσως τινῶν ἀτόμων καταχρήσεις ἤμποροιν νά μᾶς φοβίσουν καί ὁμως ἡμεῖς, ἤμποροῦμεν νά καυχήθωμεν διὰ τοῦτο, ἐπήραμεν τὰ ἀναγκαῖα μέτρα καί νομικῶς τούλάχιστον ἐσκεπάσθημεν δι' ἐγγράφου μας, καθὼς ἐν καιρῷ θέλετε ἰδεῖ.

Ἡμεῖς τώρα ἐλάβομεν καλλίτερα μέτρα καί πρὸς κατάπαυσιν μάλιστα τῶν φρικτῶν καταχρήσεων ἀπεφασίσαμεν νά μορφώσωμεν καί δυναμώσωμεν τὸ Βουλευτικόν, τὴν μόνην οὐσίαν καί κρηπίδα τῆς τοῦ Ἐθνους Διοικήσεως. Ὅθεν καί ἐπήραμεν πρὸ πάντων Πρόεδρόν μας τὸν ἀληθῆ πατριώτην Α. Μαυροκορδάτον καί ταύτοχρόνως ἀπεφασίσαμεν σταθερώτατα ὅτι εἰς τίποτε πλέον νά μὴν ἐνδόσωμεν, παρὰ καί μὲ τὴν ἰδίαν μας ζωὴν νά ὑπερασπισθῶμεν τὰ δικαιώματα τοῦ Ἐθνους.

Ἡμεῖς ἀμέσως, ὅπου θεμελιώσωμεν κατὰ μικρὸν τὰ ἐδῶ πράγματά μας, θέλομεν ἀποστείλει κανέναν ἐξ ἡμῶν, διὰ τοῦ ὁποίου, ἀφοῦ πληροφορηθῆτε τὰ χρειώδη, νά συσκεφθῆτε καί περὶ παντοίων ἄλλων πραγμάτων κοινῶς τοῦ Ἐθνους καί ξεχωριστὰ τῆς Πατρίδος.

Δίπλωμα διὰ τὸν γενικὸν Γραμματέα μας ἂν ἦταν ἀναγκαῖον νά τοῦ σταλῆ ἀπὸ τὴν Διοίκησιν τὸ εἶχομεν καί πρὸ πολλοῦ οταλμένον, ἀλλ' ἐπειδὴ καί αὐτὸς εἶναι δίκαιον νά ἐκλέγηται ἀπὸ τὴν Πατρίδα, διὰ τοῦτο καί τὸν ἀρκεῖ τῆς Πατρίδος τὸ δίπλωμα. Ὑγιαίνετε.

Ἐν Τριπολιτζᾷ τῇ 14 Ἰουλίου 1823

Ἐμμ. Ἀντωνιάδης.

(128)

Σχέδιον ἐπιστολῆς, γραμμῆς διὰ χεῖρὸς Ζ. Πρακτικῆς, προφανῶς πρὸς Ἰάκωβον Τομπάζην ἀποτεινομένης διὰ τῆς ὁποίας τῷ γνωστοποιεῖται ἢ ἐν τῇ συνελεύσει ἀντίθεσις Μαυροκορδάτου καί Δεληγιάννη ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐκλογῆς τοῦ πρώτου ὡς προέδρου τοῦ Βουλευτικοῦ.

* *

Αριθ. 38

τοῦ Πρωτοκόλλου

Εὐγενέστατε Κύριε

Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν σᾶς ἀπεκρίθηκεν εἰς τὰ πρὸς ἡμᾶς γράμματά σας ὑπ' ἀριθ. 35 καί ἤδη δὲν λείπομεν ἀπὸ τοῦ νά σας εἰδοποιήσωμεν ὅτι ἀπὸ τὴν γουλέττα τοῦ αὐταδέλφου σας ἐλάβομεν γράμμα του, ἐν ᾧ μᾶς φανερώνει ὅτι, ἀφοῦ διευθέτησε τὰ ἀπὸ Κίσαμον μέχρι Ρεθύμνης πράγματα, ἐσκόπευε νά περάσῃ εἰς Μεσαρᾶν, διὰ νά ἀντιπαραταχθῆ ἔναντιον τοῦ ἐχθροῦ συμποσομένου ἕως 12000, ὡς ὁ ἴδιος γράφει, 7000 τῶν πρώτων ὅπου εὐρίσκοντο καί 5.000 ὅπου ὁ Αἰγυπτιακὸς στόλος ἔκαμεν ἀπόβασιν· δὲν ἐλπίζομεν ὁμως ποτὲ μήτε ὁ πρώτος ἀριθμὸς νά ἦτον τόσος μήτε ἢ ἀπόβασις τῶν δευτέρων νά εἶχε τοσαύτην ποσότητα.

Ὁ Κύριος Ἰω. Παπαδάκης ἦλθε μὲ γολέτταν. δὲν ἀμφιβάλλομεν λοιπὸν ὅτι καὶ παρὰ τοῦ αὐταδέλφου σας γράμμα θέλει ἔλθει καὶ ὁ ἴδιος θὰ σᾶς ἔγραψε

Πρὸ ἡμερῶν σᾶς ἐγράψαμεν καὶ τὴν ταραχὴν ὅπου οἱ Ἀρκάδιοι μετὰ τῶν Μιστριωτῶν ἐδῶ ἔκαμαν. Ἐκ τούτου ἔγινε χρεῖα νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν Ἐπαρχίαν του ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Βουλευτικοῦ Σώματος· ὅθεν μένον τὸ Σῶμα ἀκέφαλον ἐβιάσθη νὰ ἐκλέξῃ Πρόεδρόν του, καὶ σκεφθὲν ἀρκετὰ ἔκλεξεν μὲ κοινὴν θέλησιν τὸν ἐκλαμπρότατον Κύριον Α. Μαυροκορδάτον, δι' αὐτὴν τὴν ἐκλογὴν ἐπειράχθη ὁ Α. Δεληγιάννης μὲ τὸ νὰ ἐπεθύμει νὰ γίνῃ αὐτός. καὶ ἤδη καταγιγνεται μετὰ τοῦ συμπεθέρου του νὰ συντρίψῃ αὐτὴν τὴν ἐκλογὴν, πλὴν ἡ ἀπόφασις τοῦ σώματος εἶναι νὰ φυλάξῃ καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τὸν χαρακτῆρα του καὶ τὴν δικαίαν καὶ νόμιμον ἐκλογὴν ὅπου ἔκαμε.

Ἐνῶ ἦτον ἐδῶ ὁ Κύριος Ε. Ξένος, τοῦ εἶχομεν εἰπῆ ὅτι θέλουν μᾶς χρειασθῆ ἕως 200 τάλληρα δι' ἑξοδὰ μας καὶ μᾶς ὑπεσχέθη νὰ μᾶς δώσῃ ἢ ἂν λείψῃ νὰ ἀφίσῃ παραγγελίαν τοῦ ἐκλαμπροτάτου νὰ μᾶς στείλῃ, ὅταν τοῦ γράψωμεν· ὅθεν παρακαλοῦμεν τὴν εὐγενεῖαν σας νὰ ἀναδεχθῆτε αὐτὸ τὸ βᾶρος εἰς τὸ νὰ ἐγχειρίσετε τὸ ἐμπερικλειόμενον πρὸς αὐτόν καὶ, ἀφοῦ παραλάβετε τὴν ρηθεῖσαν ποσότητα, νὰ μᾶς τὴν ἀποστείλετε μὲ μέσον ἀσφαλές. Ἡμεῖς ἔστοχάσθημεν νὰ σᾶς δώσωμεν ὅλον αὐτὸ τὸ βᾶρος βλέποντες ὅμως ὅτι καὶ ἡ εὐγενεῖα σας εὐρίσκεσθε εἰς διαφόρους περιστάσεις, δὲν τὸ ἐκρίναμεν πρέπον νὰ σᾶς παρενοχλήσωμεν

Σήμερον ἐπειδὴ καὶ τὸ ἐναντίον μέρος ἔγραψε μερικῶς πρὸς τὸν Πρόεδρον μὲ ἀπειλὰς φρικτὰς καὶ τυρανικὰς, ἔδωσε τὴν παραίτησίν του διὰ νὰ φυλάξῃ τὴν κοινὴν ἡσυχίαν, τὸ Σῶμα ὅμως τῶν Παραστατῶν, μὲ τὸ νὰ εἶδε πλέον φανερώτατα τὴν δεσποτικὴν καὶ τυρανικὴν ἐπιμονὴν τους καὶ βίαν καὶ ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον δὲν εἶναι ποτὲ τρόπος νὰ τὸ ὑποφέρῃς, ἀπεφάσισεν ὅτι νὰ μὴν δεχθῆ τὴν παραίτησίν του καὶ ταυτοχρόνως ἔστειλε καὶ δύο μέλη τοῦ Βουλευτικοῦ μὲ γράμματα πρὸς τὸ Ἐκτελεστικόν, διὰ νὰ τὸ εἰδοποιήσῃ τὰ τρέξαντα καὶ νὰ λάβῃ τὴν περὶ τούτου γνώμην του καὶ πάλιν κατὰ τὴν ἀπόκρισίν του νὰ σκεφθῆ περὶ τοῦ πρακτέου.

Ἰδού, Κύριε, φανερὰ πλέον τὰ τυρανικὰ καὶ ὀλέθρια φρονήματα τῶν, τὰ ὁποῖα μᾶς φαίνεται ὅτι κανένα μέρος τῶν ἀληθῶς πατριωτῶν καὶ φυλαττόντων τὰ δίκαια τοῦ λαοῦ καὶ τὸν σκοπὸν διὰ τὸν ὁποῖον τὰ ὄπλα εἰς χεῖρας του ἔλαβε, δὲν θέλει τὸ δεχθῆ ποτὲ νὰ κάμῃ τὰς παραλόγους θελήσεις δύο ἀτόμων, τὰ ὁποῖα φρονοῦν ὅλα τὰ ἐναντία τῆς κοινῆς σωτηρίας τοῦ ἔθνους μας.

Σχέδιον ἐγγράφου τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸς τὸν Ἀρμοστὴν Κρήτης Τομπάζην, γνωστοποιούντος τὴν ἐν τῇ Συνελεύσει ἐπι-

κρατούσαν κατάστασιν ἐκ των ἐν αὐτῇ ἀντιθέσεων καὶ τὴν ἀνδρικὴν στάσιν τὴν ὁποῖα ν ἐτήρησαν οἱ πληρεξούσιοι ἔναντι τῶν ταραξιῶν.

* *
*

Ἄριθ. 39

τοῦ πρωτοκόλλου

Πρὸς τὸν Ἄρμοσθην τῆς Κρήτης

Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 37 σημερινὸν γράμμα μας σὰς εἶπομεν κατ' ἑκτασιν τὰ χρειώδη. Μὲ τὴν παροῦσαν μας δὲ σὰς λέγομεν ὅτι ἡ Προεδρία τοῦ Μαυροκορδάτου ἐσύγχισε καὶ ἐτάραξε κατὰ βάθος τὴν ἀχρείαν ψυχὴν τοῦ Ντεληγιάννη, ὥστε ἔφθασε νὰ μεταχειρισθῇ μέσον τὸν Κολοκοτρώνη καὶ τὰ πλέον αἰσχίστα καὶ ἄτοπα μέσα εἰς τὸ νὰ βιάσῃ τὸν μὲν Μαυροκορδάτον νὰ παραιτηθῇ τὸ δὲ Βουλευτικὸν νὰ δεχθῇ τὴν παραίτησίν του.

Αἰσχρὸν ἤθελεν εἶναι νὰ σὰς γράψωμεν τὰ ὅσα πρὸ τῆς συνελεύσεως ἐπέρασεν καὶ εἶπεν (;) ὁ Ντεληγιάννης σήμερον εἰς τὸ Βουλευτικόν, πῶς τὸν περιφρονήσαμεν καὶ μὲ ποῖον τρόπον τὸν ἐκάμαμεν ν' ἀναχωρήσῃ, χωρὶς νὰ ἠξεύρῃ ἀπὸ τοῦ ἐβγῆκε.

Συγκροτηθεὶς δὲ τῆς Συνελεύσεως ὁ Μαυροκορδάτος μᾶς ἐπαρρησίασεν τὴν παραίτησίν του, τὴν ὁποῖαν ἀφοῦ κατ' οὐδένα τρόπον δὲν ἐδέχθημεν, ἐθεμελιώθημεν μᾶλλον εἰς τὸν σκοπὸν μας καὶ ἀπεφασίσαμεν ὁμοφώνως ὅλοι ὅτι ἢ νὰ θυσιασθῶμεν ἢ (νὰ) φυλάξωμεν τὰ δικαιώματα τοῦ λαοῦ [Ἐθνους] τὸν ὁποῖον παριστάνομεν, χωρὶς νὰ θεωρήσωμεν ὑποκείμενα ἢ ἄλλο τι.

Ἡμεῖς πραγματικῶς εἶδομεν ὅτι προτοῦ ν' ἀποφασίσῃ τις εἰς τοιαύτας περιστάσεις νὰ δουλεύσῃ τὴν Πατρίδα, πρέπει ν' ἀγοράσῃ τὸ σάβανόν του, καὶ βέβαια εἶναι ἀντιπατριώτης ὅστις ἤθελεν στοχασθῆ καὶ τὴν ζωὴν του νὰ φυλάξῃ καὶ τὰ πράγματα τοῦ Ἐθνους νὰ πολιτεύεται. Μία μόνη τοιαύτη σταθερὰ ἀπόφασις ἡμπορεῖ νὰ μᾶς σώσῃ καθὼς καὶ ὁπότεν αὐτὴ λείψῃ, ἡμεῖς εἴμεθα χαμένοι.

Πολιτικὴ καὶ λησται καὶ θηρία δὲν ὠφελεῖ. Ὁφελεῖ δικαιοσύνη, ἀνδρεία καὶ καρτερότης ψυχῆς. Διὰ νὰ κατορθώσῃ εἰς ἀληθῆς Πατριώτης τὸ συμφέρον τῆς Πατρίδος, αὐτὰ πρέπει νὰ ἐνδυσθῇ [ἢ] καὶ ὅταν πάσῃ νὰ φυλάξῃ τὰ δίκαια τοῦ λαοῦ, δὲν εἶναι ἀμφιβολία, αὐτὸν ὅλον τὸν λαὸν θέλει εὖρει βοηθόν. Ἄν παρατηρήσωμεν εἰς ποῖα ἀτοπήματα μᾶς κατήνησεν ἡ ὀλεθρία πολιτικὴ οἰκονομία, βέβαια θὰ ἴδοῦμεν ὅτι αὐτὴ μᾶς ἐχάλασεν διόλου. Ὅθεν ἐπειδὴ καὶ τὰ πράγματα πλέον μᾶς ἐσῆκωσαν πᾶσαν ἀμφιβολίαν, εἶναι ἀνάγκη ὅλοι, ὅλοι νὰ ἐνδυσθῶμεν τὴν δικαιοσύνην καὶ μετ' αὐτῆς πᾶσαν ἀνδρείαν καὶ γενναϊότητα διὰ νὰ σώσωμεν τὴν Πατρίδα μας, ἂν μὲ τοιοῦτον σκοπὸν ἐσῆκώσαμεν τὰ ὅπλα κατὰ τῶν τυράννων.

Ἐγυαίνοιτε

Ἐν Τριπολιτοῦ τῆ 14 Ἰουλίου 1823

Σχέδιον έγγραφου τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸς τὸν Ἀρμοστήν Κρήτης, διὰ τοῦ ὁποίου γνωρίζουν τὰς ἐνεργείας των, ὥστε ὁ ἀποσταλεὶς ὄργανισμὸς τῆς Κρήτης μὴ λάβῃ δημοσιότητα· περὶ ἀνάγκης πολιτογραφήσεως τοῦ Μαυροκορδάτου, περὶ μελετωμένης ἐκστρατείας εἰς Σητεῖαν καὶ περὶ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ πολιτικῆς καταστάσεως.

**

Ἄριθ. 47

τοῦ πρωτοκόλλου

Πρὸς τὴν Ἀρμοστείαν τῆς Κρήτης

Τὸ ἀπὸ 4 τοῦ τρέχοντος πρὸς ἡμᾶς γράμμα σας ἐλάβομεν καὶ εἶδομεν ἐν αὐτῷ ὅτι οἱ ἀκροβολισμοὶ γίνονται μὲν συνεχεῖς, πλὴν εἶναι καὶ ἡ ἰσότης. Ἐπευχόμεθα ὅμως τοῦ λοιποῦ καὶ αὐτοὶ μὲν νὰ εἶναι πρὸς ὠφέλειαν καὶ δόξαν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὸ γενικὸν κτύπημα τοῦ ἐχθροῦ νὰ μᾶς ἀναδείξῃ νικητὰς καὶ τροπαιούχους, τὸ ὁποῖον καὶ δόξαν αἰώνιον θὰ μᾶς προξενήσῃ καὶ τὰ πράγματα τῆς Πατρίδος μας θέλουν προχωρεῖ τοῦ λοιποῦ εὐκολώτατα.

Ἡμεῖς σὰς ἐγράψαμεν πρὸ ἡμερῶν ὅτι ὁ τοπικὸς διοργανισμὸς ἀπεμακρύνθη ὀλίγον ἀπὸ ἐκεῖνον τῆς Διοικήσεως καὶ ὅτι τοῦ-

(1) Σημ. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 130 χειρογ. εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Ἀντωνιάδη πρὸς τὸν Ἐμ. Ξένον, ὅπως ἐγχειρήσῃ εἰς τὸν Ἰακ. Τομπάζην τὰ ὑποσχεθέντα 200 τάλληρα, ἐγγράψῃ δὲ ταῦτα εἰς λογαριασμὸν τῆς πατρίδος (Κρήτης). φέρει τὸ πον ἐκδόσεως τὴν Τριπολιν. ἀριθ. Πρωτ. 40 καὶ ἡμερομ. 14 Ἰουλ. 1823.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 131 χειρόγραφον εἶναι σχέδιον ἐπιστολῆς τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸ Ἰ. Τομπάζην, δι' ἧς παραπονοῦνται διὰ τὴν σιωπὴν τῶν ἐν Κρήτῃ, ἀνοφέρουν τὰς ἐν τῷ Βουλευτικῷ ὑπαρχούσας ἀντιθέσεις, τὰς ἀτασθαλίαις τῶν ἐν Πελοποννήσῳ καὶ τὰς καταχρήσεις, καὶ περὶ συνεννόησεως μεταξὺ τῶν τριῶν Ναυτικῶν ἡσῶν πρὸς πρόληψιν τοῦ δημιουργηθέντος ἐκ τῶν ἀντιθέσεων κινδύνου. Φέρει ἡμερ. 19 Ἰουλίου 1823, Τριπολιτσά.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 132, ἐπιστολὴ Ἐμμ. Ἀντωνιάδη πρὸς Ἰ. Τομπάζην, μεθ' οὗ δ' ἀφώνει διὰ τὴν ἀποστολὴν 70 στρατιωτῶν εἰς Κρήτην, καθ' ἣν στιγμὴν χρειάζονται 1000 στρ. Ἡμ. 25 Ἰουλίου 1823, Τριπολιτσά.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 133, εἶναι ἐπιστολὴ Ἐμμ. Ἀντωνιάδη πρὸς Ἐμ. Ξένον, δι' ἧς τὸν παρακαλεῖ ὅπως ἀποστείλῃ αὐτῷ τὰ 200 τάλληρα καὶ ὅτι ἔλαβον τὰ ἀποσταλέντα δύο πιστόλια. ἡμερ. 25 Ἰουλ. 1823 Τριπολιτσά.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 134, ἐπιστολὴ Παραστατῶν Κρήτης πρὸς τὴν Ἀρμοστείαν Κρήτης, δι' ἧς πληροφοροῦν ὅτι δὲν ἐκοινοποιήθη τὸ ἀποσταλὲν σύνταγμα τῆς Ἀρκουδαίνας καὶ περὶ ἐπικειμένης ἐξόδου τοῦ Βουλευτικοῦ εἰς Σαλαμίνα. Ἡμ. 13 Αὐγούστου 1823.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 135 εἶναι ἐπιστολὴ τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸς τὸ Φροντιστήριον Οἰκονομίας Κρήτης δι' ἣ παρακαλοῦν ὅπως πληρώσουν εἰς τὸν Ξένον 200 τάλληρα τὰ ὁποῖα ἔλαβον δι' ἐξοδὰ των οἱ Παραστάται. Φέρει ἡμερομηνίαν 13 Αὐγούστου 1823.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 136 εἶναι ἔγγραφον τῶν Παραστατῶν πρὸς τὴν τοπικὴν συνέλευσιν (Κρήτης), δι' ἧς γνωρίζουσιν αὐτοῖς ὅτι στεροῦνται εἰδήσεων καὶ ἀδυνατοῦν νὰ ἐνεργήσουν τί ὑπὲρ τῶν πραγμάτων τῆς Κρήτης ἕνεκα τούτου

το ἤθελεν ταράξει τὴν Διοίκησιν ὄχι ὀλίγον, ἂν δὲν ἔμεταχειρίζομεθα ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέσα εἰς τὸ νὰ τὸν κάμωμεν ἀκοινοποιήτον, συντρέξας εἰς τοῦτο καὶ ὁ καλὸς πατριώτης Κος Μαυροκορδάτος. δὲν ἐγράφομεν δὲ ὅτι ἔγινεν ἀπὸ ἀδοκίμους καὶ ἀγνώστους ἄνδρας εἰς τὸ Ἔθνος. Ἡμεῖς ἐκπληροῦντες τὰ χρέη μας, ἐγράψαμεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἤθελεν ἀκολουθήσῃ ἂν ἐπιπτεν ὑπ' ὄψιν τῆς Διοικήσεως· καὶ πάλιν τὸ ξαναλέγομεν ὅτι θέλομεν εἶμεθα προσεκτικοί, ὅπου ποτὲ νὰ μὴν κοινολογηθῇ, καθότι εἶμεθα παραβέβηχοι ὅτι θέλει μᾶς παραβίασῃ νὰ κάμωμεν πολλὰς προσθ' ἀφαιρέσεις. Ἡμεῖς εἰς διαφόρους ἐποχὰς σὰς ἐγράφομεν ἐκτεταμένως τὰς Πελοποννησιακὰς καταχρήσεις καὶ ἰδιοτελείας τῶν καὶ ἀποροῦμεν πῶς ἐκεῖνα μας τὰ γράμματα νὰ μὴν ἐλάβετε, εἶμεθα βέβαιοι ὅτι ἐκεῖνα τὰ διὰ τοῦ Κου Νικολάου Χη Κωνσταντίνου καὶ Μόσχου ἐλάβετε, μένουσιν δὲ ἐκεῖνα τὰ διὰ τοῦ πατρὸς τοῦ Παλέστρα σταλθέντα καὶ διὰ τοῦ κ. Ε. Ξένου. Μὲ τὸν ἴδιον σὰς ἐγράφομεν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ πολιτογράψωμεν τὸν κ. Μαυροκορδάτον Κρητικὸν διὰ πολλοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους καὶ χωρὶς νὰ τοὺς ξαναγράψωμεν τοὺς ἐννοεῖτε καὶ ἤδη ἐπαναλαμβάνομεν τὸ ἴδιον τὸ ὁποῖον, ἂν τὸ ἐγκρίνετε, ἅς γίνῃ καὶ ἅς σταλθῇ μὲ πρῶτον, ὡς ἀναγκαῖον εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις τοῦ Ἔθνους. Εἰς τοῦτο ἐρωτήθη καὶ ὁ ἴδιος καὶ τὸ ἐγκρίνει καὶ εἶναι καὶ ἄλλοι φίλοι ὁποῦ βλέπουν πόσον συμφέρον τοῦτο ὁμόφωνοι.

Ὁ Κος αὐτάδελφός σας σὰς γράφει περὶ τοῦ σχεδίου τῆς ἐκστρατείας διὰ τὴν Σητεῖαν· τοῦτο στοχαζόμεθα ὅτι συμφέρει, ἐπειδὴ καὶ ταυτοχρόνως θέλει πολεμᾶται ὁ ἐχθρὸς ἀπὸ δύο μέρη καὶ παραζαλιζόμενος βεβαίως νὰ ἀφανίζεται ταχύτερον. Μὲ τὸν ἐνταῦθα Κάσσιον παραστάτην Κον Δημήτριον Ἀρβανιτόπουλον ὀμιλήσαμεν περὶ τούτου καὶ εἶναι ὁμόφωνος, μένει δὲ νὰ τὸ σκεφθῆτε καὶ νὰ γράψετε περὶ τούτου τὴν ἀπόφασίν σας. Τὰ διατρέξαντα πελοποννησιακὰ πράγματα σὰς προεγράψαμεν, σὰς λέγομεν δὲ καὶ αὖθις ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης καὶ συμπέθερός του Δεληγιάννης ἐχάσαν διόλου τὴν ὑπόληψιν ὅπου, πρὸς τὸν λαὸν ἀπατῶντες τον, εἶχον. Εἰς τὴν Σαλαμῖναν ἀκόμη δὲν ἐμαζεύθησαν ὅλα τὰ μέλη, μετ' ὀλίγας ὅμως ἡμέρας ἐλπίζεται νὰ μαζευθοῦν καὶ ὅτι διατρέξῃ θέλομεν σὰς εἰδοποιήσῃ εὐθύς. Ὁ ἐλληνικὸς στόλος ὅλον ἐτοιμάζεται, πλὴν περιμένει καὶ παράδες καὶ ἔτσι νὰ τὸν ἐβγάλουν. Οἱ ἐχθροὶ δὲν μᾶς ἐπροξένησαν νεωστὶ καμμίαν ζημίαν. Εἰς τὸν Εὐρῦπον, ὡς μανθάνομεν, ἐμαζεύθησαν ἐκ νέου ὡς 4.000 χιλιάδες στρατεύματα καὶ ἐπροξένησαν ἀρκετὴν βλάβην εἰς τὸν ἐχθρὸν μὲ τὸ νὰ τὸν εὐρουσὶν διασκορπισμένον καὶ δοσμένον εἰς τὰ λάφυρα καὶ ἀρπαγὰς.

Χθὲς ἔρρηθῆ ὁ λόγος, ὅτι νὰ ἔγινεν ἕνας πόλεμος πλησίον τοῦ Μεσολογγίου καὶ ὅτι νὰ ἔκαμεν θραῦσιν μεγάλην τοῦ ἐχθροῦ ὁ Μαρκο Μπότσαρης, δὲν ἐμάθομεν ὅμως οὐδὲν περιστατικὸν πῶς ἔγινε καὶ κατόπιν σὰς πληροφοροῦμεν.

Σήμερον ἐμάθομεν ὅτι, ἦλθεν ἐδῶ ἐν γράμμα ἀπὸ Ἀλεξάνδρειαν ἀπὸ 20 Ἰουλίου, ἐν ᾧ γράφουν ὅτι ὁ πασᾶς τῆς Αἰγύπτου ἐ-

τοιμάζει έκ νέου στρατεύματα διά νά στείλῃ εἰς τήν Κρήτην, δι' ὃ καί σᾶς τὸ εἰδοποιούμεν διά νά λάβετε τὰ ἀναγκαῖα μέτρα.

Ἵγυαίνοιτε.

Ἵδρα 20 Αὐγούστου 1823

(138)

Σχέδιον ἐπιστολῆς ἐξ Ἵδρας, προφανῶς τῶν Παραστατῶν Κρήτης, πρὸς τὸν Ἄρμοσθην Κρήτης, δι' ἧς γνωρίζουσιν αὐτῷ τὰς ἀπόψεις τῶν ἐπὶ τοῦ ἀποτελεσματικωτέρου τρόπου ἀντιμετωπίσεως τῆς ἐν Κρήτῃ καταστάσεως διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως ξένων στρατιωτῶν καὶ πραγματοποιήσεως τῆς κατὰ τῆς Σητείας ἐκστρατείας. Ἐπίσης περὶ ἐμφανίσεως ὑπόπτου κατασκοπείας προσώπου.

* *

Ἄριθμ. 48

τοῦ πρωτοκόλλου

Εὐγενέστατε Κύριε

Μὲ ἄκραν μας κατάκαρδον λύπην βλέπομεν ὅτι καὶ τὸ εἰδικόν μας Ἐσωτερικόν εἶναι εἰς ἀθλίαν κατάστασιν καὶ ὡς ἐκ τούτου μῆτε ἡ εὐγενεία σας θέλετε ἡμπορεῖ νά ἐκτελήτε ὅσα ἡ φιλότελος ψυχὴ σας καὶ ἀληθῆς πατριωτισμὸς σας σᾶς ὑπαγορεύουν, τὸ μόνον δὲ μέσον, ὅπου καὶ τὰ πράγματα νά εἰσαχθοῦν εἰς τὴν δυνατὴν εὐταξίαν, καὶ νά ἐνεργῆτε καὶ ἡ εὐγενεία σας ὅσα ἀποβλέπουν γενικῶς πρὸς τὴν κοινὴν ὠφέλειαν καὶ ὑπόληψίν σας, εἶναι τὸ νά στέλλωνται αὐτοῦ ξένοι καλοὶ στρατιῶται. Αὐτό θέλει ἐνεργεῖται ἀπ' ἐδῶ μὲ ὄλους τοὺς δυνατοὺς τρόπους, μένει δὲ καὶ εἰς τὴν εὐγενείαν σας, ὡς αὐτόπτης τῶν πραγμάτων, νά ἰδιάζετε τόσον ἡμᾶς ὅσον καὶ τὸν κύριον ἀτάδελφόν σας εἰς ὅτι σᾶς ἀναγκαιοῖ καὶ νά κάμνωμεν τὰ δυνατὰ μας ὅπου νά σᾶς τὰ προφθάνωμεν, πρὸς τούτοις κάμετε τὸν τρόπον ὅπου ἐδῶ εἰς τὸν ἀτάδελφόν σας νά εὐρίσκεται πάντοτε μία ἰκανὴ ποσότης γροσίων διὰ κάθε περίστασιν, ὅπου εἰς μίαν ἀνάγκην νά μὴν ἀκολουθῆ ἐμπόδιον ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν μέσων.

Ὁ Κορ Μαυροκορδατος εἶναι ἐδῶ, πρὸς τὸν ὁποῖον καὶ ἐγχειρήσαμεν τὰ πρὸς αὐτὸν γράμματά σας, ὁ ὁποῖος καὶ στοχαζόμεθα ὅτι θέλει σᾶς γράψῃ τὰ μέτρα, ὅπου οἱ ἐνταῦθα ἔλαβον περὶ τῆς ὑποθέσεως τῆς προεδρείας του καὶ περὶ ἄλλων.

Ἡμεῖς εἴχομεν μάθει ὅτι νά ἐπροβάλετε τὸ σχέδιον τῆς Σητείας καὶ νά μὴν τὸ ἐδέχθησαν οἱ φίλοι, ἐπιθυμοῦντες νά γυμνώσουν καὶ ἀφανίσουν καὶ αὐτὴν ὡς καὶ τὰς ἄλλας, τὸ πρᾶγμα ὅμως τὸ νά κατορθωθῆ φαίνεται νά εἶναι συμφέρον, πῶς δὲν θέλει γυμνωθῆ ἀπὸ ὁποιονδήποτε καὶ ἂν ὑπάγη, καὶ αὐτὸ δὲν ἀμφιβάλλεται. Ἡ ὠφέλεια ὅμως εἶναι αὐτὴ, ὅπου ὁ ἐχθρὸς πολεμούμενος εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀπὸ 2 μεριῆς χάνεται ταχύτερον καὶ ἐλευθε-

ροῦται καὶ αὐτὸ τὸ μέρος, χωρὶς πλέον νὰ μένη φόβος καὶ ὑποψία. Ὅθεν ἄς τὸ σκεφθῆ καὶ ἡ εὐγενεία σας καὶ ἂν, εἶναι δυνατόν νὰ κατορθωθῆ, ἄς γράψῃ ἀμέσως ὁποῦ νὰ ἔμβῃ καὶ εἰς πρᾶξιν.

Ἐδῶ κατὰ τὸ παρὸν εἶναι ἕνας ἐξάδελφος τοῦ Ἀνδρουλῆ Κριαρᾶ, ὅστις κατὰ τὴν ἰδίαν του ὀμιλίαν ἦτο εἰς Σμύρνην. Ἐκεῖθεν ἦτο εἰς νησιὰ καὶ ἔπειτα ἐδῶ, πραγματείας καμμίαν δὲν ἔχει, πότε φορεῖ φράγκικα καὶ πότε Κρητικά. ὅθεν δὲν συνάζομεν ἄλλο, εἰμὶ ὅτι ἐβγάζουν τοιοῦτους ἐξω διὰ νὰ τοὺς εἰδοποιοῦν ὅτι μανθάνουν. καθῶς καὶ γράφετε πρὸς τὸν αὐτάδελφόν σας ἀποροῦντες πῶς μανθάνουν τὰ ὅσα γίνονται.

Ἐδρα 20 Αὐγούστου 1823

(139)

Ἀπαντητικὸν ἔγγραφον τῶν Παραστατῶν Κρήτης εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 189 (σελ. 108) τοιοῦτον τοῦ Φροντιστηρίου Ἐσωτερικῶν, σχετικὸν μὲ τοὺς λόγους, οἵτινες ὑπηγόρευσαν τὴν στάσιν αὐτῶν ἔναντι τοῦ ἀποσταλέντος αὐτοῖς πρὸς ὑποβολὴν εἰς τὴν Κεντρικὴν Διοίκησιν ὄργανισμοῦ τῆς Κρήτης.

* *

Ἀριθ. 49
τοῦ Πρωτοκόλλου

Πρὸς τὸ Φρονιστήριον
Ἐσωτερικῶν τῆς Κρήτης

Ἀποκρινόμενοι εἰς τὴν ἀπὸ 5 τοῦ παρόντος ὑπ' ἀριθ. 189 ἐπιστολὴν σας, λέγομεν ὅτι ἡ περὶ τοῦ ὄργανισμοῦ προσταλεῖσα ἐπιστολή σας ὑπ' ἀριθ. 36 δὲν ἀπετείνεται εἰς τὴν κατηγορίαν καὶ ἀνατροπὴν τοῦ ὄλου [ὄργανισμοῦ], ἀλλ' [ἂ μόνον τοῦ Φροντιστηρίου τῶν Ἐσωτερικῶν, καθότι τοῦτο τὸ δικαίωμα δὲν δίδεται, εἰμὶ εἰς μόνην τὴν Ἐθνικὴν Διοίκησιν καὶ ὄχι τὴν τοπικὴν] ἐπειδὴ καὶ ἤθελε πειραχθῆ ἡ Διοίκησις βλέπουσά τον καὶ ἤθελε κάμει τὰς παρατηρήσεις καὶ διορθώσεις του, σὰς ἐγράψαμεν, ὄχι μεγαλορρημονοῦντες, ἀλλ' εἰλικρινῶς τὸ πρᾶγμα πῶς ἤθελε χρῆζει καὶ ὅτι ἐπασχίσαμε μὲ ὄλα τὰ δυνατὰ μέσα νὰ τὸ καθησυχάσωμεν, ὅπου νὰ μὴ βαλθῆ ὑπ' ὄψιν τῆς Διοικήσεως.

Τοῦτο σὰς ἐσημειοῦμεν, ὅτι διατάραξε σφόδρα τὸν Ἐπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν Κύριον Δικαῖον καὶ, ἂν δὲν ἐπρολαμβάνομεν νὰ τὴν ἐμποδίσωμεν διὰ τοῦ μόνου καλοῦ καὶ εἰλικρινοῦς πατριώτου Κυρίου Μαυροκορδάτου, ἤθελε τὰ παρουσιάσει εἰς τὴν ἐπίκρισιν τῆς Διοικήσεως καὶ τότε δὲν ἤξεύρομεν ὁποῖους ἤθελε μεταχειρισθῶμεν τρόπους, νὰ τοὺς χαλινώσωμεν τὴν ὁρμὴν τοῦ νὰ μὴ τὸν ἀνατρέψουν ὄλον.

Ἡμεῖς καιρὸν δὲν ἔχομεν νὰ σὰς κάμωμεν ταῖς λοιπαῖς ἀναλύσεις του, τοῦτο μόνον σὰς [λέγομεν] ἐρωτοῦμεν, ἂν ἦτο ὁμοίομορφον ἔσωτερικὸν νὰ ἔχη ἡ Διοίκησις καὶ ἡ Κρήτη [τὸν διοργανισμὸν καὶ πρὶν νὰ διαταχθῶμεν εἶχομεν ἐγχειρήσει εὐθύς] ἡμεῖς γνω-

ρίζοντες τὰ χρέη μας, ἀμέσως, χωρίς νὰ περιμένωμεν τὰς διαταγὰς σας, εἶχομεν ἐγχειρήσει τὸν διοργανισμὸν πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἑσωτερικῶν, τὸν ὁποῖον κατεπέισαμεν μὲ διαφόρους λόγους νὰ σιωπήσῃ, ἐπειδὴ καὶ εἶχεν ἀρχίσει νὰ φωνάζῃ ἐναντίον τούτου πολλά.

Ὑγιαίνοιτε.

Ὑδρα 20 Αὐγούστου 1823.

Οἱ Παραστάται τῆς Κρήτης.

(140)

Ὁ Παραστάτης Κρήτης Ἐμμαν. Ἀντωνιάδης πρὸς τὴν Ἀρμοστείαν Κρήτης ἐκ Σαλαμῖνος. Παρέχει πληροφορίας περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ ὀδηγίας διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν πραγμάτων ἀπὸ οικονομικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἀπόψεως.

* *

Ἀριθ. 50
τοῦ Πρωτοκόλλου

Πρὸς τὴν Ἀρμοστείαν τῆς Κρήτης.

Καὶ ἕως τὴν σήμερον εὐρισκόμεθα μὲ τὰ ἀπὸ 4 τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου γράμματά σας, εἰς τὰ ὁποῖα, μὲ τὸ νὰ σὰς ἀπεκρίθημεν, δὲν ἔχομεν τί τῶρα πρὸς ἀπάντησιν. Ἡ εἰς τὰ ἐδῶ μετακίνησις μας σκοπὸν εἶχε πρὸς τοῖς ἄλλοις τοῦ νὰ ἀποφασισθῇ μία ἐπιτροπὴ συγκειμένη ἀπὸ τὸν Α. Μαυροκορδάτον, Ὁρλάνδον καὶ Καλυρὰ καὶ νὰ ἀποσταλῇ εἰς Εὐρώπην πρὸς πραγμάτευσιν τινὸς ὑποκειμένου, διότι βλέπομεν ὅτι ληστρικῶς δὲν ἤμποροῦμεν νὰ κατορθώσωμεν τὸ παραμικρόν. Τοῦτο μένει ν' ἀποφασισθῇ ἀμέσως ὅπου φθάσουν οἱ τῶν τριῶν θαλασσίων νήσων πληρεξούσιοι. Παρεκτός τῶν ὁποίων ἤδη ἀπεφασίσσαμεν διὰ τὴν θαλάσσιον δύναμιν, δασμοὺς (dazi), οἱ ὁποῖοι διὰ τὴν Κρήτην δὲν ἤμποροῦν κατὰ τὸ παρὸν νὰ ἔχουν χώραν, τίποτ' ἄλλο οὐσιῶδες δὲν ἐνεργήσαμεν. Τὰ πράγματά μας εἰς τὴν ἀνατολικὴν καὶ δυτικὴν Ἑλλάδα εἶναι ἀνάμικτα καλῶν καὶ ἀπευκτέων. Ἡ ἀπαραδειγματίστος ἐκείνη νίκη τοῦ Μπότσαρη κατὰ τοῦ Σκούδρα κτλ. σὰς ἔγινε πρὸ πολλοῦ γνωστὴ καθὼς καὶ ὁ θάνατος τοῦ νέου τούτου Λεωνίδα εἰς τὴν αὐτὴν μάχην. Τὸ αὐτὸ σῶμα τῶν ἐδικῶν μας ἐκτυπήθη πάλιν, διὰ παραβλέψεως ἢ προδοσίας τοῦ Γιολτάση, ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς· ἐσκόρπισεν, ἀλλὰ πάλιν ἐσυντάχθη καὶ κατέλαβε τὰς θέσεις του.

Ὁ Ὁμέρ Βρυώνης πάλιν ἐστρατοπέδευσε μὲ 6.000 Ἀλβανοὺς καὶ ἔφθασεν ἕως εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἀχελώου, ὅστις καὶ ἐπαπειλεῖ πάλιν τὴν Αἰτωλίαν, Ἀκαρνανίαν καὶ λοιπά. Οἱ Πελοποννήσιοι βυθισμένοι εἰς τὴν αἰσχροὴν καὶ φρικτὴν ἰδιότηλειαν καὶ φατρίας ἀναισθητοῦν παντάπασιν, ἐκτός τοῦ Α. Λόνδου, ὅστις μόνος ἐξεστράτευσεν καὶ ἐνώθη μὲ τοὺς ἔξω τῆς Πελοποννήσου.

Οἱ Τοῦρκοι σχεδὸν ὅλοι ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, συνάζονται εἰς τὴν Λάρισσαν, τὸν σκοπὸν τῶν δὲν ἤξεύρομεν.

Ἡ Εὐρυπος ἔμεινε πάλιν ὡς καὶ πρότερον. Οἱ ἐδικοί μας ἔπιασαν μερικὰς πάλιν θέσεις. Ἀπόφαισις τῆς Διοικήσεως ἔγινε νὰ δοθῇ ὑπὸ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν τριῶν Νήσων, ὅ,τι γίνει σὰς τὸ γνωστοποιούμεν. Διὰ τὴν Θεσσαλίαν πάλιν γίνεται στρατολογία τῶν ἐδικῶν μας, πιθανὸν πρὸ ἡμερῶν νὰ ἐπέρασαν ἐκεῖ ἕως τρεῖς χιλιάδες Ὀλύμπιοι, ἔχουν σκοπὸν νὰ πιάσουν πάλιν τὴν Μαγνησίαν τῆς Θεσσαλίας. Ὅ,τι πράξουν καὶ αὐτοὶ τὸ μανθάνετε.

Ὁ στόλος ὁ ἐχθρικός εἶναι εἰς Μυτ[ιλήνην]; Ὁ ἐδικός μας ἐνώθη καὶ σκοπεῖ νὰ τὸν κτυπήσῃ ὅπου τὸν προκαταλάβῃ. Εἶναι ἔλπεις νὰ τοῦ κάμῃ ζημίαν, διότι εἶναι ἀδύνατος.

Ὁ πρὸ πολλοῦ προσδοκώμενος Lord Byron ἔφθασεν εἰς Κεφαλονίαν μὲ περίπου ἑνὸς μιλιοῦ γροσίων βοήθειαν ἀπὸ τὸ εἰς Ἀγγλίαν Κομιτάτον διὰ τὸ Ἔθνος μας, μὲ δύο φρεγάτας κανονιέρων, μὲ μίαν τυπογραφίαν κλπ. Ἐζήτησε ποῦ νὰ διευθυνθῇ, τοῦ ἐδώκαμεν τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς καὶ ἐλπίζεται μετ' ὀλίγον ν' ἀνταμωθῶμεν.

Αὐτὸς ἔχει νὰ κάμῃ καὶ περὶ δανείων προτάσεις καὶ ἄλλα, διὰ τὰ ὅποια ἐν καιρῷ θέλετε ἔχει ἐντελεῖς πληροφορίας.

Ἐπειδὴ καὶ τὰ ὅσα αὐτὸς ἔφερεν τώρα χρήματα εἶναι ἀπλῆ προσφορὰ τοῦ Κομιτάτου πρὸς τὸ Ἔθνος, σκοπὸν ἔχομεν ν' ἀπαντήσωμεν, ὥστε νὰ δοθῇ καὶ διὰ τὴν Κρήτην μίαν ἀνάλογο ποσότης ἐξ αὐτῶν καὶ ὅτι ἄλλο στοχασθῶμεν ὅτι τὴν ἀναγκαιοῖ, διότι γνωρίζομεν ὅτι ἡ σημερινὴ κατάστασις καὶ βέβαια θὰ εἶναι οἰκτρὰ εἰς πολλὰ πράγματα.

Ἐπιθυμούσαμεν λοιπὸν νὰ μᾶς ἐφοδιάσετε κατὰ τοῦτο καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἡ εὐγενεία σας μὲ μίαν ἐκθεσιν ἐντελείαν τῆς δεινῆς καταστάσεώς μας, τὸν ἐπαπειλοῦντα μας κίνδυνον καὶ ἄλλα ἐπικαλούμενοι εἰς ταύτην τὴν ἄμεσον καὶ ταχεῖαν συνδρομὴν τοῦ Ἐθνους δι' ἡμῶν, διότι αὐτὴ εἶναι ἡ τάξις, καὶ νὰ γράφατε ἰδιαιτέρως πρὸς τὸν Μαυροκορδάτον, ὅστις ἠμπορεῖ νὰ μᾶς ὠφελήσῃ ἐμμέσως παρακαλοῦντες καὶ τὸν αὐτόσε Μίστερ Κύριον Ἀστιγξ Ἀγγλίας νὰ γράψῃ πρὸς τὸν ἴδιον Byron τὰ περὶ τούτου. Ταῦτα εἶναι μέσα τὰ ὅποια ἠμποροῦν νὰ μᾶς εὐκολύνουν περισσότερο καὶ μεγαλυτέραν ἐμψύχωσιν νὰ δώσουν εἰς τὸ πρᾶγμα. Εἶναι ἀνάγκη ὅμως νὰ μᾶς τὰ προφθάσετε ὅσον εἶναι δυνατὸν ὀγληγορώτερον, διὰ νὰ μὴν μᾶς προλάβουν ἄλλοι.

Στοχαζόμεθα συμφέρον πρὸς τούτοις νὰ μᾶς ἐφοδιάσετε ἀκολούθως καὶ μὲ γράμματα πληρεξουσιότητος διὰ τινὰ ποσότητος δανείου μὲ τοὺς ἀναγκαίους εἰς τοῦτο κανόνας καὶ ὁποῖαν διὰ τοῦτο ἠμπορούσαμεν νὰ δώσωμεν ὑποθήκην. Ἐπειδὴ καὶ βλέπομεν, ὅτι χωρὶς χρημάτων τίποτα δὲν κατορθοῦται. Τοῦτο θέλει πασχίσωμεν νὰ τὸ κάμωμεν ἀπὸ τὸν ἴδιον ἰδὼς διὰ τὴν Κρήτην καὶ ἂν ἐγκριθῇ, ἄς γίνουν τὰ ἀναγκαῖα ὅσον τάχιστα.

Περιμένομεν ἀνυπομόνως τὴν συγκατάθεσίν σας διὰ τὴν τῆς Σητείας ἐκστρατείαν, ἐπειδὴ καὶ δι' αὐτῆς μόνης ἐλπίζεται ἡ ταχεῖα

ἀπολύτρωσις τῆς Πατρίδος. Μὴ ἀποβλέψετε εἰς τὰ τῶν Κασσίων ἐνδεχόμενα ἄτακτα κινήματα, ἀλλ' εἰς τὴν ὠφέλειαν τοῦ πράγματος.

Πόσοι ἐκ νέου ἦλθον μὲ τὸν Μπιλάλην στρατιῶται; αὐτὸς εἶναι Πασᾶς τοῦ μεγάλου Κάστρου ἢ τῶν στρατευμάτων ἀρχηγός; Ποίαι θέσεις κατέχουν ἤδη οἱ ἰδικοί μας; ποίαι οἱ Τοῦρκοι; Λιποτακτοὺν οἱ στρατιῶται μας ἢ φυλάσσουν τὰς θέσεις τῶν; Ὁ ἐρχόμενος ἤδη Κατετὰν Κυριακούλης εἶναι ἕνας φρόνιμος καὶ καλὸς πολεμικός. Τὰ ὅσα παλληκάρια του ἠδυνήθη νὰ κάμη εἶναι δοκιμασμένα εἰς πολλοὺς πολέμους καὶ εἶθε νὰ δείξουν καὶ αὐτοῦ τὴν συνήθη τῶν ἀξιοτήτα. Τοῦτο μόνον σᾶς παρακαλοῦμεν, ὅπου νὰ γίνεται καὶ πρὸς τοὺς ξένους ἐν γένει στρατιώτας ἢ δυνατὴ περιποίησις, διὰ νὰ ἔχωμεν καὶ ἄλλους ὅταν ἠθελεν χρειασθῶμεν. Ἀκολουθῶς ἐλπίζομεν νὰ σᾶς σταλῇ ὁ Χ. Χρῆστος. Προσπαθήσετε ὅμως νὰ τελειώσετε τὴν ὁποῖαν ἀπὸ Ὑδραν σᾶς ἐπρετεῖναμεν συμφωνίαν τοῦ λαδιοῦ τῶν 4.000 βαρελίων, διὰ νὰ μεταχειρισθῶμεν τὰ χρήματα ταῦτα εἰς τὰς παρούσας ἀνάγκας τῆς Πατρίδος μας. Ὁ Γορδὼν καὶ εἰς ἄλλος λόρδος ἔρχονται κατόπιν καὶ αὐτοὶ μὲ βοήθειαν.

Ἐν Σαλαμῖνι τῆ 14 Σεπτεμβρίου 1823.

Ἐγυαίνατε.

Ὁ Παραστάτης τῆς Κρήτης

Ἐμμ. Ἀντωνιάδης.

(144) (1)

Σχέδιον ἐγγράφου τῶν Παραστατῶν Κρήτης (γραφὴ Ἀντωνιάδης) πρὸς τὴν Ἀρμοστείαν, ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἐν Πελοποννήσῳ

—(1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 141 εἶνε ἔγγραφον (ἐν σχεδίῳ) τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸς τὴν συνέλευσιν τῶν Κρητῶν, δι' οὗ γνωστοποιοῦν τὴν ἀπόφασιν τῆς κεντρικῆς Διοικήσεως περὶ προσκλήσεως Κυβερνήτου ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ. Φέρει ἡμερομηνίαν 14 Σεπτεμβρίου 1823.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 142 εἶνε ἐπιστολὴ τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸς ἄγνωστον ἀποδέκτην, διὰ τῆς ὁποίας ἀγγέλλουν τὴν ἀναχώρησιν διὰ Κρήτην τοῦ Γ. Σαῖνη, περὶ δυσκολιῶν εἰς τὴν ἐξεύρεσιν στρατιωτῶν, περὶ ἐπαναπατρισμοῦ οἰκογενειῶν Κρήτης καὶ ἄλλας πληροφορίας σχετικὰς μὲ τὴν μάχην Καρπενησιοῦ καὶ τῶν πολιτικῶν ἐνεργειῶν τῶν ἀποστατῶν τῆς Πελοποννήσου. Φέρει ἡμερομηνίαν 14 Σεβρίου 1823.

—Τὸ ὑπ' ἀρ. 143 εἶνε ἔγγραφον ἐν σχεδίῳ διὰ χειρὸς Πρακτικίδης πρὸς τοὺς ἐν Σαλαμῖνι παραστάτας Κρήτης, δι' οὗ πληροφορεῖ τὴν λήψιν δύο ἐπιστολῶν τῶν καὶ ὅτι ὁ Δ. Κιοσὲς θὰ ἐνεργήσῃ τὴν γνωστὴν στρατολογίαν, κατὸ πιν ληφθείσης ἐντολῆς. Τὸ ἔγγραφον εἶνε ἀνυπόγραφον καὶ ἀχρονολόγητον.

πολιτικὴν κατάστασιν καὶ τὴν ἀποστασίαν τῶν περὶ τὸν Κολοκοτρῶν καὶ Δεληγιάννην, ὡς καὶ περὶ τὰ ὑπὸ κρίσιν ζητήματα, πολιτικά καὶ στρατιωτικά, τῆς Διοικήσεως.

*
*
*

Ἄριθ. 55
τοῦ πρωτοκόλλου

Πρὸς τὴν Ἄρμοστείαν τῆς Κρήτης

Ἐπισημασθέντες ὑπὸ τοῦ Ἄριθ. 50 καὶ 51 Σᾶς ἐγράψαμεν εἰς πλάτος τὰ περὶ τῆς Ἑλλάδος κ.λ. Μὲ τὴν παροῦσαν μας δὲ σπεύδομεν νὰ σᾶς εἰδοποιήσωμεν τ' ἀνοικονόμητα ἤδη κινήματα τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, ἐνεργοῦμενα ἀπὸ τὸν Κολοκοτρῶν καὶ Ντεληγιάννην διὰ τοῦ ἀχρείου Μεταξᾶ, τὰ ὁποῖα ἀποτείνονται εἰς τὴν ἐσχάτην ἀναρχίαν τοῦ Ἔθνους καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὸν ἀφανισμόν του. Ἀπὸ τὴν Τριπολιτσάν πρὸ ἡμερῶν διὰ ἀπεσταλιένων ἄρχισαν οἱ ρηθέντες κακοήθεις νὰ ἐνεργοῦν τὴν εἰς τὰ ἐκεῖσε ἐπιστροφὴν τῆς Διοικήσεως (αὐτῶν) διὰ νὰ δυναμωθῇ ὁ Κολοκοτρῶν καὶ Ντεληγιάννης, οἵτινες ἐστασίασαν (ἢ παντάπασιν βον) διὰ νὰ ἐμποδίσουν ὄχι μόνον τὸν Μαυροκορδάτον ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν τῆς ἐρεύνης τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἀποστολὴν, ὡς μὴ συμφέρουσα εἰς τὰ σχέδιά των καὶ γον) διὰ νὰ ἐμποδίσουν τὸν Byron εἰς τὴν Πελοπόννησον, ν' ἀρπάσσουν τὰ ὅποια φέρει εἰς τὸ ἔθνος χρήματα, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἐκστρατειῶν καὶ λοιπῶν, νὰ τὰ καταπίουσι καὶ αὐτά. Ὅστις ὁμοῦ μαθὼν μόνον ὅτι ὁ Μαυροκορδάτος εἶναι κατατρεγμένος ἐμποδίζεται, κατὰ τὰ τελευταῖα γράμματά του, εἰς Ὑδραν καὶ Κεφαλονίαν καὶ στερεῖ μόνον ἐκ τούτου τὸ ἔθνος ὑπὲρ τὰς 200.000 τάλληρα κολονάτα, τὰ ὁποῖα κατὰ σωστὴν πληροφορίαν φέρει μαζί του ἀπὸ τὸ κομιτᾶτον εἰς Ἀγγλίαν πρὸς βοήθειάν μας. Προκαλεῖ μ' ὅλον τοῦτο εἰς τὸ Μεσολόγγι τὰ καράβια καὶ τὸν Μαυροκορδάτον, ὑποσχόμενος μὲ τὸ πρῶτον νὰ συνδράμῃ, καὶ μὲ τὸν Μαυροκορδάτον ζητεῖ νὰ ἀνταμωθῇ. Ὁ Πετρόμπεης διὰ νὰ κατακορέσῃ τὴν ἀκόρεστον του ψυχὴν, ἥτις ἔχει καταπιωμένα ἐφέτος περὶ τὸ ἡμισυ μιλιούνιον γροσίων τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου, ὁ Σωτήρας, διὰ νὰ κερδίσῃ τὴν εὐκαιρίαν τοῦ ν' ἀντιπράττῃ κατὰ τοῦ ἀνεψιοῦ του Ζαῖμη, ὁ δὲ ποταπὸς καὶ ἀχρεῖος Μεταξᾶς διὰ νὰ ἐμψυχώσῃ τὴν φατρίαν του δηλ. τὴν τοῦ Κολοκοτρῶν, προσθέσατε ἀκόμη καὶ τοῦ νὰ εὐκολύνῃ μὲ αὐτὸν τὴν τρόπον τὰ οὐτιδανά, φρικτὰ καὶ ὀλέθρια εἰς τὴν Ἰταλίαν σχέδιά του, ἐσυμφώνησαν τέλος, διὰ διοργανισμόν κυρίως τοῦ τελευταίου, ὥστε νὰ δοθῶν μόνον εἰς τὰ πάθη των καὶ νὰ θυσιάσων ἀπὸ τὸ ἔθνος καὶ νὰ καταφρονήσων καὶ τὴν πολιτείαν, τὴν Βουλὴν τοῦ Ἔθνους καὶ κάθε τι ἄλλο τοῦ Ἔθνους καὶ οὕτως παραγνώμην τοῦ Βουλευτικοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Τὸ βουλευτικὸν ἔμεινε ἐδῶ, ἀλλὰ τί νὰ κάμῃ; νὰ ἐνασχοληθῇ δ' αὐτὴν ἀποστολὴν; [ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἢ ἀποστολὴ καὶ αἰτήσεις τοῦ ἔθνους] γινώριζετε ἄραγε ὅποια εἶναι; καὶ ἔπειτα ὅποια αὐτοὶ πράγματα θὰ ἀντιδιοργανάσων εἰς τὴν Πελοπόννησον; τί νὰ κάμῃ; νὰ διαλυθῇ; τοῦτο περιμένουν καὶ αὐτοὶ διὰ νὰ καταξέσχισουν τὸ ἔθνος καὶ οὕτως νὰ τὸ μηδενίσουν. Τί κάμνομεν ὁμοῦ ἔπειτα καὶ μὲ

τόν λο τόν κόσμον; τί μᾶς κάμνει ἡ Εὐρώπη; εἰς κρισιμωτέραν ὡς τόσον κατάστασιν δέν ἦλθεν τὸ Ἔθνος! Ἡ Πελοπόννησος βράζει ἀπὸ φατρίας. Ὁ Ντεληγιάννης, Κολοκοτρώνης καὶ ἄλλοι καταγίνον αἰ εἰς τὸ νὰ συστήσουν τὴν Πελοποννησιακὴν Γερουσίαν καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα ταύτης νὰ κατασπαράξουν τὴν Πελοπόννησον, ἀφοῦ ὅλο τὸ Ἔθνος εἶδαν ὅτι δέν ἠμποροῦν, διὰ μιᾶς τριαρχίας. Ὁ Σωτήρης Χαραλάμης λυσσᾷ νὰ ἐκδικηθῆ κατὰ τοῦ Ζαΐμη. Ἡ ἄρπυια ἐκείνη, ὁ Πετρόμπεης, ἐπιθυμῶν ἂν εἶναι δυνατόν νὰ καταπιῇ ὅλην τὴν Πελοπόννησον, ὁρμᾷ ὡς ἄλλος λύκος εἰς τὴν ἀνεμοζάλη. Πῶς λοιπὸν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ διοργανισθῆ σωτηρίως τι διὰ τὸ Ἔθνος; Πῶς νὰ προφθασθῆ τὸ Μεσολόγγι, τὸ ὁποῖον κινδυνεύει καὶ διὰ τῆς ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, καὶ τὸ ὁποῖον ἀφοῦ χαθῆ χάνεται ὅλη ἡ Πελοπόννησος καὶ ἀκολούθως ἡ Ἑλλάς; ἀλλ' ἄραγε αἰτία τούτων εἶναι ἄλλη παρὰ ἡ παράνομος ἐκλογή τοῦ Ἐκτελεστικοῦ;

Ὁ λαὸς κούει, ὁ λαὸς εἶναι ἅγιος, πολεμᾷ, πληρώνει, ὑποφέρει, ἀλλ' οἱ Σατράπαι καὶ οἱ λησταὶ τὸν ἀφίνουν νὰ ἐνεργήσῃ τίποτα διὰ τὰ πάθη των;

Ἡ Ὑδρα καὶ λοιπαὶ θαλάσσιοι Νῆσοι βλέπουν τὸ πρᾶγμα τῶρα σπουδαιότερον καὶ φαίνεται ὅτι στοχαζόνται νὰ πάρουν δι' αὐτὰ μέτρα, ἀλλὰ μήπως καὶ αὐτῶν τὰ πάθη τοῦς συγχωροῦν διὰ ν' ἀνοίξουν τὰ μάτια των μίαν ὥραν ἀρχίτερα καὶ νὰ προΐδουν αὐτά; ὡς τόσον ἂν αὐτοὶ συμφωνήσουν καὶ θελήσουν, διορθώσουν εἰς ἓνα μῆνα τὸ πᾶν. Ἀλλ' ἐδῶ χρειάζεται ἀπόφασις καὶ ἀπόφασις σταθερά, ἥτις ἴσως λείπει ἀπὸ τὰς τρεῖς Νήσους.

Τὴν Εὐρυπὸν ἐβιάσθη τὸ Ἔθνος νὰ ἀφιερῶσῃ μέχρι τῆς ἀπολυτρώσεώς της εἰς τὰ Ψαρρὰ καὶ Ὀδυσσεᾶς (;) πόσα ἀτοπήματα θὰ μᾶς προζενήσῃ, τοῦτο τὸ προγνώριζομεν, ἀλλὰ νὰ τὴν ἀφίσωμεν πάλιν εἰς τοὺς Τούρκους; Οἱ δασμοὶ (dazi) φαίνεται ὅτι θέλουν δώσει ἱκανὸν πόρον διὰ τὴν θαλάσσιον δύναμιν, μένει ὁμως νὰ ἴδοῦμεν ἂν τὸ δεχθῆ ἡ Πελοπόννησος καθ' ὅλην τὴν ἑκτασίαν της καὶ λεπτομερείας. Τὸ κακὸν ὁμως εἶναι ὅτι καὶ διὰ τοῦτο οἱ ρηθέντες ἐχθροὶ τῆς Πατρίδος ἄρχισαν ν' ἀντιπράττουσιν.

Θὰ σᾶς γράψουν περὶ τούτου καὶ αὐτοῦ καὶ ἐν ταύτῳ θὰ σᾶς διορίσουν νὰ τοὺς ἐμβάζετε καὶ τὰ συναζόμενα χρήματα. Ἀλλ' αἰ εἰς τὰ πάντα(;) μεγαλώταται βέβαια χρεῖαι σας, τὸ διάφορον τοῦ διοργανισμοῦ σας εἰς τὸ πρᾶγμα τοῦτο, δέν σᾶς συγχωροῦν νὰ τὸ ἀκολουθήσετε καὶ διὰ τοῦτο εἶναι περιττὴ πᾶσα περὶ τούτου λεπτομερὴς ἐκθεσις.

Τώρα σκοποῦμεν ν' ἀναχωρήσωμεν πάλιν ἀπὸ ἐδῶ, στοχαζόμεθα νὰ ὑπάγωμεν εἰς Ἄργος. Εἶναι ὁμως ἐλπίς ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ νὰ πέσῃ ἡ Κόρινθος, ἡ ὁποία κλονίζεται ἤδη καὶ στοχαζόμεθα, διὰ πολλὰ αἰτία καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν πρὸς τὴν Διοίκησιν εὐπειθειαν τῆς Ἐπαρχίας ταύτης, νὰ ὀργανισθῆ, διὰ νὰ περάσῃ ἐκεῖ ἡ Διοίκησις καὶ εἶθε.

Τώρα ἐνασχολούμεθα εἰς τὸ νὰ εὕρωμεν κανένα πόρον διὰ νὰ σταλῶσι ἕως 10 πλοῖα εἰς Μεσολόγγι, τοῦτο ἀφοῦ κατορθωθῆ, θέλει ἀπαφασισθῆ καὶ κηρυχθῆ εἰς τὸ Ἔθνος, διὰ νὰ συνέλθῃ εἰς Ἑθνικὴν Συνέλευσιν καὶ εἶθε νὰ ἠμπορέσωμεν μὲ τοῦτο νὰ ἀπαν-

τήσωμεν τὰς καταχρήσεις. Τοῦτο τὸ μόνον μέσον ἔμεινε· πρέπει καὶ αὐτὸ νὰ τὸ μεταχειρισθῶμεν καὶ πλέον ἄς φροντίσῃ τὸ Ἔθνος διὰ τὴν σωτηρίαν του.

Ἐγυαίνετε

Ἐν Σαλαμῖνι τῇ 29 Σεπτεμβρίου 1823

(145)

Ἐπιστολὴ ἐν σχεδίῳ τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸς τὸ Φροντιστήριον τῆς Οἰκονομίας Κρήτης, σχετικὴ μὲ τὰ ἐξοδα τῶν πρώτων καὶ τὴν ἐπείγουσαν ἀνάγκην ἀποστολῆς αὐτοῖς χρημάτων διὰ τὴν διατροφὴν των.

* *

Ἄριθ. 56

τοῦ Πρωτοκόλλου Πρὸς τὸ Φροντιστήριον τῆς Οἰκονομίας.

Κατὰ μέσα Αὐγούστου σὰς ἐγράψαμεν διὰ νὰ εἰσακουθῆτε μετὰ τοῦ κυρίου Ἐμμ. Ξένου διὰ 200 τάλληρα, τὰ ὅποια ἐλάβαμεν παρ' αὐτοῦ κατὰ τὴν 28 Ἰουλίου. Ἀπόκρισιν εἰς τὸ γράμμα μας δὲν ἐλάβομεν, ἀλλὰ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι ἡ σιωπὴ σας εἶναι κατάφασις.

Καὶ ἔκτοτε σὰς εἶπωμεν ὅτι τὰ ἐδῶ ἐξοδα ὄχι μόνον εἶναι μεγάλα, ἀλλὰ καὶ αἱ συχναὶ μεταβάσεις μας μᾶς κοστίζουν ὄχι ὀλίγα.

Κατὰ τὸν λογαριασμὸν τῶν ἐκτάκτων ἐξόδων μας ὑπὲρ τὰ 120 τάλληρα εἶναι ἐξοδευμένα, μένουσιν λοιπὸν διὰ ζωοτροφίαν μας τάλληρα 380. 380 διὰ 7 μῆνας τρεῖς ἄνθρωποι μὲ τρεῖς ἄλλους ἀνθρώπους δὲν ἤξεύρομεν ἂν ἤμποροῦν νὰ ἐξοικονομηθοῦν καὶ ἂν ἡμεῖς ἐξοικονομήθημεν μόνον καὶ μόνον, διότι ζῶμεν ὡς κατ'ἰβελιοι καὶ ὄχι ὡς Παραστάται Κρήτης.

Ὁ τυχὼν Παραστάτης Νήσου ἢ ἄλλου μικροῦ μέρους (ἀφίνομεν τοὺς Πελοποννησίους, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ἐξοδεύουσι τριπλᾶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους), ἔχει τόσα ἐξοδευμένα μόνος του ὅσα ἡμεῖς [οἱ τρεῖς].

Ἄλλ' ἡμεῖς δὲν θεωροῦμεν τί κάμνει ὁ εἷς καὶ ὁ ἄλλος, θεωροῦμεν δὲ πῶς νὰ ἐξοικονομούμεθα μὲ τὴν ἀπαιτουμένην οἰκονομίαν κατὰ τὰς περιστάσεις τῆς Πατρίδος μας.

Ἄλλ' ἕως μόλις ἔχομεν ἐξοδα διὰ νὰ οἰκονομηθῶμεν τὸν αὐτὸν μῆνα, ὥστε κατὰ τὴν ἀγνὴν Ὀκτωβρίου ἂν δὲν μᾶς ἔχετε προμηθευμένα γρόσια, (ἐπειδὴ καὶ στοχαζόμεθα, κατὰ τὰς ὁποίας μᾶς ἐδῶκατε ὑποσχέσεις, ὅτι θὰ ἐπράξετε περὶ τῶν αὐτῶν ἐξόδων μας τὰ χρειώδη) θέλομεν σὰς σύρει διὰ τοῦ Κυρίου Ἰακώβου Τομπάζη ἕως τάλληρα 300 καὶ ἐπιθυμοῦμεν ὄχι μόνον νὰ εἰσακουσθῆτε ἀμέσως δι' αὐτὰ μετὰ τοῦ ρηθέντος Κυρίου Τομπάζη, ἀλλ' ὅτι καὶ νὰ τὸν εὐχαριστήσετε, διὰ τὴν ὁποίαν ἠθέλεν μᾶς κάμει καλωσύνην.

Δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι διὰ τὴν οἰκονομίαν τῶν ἐξόδων μας ἡ Πατρίς θέλει μᾶς ὁμολογήσῃ ποτὲ χάριτας, ἀλλ' ἂν τις ἀγνοῶν

τά ἐδῶ ἔξοδα ἤθελε στοχασθῆ τὸ πρᾶγμα διαφορτικώτερον τὸν παρακαλοῦμεν νὰ ἐξετάσῃ τὰς εἰς τὰ αὐτόσε ἐπιστρέψαντας συναδελφούς μας, διὰ νὰ γνωρίσῃ τὴν μεταξὺ ἐξόδων καὶ ἐσόδων διαφορὰν. Ἄν ἔλειπαν τὰ ἔκτακτα ἔξοδα καὶ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ὑποχρεούμενος κάθε παραστάτης δίδει εἰς βοήθειαν ἐνδεῶν προσώπων ἢ μῆτις ἠμπορούσαμεν νὰ ζήσωμεν δύο μῆνας ἀκόμη.

Ἐγχαίνετε

(146) (1)

Ἐγγραφὸν τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸς Ἀρμοσθεῖαν Κρήτης ἀναφέροντος τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους ἡ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος δὲν ἐπιλαμβάνεται τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος, ἐμποδίζει δὲ καὶ τὸν Παρδαλάκην νὰ κατέλθῃ εἰς Κρήτην.

**

Περίοδος Β'

Ἄριθ. 57

Ἐξοχώτατε Κύριε

Ἐν συντόμῳ προλαβόντες ἀπεκρίθημεν πρὸς τοὺς πατριώτας μας, εἰδοποιοῦντες τοὺς τὴν τε παραλαβὴν τῶν γραμμάτων τοὺς καὶ τὴν ἐγχείρησιν αὐτῶν πρὸς τὴν ὑπερτάτην Διοίκησιν, ἥδη δὲ τοὺς γράφομεν τὴν αἰτίαν ὅπου ἡ Διοίκησις δὲν ἔλαβε τότε καιρὸν νὰ τοὺς ἀποκριθῆ ἀμέσως καὶ ὅπου εἰσέτι ἐμποδίζει καὶ τὸν Κύριον Παρδαλάκην διὰ νὰ κινήσῃ διὰ τὴν Πατρίδα κατὰ τὴν ζήτησίν τοὺς.

Ἡ αἰτία δὲ ὅπου κατετάραξε τὴν Διοίκησιν εἶναι ἡ παρ' ἐλπίδα κακοήθεια τοῦ Ἀνδρέα Μεταξᾶ. Ὁ ἐν διὰ τὰς ἀπείρους καταχρήσεις ὅπου ἔκαμεν, τὸ Β. Σῶμα ἐνέκρινε κατὰ Νόμον νὰ τὸν ἀποκηρύξῃ. Αὐτὸς διὰ νὰ ἀποφύγῃ τοῦτο ἔκαμε τὴν φατρίαν του, ἐζήτησε δι' αὐτῆς νὰ ἀρπάξῃ τὰ ἀρχεῖα τοῦ Β' Σώματος, ἐκίνησε καὶ κινεῖ πάντα λίθον νὰ κατορθώσῃ τοὺς ὀλεθρίους σκοπούς του, ὅθεν πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἐνδεχομένου μετέβη τὸ Β. Σῶμα εἰς Κρανίδι, διώρισεν μέλος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ τὸν Κωλέτην, ἔγραψε καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ μέλη νὰ μεταβῶσιν ἐνταῦθα καὶ περιμένεται ἡ ἀπόκρισις τῶν. Αὐτὰ εἶναι τὰ αἷτια ὅπου κατὰ τὸ παρὸν ἐμποδίζουν τὴν Διοίκησιν διὰ νὰ θεωρήσῃ ἐσκέμμένως καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κρήτης, ἅμα ὁμῶς ὅπου βάλῃ εἰς τάξιν τὸ Ἐκτελεστικὸν θέλει εἶναι ἡ πρώτη σκέψις καὶ δουλειὰ τῆς. Τὰ ἴδια αἷτια εἶναι ὅπου δὲν στέλνει καὶ τὸν Κον Παρδαλάκην κατὰ τὸ παρὸν, πλὴ μετὰ τὴν καθυσύχασιν τῶν πραγμάτων θέλει τοῦ δώσῃ τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας καὶ μέτρα, ὅπου διὰ τὴν Κρήτην ἔλαβε καὶ νὰ κινήσῃ νὰ ἔλθῃ.

(1) Ἐδῶ τελειώνουν τὰ παρεμβαλλόμενα σχέδια ἐγγράφων τοῦ φακέλου Παραστατῶν Κρήτης. Ἐλλείπουσι τὰ ὑπ' ἀριθ. 30, 35 καὶ 53 τοῦ πρωτοκόλλου, τὸ δὲ ὑπ' ἀριθ. συλλογῆς 147 (πρωτοκόλλ. 58) εἶναι ἐγγραφὸν τῶν Παραστατῶν πρὸς τοὺς ἐν Κρήτῃ, ἀναλόγου πρὸς τὸ προηγουμένον περιεχομένου, δηλαδὴ τὴν πολιτικὴν κατῶστασιν καὶ τοὺς λόγους τῆς ἀδρανεῖας τῆς Διοικήσεως. Ἐντεῦθεν εἰσερχόμεθα εἰς τὸν φάκελλον τοῦ ἔτους 1824 καὶ ἐντεῦθεν

Λάβετε καὶ τὸ πρὸς τὴν ἐξοχότητά σας γράμμα καὶ τὴν προκήρυξιν τοῦ Βουλευτικοῦ ἐγχειρίζοντες καὶ τὸ πρὸς τοὺς πατριώτας γράμμα.

Ταῦτα κατὰ τὸ παρόν, ἡμεῖς δὲ μένομεν ὑποσημειούμενοι.

Τὴν 7 Ὀκτωβρίου 1823 — Κρανίδι.

Οἱ Παραστάται τῆς Κρήτης

Ζ. Πρακτικίδης

Δ. Παρδαλάκης

(148)

Ἐγγραφοῦ τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸς τοὺς προκρίτους Ψαρῶν, διὰ τοῦ ὁποίου τοὺς παρακαλεῖ ὅπως μεσιτεύσουν ὑπὲρ τῆς Κρήτης.

Διπλοῦν φ. χάριτος μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 22-32. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων, ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τοὺς πανευγενεστάτους προκρίτους τῆς νήσου Ψαρῶν, εἰς Ψαρρὰ—Τῶν Παραστατῶν τῆς Κρήτης, τῆ 20 Ἰανουαρίου 1824. Ἐκθέτοντες τὴν κατάστασιν τῆς πατρίδος τῶν πρὸς τοὺς Προκρίτους Ψαρῶν τοὺς παρακαλοῦσιν ἵνα μεσιτεύσουν πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην ἀπεσταλμένον μετὰ χορήγια καὶ πληροξυσία εἰς Ψαρρὰ ἀπὸ φιλογενῆ συμπατριώτην τῶν Λαοβάρην, ἵνα χορηγήσῃ τουλάχιστον τὸ ἥμισυ ἐξ αὐτῶν πρὸς τὴν Κρήτην, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ διασωθῇ ἀπὸ τὸν ἐπιχειμένον αὐτῇ ὄλεθρον κλ.»—

Εὐγενέστατοι Κύριοι

Ἐν Κρανιδίῳ τῆ 20 Ἰανουαρίου 1824.

Ἐπειδὴ καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σᾶς ζωγραφίσωμεν διὰ γράματος τὴν ἔλειπνὴν καὶ ἀξιοδάκρυτον τῆς δυστυχισμένης Κρήτης κατάστασιν καὶ τὰ αἷτια διὰ τὰ ὁποῖα ἐπὶ τοῦ παρόντος ὄχι μόνον εἶναι δύσκολον ἀλλὰ καὶ τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατον νὰ βοηθηθῇ ἀπὸ τὴν Διοίκησιν, πρώτον σᾶς λέγομεν νὰ τὰ πληροφορηθῆτε ἀπὸ τοὺς πανευγενεστάτους καὶ καλοὺς τῆς ἀξιοθαυμάστου σας νήσου πληροξυσίους, καὶ δεύτερον σᾶς παρακαλοῦμεν θερμῶς νὰ προφθάσετε καὶ νὰ συνδράμητε εἰς τοῦτο τὸ ἀξιοδάκρυτον καὶ σημαντικὸν τῆς Ἑλλάδος τμήμα μετὰ τὸν συνηθισμένον σας πατριωτισμὸν καὶ ἀπαραδειγμάτιστον γενναιότητα διὰ νὰ μὴν ἤθελε καὶ ἀπολεσθῇ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα καὶ ἀδίκως τώρα περὶ τὰ τέλη. Κύριοι! γνωρίζομεν πόσας θυσίας ἐκάμετε ὡς ἀληθεῖς καὶ γνήσιοι τῆς Ἑλλάδος υἱοὶ ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐπαναστάσεως ἕως ταύτην τὴν ὥραν. Βλέπομεν καθάρματα ὅτι μετὰ τῶ ὄντι ἐνθουσιασμόν, μιμούμενοι κατὰ πάντα τοὺς παλαιοὺς καὶ ἐνδόξους ἡμῶν Προγόνους, τρέχετε διὰ νὰ δώσητε χεῖρα βοηθείας εἰς ὅσα μέρη ἢ σᾶς προκαλοῦν βιαζόμενα ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν ἢ μόνοι σας βλέπετε ὅτι ἔχουσι τὴν χρεῖαν σας καὶ αὐ-

θόρμητοι τὰ βοηθεῖτε ὄλαις δυνάμεσι. Ἴδού τὰ αἷτια ἀπὸ τὰ ὁποῖα παρακινούμεθα νὰ προστρέξωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν γεναιότητά σας καὶ νὰ ζητήσωμεν, ὄχι ἀπὸ τοὺς δικούς σας, διότι ἠξεύρομεν κάλλιστα ὅτι τὰ ἔθυσιάσετε σχεδὸν ὄλα ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ διὰ νὰ ὀμιλήσετε πρὸς τὸν πανοσιολογιώτατον Ἅγιον Ἀρχιμανδρίτην, ὅστις διευθύνεται πρὸς τὴν πατρίδα σας, ἀπεσταλμένος μὲ χρήματα καὶ πληρεξούσιον, ὡς ἐμάθαμεν, ἀπὸ τὸν φιλογενεστάτον καὶ γενναιότατον ἥρωα τῶν Ψαρῶν κύριον Βαρβάκην, καὶ νὰ τὸν πείσητε διὰ νὰ δώσῃ, ἂν ὄχι ὅσα ἔχει μαζὺ του, τοῦλάχιστον τὰ ἡμιση ἐξ αὐτῶν, διὰ νὰ προφθασθῇ πρὸς τὸ παρὸν ὁ παντελής τῆς πατρίδος μας ἐξολοθρευμὸς ἀπὸ τοὺς τυράννους μας καὶ νὰ μὴν ὑποπέσωμεν εἰς ὅ,τι ἐπαπειλούμεθα δύο μῆνας σήμερον ἀπὸ ὄλους τοὺς ἐκεῖ καὶ πολιτικούς καὶ πολεμικούς. Ἡ πρὸς τὴν Κρήτην βοήθειά σας καὶ συνδρομὴ ἤθελεν γίνεи κυριωτέρα καὶ σημαντικωτέρα, ἔάν ἐγκρίνητε, νὰ παρακαλέσητε τὸν ἴδιον νὰ ἀπεράσῃ μόνος του πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος, διὰ νὰ ἰδῇ τὴν ἐκεῖ κατάστασιν τῶν πραγμάτων μας καὶ ὀμιλήσῃ μὲ τοὺς πατριώτας μας καὶ νὰ κάμῃ τὸν τρόπον νὰ ἀνοίξῃ ἢ Κρήτην μερικῶς ἀλληλογραφίαν μὲ τὸν ἐνάρετον καὶ εὐεργέτην τῆς Ἑλλάδος Βαρβάκην, μὲ μέσον τοῦ ὁποίου ἡδύνατο βέβαια νὰ σωθῇ, χωρὶς νὰ κτυπᾷ τὴν κεφαλὴν τῆς ἀπ' ἐδῶ κι' ἀπ' ἐκεῖ. Ταῦτα σᾶς μεταπαρακαλοῦμεν νὰ ἐνεργήσητε διὰ νὰ ἐκτελεσθῶσιν ὅσον τὸ συντομώτερον, ἐπειδὴ, ὡς θέλετε πληροφορηθῇ ἀπὸ τὸ στόμα τῶν ἰδίων φιλογενεστάτων Πληρεξουσίων σας, ἀναβολὴν τὸ πρᾶγμα διόλου δὲν ἐπιδέχεται καὶ ἡ Κρήτην κινδυνεύει νὰ ξεψυχῆσῃ. Τότε Κύριοι καὶ ἡ Κρήτη καὶ τὸ Ἔθνος καὶ ὄλος ὁ Κόσμος ὁμοῦ ἐνωμένος, θέλει γνωρίσει ποῖοι ὑπῆρξαν οἱ ἀληθεῖς αἷτιοι τῆς ἐντελοῦς ἐλευθερίας τοῦ σημαντικοῦ τούτου τμήματος τῆς Ἑλλάδος καὶ θέλουν στεφανώσῃ κοινῶς ὄλοι μὲ τὰς ἀειφάτους εὐφημίας των, τὰς ἀξίας καὶ πολλῶν καὶ μεγάλων ἡρώων κεφαλὰς σας καὶ δι' ὅσα ἕως τῶρα ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας ἐκάματε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι θέλετε κάμει. Μένομεν ὡς ὑποσημειούμεθα, οἱ Παραστάται τῆς Κρήτης, Ζαχαρίας Πρακτικίδης, Δημήτριος Παρδάλκης.

(149)

Ἐπιστολὴ Ζαχ. Πρακτικίδη πρὸς τοὺς προεστοὺς Θήρας, διὰ τῆς ὁποίας ζητεῖ παρ' αὐτῶν κατάστασιν τῶν παρὰ τοῦ πλοιάρχου Καρασαρῆνη παραληφθέντων ἀντικειμένων τοῦ δολοφονηθέντος ἐν Θήρᾳ Μιχαὴλ Σεμερτζόγλου, τὰ ὁποῖα οὗτος κατεκράτησε καὶ ἐσφετερίσθη.

Ἄπλουϊν φ. χάριτος μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 20.29. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας ὑπάρχει ἀντίγραφον (διὰ χειρὸς Πρακτικίδη) ἀναφορᾶς τοῦ Ἐμμ. Ἀντωνιάδη πρὸς τὸ Βουλευτικόν, στρεφομένης κατὰ τοῦ Ζ. Πρακ. τὸν ὁποῖον κατηγορεῖ ὡς μὴ νομίμως μετέχοντα τοῦ Βουλευτικοῦ καὶ τίθησι τοῦτον ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ σώματος διὰ

τὴν οἰκιοποίῃσιν ἐγγραφοσχεδίων καὶ ἄλλας ἀσασθαλίαις, ἀνταποδίδων τὰ ἴσα ἐπὶ παρομοίων ἐνεργειῶν κατ' αὐτοῦ τοῦ Ζ. Πρακτικίδη.

Εὐγενέστατοι Κύριοι

Ἐν Κρανιδίῳ τῇ 8 Φεβρ. 1824

Ἐπαρχεύοντος εἰς τὴν πατρίδα μας Κρήτην τοῦ Κυρίου Μιχαήλ Ἀφεντούλιεφ, ἐστάλη εἰς τὴν θεόσωστον ταύτην νῆσον σας κάποιος Μιχαήλ Σεμερτζόγλου τοῦ πίκλην, πατριώτης μας, ὅστις διὰ τὰς προσαφθεισας αὐτῷ τότε ἀλόγους κατηγορίας διὰ τὰς ἐκείνου διαταγὰς ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν ὑπ' αὐτῷ τούτῳ διορισθέντων πατριωτῶν, τοὺς ὁποίους δὲν ἀγνοεῖται καὶ ἡ εὐγενεῖα σας, καθὼς καὶ ὁ τότε ἐπαρχεῦων τῆς νήσου σας Εὐαγγέλης Μαντζαράκης.

Μετὰ ταῦτα τυχῶν εἰς Κρήτην ὁ Καπετάν Ἀνδρέας Καρασαρῆνης ἐκ τῆς γειτονευούσης σας νήσου Ἰου ἐδιωρίσθη παρὰ τῶν προυχόντων τῆς ἐκεῖ Καγγελαρίας μας, ὅπως ἐλθὼν αὐτόσε παρουσιάσῃ τὰ πρὸς τὴν εὐγενεῖαν σας δοθέντα αὐτῷ πληρεξούσια γράμματα καὶ παραλάβῃ τὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μακαρίτου ἐκείνου εὐρεθέντα πράγματα, φορέματα δηλονότι, ὄπλα, μετρητά, καὶ ἄλλα καὶ ἐπιστρέψας εἰς Κρήτην, νὰ τὰ παραδώσῃ σῶα καὶ ἀνελλιπῇ πρὸς τοὺς ὁποίους τὸν ἀπέστειλαν.

Πληροφορηθεὶς λοιπὸν ἐγὼ παρ' ὑποκειμένου ἀξιοπίστου, ὅτι ὁ καλὸς οὗτος πατριώτης Α. Καρασαρῆνης ἤλθεν αὐτόσε καὶ παρέλαβε τὰ τοῦ μακαρίτου πράγματα, ἔπειτα, μολονότι ἐπῆγε μετὰ καιρὸν εἰς τὴν Κρήτην, δὲν τὰ ἐπῆρε καὶ νὰ τὰ παραδώσῃ, ὡς ἦν διαταγμένος, ἀφείς αὐτὰ εἰς τὴν οἰκίαν του, τὰ ἐσφετερίσθη καὶ τὰ νέμεται ὁ ἀσυνειδήτος, παρακαλῶ τὴν φιλογενεῖάν σας νὰ μοὶ στείλετε, μὲ πρῶτον πλοῖον ἀσφαλές, ἔν ἀντίγραφον τῆς καταγραφῆς τῶν ὄσων πραγμάτων τοῦ μακαρίτου (ὡς εἴρηται) ἐγχειρήσατε πρὸς τὸν διαληφθέντα Καπετάν Ἀνδρέαν Καρασαρῆνην, Ἰώτην, διὰ νὰ λάβω τὰ ἀνήκοντα μέτρα καὶ ἀπαλλάξω κατὰ τὸ πρὸς τὴν πατρίδα μου χρέος ἀπὸ τὰς ἀρπακτικὰς χεῖρας τοῦ ἀνδρὸς τούτου τὰ τῆς πατρίδος μου δίκαια καὶ νὰ τὰ ἀποστείλω ἐκεῖ κατὰ νόμον δικαίου, διὰ σεβαστῆς διαταγῆς τῆς σεβαστῆς ἡμῶν Διοικήσεως.

Ταύτην τὴν χάριν ἀπαιτῶ ἀπὸ μέρους τῆς πατρίδος μου ὡς πρόσωπον ἐπιφέρων ἐκείνης καὶ παρακαλῶ νὰ μὴν ἀποτύχω τοῦ νομίμου αἰτήματός μου, ἀσπαζόμενος δὲ ἀδελφικῶς τὴν εὐγενῆ χορείαν σας, μένω ὑποσημειούμενος.

Ὁ Παραστάτης τῆς Κρήτης, Ζαχαρίας Πρακτικίδης.

(150)

Ἐπιστολὴ Νικολάου Κρητὸς ἐκ Μεσολογγίου πρὸς Ζ. Πρακτικίδην σχετικὴ πρὸς τὰς ἐνεργεῖας παρὰ τῷ Λόρδῳ Βάυρον, πρὸς παραχώρησιν χρημάτων διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς Κρήτης.

Διπλοῦν φ. χάριτος διαστάς. 19. 28. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τὸν εὐγενέστατον Παρα-

στάτην τῆς Κρήτης κύριον Ζαχαρίαν Πρακτικίδην, εἰς Κρανίδιον.— Τοῦ κ. Νικολάου Κρητῶς (Νικολαΐδου) ἐκ Μεσολογγίου τῇ 10 Φεβρουαρίου 1824. Περὶ τῆς πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἀφίξεώς του εἰς Μεσολλόγιον, τῆς ἀνταμώσεως αὐτοῦ καὶ συνομιλήσεως μετὰ τοῦ Μαυροκορδάτου καὶ τῆς κατὰ τὸ παρὸν μὴ εὐκολύνσεως τοῦ φιλέλληνος Λόρδου Μπιρῶνος εἰς τὸ νὰ χορηγήσῃ τὸ ἐπιζόμενον διὰ τὴν Κρήτην ἐκ μέρους του δάνειον κλ.

Εὐγενέστατε Κύριε,

Ἐν Μεσολογγίῳ τὴν 10 Φεβρουαρίου 1824.

Πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἔφθασα εἰς Μεσολόγγιον καὶ ἀμέσως συνώμιλησα μετὰ τοῦ ἐκλαμπροτάτου Προέδρου τοῦ Σεβαστοῦ Βουλευτικοῦ Κυρίου Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου περὶ τοῦ ἀπὸ τὸν Φιλέλληνα λόρδον Κύριον Μπιρῶν ἐπιζομένου δανείου. Χθὲς λοιπὸν ὑπήγαμεν καὶ οἱ δύο πρὸς ἀντάμωσίν του, καὶ ἀρκετὰ συμφώνως τὸν ὠμιλήσαμεν περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως, δίδοντές του καὶ τὸ πρὸς τὴν ἐκλαμπρότητά του ἰδιαίτερον γράμμα σας. Ἄλλ' αὐτὸς μᾶς ἐπρόβαλε τόσας δυσκολίας, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι βέβαια εὐκόλον νὰ εὐκολυνθοῦν τόσον ὀγλήγορα, ὅσον ἡ ἰδική μας χρεία τὸ ἀπαιτεῖ. Σήμερον θέλομεν ὑπάγει καὶ ἐκ δευτέρου πρὸς ἀντάμωσίν του καὶ θέλομεν κάμει κάθε δυνατὸν τρόπον διὰ νὰ τὸν καταπεισῶμεν νὰ μεταβάλῃ τοὺς πρώτους σκοπούς του εἰς ἄλλους ταχυτέρους καὶ ὠφελιμωτέρους. Ἄν ὁμοῦ καὶ ταύτην τὴν φορὰν ἐπιμείνῃ ἐφ' ὅσον τὴν πρώτην μᾶς εἶπε, δὲν ἤξεύρω τί πρέπει νὰ πράξω.

Εἶναι καλὸν νὰ πασχίσετε ἐν τοσοῦτῳ καὶ ἀπὸ ἄλλα μέρη νὰ προφθασθῇ ἡ ἐλευινή πατρίς μας, χωρὶς νὰ περιμένητε τὰ ἀπ' ἐδῶ ἐπιζόμενα, ἐπειδὴ καὶ ὑποπτεύομαι μεγάλως, ὅτι καὶ ἂν δοθῶσι θέλουν ἀργοπορήσουν ἀρκετὰ, ἐπειδὴ καὶ μετρητὰ πρὸς τὸ παρὸν ὁ γνωστός σας Λόρδος ἀνά χειρας, ὡς λέγει, δὲν ἔχει, εἰμὴ ὅσα τὸν ἀναγκαιοῦσι διὰ τὰ καθημερινὰ ἔξοδά του.

Μὴν ἀμφιβάλλητε ὅτι χθὲς ἤμουν σχεδὸν ἔξω τοῦ ἑαυτοῦ μου ἀπὸ τὴν ἄκραν μου λύπην, ἀφοῦ ἤκουσα ὅσα παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα ἐπρόβαλε, γνωρίζων καλῶς ὅτι ἀπὸ ἄλλα μέρη ἡ Κρήτη δὲν εἶναι εὐκόλον κατὰ τὸ παρὸν νὰ βοηθηθῇ, διὰ τὴν ἀναπηρίαν τῆς Σ. Διοικήσεως. Σήμερον τὸ πρωῖ μ' ὄλον τοῦτο μὲ ἐπαρηγόρησεν ὁ καλὸς Μαυροκ[ορδάτος], λέγοντάς με ὅτι ἐνδέχεται νὰ καταπεισθῇ καὶ νὰ ἀλλάξῃ σκοπούς. Ἐγὼ μ' ὄλον τοῦτο ὑποπτεύομαι πάντοτε ἀπὸ τὰ χθεσινὰ του προβλήματα ὅτι θέλομεν ἀργοπορήσῃ πολὺ καὶ ἡ Κρήτη, ὡς τὸ γνωρίζετε κάλλιον μου, ἀναβολὴν διόλου δὲν ἐπιδέχεται. Ἄν ἡ Σ. Διοίκησις δυνηθῇ νὰ τὴν βοηθήσῃ ἀπὸ ἐκεῖνα τοῦ Βαρβ[άκη] τὰ γρόσα δὲν ἀμφιβάλλω πῶς θέλει τὸ κάμειν μετὰ πάσης χαρᾶς, ἀλλ' ἂν διὰ τὴν καλὴν μας τύχην ἀκολουθήσῃ τὸ ἐναντίον;

Ἀλλά κατὰ τὸ παρὸν μήτε νοῦν ἔχω μήτε καιρὸν διὰ νὰ σᾶς γράψω ὄθεν μένω μὲ τὸ ἀνήκον σέβας εἰς τὰς προσταγὰς σας προθυμότετος ὡς ὑποσημειοῦμαι.

Ὁ Πατριώτης σας καὶ εἰλικρινὴς φίλος σας

Κ. Νικόλαος Κρής!

Τὸ πρὸς τὴν Σεβ. Διοίκησιν γράμμα μου παρακαλῶ νὰ ἐγχειρήσητε παρευθὺς εἰς τὸ Σεβαστὸν ἐκτελεστικόν, ἀφοῦ πρῶτον τὸ ἀναγνώσητε καὶ τὸ σφραγίσσητε!

(152) (1)

Ἐπιστολὴ Μιχαὴλ Μαγουλάκη, ἀπεσταλμένου εἰς Κάσσον ἐκ Κρήτης πρὸς παραλαβὴν πολεμοφοδίων, πληροφοροῦσα περὶ τῶν ἐμποδίων τὰ ὁποῖα συναντᾷ.

Διπλοῦν φ. χάριτος μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 19. 28. τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς ἀ' σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς β' σελίδος χρησιμοποιοῦνται πρὸς φακέλωσιν ὑπάρχουσιν αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τὸν κ. Χατζῆ Στρατῆν ἑπαρχὸν Γορτύνης καὶ καπετὰν Μιχαὴλ Κουρμούλη 500αρχο δῶσε τὰ προσκυνά τους. Ἀπὸ Κάσσο εἰς Κρήτην. Τοῦ Μιχαὴλ Μαγουλάκη ἐκ Κάσσου τῆ 11ῃ Μαρτίου 1824. Γράφει πρὸς αὐτοὺς νὰ τοῦ στείλωσιν ἄλλο γράμμα ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ἑπαρχοῦ Κρήτης διὰ νὰ παραλάβῃ τὴν πυριτιδαποθήκην καὶ τοὺς στρατιώτας Κρήτας καὶ νὰ μεταβῇ ὅπου τὸν διατάξωσι. Εἰς τοῦ τρέχοντος 18 ἔφυγε τὸ καΐκι, 29 πρόστασε ὁ σαῆς 29 ἔμειναν, τὸ λοιπὸν σᾶς παρακαλῶ μὲ πρῶτον νὰ ἔχω τὴν ἀπόκρισίν σας». Ὑπάρχει καλῶς διατηρημένη σφραγὶς ἐξ ἐρυθροῦ Ἰσπανικοῦ κηροῦ.

Πρὸς τὸν κύριον χατζῆ Στρατῆ ἑπαρχὸν Γορτύνης καὶ καπετὰν Μιχαὴλ Κουρμούλη πεντακοσίαρχον, δουλικῶς προσκυνῶ. 1824 Μαΐου 11 ἀπὸ Κάσσο.

Μὲ τὴν προσταγὴν σας ὅπου μὲ διορίσετε νὰ ἔρθω εἰς τὴν Κάσσο νὰ περιλάβω τὸν τζεπανὲ ὁμοίως καὶ τὸ ἀσκέρι τὸ Κρητικὸ, τοὺς ἀρματωμένους ὅπου εὐρίσκονται ἐδῶ, ἐρχόμενος μοῦ ἐστείλετε στὴ Κατζηλαρία ἄλλο σας γράμμα, πλὴν δὲν μοῦ ἀποκρίθηκα μὲ τὸ νὰ μὴ εἶναι τὰ γράμματα αὐθεντικά. Τὸν τζεπανὲ τὸν ἔχει ὁ Σπύρος

(1) Τὸ ὑπ'ἀριθ. 151 χειρόγραφον εἶναι ἀντίγραφον ἐπιστολῆς τοῦ Νικολάου Κρητός (Νικολαΐδη) ἐκ Μεσολογγίου, εἰς τὴν ὁποίαν γνωρίζει πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης, ὅτι ὁ Βῦρων δὲν ἀποφάσισεν ἀκόμη ἂν θά χορηγήσῃ ἢ δὴ χρήματα διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς Κρήτης, ὀριστικὰς δὲ ἀποφάσεις πρόκειται νὰ λάβῃ τὴν ἐρχομένην ἐβδομάδα. Πάντως, παρὰ τὴν μεσολάβησιν τοῦ Μαυροκορδαίου, περὶ τούτου ὑπάρχουσιν ἐλάχισται ἐλπίδες. Τὸ ἔγγραφο φέρει ἡμερομηνίαν 19 Φεβρουαρίου 1824 ἐγγραφὴ δὲ, κατὰ τὴν πληροφορίαν τοῦ χειρογράφου, ἐντὸς αἰθούσης θορυβώδους καὶ πλήρους στρατιωτῶν ὀπλοφάρων.

στό ζάφτι του καί ἔχει καί τόν ἔμισό φραρμένο μέ τὸ νά πηαίνη μέ
τούς Κασσώτες εἰς τὴν Στεία νά κλετουργιᾷ, πλὴν στέλνω τὸν ἄν-
θρωπό μου τώρα ὀνομαζόμενος Γιαννιὸς καὶ Τοράκις, διὰ νά πάη εἰς
τὸν ἴδιον τὸν ἀφέντη καὶ νὰ τοῦ σταθῆτε καὶ ἡ εὐγενεία σας καὶ νά
τοῦ κάμετε ἄλλο σας γράμμα νά τὸν ἐστείλετε εἰς τὸν ὄφέντη, διὰ νά
μοῦ φέρη ἀφθεντικὸν γράμμα, νά συνάξω τὸ ἀσκέρι τοὺς Κρητικούς
θέλοντας καὶ μὴ θέλοντας καὶ νά περιλάβω καὶ τὸν τζεπανέ, ὅσος
στέκει ἀκόμας εἰς τὰ χέρια του, καὶ νά ἔρθω ὅπου μέ διορίσετε, καὶ
ὁ τίμιος σταυρὸς βοήθειά μας.

Μιχαλάκις Μαγουλάκις δοῦλος σας.

(156) (1)

Ἐπιστολὴ Δαζάρου Ἰορδάνου ἐκ Σαντορίνης πρὸς Ζ. Πρακτι-
κίδην, δίδουσα πληροφορίας περὶ τῆς εἰς Σφακιά ἐπικρατοῦσης κατα-
στάσεως.

Ἄπλοῦν φ χάριτος διαστάσεως 19.30. Τὸ κείμενον ἐπὶ τοῦ τετάρτου
τῆς πρώτης σελίδος φέροι τὰς ἐνδείξεις: «τῷ εὐγενῆ Κυρίῳ Ζαχαρίᾳ Πρα-
κτικίδῃ, Παραστάτῃ Κρήτης εἰς Ἄργος».

Εὐγενέστατέ μοι κύριε Ζαχαρία, προσκυνῶ.

Τούτην τὴν στιγμήν ἔφθασε ἀπὸ Κρήτην μία σακολεβα ἀπὸ
Καλοῦς Λιμιῶνες, εἶναι μέσα καὶ ὁ Ζερβουδάκις Παναγιώτης μέ τὸν...
ὁ ὁποῖος λέει ὅτι ἡ Ἁγία Ρούμελη εἶναι πλόκο διὰ θαλάσσης καὶ ξη-
ρᾶς, εἰς ἄλλα μέρη ἐπροσκύνησαν, ὁμοίως καὶ ὁ Γεροροῦσος, ἔμαθον
ὅτι ἡ ἐκστρατεία τῆς Κρήτης ἐτοιμάζεται καὶ ἄμποτες νά εἶναι ἀλή-
θεια. Τὸν Παναγιωτάκη δὲν τὸν ἀντάμωσα, ὅπου νά σᾶς γράψω κατὰ

(1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 153 χειρόγραφον τῆς συλλογῆς εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Νικο-
λάου Κρητῆς (Νικολαΐδῃ) ἐκ Μεσολογγίου, ἡμερομ. 29 Μαρτίου 1824 πρὸς τοὺς
Παραστάτας Κρήτης Παρδαλάκην καὶ Πρακτικίδην, διὰ τῆς ὁποίας τοὺς πλη-
ροφορεῖ, ὅτι μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἀποστολῆς του παρὰ τῷ Λόρδῳ Βύρῳνι,
ἀναχωρεῖ αὐθημερὸν διὰ Ἐπτάνησον μέ συστατικὰ γράμματα τοῦ Βύρωνος
καὶ Μαυροκορδάτου πρὸς τοὺς ἐκεῖ πλουσίους, ἵσως ἐπιτύχη ἐκεῖθεν τὸ ἐν
λόγῳ δάνειον.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 154 τῆς συλλογῆς ἀχρονολόγητον, ἀνήκον προφανῶς εἰς
τὴν πολεμικὴν περίοδον τοῦ 1823, μεταφέρεται εἰς τὸ τέλος (ἀχρονολόγητα).

—Τὸ 155 χειρόγραφον εἶναι ἐπιστολὴ εἰς τὴν Γαλλικὴν τοῦ Ἰωάννου Ὀρ-
λάνδου καὶ Ἀνδρέα Λουριώτη ἐκ Λονδίνου πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης, ἐν
τῇ ὁποίᾳ ἀναφέρονται ἐν περιλήψει τὰ ἑξῆς: Ἐπιτόχομεν τὴν ἐξεύρεσιν καὶ ἀπο-
στολὴν εἰς Ζάκυνθον ἐτέρων 40 χιλ. λιρῶν στερινῶν. τὰς ὁποίας δύνανται νά
παραλάβῃ ἡ Κυβέρνησις ὑπογράφουσα σχετικὸν συμφωνητικόν, ἐλπίζομεν δὲ
νά ἀποστείλωμεν προσεχῶς καὶ τρίτην δόσιν. Ὁ ἀγγλικὸς λαὸς εἶναι ἐνθουσι-
ασμένος καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ αὐτοῦ στηρίζομεν τὰς ἐπιτυχίας μας. Συ-
νιστῶμεν ὁμόνοιαν καὶ ἐργασίαν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐλευθερώσεως. Ἡ Κρή-
τη ἀποτελεῖ σημαντικὸν καὶ χρήσιμον τμήμα διὰ τὸν ἀγῶνα καὶ πρέπει ἡ Δι-
οίκησις νά ἐνδιαφερθῇ διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν της· αὐτὸ εἶναι τὸ κύριον ἔρ-
γον τῆς Διοικήσεως καὶ ὄχι ἡ συγκρότησις Νομοθεσίας. Δὲν ἐγκρίνομεν τὴν
ἀποψιν περὶ ἀναζητήσεως βασιλέως καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ Ἐξωτερικόν, πρᾶγ-
μα τὸ ὅποῖον δὲν ἀρέσει ἐν Εὐρώπῃ. Ἐλπίζομεν ἐν τῷ μέλλοντι Ἄγγλια καὶ

πλάτος. Μετά 20 ημέρας φθάνω αὐτοῦ. Ὁ Ταντίρος (;) μὲ ἀδικεῖ καὶ μοῦ φαίνεται ὅτι ἀ μποῦμε εἰς κρίσιν, ὅλους τοὺς πατριώτας ἀσπάζομαι ἀδελφικῶς. Ἐν βίᾳ,

1824 Μαΐου 5 Σαντορίνη

Μένω ὅλως πρόθυμος

Λάζαρος Ἰορδάνου.

157

Ἐγγραφον ἐν σχεδίῳ τῶν παραστατῶν Κρήτης πρὸς τὸ Βουλευτικόν, ὅπως ἐνεργήσῃ διὰ τὴν παραλαβὴν ἐκ Κάσσου τοῦ λογοσμοῦ τοῦ ἐνταῦθα ἀποθανόντος Κρητὸς Ἰ. Πωλάκι, διαχειριστοῦ τοῦ ταμείου τῆς ἐπαναστάσεως Κρήτης.

Ἀπλοῦν φ. χάριτος διαστάσεως 16.22. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας αἰ ἐνδείξεις: «Πρότυπον ἀναφορᾶς πρὸς τὸ Βουλευτικὸν περὶ τοῦ Χ'' Ἰωάννου Πωλάκι, Σφακιώτου.

Τῆ 21 Μαΐου 1824 ἐν Ἀργεῖ. Τῶν Παραστατῶν Κρήτης.

Σεβαστὸν Βουλευτικόν

Κάποιος Χ'' Ἰωάννης Πωλάκης Σφακιώτης, ὅστις ἦταν ἐν μέλος τοῦ εἰς Κρήτην Ταμείου ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐπαναστάσεως εἶχε περάσει εἰς Κάσσον. Ἦδη πληροφοροῦμεθα ὅτι ἀπέθανεν, ὅθεν ἐπειδὴ καὶ λογαριασμὸν ποτὲ μῆτε αὐτὸς μῆτε οἱ λοιποὶ ἔδωσαν περὶ τῆς ληψοδοσίας τῶν, παρακαλοῦμεν θερμῶς νὰ διαταχθῶσιν οἱ Κύριοι Πρόκριτοι τῆς Κάσσου νὰ παραλάβουν μὲ ἀκριβῆ καταγραφὴν τὰ ὅσα ἐκεῖ εἰς πράγματα καὶ μετρητὰ τοῦ εὐρέθησαν καθὼς καὶ τὰ κατὰστίχά του, ἀφοῦ τὰ σφραγίσουν καὶ νὰ εἰδοποιήσουν τὴν Σεβαστὴν

Ἀμερικὴ νὰ τρέξουν πρὸς βοήθειάν σας διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποίαν ὁμως ἐλευθερίαν πρέπει νὰ ἐπιτύχητε σεῖς δι' ἰδίων ἰπροσπαθειῶν.

Πρέπει προσέτι ἡ Διοίκησις νὰ εἶναι ἀγαθὴ, ὥστε νὰ μὴ δίδεται ἀφορμὴ ἀντιδράσεως καὶ ἐπιχειρήματα εἰς τὴν Ἱερὰν οὐμαχίαν. Παρακαλοῦμεν ὅπως μᾶς καθιστῶνται γνωστὰ ὅλα τὰ ἐν Ἑλλάδι γινόμενα ἀνελλιπῶς, ἵνα δυνάμεθα νὰ ἀπαντῶμεν εἰς τὰς πρὸς ἡμᾶς γινόμενας ἐρωτήσεις ἐπὶ πραγμάτων τὰ ὁποῖα δὲν ἐπιτρέπεται ἡμεῖς νὰ ἀγνοοῦμεν, ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν ἐλληνικῶν συμφερόντων. Τὸ Λονδίον εἶναι ὁ τόπος τῆς συγκεντρώσεως τῶν Εὐρωπαϊκῶν ὑποθέσεων καὶ φαντασθῆτε τὴν δυσκολίαν ὅπου συναντοῦμεν καὶ «πόσον ἄτιμον εἶναι εἰς ἡμᾶς νὰ μὴ ἡξεύρωμεν νὰ δώσωμεν βᾶσιμον ἀπόκρισιν, ὅταν μᾶς κάμουν συντόμους ἐρωτήσεις ἐπάνω εἰς τοιαύτην ἢ τοιαύτην ὑπόθεσιν, περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλοῦν αἱ ἐφημερίδες» Φέρει ἡμερομηνίαν 3 Μαΐου 1824, ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας σελίδος τῆς τετρασελίδου καὶ σχήματος 25.49 ἐπιστολῆς Ἰχνη ἀριθρῶς σφραγίδος καὶ τὰς ἐνδείξεις. «A. Messieurs M. M. les deputés de Candie, en Peloponésse», καὶ ἑλληνιστὶ «Πρὸς τοὺς Πανευγενεστάτους Παραστάτας τῆς Νήσου Κρήτης».

Τῆς ἐν λόγῳ ἐπιστολῆς ἐπισυνάπτεται πρόχειρος μετάφρασις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μεταγενεστέρα.

Διοίκησιν περί τούτων ὄλων, ἀποστέλλοντες καί τήν τούτων καταγραφὴν καί ἐπομένως νά ἐνεργήσῃ περί τῆς περιλαβῆς καί χρήσεώς των εἰς τὰς χρεῖας τῆς Κρήτης.

Ἐποσημειούμεθα δὲ μὲ ὄλον τὸ ἀνήκον σέβας

Τὴν 21 Μαΐου 1824 ἐν Ἄργει.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Κρήτης

Ζ. Πρακτικίδης.

(158)

Σχέδιον ἀναφορᾶς παραστατῶν Κρήτης, σχετικὴ πρὸς ὑπόθεσιν ἀγοραπωλησίας.

Ἀπλοῦν φ. χάφτου διαστάσεως 21.31. Τὸ κείμενον ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν σελίδων, κάτω δὲ ἀριστερὰ τῆς δευτέρας αἰ ἐνδείξεις: «Πρότυπον τῆς πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν δοθείσης ἀναφορᾶς περὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ Μαρτινιανοῦ καὶ Βασιλείου Χ' Δημητρίου. Τῆ 22 Μαΐου 1824 ἐν Ἄργει. Τῶν Παραστατῶν τῆς Κρήτης».

Πρὸς τὴν διορισθεῖσαν ἐπιτροπὴν εἰς ἐξέτασιν τῆς μεταξὺ κοινοῦ τοῦ Κρήτης καὶ Βασιλείου Χ' Δημητρίου ἀναφορᾶς.

Κύριοι.

Ἀπὸ τὴν πρὸς τὸ Ἐπιτελεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν δοθεῖσα ἀναφορὰν τὴν. .. Μαΐου τοῦ κυρίου Μαρτινιανοῦ Περάκι, βλέπετε, ὅτι ὁ κύριος Χ' Δημητρίου ἀπελθὼν εἰς Κρήτην ἐσυμφώνησε μετὰ τοῦ ρηθέντος Μαρτινιανοῦ, ἐπιστάτου τῆς ἐπαρχίας Σελλίνου, ν' ἀγοράσῃ ἀπὸ τὸ κοινὸν τῆς Κρήτης ἢ ἀπὸ τοὺς τυχόντας Κρήτας, πληρῶνων χωριστὰ εἰς τὸ κοινὸν τὸν λογαριασμὸν 26 παρ. εἰς τὴν ὁκᾶν, λάδι ὁκ. 2.000 πρὸς 48 παράδες τὴν ὁκᾶν καὶ τρία τὰ ἑκατὸ τελώνιον. Κατὰ τὴν γενικὴν συνῆθειαν τῶν Κρητῶν εἰς τὰς μικρὰς ταύτας ποσότητας θεμελειωμένην ἐπάνω εἰς τὴν καλὴν πίστιν (bonne foi) καὶ ἀκόμη περισσότερον, διὰ τὴν ὁποῖαν καὶ προτοῦ αὐτοὶ ὅτε Μαρτινιανὸς καὶ Βασίλειος Χ' Δημητρίου εἶχαν σχέσιν, ἐδόθη ἡ ἄδεια εἰς τὸν κύριον Βασίλειον Χ' Δημητρίου κατὰ τὴν ἐπισυμβάσαν περίστασιν νά ὑπάγῃ εἰς τὸ παράλιον καὶ ἀπ' ἐκεῖ νά φορτώσῃ τὸ λάδι ἀπὸ τοῦ χωρικοῦς, πληρῶνων μόνον πρὸς αὐτοὺς 22 παρ. κατὰ τὴν τοπικὴν συνῆθειαν, τοὺς δὲ λοιποὺς μέχρι τῶν 48 καὶ τὰ 3 τελώνιον νά ἐπιστρέψῃ ἔπειτα νά τὰ πληρώσῃ εἰς τὸ κοινὸν ταμεῖον διὰ τοῦ ἐκεῖ ἐπιστάτου Μαρτινιανοῦ. Ὁ κύριος Βασίλειος Χ' Δημητρίου ἀφοῦ ἐφόρτωσε τὸ λάδι, ὄχι μόνον δὲν ἐπέστρεψε νά δώσῃ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ λογαριασμοῦ, ἀλλ' ἀκόμη παραδῶσας καὶ ἄλλον τινὰ ἰδικόν του μικρὸν λογαριασμὸν πρὸς τὸν Μαρτινιανόν, περίπου τῶν τριακοσίων ἐξήκοντα γροσίων ἀπὸ πανιὰ τὰ ὁποῖα κατὰ παραγγελίαν του εἶχε ἀγοράσει καὶ φέρει ἐκεῖ, ἀνεχώρησε. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτου συνέβη καὶ ἡ ἀπροσδόκητος καταστροφὴ τῆς Κρήτης καὶ οὕτως ἡ ὑπόθεσις ἀναγκαιῶς

ἔπρεπε νά μετατεθῆ καί ἀναφερθῆ εἰς τὴν Ἑθνικὴν Διοίκησιν. Τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος τούτου, ἀφοῦ καὶ μόνος ὁ κ. Β. Χ' Δ. ὡμολόγησε καὶ ὁμολογεῖ τὴν γνωρίζουν προσέτι καὶ πολλοὶ Κρήτες, τὴν γνωρίζουν καὶ πολλοὶ ἀξιόπιστοι συντοπίται του, τὸ ὅποιον, ἂν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ, καὶ διὰ τούτων ἀποδεικνύεται. Ὡστε τὸ πρᾶγμα κατ' ἀλήθειαν ὑπάρχει οὕτω, καὶ ἡ μόνη εἰς τὸ ἀνήκον αὐτὸ μέρος ἀπόδοσις τοῦ δικαίου ἀπαιτεῖται. Ἀπὸ τὴν δικαίαν λοιπὸν ἀπόφασιν τῆς ἐπιτροπῆς περιμένεται τὸ δίκαιον τοῦτο καὶ ἡ δικαία αὐτοῦ ἀπόδοσις. Ἡ ποσότης λοιπὸν τοῦ χρέους τοῦ κ. Β. Χ' Δ. πρὸς τὸ κοινὸν τῆς Κρήτης εἶναι περίπου τῶν γροσίων... ὡς βλέπετε καὶ ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω ρηθεῖσαν ἀναφορὰν. Ταῦτα λοιπὸν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Κρήτης δὲν ἤμποροῦν παρὰ νά ἀπαιτήσουν μὲ τὰς δυνατὰς νομικὰς διατυπώσεις διὰ νά τὰ παραλάβουν μὲ μέσον τῆς Ἑθνικῆς Διοικήσεως καὶ μ' αὐτὰ ν' ἀφαρπάσουν ἀπὸ τὸ σκληρὸν θάνατον τῆς πείνης ὅσους δυνηθοῦν δυστυχεῖς συμπατριώτας των, οἱ ὅποιοι ἐκ τῆς στέρησέως των γίνονται καθ' ἡμέραν θύματα ἔλεεινώτατα.

Ἐποσημιούμεθα

Ἐν Ἄργει τῆ 22 Μαΐου
1824.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Κρήτης
Ζ. Πρακτικίδης.

(159)

Ἐπιστολὴ Μικέλη καὶ Ναύτου ἐκ Τσιρίγου πρὸς τοὺς παραστάτας Κρήτης παρέχουσα πληροφορίας περὶ τῆς ἐν Κρήτη καταστάσεως.

Διπλοῦν φ. χάριτος μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 22.31. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν πρώτων σελίδων, ἐπὶ δὲ τελευταίας αἱ ἐνδείξεις : «Πρὸς τοὺς φιλογενεστάτους Παραστάτας Κρήτης καὶ λοιποὺς προεστῶτας συμπατριώτας, αἰσίως, εἰς Ἄργος ἢ Ναύπλιον. Τοῦ Ἰ. Μικέλη καὶ Μ. Ναύτου ἀπὸ Τσιρίγον, τῆ 2 Ἰουνίου 1824. Εἰδήσεις τινὰς περιέχον περὶ Κρήτης καὶ ἀπαντητικὸν εἰς τὸ ὑπὸ 25 Μαΐου ἰδίου ἔτους γράμμα τῶν παραστατῶν Κρήτης πρὸς αὐτοὺς» Ἐπάρχουν ἴχνη σφαγίδος.

Φιλογενέστατοι κύριοι Παραστάται Κρήτης μετὰ τῶν λοιπῶν προεστῶν καὶ συμπατριωτῶν ὁμονοοῦντες χαίροιτε.

Τὸ ἀπὸ 25 παρελθόντος ἀδελφικὸν ὑμέτερον ἐδεξάμεθα καὶ ὑπὲρ τῆς μυριοποθήτου ὑμῖν (sic) ὑγείας σας ὑπερήσθημεν. Κατ' εὐθεΐαν ἀπὸ τὴν πατρίδα οὐδεμίαν εἶδησιν ἔχομεν δι' ἔλλειψιν πλευσμάτων. Αἱ εἰδήσεις μᾶς ἔρχονται ἀπὸ τῆς Αἰγυπτίας (;), ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ἀδέσποτα καὶ συγκεχυμένα, διηγούμενα ὑπὸ ἀκρίτων ἢ χαίρεκακούντων ἢ ἐμφόβων. Δι' ὃ καὶ διάφορα καὶ πολλὰ τὰ ἀδόμενα. Τὰ ἀληθέστερα δὲ αὐτῶν εἰσὶν τὰ ἐπόμενα : Οἱ Ἄνωγιοιοὶ εἰς τὰ Καστρινὰ ἐπίμονοι ἐβαστοῦσαν, ἀγνοοῦμεν ὅμως τὸ πόσοι εἰσὶ, διότι οἱ μὲν θέλουν νά ὑφίστανται εἰς πεντακοσίους, εἰς πολὺ πλείους

δέ ἄλλοι. Οἱ Κυδωνιεῖς ριζίται ἐβαστοῦσαν καὶ αὐτοί, πόσοι δέ, ἀγνοοῦμεν. Οἱ Σφακιανοὶ παρεδώθησαν, ἀλλὰ ἐξαγοράζουσι τὸν καιρὸν καθὼς ἡ Μεσσαρὰ καὶ ἄλλαι ἐπαρχίαι, αἱ ὅποιοι παρεδώθηθησαν μὲν πολιτικῶς, τὰ ὄπλα ὅμως δὲν παρέδωσαν, ἀλλὰ μερικά τινα πρὸς τὸ θεαθῆναι καὶ διὰ νὰ χαλινώσωσι τοῦ ἐχθροῦ τὴν ὄρμην, περιμένοντες πάλιν εὐκαιρὸν ἀφορμὴν καὶ βοήθειαν πρὸς ἀνακίνησιν τῆς ἐπαναστάσεως. Ὁ ὕψιστος φαίνεται διασκεδάζει τὰς βουλὰς τοῦ ἐχθροῦ καὶ μωραίνεται ἐπαρθείς, ὥστε νὰ πράττῃ ἀπολιτεῦτως ἔργα παροξυσμοῦ πρὸς τοὺς νέους τοῦ ὑπηκόους. Λέγουσι δτι συνεκάλεσεν ὁ Πασσᾶς τοὺς προεστῶτας βιάζοντάς τους τὴν ταχίστην νὰ ἀπέλθωσιν εἰς Ρέθυμνον. Ἐξ αὐτῶν ὑπήγασιν ἱκανοί, ἀλλ' οἱ πολλοὶ δὲν ἐμπιστεύθησαν, δι' ὃ καὶ ἀγανακτήσας ἐφόνησέ τινας ἐξ αὐτῶν καὶ τοὺς ἄλλους ἐκράτησε. Ἐτουρκίσαν καὶ μερικά παιδία, τὰ πλεῖστα βιαζόμενα. Ἐπρόσταξε νὰ μαυροφορεθῶσιν ὅσοι ραγιαῖδες πιστοὶ καὶ νὰ μείνωσιν ἄοπλοι. Αὐτὰ τὰ θεία νεύσει ἀπολιτευτάτου φερσίματα ἐνεποίησαν φρίκην καὶ ἀπαρέσκεϊαν, δι' ὃ καὶ καλοκρατοῦσιν αὐθις τὰ ὄπλα, χωρὶς ὅμως νὰ ἐπευβαίνωσι. Διὰ τοὺς ἐν Κάσσω οἱ μὲν λέγουσι νὰ ἔφυγον ἐκεῖθεν διὰ τὰς λοιπὰς νήσους, οἱ δὲ νὰ ἀπέκρουσαν κακῶς τὸν ἐν Σούδα ἐχθρικὸν στόλον ἀπελθόντα ἐκεῖσε καὶ προσπαθήσαντα νὰ κάμῃ ἔκβασιν. Αὐταὶ εἰσὶν ἀδελφοὶ αἱ τελευταῖαι ἐκ τῆς πατρίδος εἰδήσεις. Ἴσως, ἕως νὰ φθάσῃ ἡ παροῦσα μας, λάβετε νεωτέρας καὶ ἀσφαλεστέρας καὶ τακτοποιηθῆτε διὰ τὴν μελετωμένην ἐκδίκησιν τῆς πατρίδος. Εἶθε νὰ φθάσῃ τὸ δάνειον τάχιστα αὐτοῦ, περὶ τοῦ ὁποίου ἔχομεν εἶδησιν ἐκ Ζακύνθου, ὅτι σταλθεῖσα γολέττα πρὸ ἡμερῶν ἐννέα νὰ ἐφθασεν ἐκεῖ. Περί δὲ τῆς ἐτέρας ὑποθέσεως ὁποῦ ταυτοχρόνως καὶ ἰδιαιτέρως ἐγράψετε πρὸς τὸν κύριον Ἰωάννην Μικέλην, σὰς λέγομεν δτι τοιοῦτον κίνημα διὰ πολλοὺς εὐλογοφανεστάτους λόγους δὲν εἶναι τοῦ παρόντος καιροῦ, ὅθεν παρακαλεῖσθε, ἀδελφοί, διὰ τὴν αἰσίαν καὶ ταχίστην ἀποκατάστασιν τῆς φιλότατης πατρίδος καὶ τότε ἀποδειχθέντος τοῦ πράγματος λαμβάνει τὸ δίκαιον ἀνεμποδίστως τὸν τόπον του. Ἐδῶ κυριεύουσιν οἱ Νόμοι καὶ κάθε κίνησις, ἀνεφοδίαστος ἀπὸ ἀποδείξεις ἐννόμους, δὲν ἔχει τὸν τόπον της. Τέλος πάντων μήτε ὁ διάβολος δὲν εἶναι τόνον ἄσχημος, καθὼς οἱ ζωγράφοι τὸν ζωγραφίζουν μήδε καὶ οὗτοι κρατοῦσι νομιζόμεν τὰ ὅσα ὑπὸ τῶν τυχόντων περισσεύονται, ἀλλὰ καὶ ἐὰν τόσα κρατῶσι καὶ ἐὰν εἰσὶ τοῦ κοινοῦ ποῦ ἡ ἀπόδειξις; Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ δι' ἄλλα μᾶς φαίνεται φρόνιμος κατὰ τὸ παρὸν ἡ ὑπόθεσις. Ταῦτα ἐν βίᾳ καὶ μένομεν, Τζιρίγιο 2 Ἰουνίου 1824, εἰς τοὺς ὁρισμοὺς σας.

Ἰωάν. Μικέλης, Μ. Ναύτης.

(160)

Ἐπιστολὴ Ν. Οἰκονόμου ἐξ Ἄργους πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης, δι' ἧς διαμαρτύρεται διὰ τὰ κατ' αὐτοῦ διαδιδόμενα ἀνευθύνως.

Ἄπλοῦν φ. χάρτου διαστάσεως 19.29. Τὸ κείμενον ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας αἱ ἐξῆς σημειώσεις περὶ τὸ τέλος: «Πρὸς τοὺς παραστάτας Κρήτης, εἰς Ναύπλιον· Παρακαλεῖ αὐτοὺς νὰ περιστείλωσι τοὺς φερομένους κατ' αὐτοῦ πικρῶς.» Ὑπάρχουν ἴχνη σφραγίδος.

Κύριοι Παραστάται

Μὲ τὴν ἐπιστροφὴν μου ἀπὸ τὸ δυστυχεῖς ταξίδιον δὲν περνᾷ στιγμή τῆς ἡμέρας καὶ νὰ μὴ μοῦ ἐκκενώσωσιν, ὅσα αὐτοῦ τινὲς ἀχρεῖοι ἐδικοί μας κτταφλουαροῦσι κατ' ἐμοῦ, διεγείροντες τοὺς ἀπλοῦς πατριώτας κατ' ἐπάνω μου καὶ διαμελετοῦντες ἐπ' ἐμὲ τὰ χερίστα. Ἐγὼ ἀπ' ἀρχῆς γνωρίζω τὴν πικρίαν τῆς μιαρᾶς των ψυχῆς, ποτὲ μου δὲ δὲν ἐσυνερίσθην εἰς τὴν ἀθλιότητά των, μὴ καταδεχόμενος νὰ πιασθῶ μὲ τοιαῦτα ἀνδράποδα. Τώρα ὅμως ἐφθασε πλέον στιγμή καθ' ἣν δὲν ἤμπορῶ νὰ χαλινώσω τὴν φιλοτιμίαν μου, διὰ τὴν ὁποῖαν ὁ καθεὶς κινεῖται καὶ θυσιάζεται. Ὅθεν σᾶς τό φανερώνω εἰλικρινῶς (καὶ μὴ ὑποθέσετε μὴ εἰλικρινῆ τὸν Οἰκονόμον διὰ τὰ ὅσα σᾶς εἶπον αὐτοῦ περὶ ἀλλαγῆς σας, καὶ ὅταν ἀνταμώσωμεν ἐξηγοῦμεθα καὶ γνωρίζετε) καὶ κάμετε νὰ παύση ἡ σούρα τοῦ ὀνόματός μου, διότι μὰ τὸν Θεόν, ἂν ἀνακαλύψω ἐγὼ ἀποδεδειγμένα πράγματα διὰ τὸν καθένα θὰ σᾶς φέρω εἰς πολλὴν σφαγὴν. Ἐγὼ ποτὲ μου δὲν ἤξεύρω νὰ κάμω ἄλλο τι παρά τὸ χρέος μου ὅσον ἡδυνάμην. Τὰ ἀπευθυνθέντα μοι ὀλίγα ἔγγραφα γράμματα, πολλῶν ἀναφοραὶ κ.λ. θέλει κάμουν ν' ἀπορήσῃ ὁ κόσμος ὅποιος εἶναι ὁ Οἰκονόμος. Αἱ θυσίαις μου εἰς τὴν Κρήτην, ἡ πολύπονος δούλευσις μου κ.λ. δὲν θὰ μ' ἀφήσουσιν εἰς τὸ τέλος κοιμώμενον, καὶ ἄς πάρῃ ὁ καθεὶς μέτρα καλὰ. **Διὰ νὰ δείξουν τοῦ παλιοκαλογέρου Νόμους, διὰ νὰ τὸν ἐξορίσουσιν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, διὰ νὰ μὴν τὸν θέλουν εἰς τὴν Κρήτην, διὰ νὰ τοῦ ἐκφέρωσι κάθε εἶδος παιδείας καὶ ἀτιμίας,** θὰ ἰδρώσουσιν αἱ ταλαίπωροι. Ἡ εἰλικρινειά μου καὶ ἡ ἀθωότης μου καὶ πιστοτάτη δούλευσις θὰ ἀποδειχθῇ . . . καὶ ὁ παλιοκαλόγερος δὲν εἶναι ἀπὸ τοὺς καλογέρους, ὅπου θαρροῦσιν οἱ ἀνόητοι. Κάμετε λοιπὸν τὸ χρέος σας. Διότι ἐγὼ εἶμαι καλὰ ἐφοδιασμένος ἀπὸ ἀπείρους ἀποδείξεις, θὰ παρρησιασθῶ κατ' εὐθείαν εἰς τὴν Διοίκησιν νὰ κάμω καὶ κατὰ τοῦτο τὸ χρέος μου καὶ νὰ διαφεντεύσω τὴν ζωὴν καὶ τὴν τιμὴν μου, ὅπου πάσχουν ἀπὸ Ἰαπετείου ψυχᾶς ὀλίγων ἀνδραπόδων. Ὑγιαίνετε.

13 7)βρίου 1824 Ἄργος

Συμπαθήστέ μοι διατὶ
δὲν μοὶ εὐρέθη καὶ περισ-
σότερον χαρτί.

N. Οἰκονόμος

Ἐπιστολὴ τοῦ ἐπάρχου Σαντορίνης Ἰωάννου Κοκκίνη πρὸς τοὺς Παραστατάς Κρήτης ἀναφέρουσα τοὺς λόγους δι' οὓς δὲν ἐξέτελεσε διαταγὴν τῆς Διοικήσεως.

Διπλοῦν φ. χάριτος μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 21.31 Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, ἣτις ἐχρησιμοποιήθη ἀντὶ φακέλλου, ὑπάρχει σφραγὶς καὶ αἱ σημειώσεις: «Πρὸς εὐγενεστάτους ἀντιπροσώπους τῆς Νήσου Κρήτης, εἰς Ναύπλιον. Τοῦ ἐπάρχου Σαντορίνης σ.η.μ. 17 8)βρίου 1824 ἐλήφθη τὴν 31 Ἰουλίου εἰς Ναύπλιον. Ἀπαντητικὸν εἰς τὸ ἀπὸ 12 Σ)ρίου ἰδίου ἔτους πρὸς αὐτὸν γράμμα τῶν Παραστατῶν Κρήτης. Αἰτιολογεῖται δὲ ὡς πρὸς τὴν μὴ ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς τῆς Διοικήσεως περὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ Ἰορδάνου καὶ Δεναξᾶ».

Πρὸς τοὺς εὐγενεστάτους ἀντιπροσώπους τῆς Κρήτης Κουρ Ζαχαριαν, Δημήτριον καὶ Ἐμμανουήλ.

Κύριοι λαβὼν τὸ ἀπὸ ταῖς ἡ' τοῦ παρελθόντος γράμμα σας συστήνοντες ἐν αὐτῷ τὸν κύριον Ἰορδάνου, ὅπως ἀγωνιζόμενος περὶ τῶν δικαιωμάτων του ἐνεργηθῶσιν αἱ τῆς Σεβ. Δ)σεως διαταγαὶ καὶ κ.λ. Κύριοι!, δὲν ἔλλειψα (ὡς ὁ ἴδιος ἐστὶ μάρτυς) νὰ προσπαθῆσω καὶ ἀγωνισθῶ περὶ τῆς ἐκτελέσεως, πλὴν δὲν ἐστάθη τρόπος, ὡς θέλετε πληροφορηθῆ παρὰ τοῦ ἰδίου Ἰορδάνου. Κύριοι! πῶς νὰ ἐκτελέσω διαταγὰς τῆς Σ. Δ. ἐνῶ ὑστεροῦμεν ἐκτελεστικῆς δυνάμεως. Πῶς νὰ ἐνεργήσω ὡς ἔπαρχος ἐνῶ οἱ εἰς τὴν ἐπαρχίαν μου οἰκοῦντες ἄλλοι μὲν λέγονται Φραντζέζοι, ἄλλοι Ἰγγλέζοι, ἄλλοι Σιτζιλιάνοι, Δελημαρκέζοι καὶ Ὀλανδέζοι. Καὶ οἱ Πρόξενοι καὶ Ἀντιπρόξενοι, μ' ὅλον ὅτι αὐτόχθονες, ὑπερασπίζονται τούτους μὲ ρομφαίας διστόμους. Καὶ τὸ περισσότερον, ὅπου ἐμποδίζουν τούτους νὰ κρίνωνται καὶ εἰς τὸ ἀνήκον κριτήριον. Ὅθεν καὶ αἱ διαταγαὶ τῆς Δ. ἔμειναν ἕως ἄρτι ἀνεέργηται καὶ ὁ συστηζόμενος ἀπροστάτευτος. Μὴ ἀποδώσετε οὖν κύριοι τὴν μὴ ἐκτέλεσιν τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς εἰς ἄλλο, εἰμὴ εἰς τὴν ἀδυναμίαν τοῦ ἐπαγγέλλματός μου.

Περὶ διὰ τῆς ὑποθέσεως τοῦ Δεναξιά διατάξας αὐτὸν νὰ ἀποκριθῆ τὸ ὡς μοὶ ἐγράφετε χρέος, αὐτὸς μᾶλλον ἀπαντᾷ ὡς τὰ ἐσώκλειστα εἶδατε Ἐν τοσοῦτῳ σᾶς ἀσπάζομαι ἐκ ψυχῆς καὶ παρακαλῶ νὰ μὲ προστάξετε εἰς ὅτι μὲ κρίνετε ἄξιον νὰ σᾶς δουλεύσω.

Ἐρρωσθε. Τῆ 17 8)ρίου 1824, Σαντορίνη, ὁ Πατριώτης καὶ φίλος σας Ἰωάννης Κοκκίνης.

(1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 161 χειρόγραφον εἶναι ἰδιωτικὴ ἐπιστολὴ ἐκ Σαντορίνης, πρὸς Ζ. Πρακτικίτην φιλικὸν περιεχομένου καὶ ἀσχολουμένη ἐπὶ τῆς οἰκογενειακῆς καὶ ἀτομικῆς καταστάσεως ὀρισμένων γνωστῶν καὶ φίλων προσώπων, τοῦ ἀνηψιοῦ τοῦ Δημητράκι, τοῦ Πανάγου, τοῦ γραμβροῦ τοῦ Τζανέτου, τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων τοῦ Μαρίας, Μαργαρίτας καὶ Ἀνεζίνης, τῆς Αἰκατερίνης, τοῦ ἀνηψιοῦ τοῦ Μπογιατζόγλου, τῆς θυγατέρας τοῦ Καλιῶς, τοῦ Οἰκονόμου καὶ τοῦ Γερασίμου, «Ἐμάθαμεν καὶ γιὰ τὸν μικρότερόν σας ἀδελφόν, ὅτι διατρίβει μαζύ σας καὶ ἐχάρημεν ἄκρως». Ὑπογράφει ἡ «Ἀνεζίνα Κρής(σα)» καὶ φέρει ἡμερομ. 16 8)ρίου 1824.

Συμφωνητικόν μεταξύ τοῦ Ἄνδρ. Παυλουδάκι καὶ τοῦ Πέτρου Δεναξᾶ πρὸς μετάβασιν εἰς Γαυδον καὶ Λουτρὸν διὰ τὴν παραλαβὴν οἰκογενειῶν ἐκείθεν.

* *

Τὴν σήμερον ἐσυμφώνησαν οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι ὁ καπετάν Ἄνδρέας Παυλουδάκις με τοῦ σениὸρ Πετράκι Δεναξᾶ νὰ δίδῃ εἰς ναῦλον τὸ πρατίδον του εἰς τὸν σениὸρ Δεναξᾶ, ὑπόσχεται ὁ εἰρημένος καπετάνιος μὲ πρῶτον ἀρμόδιον καιρὸν νὰ ἀσηκωθῇ εἰς τὰ πανιά καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς Γαυδον διὰ νὰ ἱμβαρκάρῃ ὁ εἰρημένος Δεναξᾶς μέσα εἰς τὸ παρτίδον του τριάντα ἀνθρώπους διὰ νὰ τοὺς φέρῃ ἐδῶ, ὅχι καὶ δὲν εὑρεθοῦν εἰς Γαυδον οἱ ἀνθρώποι νὰ εἶναι χρέος ὁ εἰρημένος καπετάνιος νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸν Λουτρὸν διὰ νὰ τοὺς πάρῃ καὶ ἐρχόμενος ὑπόσχεται ὁ εἰρημένος Δεναξᾶς νὰ τοῦ δίδῃ εἰς ναῦλον γρόσια διακόσια, Ν. 200. οὕτως ἐσυμφωνήθησαν ἀμφοτέρω τὰ μέρη καὶ ἔγιναν δυὸ παρόμοια ὑπογεγραμμένα ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν εἰς ἔνδειξιν.

Τῆ 4 8)βρίου 1821 Σαντορίνη.—Διὰ τὸν καπετάν Ἄνδρέα Παυλουδάκη μὴν ἠξεύροντας γράμμα (τα) τὸν ὑπογράφω ἐγὼ Τζώρης Φραγκούλης καὶ μαρτυρῶ.—Πέτρος Δεναξᾶς.

Ἴσον ἐκ τοῦ πρωτοτύπου

Σαντ. τῆ 8 8)ρίου 1824

(Τ.Σ.) Ὁ Γ. Γραμματεὺς

Μάνθος Χ' Ἄνδρέου

(168) (1)

Ἀντίγραφα 6 ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ἐγγράφων καὶ ἐπιστολῶν (γραφή Πρακτικίδη), ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον τοῦ Οἰκονόμου πρὸς Πρακτικίδην ἡμερομηνίας 30 Ἰανουαρίου καὶ ἄνευ χρονολογίας ἐξεδόθη εἰς Ναύπλιον, περιέχει δὲ παράπονα τοῦ πρώτου κατὰ τῆς πολιτικῆς τὴν ὁποίαν ἐτήρησαν μοχθηροί, ὡς τοὺς ὀνομάζει, ἀνθρώποι, ὥστε νὰ καταργηθῇ ἡ ὑπάρχουσα

(1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 164 εἶναι ἀντίγραφον, ἐπικυρωμένον παρὰ τοῦ γραμμ. τῆς Ἐπαρχίας Σαντορίνης Μ. Χ' Ἄνδρέου, λογαριασμοῦ ἐξόδων τοῦ Δεναξᾶ, διὰ τὴν μεταφορὰν τῆς οἰκογενείας τοῦ καπετάν Μιχάλη Κουρμούλη. (γρσο. 413).

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 165 εἶναι ἀντίγραφον ἐπικυρωμένον «Καγγελαρικοῦ» γραμμ. ματος τῆς Ἐφορείας Σαντορίνης πρὸς τὸν Δεναξᾶ, ὅτι πράγματι μετέβη εἰς Σφακιά καὶ παρέλασεν ἐκείθεν τὴν οἰκογένειαν τοῦ Μιχ. Κουρμούλη μὲ πλοῖον Κασσιώτικον. Φέρει ἡμερομηνίαν ἐκδόσεως 27 Ἰανουαρίου 1822, ἡμερομηνίαν δὲ ἀντίγραφῆς 9 8)οῦ 1824.

—Τὸ ὑπ' ἀρ. 166 εἶναι ἀντίγραφον ἐπιστολῆς τοῦ Π. Δεναξᾶ πρὸς τὸν ἐπαρχον Σαντορίνης, διὰ τῆς ὁποίας, ἀφοῦ οἱ κληρονόμοι τοῦ ποτέ Μιχ. Κουρ-

ἐπιτροπή Κρητῶν καὶ ζητεῖ νὰ ἐνδιαφερθῇ, ὥστε ἡ Κρήτη νὰ ἀντιπροσω-
πεύεται εἰς τὴν Διοίκησιν διὰ πληρεστέρας ἀντιπροσωπείας, ἀναλόγου πρὸς
τὸ μέγεθος καὶ τὸν πληθυσμὸν τῆς.

Τὸ δεύτερον διμλεῖ περὶ ἐμφανίσεως ὑπόπτου κατασκοπείας προσώ-
που, τὸ ὁποῖον καὶ συλλαβόντες ἀποστέλλουσι πρὸς τὴν Διοίκησιν.

Τὸ τρίτον περὶ κακοποιήσεως Κρητῶν εἰς Ἄργος καὶ προκλητικῆς
στάσεως πρὸς τοὺς Κρητὰς ὀλοφόρων τινῶν.

Τὸ τέταρτον διμλεῖ περὶ τοῦ Ἀνδρέου Φασούλη, ὁ ὁποῖος κατακρα-
τεῖ ἐθνικὰ χρηματικὰ ποσά.

Τὸ πέμπτον εἶναι συστατικὸν γράμμα τῶν Κρητῶν Πατριωτῶν Ν.
Οἰκονόμου, Γεωργ. Καλλέργη, Δ. Χρυσάφοπούλου, Γεωργ. Σακκογράφου,
Τζώρη Σαουνάτσου, Θεολ. Κουγιουμουτζόγλου, Γρηγορ. Σαουνάτσου,
Γεωργ. Καπετανάκη, Ἄνδρ. Μελιδόνη, Γιάννη Κιτριμίζου, Χατζῆ Μανώλη
Μεραμπελώτη, Κ. Κριτοβουλίδη, Νικολάου Χ΄ Ἰωάννου, Μανθαιάκη Βα-
σιλάκη, Γεωργίου Γρηγορίου, Γιαννιοῦ Μαμαλάκη, Βασίλη Σαπουντζάκη
πρὸς τὸν Ζ. Πρακτικίδην, διὰ τοῦ ὁποῖου τὸν παρακαλοῦσιν ὅπως δώσῃ
χρήματα ὡς βοήθημα εἰς τὸν Καπετὰν Μανώλη Ἀρουστικιανόν, ὁ ὁποῖος
ὑποφέρει, ἐγγυώμενοι ταῦτοχρόνως τὴν ἐπιστροφὴν τούτων ἐν καιρῷ. Ἐν
ὑποσημειώσει δηλοῦται, ὅτι ὁ Πρακτικίδης τοῦ ἔδωσε πράγματι ἔξ (6) λί-
ρας ἢ 300 γρόσ. Φέρει ἡμερομηνίαν 19 Ἀπριλίου 1825, ἐξεδόθη δὲ εἰς
Ναύπλιον.

Τὸ δὲ ἕκτον εἶναι ἐπιστολὴ πατριωτῶν πρὸς Παραστάτας ἐκ Ναυπλίου,
διὰ τῆς ὁποίας ζητοῦν ἐκβιαστικῶς χρήματα πρὸς ἐξοικονομήσιν των.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω 6 ἀντιγράφων μεταφέρομεν κατωτέρω τὸ κείμενον
τοῦ δευτέρου, τρίτου, τετάρτου καὶ ἕκτου.

* *

2ον

Πρὸς τοὺς Κυρίους Παραστάτας τῆς Κρήτης

Εἰς Ναύπλιον

Κύριοι Παραστάται

Τὸν παρόντα Μανοῦσον Κουντουράκη Σφακιανὸν ἐπιάσα-
μεν ἐδῶ μὲ 2 ὄρμαθους σῦκα εἰς τὰς χεῖρας... Τὸν ἐξετάσαμεν καὶ
τὸν εὗρωμεν ὑπόπτου, ὡς τοιοῦτον μάλιστα διὰ τοῦτο τὸν παρε-
δώκαμεν εἰς τὴν ἐδῶ ἀστυνομίαν, καθὼς καὶ ἕναν του σύντροφον
Τζιριγιώτην, παρακαλέσαντες αὐτὴν νὰ τοὺς στείλῃ εἰς τὴν Σεβα-
στήν Διοίκησιν διὰ νὰ ἐξεταχθῶσι καθὼς πρέπει καὶ μάλιστα ὁ Σφα-
κιανὸς, διότι ἐξάπαντος πρέπει νὰ εἶναι κατὰσκοπος, καθότι ἀπὸ
Τσιριγιῶν εἰς Μωρέα σῦκα δὲν ταιριάζουν. Ἔρχονται λοιπὸν συν-

μολὴ ζητοῦν ἀπ' αὐτὸν (τὸν Δεναξῆ) λογαριασμὸν διὰ ἀνικείμενα, τὰ ὁποῖα
παρέλαβε κατὰ τὴν μεταφορὰν τῆς οἰκογενείας Κουρμούλη ἐκ Κρήτης, ζητεῖ
καὶ αὐτὸς νὰ τοῦ πληρωθῶσιν τὰ ἔξοδα μεταφορᾶς καὶ τροφοδοσίας (γρόσ.
413) τῆς οἰκογενείας. Φέρει ἡμερομ. ἐκδόσεως καὶ ἐπικυρώσεως τὴν αὐτὴν (31
8)ρίου 1824.

—Τὸ ὑπ. ἀριθ. 167 εἶναι μακροσκελὴς ἐπιστολὴ τοῦ Νικολάου Ρενιέρ Κου-
ερίνη ἐκ Σαντορίνης πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης. διὰ τῆς, ὁποίας ζητεῖ
νὰ τοῦ πληρωθῶσιν γρόσ. 1000 παρὰ τοῦ Μανώλη Χ΄ Πατράκη, τὰ ὁποῖα αὐ-
τὸς διατρίβων πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως εἰς Ἴον, ἔλαβεν ὡς δάνειον παρὰ τοῦ
πατρὸς του. Φέρει ἡμερομηνίαν 3 8)ρίου 1824 καὶ ξενόγλωσσον σφραγιδα ἐξ
ἐρυθροῦ Ἰσπαν. κηροῦ.

οδευμένοι καὶ μὲ τρεῖς ἰδικούς μας καὶ κάμετε καὶ ἡ ἀγάπη σας τὸ χρέος σας. Μένομεν.

Τῆ 5 Σεπτεμβρίου 1824 Ἄργος

Οἱ Πατριῶται σας

Ν. Οἰκονόμος, Παναγιώτης Ζερβουδάκης, Ἰάκωβος Σκανταλάκης, Γεώργιος Καλαμαράς, Ἀντώνιος Παπαδάκης, Χη Μανώλης Παπαδάκης καὶ ὄλοι οἱ ἐδῶ εὐρισκόμενοι πατριῶται Κρήτες.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ
3ον

Πρὸς τοὺς Κυρίους Παραστάτας τῆς Κρήτης—Εἰς Ναύπλιον
Κύριοι Παραστάται χαίρετε

Τὸ χθεσινὸν συμβεβηκὸς τὸ ἐπληροφωρήθητε ἀπὸ τὸν καπ. Μιχάλη Καθεκλᾶ. Ἡμεῖς ἐθαρροῦμεν ὅτι ἤθελε μείνει τὸ πρᾶγμα ὡς ἐκεῖ καὶ νὰ διορθωθῇ διὰ τοῦτο καὶ ὑπεφέραμεν καὶ ταῖς ραβδαῖς καὶ τὰ κοψίματα τῆς χειρὸς κ.λ. Ἐπομένως ὅμως κάνουσι κινήματα καὶ χθές καὶ σήμερον τὰ ὁποῖα φανερά μᾶς προμηνύουσι πράγματα μεγάλα, καὶ τὰ κινήματα αὐτὰ πηγάζουσι ἀπὸ σημαντικὰς ἀρχάς, ἐναντίας τῆς Διοικήσεως, καθότι 3—4 περμπάντες νὰ περιφέρωνται ἄρματωμένοι ὅπου εἶναι οἱ Κρητικοί, νὰ κάνωσι μπατινάδα, νὰ λέγωσι τὰ μύρια διὰ τοὺς Κρητικούς, νὰ πιάσωσι νὰ δειρῶσι Κρητικὰς γυναῖκας, νὰ πιάσωσι τὸν Κοκόλη Κοκκινόγαμπρον ἀπὸ τὰ Καμισιανὰ τὸ βράδυ νὰ τὸν δειρουν καὶ νὰ τοῦ δέσουν τὸν λαιμὸ μὲ τὴν ζώνη του νὰ τὸν πνίξωσι, φαίνεται ὅτι εἶναι βαλμένοι ἀπὸ σημαντικὰ μέρη ἐξάπαντος, ἡμεῖς μὲ μεγάλους κόπους κρατοῦμε τοὺς ἐδικούς μας ἕως τῆς ὥρας νὰ μὴν κάμωσι κανένα κακόν, ἐπήγαμεν εἰς τὸν Ἐπαρχον, ἐξηγήσαμεν τὸ πρᾶγμα, εἶναι σύμφωνος μὲ ἡμᾶς, ὑπεσχέθη νὰ γράψῃ εἰς τὴν Διοίκησιν καὶ νὰ στείλῃ ἢ δύναμιν νὰ καθησυχάσῃ τὸ πρᾶγμα, ἢ τοῦλάχιστον νὰ πιάσῃ αὐτοὺς τοὺς περμπάντες νὰ τοὺς βάλῃ μέσα κι' ἔτσι θὰ ἡσυχάσουν καὶ οἱ ἐδικοί μας, διαφορετικὰ θὰ σπάσῃ κακὸν μέγα καὶ μετρήσετέ το καλά, ἀναφερθῆτε ἀμέσως πρὸς τὴν Διοίκησιν νὰ κάμῃ τὴν πρέπουσαν διόρθωσιν, διότι τὸ κακὸν βράζει φοβερά καὶ ὄλοι δὲν τὸ ὑποφέρουσι. Τὸν δάσκαλον Κοκόλην στέλλομεν μαζὺ μὲ τὸ παρὸν καὶ κινήθητε ἀμέσως μὲ ὄλην τὴν ἐπιμέλειαν, διότι αὐτοὶ ἀπ' ἐδῶ πάσχουν νὰ μεταχειρισθῶσιν ὄργανον τοὺς ἐδικούς μας, ν' ἀνοιξῇ τουφέκι ἐναντίον καὶ νὰ κάμωσι τὰ τέλη των, μάτια λοιπὸν ἀνοικτὰ καὶ κίνημα δραστήριον. Ὑγιαίνετε.

Τῆ 22 Σεπτεμβρίου 1821 Ἄργος

Δ. Χρυσάφουλος

Ἀντώνιος Ἀναγνώστου Μαρουλιανὸς
καὶ ὄλοι οἱ Πατριῶται Κρήτης.

Ἐρωτήσαμεν ἀπὸ ποῖαν καπετανιὰν εἶναι καὶ μᾶς εἶπαν ὅτι ὁ Τζόκρης τοὺς εἶχε, πλὴν εἰς τὰς Σπέτζας ἔκαμαν αὐτοὶ οἱ

ἴδιοι καυγᾶ καὶ τοὺς ἔδωξε. Ἐτζι εἶπεν ὁ ἴδιος. Ἴσον ἀπαράλλ-
λακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

4ον

Πρὸς τοὺς Κυρίους Ἀντιπροσώπους τῶν ἐλευθέρων Κρητῶν
Ἐπειδὴ καὶ βλέπομεν ὅτι ἔρχονται ἐδῶ ἄνθρωποι, οἵτινες ἐπιστα-
τοῦσαν εἰς τὰ ἐθνικὰ πράγματα τῆς πατρίδος μας καὶ ἐπειδὴ γνω-
ρίζομεν ὅτι κατεχράσθησαν πολλὰ ἐθνικὰ χρήματα, παρακαλεῖσθε,
ὥστε ὁ Ἄνδρέας Σοφούλης, Σφακιώτης, ἐπιστάτης ὢν εἰς τὰ τῆς
Πατρίδος πράγματα, καὶ ὁ καλόγηρος Βαρνάβας, ὁ κατακρατῶν
χρήματα ἱκανὰ τῆς Πατρίδος ἀπὸ τὰ ἐθνικὰ ὄπλα, νὰ ἐμποδισθῶ-
σι καθ' ὅλους τοὺς δυνατοὺς τρόπους, ἕως νὰ δώσωσιν ἔπου ἀνή-
κει λογαριασμὸν τῶν ὧσων κρατῶσιν ἐθνικῶν πραγμάτων. Ἐπιθυ-
μοῦντες δὲ νὰ ἐπιτύχωμεν τῆς αἰτήσεώς μας πρὸς εὐχαρίστησιν
ἄλλου τοῦ λαοῦ τῆς Κρήτης, ὑποσημειούμεθα.

Ναύπλιον τὴν 15 Σεπτεμβρίου 1824

Οἱ Πατριῶται

Βασίλειος Χάλης, Μαρτιανὸς Πετράκης, Παπᾶ Γρηγόριος,
Γεώργιος Λουπάκης, Μιχαὴλ Καντυλλάκις (;), Μανώλης Κρομούδης,
Μανώλης Μανωλακάκης, Γεώργιος Παπαντωνάκης, Ἀναγνώστης
Τζουρουνάκης, Γιάννης Μιτζάκης, Γιάννης Ξυνίδης, Γιάννης Λα-
γουδάκης, Ἐτέφανος Καρυδάκης, Γεώργιος Μουτάκης, Σήφης Στι-
βανουλάκης, Μανώλης Κουβαρίτης, Ἰωάννης, Μιχαὴλ, Ἄρτέμιος,
Ἄδάμης (;) Βασίλειος Καλαϊτζάκη, Πωλῖος Ἰωάννου Κολαητζά-
κης, Γεώργιος Κριτοβουλίδης, Μανώλης Σιρμαλάκης, Γεώργιος Δρα-
πανιανός, Ἀστρινός, Γιαννιὸς Κουρμουλάκης, Δημήτρης Κουρμου-
λάκης, Μανώλης Κουρμουλάκης, Δημήτρης Κουτρίκης, Ἀναγνώστης
Σιβιανός, Μιχάλη Τηπακιανός, Ἀλεξαντρή Ποπιανό, Νικολή Μαλι-
κούτη, Ἀποστόλη Καρατάρη, Μανώλη Σκούληκα, Μανώλη Μεγαλο-
βρυσανό, Δημήτρη Χουρδάκη, Γιώργη Καπασακάλη, Γιώργη Μπι-
τζαξή.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ

6ον

Κύριε Ζ. Πρακτικίδη, Δ. Παρδαλάκη, καὶ Ἐμμ Ἀντωνιάδη!

Ἄδελφοι! Τὸ χάλι μας ὄλονῶν τὸ γνωρίζετε καὶ τὴν δυστυ-
χίαν μας τὴν ἤξεύρετε. Μᾶς ἐδιώρισαν ἐδῶ οἱ πατριῶται ὅλοι διὰ νὰ
θεωρῶμεν τῆς Πατρίδος τὴν ὑπόθεσιν, πλὴν ἡ ἔνδειά μας δὲν μᾶς
συγχωρεῖ νὰ ἐπιμείνωμεν περισσότερον. Διότι ἀφοῦ εἴμεθα κατὰ-
χρεοὶ εἰς τὰ ἐργαστήρια, δὲν μᾶς δίδουσι πλέον οὐδὲ δύο παράδων
λάδι βερεσέ, ὅθεν ἀπελπισμένοι ὄντες δὲν ἔχομεν παρὰ νὰ σᾶς ζητή-
σωμεν ἀδελφικῶς 1.000 γρόσια διὰ νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ ζήσωμεν καὶ
νὰ ἐπιμείνωμεν εἰς τὰ ὁποῖα ἐδιωρίσθημεν χρέη. Δὲν σᾶς ζητοῦμεν
ἀδελφοὶ πρᾶγμα ἄδικον, μήτε δύσκολον εἰς ἐλόγου σας, διότι ἄρ-
κετὴν πληροφορίαν ἔχομεν ὅσα ἔχετε παρμένα ἀπὸ τὴν Διοίκησιν,
καὶ ὅσα ἡ πατρίς σᾶς ἔχει δοσμένα, κι ἐνῶ τὰ πρῶτα ἐλάβετε, τῆς

πατρίδος τὰ ἄσπρα, πρέπει νὰ τὰ ἀποκριθῆτε εἰς αὐτὴν τὴν περίστα-
σιν μάλιστα, διότι δὲν εἶναι δίκαιον τοῦ λόγου σας νὰ εὐτυχῆτε,
καὶ ἐκεῖνοι οἷτινες εἶναι αἰτία τῆς εὐτυχίας σας, ν' ἀποθνήσκωσι τῆς
πένας, ἐνῶ εἶναι καὶ διορισμένοι εἰς δούλευσιν τῆς πατρίδος. Τὰ
1,000 γρόσια λοιπὸν τὰ θέλομεν σήμερον ἐξ ἄπαντος, καὶ πρὸς ἡ-
συχίαν καὶ εὐχαρίστησίν σας σὰς δίδομεν καὶ ὁμολογίαν ὅλοι μας
νὰ σὰς ἀποζημιώσωμεν πηγαινάμενοι εἰς τὴν πατρίδα ἢ καὶ ἀπ' ἐδῶ,
ὅστις ἐξ ἡμῶν εὐκολυνθῆ, ἀλλέως αὖριον τραβούμεθα ὅλοι καὶ δώ-
σατε ἀπολογίαν εἰς τοὺς πατριώτας.

Ναύπλιον τὴν 26 Ὀκτωβρίου 1824

Οἱ πατριῶται σας

Ν. Οἰκονόμος, Μαρτιανὸς Περάκης, Θεοχάρης Κουγιουμιτζό-
γλου, Κ. Κριτοβουλίδης, Μιχαὴλ Μαγουλάκης, Δημήτριος Κουρμού-
λης, Βασίλειος Χάλης.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

Ἐπειδὴ δὲν ἔλαβον τὰ ἄνωθεν γρόσια οἱ ἀπαιτοῦντες, συνήλ-
θον εἰς τὸ οἶκμά μου, καὶ εἰπόντες κατ' ἐμοῦ τὰ ἐξ ἀμάξης, ὥρμη-
σαν νὰ μὲ διασπαράξωσιν, ἐγὼ δ' ἀναχωρήσας καὶ διαφυγὼν τὴν
θηριώδη ὄρμην των κατέφυγον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τότε Προέ-
δρου τοῦ Βουλευτικοῦ, διὰ νὰ παραιτηθῶ τῆς ἀντιπροσωπείας,
ἀπ' οὗ ἐλθόντες οἱ αὐτοί, μετασχηματισμένοι καὶ ζητήσαντες
συγγνώμην, μὲ παρέλαβον καὶ ἀνεχωρήσαμεν εἰς τὰ ἴδια ἕκαστος.

(169) (1)

Ἐγγραφον τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης πρὸς τοὺς Παρα-
στάτας Κρήτης ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ Ἀνδρέου Φασούλη, περὶ ἧς
τὸ ὑπ' ἀριθ. 168, (ἀντίγρ. 4ον),

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὕδατ. γραμμῶν διαστάς. 19,29. Τὸ κείμε-
νον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας αἱ κατωτέρω σημειώ-
σεις: «Ἀριθ. 174, πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς νήσου Κρήτης, εἰς Ναύπλι-
ον. Ἀπεστάλη πρὸς ἡμᾶς, τοῦ Ὑπουργείου τοῦ Δικαίου περὶ τῆς τοῦ Φα-
σοῦλη Σφακιώτου διαφορᾶς. Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 2 Δεκεμβρίου 1824, ἐλήφθη
τὴν 3 Δεκεμβρίου, ὥρα 12. Ἐπιτάττει αὐτοὺς ἐντὸς 24 ὥρῶν νὰ παρουσιά-
σωσι τὰ κατ' αὐτοῦ κατηγορητήρια ἔγγραφα, ἄλλως εἶναι ἀναγκασμένον

1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 170 εἶναι συστατικὸν γράμμα κάποιου Ἀλεξᾶ πατριῶτου
Κρήτης πρὸς Ζ. Πρακτικίδην, διὰ τοῦ ὁποῦ παρακαλεῖ τοῦτον νὰ φροντίσῃ
ὥστε νὰ ἐκδοθῆ διαταγὴ βοηθήματος πρὸς τὸν ἐπιφέροντα, ὅστις δυστυχῆ καὶ
δὲν εὐρίσκει ἐργασίαν νὰ ἐργασθῆ. Φέρει ἡμερ. 17 Δεκεμβ. 1824 καὶ τόπον ἐκ-
δόσεως τὸ Ἄργος.

ν' αποφυλακίση αὐτὸν κλ. Ἐκ τοῦ Ἑπουργείου τοῦ Δικαίου. Ἡ τελευταία σελὶς ἐχρησιμοποιήθη πρὸς φακέλωσιν, φέρει δὲ πρασίνην σφραγίδα μετὰ λέξεις «Ἑπουργεῖον Δικαίου.»

Περίοδ. Γ. Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος
Ἄριθμ. 174 Τὸ Ἑπουργεῖον τοῦ Δικαίου

Πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης.

Ἡ Σ. Διοίκησις δι' ἐπιταγῆς τῆς ὑπ' ἀριθ. 925 ἐδιώρισε νέαν ἐπιτροπὴν διὰ νὰ κρίνῃ καὶ ἀποφασίσῃ τὴν μεταξὺ ὑμῶν καὶ τοῦ Ἄνδρέου Φασούλη διαφορὰν.

Τὸ Ἑπουργεῖον τοῦτο μὴ δυνάμενον νὰ συγκροτήσῃ ταύτην τὴν ἐπιτροπὴν, ἐλλείπει τῆς παρ' ὑμῶν κατ' αὐτοῦ κατηγορίας καὶ τῶν λοιπῶν ἐγγράφων ἀποδεικτικῶν αὐτῆς ἀνακαλεῖ ὑμᾶς νὰ δώσετε εἰς αὐτὸ ἐν διαστήματι εἰκοσιτεσσάρων ὥρων ἀπὸ τὴν ὥραν τῆς παραλαβῆς τῆς παρούσης ἐπιταγῆς τὰ ζητούμενα ἐγγράφα.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ εἶναι ἐναντίον τοῦ νόμου καὶ ἀνάρμοστον εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον τὸ νὰ εὐρίσκεται ὁ ἐναγόμενος εἰς φυλακὰς καὶ κατηγορίαν χωρὶς βάσεις κατηγορητικῆς καὶ ἀποδείξεως, διὰ τοῦτο θέλει βιασθῆναι τὸ Ἑπουργεῖον τοῦτο νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ καὶ νὰ παύσῃ ἢ κατ' αὐτοῦ κατηγορία.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 3 Δεκεμβρίου 1824

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς

Ὁ Ἑπουργὸς τοῦ Δικαίου

Μ. Βερνάρδος

Ἰωάννης Θεοτόκης

(170 β)

Δουναί λαβείν Ἐμμ. Ἀνωτιάζη διὰ τὸ ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ του ὡς παραστάτου μέχρη τοῦ Ἰανουαρίου 1825 διάστημα.

Νὰ δόση

Ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκησις

Νὰ πάρη

1822 Μαΐου 20	Ὅσοιμισθοίμου ἕως 30 Ἀπριλίου τοῦ 1823, διὰ τὸ ὅποιον μετέπεφάντισαν ὑποῦγγημα τοῦ πρώτου γραμματέως τῆς Κρήτης ὡς τὸ ἐπικυρωθὲν ἀπὸ τὴν Ἀην περίοδον τῆς Διοικήσεως φαίνεται σύνταγμα, καθ' ὃν καιρὸν ἐστάλην καὶ πληρεξούσιος ἀπεσταλμένος πρὸς τὴν Διοίκησιν καὶ λ., Μῆνας 11 1)3 πρὸς γροσία 350 τὸν μῆνα γροσία. 3.966.33	1823 Ἀπρ. 24	Ὅσα ἔλαβα ἀπὸ τὸ κοινὸν τῆς Κρήτης γρ.	850
		1824 Ἰουλ. 28	Ὅσα ἔμοιως	666 1)3
		1824 Μαρτ. 5	Ὅσα ἔλαβα ἀπὸ ἐκτελεστικόν.	100
		1824 Ἀπρ. 15	Ὅσα ἔμοιως ἔλαβον ἀπὸ ἐκτέλεσ.	. 00
		Δεκεμ 30	Ὅσα ἔλαβον ἀπὸ Ὑδραν διὰ λογ) σιμὸν Κρήτης	250
		Ἰουν. 25	Ὅσα ἀπὸ ἐνοίκιον τοῦ ἐργαστηρίου	590
1823 Ἀπρ. 30	Ὅσα μέχρη Ἀπριλίου 28 1824 πρὸς γροσία μου ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ βουλευτοῦ πρὸς γρ. 500	1825 Ἰαν. 5	Ὅσα διὰ λογ)σιν μου ἔδωκε Δι αταγὴν τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Οἰκονομίας νὰ πληρώσῃ τὸν Βιζούλαν	500
	6.000—	Νοεμ. 22	Ὅσα ἔμοιως τὸν Πετρόπουλον	755
			Ὅσα μετ' ἀναλογιῶν ἀπὸ τὸ ἐργαστήριον ἀρ. 13 ἀγορασθὲν ἐξ ἡμισείας μετὰ τοῦ Ἰω. Λογοθέτου, γροσ. 6050, ἐπληρωσάμεν τὰ 50, τὸ 1)2 τοῦ λογ)σμοῦ μου	3.000
	343. 1)3		Ὅσα μετ' ἐμένει χρεώσεως δι' ἴσο-λογισμὸν μου	3.498 33
	10.310.6			10.310.06
			Δι' ἔξοδα ἐργαστηρίου	40—
			Δι' ἰσολογισμὸν	3.538.6

φ κ θ λ θ

Ἐμμ. Ἀνωτιάζης.

Ἐπιστολὴ Μύρωνος Μελιδονάκι ἐκ Νάξου, δι' ἧς ἐπικαλεῖται τὴν μεσιτείαν τοῦ Πρακτικίδη καὶ πληροφορεῖ περὶ καθόδου εἰς Κρήτην στρατιωτῶν.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 22.32. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς α' σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας χρησιμοποιοηθείσης ἀντὶ φακέλλου: «Πρὸς τὸν εὐγενέστατον ἔθνοπαραστάτην Ἀντιπρόσωπον τῆς Κρήτης, Κύριον Ζαχαρίαν Πρακτικίδην, εἰς Ναύπλιον—τοῦ Μ. Μελιδονάκι ἐκ Ναούσης (Sic) σημ. τὴν 12 Σεπτεμβρίου 1825, ἐλήφθη τὴν 2 Νοεμβρίου εἰς Ναύπλιον, ἀπεκρίθη τὴν ἰδίαν.—Παρακαλεστικὸν ἵνα μεσολαβήσῃ ὁ πατήρ μου νὰ ἐκδόσῃ ἡ Διοίκησις διαταγὴν πρὸς τὴν ἐπαρχίαν Νάξου, δι' ἧς νὰ ὑποχρεοῖ τοὺς ὀφειλέτας τοῦ Κρητὸς Χατζῆ Μανουῦσου Καλυβᾶ νὰ τῷ πληρώσωσι τὰ χρέη των. Καὶ εἰδοποιητικὸν ὅτι πρὸ 8 ἡμερῶν ἀνεχώρησεν ὁ κ. Ἀστρινὸς διὰ Κρήτην ἔχων ὑπὲρ τοὺς 300 στρατιώτας μεθ' αὐτοῦ, καὶ ὅτι καὶ αὐτὸς τὴν ἐρχομένην ἑβδομάδα θέλει ἀναχωρήσει πρὸς τὸ ἴδιον μέρος ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ 60 ἕως 70 στρατιώτας κλ.». Ὑπάρχουν ἴχνη ἐρυθρᾶς σφραγίδος.

Εὐγενέστατε κύριε

Κατ' αὐτὰς ἔλαβον τὴν γραφὴν σας, μετὰ τὴν ὁποίαν με ἐπληροφορεῖτε διὰ τὴν δεξιῶσιν ἐδείξατε πρὸς τὸν κύριον Γεώργιον Σταματελάκι καὶ ὅτι ἐπομένως ἠθέλετε τὸν συστήσει πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῶν τακτικῶν Φαβιέρ, δι' ὃ καὶ σᾶς μένω εὐχάριστος, ἐπειδὴ καὶ ἀπέδειξας με αὐτὸ ὅτι ὁ σεβαστὸς μου Πρακτικίδης δὲν ἀποβάλλει τὰς αἰτήσεις μου καὶ δι' αὐτὸ ἐνθαρρυνόμενος σᾶς δίνω ἤδη ἄλλο βᾶρος διὰ τῆς παρουσίας μου.

Ἐδῶ εἰς Νάξον ἔχομεν πρὸ πολλῶν χρόνων κάτοικον πατριώτην μας ὀνόματι Χατζῆ Μανουῦσος Καλυβᾶς, ἄνθρωπος τίμιος καὶ φιλόπατρις (εἰς τοῦ ὁποίου τὴν προστασίαν ἐπακουμβίζομεν καὶ ἤδη τὰς οἰκογενείας μας) ὃ ῥηθεις κατὰ καιρὸν ἐδαπάνησεν με ὁμολογίας χρεωστικὰς εἰς πολλοὺς Ναξίους γρόσια, ἀφοῦ δὲ ὁ ἱερὸς οὖτος ἀγῶν ἠνέωκται, οἱ χρεωφειλέται δυστροποῦντες δὲν τὸν ἀποπληρώνουσιν, προφασιζόμενοι, ὅτι τώρα χρέη δὲν πληρώνονται. Παρακαλῶ λοιπὸν νὰ παρασταθῆτε νὰ βγάλετε μίαν διαταγὴν.....

Ἐγὼ τὴν ἐρχομένην ἑβδομάδα ἀναχωρῶ με 66 ἢ 70 πατριώτας μας ἀπὸ Πάρον διὰ τὴν Γραμβουσαν, πρὸ ὀκτώ ἡμερῶν ἀνεχώρησεν

(1)—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 171 εἶναι ἀπόδειξις πρὸς λαβῆς χρημάτων πρὸς τῆς ἐπιτροπῆς φούρνων διὰ τὴν πληρωμὴν ἡμερομισθίων τῶν ξυλοκόπων καὶ καμῆλων (:) Ὑπογράφει ὁ ἑπαρχος καὶ Γραμματεὺς ἐπαρχείου Νικηπλίου. Φέρει ὡσεὶδῆ σφαιρίδα μετὰ τὴν πάνοπλον Ἀθηναίαν, ἀριθ. Πρωτ. 551 καὶ ἡμερομ. 10 Ἰουλίου 1825.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 172, μικρὸν σημείωμα διαχειρίσεως χρημάτων, φέρει τὴν ὑπογραφὴν Μιχαὴλ Μαγουλάκι καὶ ἡμερ. 10 Σβίου 1825.

καὶ ὁ γενναῖος καπετάν Ἀστρινός ἔχων ὑπὸ τὴν ὄδηγιαν τοῦ ὑπέρ-
τούς τριακοσίους, ἐλπίζω νὰ εὔρω ἐκεῖ καὶ τὸν ἀρχηγὸν καὶ τὸν ὀ-
πλαρχηγὸν καθὼς μοῦ ἐγράφετε, μένοντας μετὰ τὸ ἀνήκον σέβας.

Ἐκ Νάξου τῆ 12 7)βριου 1825

ὁ δοῦλος σας

Μύρων Μελιδονάκις

Τὸν κύριον Οἰκονόμον Ἀντωνιάδην
καὶ λοιποὺς πατριώτας προσκυνῶ.

(174)

Ἀντίγραφον Ἐπιστολῆς Ζ. Πρακτικίδη πρὸς Μ. Ποθητά-
κην, δι' ἧς τῷ γνωρίζει περὶ τῆς ὑποθέσεως κληρονομίας τῶν ἀ-
δελφῶν τοῦ ἐπισκόπου Πέτρας Σκαρδαλάκι καὶ περὶ ἐνεργειῶν κατὰ
τοῦ Μουσταφάμπεη εἰς Κρήτην.

Φίλε μοι περιπόθητε κ. Μ. Ποθητάκι.

Τὴν ἀπὸ 2 τοῦ παρόντος σημειουμένην) τιμίαν σας ἀγαπητῶς τὴν
18 ἰδίου ἔλαβον μετὰ τῶν ἐσωκλειστων πρὸς ἐμὲ ἐπιστολῆς καὶ πλη-
ρεξουσίου ἐπιτροπικοῦ τοῦ Σεβασμιωτάτου ἀγίου Ἱερᾶς, περὶ τῆς
παραλαβῆς καὶ ἐξοικονομήσεως τῶν μετὰ θάνατον τῶν μακαρίτων
αὐταδέλφων τοῦ Β. καὶ Δ. εὐρεθέντων πραγμάτων κ.λ., εἰς ἀπάντη-
σιν τῶν ὁποίων τῷ εἰδοποιῶ ὅτι αὐτὰ εὐρίσκονται ἤδη (πλὴν τῶν ἐν-
δυμάτων καὶ βιβλίων πωληθέντων ἀπὸ τοὺς πρώτους ἐπιτρόπους)
εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ κ. Ἀντωνιάδη καὶ Πρωτοσυγγέλλου, πρὸς τὸν
ὁποῖον μόνον ἔδειξα τὸ ἐπιτροπικόν μου, τυχόντα τότε εἰς τὸν ὄντάν
μου, ὅτε παρέλαβον τὰ γράμματα.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ Σεβασμιότης του δὲν διορίζει μόνον ἐμὲ πληρε-
ξοῦσιον ἐπιτροπὸν του εἰς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν, ἀλλὰ σὺν ἐμοὶ καὶ
τὸν κ. Μ. Παπαδάκην, πατριώτην μας, διὰ τοῦτο δὲν ἔκαμα κανὲν
κίνημα ἕως τῶρα εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς πληρεξουσιότητός μου ταύτης
εἰς τὸ νὰ τὴν συνενεργήσωμεν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν καὶ νὰ εὐχαρι-
στήσωμεν καὶ τὸν κοινὸν φίλον μας Σεβασμιώτατον ἅγιον Ἱερᾶς.

Περὶ τῆς πατρίδος μας ἔχομεν τὰς ἐξῆς νεωτέρας εἰδήσεις πα-
ρὰ τῆς ἐκεῖ προσωρινῆς διοικήσεως ἐπιτροπῆς μας σημειουμένης
τὴν 12 τοῦ παρόντος ὅτι παρὰ τῷ Σ. Διοικ. προσταλθεὶς ἐκέτισε χι-
λιάρχος Λεόντιος Λαζόπουλος, μετέβη ἀπὸ Γραμβούσαν εἰς Σφακιά
διὰ ν' ἀνταμώσῃ τοὺς ἐκεῖ συναδελφούς μας Σφακιανούς καὶ συσ-
σωματωθεὶς μ' αὐτοὺς νὰ κινήσουν κατὰ τοῦ Μουσταφάμπεη, στρα-
τοπεδευμένου εἰς Μεσόγεια (χωρίον τῆς ἐπαρχίας Κισσάμου ἀπέχον
τῆς Γραμβούσης 5 ὥρων διάστημα), ὅπου νὰ τὸν κτυπήσουν ἀπὸ τὰ
ὀπίσθια μετὰ τὴν συνήθη ἀνδρείαν των καὶ νὰ τὸν διαλύσουν καὶ δυ-
νατὸν δὲ νὰ τὸν ἀποκλείσουν εἰς Χανιά. Τὸ σχέδιον τοῦτο ἐλπίζομεν

νά ἐπιτύχη ὡς ἀποδεχθὲν καὶ ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς Σφακιανούς, οἵτινες καὶ ἀμέσως ὅπου εἶδον τὸν γενναῖον πατριώτην Λαζόπουλον φθάσαντα εἰς τὴν ἐπαρχίαν των μετὰ τοὺς ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν του γενναίους στρατιώτας του, ὅλοι μετ' εὐχαριστίας ἐσηκώθησαν εἰς τὰ ὄπλα μὲ ἀπόφασιν ἢ νά νικήσουν τὸν ἐχθρὸν ἢ ν' ἀποθάνουν ἐνδόξως ὑπὲρ πατρίδος.

Αὐταὶ εἶναι αἱ ἀπὸ τῆς πατρίδος τελευταῖαι εἰδήσεις τῆς ἐπιτροπῆς, τὰς ὁποίας κοινοποιοῦντες καὶ πρὸς τὴν φιλογενεῖάν σας, εὐχόμεθα νά σας χαροποιήσωμεν μὲ δευτέραν μας καὶ περὶ τοῦ εὐτυχοῦς ἀποτελέσματος τοῦ ἀνωτέρω σχεδίου. . . .

Σὰς ἀσπάζομαι μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ σας κ. Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ φίλου κ. Παπ. καὶ μένω, τῇ 22 8)βρίου 1825, ἐν Ναυπλίῳ,

Ὁ πατριώτης καὶ ἀδελφός

Ζαχαρίας Πρακτικίδης

Ὁ ἀδελφός μου Γιαννάκος σας ἀδελφoασπάζεται.

(175)

Ἐπιστολὴ Ἀντωνιάδῃ πρὸς Ζ. Πρακτικίδην ἀναγράφουσα τὰς προϋποθέσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας δέχεται νά βαπτίσῃ τὸ τέκνον τοῦ Πρακτικίδῃ.

Ἀπλοῦν φ. χάρτου διαστάσεως 19.28. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς α' σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας σημειοῦται ὁ ἀποδέκτης: «Πρὸς τὸν εὐγενέστατον κύριον Ζαχαρίαν Πρακτικίδην, εἰς χεῖρας του. Ὑπάρχει ἐρυθρὰ σφραγίς. Κάτωθεν τῆς ἐπιστολῆς ὑπάρχει δοκίμιον τῆς πρὸς Ἀντωνιάδην ἀνταπαντήσεως τοῦ Πρακτικίδῃ, φέρουσα ἐν τῇ συλλογῇ ἰδιαιτέρον ἀριθμὸν (176)

Ἀδελφὲ περιπόθητε

Τὸ ν' ἀξιωθῶ ν' ἀναδεχθῶ ἐπὶ τῆς κολυμβήθρας υἱὸν καὶ πρωτότοκον τοῦ συναδέλφου μου Ζαχαρία, πληροφορησού ἀδελφὲ μου ὅτι θέλει εἶναι ἡ μόνη μου χαρὰ καὶ εὐχαρίστησις, ἀλλ' ὅτι δὲν ἔμπορῶ νά τὸ ἀκολουθήσω, προτοῦ καὶ πληροφορηθῶ ἐπισήμως τὴν νομιμότητα τοῦ γάμου, καὶ τοῦτο στοχάζομαι δὲν σας λανθάνει, διότι γνωρίζετε καλά, ὅτι ὁ μόνος σκοπὸς τοῦ ἀναδόχου εἶναι ἡ κατὰ μαρτυρίαν ἀπόδειξις τοῦ γνησίου γόνου δύο ἀτόμων νομίμως συζευχθέντων εἰς γάμον. Ὅθεν ὅποταν τοῦτο πληροφορηθῶ, θέλω νομίσει διὰ μεγάλη μου τιμὴ τὸν μετὰ τοῦ συναδέλφου μου στενώτερον σύνδεσμον —καὶ ἐν ταυτῷ θέλω τὸν συγχαρεῖ ἐκ ψυχῆς κατὰ Χριστὸν ἐπουράνιον, τὸ ὁποῖον ἂν καὶ σήμερον παρατρέχω εἶναι αἰτία ἢ ἄνωθεν.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 26 8)ρίου 1825

ὁ Συναδελφός σας

Ἐμμ. Ἀντωνιάδης

Ἀπάντησις Πρακτικίδῃ

* *

Ἀγαπητέ μοι ἀδελφέ, ἐδεξάμην χθές ἀγαπητῶς τὸ ἀδελφικόν σας, ἀλλ' εἰς τὸ ν' ἀποκριθῶ εὐθύς δὲν ἐπέτυχον εὐκαιρίαν, ἤδη δὲ μικροῦ δραξάμενος τοῦ καιροῦ ἀποκρίνομαι εἰς τὸ ζήτημά σας.

Ἀδελφέ, ἐγὼ περὶ τῶν γάμων τῶν ὑπόπτων ἱκανῶς σὰς ἐξηγήθην (ἐνθυμεῖσθε ποῦ κάποτε ὅταν ἀδελφικῶς πῶς δι' αὐτοὺς μ' ἐπεπλήξατε) τὸν τρόπον δι' οὗ ἐτελειώθησαν καὶ πληροφορίαν ἄλλην ἐκτὸς ἐκείνης ἤδη νὰ δώσω δὲν ἔχω, εἰμὴ τὸν ἴδιον τὸν τὴν ἱεροπραξίαν τελέσαντα πατριώτην μας ἱερέα, ὃν ἤδη ἔμπροσθέν σας βλέπετε, εἰς τὸν ὅποιον καὶ μόνον τὸ μυστικὸν ἀπεκαλύφθη καὶ παρὰ τοῦ ὁποίου ἢ πράξις ἐνεκρίθη καὶ ἐτελέσθη δι' ἱεροπραξίας, ὡς καὶ στοματικῶς θέλει σὰς πληροφορήσει ὁ ἴδιος. Ἄν λοιπὸν εὐχαριστήσθε εἰς τὴν πληροφορίαν τοῦ σεβασμίου τούτου θύτου καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ διὰ τὸ ὅποιον φέρει τῆς ἱεροσύνης θειότατον ἀξίωμα, ἔχει τὸ πρᾶγμα καλῶς καὶ ὁ Ζ. ἐπιτυχάνει τοῦ ποθητοῦ αἰτήματός του, εἰ δὲ μὴ, ἅς μείνη ὁ τὸ ἀμάρτημα τοῦτο πράξας (ἂν νομίζεται ἀμάρτημα τὸ νὰ κυβερνήσῃ τις μίαν χήραν καὶ ὄρφανήν, μὴ ἔχουσαν ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει καὶ ἀσθενὲς οὖσαν μέρος τῆς φύσεως εἰς τοιαύτας μάλιστα ἐποχὰς καὶ περιστάσεις) εἰς τὴν δίκην τοῦ ἐλευσομένου κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, κάκεινος ἅς ἀποδώσῃ καὶ εἰς ἐμὲ τὰ . . .

Ἐγὼ τὸ συνάδελφόν μου καὶ τὸν ἡγάπων καὶ πάλιν θέλει τὸν ἀγαπῶ καθὼς καὶ τοὺς ἄλλους πατριώτας μου καὶ θέλω συναγωνίζομαι μεθ' ὑμῶν ὑπὲρ τῆς γλυκυτάτης πατρίδος, χωρὶς ποτὲ ν' ἀφήσω νὰ ριζωθῇ κανὲν πάθος ἐνδόμυχον κατ' οὐδενός, διότι γνωρίζω πάνυ καλῶς ὅτι ἐγὼ αὐτὸς ἐγενόμην τοῖς ἀδελφοῖς μου πρόσκομμα εἰς σκάνδαλον καὶ δὲν μοὶ συγχωρεῖται νὰ παραπονεθῶ εἰς κανένα. Ὑγιαίνετε.

Τὴν 28 8)βρίου 1825, ἐν Ναυπλίῳ.

Ὁ Πατριώτης καὶ ἀδελφός
Ζαχ. Πρακτικίδης

(179) (1)

Περὶ χρησιμοποίησεως διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς πατρίδος τῶν ἱερῶν ἀμφίων κλπ., τὰ ὁποῖα ἐστάλησαν ἐκ Κρήτης.

Ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος ὑπάρχει σημείωσις διὰ χειρὸς υἱοῦ Πρακτικίδῃ: «Τῆ 22 Ἰανουαρίου 1826 τοῦ πατρὸς μου ὡς πρὸς τὰ ἐλθόντα ἀπὸ

(1) — Τὸ ὑπ' ἀριθ. 177, εἶναι σχέδιον ἐπιστολῆς πρὸς Ἰωάνν. Μικέλην διὰ χειρὸς Ζ. Πρ. σχετικῆς πρὸς ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα κατακρατεῖ ὁ πλοίαρχος Μαρογιάννης, Σφακιανός. Ἐπὶ τῶν ἄλλων τριῶν σελίδων ὑπάρχουσι σχέδια ἐπιστολῶν τοῦ Πρ. πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Ἱερᾶς, σχετικαὶ ἅπασαι πρὸς τὴν κληρονομίαν τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἐπισκόπου. Εἰς ἓν τῶν σχεδίων φέρει ἡμερομ. 20 Δεκεμβρίου 1825, Ναύπλιον. Τὰ ἄλλα εἰσὶν ἀχρονολόγητα καὶ δυσανάγνωστα λίαν.

— Τὸ ὑπ' ἀριθ. 178, εἶναι σημείωμα λογισμῶν Ζ. Πρ. ἡμερ. 18 Δεκεμ. 1825.

Κρήτην ἱερὰ ἄμφια καὶ μίτραν τοῦ Αὐλοποτάμου Παρθενίου. Καὶ πρὸς τούτοις τίνι τρόπῳ ἀπατηλῶ ἐξήτησαν τὴν γνώμην του ὡς πρὸς τὰ σκευὴ ταῦτα».

Σημείωσις

Τὴν 22 Ἰανουαρίου 1829 περὶ τὸ ἑσπέρας τῆς Παρασκευῆς ἐφθασεν ἐδῶ εἰς Ναύπλιον ἐξ Ὑδρας ὁ Τζωρτζάκης Σαουνάτζος, φέρων μαζύ του εἰς Ὑδραν παρὰ τοῦ κ. Μ. Τουμπάζη σκευὴ καὶ ἱερὰ ἄμφια τοῦ ἐν Κρήτῃ Μοναστηρίου τοῦ ἀγίου Γ. Ἐπανασήφη εἰς κάσσας, καὶ τὴν μίτραν καὶ ἀρχιερατικά τοῦ Αὐλοποτάμου Παρθενίου.

Τὴν 23 Σαβ. περὶ τὸ δειλινὸν ἦλθεν ὁ Οἰκ. μετὰ τοῦ Β. Χάλη καὶ Γιακουμῆ Σκανδάλη καὶ μ' εἶπον, ὅτι οἱ πατριῶται (δὲν μ' εἶπον ὅμως ποῖοι καὶ πόσοι) συναχθέντες εἰς τοῦ Ἀντωνιάδη ἀπεφάσισαν, τὰ μὲν ληφθησόμενα παρὰ τοῦ Προέδρου του Β. γροσ. 6.000 νὰ μείνουν ἄθικτα καὶ νὰ χρησιμεύσουν μόνον εἰς τὴν ἐξοικονόμησιν τῶν εἰς τὸ Φρούριον Γραμβούσης διορισθησομένων διὰ φρουρὰν 150 ἢ 200 στρατιωτῶν καὶ εἰς ἄλλας ἀνάγκας ἀναποφεύκτους τῆς ἐπιτροπῆς, τὰ δὲ ἐλθόντα ἱερὰ κ.λ. νὰ δοθῶσιν εἰς ὑποθήκην καὶ νὰ ληφθῶσιν 5 ἢ 10 χιλιάδες γροσ. καὶ ἐξ ἐκείνων ἀπὸ τὰς 5.000 ν' ἀφαιροῦνται 1.000 γροσ. καὶ νὰ τὰ λαμβάνουν οἱ Β. Χάλης Γ. Σκανδάλης εἰς ἐξοικονόμησιν τῶν, διὰ τὰ ὁποῖα τοὺς ὀφείλει γροσ. ἢ ἐπιτροπῆ, εἰς μὲν τὸν Ἰ. Χάλην, διὰ τὰ 61 τουφέκια ὅπου τῇ ἀφῆκε πρὸς γρ. 60 συμποσοῦνται γρ. 3.666 καὶ δὲν τῷ ἔδωκεν εἰμὴ γρ. 161, καθ' ὃ φέρει ἔγγραφον τῆς ἰδίας, προτρέπον ἡμᾶς νὰ τοῦ ἐξοικονομήσωμεν ἀπ' ἐδῶ, εἰς δὲ τὸν Σκανδάλην διὰ ναυλον ὅπου ἔδωκεν εἰς τοὺς στρατιώτας, ὅπου ἔκαμαν ἔφοδον εἰς τὸν Τροπηδὲν καὶ μαθόντας ὅτι ἦσαν ἐκεῖ ἐχθροὶ καὶ ἀναχωρήσαντας, ὡς μὴ θελόντων τῶν ναυτῶν νὰ τοὺς μετακομίσωσιν εἰς ἄλλο μέρος. Ἐξήτησεν ὁ Οἰκ. καὶ τὴν ἰδικὴν μου γνώμην, ἃν καὶ ἐγὼ ἐγκρίνω τὰ παρὰ τῶν ἄλλων Παραστατῶν ἀποφασισθέντα καὶ ὅτι ἀπὸ κάθε 5.000 θὰ ἀφαιροῦνται τὰ 1.000 δι' ἐξοικονόμησιν τῶν τοιούτων. Ἐγὼ προϊδῶς ἐκ τῶν προλαβουσῶν παρομοίως ἀποφάσεων τῶν καὶ τὴν τῶν ἀνωτέρω καὶ ὅτι προσμιλήσαντες καὶ περὶ τῆς χρήσεως τῶν ἀνωτέρω σκοπῶν καὶ ὅσων ἄλλων εὐρίσκονται εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, ἀπεφασίσαμεν νὰ μείνωσιν ἄθικτα, ἕως οὗ ἤθελεν μᾶς παρρησιασθῆ καμμία δεινὴ καὶ ἀνοικονόμητος τῆς πατρίδος περίστασις καὶ τότε νὰ ληφθῶσι διὰ νὰ δοθῶσιν ἢ εἰς ὑποθήκας ἢ νὰ πωληθῶσι καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν συναχθησόμενα γρόσια νὰ χρησιμεύσωσι εἰς ἐκείνην τὴν ἀνάγκην, διόλου δὲ εἰς τὸν μὲν καὶ τὸν δέ, νὰ μὴ δοθῇ οὐδ' ὀβολός. Τώρα δὲ προτείνουσιν ἄλλοῖα, δηλ. Χάληδες, Σκανδάληδες καὶ ἔξοδα τῶν ἐλευσομένων πληρεξουσίων.

Ταῦτα προϊδῶς καὶ μὴ δυνάμενος ἀντιστῆναι διὰ νὰ μὴν ὑποληφθῶ ἐνάντιος τῆς ἀποφάσεως τῶν καλῶν τούτων πατριωτῶν τῇ μὲν γλώττῃ ὁμόμωκα, τῇ δὲ φρενὶ ἔμειν' ἀμόμωτος, ἕως οὗ εὐρῶν ἄλλους πατριώτας, ἐξετάσω καί, εἰ δυνατόν, ἐμποδίσω καὶ δι' αὐτῶν τὰς διατρεχούσας καταχρήσεις ὡς ἐπαπειλούσας διχόνοϊαν καὶ ἄλλα μύρια. . . . τῶν ἐδῶ καὶ εἰς Κρήτην πατριωτῶν.

Σχέδιον ἀναφορᾶς τῆς ἐπιτροπῆς Κρητῶν πρὸς τὴν Διοικητικὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Ἑλλάδος, διὰ τῆς ὁποίας γνωρίζει τὴν πολιτικὴν γραμμὴν τὴν ὁποίαν ἐπιθυμεῖ ν' ἀκολουθήσῃ ἡ Κρῆτη διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν τῆς, κατόπιν τῆς ἐγκαταλείψεως αὐτῆς ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως.

* *

Πρὸς τὴν Σ. Διοικητικὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Ἑλλάδος

Ἅποια ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων εἰς τὴν παροῦσαν ἐποχὴν [τῆς πολιορκίας τῶν Σφακιῶν] ἀμφιβάλλομεν ὅτι τὴν γνωρίζει καλῶς ἡ διοίκησις τῆς Ἑλλάδος, ὅποια δὲ τὰ αἴτια [τὰ ὅποια ἔκαμαν καὶ αὐτὴν καὶ τὰς λοιπὰς νὰ πάθωσι καὶ νὰ παθαίνωσι τοιαῦτα] τὰ ὅποια τὴν ἔφεραν εἰς αὐτὴν, εἴμεθα βέβαιοι ὅτι τὰ ἤξεύρει.

Κατηγοροῦνται ἴσως οἱ Κρῆτες, ὅτι μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς περιφήμου Γραμβούσης δὲν ἐσηκώθησαν ἐν γένει εἰς τὰ ὄπλα, ἀλλ' ἂν ἡ κατηγορία αὕτη πρέπει νὰ εἶναι δεκτὴ [ἀπὸ φρονίμους Ἕλληνας] τὸ ἀφήνομεν νὰ τὸ στοχασθῇ ἡ βαθύνουσα τῆς Κυβερνήσεως.

Αὐτοὶ ἐνθουσιῶντες ἀνεφέρθησαν πολλάκις εἰς τὴν Ἐθνικὴν Διοίκησιν καὶ ἐζήτησαν μικρὰ μῆσα διὰ νὰ ἐγερθῶσι φανερά ἐναντίον τῶν τυράννων τῶν, ἀλλὰ δὲν ἠξιώθησαν νὰ ἰδῶσιν οὔτε μέρος ἐξ αὐτῶν.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 180 εἶναι σχέδιον ἐπιστολῆς διὰ χειρὸς Πρακτικίδῃ πρὸς ἀγνωστον ἀποδέκτην, δι' ἧς δικαιολογεῖται διὰ τὴν μὴ κατοβολὴν εἰσέτι τῆς ἐπιβληθείσης αὐτῷ εἰσφορᾶς 500 γρ. ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τῆς πατρίδος. Κάτωθεν τῆς ἐπιστολῆς ὑπάρχουν σημειώσεις μετ' ἡμερομηνίας 9 Μαρτίου 1826 καὶ ἐξῆς, περὶ ἀναχωρήσεώς του ἐκ Ναυπλίου εἰς Πιάσαν, τὰ ἀποδεικτικὰ του ἔγγραφα, τὸν ἀδελφόν του Γιαννακόν, περὶ τῆς ἀλληλογραφίας του κλπ.

—Τὸ 181 εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Ἀντωνιάδῃ ἐκ Ναυπλίου πρὸς Πρακτικίδην, ἵνα μεσιτεύσῃ διὰ τὴν ἐλευθέραν εἴσοδον τῶν Κρητῶν πληρεξουσίων καὶ ἄλλων πατριωτῶν εἰς Πιάσαν καὶ ἐξευρέσεως στέγης. Ἡμ. 3 Μαΐου 1826.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 182 εἶναι ἀντίγραφον τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομίας ἐπιβεβαιοῦν ἀγοραπωλησίαν ἐργαστηρίου. Φέρει ἡμερ. πρωτοτύπου 8 Μαρτίου 1826

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 183, εἶναι ἀναφορὰ Πληρεξουσίου ἐκ Ναυπλίου πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν ἐλέγχου ἐγγράφων πληρεξουσίων τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως εἰς Πιάσαν. Φέρει ἡμερ. 10 Μαρτίου 1826.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 184 εἶναι ἀνακλητικὸν πληρεξουσιότητος Πληρεξουσίου Ἀποστολάκη διὰ τῆς ἀναίρεσεως τῶν ὑπογραφῶν τῶν ἐκλεκτόρων τῆς Ἐπαρχίας Ἄργου. Ἡμερομ. 13 Μαρτίου 1826, Ἄργος.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 185 εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Μιχ. Μαγουλάκη πρὸς Μ. Ποθητῆν εἰς Σύρα, ἵνα παραδώσῃ εἰς Ζ. Πρακτικίδην ἐνέχυρόν τι καὶ ἐπιστολήν. Ἀπεστάλη ἐκ Νάξου τὴν 19 Μαρτίου 1826.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 186, ἔγγραφον ἐπιτροπῆς ἐλέγχου πληρεξουσίων ἐγγράφων πρὸς τὸ Βουλευτικὸν σῶμα, ἵνα τὸ τρίτον μέρος τῆς Ἐπιτροπῆς Α. Λουκόπουλος ἀντικατασταθῇ ἐπειδὴ εἶναι ἄρρωστος. Ἡμερ. 20 Μαρτίου 1821. Νέα Ἐπίδαυρος. Γραφὴ Πρακτικίδῃ.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 187 εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Ἀντωνιάδῃ πρὸς Πρακτικίδην ἀγγέλλοντος τὴν ἀφίξιν τῶν νέων πληρεξουσίων καὶ προτρέποντος τὸν Πρακτικίδην ὅπως δείξῃ ἀνωτερότητα ἐναντι αὐτῶν, παρὰ τὰς ἀντιρρήσεις τὰς ὁποίας ἔχει διὰ μερικῶς. Φέρει ἡμερ. 24 Μαρτίου 1826, Ναύπλιον. Ὑπάρχει ἐρυθρὰ σφραγίς.

[Ἐβλεπον καὶ βλέπουσι ὅτι ἡ Διοίκησις μόλις δύναται νὰ προμηθεύῃ ἀπὸ μόνον τροφᾶς τὸ φρούριον ἐκεῖνο καὶ ὅτι ἡ αὐτοῦ φρουρὰ εὐρίσκειται εἰς τὴν πλέον ἐλεεινὴν κατάστασιν διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν χρημάτων] ἐσυλλογίζοντο ὅτι ἀπαιτοῦνται πολλὰ διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ἡ πασιφανῆς ἔγερσις τῶν ὄπλων των, ἀλλ' ἡ Διοίκησις διὰ τὰς περιστάσεις δὲν ἠδύνατο νὰ τοὺς προμηθεύσῃ οὐδὲ ὀλίγα. Ἀκατηγόρητοι λοιπὸν [διὰ ἰάντα φρόνιμον] ἄν κατὰ τὰς ἰδέας ἐκείνας δὲν ἐσηκώθησαν ἔκτοτε.

Οἱ πληρεξούσιοι τῆς Κρήτης [βέβαιοι ὄντες] βλέποντες ὅτι χωρὶς χρημάτων ἰκανῶν ἡ πατρις των δὲν ἐλευθεροῦται καὶ [βλέποντες] παρατηροῦντες, ὅτι αἱ μεγάλαι καὶ ἀναπόφευκτοὶ ἀνάγκαι τοῦ Ἔθνους δὲν ἐσυγχώρησαν ποτὲ οὔτε συγχωροῦν τὴν Διοίκησιν νὰ χορηγῇ ἐγκαιρῶς εἰς τὴν Κρήτην, ὅσα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς, ἐπρόβαλον δι' ἀναφορᾶς των εἰς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν νὰ τοὺς δοθῇ ἡ ἄδεια καὶ πραγματευθῶσι δάνειον μόνον των, βάλλοντες καὶ ὑποθήκην ἔθνικὰ κτήματα τῆς Κρήτης, καὶ αὐτὸ τὸ δάνειον νὰ χρησιμεύσῃ ῥητῶς διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ τμήματος ἐκείνου. Ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις ἐδέχθη τὴν πρότασιν, ἀλλὰ διὰ τὰς περιστάσεις ἀφιέρωσε τὴν ἐκτέλεσιν εἰς τὴν Διοικητικὴν Ἐπιτροπὴν ταύτην. Οἱ πληρεξούσιοι τῆς Κρήτης ἤθελε ζητήσουν ἀμέσως ἀπὸ τῆς Σ. Διοικήσιν τὴν ἐνέργειαν τῆς Ἐθνικῆς ἐκείνης ἀποφάσεως, ἄν περιστάσεις ἀπευκταῖαι δὲν τοὺς ὑπηγόρευον ν' ἀναβάλλωσι πρὸς καιρὸν τὴν ζήτησιν τῆς. Αἱ ἴδιαι περιστάσεις δὲν τοὺς ἐσυγχώρησαν νὰ διαμείνωσιν ἐπὶ πολὺ καὶ εἰς Ναύπλιον, ἀλλ' ἀφήσαντες ἐκ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν τριμελῆ ἐπιτροπὴν πληρεξουσίων ἀπῆλθον ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.

Ἡ Ἐπιτροπὴ λοιπὸν αὕτη μετὰ τοῦ κυρίου Ν. Ρενιέρη, παρατηροῦσα, ὅτι ἄνεις τὴν παροῦσαν ἐποχὴν δὲν ζητήσῃ παντὸς εἴδους

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 188 εἶναι σχέδιον ἐπιστολῆς διὰ χειρὸς Πρακτικίδη, ἀπάντησις εἰς τὴν προηγουμένην τοῦ Ἀντωνιάδη ἄνευ ἐνδιαφέροντος περιεχομένου. Δὲν φέρει οὔτε ἀποδέκτην οὔτε ὑπογραφήν οὔτε ἡμερομηνίαν, εἶναι δὲ σημειωμένη ἐπὶ τῆς ἄλλης σελίδος τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἀντωνιάδη.

—Τὸ ὑπ' ἀρ.θ. 189 εἶναι σχέδιον ἐγγράφου (διὰ χειρὸς Πρακτικίδη) πρὸς τὸ Βουλευτικὸν Σῶμα διὰ τοῦ ὁποῦο γνωστοποιεῖ τὴν παῦσιν τῆς ἐπιτροπῆς ἐλέγχου ἐγγράφων Πληρεξουσίων τῆς Συνελεύσεως (εἰς ἣν μετεῖχε,) καὶ τὸν διορισμὸν ἐτέρας, ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου). Φέρει ἡμερομηνίαν 26 Μαρτίου 1826.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 190 εἶναι ἀντίγραφον διαταγῆς τῆς Συνελεύσεως περὶ συστάσεως νέας ἐπιτροπῆς ἐκ τακτικῶν Πληρεξουσίων διὰ τὸν ἔλεγχον τῶν ἐγγράφων. Φέρει ἡμερομηνίαν 25 Μαρτίου 1826, ἐξ Ἐπιδαύρου.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 191 εἶναι ἔγγραφο τῆς νέας ἐπιτροπῆς πρὸς τὴν παλαιὰν τοιαύτην, δι' οὗ ζητεῖ κατάλογον τῶν ἤδη παρ' αὐτῆς ἐλεγχθέντων πληρεξουσίων. Φέρει ἡμερομ. 29 Μαρτίου 1826, ὑπογράφουσι δὲ οἱ Ἀναστ. Λόντος, Γεώργ. Δαριώτης, Ἀναγ. Ζαφειρόπουλος, Ἰωάν. Βλάχος, Π. Μοναστηριώτης, Ἰωάν. Μαμοῦκης, γραμματεὺς Π. Σταματελόπουλος καὶ ἐπικυροῖ ὁ γραμμ. τῆς Ἐπιτροπῆς Ἄγγελος Παλαιολόγος.

—Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 192, τὸ ὁποῖον εἶναι σχέδιον ἀποσταλείσης ἀπαντήσεως (διὰ χειρὸς Πρακτικίδη), ἡ παλαιὰ ἐπιτροπὴ ἀρνεῖται νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν αἴτησιν τῆς νέας δι' ἀποστολὴν καταλόγου τῶν ἐλεγχθέντων πληρεξουσίων, ἐπειδὴ εἰς τὴν ἐπιτροπὴν δὲν μετέχουν ἀντιπρόσωποι ἐξ ὄλων τῶν διαμερισμάτων τῆς Ἑλλάδος. Δὲν φέρει ἡμερομηνίαν οὔτε ὑπογραφήν.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 193 εἶναι ὁμοίως ἔγγραφο ἐν ἀντιγράφῳ τῆς συνελεύσεως περὶ συστάσεως 7μελοῦς ἐπιτροπῆς, τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ ὑπ' ἀριθ. 190,

—Τὸ 194 εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ 191.

πόρους διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Κρήτης καὶ κατ' ἐξοχὴν τὴν ἄδειαν νὰ πραγματοποιηθῇ δάνειον, τὸ μόνον μέσον διὰ τοῦ ὁποίου ἐλευθεροῦται τὸ πολυπαθὲς ἐκεῖνο μέρος, οἱ Κρήτες δὲν ἤμποροῦν νὰ ἐγερθοῦν πασιφανῶς ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν των, ὅτι καὶ ἂν βιασθέντες σηκωθῶσι, δὲν θέλουν ἀνθέξει βέβαια πολὺν καιρὸν διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ὕσων ἀφεύκτως ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου καὶ τοιοῦτοτρόπως χάνεται διὰ πάντα τὸ σημαντικὸν ἐκεῖνο μέρος τῆς Ἑλλάδος, [παρατηρήσαντες προσέτι τὴν μεγάλην ἐκ τούτου ὠφέλειαν καὶ ἐξασφάλισιν ὅλης τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατείας, ἐπειδὴ ὁ ἐχθρὸς διαιρούμενος θέλει ἀδυνατήσῃ βέβαια καὶ ἀκολούθως θέλει καταπολεμηθῆ εὐκολώτερα καὶ γρηγορώτερα, δὲν ἔκριναν εὐλογον, ἔχουσα μάλιστα ἀνὰ χεῖρας καὶ τὴν ἀπὸ 14 τοῦ λήγοντος βεβαίαν εἰδοποίησιν τῶν Κρητικῶν πραγμάτων ἀπὸ τοὺς ἐν Ἀιγυλίᾳ προκριτωτέρους πατριώτας, ν' ἀναβάλλῃ πλέον τὸν καιρὸν] δὲν ἔκρινε περὶ πλέον ν' ἀναβάλλῃ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως [νὰ ζητήσῃ] ν' ἀναφερθῇ εἰς τὴν Σ. Διοίκησιν καὶ νὰ ζητήσῃ:

Αὐν. Νὰ ἐκδόσῃ [ἢ Σ. Διοικήσιν] θέσπισμα, δυνάμει τοῦ ὁποίου νὰ ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν ἡ Κρήτιν νὰ πραγματοποιηθῇ εἴτε ἐντὸς εἴτε ἐκτὸς τῆς ἐπικρατείας ὅσον δάνειον ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν της, βάλλουσα ὡς ὑποθήκην ἐθνικὰ κτήματα (ἀπὸ τὰς προσόδους τῶν ὁποίων νὰ πληρωθῇ καὶ ἐγκαίρως, χωρὶς νὰ εἶναι βᾶρος διὰ τοῦτο ἄλλων μερῶν ἐθνικῆ γῆ ἢ πρόσοδος) ἢ μέρος ἑνὸς ὠρισμένου μέρους τῆς Κρήτης ἢ ἀπροσδιορίστως, ὅπως ἤθελεν τὸ ἐγκρίνει ἡ Σ. Διοίκησις, καὶ τὸ δάνειον τοῦτο νὰ μὴν ἤμπορῇ νὰ ἐξοδευθῇ ἐπ' οὐδεμιᾶ προφάσει ἢ περιστάσει εἰς ἄλλην χρεῖαν παρ' εἰς μόνον τὰς ἀνάγκας τῆς Κρήτης. Βον. ἀπὸ τὸ δάνειον τοῦτο νὰ μὴν ἤμπορῇ ἡ τοπικὴ Διοίκησις τῆς Κρήτης νὰ ἐξοδεύσῃ οὐδ' ὀβολὸν εἰς στρατιωτικούς ἢ πολιτικούς μισθοὺς, ἄνευ τῆς εἰδήσεως καὶ ἀδείας τῆς ἐθνικῆς Διοικῆ-

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 195 εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Ἀντωνιάδου πρὸς Ζ. Πρακτ. σχετικὴ μὲ τὴν στάσιν τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ τηρήσουν ἐναντι τῶν νέων πληρεξουσίων τῶν σταλέντων εἰς ἀντικατάστασιν των. Λέγει ὅτι πρέπει νὰ τοὺς καθοδηγήσουν εἰς τὰ καθήκοντά των καὶ ἔπειτα νὰ τοὺς ἀφήσουν. Διὰ τὴν ἐξοικονόμησιν τοῦ φρουρίου Γραμβούσης ὑποδεικνύει πόρους ἐκ τῆς λείας τοῦ Τομπάζου, διὰ τὰ ἔξοδα δὲ τῶν πληρεξουσίων τὰ μοναστηριακὰ σκευῆ. Ἀναφέρει δὲ τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους οὕτω: «Τὸ πολιτικὸν δ' ἀγαθὸν ἐστὶ τὸ δίκαιον, τοῦτο δ' ἐστὶ καὶ τὸ κοινὴν συμφέρον», προκειμένου νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν γνώμην του, ὅτι τὰ δίκαια τῆς Κρήτης δὲν ἤμπορεῖ παρὰ ν' ἀναγνωρισθοῦν παρὰ τῆς συνελύσεως καὶ ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν Κρητῶν βουλευτῶν, τοὺς ὁποίους οὐτὴ θὰ δεχθῇ. Φέρει ἡμερομηνίαν 29 Μαρτίου 1826, Ναύπλιον, πρὸς Ζ. Π. Πιάδαν. Φέρει ἐπὶ τοῦ χάρτου σημειομένην ἔκτυπον σφραγίδα τοῦ Ἀντωνιάδου.

—Τὸ 196 εἶναι ἔγγραφον ἐν σχεδίᾳ τοῦ Χαράλαμπος Παπαπολίτη πρὸς τὸ Βουλευτικὸν ἡμερομην. 1 Ἀπριλίου 1826 ἐξ Ἐπιδαύρου, διὰ τοῦ ὁποίου διαμαρτύρεται διὰ τὸν ἀποκλεισμὸν τῶν πληρεξουσίων Κρατᾶλων, μὲ τὴν αἰτιολογίαν ὅτι δὲν παρουσιάσθησαν μέχρι σήμερον.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 197 εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Μιχαὴλ Μαγουλάκη ἐκ Νάξου ἡμερ. 16 Ἰουλίου 1826, διὰ τῆς ὁποίας τὸν πληροφορεῖ ὅτι ἐνεχείρησε πρὸς τὸν Μπιτσαξὴ τὰ πράγματά του, πλην ἐπώλησε τὸ μαχαίρι καὶ ἐμοιράσθησαν τὰ χρήματα ἐκ τῆς πωλήσεως οἱ Μαλικοῦτης, Ἀστρινός, καὶ Μπιτσαξῆς καὶ ὅτι ὁ Γεώργ. Καρδαμάκης, πατριώτης τοῦ στέλνει ἐπιστολὴν καὶ 8 ὀκάδ. κρασί. Ἀποδέκτης ὁ Ζαχαρίας Πρακτικίδης.

σεως. Γον. Νά μή δοθῆ οὐδ' ὀβολός ἀπ' αὐτό δια παρελθόντα χρέη τῆς Κρήτης, ἀλλά νά χρησιμεύσῃ ὅλως διόλου εἰς τὰς μελλούσας ἀνάγκας τῆς ἀπελευθερώσεώς της. Δον. Τὸ Δάνειον τοῦτο θά ἀποταμιεύεται εἰς τὸ ἀσυλότατον φρούριον τῆς Γραμβούσης ἢ ὅπου ἄλλοθ ἢ περιστάσις συγχωρήσῃ. Εον. Ταμίας τοῦ δανείου τούτου νά εἶναι τριμελής ἐπιτροπὴ συγκειμένη ἀπὸ δύο τιμίους καὶ εὐπολήπτους Κρη- τας καὶ ἓνα ἀπὸ μέρους τῆς Διοικήσεως.—Ταῦτα κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως καὶ κατὰ τὴν ὑπαγορευομένην ἀνάγκην τῆς Γῆς ἐκείνης παρακαλοῦμεν νά ἐκτελεσθῶσιν χωρὶς βραδύτητος καὶ μένομεν εἰς τὸ ἀνήκον σέβας.

[Παρακαλοῦμεν νά ἔχωμεν ἀντίγραφον τῆς παρούσης μας, ἐπικυρωμένον κατὰ τὸ συνήθεσ].

Τῆ 30 Μαΐου 1826, Ναύπλιον.

Οἱ εὐπιθεῖς συμπολίται

Ν. Ρενιέρης, Ν. Οικονόμος, Ζ. Πρακτικίδης.

Υ. Γ. Ἡ ἀνησυχία τῆς Σ. Διοικήσεως ἐκ τῶν περιστατικῶν ἔ- καμε νά μείνῃ ἡ παρούσα μας ἕως αὐτῆς, ἀλλ' ἕως οὗ ταῦτα ἐξασφαλισθῶσιν ἡ Κρήτη χάνει τὸν πολύτιμον τοῦτον καιρόν. [Δὲν μᾶς βιάζει εἰς τοῦτο ὀλίγον καὶ τὰ ὅσα ἐδοκιμάσαμεν ἀπὸ τοῦς στρατιώτας τοῦ Λαζοπούλου διὰ νά τοῦς πληρώσωμεν ἡμεῖς, ὡσάν νά μὴν ἦτον τὸ φρούριον ἐκεῖνο ἐθνικόν. "Ὅχι ὀλίγον διδόμενον παντοτεινῆς διὰ τὴν Κρήτην ἀποτυχίας εἶναι καὶ ὁ ναύλος 500 κιλῶν κουκίων, τὰ ὅποια μόλις ἕως πρὸ ἐχθῆς ἠδυνήθημεν μὲ ἐλεημοσύνην τῶν ἐνταῦθα δυστυχῶν νεροφόρων καὶ διακονιαρέων Κρητῶν νά τὰ στείλωμεν.⁽¹⁾ Τὶ δέ; τάχα ἂν σηκωθῆ ἡ Κρήτη πασιφανῶς νά κτυπᾷ τὸν ἐχθρόν της ὡς ἐχθρόν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, θά ἴδῃ τὴν ἀπαίτου- μένην βοήθειαν ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴν Διοίκησιν; καὶ ἂν κάμη δάνειον ἐ.

(1) Μετὰ τὴν ἐν τῷ σηλαίῳ Μελιθονίου ἐξόντωνσιν τῶν γυναικοπαίδων (ἰδ. σελ. 130) ὁ Χουσεῖν ἐπανῆλθεν εἰς Ἡράκλειον, ὅπου ἠσχολήθη μὲ τὴν ἐκκαθάρι- σιν τῶν πέριξ ἐπαρχιῶν, οἱ ἐπαναστάται τῶν ὁποίων ἢ ὑπετάγησαν ἢ κατέφυγον εἰς τὰ ὄρη, περὶ τὰ μέσα δὲ Φεβρουαρίου ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Δυτικὴν Κρήτην. Ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῆς ἐκστρατείας ἦτο ἡ καταστολὴ τῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὴν Δυτικὴν Κρήτην διὰ τῆς καθυποτάξεως τῆς ἐπαρχίας Σφακί- ῶν, ἡ ὁποία ἐθεωρεῖτο κέντρον τῶν ἐπαναστατῶν. Ἐστράφη ὁθεν πρῶτον ἐναντίον τοῦ Ἀποκορώνου πρὸς διασφάλισιν τῶν νότων αὐτοῦ καὶ ἐπικρατή- σας κατόπιν εὐκόλου ἐξουδετερώσεως τοπικῶν ἐν Ἀποκρόνῳ ἀντι- στάσεων, ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὰ χωρία Στύλος, Νιδ Χωριὸ καὶ Ἀρμέ- νους. Κατόπιν ὀλιγοήμερου ἀναπαύσεως εἰς Ἀποκρόνον ὁ Χουσεῖν ὠδεύσε κα- τὰ τῶν Σφακίων μετ' ἄκρας ἐπιφυλάξεως. Παρὰ πᾶσαν ὁμως προσδοκίαν οὐδε- μίαν οὗτος συνήντησεν ἀντίστασιν καθ' ὅλην τὴν διὰ Σφακίων διαδρομὴν, εἰμὴ μικρὰν ἀλλ' ἀποφασιστικὴν ἐν τῇ φαράγγι Σαμαριᾶς, ὅπου ὀλίγοι ὀπλοφόροι ὑπερήσπισαν ἀπεγνωσμένως καὶ ἀποτελεσματικῶς τὰ ἐν αὐτῷ καταφυγόντα γυναικόπαιδα. Ὁ Χουσεῖν διήλθε τὴν Κράπην καὶ ἐφθασεν εἰς Ἀσκούφου. Ἐ- κείθεν διὰ τῶν χωρίων Κομητάδες, Μουρί, Ἰμβρος, Ἀνώπολις ἐφθασεν εἰς ἐ- παρχίαν Λάμπης καὶ ἐκείθεν εἰς Ρέθυμνον, ὁπόθεν ἐν τάχει ἐπανάκαμψεν καὶ ἐστρατοπέδευσεν εἰς Ἀρμένους Ἀποκρόνον. Μετὰ ὀλιγοήμερον ἐνταῦθα ἀνάπαυαν ὁ Χουσεῖν ἐστράφη κατὰ τῶν ὄρεινῶν χωρίων τῆς Κυδωνίας, τὸ Θέρισσον καὶ τὰ Κεραμεῖα, ἐξουδετερώσας τὴν μικρὰν ἀντίστασιν τῶν ἐπανασ- τατῶν, οἱ ὅποιοι μετὰ γυναικῶν καὶ παίδων ἐρρίφθησαν πρὸς τὰ νότια παρὰ-

θνικόν; !!! και εις τοῦτο ἀκριβεστάτας πληροφορίας ἔχει καὶ ἀπὸ τὰς καλῶς ἐγνωσμένας ἀνάγκας τοῦ λοιποῦ ἔθνους καὶ ἀπὸ τὴν βοήθειαν, τὴν ὅποιαν ἕως αὐτῆς εἶδεν ἀπὸ τὰ πρῶτα δυὸ δάνεια. Δὲν εἶναι λοιπὸν τρόπος παρὰ ἢ τὴν ἄδειαν νὰ τῆς δώσῃ ἡ Δ)σις τοῦ Ἑλλ. Ἔθνους νὰ δανεισθῇ μόνη τῆς μὲ τοὺς προεκτεθέντας τρόπους καὶ νὰ εἶναι ἐνώμην μετ' αὐτὸ ἢ νὰ κάμῃ μόνη τῆς ὅτι ἡ αἰώνια σκλαβιά τῆς καὶ ἡ μεταφορὰ τῶν τέκνων τῆς εἰς Αἴγυπτον καὶ Ἀφρικὴν (ἂν ὑπὸ τὸν ἴδιον λήθαργον μείνῃ τοῦ λοιποῦ) τὴν ὑπαγορεύει. Ἡ Κρήτη καθὼς τὴν κυτᾶζει τὸ ἔθνος θὰ χαθῇ αἰώνιως. Ἀποσπᾶ καὶ αὐτὴ τοὺς ἀνόμους δεσμοὺς οἵτινες τὴν συνδέουν μετ' αὐτοῦ, κάνει ὅτι ἠμπορεῖ, ἂν ἐπιτύχῃ καλῶς, διαφορετικὰ χάνεται κἂν ἐνδόξως, καθὼς καὶ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος, καὶ δὲν δοκιμᾶζει τὴν παναισχιστον, πανάτιμον καὶ αἰώνιαν σκλαβίαν τοῦ Φαραῶ. Τὴν 29ην Ἰουνίου 1826, Ναύπλιον. Οἱ ἴδιοι, Ν. Οἰκονόμου]. Ἡ Ἐθνικὴ Διοίκησις καὶ δάνειον ἔθνικόν ἂν διαπραγματεύσῃ, ἡ Κρήτη κατὰ τὰς ὁποίας ἔχει ἀκριβεστάτας πληροφορίας καὶ ἐκ τῶν ἐγνωσμένων μεγίστων ἀναγκῶν τοῦ λοιποῦ ἔθνους καὶ ἀπὸ τὴν βοήθειαν τὴν ὅποιαν ἕως αὐτῆς εἶδεν ἀπὸ τὰ πρῶτα δυὸ δάνεια, δὲν θὰ ἴδῃ ποτὲ τὴν ἀπαιτουμένην βοήθειαν καὶ ἔπειτα νὰ μείνῃ [διὰ πάντα] εἰς παντοτεινὴν σκλαβίαν ἂν δὲν δανεισθῇ μόνη τῆς. Ὅθεν καὶ αὖθις παρακαλοῦμεν νὰ δοθῇ ἢ ἄδεια αὕτη χωρὶς ἀναβολάς, διότι δὲν θὰ σταθῇ ποτὲ ὑποφερτόν εἰς τὴν Κρήτην, ὕστερα ἀπὸ τόσας καὶ τόσας θυσίας καὶ ἐνδοξα κατορθώματα, ὕστερα ἀπὸ λαμπρὰν κατάκτησιν τοῦ ἰσχυροτέρου φρουρίου τῆς, νὰ ἴδῃ τὰ τέκνα τῆς μεταφερόμενα εἰς Αἴγυπτον καὶ Ἀφρικὴν καὶ μένοντα εἰς παντοτεινὴν σκλαβίαν [αἰώνιως εἰς τὴν σκλαβίαν τοῦ Φαραῶ]. Ἡ Κρήτη μολοντί πρὸ πολλοῦ εἶχε δίκαια μεγάλα νὰ πάρῃ διαφορετικὰ μέτρα διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν τῆς [δὲν ἐπιθυμεῖ

λια τῆς Κρήτης πρὸς σωτηρίαν. Ἐκεῖθεν ἐστράφη κατὰ τῶν ἐπαρχιῶν Κισάμου καὶ Σελίνου, διήλασε καὶ ταύτας εὐκόλως καὶ κατέσφαξε περὶ τὰ 600 γυναϊκόπαιδα εἰς Λαφονήσι, ὅπου εἶχον καταφύγι τὸς σωτηρίαν. Τὴν 6 Ἀπριλίου 1824 ἀνεχώρησεν ἐκ Κρήτης καὶ ὁ ἀρμολογὸς Τομπάζης διὰ Ὑδραν, ἐπιβίβασθεις τῆς ἐν Καλοῖς Λιμέσι γολέττας του— Ποῖα τὰ αἴτια τῆς εὐκόλου τοῦ Χουσεῖν νίκης ἐν Κρήτῃ δὲν εἶναι δύσκολον ν' ἀντληθῶμεν. Τὸ ἀνοργάνωτον τῶν Κρητῶν, ἡ ἔλλειψις ἱκανῶν ἀρχηγῶν ἀφ' ἐνὸς καὶ ἡ ὀργανωμένη τοῦ Χουσεῖν ἀνδρεία καὶ εὐστροφία, δὲν εἶναι ἀρκετὰ βεβαίως νὰ δικαιολογήσουν τὴν ἄνευ σχεδὸν ἀντιστάσεως διάλυσιν τῆς ἐν Κρήτῃ ἐπαναστάσεως. Διὰ τοῦτο τὰ αἴτια πρέπει ν' ἀναζητήσωμεν μᾶλλον εἰς τὸν πανικόν, τὸν ὁποῖον ἐδημιούργησαν ἐν τῇ δυτικῇ Κρήτῃ οἱ φυγάδες τῆς ἀτυχοῦς μάχης τῶν Ἀμουργελῶν — Γέργερης καὶ ἡ τραγωδία τῶν ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ Μελιδονίου γυναϊκοπαίδων. Τὰ δύο αὐτὰ σημαντικὰ γεγονότα τοῦ πολέμου ἐδημιούργησαν τὴν ἐντύπωσιν ἐπερχομένης τουρκικῆς θυέλλης, σαρωνούσης τὰ πάντα, ἐναντίον τῆς ὁποίας οὐδὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἰσχύσῃ. Ὁ σῶζων, λοιπόν, ἑαυτὸν σωθῆτω. Ἐγκατέλειψαν οἱ περισσότεροί τὰς τάξεις των καὶ ἕκαστος ἐφρόντισε διὰ τὴν σωτηρίαν ἑαυτοῦ, πρὸ πάντων δὲμος τῆς οἰκογενείας του, ἡ ὁποία ἐν τῷ συνόλω τῆς διέτρεχε τὸν ἕσχατον τῶν κινδύνων. Οὕτω πᾶσα δραστηριότης τῶν ἐν Κρήτῃ πολεμιστῶν ἐστράφη πρὸς τὴν κατεῦθονσιν αὐτὴν, ἐπὶ δὲ τῷ ἀκοῦσματι ὅτι Ἑλληνικά πλοῖα ἐφθασαν εἰς τὰ παράλια τῆς Κρήτης, πάντες διηγωνίζοντο ὅπως προφθάσωσι καὶ ἐπιβιβάσωσιν εἰς αὐτὰ τὰς οἰκογενείας των καὶ τὰς διασώσωσιν. Οὕτω ὁ Ἑλληνικὸς στόλος, ὁ ὁποῖος ἦλθεν εἰς Κρήτην κατόπιν πολλῶν θυσιῶν διὰ νὰ βοηθῆσῃ τὴν ἐπανάστασιν ἀπέβη πρόξενος κακοῦ ἀντὶ καλοῦ, ἐχρησίμωσε δὲ ἀντὶ παντός ἄλλου εἰς τὴν ἐκ τῶν παραλίων εἰς τὰς νήσους καὶ τὴν ἠπειρωτικὴν Ἑλλάδα μεταφορὰν τῶν προσφύγων, τὸ πλεῖστον βε

τοῦτο διὰ τὸν ῥυθμὸν] δὲν ἠθέλησε ποτὲ νὰ τὸ ἀποδείξῃ οὔτε νὰ ἀφήσῃ νὰ τῆς κάμῃ βαθεῖαν ἐντύπωσιν [ἀλλ' ἐπόθει τοῦλάχιστον εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ λάβῃ καὶ αἰτία νὰ φρονῆ, ἐλπίζουσα ὅτι δὲν θὰ ὑποφέρῃ ἢ Ἑλλ. Δ)σις εἰς τὸ τέλος νὰ τὴν θεωρῇ μὲ τοιοῦτον ὄμμα] ἀλλ' ἐπιθυμεῖ τοῦλάχιστον εἰς τὸ ἐξῆς νὰ σκεφθῇ ὠριμώτερα περὶ τούτου καὶ ἢ ἐπιτυχαίνει τοῦ σκοποῦ τῆς ἢ χάνεται ἐνδόξως καὶ δὲν δοκιμάζει τὴν παναίσχιστον, πανάτιμον καὶ αἰώνιον σκλαβίαν τοῦ Φαραῶ.

(199)

Ἐπιστολὴ Λυμπρίτη πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν Κρητῶν σχετικὴ πρὸς τὴν πρόσδοκον τὴν ἀποστολῆς του καὶ τὰ ἐμπόδια τὰ ὅποια συναντᾷ κατὰ τὸ ταξεῖδι.

Ἀπλοῦν φ. χάρτου 22.24. Ἐπὶ τῆς β' σελίδος ἀναγράφεται ὁ ἀποδέκτης (Ἐπιτροπὴ Κρητῶν) τόπος προορισμοῦ τὸ Ναύπλιον καὶ σημειώσις περὶ τοῦ περιεχομένου.

Πρὸς τοὺς κ. Ν. Οἰκονόμον, Ζ. Πρακτικίδην, καὶ Ν. Ρενιέρην.

Δὲν ἤξεύρω ἐὰν ἐξακολουθοῦν καὶ αὐτοῦ οἱ ἴδιοι καιροὶ ὅπου εἶναι ἐδῶ. Ἀπὸ τὴν ἰδίαν ἡμέραν ὅπου ἔφυγα ἀπ' αὐτοῦ δὲν ἔπαυσε διόλου ἡ φουρτούνα, ὅπου σχεδὸν δὲν ἠμπορεῖ τινὰς ν' ἀπέλθῃ ἀπὸ νησὶ εἰς ἄλλο, ἂν καὶ μικρὸ τὸ διάστημα. Εἰς τὴν Μῆλον ἐκάθησα 12 ἡμέρες καὶ στενεχωρεμένος πλέον ἐπέρασα εἰς Κίμωλο, ὅπου μόλις εἶναι τουφεκιᾶς διάστημα μὲ μεγάλον κίνδυνον. Τώρα σκοπεύω μὲ πρώτη καλωσύνη νὰ ἀπεράσω εἰς Σύρα καὶ ἐλπίζω νὰ ἐπιτύχω τοῦ σκοποῦ μου. Τοῦ Ν. Νταμπεργάκι ἄφησα εἰς Μῆλο γράμμα νὰ σᾶς στείλῃ καὶ ὀλίγην ἄμμο καὶ μὲ ὑπεσχέθῃ, διότι εἶναι ἔξω τοῦ μαγα-

βαίως γυναικοπαίδων, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἱκανῶν διὰ τὸν πόλεμον ἀνδρῶν. Αὐτὰ δημιουργεῖ ὁ πανικός.—Ἐκτοτε ἡ ἐν Κρήτῃ ἐπανάστασις περιορίσθη εἰς μικρὰν ἀντίστασιν ὀλιγαριθμῶν ὀμάδων ἐπαναστατῶν καταφυγόντων εἰς τὰ ὄρη Κυθωνίας καὶ Σφακιῶν καὶ εἰς προπαρασκευᾶς τῶν ἐν Ἑλλάδι καταφυγόντων Κρητῶν πρὸς κάθοδον εἰς Κρήτην καὶ ἀνανέωσιν τοῦ ἀγῶνος, μέχρι τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1825, ὅτε κατόπιν μεγάλης ἐτοιμασίας ἐγένετο ἐκ Μονεμβασίας ναυτικὴ ἐκστρατεία πρὸς καταληψίαν τοῦ φρουρίου Γραμβούσης, τὸ ὅποιον καὶ κατελήφθη ἄνευ ἀντιστάσεως τὴν 2 Αὐγούστου, ταυτοχρόνως μετὰ τοῦ φρουρίου Κισσάμου. Ἀκολούθως ἀπεστάλη ἐκστρατευτικὸν σῶμα πρὸς ἀνανέωσιν τοῦ ἐν Κρήτῃ ἀγῶνος καὶ γενικὴν τῶν Κρητῶν ἐξέγερσιν ὑπὸ τὸν Λαζόπουλον, ὁ ὅποιος ὅμως προσβλήθεις εἰς Βαρύπετρον ὑπὸ τοῦ Μουσταφάμπεη διελύθη, μὴ ἐπιτευχθεῖσης τῆς ὀλοκληρωτικῆς ἐξεγέρσεως τῶν Κρητῶν. Τὰ ὑπολείμματα τοῦ σώματος Λαζοπούλου κατέφυγον εἰς Γραμβούσαν, ὅπου σχηματίσαντα «κομάντος» ἐπεδόθησαν εἰς κλεφτοπόλεμον ἐν τε τῇ ξηρᾷ καὶ τῇ θαλάσῃ. Τὴν τροφοδοσίαν τοῦ ἐν λόγῳ φρουρίου εἶχεν ἀναλάβει ἡ ἐν Ναυπλίῳ ἐπιτροπὴ Κρητῶν, ἥτις καὶ εἶχον ἐπιστείλει σὺν τοῖς ἄλλοις τὰ 500 ὀκάδας κουκιδῶν, περὶ ὧν ἀνωτέρω καὶ τῶν ὀποίων τὰ ναῦλα ἐπλήρωσαν οἱ πρόσφυγες Κρητες διὰ συνεισφορᾶς.

τζου του πληθος. Ἐλπίζω ὅτι θέλω εὑρει γράμμα ἀπὸ τὸν Ποθητάκιν
νά μοι παρασταίνουν τὰ τρέχοντα τῆς πατρίδος καὶ γενικῶς τοῦ
ἔθνους πρὸς ρέγουλά μου, Ταῦτα καὶ προσκυνῶνας σας μὲνω.

Κίμωλο τῆ 17 Αὐγούστου 1856

Ὁ ἀγαπητὸς πατριώτης

Φ. Λυμπρίτης

(200)

Σχέδιον ἐπιστολῆς Ν. Οἰκονόμου καὶ Ζ. Πρακτικίδη πρὸς στρα-
τηγὸν Φωτομάραν, δι' ἧς διαμαρτύρονται διὰ τὴν διαταγὴν περὶ ἐκ-
κενώσεως τοῦ δωματίου, ὅπου διαμένουσιν. (Γραφή Πρακτικίδη)

* *

Σήμερον μᾶς ἔφεραν δύο παλλικάρια σας ἕνα τεσκερὲν ὑπογε-
γραμμένο ἀπὸ τὸ ἴδιον χέρι σας, εἰς τὸ ὅποιον εἶδομεν νὰ προστά-
ζετε νὰ ἀδιάση ἢ κάμαρα ὅπου εἶναι σιμὰ εἰς τοῦ καπετὰν Κυριακού-
λη, διὰ νὰ ἀπεράση ἢ φαμήλια τοῦ Κώστα Μπούτα. Ἡ ἀνέλπιστος
πάλιν αὐτὴ προσταγὴ μᾶς κατελύπησε τὰ μέγιστα! διότι δὲν ἐλπίζα-
ζαμεν νὰ καταδεχθῆτε ἡ Γενναιότης σας, ὅσοτερον ἀφοῦ μᾶς ἐβλάτετε
ἀπὸ ὄλας τὰς κάμερας ὅπου εἶχομεν μὲ διαταγὴν τῆς Διοικήσεως
ὡς ἄνθρωποι ἡμεῖς καὶ χριστιανοὶ καὶ πατριῶται καὶ θυσιασμένοι
παντοῦ διὰ τὸ ἔθνος καὶ τέλος πάντων διωρισμένα οἱ μὲν μέλη Διοι-
κητικὰ, οἱ δὲ ἐπιτροπὴ πληρεξούσιος τῆς Κρήτης διὰ τὰς ὑποθέσεις
τῆς. Ἄφοῦ μᾶς ἐπεριορίσετε ὄλους εἰς ἕνα χαγιάτι, ἀφοῦ δὲν μᾶς ἀ-
φήκατε παρά μίαν παλαιοκάμαραν, τὴν ὅποιαν πολλὰς φορὰς ἡ γεν-
ναιότης σας ἤλθετε καὶ τὴν εἶδετε τί κατάστασιν ἔχει, μᾶς καταδιώ-
κετε τώρα καὶ ἀπ' αὐτὴν ὡσάν νὰ ἡμεθα τοῦρκοι, καὶ μάλιστα ὁ γεν-
ναιότατος Φωτομάρας, τοῦ ὁποίου καὶ τὴν πρεσβυτικὴν ἡλικίαν σεβό-
μεθα καὶ τὴν φρουραρχίαν τιμῶμεν. Δὲν ἠλπίζαμεν νὰ ἀπολαμβάνω-
μεν τοιαύτην καταφρόνησιν οἱ ἐπιφέροντες μᾶς Κρήτης πρόσωπον!
ὡσάν νὰ μὴν εἶχεν αὐτὴ δικαίωμα νὰ ἔχη εἰς τὸ Ναύπλιον ἕν κονάκι
διὰ τοὺς πολιτικούς καὶ πολεμικούς τῆς, ἢ ὡσάν νὰ μὴν ἐχούθη Κρη-
τικὸν αἷμα, ὅταν ἐκυριεύθη ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας τὸ Ναύλιον καὶ ὡ-
σάν νὰ μὴ σκοτώνουν καθημερινῶς [οἱ Κρήτες εἰς τὴν Κρήτην] ἐχ-
θροὺς καὶ κατήντησαν νὰ μὴν ἔχουν οὔτε μίαν φωλεάν εἰς τοῦτο τὸ
Ἐθνικὸν φρούριον. Παρατηρήσατε γενναιότητα, ὄλα ταῦτα τὰ δίκαια
τῶν Κρητικῶν καὶ ἂν καταδέχεσθε νὰ τοὺς γίνηται τοιαύτη ἀτιμία ἀπὸ
λόγου σας, προστάξατε καὶ ἡμεῖς ἐβγάζομεν τὰ πράγματά μας εὐθὺς
καὶ τὰ ρίπτομεν εἰς τοὺς δρόμους καὶ πλαγιάζομεν καὶ ἐκεῖ [καὶ ἄς
χαίρεται τὴν κάμεραν ἕν ἄτομον καλύτερα παρά μᾶς Κρήτης ἐπιτρο-
πὴ καὶ παραστάται καὶ πληρεξούσιοι] (δι' ἄλλης χειρὸς) μὲ χάλι χει-
ρότερο ἀπὸ τοὺς σκλάβους ἀράπηδες, διότι εἰς ἐκείνους ἔχετε καὶ κο-
νάκι καὶ κάθονται καὶ δὲν πειράζει τίποτα, ἡμᾶς φαίνεται μᾶς στο-

χάζεσθε χειρότερους από τους άραπάδες. (Βλέπω και ήλθον στρατιώται, δέν ήξεύρω με τίνος διαταγήν ήλθον. "Αν είναι με τοϋ Φωτομάρα ν' άντιγραφή πρέπει ή παροϋσα εϋθϋς τώρα και νά τοϋ δοθη.)

Ή πληρεξούσιος έπιτροπή τής Κρήτης

Ν. Οίκονόμος, Ζ. Πρακτικίδης

(201)

Τρεις διαταγαί περί έφοδιασμοϋ τοϋ φρουρίου Γραμβούσης (έν άντιγράφω.)

* *

Άριθ. 656

Ή Γ. Γραμματεία

Πρός τόν έπιστάτην τώσ πολεμοφοδίων Κ. Σπυρίδωνα Σπηλιωτόπουλον. Είς τούς έπιτρόπους τής Κρήτης διατάττεσαι νά δώσης έκατόν άριθ. 100 βόμβας με τά φυτίλια των δια νά χρησιμεϋσωσιν είς έφοδιασμόν τοϋ φρουρίου Γραμβούσης και νά λάβης άπόδειξιν.

Τήν 18 Αϋγούστου 1826 έν Ναυπλίω

(Τ. Σ.) Ό Γ. Γραμματεϋς Γ. Γλαράκης

* * *

άρ. 680

Ή Γ. Γραμματεία

Πρός τούς έπιστάτας τών τροφών

Κατά τήν διαταγήν τής Διοικήσεως διατάττεσθε νά δώσητε είς τούς έπιτρόπους τής Κρήτης κουκία κιλά όκτακόσια άρ 800 προς έφοδιασμόν τοϋ φρουρίου Γραμβούσης και νά λάβετε άπόδειξιν.

Έν Ναυπλίω τή 27 Αϋγούστου 1826

(Τ. Σ.) Ό Γ. Γραμματεϋς Γ. Γλαράκης

* * *

Άριθ. 681

Ή Γ. Γραμματεία

Πρός τόν έπιστάτην τών πολεμοφοδίων Κ. Σπ. Σπηλιωτόπουλον.

Είς τούς έπιτρόπους τής Κρήτης διατάττεσαι νά δώσης πεντακοσίας όκάδας πυρίτιδα, χιλίας όκάδας μόλυβδον και τó άνάλογον χαρτί είς χρήςιν τών έν τή Κρήτη στρατευμάτων και νά λάβης άπόδειξιν.

Έν Ναυπλίω τή 28 Αϋγούστου 1826

(Τ. Σ.) Ό Γ. Γραμματεϋς Γ. Γλαράκης

Ἄντιγραφον ἐπιστολῆς Θωμᾶ Πετρίνη ἐξ Ἀγκῶνος πρὸς τὴν πληρεξούσιον ἐπιτροπὴν Κρήτης, διὰ τῆς ὁποίας ἀγγέλλει τὴν ἀποστολὴν ἐφοδίων διὰ Γραμβούσαν.

*
* *

Ἡ ἐπιστολὴ τὴν ὁποία μ' ἐγχειρίσατε εἰς τὴν στιγμὴν σχεδὸν τῆς ἀπὸ Ναύπλιον ἀποχωρήσεώς μου, δὲν ἔκαμε παρὰ νὰ ἀυξήσῃ εἰς ἐμὲ τὸ μέρος τὸ ὅποion ἤδη ἐλάμβανον εἰς τὴν τύχην τοῦ φρουρίου Γραμβούσης, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ἡ Διοίκησις μὲ εἶχεν ἤδη κάμει τὰς πλέον δυνατὰς παρακινήσεις.

Δὲν ἔλειψα ἀπὸ τοῦ νὰ ἐξαποστείλω τὰ περικλεισθέντα μου ἔγγραφα πρὸς τὰς φιλελληνικὰς ἐταιρίας τῶν Παρισίων καὶ τῆς Ἑλβετίας, ὡσαύτως καὶ πρὸς τὸν ἱππότην κύριον Ἐϋνάρδ, ὑποστήριγμα δοθεὶς ἀπὸ τὴν θεῖαν πρόνοιαν εἰς τὴν Ἑλλάδα καταθλιμμένην μὲν, ἀλλ' ἥτις θέλει ἐκτελέσει τὴν ἀναγέννησίν της, ἐὰν μείνῃ ἐνωμένη καὶ ὠπλισμένη.

Ἐγὼ ὡς τόσον διὰ νὰ ἀποπληρώσω τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Διοικήσεως καὶ τὸ ζήτημα τῆς πληρεξουσίου ἐπιτροπῆς τῆς Κρήτης ὡφελουμαι ἀπὸ τὸ ἐλεύθερον δοθέν μοι παρὰ τοῦ ἱππότου κυρίου Ἐϋνάρδ καὶ διερμηνευτῆς τῶν εὐεργετικῶν αὐτοῦ φρονημάτων ἐδιώρισα διὰ τὴν εἰρημένην ἐπιτροπὴν εἰς τὸ φορτίον τὸ ὅποion μετὰ 8 ἡμέρας θέλει στείλει πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Διοίκησιν μὲ τὸ τραμπάκολον « Ὁ Ἀλέξανδρος » τοῦ κυρίου Σάντη Λανζαρίκη ἕν τρίτον τῶν εἰδῶν, τὰ ὅποια αὐτὸς θέλει φέρει καὶ τὰ ὅποια θέλει εἶναι ἀλεύρια καὶ παξιμάδι.

Ἡ ἐπιτροπὴ λοιπὸν νὰ συνεννοηθῇ περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης μὲ τὴν Ἑλλ. Διοίκησιν καὶ ἐπειδὴ τὸ πλοῖο θέλει πιάσει εἰς Κύθηρα, ἢ μπορεῖ ἴσως νὰ ἐνεργηθῇ ἀπ' ἐκεῖ ἢ στάλσις εἰς Κρήτην, ἀφοῦ εἰς Κύθηρα διαταχθῇ μὲ ἐκείνας τὰς προφυλάξεις περὶ τῶν ὁποίων ἡ ἰδία Δ)σις εἶναι ἤδη πληροφορημένη, ὥστε αὐταὶ αἱ ἐργασίαι νὰ ἔχουσι μίαν ἐμπορικὴν ἐπιφάνειαν.

Παρακαλῶ τὴν ἐπιτροπὴν νὰ δεχθῇ εὐμενῶς τὴν προθυμίαν τοῦ ἔργου μου καὶ νὰ βεβαιώσῃ τὴν γεναίαν φρουρὰν τῆς Γραμβούσης, ὅτι

(1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 202 εἶναι συμφωνητικὸν (ἐν ἀντιγράφῳ) μεταξὺ τῆς Πληρεξουσίου ἐπιτροπῆς Κρήτης καὶ τοῦ καπετὰν Γεωργίου Δ. Καπασάκη διὰ τὴν ναύλωσιν ἱστιοφόρου ἀντὶ 60 ταλλήρων διὰ τὴν μεταφορὰν τροφίμων εἰς Γραμβούσαν. Φέρει ἡμερομηνίαν 20 Αὐγούστου 1826.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 203 εἶναι σχέδιον ἐγγράφου τῆς Διοικήσεως ἐπιτροπῆς Κρητῶν πρὸς τὴν Ἐθνικὴν συνέλευσιν διὰ τοῦ ὁποίου πληροφοροῦν, ὅτι παρὰ τὰς περὶ τοῦ ἐναντίου ὑποσχέσεις ἐκβάλλονται βιαίως ἀπὸ τὸ δωμάτιόν των καὶ ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐφ' ὅσον ἡ Δ)σις δὲν λάβῃ μέτρα, αὐτοὶ εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ διαμαρτυρηθῶν καὶ θὰ πληροφορηθῶσιν τὴν Κρήτην νὰ μὴ στείλῃ πληρεξουσίου, ἀλλὰ νὰ ἐνδιαφερθῇ αὐτὴ δι' ἑαυτήν, διακόπτουσα τὰς μετὰ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος σχέσεις της. Φέρει ἡμερομηνίαν 23 Αὐγούστου 1826.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 204 εἶνε σημεῖωμα τῆς ἐπιτροπῆς Κρήτης πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν Συνελεύσεως (συνοδευτικόν) ὅπως μελετήσῃ ἀντίγραφον τῆς πρὸς τὴν Διοίκησιν ἀναφορᾶς των. Ἡμερ. 23 Αὐγούστου 1826.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 205 εἶνε ἐπίσημον ἀντίγραφον τοῦ ὑπ' ἀριθ. 202 συμφωνητικοῦ.

στρατιώται ἱεροὶ εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος τῆς Ἑλλάδος δὲν θέλουν εἶσθαι ποτὲ ἀδιάφοροι εἰς τὰς εὐαισθήτους ψυχάς, μήτε θέλουν ἐγκαταλειφθῆ ἀπὸ ἐκείνας τὰς ἑταιρίας, αἱ ὁποῖαι διδουσι δείγματα ἀνθρωπότητος καὶ ἀληθοῦς φιλανθρωπίας. Ἐν τούτῳ ἔχω τὴν τιμὴν νὰ βεβαιώσω τὴν ἐπιτροπὴν διὰ τὸ ἐντελὲς μου σέβας.

Ἄγκωνα 1 8)ριου 1826

Ταπεινότατος δοῦλος

Θωμᾶς Πετρίνης.

(207)

Ἄντίγραφον ἀναφορᾶς τοῦ Δημ. Φλαμπουριάρη ἐκ Μήλου πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν Κρήτης περιέχουσα εἰδήσεις διαφόρους καὶ περὶ Γραμβούσης.

* *

Πρὸς τὴν Δ. πληρεξούσιον ἐπιτροπὴν τῆς Κρήτης, εἰς Ναύπλιον.

Μήλω τῆ 25 8)ριου 1826.

Ἡ τελευταία μου ἐστάλη μέσον Σύρας εἰς τὰς 19 τοῦ ἐνεστῶτος διὰ τοῦ κυρίου Ποθητάκι καὶ ἀπαντῶ τὴν ἐπιστολὴν σας τῆ 14 τρέχοντος. Οἱ κύριοι Τουμπάζης καὶ Ξένος ἀγαποῦν τὴν πατρίδα μας Κρήτην, καὶ οἱ δυὸ φίλοι τοῦ ἐναρέτου ἀπὸ Φλωρεντία, ὁμοῦ καὶ τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ κυρίου Πετρίνη πρό τινων μηνῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα θέλει ἐγγράψουν εἰς τὸν πρῶτον, ὡς ἐπίτροπος των ἑταιριῶν, διὰ νὰ προμηθεύσῃ τὸ φρούριον Γραμβούσης ἀπὸ τροφᾶς καὶ ἐφόδια(;) ἀπὸ τὸ ὁποῖον θέλει ἐλάβουν ἀπόκρισιν ὅτι ἐτοιμάζονται εἰς Ἄγκωνα ἢ εἰς Ράβαιναν καὶ οὕτως ἔχοντας καὶ τοὺς προκρίτους τῶν Σφακικανῶν φίλους τοὺς ἔγραψαν νὰ παραβρεθοῦνε ἐκεῖ, ἔγραψαν ὁμοῦ καὶ εἰς τοὺς λεγομένους προσγιαλητες, οἱ ὁποῖοι εἶναι οἱ ἀκόλουθοι: ὁ χατζῆ Μ. Χιονιάς, Στρατῆς Μπελιβανάκης καὶ Χ' Στρατῆς Μπουρδουμπάκης. Ἐξήγησις διατὶ δὲν ἐπῆγαν: ὁ πρῶτος γηραλῆος βαραίνεται καὶ ἴσως διατὶ εὐρίσκεται ὁ υἱὸς του εἰς Σμύρνην, ὁ δεῦτερος ἔχει τὴν γολέττα του καὶ δὲν εὐκαιρεῖ, ὁ τρίτος δὲν ἠθέλησε ἢ διὰ νὰ μὴ δώσῃ βάρος περισσώτερον τοῦ φυλακωμένου θείου του κυρίου Ρούσου, καὶ οὕτως ἐπῆγαν μόνον οἱ Ἄνωπολίτες. Περὶ τούτου ἔγραψα εἰς ὄλους τοὺς ἐρχομένους εἰς Γραμβούσα, διὰ νὰ μοῦ γράψουν πόσα τὰ ἐφορτηγὰ πλοῖα ὅπου περιμένονται καὶ διὰ τὸ τέλος καὶ λοιπά, πλὴν ἢ ἐναντιότης τοῦ ἀνέμου δὲν συγχωροῦν διὰ νὰ λάβω ἀπόκρισιν, ἔγραψα περὶ τούτου καὶ εἰς Κύθηρα καὶ λοιποὺς, πλὴν διὰ τὴν ἰδίαν αἰτίαν δὲν ἔλαβα οὔτε ἀπὸ ἐκεῖ ἀπόκρισιν, αὐτὰ ἐγνωρίζω ἕως σήμερις καὶ ξεσκεπάζοντας τί περισσώτερον θέλει σὰς τὸ φανερώσω ἀμέσως. Μὲ τὴν ἄλλην ἐπιστολή μου τῆς 15, ὅπου μὲ τὸν χ' Λούκα Σπεντζῶτην σὰς ἔλεγα διὰ τὰ συμβάντα τοῦ κυρίου Καλλέργη καὶ

λοιπῶν καὶ ὅτι τὸ πλοῖον ἦτον τρικάρταρον γαλλικὴ κορβέτα λαλαμπροῦα καὶ μάλιστα πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐμάθαμεν παρὰ τοῦ κυρίου Μαρουλιανάκη ὅτι ἔφθασεν ἀπὸ Κίμωλον εἰς Σύρα, καὶ ὅταν φθάσουν αὐτοῦ, ἂν τὸ κρίνετε εὐλογον, ἀπεράσατέ το διὰ μίαν πολιτικὴν εἰς τὰς ἐφημερίδας, στέλνοντας καὶ εἰς ἐμᾶς μίαν ἂν (εἶναι) δυνατόν, διὰ νὰ τὴν παραστήσω τοῦ ἐκλαμπροτάτου γαλλικοῦ ἀντιπροξένου. Ὁ κύριος Καλλέργης θέλει σᾶς δώσει τὴν καταγραφὴν καὶ ὁ ἴδιος θέλει σᾶς εἰπεῖ πόθεν ἐλπίζονται τὰ τάλληρα 1000 διὰ βοήθειαν τῆς Γραμβούσης, πλὴν ἄς στέκη μυστικόν.

Ἐχαρήκαμεν διὰ τὴν εἴσοδον τῶν 600 ἡμετέρων εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν, ὁ θάνατος τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ τῆς Εὐρύπου εἰς Κάρυστον ἐχάλασε τὰ σχέδια τοῦ Κιουταχῆ. Τῷ ὄντι εἰς τὴν νῆσον μας φθάνουν πολλαὶ εἰδήσεις, διότι καθημερινῶς φθάνουσι 3 ἕως 4 πολεμικὰ εὐρωπαϊκὰ πλοῖα. Εἰς τὶς 20 ἔφερε εἰς τὸν λιμένα μας ἡ γαλλικὴ φεργάδα «ἐρημίτα», διὰ λείαν τὸν Σπετσιώτικον ὑπόβου τοῦ κυρίου Μποῦφφο καὶ εἰς τὴν 21 τὸν ἐσυντρόφευσε διὰ Σμύρνην τὸ γαλλικὸν ἐμβρῖκιον Παλινοῦρ καὶ ἐλπίζομεν ὅτι τώρα ἐλευθερώνεται τὸ πρῶτο, ὅπου πρὸ ἡμερῶν ἐκρατήθη ὅπου καὶ σᾶς ιδέασα, ὁ μπόβος ἐπιάσθη εἰς τὰ νερά τῆς Κυθήρας, τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἀνεχώρησεν καὶ ὁ ἀπεσταλμένος τῶν Χανιωτῶν κ. Μιχαλάκης διὰ Σμύρνην, περὶ τοῦ ὁποῦ ἐξηγοῦμαι εἰς τὴν στερινὴν μου τῶν 19. Καὶ προλαβόντας σᾶς ἔγραψα καὶ ἤδη σᾶς ἐνθυμίζω, διὰ νὰ γράψετε εἰς τὸν ἐδῶ ἀντιπρόξενον τῆς Ἀουστρίας κύριον Ἰωάννην Ταταράκιν διὰ νὰ μοῦ παραδώσῃ δύο ἢ τρία κατάστιχα καὶ ὀλίγα ἔγγραφα ἐδικά μου, ὅπου εὐρέθησαν μέσα εἰς τὰ πράγματα τοῦ μακαρίτου ποτὲ Ἐμμ. Βλαστοῦ, ὅτι οὕτως εἶναι ἡ τάξις καὶ ἡμπορεῖ ν' ἀναχωρήσῃ εἰς Σμύρνην καὶ οὕτως πηγαίνει τὸ πρᾶγμα εἰς μᾶκρος καὶ μοῦ ἀναγκαιοῦν. Βλέπω εἰς τὴν ἐπιστολὴν σας νὰ εἶναι ἀρκετοὶ πατριῶται ὑπογεγραμμένοι, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ζητῶ συγγνώμην ἐὰν δὲν τοὺς γράφω χωριστὰ καὶ δὲν πρέπει νὰ βάζετε τόσες ὑποψίες διὰ 3 ὑποκειμένα. Δύο συμπερασμοὺς ἔπρεπε κατ' ἀρχὰς νὰ κάμετε εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος ἢ ὅτι χρειάζονται μετρίτᾳ διὰ ναύλους καὶ οἱ μηνόντες ἀπὸ τὰ λευκὰ ὄρη δὲν ἔχουν ἢ καὶ διὰ δούλευσιν ἢ φιλοτιμίαν ἢ πατριωτισμόν.

Εἰς τὴν 21 καὶ 22 ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὸν λιμένα μας διὰ Γραμβούσα 2 σακολέβες καὶ ἓν πλοιάριον μὲ τροφὴς καὶ ψαρικά, ὁ Μανώλης Μαρουλάκης καὶ εἰς Σφακιανός, ἐπολέμησαν ἰκανὴν ὥραν μὲ μίαν... τράταν, ἐφόνευσαν 7 ἀπὸ τὴν τράταν καὶ ἔπειτα ἐφονεύθησαν καὶ οἱ πατριῶτες μας καὶ μένει τοῦ πρώτου ἡ φαμηλία εἰς Κίμωλον καταθλιμένη. Τὰ ὅσα ἐφάνερωσεν εἰς ἡμᾶς ὁ κύριος Ἀνδρέας Παπαπολάκης περὶ λοιπῶν εἰς τὰ τέλη Σεπτεμβρίου, μᾶς ἐβεβαιώθησαν τὰ ἴδια εἰς τὰς 4 τοῦ ἐνεστῶτος παρὰ τοῦ Καπετάν Παύλου Μπελιβανάκι ἐρχόμενος ἀπὸ Κυθήραν καὶ διευθύνοντος πρὸς τὴν Σύραν καὶ τῷ ὄντι φθάνουν σήμερις εἰς Γραμβούσα, ἦτο ὅπου οἱ εὐρισκόμενοι εἰς Κύθηρα ἐπέρασαν ἀμέσως εἰς... καὶ ἐπῆραν τοὺς λοιποὺς νὰ ἀναχωρήσουν ἀμέσως καὶ οὕτως ἐσυμπέραινε ὁ Κος Παπαπολάκης ὅτι τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἔπρεπε καὶ νὰ εἶναι φθασμένοι. Ἡ δὲ περίοδος τῆς μιᾶς γραφῆς, καὶ συμπεραίνω νὰ ἦτον ἐκείνη τοῦ κυρίου Ξένου πρὸς τὸν κύριον Κριαράκιν, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θέλει λάμψει ἡ Κρήτη, εἰς ἄλλο δὲν

ἡμπορεῖ νὰ ἐξηγηθῆ εἰμὴ εἰς δευτέραν γενικὴν ἐπανάστασιν. Ἐπὶ τῶν πλοιάριον φθασμένον εἰς τὴν νῆσον μας τῆ 22 ἀπὸ Ρεθύμνης μανθάνομεν ὅτι εἰς Ἀρωτήρι ἐπίσθη τις νέος σημαντικὸς Χανιώτης [ἢ Ρεθεμιώτης] Σελινιώτης, διὰ τὸν ὁποῖον ἔγραψαν ἀπὸ Γραμβούσαν εἰς τὸν Μουσταφᾶν, ἐὰν ἐπιθυμῆ νὰ τὸν κάμουν ἀλλαγὴν μὲ ἓνα ἀπὸ τοὺς φυλακισμένους. Τοιαύτη πρότασις ἀποβάλλη ἀπὸ τὸν Μουσταφᾶν.

Ἐγυαίνετε

ὁ συμπατριώτης σας
Δημήτριος Φλαμπουριάρης

(208) (1)

Διαταγὴ ἐν σχεδίῳ τῆς Διοικητικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ἑλλάδος πρὸς τοὺς πλοιάρχους Κουλεδάκιν καὶ Ἀναγ. Χατζηδάκιν διὰ τὴν διενέργειαν ἀποκλεισμοῦ τῶν τουρκικῶν φρουρίων τῆς Κρήτης.

* *

Ἄριθμός. Ἡ Διοικητικὴ ἐπιτροπὴ τῆς Ἑλλάδος

Πρὸς τοὺς πλοιάρχους Ἰωάννην Κουλεδάκιν καὶ Ἀναγνώστην Χατζηδάκιν.

Βλέπουσα ἡ Διοίκησις ἀναγκαίαν τὴν παρουσίαν ναυτικῆς δυνάμεως εἰς τὴν νῆσον Κρήτην, διὰ νὰ κρατῆ τακτικὸν ἀποκλεισμόν, ὥστε νὰ παύσῃ ἢ εἰς τὰ φρούρια αὐτῆς πρὸς ὄφελος τοῦ ἐχθροῦ γινομένη παρὰ διαφόρων πλοιάρχων λαθρεμπορία τοῦ πολέμου, καὶ νὰ κοπῆ ἐν τούτῳ ὁποιαδήποτε συγκοινωνία τῶν εἰς τὴν νῆσον ταύτην φρουρίων κατακρατουμένων παρὰ τῶν ἐχθρῶν. Πρὸς δὲ νὰ εὐκολύνη καὶ βοηθῆ παντοιοτρόπως τὰ κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη πολεμικὰ κινήματα τῶν ἡμετέρων καὶ παρατηροῦσα ὅτι ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἀναγκαιοῦσι τούλάχιστον πρὸς τὸ παρὸν νὰ διορισθῶσι δύο πολεμικὰ πλοῖα [τὰ ὁποῖα

—Ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος τοῦ ὑπ' ἀριθ. 208 χειρογράφου ὑπάρχουν διάφοροι σημειώσεις διὰ χειρὸς Πρακτικίδη, ἐξ ὧν ἀποσιώμεν τὴν σημαντικωτέραν, ἔχουσαν οὕτω: «Γῆν δευτέραν εἰς τὰς 20 (Δεκεμ. 1826) ἐπαρρησιάζομεν πρὸς τὸν Πρόεδρον, δόντες τὸ πρὸς αὐτὸν ἰδιαιτέρον γράμμα καὶ ἐπομένως τὰς ἀπὸ Ναυπλίου καὶ Γραμβούσης ἀναφορὰς, τὰς ὁποίας ἀναγνοῦς, μὰς ὑπεδέχθη εὐμένως, ὑποσχεθεὶς τὴν κατὰ χρόον ἀπὸ μέρους ἰδιαιτέρου καὶ ὀλικῶς τῆς Διοικήσεως δυνατὴν ἐπικουρίαν καὶ ὑπεράσπισιν εἰς τὸ ἐπιχειρημά μας, εἰπὼν ὅτι καλὸν εἶναι νὰ γίνῃ ὁ ἀντιπερισπασμὸς οὗτος εἰς τὴν Κρήτην, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ πλεῦση ἐκεῖ ὁ Αἰγύπτιος ἐχθρὸς, καθ' ὅσον ἔχει ἢ Διοικητικὰς εἰδήσεις. Ὁμιλήσαντες ἱκανῶς ἀνεχωρήσαμεν δι' ἀδείας του εἰς τὰ ἴδια. Μετεκαλέσθημεν μετὰ 2 ὥρας, ὅποτε ἦσαν συνηγμένα καὶ τὰ λοιπὰ μέλη, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἐ. Ξένος. Ὁ πρόεδρος προλογίσας εἶπεν οὕτω. «Κύριοι Κρήτες, ἡ ἀναφορὰ σας ἀνεγνώσθη καὶ τὰ ζητήματά σας παρεδέχθησαν εἰς τὴν Διοίκησιν, ἀλλὰ τὸ Ταμεῖον ἀπορεῖ χρημάτων, ὡς σὰς εἶναι γνωστόν. Τὸ ἐπιχειρημά σας φαίνεται μέγα ἀλλ' ἀφοῦ σεις ἀποδέχεσθε τοιοῦτον βᾶρος, ἡ Δ. δὲν δύναται νὰ σὰς ἐμποδίσῃ, ἐπιθυμοῦσα τὴν ἐλευθερίαν τῆς

νά ἔχουν καί τὴν ἄδειαν νά καταδρομεύουν] ὄντα ἐφωδιασμένα μὲ ἰδιαιτέρας ὁδηγίας, κατὰ τὴν διακήρυξιν τῆς Διοικήσεως ἀπὸ 27 Μαΐου 1826 ὑπ' ἀριθ. 854.

Διὰ τοῦτο διορίζει τὴν γεναιότητά σας κυβερνῶντας τὸν μὲν τὴν γολέτταν Ἀμφιτρίτην, τὸν δὲ τὴν γολέτταν Πασιφάνη διὰ νά διαπλεύσετε εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη, καὶ φυλάττετε στενὸν ἀποκλεισμὸν τῶν εἰρημένων φρουριῶν καὶ νά εὐκολύνετε καὶ βοηθήτε τὰ κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη πολεμικὰ κινήματα τῶν ἡμετέρων, ἐπὶ τούτῳ δὲ σὰς ἐφοδιάζει μὲ τὰς ἀκολουθοῦσας ὁδηγίας.

α^{ον} Θέλετε διαπλεύσει ὁμοῦ καὶ φθάνοντες ἐκεῖ, νά εἴσθε πάντοτε ἐνωμένοι καὶ κάθε σας κίνημα νά γίνεται συμφώνως.

β^{ον} Ἄμα φθάσετε εἰς τὴν ῥηθεῖσαν νῆσον θέλετε φυλάξει στενὸν ἀποκλεισμὸν τῶν φρουριῶν αὐτῆς καὶ δὲν θέλετε συγχωρήσει οὐδενὸς πλοίου ὑπὸ ὁποιασδήποτε σημαίας τὴν εἴσοδον εἰς αὐτά. Δὲν ἔχετε δὲ τὴν ἄδειαν νά μακρύνεσθε περισσότερον τῶν πεντήκοντα μιλλιῶν ἀπὸ τὴν Κρήτην, ἀλλὰ προπάντων χρεωστεῖτε νά ἐμποδίζετε ἀπολύτως ὁποιανδήποτε συγκοινωνίαν τῶν ἐχθρικῶν φρουριῶν καὶ λοιπῶν κατὰ τὴν νῆσον ταύτην ἐχθρικῶν μερῶν.

γ^{ον} Ὅσα πλοῖα εὐρίσκονται εἰσέτι εἰς τοὺς λιμένας ἢ ἐχθρικὰ φρούρια ἔχουν τὴν ἄδειαν ν' ἀναχωρήσουν ἐντὸς τριῶν ἐβδομαδῶν καὶ ἐξερχόμενα θέλει γίνεται εἰς αὐτά ἀκριβῆς ἐξέτασις καὶ εἰ μὲν ἔχουσιν ἐχθρικά εἶδη τὰ κρατεῖ καὶ μετακομίζει εἰς τὴν Διοίκησιν διὰ νά κριθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἀνήκοντος δικαστηρίου, εἰ δὲ μὴ, τὰ ἀφήνετε ἐλεύθερα.

δ^{ον} Ἐχετε τὴν ἄδειαν νά περιπλέετε ἐνωμένα καὶ χωριστὰ εἰς τὰ ἄνω καὶ κάτω μέρη τῆς Νήσου ταύτης καὶ εἰ μὲν ἔχουσι πολεμοφόδια ἐχθρικά ἢ ζωοτροφίας ἢ ἄλλου εἴδους, ἀφοῦ ἀνακαλυφθῶσιν ὅτι εἶναι ἐχθρικά τότε θά κρατῆτε καὶ μετακομίζετε εἰς τὴν Διοίκησιν διὰ νά κριθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἀνήκοντος δικαστηρίου, καὶ εἰ μὲν ἀποφασισθῶσι νόμιμοι λείπει, τότε θέλουν διανεμηθῆ κατὰ τοὺς καθεστῶτας νόμους, ὅπως ἀνήκει.

ε^{ον} Ὅσα πλοῖα τυχὸν ἠθέλετε ἀπαντήσει ἔχοντα, ὡς ἄνωθεν, φορτία λαθρεμπορίου, νά προσέξετε μ' ὄλην τὴν δυνατὴν ἀκρίβειαν μὴ ἐγγιχθῆ ἢ κλαπῆ ἀπὸ τοὺς ναύτας τὸ παραμικρὸν ἢ ὕβρισθῆ ἢ δαρθῆ κανένας ἀπὸ τοὺς ναύτας τῶν οὐδετέρων πλοίων, διότι ἐάν διαρπαγῆ τὸ παραμικρὸν ἢ ὕβρισθῆ τόσον ὁ πλοίαρχος ἢ οἱ ναῦται ἢ οἱ ἐπιβάται τοῦ κατασχεθέντος πλοίου, ὄχι μόνον θέλετε χάσει κάθε δικαίωμα, τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖτε ἄλλως τε νά ἔχετε, ἐάν γί-

---

ώραίας Κρήτης ὄχι ὀλιγώτερον τῶν ἄλλων μερῶν εἰς τὴν παροῦσαν μάλιστα ἐποχὴν, καθ' ἣν ἄρχειται νά ἐνεργητικὴ ἢ διαπραγματεύσις τῆς Ἑλ. ἀνεξαρτησίας κλπ. Ἡμεῖς προσειπόντες τὰς ἀνηκούσας εὐχαριστίας δὲν ἐζητήσαμεν παρὰ τὴν συγκατάθεσιν τῆς Διοικ. συντροφευμένην μὲ τὴν εὐχὴν τῆς καὶ τὴν μικρὰν χρηματικὴν βοήθειαν τοῦλάχιστον 50.000 γρῶσ. καὶ λ. ὄσα δι' ἀναφορὰς τῶν ζητοῦσαν οἱ πληρεξούσιοι τῶν Κρητῶν. Εἴπομεν καὶ διὰ τὸ πλοῖον τοῦ Δ.Γ. Πάνου καὶ λοιπῶν, περὶ τῶν ὁποίων πάντων μᾶς ὑπεσχέθη τὴν εὐκολίαν. Ἦτον ὅμως συζήτησις περὶ τῆς ἐξοικονομήσεως τῶν χρημάτων, πόθεν εὐρόντες νά τὰ μετρήσωσι. Μᾶς εἶπον, ἂν εὐρίσκωμεν εἰς κανὲν μέρος θάνειον τὸ ἀναδέχεται ἡ Δ. καὶ μείναντες ἕως ἐδῶ, ἀνεχωρήσαμεν, ἀφήσαντες τὸ πρᾶγμα εἰς σκέψιν».

νη λεία, ἀλλὰ θέλετε θεωρηθῆ ὡς πειραταὶ καὶ θέλετε ἀποκριθῆ τὰς ζημίας καὶ παιδευθῆ αὐστηρῶς κατὰ τοὺς καθεστῶτας νόμους περὶ τοιούτων καταχρήσεων καὶ δὲν θέλετε ἔχει οὐδεμίαν ὑπεράσπισιν.

στὸν Εἶσθε εἰς χρέος νὰ ὑπακούσετε προθύμως καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τὰς ὁδηγίας καὶ διαταγὰς τῶν κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη ἀρχηγῶν βοηθοῦντες καὶ εὐκολύνοντες παντοιοτρόπως τὰ πολεμικὰ κινήματα τῶν.

ζὸν Χρέος ἔχετε προσέτι ν' ἀναφέρετε συνεχῶς ὄλα σας τὰ συμβεβηκότα πρὸς τὴν Δ)σιν, καὶ νὰ εἰδοποιήτε ὅτι μάθετε ἢ ἀκούσετε κίνημα τοῦ ἐχθροῦ μὲ πρῶτο συνάντημα δι' ἀσφάλειάν σας καὶ ἀσφάλειαν τοῦ ἔθνους καὶ ἐὰν τυχὸν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ μάθη ἢ Δ)σις κανὲν συμβεβηκὸς πρὸς ὄφελος τοῦ ἔθνους καὶ δὲν εὐρεθῆ πρόχειρον συνάντημα πρὸς εἰδοποίησιν τῆς Δ)σεως, τότε εἰς ἀπὸ σὰς ἔρχεται μὲ τὸ πλοῖον του διὰ νὰ δώσῃ τὴν αὐτὴν ἀναγκαίαν εἶδησιν πρὸς τὴν Δ)σιν, καὶ θέλει τιμηθῆ ἀπὸ τὸ ἔθνος.

Ἐν Ναυπλίῳ τῆ α' Νοεμβρίου 1825

ὁ Πρόεδρος

ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς

(211) (1)

Τρία ἀντίγραφα διὰ χειρὸς Πρακτικίδῃ α) Ἐναφορᾶς πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς Διοικητικῆς ἐπιτροπῆς τῶν Κρητῶν β) Ἐναφορᾶς Κρητῶν πρὸς τὴν Διοίκησιν ἐκ Γραμβούσης καὶ γ) ἀποσπάσματος ἐπιστολῆς ἐκ Γραμβούσης πρὸς ἄγνωστον ἀποδέκτην.

Ἄριθ. 61 α'

Σεβαστῆ Διοίκησις

Εἶναι φανερὸν ὅτι ἂν ἡ Κρήτη ἐβοηθεῖτο ἀπὸ θαλάσσιον δύναμιν εἰς τὸν πρότερον τριετῆ ἀγῶνα τῆς, οἱ μισροὶ ἄραβες δὲν ἤθελαν ἰσχύσειν τόσον, ἄλλὰ σιμὰ ὅτι οἱ Κρητῆς ἤθελον θριαμβέσειν ἔτι εἰς τὸ ἱερὸν ἔδαφος τῆς, ἦτο ἐν ταύτῳ ἐλπιζόμενον καὶ διὰ τὴν πτώσιν τινῶν τῶν φρουρίων τῆς. Σήμερον ἡ Κρήτη εὐρίσκεται εἰς τὴν κατά-

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 209 εἶνε πιστοποιητικὸν περὶ τῆς ἀρίστης διαγωγῆς, τὴν ὁποίαν ἔχει ἐπιδείξει κατὰ τὸν ἀγῶνα ὁ Μιχ. Μαγουλάκις καὶ ὅτι εἰσὶν ψευδεῖς αἱ κατ' αὐτοῦ κατηγορίαι τοῦ Ἐμμ. Ἀντωνιάδη. Ἐπογράφουσι οἱ συμπολίται Ν. Οἰκονόμος, Ζ. Πρακτικίδης καὶ Θεοχάρης Κουγιουμουτζόγλου. Ἐν Ναυπλίῳ 20 Νοεμ. 1826.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 210 εἶνε σχέδιον ἀναφορᾶς τοῦ Ζ. Π. πρὸς τὴν Ἐθν. Συνέλευσιν, διὰ τῆς ὁποίας ἀναλύει τὰς σκέψεις του διὰ τὸν τρόπον τῆς ὁργανώσεως ἐκστρατείας εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Κρήτης, ὑποδεικνύει τοὺς καταλλήλους ἀρχηγούς, τὴν ἐκ θαλάσσης βοήθειαν, τὰ ἀναγκαῖα πολεμοφόδια, τὴν ἐξοικονόμησιν τῶν οἰκογενειῶν Κρητῶν τῶν εὐρισκομένων εἰς τὰς νήσους, τρόπον ἐξοικονομήσεως τῶν χρημάτων διὰ συνεισφορῶν μεταξὺ τῶν πλουσιῶν τῶν νήσων Σόρου, Νάξου, Πάρου καὶ Σαντορίνης καὶ ἄνα καταπραυνόμεν τὸ πρὸς τινὰς μίσος (τοῦ προέδρου) καὶ τὴν ὀργὴν του καὶ νὰ ἐπιτύχωμεν σὺν Θεῷ τοῦ ποθητοῦ αἰσίου τέλους τοῦ σχεδίου μας». Φέρει ἡμερομ. 6 Δεκεμβρίου, Ναύπλιον.

στασιν ἐκείνην καθ' ἣν καὶ ἡ Σ. Διοίκησις, καὶ ὅλον τὸ ἔθνος ἐπιθυμὸν ἤϋχετο! σιμὰ ὅτι οἱ ἐν αὐτῇ ἐχθροὶ εἶν' ἀδυνατότατοι, πάσχουν καὶ ἀπὸ φρικτοτάτης ἔλλειψιν ἀπὸ τροφᾶς εἰς τὰ φρούρια. Καθ' ἡμέραν πληροφορούμεθα καὶ βλέπομεν ἀπὸ χριστιανοὺς ὄχι μόνον τὴν ἀκρίβειαν τὴν ὁποίαν ἔχουν, ἀλλὰ καὶ μὲ ποῖον σχεδὸν βρώμικον ψωμί κατὰ τὸ παρὸν τρέφονται. Ἀπὸ τὰς χαροποιᾶς ἀγγελίας τοῦ ἔθνους οἱ ἐν Κρήτῃ Ἑλληνες ὀλοένα παρακινούμενοι πρὸς ἀλλήλους ἀναλαμβάνουν ὄπλα κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Ἡ ἀπόβασις πρὸς τινῶν ἡμερῶν περὶ τὰς ἐπαρχίας τοῦ μεγάλου Κάστρου τῶν ἡμετέρων καπετανέων Ἀστρινουθ, Δ. Κουρμουλάκη καὶ λοιπῶν συνοδευμένων ὑπὲρ τοὺς 200 Κρήτας ἀπὸ τοὺς περιφερομένους εἰς τὰς νήσους, καὶ ἡ κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἀμέσως γενναία ἀντίκρουσις αὐτῶν, ἔφερε θάρρος εἰς τοὺς ἐλευθεροφρονούντας νὰ τοὺς ἀκολουθήσωσι πολλοί, ὥστε καὶ μία σχεδὸν ὀλόκληρος ἐπαρχία, Λάμπης ὀνομαζομένη, ἐπανεστάτησε διὰ παρακινήσεως τοῦ γενναίου ἀρχηγοῦ τῆς Γεωργίου Τζουδεροῦ, ὥστε καὶ ἡ ἐπαρχία τῶν Σφακίων εἶναι ἤδη εἰς σταθερὰν γνώμην διὰ νὰ ἐπαναστατήσῃ, καὶ τότε διὰ μιᾶς εὐρίσκεται ὅλον τὸ ἔδαφος τῆς Κρήτης ἐλεύθερον. Διὰ τὴν ὁποίαν λοιπὸν πάσχουσιν ἤδη πείναν τὰ φρούρια τῶν ἐχθρῶν καὶ διότι εἰς τὴν εὐκτέαν ταύτην ἀκμὴν θέλουν δώσειν ψυχὴν καὶ θάρρος γενικῶς εἰς ὅλους τοὺς Κρήτας νὰ ἐπαναστατήσωσιν, εἶν' ἀναγκαῖα ἡ παρουσία πολεμικῶν τινῶν πλοίων νὰ φανῶσι καὶ νὰ περιπλεύσωσιν τὴν Κρήτην, διὰ τὰ ὁποῖα παρακαλεῖται ἡ Σ. Δ)σις νὰ ἤθελεν ἀποστείλῃ ὅσα κρίνει ἀνάλογα εἰς τὸ χρέος τοῦτο, τὰ ὁποῖα ἐλπίζεται ὅτι περισσότερον θέλουσι συνεργήσειν φαίνόμενα εἰς τὸν νέον ἐπαναστατισμὸν τῆς Κρήτης κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Σ. Δ)σεως καὶ ὅλου τοῦ ἔθνους, παρὰ καὶ στρατεύματα τῆς ξηρᾶς καὶ συγχρόνως νὰ κηρύξῃ καὶ τὸν θαλάσσιον ἀποκλεισμόν. Διὰ τὰς αἰτίας ταύτας ἐμποδίσθη καὶ τὸ πλοῖον τοῦ καπετὰν Ἀθανασίου Πάνου Σπετζιώτου, διαβαῖνον ἐντεῦθεν ὡς σκοπιά, γενικῶς ἀπ' ὅλους τοὺς πατριώτας, νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸν σύντομον ἀποκλεισμόν τῶν φρουρίων, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ Σ. Δ)σις θέλει ἐφοδιάσει καὶ τοῦτο ἐντὸς ὀλίγου κοὶ ὅσα ἄλλα κρίνει ἀναγκαῖα, μὲ πολιορκητικὰ ἔγγραφα καὶ οὕτως ἡ Κρήτη ἐλπίζεται μὲ τὴν εὐχὴν τῆς Σ. Δ)σεως καὶ τοῦ ἔθνους νὰ συναριθμισθῇ μὲ τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα. Ὑποσημειούμεθα μὲ τὸ βαθύτατον σέβος. Γραμβούσα τῇ 6 Δεκεμβρίου 1826. Ἡ Διοικητικὴ ἐπιτροπὴ τῆς Κρήτης Κ. Κριτοβουλίδης, Παυλὸς Ἰατρός. Ἐν ἐλλείψει τοῦ Γεν. Γραμματέως, Ἰωάννης Ἀναγνώστου.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

Σεβαστὴ Διοίκησις β'

Ἐπειδὴ βλέπομεν ὅτι ἡ Κρήτη ὅλη εἶναι ἔτοιμος ν' ἀναλάβῃ τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ παρακινούμενοι ἀπὸ τὰς νέας χαροποιᾶς ἀγγελίας τοῦ ἔθνους, ἐκ τῶν ὁποίων καὶ πολλοὶ ἕως τώρα εἶναι ἐπαναστατημένοι καὶ ἐπειδὴ τὰ φρούρια πάσχουν ἀπὸ μεγαλοτάτης πείναν καὶ διὰ νὰ λάβωσιν οἱ ἐν Κρήτῃ περισσοτέραν ἐμψύχωσιν καὶ θάρρος χρειάζεται νὰ φανῶσιν πολεμικὰ πλοῖα νὰ δόσωσιν καὶ εἰς

ἐχθρούς κρότον καί εἰς τοὺς ἐδικούς μας θάρρος. Διὰ τοῦτο ἐπειδὴ ἐπέρνα τὴν προχθὲς ἀπ' ἐδῶ τὸ πλοῖον τοῦ καπετάν Ἀθανασίου Γ. Πάνου παρακαλεστικῶς ἐμποδίσσαμεν νὰ πλῆξῃ ξεῶθεν τῶν φρουρίων μὲ τὴν διορισθεῖσαν γολέτταν καὶ παρακαλοῦμεν θερμῶς τὴν Σ. Δῶσιν νὰ ἤθελον ἐφοδιάσει τόσον αὐτὸ καθὼς καὶ ὅσα ἄλλα κρίνει ἀναγκαῖα, μὲ τακτικὰ πολιορκητικὰ ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα θέλουν γενῆ αἰτία οὐ μόνον νὰ ἐπαναστατήσουν ὅλην τὴν Κρήτην, ἀλλὰ καὶ τὰ φρούρια τῆς νὰ φέρουν εἰς εὐκτέαν κατάστασιν. Εὐέλπιδες τῆς αἰτησέως μας ὑποσημειούμεθα μὲ ὄλον τὸ σέβας. Γραμβούσα τὴν 6 Δεκεμβρίου 1926. Οἱ εὐπειθεῖς πατριῶται Κρήτης, Ἰάκωβος Κουμάκις, Μανώλης Κοκολάκις, Ἰάκωβος Σκανδαλάκις, Γρηγόριος Δαμιανάκις, Γεώργιος Δρακωνιανός, Γεώργιος Λουπάκις, Παναγιώτης Ἰωάννου, Μαρτινιανός Περάκις, Μανουὴλ Ἀρουσιτικιανός, Στρατῆς Κλαπάκις, Γεώργιος Σταματάκις, Ἐμμανουὴλ Φανουράκις, Ἰωάννης Χάλης, Νικόλαος Ταμπάρης, Νικόλαος Νικολοῦδης,

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

γ'

Ἀπὸ Γραμβούσα 6 Δεκεμβρίου 1926.

Ὁ ὄπλαρχηγὸς Ἀστρινὸς Χατζηδάκις ἐβγήκε πρό τινων ἡμερῶν μὲ ἱκανοὺς στρατιώτας ὅστις εὐθὺς ἐπολέμησεν ἐκεῖ κατὰ τὸ Φόδελε μὲ ἀρκετοὺς Τούρκους ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Λαδανόγλου (;) καὶ ἐσκότωσε 17 καθὼς γράφει ὁ ἴδιος. Κατόπιν ἦλθεν εἰς τὰ ἴδια μέρη καὶ ὁ ἀρχηγὸς Χουρμούλης καὶ Λουκάς Λειβαδίτης μὲ ἱκανοὺς καὶ ἐνωθεῖς μετὰ τοῦ γενικοῦ ὄπλαρχηγοῦ Ἀλεξάνδρου Ἀνδρεδάκη καὶ λοιπῶν ἐκεῖ καπεταναίων ὥρμησαν εἰς τὰς ἐνδοτέρας ἐπαρχίας καὶ περιμένομεν μεγάλα καλὰ ἀπὸ τὸ ἀρκετὸν αὐτὸ σῶμα.

Ὁ ὄπλαρχηγὸς τῆς ἐπαρχίας Λάμπης Γεώργιος Τζουδερόδης μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰωάννου ἀνάλαβε τέλος παρρησίᾳ τὰ ὄπλα, ἐπανεστάτησε τὴν ἐπαρχίαν του καὶ διώκει γενναίως τοὺς ἐχθροὺς, ἀφοῦ ἐπεριπάτησε πολλὰς ἄλλας ἐπαρχίας, ἐκατέβη προχθὲς καὶ ἔξωθεν τῶν τειχιῶν τοῦ Μεγάλου Κάστρου συνοδευμένος καὶ ἀπὸ τὸν καπετάν Ἰωάννην Παλμέτην ὅπου ἐκτύπησεν τοὺς ἐχθροὺς παρρησίᾳ καὶ ἐσκότωσεν 48, ζωγρήσαντες καὶ ὑπὲρ τοὺς 30, χωρὶς νὰ πάθῃ κανεὶς ἄλλος κακόν, εἰμὴ μόνον ἓνας ὅπου ἐπληγώθη. Ἀπὸ τὸν γενναῖον καὶ φρόνιμον αὐτὸν πατριώτην ἐλπίζονται ἀποτελέσματα καλὰ. Σήμερ' αὔριον ἀφευκτα ἐγείρεται παρρησίᾳ καὶ ἡ ἐπαρχία Σφακιῶν καὶ τότε ἐγειρόμενες καὶ ὅλες οἱ ἄλλες ἐπαρχίαι θέλει ἰδῆς διὰ μιᾶς ὄλον τὸ ἔδαφος τῆς Κρήτης ἐλευθέρων. Τὰ φρούρια τῆς Κρήτης πάσχουν φρικτὴν πείναν, τὸ ψωμί εἶναι μυριάκριβον καὶ αὐτὸ βρώμιον καὶ ὀριστικὸς ἀποκλεισμός τῆς Κρήτης διὰ θαλάσσης, ἀλλὰ κηρυγμένος ἐπισήμως ἀπὸ τὴν Σ. Δῶσιν, ἤθελε φέρει τὴν Κρήτην εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην εἰς τὴν ὁποῖαν καὶ ἡμεῖς καὶ ὄλον τὸ ἔθνος εὐχόμεθα.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

Ἐλήφθη τὴν 13 Δεκεμ. Ναύπλιον.

Ἐπιτροπὴν τῆς Ἑλλάδος, διὰ τῆς ὁποίας ζητεῖ τὴν βοήθειαν τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἐτοιμαζομένην νέαν ἐκστρατείαν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Κρήτης.

**

Πρὸς τὴν Διοικητικὴν ἐπιτροπὴν τῆς Ἑλλάδος.

Περιστάσεις ὠφέλιμοι διὰ τὰ πράγματα τοῦ ἔθνους καὶ ὠφελιμώτεροι ἔτι διὰ τὴν Κρήτην, μᾶς ἀναγκάζουσι ν' ἀναφερθῶμεν πάλιν πρὸς τὴν Σ. Διοίκησιν καὶ νὰ ζητήσωμεν τὴν μητρικὴν προστασίαν καὶ ἀντίληψίν τῆς.

Δύο ἐκ Ἰραμβούσης πληρεξούσιοι φθάσαντες κατ' αὐτὰς μᾶς ἀγγέλουσι χαρμοσύνως τὴν ἔλευσιν ἐκεῖσε τῶν σημαντικωτέρων ἐξ ἐκάστης ἐπαρχίας καὶ περὶ πλέον τῶν Σφακίων διὰ ν' ἀποφασίσωσι σταθερῶς τὴν ἀνάνθημον καὶ βεβαίαν ἀνέγερσιν τῶν εἰς τὰ ὄπλα. Εἰμεθα, Κύριοι, ὑπερβέβαιοι, ὅτι ἡ ἀπόφασίς τῶν αὐτῆ εἶναι σταθεροτάτη καὶ ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὰ χαρῆ ἡ Σ. Δ)σις ἀκούουσα νέους θριάμβους εἰς τὴν Κρήτην πρὸς ὑποστήριγμα τῶν ἱερῶν ἀντικειμένων τοῦ ἔθνους. Ἄλλ' οὗτοι διὰ νὰ εἶναι ἐρηραιομένοι ἐπὶ βάσεως ἀκλονήτου, ἀπαιτοῦσι φρόνιμον διοργάνωσιν εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ ἐπομένως τὴν ἐπιχειρήσιν. Εἶναι ἀληθὲς τὸ λεγόμενον «πιάσε καλὰ τὴν ἄκραν διὰ νὰ ἔχῃς καὶ τὴν μέσην». Οἱ Κρήτες αὐτομόλως καὶ ἀποτόλμως κινήσαντες πρὸ πέρυσιν ἔπιασαν καλῶς τὴν μίαν ἄκραν τῆς Κρήτης, τὴν ὁποίαν καὶ ἐντόνως κατέχουν διὰ τῆς προμηθείας τῆς Σεβ. Δ)σεως. Οἱ αὐτοὶ καὶ ἤδη σπεύδουν διὰ νὰ πιάσουν καὶ τὴν ἄλλην καὶ

(1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 212 εἶναι ἀντίγραφον ἐπιστολῆς τοῦ Προέδρου τῆς φιλανθρωπικῆς ἐταιρίας Μασσαλίας, πρὸς τὴν Ἑλλ. Διοίκησιν, ἀγγέλλουσα τὴν ἐντὸς ὀλίγου (μέχρι τοῦ νέου ἔτους) ἀφίξιν εἰς τὴν Ἑλλάδα τοῦ ναυάρχου Λόρδου Κόχραν. Φέρει ἡμερομ. 8 Δεκεμβρίου 1826, Μασσαλία.

—*Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὑπ' ἀριθ. 213 χειρογράφου ὑπάρχει α') ἀντίγραφον ἀναφορᾶς τῶν πληρεξουσίων Κρήτης πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς Δ. Ἐπιτροπῆς Ἑλλάδος Α. Ἀνδρέα Ζαῖμη, διὰ τῆς ὁποίας ζητοῦν τὴν συνηγορίαν του διὰ τὴν ἔγκρισιν τῆς ἐκστρατείας εἰς Ἀνατολικὴν Κρήτην καὶ β) τοιαύτη πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ Μανουὴλ Σαλτέλη ἐκ Ναυπλίου, διὰ τῆς ὁποίας γνωρίζει τὰ σχετικὰ μὲ τούτους λογισμοὺς τῶν ἐν Κρήτῃ ὀπλαρχηγῶν, οἱ ὅποιοι ζητοῦν ἔγκρισιν. *Ἰδοὺ δὲ ἡ ἔκθεσις τῶν παρρησιασθέντων λογισμῶν, ἐκδοθέντων κατὰ τὴν παλαιὰν ἐπεξεργασίαν ἀνευ σιτηρεσίων πρὸς γροσ. 25 μηνιαίων μισθῶν: 148 στρ. Δημητρίου Χουρμουλάκη μισθοὶ ἀπὸ 1 Ὀκ)μβρίου ἕως τέλος Ἀπριλίου πρὸς γρ. 25, γροσ 25.900
136 στρατ. Ἀλέξανδρος Ἀνδρουλάκης ὡσαύτως 23.800
176 στρατ. Νικολ. Ζερβουδάκης ὡσαύτως 30.800
150 στρατ. Ἀστρινὸς Χατζιδάκης ὡσαύτως 26.250
836 στρ. ὑπὸ διαφόρων ὀπλαρχηγῶν Κρητῶν μισθὸς πρὸς γροσ. 25 διὰ τὸν Μάρτιον καὶ Ἀπρίλιον 41.800

1456

148.550

τῇ Δεκεμβρίου 1826 ἐκ Ναυπλίου
Ὁ Πατριώτης Μανουὴλ Σαλτέλης».

δυσχερεστέρα αὕτη, διὰ τὴν ἐν αὐτῷ παντοτεινὴν κατοικίαν τῶν ἔχθρων, μόνον τοῦτο ἀποφασίζουσιν οἱ ἀρείτολμοι οὗτοι πατριῶται μας νὰ δοκιμάσουν καὶ ἐκεῖ τὴν τύχην των, καὶ ἡ προθυμία των, ὁ πόνος των διὰ τὴν κατάκτησίν της καὶ τὰ λοιπὰ γνωστὰ εἰς ἡμᾶς πολεμικά καὶ τολμηρὰ προτερήματα καὶ πρὸ πάντων ἡ ὕψιστος ἀντίληψις, μᾶς καταπειθεῖν ἀρκετὰ, ὅτι τεύξονται τοῦ ποθομένου ἐξάπαντος. Οὗτοι θέλει εἶναι οἱ εἰς τὰς νήσους τὸ φαινόμενον μὲν διάγοντες, ἐν ἀλήθειᾳ δὲ συναρχώμενοι εἰς αὐτὰς διὰ νὰ συγκεντρωθῶσιν εἰς καμμίαν καὶ νὰ κινήσωσι. Βέβαια θὰ συνοδεύσουν αὐτοὺς καὶ ὅσοι περιττοὶ εἰς Γραμβούσαν. Ἄλλὰ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ ἀπαιτοῦνται πολεμοφόδια, τροφαί, πλοῖα διὰ τὴν μετακόμισιν κ. λ., καὶ ταῦτα τὰ ζητοῦσιν ἀπὸ τὴν Σ. Δ)σιν. Εἰς ἕνια τούτων γνωρίζομεν ὅτι θὰ στενοχωρηθῆ ἡ Σ. Δ)σις, ἀλλ' εἰς εὐκολίαν δὲν στοχαζόμεθα νὰ εἶναι δύσκολον νὰ διορίσῃ τὴν ἐξοικονόμησιν τούτων ἀπὸ τινὰς νήσους, αἱ ὁποῖαι στοχαζόμεθα, ὅτι εὐχαρίστως θὰ συνεισφέρουν διὰ νὰ ἐλλείψουν καὶ ἀπὸ τὸ βᾶρος τὸ στρατιωτικόν. Ἄλλὰ διὰ νὰ μὴ μᾶς μείνῃ ἀμφιβολία τις, ὅτι θὰ δυσαρεστηθοῦν διὰ τὴν συνεισφοράν, ἤμπορεῖ νὰ διαταχθῶσι νὰ δανείσουν τὸ ἐθνικὸν ταμεῖον ἢ τὴν Κρήτην καὶ μὲ πρῶτα λάδια της νὰ πληρωθοῦν καὶ οὕτω βέβαια κατορθώνεται ἐξάπαντος ὁ μέγας οὗτος καὶ ὠφελιμώτατος διὰ τοὺς πάντας σκοπός. Διὰ νὰ εὐκολυνθῆ καὶ ἡ μετακόμισις των, νὰ διαταχθῶσι καὶ αἱ τρεῖς Γαλιωτογολέτται εἰς ἀποκλεισμόν τῆς Κρήτης, καθὼς καὶ ἄλλα τέσσερα Γολετοκάϊκα ἔτι, ἱκανὰ δι' αὐτὸ τὸ ἔργον, τῶν ὁποίων τὰ χαρτιά ζητοῦνται ἤδη εἰς Γραμβούσαν καὶ στέλλονται καὶ αἱ ἐγγυήσεις των καὶ παρακαλοῦμεν νὰ δοθῶσιν, ὡς πολλὰ χρήσιμα καὶ αὐτὰ διὰ τὸν ἀποκλεισμόν, καὶ τοιουτοτρόπως εὐοδοῦται ἡ ἐπιχειρήσις αὕτη, τῆς ὁποίας τὰς ὠφελείας εἶναι περιττὸν νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν.

Οἱ ὄπλαρχηγοὶ τῆς ἐκστρατείας αὐτῆς καὶ ὄδηγοὶ ἐπομένως εἰς τὰ ἔξω τοῦ σώματος αὐτοῦ θέλει εἶναι οἱ γενναιότατοι Παναγιώτης Ζερβουδάκις, Μιχαὴλ Μαγουλάκις, Δημήτριος Χουρμούλης, Ἄστρινος Χατζηδάκις καὶ Στρατῆς Δεληγιαννάκις, διὰ τοὺς ὁποίους παρακαλοῦμεν νὰ ἔβγωσιν αἱ ἀπαιτούμεναι διαταγαί, διὰ νὰ παραλάβωσιν τοὺς ὑπὸ τὴν ὄδηγίαν των στρατιώτας ἕκαστος καὶ νὰ σπεύσουν εἰς ἐκτέλεσιν τῶν καταθυμῶν εὐχῶν τῆς Σ. Δ)σεως. Παρομοίως νὰ διαταχθῆ καὶ ὁ ἐνταῦθα ὄπλαρχηγὸς Μανούσος Πρωτοπαπαδάκης διὰ ὅσους ἐκ τῶν ἐν Γραμβούσῃ καὶ Σφακίων θελήσουν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν. Συγχρόνως νὰ διαταχθῶσιν καὶ οἱ λοιποὶ ἐν Γραμβούσῃ ὄπλαρχηγοί, διὰ νὰ στείλωσιν ὑπὸ τὴν ὄδηγίαν οὐτινος ἐγκρίνουσι τοὺς λοιποὺς ἐκεῖ περιττοὺς στρατιώτας. Ταῦτα ὡς κοινωφελέστατα καὶ σωτήρια καὶ ὅσα ἔτι προφορικῶς θέλει ζητήσουν οἱ ἀπεσταλμένοι συνάδελφοί μας παρακαλοῦμεν νὰ διαταχθῶσιν καὶ νὰ ἐκτελεσθῶσιν ὅσον τάχος, διότι ὁ παρῶν μόνος κατάλληλος καιρὸς ἀπερνᾷ καὶ δὲν ἐπιδέχεται παραμικρὰν ἀναβολὴν.

Ἐπὶ τούτοις εἶν' ἀθεώρητοι εἰσέτι καὶ λογιῶμοι τινῶν ὄπλαρχηγῶν καὶ ἐνὸς ἔτι ἀκόμη Ἀντώνη Παπαδάκι, ὅστις κατὰ περίστασιν δὲν τοὺς εἶχεν ἐπικυρωμένους ἀπὸ τὴν ἐν Κρήτῃ ἐπιτροπὴν, ὡς οἱ ἄλλοι. Ἄλλὰ γνωρίζοντες τὴν ἀλήθειαν ὁμολογοῦμεν ὅτι εἶχε

50 στρατιώτας, ὄχι μόνον εἰς τὸν πηγαιμὸν τοὺς εἰς Κρήτην, ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἀπ' ἐδῶ κατὰ τὰς διαταγὰς πρὸς αὐτὸν τῆς προλαβούσης, διοικήσεως. Παρακαλοῦμεν λοιπὸν νὰ ἀποφασισθῶσι καὶ αὐτοί, πρὸς ἐμψύχωσιν τῶν περισσοτέρων διὰ τὸ νέον τοῦτο κίνημα, καὶ μένομεν μὲ ὄλο τὸ σέβας, ὡς ὑποσημειούμεθα, εὐπειθεῖς καὶ πρόθυμοι συμπολίται οἱ ἐκ τῶν πληρεξουσίων τῆς Κρήτης.

Ν. Οἰκονόμος, Β. Χάλης, Ἰ. Ξυνιδάκις, Μ. Πρωτοπαδάκις, Θεοχάρης Ἀγαθάκις, Γ. Καλλέργης, Π. Ζερβουδάκις, Δ. Χρυσοφούλου,

Υ. Γ. Ἡ προεκδοθεῖσα διαταγὴ τῶν 1000 κοιλῶν τοῦ γεννήματος διὰ τὴν Γραμβοῦσαν μένει, μὲ τὸ νὰ παρελάβομεν τὸ ῥηθὲν γνωστὸν μεριδίον μας καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην ἔλλειψιν ἡμπορεῖ καὶ αὐτὴ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἐξοικονόμησιν τοῦ προκειμένου σκοποῦ.

Τῆ 10 Δεκεμβρίου 1826, ἐν Ναυπλίῳ.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

(214) (1)

Σημείωμα Ν. Οἰκονόμου πρὸς Πρακτικίδην καὶ Μαγουλάκιν σχετικὸν μὲ τὴν χωρητικότητα καὶ ὄπλισμὸν τῶν πλοίων τῶν προορισμένων διὰ Κρήτην.

* *

Κύριε Ζ. Πρακτικίδη καὶ Μ. Μαγουλάκι.

Ἡ χωρητικότης τῶν καϊκίων μας, τῶν ὁποίων θὰ ζητήσετε τὰ χαρτιά, καὶ ἡ ἀρματοσιὰ εἶναι ἡ ἀκόλουθος. 1) ἡ γολέττα «Ἀριάδνη» εἶναι τόνων ἔλευθ. 35, ἔχει 6 κανόνια καὶ καπετάνιον τὸν Ἰωάννην Ρουκουνάκιν. 2) Ἡ γολέττα, «ἡ Παναγία τοῦ Λουτροῦ», εἶναι τὸν. 20, ἔχει κανόνια 4 καὶ καπετάνιον τὸν Ἀναγνώστη Ψαρουδάκιν. 3) Τὸ μίστικον, «Ἁγιος Μύρων», εἶναι τόνων 15, ἔχει κανόνια 5 καὶ κα-

Σημ. (1) Ἐπὶ τῆς ἐτέρας πλευρᾶς τοῦ χάρτου ὑπάρχει ἀντίγραφον τῆς διαταγῆς τοῦ Προέδρου Ἀνδρ. Ζαῖμη πρὸς Γλαράκιν, διὰ τὴν τακτοποίησιν τῶν χαρτιῶν «Κύριε Γλαράκι, προσκαλεῖσαι νὰ διατάξῃς νὰ γραφοῦν τὰ ἔγγραφα διὰ τὴν Γραμβοῦσαν καὶ νὰ τελειώσουν, ἂν εἶναι δυνατόν, ἀπόψε, ἕως αὐριον τὸ πρῶν νὰ εἶναι ἔτοιμα. Τῆ Τρίτῃ ἑσπέρας Ἰαν. 4. Ὁ Πρόεδρος Ἀνδρέας Ζαῖμη».

πετάνιον τὸν Ἀνδρέαν Φουνοτούλην. 4) Ἡ μεδέλτζα, «Εὐδοξία», εἶναι τόνων 12, ἔχει κανόνια 2 καὶ καπετάνιον τὸν Κυριάκον Τζώρτζη Ψαριανόν.

Τῆ 10 Δεκεμβρίου 1829, Ναύπλιον.

Ν. Οἰκονόμος

(215)

Ἐγγραφοῦ τῶν πληρεξουσίων Κρήτης πρὸς Α. Παπαδάκιν αἱ Ἰωάννην Πρακτικίδην, ἵνα οἱ τελευταῖοι μεταβῶσιν εἰς τὰς νήσους διὰ τὴν πώλησιν τῶν ἱερῶν σκευῶν.

* *

Καπετὰν Ἀντώνιε Παπαδάκη καὶ Ἰωάννη Πρακτικίδη

Ἀποστελλόμενοι ἤδη εἰς τὰς νήσους Σύραν καὶ Τήνον διὰ νὰ πωλήσετε τὰ ἱερά σκεύη, διατάσσεσθε σφοδρῶς νὰ μὴ δώσετε εἰς τινὰ οὐδ' ὀβολὸν λόγῳ ἐξόδων τοῦ ἢ χρεῶν πρὸς τὴν πατρίδα. ἀλλὰ τὰ χρήματα πάντα νὰ τὰ ἀποκομίσετε εἰς χεῖρας μας ἀσφαλῶς καὶ φέροντές τα θέλει λάβετε τὰ ἀπαιτούμενα καὶ δίκαια ἐξοδά σας.

Ἐγχαίετε.

Τῆ 13 Δεκεμβρίου 1826, Ναύπλιον.

Οἱ πληρεξούσιοι τῆς Κρήτης.

Ν. Οἰκονόμος, Γ. Καλλέργης. Μ. Πρωτοπαπαδάκις, Β. Χάλης Ἰ. Ξυνιδάκις, Θεοχ. Ἀγαθάκις, Π. Ζερβουδάκις.

(216)

Ἀντίγραφο τρίτον (1)

Πρὸς τὴν Σ. Δ. ἐπιτροπὴν Ἑλλάδος.

Σήμερον ἔφθασαν εἰς Γραμβοῦσαν γράμματα ἀπὸ τὰ ὁποῖα βλέπομεν, ὅτι ἐπαναστάτησε παρρησίᾳ καὶ ἡ ἐπαρχία Λάμπης καὶ ὄλοεν ἀξάνει τὸ τουφέκι εἰς Κρήτην. Ἄφευκτα καὶ τὰ Σφακιά ἐγείρονται πλέον. Ἄλλ' ὅσον μᾶς χαροποεῖ ἡ αὐξησις αὕτη, ἄλλο τόσο μᾶς λυπεῖ ἡ ἔλλειψις πολεμοφοδίων καὶ μάλιστα πετρῶν ἀπὸ τὰς ὁποίας παντάπασιν δὲν ἔχουν. Ἀναφερόμεθα λοιπὸν ἰδιαιτέρως δι' αὐτὸ καὶ παρακαλοῦμεν νὰ διαταχθῆ νὰ λάβωμεν 1000 ὀκ. βαρούτην καὶ ἀναλόγως μόλυβδον καὶ χαρτί καὶ ὅσας πέτρας εἶναι δυνατὸν, καὶ ταῦτα ἐνούμενα μετὰ τῶν σταλεισῶν τροφῶν θέλει τοὺς κάμουν προθυμοτέρους, βλέποντας τὴν πρόνοιαν τῆς Σ. Δ)σεως εἰς τὴν ὑποστήριξιν τοῦ ἀγῶνος των. Περί τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ἐπειδὴ γράφουσιν οἱ ἴδιοι χωριστά, κρίνωμεν περιττὸν νὰ εἴπωμεν καὶ ἡμεῖς τι,

—(1) Τὸ ὕπ' ἀριθ. 216 περιέχει τρία ἀντίγραφα. Ἐκ τούτων τὸ πρῶτον εἶναι ἀναφορὰ τῶν καπετάνιων Β. Χαλῆ καὶ Ἰ. Ξυνιδάκη πρὸς τὴν Δ. ἐπιτροπὴν Ἑλλάδος ἵνα θεωρηθῆ δίκαιως τοὺς λογιμοῦς τῶν, «οἱ ὁποῖοι μὲ τὸσας ταλαιπωρίας θυσιάζομεν καθ' ἑκάστην τοὺς ἐχθρούς, ἀπασχολοῦντες μίαν ἰκανὴν δύναμιν αὐτῶν ἀκόμα καὶ σήμερον εἰς τὴν Κρήτην». Φέρει ἡμερ. 13—12—26, Ναύπλιον. Τὸ δὲ δεῦτερον ἀναφορὰ τοῦ Γ. Καλλέργη πρὸς τὴν ἴδιαν ἐπιτροπὴν, ὅπως, ἐάν ἐγκρίνη αὕτη, θεωρηθῆ ὁ ἀτομικὸς τοῦ λογιμοῦς, διότι ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην χρημάτων.

καθότι αρκετά ἐξ ἐκείνων θέλει πληροφορηθῆ ἡ Σ. Δ)σις τὴν μεγάλην ἀνάγκην αὐτοῦ τοῦ σημαντικοῦ πράγματος. Παρακαλοῦμεν λοιπὸν νὰ τὸν δημοσιεύῃ διὰ τοῦ τύπου, καὶ νὰ διατάξῃ ἐπομένως ἐκτὸς τῶν ἰδικῶν μας καΐκιων καὶ τὸ κατὰ περιστασιν εὐρεθὲν ἐκεῖ πλοῖον τοῦ καπ. Ἐθαν. Πάνου, τὸ ὁποῖον διὰ τὴν μεγάλην του χρησιμότητα εἰς τὴν σημερινὴν ἀπόφασιν τῶν Κρητῶν ἐβιάσθησαν οἱ ἴδιοι νὰ κρατήσωσι, μ' ἐλπίδα βεβαίαν ὅτι ἡ Σ. Δ)σις δὲν θέλει τοὺς ἀφήσει καὶ κατὰ τοῦτο λυπημένους καὶ ἀπρονοήτους, καὶ μένομεν εὐσεβάστως.

Τῆ 13 Δεκεμβρίου 1856, Ναύπλιον.

Οἱ ἐκ τῶν πληρεξουσίων τῆς Κρήτης, Ν. Οἰκονόμος, Β. Χάλης, Ι. Ξυνιδάκης, Γ. Καλλέργης, Π. Ζερβουδάκης, Θεοχ. Ἀγαθάκης.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

(217)

Ἐπιστολὴ πληρεξουσίων Κρήτης ἐκ Ναυπλίου πρὸς τοὺς ἐν Αἰγίνῃ Κρητας, δι' ἧς τοῖς γνωρίζουσι τὴν θριαμβευτικὴν ἐπάνοδον τοῦ Καπετᾶν Ἀθανασίου Πάνου ἐκ Κρήτης καὶ τὴν συγκατάθεσιν τῆς Διοικήσεως εἰς τὴν παροχὴν βοήθειας. (γραφή Ν. Οἰκονόμου)

**

Ἀδελφοί,

Τρία ἔως αὐτῆς γράμματά σας ἔχομεν εἰς χεῖρας. Τὸ τελευταῖον εἶναι ἀπὸ τὰς 23 τοῦ λήγοντος, χαίρομεν διὰ τὴν καλὴν ὑποδοχὴν τῆς Δ)σεως κα' τὴν συγκατάθεσιν τῆς εἰς τὰς ζητήσεις μας ἐκτὸς τῶν χρημάτων, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ λυπούμεθα. Ἐπιμείνετε, ὅσον σὰς ὑπαγορεύει ἡ φρόνησις καὶ ἀξιότης, καὶ ἂν ἄλλος δὲν ἐξευρεθῆ ὁ τρόπος καὶ ὁ πόρος πασχίσετε τοῦλάχιστον εἰς τὰς δημοπρασίας ἤδη νὰ ἀφεθῆ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Κρήτης ἢ Πάρου ἢ καμμιά ἄλλη τῶν νήσων, διὰ ν' ἀπαντήσωμεν ἐκεῖθεν τὰς κοινὰς μας χρείας. Ὑπὲρ τούτων γράφομεν αὖθις καὶ πρὸς τὴν Σ. Δ)σιν.

Ὁ καπετὸν Ἀθανάσιος ἦλθεν ἀπὸ τὴνΚρήτην μὲ μίαν πλουσιωτάτην πρέζαν, συγκεκριμένην ἀπὸ κανόνια θαυμασία, γουδιά, πόμπες, βόλια, μυσδράλια, διάφορες μηχανές διὰ τὸ ἀτμοκίνητον καὶ φάμπρικας, δύο μηχανικοὺς σιδηροὺς μύλους καὶ ἄλλα διάφορα εἶδη, ὅλα μεγάλης τιμῆς, τὰ ὁποῖα ἐκ Λονδίνου διεθύνοντο πρὸς τὸν Σατράπην τῆς Αἰγύπτου. Ἀπ' αὐτὸ τὸ πλοῖο μαθαίνει ὅτι ἄλλα δέκα πλοῖα φορτωμένα ἀπὸ τοιαῦτα καὶ παντοῖα εἶδη ἐπῆγαν καὶ θὰ ὑπάγουν ἐτι εἰς τὸν Σατράπην. Πόση ἀδικία εἰς τὸ ἔθνος νὰ μὴν ἔχη πλοῖα διωρισμένα ἢ Δ)σίς του εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν τῆς Κρήτης καὶ πιάσουν ταῦτα τὰ ὀλέθρια ὄργανα διὰ τοὺς Ἕλληνας, ὅταν τὰ λάβῃ ὁ ἐχθρὸς. Πόσον ἐκνευρίζετο αὐτὸς ὁ θῆρ μὲ τὴν στέρησιν τούτων καὶ πόσον τὸ ἔθνος ἐνεδυναμοῦτο μὲ τὴν κατάσχεσιν καὶ ἀπόκτησιν των.

Δέν πρέπει ἤδη ν' ἀμφιβάλλωμεν τὸ παράπαν, ὅτι θὰ διορίσῃ κᾶν ἤδη ἡ Διοίκησις αὐτὸν τὸν ἅγιον ἄνδρα, καθὼς καὶ προτοῦ καὶ τῶρα ζητοῦμεν, καὶ πρὸς τούτῳ καὶ ἐν ἡ δύο ἀκόμη πλοῖα, τὰ ὁποῖα πλέον ἀρκετὰ προφθάνουν τὸν γύρον τῆς Κρήτης καὶ ἀπὸ τὰ ὁποῖα περιμένονται μεγάλα ὠφελήματα καὶ διὰ τὸ ἔθνος γενικῶς καὶ διὰ

τὴν Κρήτην ἓν μέρος. Διὰ τοῦτο προσπαθήσατε ὅση δύναμις νὰ διορισθοῦν εἰ καὶ μὴ ἄλλα, τοῦλάχιστον τοῦ καλοῦ καπετάνιου Ἀθανάση καθὼς καὶ ἡμεῖς ζητοῦμεν εἰς τὴν ἀναφορὰν μας.

Ἀπὸ τὴν πατρίδα δὲν ἔχει καμμίαν εἴδησιν νὰ μᾶς εἶπῃ καθὼς ἐπιστρέφων μὲ τὴν λείαν δὲν ἠδυνήθη νὰ πλεύσῃ εἰς Γραμβοῦσαν, μανθάνομεν ὅμως ἐκ διαφόρων ὅτι ὁ γενναϊόψυχος Ἀστρινὸς ἐφονεύθη εἰς τὸν Πύργον τοῦ Ἀγρολίδη. Τοῦτο μᾶς ἐλύπησε ὑπερβαλόντως καὶ εἶθε εἶναι ψευδῆς ἢ στυγηρὰ αὐτὴ ἀγγελία. Μὲ σιταγωγὸν γολέτταν περιμένομεν ἀνυπομόνως νὰ μάθωμεν. Ἡμεῖς μένομεν εἰσέτι ἐδῶ περιμένοντες ἐρχομὸν τροφῶν, διὰ νὰ λάβωμεν ὅτι δυνηθῶμεν. Ἦλθον κατ' αὐτὰς δυὸ τρεμπέλια πρὸς τὸν Βαλλῆ καὶ Γ. Παπαμανώλη, ἀλλὰ δὲν ἠμπορέσαμεν νὰ λάβωμεν τίποτα, μολονότι μᾶς τάζουν κατὰ τὸ συνήθες, ἂν λέγουν δὲν διαταχθῶσι παρὰ τῆς Δ)σεως. τὴν διαταγὴν τῶν 1000 κοιλῶν εἰς οὐδὲν λογιζονται, καὶ ἄλλην περιμένουν. . . . Ζητήσετε λοιπὸν νὰ διαταχθῶσι μὲ Βαν, ἴσως νὰ μᾶς δώσουν πάλιν ὀλίγην ἐλεημοσύνην. — Ὁ κ. Γεώργιος Καλλέργης καὶ Μ. . . . ἀπέρασαν εἰς ὕδραν ἔχοντας ἰδιαιτέρας τῶν ὑποθέσεις, σήμερον φεύγομεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἐλπίζομεν γρηγορὰ ἀνταμώνομεν, ἀλλ' ἀγνοοῦμεν ποῦ θὰ βάλωμεν τὴν πρῶραν. μητ' ἀτοί σας δὲν μᾶς ἐξηγεῖσθε εἰς τοῦτο σαφῶς.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 27 Δεκεμβρίου 1827

Οἱ συντοπίται σας. Ν. Οἰκονόμος, Β. Χάλης, Π. Ζερβουδάκις,
Ἰ. Ξυνιδάκις, Θεοχ. Ἀγαθάκις.

(218)

Οἰκονόμου πρὸς Πρακτικίδην σημείωμα.

* * *

Κύριε Ζαχαρία.

Ὁ ὑπογεγραμμένος σας ἀσπάζεται. Ἡ οἰκογένειά σας εἶναι καλὰ. Ὁ Μανώλης σας φιλεῖ τὴν δεξιάν, εἶναι καλὰ καὶ σας περιμένει καθ' ὥραν. κλαίει ὅσον ἠμπορεῖ φαίνεται σας ἀναζητεῖ. Δουλειὰν κάμετε καὶ ἄς πάη νὰ κλαίῃ ὁ Μανώλης. Οὗτος θὰ ἀρνεύσῃ πάλιν, ἀλλ' ἡ πατρίς ἂν δὲν ἀρνεύσῃ τώρα, θὰ κλαίῃ διὰ πάντα. Λάβετε ἓν γράμμα τῆς οἰκογενείας σας. Τὸν κ. Μαγουλάκι ὡς καὶ τὸν κ. Δ. Χρυσάφοπουλον ἀσπάζομαι καὶ μὲ βίαν μένω, τῇ 26(;) Δεκεμ. 1826 Ναύπλιον.

Ὁ Ν. Οἰκονόμος

Ἐπιστολὴ Ζ. Πρακτικίδῃ πρὸς ἐξάδελφόν του Κωνστ. Δαμουλῆν, Ιατρὸν.

Ἄπλοῦν φ. χάρτου διαστάσ. 16. 21. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς α' σελίδος, ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας ἢ διευθύνσις τοῦ ἀποδέκτου «Πρὸς τὸν κύριον Κωνσταντῖνον Δαμουλῆν, Ἰατρὸν καὶ ἐσωτερικὸν ἐπιστάτην τοῦ Νοσοκομείου τῆς Διοικήσεως, εἰς Ναύπλιον». Διὰ χειρὸς δὲ υἱοῦ Πρακτ. «Τοῦ Ζ. Πρακτικίδῃ πατρός μου ἐξ Αἰγίνης τῇ 8 Ἰανουαρίου 1827. ἀπαντητικὸν εἰς τὸ ἀπὸ 21 Δεκεμβρίου 1826 γράμμα τοῦ κ. Δαμουλῆ. Διὰ τὰ καλὰθια, τὰ ὁποῖα τῷ ἀναφέρει ὁ ρηθὴς Δ. καὶ ἀπαντᾷ ὁ πατήρ μου, εἶναι, φαίνεται τὸ πικρὸν γράμμα τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Κρητῶν τὸ ἀπὸ 15 Ἰανουαρίου 1827: Περιεργον».

Ἄγαπητέ μοι ἐξάδελφε Κύρ Κωνσταντῖνε.

Ἐλαβα τὴν 31 τοῦ ἀπερασμένου μηνὸς τὸ ἀγαπητὸν μοι γράμμα σου, σημειωμένον τῇ 21 τοῦ ἰδίου καὶ ἐχάρην διὰ τὴν ἀγαπητὴν μοι ὑγίαν σου. Εἶδα ἀκολούθως καὶ τὰ ὅσα μοῦ γράφεις διὰ τὰ καλὰθια. Μὴ σὲ μέλη, φίλε μου, μὰ ἐγὼ καὶ Ἰνσαλάχ τὸν καλαμιῶνα ὅπου τὰ ἐβγάνει καὶ δὲν εὕρισκουν πλέον οἱ μαστόροι ἀπ' αὐτὰ νὰ πλέκουν καὶ θ' ἀστοχήσῃ ἡ τέχνη των. Ὅποιος λαγῶς, παιδάκι μου, τρίβει τὸ πιπέρι, τὸ τρίβει διὰ κακὸν τῆς κεφαλῆς του, διατὶ θὰ τοῦ τὸ βάλουν, ὅταν τὸν μαγειρεύουν. Τὸ τιμῶνι τοῦ καρραβιοῦ τὸ βαστῶ καὶ τὸ κυβερνῶ καλὰ καὶ μὴ φοβεῖσαι, διατὶ ἐλπίζω εἰς τὸν θεὸν δὲν τὸ ρίχνω εἰς τὴν ξέραν, ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὰς φουρτούνας του.

Ἡμεῖς ἐδῶ χάριτι θεῖα ὑγιαίνομεν μὲ ὅλες τὰς ψυχρὰς, ψεῖρες καὶ ταλαιπωρίας ὅπου τραβοῦμεν, διατὶ ἡ εὐχὴ τῆς εὐλογημένης πατρίδος μᾶς φυλάττει. Ἐως τὴν ἐρχομένην ἑβδομάδα εὐχόμεθα νὰ σᾶς ἀνταμώσωμεν ὑγιεῖς καὶ μὴ ἔχετε καμμίαν ἔγνοιαν. Ὅλους σᾶς ἀσπάζομαι ἀπὸ πρῦμνην ἕως πρῶραν καὶ μένω. Τὴν 8 Ἰανουαρίου 1827, ἀπὸ Αἴγινας. Ὁ ἐξάγγελός σου, Ε. Πρακτικίδης.

Δὲν μοῦ ἔγραψες διὰ τὸν Πρωτοσύγγελον ἂν ὑγιαῖνῃ καὶ ποῦ ὑπῆγε. Ἡξεύρω τὴν στενοχωρίαν τῆς ἐξαδέλφης σου, μὰ ὁ ἐρχομός μου θὰ τὰ διορθώσῃ ὅλα. Δόσε της τὸ γράμμα μου.

Ἐπιστολὴ Δ. Φλαμπουριάρῃ ἐκ Μήλου πρὸς Ζ. Πρακτικίδῃ, δι' ἣς ἐλέγχει τὴν μεταξὺ τῶν Κρητῶν διχόνοιαν καὶ παρέχει γενικὰς τινὰς πληροφορίας περὶ τοῦ ἀγῶνος.

***

Μήλω τῇ 17(;) Φεβρουαρίου 1827

Κύριε Ζ. Πρακτικίδῃ.

Κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν μου σᾶς περικλείω ἴσον τῆς γραφῆς τῆς 25 8)ριου 1826 πρὸς τὴν αὐτοῦ πληρεξούσιον ἐπιτροπὴν, τὴν ὁποῖαν

δέν εἶδετε. Ἐπὶ Γραμβοῦσα ὑστερούμεθα εἰδήσεως διὰ τὴν γνωστὴν σας ἀλληλομαχίαν, οἱ λευκορῆτες ἀπεφάσισαν νὰ ἔμβουν εἰς συμβιβασμούς, ἡ δὲ τὴν γνώμην τῶν ἐν τῷ φρουρίῳ δέν γνωρίζομεν. Ἡ αὐτὴ ἀλληλομαχία ὑποχρέωσεν τὸν Κων Ἄν. Χατζηδάκι νὰ σκεπάσῃ τὴν γολέττα του Πασιφάη μετ' Ἰονικὴν σημαίαν, ὅστις ἔφθασεν εἰς τὸν λιμένα μας ἀπὸ Κύθηρα τῇ 28 Ἰανουαρίου καὶ ἀνεχώρησεν διὰ Σύραν νὰ ἐμπορευτῆ, ἔχοντας εἰς τὴν συνοδείαν του τὸν Ἰωάννην Παναγιώτου καὶ Ἀνδρέαν Φασούλη, οἱ ἐχθροὶ ἐχάρησαν εἰς τὰ φρούρια διὰ τὴν ἀναμεταξὺν διχόνοιαν, πλὴν θέλει λυπηθοῦνε καὶ ὀγλήγορης, περισσότερο δέν ἐπιδέχεται ἐξηγήσεις. Εἰδήσεις τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῆς 27 Ἰανουαρίου ὁ μυστικὸς ἰδ. γραμματεὺς τοῦ Ρωσικοῦ Πρέσβευος ἔφθασεν εἰς Κων(λ)ιν, ἡ Σερβία ὡς ἀνεξάρτητη γυμνάζει τακτικὸν ἰππικὸν μετ' μεγάλην βίαν. Οἱ τοῦρκοι ἐτραβήχτηκαν ἀπὸ τὰς 2 Ἠγεμονίας, ὁ σουλτάνος σφάζει καθ' ἐκάστην τοὺς ἐναντίους τοῦ τακτικοῦ καὶ ὅλοι οἱ γυμνασμένοι εἰς Κων(λ)ιν εἶναι 12 ἕως 20 χρονῶν, Ἐπὶ ἐκεῖ γίνεται διὰ μυστικὴν μίαν ἐκστρατείαν ἀπὸ 150.000 στράτευμα ἐναντίος τοῦ Παχιά τοῦ Ἀκριοῦ, ὡς ἀπειθής, σερασκέρης εἰς αὐτὴν ὁ Ἰουσοῦφ Πασῆς Σερελῆς, ὁποῦ ἐχρημάτισεν εἰς π. Πάτρα ἀπὸ τὰ 1821 ἕως τὰ 1825, αὐτὸ εἶναι πολλὰ πειρακτικὸν διὰ τὸν σατράπην τῆς Αἰγύπτου καὶ προσπαθοῦν οἱ ἐν Κων(λ)ίνοι καπικιαγιάδες στὸ νὰ τὸ ἀπαντήσουν. Διποτάκτες τινὲς ὀφφικιάλοι εὐρωπαϊοὶ ἐπέρασαν εἰς Σύραν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἀπεράσουν εἰς τὴν Κων(λ)ιν, διὰ νὰ ἔμβουν εἰς τὴν δούλευσιν τοῦ Σουλτάνου. Εἰς Σύραν ὑποδέχονται παρὰ τοῦ ἐκεῖ Γιανναράκι Ἰσπανοῦ κονσόλου καὶ μετ' ἐξοδῶν τοῦ ἡμβαρκάρονται. Ὁ Σουλτάνος δὲν δέχεται εὐρωπαϊοὺς, ὁ ὁποῖος δέν ἔχει περισσότερους ἀπὸ 3, οἱ ὁποῖοι ἐτούρκευσαν εἰς Αἴγυπτον στὰ 1799. Ὁ Ραχίτ μπέης ἐπλήρωσεν τὴν διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου καὶ ἀπὸ 20 Ἰανουαρίου ἕως 4 Φεβρουαρίου ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὸ λιμάνι μας 3 εὐρωπαϊκὰ κονβόγια διὰ τὴν Κρήτην καὶ πρέπει νὰ εἶχαν 200 χιλ. κιλά στάρι καὶ ἄλλα εἶδη, τῆς Ἀνδριανουπόλεως καὶ ἀνατολῆς, ποῖος νὰ τὰ ἐμποδίσῃ; Διὰ τοῦτο εἰς τὰς 26 εἶχεν ξεπέσει εἰς Χανιά τὸ στάρι εἰς τὰ γρ. 10 καὶ ὅταν φθάσῃ καὶ εἰς τὰ 7 μόνον. Ἐπὶ 27 ἕως 30 Ἰανουαρίου ἔγινεν πόλεμος πλησίον τῶν Χανίων, ἐβάσταξεν 7 ὄρες, πεισματώδης ἦτον. πλὴν δέν γνωρίζομεν εἰσέτι ἡ νίκη εἰς ποῖον ἐδόθη, ἡ αὐτὴ εἶδησις μᾶς ἦρθεν ἀπὸ Κύθηρα, τὸ λάδι εἰς Κρήτην μυριάκριβον καὶ ὀλίγον.

Ὁ Κιαμίλ ἀγάς ἀνατολίτης, ὅστις ἐχρημάτισεν μουσελήμης εἰς Σμύρνην μετὰ τὸν ἀποκεφαλισμὸν τοῦ Κιατιπόγλου, ἔφθασεν εἰς Κρήτην τὴν 3 Ἰανουαρίου 1825. Πελκαματζῆς διὰ τοὺς ἀπεθαμένους ἀγάδες προσκαλεῖται σήμερος ἀπὸ Κάνδια διὰ τελώνης τῆς Σμύρνης καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας φθάνει ἐδῶ. Εἰδήσις τῆς Σαλαμίνας τὴν 23 Ἰανουαρίου μᾶς ἔθλιψεν κατὰ πολὺ, ὅτι ὁ στρατηγὸς Βάσσος ἔχασεν τὴν μάχην καὶ αἰχμαλωτίσθη εἰς αὐτὴν ὁ συνταγματάρχης Μπούρμπαχης. Ἰδεάσατέ μας περὶ αὐτὸ καὶ περὶ Ἀθήνας Εἰς τὰς 4 τοῦ ἐνεστῶτος ἔφθασεν εἰς τὸν λιμένα μας ἡ γαλλικὴ κορβέτα Βιτόρισσα ἀπὸ Τουλῶν, ἀπὸ ἐδῶ θέλει πάει εἰς Ἀλεξάνδρα καὶ

συμπεραίνομεν, ὅτι θέλει παραλάβει τὸ γνωστὸ σ.ς δῶρον, καμηλο-
πάρδαλην. Ἐάν εὑρίσκεται τὸ ἀντίγραφον τοῦ κυρίου Πετρίνη, πα-
ρακαλῶ νὰ μοῦ στείλετε ἕνα ἴσον, μέσον Ποθητάκι.

Ὑγιαίνετε, ὁ Συμπολίτης Δημήτριος Φλαμπουριάρης.

Τὸν κύριον Χρυσάφοπουλον ἀσπάζομαι.

(221)

Δύο βεβαιώσεις τῶν πληρεξουσίων Κρήτης σχετικαὶ πρὸς τὰ
πωληθέντα ἱερά ἄμφια.

***

Α'

Δηλοποιούμεν ὅτι ἀπὸ τὰ πωληθέντα εἰς Σύραν ἱερά ἄμφια
τῆς Κρήτης παρὰ τῶν κ.κ. Ἀντωνίου Παπαδάκι καὶ Ἰωάννου Πρα-
κτικίδη ἀντὶ γρῶσ. 1010 καὶ 27 τῆς Σύρας, ἦτοι γρόσια χίλια δέκα καὶ
παραδες εἴκοσιν ἑπτὰ, ἐδόθησαν πάλιν εἰς ἄλλας ἀνάγκας τῆς Κρήτης,
κατὰ τὰς ὁποίας ἔχομεν ἀνά χεῖρας διάφορους ἀποδείξεις τῶν καὶ
εἰς ἔνδειξιν ὑποσημειούμεθα. Οἱ ἐκ τῶν πληρεξουσίων Κρητῶν, ἐν
Ἑρμιόνη τὴν α' Μαρτίου 1827 Ἑμμ. Ἀντωνιάδης, Ν. Οἰκονόμος,
Ἰωάν. Μιχαήλ, Δ. Πρωτοσύγγελος, Β. Χάλης, Θεοχ. Ἀγαθάκις.

Β'

Δηλοποιεῖται προσέτι ὅτι διὰ νὰ πωλήσῃ τὰ ἀνωτέρω ἄμφια
εἰς Σύραν καὶ ἄλλοι ὁ διαληφθεὶς κύριος Ἀντώνιος Παπαδάκης ἐξό-
δευσε περίπου μῆνας τέσσαρας, διὰ τῶν ὁποίων τὴν δούλευσιν δὲν
ἔλαβεν οὐδ' ὄβσλόν, ἀλλὰ μάλιστα ἐξόδευσε καὶ ἐξ ἰδίων του ὑπὲρ τὰ
διακόσια γρόσια ἦτοι γρῶσ. 200, τὰ ὁποῖα καὶ τοῦ μένει χρεώστης
ἢ Πατρίς. Ὅθεν καὶ εἰς ἔνδειξιν τοῦ δίδεται τὸ παρόν μας εἰς χεῖ-
ρας του. Οἱ ἐκ τῶν πληρεξουσίων τῶν Κρητῶν, ἐν Ἑρμιόνη τὴν α'
Μαρτίου 1827, Ἑμμ. Ἀντωνιάδης, Ν. Οἰκονόμος, Δ. Πρωτοσύγ-
γελος, Ἰωάν. Μιχαήλ, Β. Χάλης, Θεοχάρης Ἀγαθάκις.

(222) (1)

Πρὸς τοὺς ἐν Πόρῳ πληρεξουσίους τῆς Κρήτης σχέδιον ἀνα-

Σημ. (1) — Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὑπ' ἀριθ 222 χειρογράφου ὑπάρχουσι ἕτερα
δύο σχέδια. Ἐκ τούτων τὸ πρῶτον ἀπευθύνεται πρὸς Καπετὰν Γεωργ. Μπι-
τσαξῆν, εἶναι γραμμένον διὰ χεῖρας Πρακτικίδη, ἀνυπόγραφον καὶ ἀχρονολό-
γητον. Διαμαρτυρεῖται δὲ πρὸς τὸν ἀποδέκτην ὁ Πρακτικίδης, διότι ὁ καπετὰν
Νικόλαος Ζερβουδάκης τοῦ ἐζήτησεν ἐκβαστικῶς 1200 γρῶσ. καὶ ἐξόβρισεν αὐ-
τὸν καὶ τὴν ἑγκυον σύζυγον του «μὲ κέρατα καὶ σκοποισιλιίκια», ἠπέλησε δὲ
νὰ τὸν σκοτώσῃ, ἐπειδὴ τὸν θεωρεῖ ἀδίκως ὡς ὑπαίτιον τῆς κατασπαταλήσεως
τῆς βαρούτης καὶ τῶν χρημάτων τῶν προωρισμένων διὰ τὴν ἐστρατεῖαν τῆς
Κρήτης, παραπονεῖται δὲ διότι ὁ Μπιτσαξῆς τὸν ἀφήκε ἐκτεθημένον καὶ δὲν τὸν
ὑπεστήριξε. Γό δὲ δευτέρον σχέδιον εἶναι ἀναφορὰ τοῦ Πρακτικίδη πρὸς Γε-
ώργιον Μπιτσαξῆν, ἡμερομηνίας 7 Μαΐου 1827, Νάξος, διὰ τῆς ὁποίας θέτει
ὑπὸ μεσεγγύησιν τὸ μερίδιον τῆς Γολέττας Περσεφόνης, τὸ ἀνήκον εἰς τὸν
Καπετὰν Μ. Ρουσικιανόν, ὁ ὁποῖος ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην τῶν Ἀθηνῶν καὶ
εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Π. εἶχε δανείσει 300 γρῶσ. (6 λίρας), καθιστὰ δὲ ὑπεύθυνον
εἰς τοῦτο τὸν Μπιτσαξῆν, εἰς χεῖρας τοῦ ὁποίου εὑρίσκεται ἡ γολέττα.

φορὰς τῶν ἐν Νάξῳ Κρητῶν (διὰ χειρὸς Πρακτικίδῃ), εἰς τὴν ὁποίαν ἐκθέτουν πῶς καὶ διατὶ ἐματαιώθη ἡ ἐκστρατεία πρὸς τ' ἀνατολικά τῆς Κρήτης.

* *

Πρὸς τοὺς ἐν Πάρῳ πληρεξουσίους τῆς Κρήτης

Ἄριθ. 23

[Πατριῶται]

[Ἐπειδὴ καὶ ὁ κύριος Θεοχάρης ἐπιστρέφει ἤδη αὐτοῦ μετὰ τὸ ἀπ' ἐδῶ εὐτυχὲς ταξιδιόν του]. Δὲν ἔχομεν οὔτε νοῦν οὔτε καιρὸν νὰ σὰς περιγράψωμεν παραστατικώτερον τὰ παρ' ἐλπίδα μετὰ τὴν εἰς τὰ ἐδῶ ἄφιξιν μας ἐπακολουθήσαντα διὰ τὴν προοργανισθεῖσαν ἐκστρατείαν τοῦ ἀνατολικοῦ τῆς πατρίδος μας. [Καὶ ἂν εἴχομεν καὶ τὰ δύο] Ὁ κύριος Θεοχάρης, ὅστις ἤδη ἐπιστρέφει αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἀγαθὴ τύχη ἐστάθη αὐτόπτης καὶ αὐτήκοος τῶν περισσοτέρων καὶ οὐσιωδεστέρων, ὡς φιλαλήθης θέλει σὰς ἐξιστορήσῃ στοματικῶς ὅλα τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους διατρέξαντα εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ σωτηριωδεστάτου τούτου διὰ τὴν πατρίδα μας σχεδίου. Τίς ὁ αἴτιος τῆς ἀνατροπῆς του, τίς ὁ τῆς διαρπαγῆς καὶ παρανόμου διανομῆς τῆς βαρούτης καὶ τῶν χρημάτων, πόσοι παμφάγοι Ἄδεις ἤνοιξαν τὰ στόματά των νὰ μᾶς καταπίωσι! ποσάκις ἐκινδύνευσεν ἡ ζωὴ μας! κ.λ.π., ὁ πατριώτης οὗτος ἅς σὰς διηγηθῇ μεθ' ἡσυχίας πάντα ταῦτα, διότι δὲν ἔχομεν χάρτην χωρητικόν, [τούλάχιστον τῶν οὐσιωδεστέρων] ἂν εἴχομεν καὶ νοῦν καὶ καιρὸν νὰ σὰς τὰ περιγράψωμεν. [Ἡμεῖς, ἐνῶ πλέον εἴχομεν περιλάβει τὰ χρήματα καὶ ἤθελε ἀρχίσωμεν νὰ ἐνεργῶμεν τὰ περὶ τῆς ἐκστρατείας, ἐξαίφνης καὶ παρ' ἐλπίδα βλέπομεν εἰς τὸν λιμένα φθάσαντα τὸν γενναιότατον Δ. Καλλέργην μὲ διαταγὰς τῆς Δ., διατασσούσης τοὺς Κρητὰς νὰ ἀπέλθωσιν εἰς Ἀθήνας καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἐκεῖ πολιορκίας νὰ κάμῃ συστηματικώτεραν τὴν ἐκστρατείαν τῆς Κρήτης κλ. Δὲν ἠδυνήθημεν ποσῶς νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς Δ., διότι ἐβγῆκαν χρήματα εἰς μείντάνι καὶ ταῦτα ἀρκετὰ καὶ τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ τῆς Κρήτης.] Μὲ ἀπαραμύθητον λύπην τῆς ψυχῆς μας πληροφοροῦμεθα καὶ ἀπὸ Σαντορίνην καὶ ἀλλαχόθεν, ὅτι οἱ ἐχθροὶ καθ' ἡμέραν κατασφάζουσι ἀνιλεῶς ἄνδρας γυναῖκας καὶ παιδιὰ καὶ εἰς τὴν Μεσσαρὰν καὶ εἰς ἄλλας ἐπαρχίας καὶ ὅτι ἔχουν ἀπόφασιν τώρα εἰς τὸ μιὰρὸ μπαῖράμι των νὰ βάλουν γενικὴν μάχαιραν. Ἀπὸ τὴν Σπιναλόγκαν ἐμπόδισαν ἐν γένει τὴν ἔξοδον ὅλων τῶν ἐκεῖ [παρευρεθέντων] καϊκιῶν. Τὰς λυπηρὰς ταύτας εἰδήσεις ἐμαθόν καὶ οἱ πολεμικοὶ μας, ἀλλ' ἠθέλησαν νὰ προτιμήσωσι τὴν διαταγὴν τῆς Δ. καὶ νὰ φανῶσι ἀβοηθοὶ τῶν εἰς Ἀθήνας ἀγωνιζομένων ἀδελφῶν των καὶ ἔπειτα νὰ συντροφευθῶσιν ἀπ' ἐκείνους διὰ τὴν πατρίδα των κατὰ τὰς ὑποσχέσεις κλ. καὶ κατὰ πολλὰς ἄλλας τῆς γενναιότητός του τοῦ Κου Καλλέργη ὡς ἐκ μέρους τοῦ συνταγματάρχου Κου Γόρδωνος. Ἐφερε πρὸς ἡμᾶς καὶ διαταγὴν ὑπ' ἀριθ. 6172 νὰ παραδίδωμεν τὰ ὁποῖα παρελάβομεν χρήματα πρὸς τὴν παρά τῶν Εὐρωπαίων διορισθεῖσαν ἐπιτροπὴν, ἐβγαλμένην παρά τοῦ Κου Συνταγματάρχου. Ἐὐδεν, Ἐμμ. Ξένου καὶ τοῦ Γόσπε διὰ νὰ μείνουν ἐναπο-

ταμειυμένα διὰ τὴν μετὰ ταῦτα γενησομένην ἐκστρατείαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπομένως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἀθηνῶν θέλει φροντίση ἡ Δ. νὰ ἐνεργήσῃ συστηματικώτερον. Ἄλλ' ἡ γενναιότης του μολονότι τὴν εἶδεν οὔτε ἀκρόασιν ἠθέλησε νὰ δώσῃ εἰς τὴν διαταγὴν ταύτην, ἀλλὰ συνεννοηθεὶς μετὰ τῶν ἡμετέρων τὰ ἔλαβον [καθήρηπασαν] ἐπὶ λόγῳ ἐξοικονομήσεως τῶν πολεμικῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἔχομεν καὶ ἕν ἔγγραφον, τὸ ὁποῖον βλέπετε ἐν καιρῷ,

Οἱ ὄπλαρχηγοὶ Μ. Μαγουλάκις, Μ. Κουρμούλης καὶ Στρατῆς Βοριζανάκις μετὰ τινῶν στρατιωτῶν ἔμειναν ἀπὸ τὴν ἐκστρατείαν τῶν Ἀθηνῶν διὰ ν' ἀπέλθωσι κατ' αὐτὰς εἰς τὴν πατρίδα κατὰ τὸ ἀνατολικόν, συνεννοηθέντες μετὰ τῶν εἰς Κάρπαθον παρεπιδημούντων ὄπλοφόρων, μολονότι δὲν ἔχουσι καὶ τοὺς τρόπους, διότι δὲν [ἔλαβον] ἔχουσιν ἀπὸ τὰ διανεμηθέντα. Συμποσοῦνται οὗτοι μετὰ τῶν εἰς Κάρπαθον περιήτου τῶν 200, βοήθεια πρὸς τὸ παρὸν ἰκανὴ πρὸς τοὺς ἐκεῖ, διότι ὁ Καζανομανώλης ἀνάπτει ὀληνόκτα φωτιὰς εἰς τὰ περίξ βουνά, σύνθημα ἀπαιτοῦν βοήθειαν ταχίστην.

Μένομεν ἐν βίᾳ ἀσπαζόμενοι σας ἀγαπητῶς, τῇ 14 Ἀπριλίου 1827. Νάξος. Οἱ συντοπῖται σας—

(224) (1)

Ἐπιστολὴ Ἐμμ. Τομπάζη πρὸς ὄπλαρχηγούς τῆς Κρήτης «τοὺς ἐν τοῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου Πελάγους», διὰ τῆς ὁποίας προτρέπει τοὺς Κρήτας νὰ κινηθῶσιν διὰ τὴν ἐλευθερίαν των.

***

Γενναιότατοι

Ἄρκετὰς πληροφορίας ἔχετε περὶ τῆς φιλανθρώπου ἀποφάσεως τῶν χριστιανῶν Βασιλέων διὰ νὰ ἐλευθερωθῶσιν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὸν σκληρὸν ζυγὸν τῶν τυράννων τους. Ἀπαιτεῖται ὅμως νὰ κινηθῶσι καὶ οἱ Κρητικοὶ μετὰ τὴν μεγαλυτέραν προθυμίαν, διὰ νὰ ἀποκτήσωσι τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος των.

Οἱ συμπολιτῆται σας κύριοι Γ. Σακόρραφος καὶ Γ. Λουτζάκης εἶδον μετὰ βεβαιότητος τὰς ἀποφάσεις τοῦ στολάρχου, τὴν συγκατάθεσιν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὴν προθυμίαν τῶν φίλων τῆς πατρίδος. Οἱ ἐν Γραμπούση συμπολιτῆται σας κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τους περιμένονται μετὰ τὴν συνεισφορὰν τους διὰ νὰ στρατολογήσωσιν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐγὼ στοχάζομαι (ἂν δὲν ἀπατώμαι), ὅτι νὰ με ἐγνωρίζετε ὡς ἕναν εἰλικρινῆ (ν) φίλον σας καὶ καλοθελητὴν τῆς Κρήτης, σὰς συμβουλεύω καθαρῶς, ὅτι ἀμέσως νὰ ἀκούσετε τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως, παρακινουῦντες ὁ ἕνας τὸν ἄλλον σας, χωρὶς ταραχὰς καὶ με ὁμόνοιαν, νὰ κινήσετε ὅσον τάχιστα δυνηθῆτε, προφθάνοντες

Σημ. (1) Τὸ 223 χειρόγραφον εἶναι ἴδιοι λογαριασμοὶ ἐσόδων καὶ ἐξόδων διὰ χεῖρὸς Ζ. Π., με ἡμερομηνίαν 29 Ἰουλίου 1827. «εἰς κρασί μίαν ὀκ. παραδ. 24, εἰς μίαν ὀκᾶ ἀμόγδαλα γρ. 1: 8, εἰς 50 δρ. «αφφὲν καὶ 50 δρ. ζάχαριν γρ. 1:30 κ. λ. π.»

ἐν καιρῷ εἰς τὴν πατρίδα (ν) σας καὶ ἔχομεν χρηστὰς ἐλπίδας, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὲ νὰ τὴν δῆτε ἐλευθέραν. Μὴν χασομερήσετε ὅμως, ἐπειδὴ ἡ ὥρα μένει πολλὰ ὀλίγη καὶ ὕστερον θὰ τὸ μετανοήσετε. Ἐλπίζοντες λοιπὸν ὅτι θέλετε ἀκούσει τὴν συμβουλήν μου μένω ὡς ὑποσημειοῦμαι μὲ τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην.

Ἐν Πόρῳ τὴν 11 Αὐγούστου 1827, ὁ πατριώτης καὶ ἀδελφός Σας

Μανώλης Τουμπάζης

(225)

Ἐπιστολὴ αὐτόγραφος Μ. Βερνάρδου πρὸς τοὺς ἐν Νάξῳ καὶ Πάρῳ παρεπιδημοῦντας Κρήτας προτρεπτικὴ, ὅπως ἀναλάβωσιν ἀγῶνα ἐν Κρήτῃ τὸ ταχύτερον.

Ἄπλοῦν φ. ἐκλεκτοῦ χάρτου διαστάσ. 20. 25. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς α' σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας, ἣτις ἐχρησιμοποιήθη ἀντὶ φακέλλου, ὑπάρχουσι σφραγίδες ἐξ ἐρυθροῦ ἰσπαν. κηροῦ καὶ αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τοὺς ἐν Νάξῳ καὶ Πάρῳ γενναιοτάτους ὄπλαρχηγούς Κρήτας, εἰς Νάξον»—ἐλήφθη τὴν 25 Αὐγούστου εἰς Νάξον». Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία.

Πρὸς τοὺς ἐν Νάξῳ καὶ Πάρῳ παρεπιδημοῦντας γενναιοτάτους ὄπλαρχηγούς καὶ ὄπλοφόρους συντοπίτας μου Κρήτας.

Ἐν Αἰγίνῃ τῇ 22 Αὐγούστου 1827.

Χθὲς ἐπαρουσιάσθησαν εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ εἰς τὸ μυστικὸν συμβούλιον οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν τριῶν μεσαζουσῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων καὶ ἐζήτησαν καὶ ἔλαβον τὴν περὶ εἰρήνης καὶ περὶ τῆς ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν προβληθησομένης ἀνακωχῆς τῶν Ἑλληνικῶν ὄπλων. Εἶπον πρὸς τοὺς, ὅτι εἰς τὰς 2 τοῦ σεπτεμβρίου, κατὰ τὸ νέον δηλ. εἰς τὰς 20 τοῦ τρέχοντος αὐγούστου, πρέπει νὰ δοθῇ καὶ ἀπὸ τὴν Πόρταν ἡ ἀπόφασις τοῦ ναὶ ἢ ὄχι. καὶ τότε, ἂν δεχθῇ τὸν συμβιβασμὸν τῆς εἰρήνης, πρέπει νὰ μᾶς διατάξουν αἱ τρεῖς μεσολαβοῦσαι αὐταὶ δυνάμεις νὰ παύσωμεν τὸν πόλεμον καὶ νὰ κρατῶμεν μόνον τὰ ὅσα μέρη ἔχομεν εἰς τὰς χεῖρας μας. Ὁ ἐν δὲν ἡμποροῦμεν τότε πλέον νὰ κινήσωμεν ὄπλα εἰς τὴν Κρήτην καὶ οὕτω τὴν χάνομεν διὰ πάντα.

Σὰς παρακαλῶ λοιπὸν, ἐν ὀνόματι τῆς αἵματοζυμωμένης πατρίδος μας, νὰ κινήσετε μίαν ὥραν πρότερον, διὰ νὰ προφθάσετε νὰ ἐλευθερώσετε τὰς καρποφόρους πεδιάδας τοῦ ἐπιγείου παραδείσου τούτου, καὶ νὰ ἔχωμεν εἰς χεῖρας τοὺς ἐλαιῶνας διὰ νὰ συνάξωμεν εἰς τὸ μεταξὺ τοῦτο τοὺς ἐφετεινοὺς καρπούς, καὶ πλέον διὰ πάντα, καὶ νὰ μείνουν οἱ ἐχθροὶ περιωρισμένοι εἰς τὰ φρούρια, ὥστε νὰ βιασθοῦν νὰ προσκυνήσουν διὰ τῆς ἀνάγκης. Μὴ περιμένετε πλέον

οὐδὲ στιγμήν, διότι καὶ ἡ στιγμήαια ἀργοπορία μᾶς προξενεῖ αἰώνιον δουλείαν, καὶ ματαιοῦνται ὅλοι οἱ μέχρι τοῦδε ἀγῶνες καὶ θυσίαι μας. Ταῦτα καὶ ἀσπαζόμενος σας ἀδελφικῶς μένω».

Ὁ συντοπίτης σας

Μ. Βερνάρδος

228 (1)

Ἐντολὴ δοθεῖσα παρά τῶν ἐν Νάξῳ Κρητῶν πρὸς τὴν σύζυγον Ζαχ. Πρακτικίδη, ὅπως παραδώσῃ πρὸς τὸν ἐπιφέροντα τὸν τίμιον σταυρὸν τοῦ μοναστηρίου Πρέβελη.

* *

Πρὸς τὴν κυρίαν Αἰκατερίναν, σύζυγον τοῦ κυρίου Ζαχαρία Πρακτικίδη.

Στέλλομεν τὸν παρόντα ἄνθρωπον πατριώτην μας, διὰ τὴν δώσης τὸν τίμιον σταυρὸν τοῦ ἱεροῦ μοναστηριοῦ Πρέβελη καὶ κράτησε τὸ παρὸν μας διὰ ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν.

Τῆ 19 8)ρίου 1827, Νάξος

Μιχαὴλ Μαγουλάκις, Γεώργιος Τζουδερός, Ἀναγνώστης Συτζιάνος (;), Ἰωάννης Πρακτικίδης, Ἀντώνιος Παπαδάκις, Γεώργιος Παπαδάκις, διὰ Λόγιον Ἰω. Μιχ(ελάκης) ; διὰ Ἰω. Μπερσιμαντζάκι, ὁ ἴδιος, Μιχαὴλ Καρακάκις, Μανώλης Φραγκιαδάκις, Ἀνέστης Τζωνάκις (;) Ζαχαρίας Παρασυράκις, Λογαριαστάκις (;), Νικόλαος Μαλικούτης, Μπολανάκις.

(231) (2)

Ἀναφορὰ ἱατροῦ Γόσπε, ἐπιτρόπου τοῦ λόρδου Κόχραν, πρὸς τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς Κρητῶν κατὰ τῆς διαγωγῆς τῶν ἐν Νάξῳ παροικούντων Κρητῶν.

* *

Πρὸς τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Κρητῶν.

Ὁ ζῆλος ὅπου λαμβάνω διὰ τὴν πατρίδα σας καὶ ἡ φροντίς διὰ τὴν ὑπόθεσιν, ὅπου ἐπιχειρήσατε, μέ ἀποκαθιστοῦν χρέος νὰ σᾶς

Σημ. (1) —Τὸ ὑπ' ἀριθ. 226 εἶναι ἀντίγραφον ἐπιστολῆς ἐκ Παρισίων ἀγνώστου ἀποστολέως πρὸς Ἀρχιμανδρίτην Μισσήλ, ἐφημέριον τῆς ἐν Τριεσίῳ ὁρθοδόξου κοινότητος, διὰ τῆς ὁποίας τὸν πληροφορεῖ τὰς ἐνεργείας του πρὸς ἴδρυσιν στέγης προσασίας τῶν ὀρφανῶν ἑλληνοπαίδων ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν Μουτοξίδη, Χένιη καὶ ἄλλων καὶ ζητεῖ τὴν συνδρομὴν του.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 227 εἶναι σημείωμα ἰδιωτικοῦ περιεχομένου πρὸς Ζ. Πρακτικίδην.

Σημ. (2) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 229 χειρόγραφον εἶναι ἰδιωτικὸν πωλητήριον ἔγγραφον τοῦ Γεωργ. Μπιτσαξῆ, διὰ τοῦ ὁποίου παραχωρεῖ εἰς τὸν Ζ. Πρακτικίδην τὸ ἐν τεσσαρακοστὸν τῆς Γολέτιας Περσεφόνης, ἀντὶ γροσ. 1600. Φέρει ἡμερομ. 20 Σηβρίου 2827, τόπον ἐκδόσεως τὴν Νάξον καὶ σφραγίδα ἔκτυπον τοῦ Μπιτσαξῆ. Μαρτυρεῖ Π. Ζερβουδάκης.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 230 χειρόγ. εἶναι ἐπιστολὴ πρὸς Πρακτικίδην Β. Σαρροπούλου καὶ Ν. Κορακοπούλου ἐκ Ναυπλίου, ἡμερ. 22 Σηβρίου 1822, διὰ τῆς ὁποίας

διευθύνω μὲ εὐλικρίνεια τὰς νοουθεσίας, αἱ ὁποῖαι μοῦ ὑπαγορεύονται ἀπὸ τὰς περιστάσεις τῶν ὁποίων εἴμεθα μάρτυρες, καταπεισμένοι πύσον εἶναι ἀναγκαῖαι αἱ νοουθεσίαι μου εἰς τὰς παρούσας στιγμάς. Νομίζοντας εὐλικρινῆ τὸν ζήλον σας διὰ τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς πατρίδος σας ἡμεῖς τὸν ὑποστηρίξαμεν. Εἶχατε ἀνάγκην ἀπὸ ζωοτροφίαν καὶ ἡμεῖς ἐσπεύσαμεν νὰ σὰς προμηθεύσωμεν, ἀλλ' εἶναι πολλὰ δυσάρεστον εἰς ἡμᾶς, ὅτι πράττοντες οὕτως ἐνεργήσαμεν τὴν ἀρπαγὴν καὶ λεηλασίαν τῶν Κρητῶν στρατιωτῶν. Οἱ κάτοικοι τῶν ἀρχιπελάγους ἀνεφέρθησαν ἀπ' ὅλα τὰ μέρη πρὸς τὴν ἐξοχότητα τοῦ λόρδου Κόγγραν κατὰ τῆς διαγωγῆς τῶν στρατιωτῶν καὶ ἡμεῖς εἴμεθα βεβαιωμένοι διὰ πολλὰς πράξεις ἀδίκους καὶ τυραννικὰς πεπραγμένας ἐκ μέρους τῶν. Εἶναι καιρὸς πλέον αὐτῇ ἡ ἀναρχία νὰ λάβῃ τέλος, ἐδόθησαν προσταγαὶ διὰ νὰ τὸν κάνουν νὰ παύσῃ, θέλουν λάβει ἀκριβεστάτην ἐκτέλεσιν. Ἐχω τὴν τιμὴν νὰ σὰς εἰδοποιήσω διὰ μέσου τοῦ κ. Φρέλλσεν κυβερνήτου τῆς βάρκας κανονιέρας ὀνομαζομένης, φιλέλλην Ἄγγλος, ὅτι ὄχι μόνον θέλετε εἰσθαι ὑπεύθυνοι δι' ὅσας χρηματικὰς ἀντιγνώμονας ζητήσεις πεπραγμένας καὶ ἄλλας ἀδικίας ἐνοχλοῦσας τοὺς κατοίκους τῆς Καρπάθου ἢ ἄλλης ὁποιασδήποτε Ἑλληνικῆς νήσου, ἀλλὰ πορομοίως καὶ ὅλοι οἱ στρατιῶται κρήτες, οἱ ὁποῖοι ἤθελον μείναι εἰς τὰς νήσους τοῦ ἀρχιπελάγους ἐναντίον τῆς θελήσεως τῶν τοπικῶν διοικήσεων θέλουν θεωρεῖσθαι ὡς καθαυτὸ πειραταί, τὰ δὲ πλοῖα τῶν θέλουν βυθίζεσθαι καὶ τὰ ἄτομά τῶν θέλουν ἐμβαίνουσι ὑπὸ τὴν κρίσιν.

Ἡ αὐστηρότης τῶν μέτρων τούτων, προερχομένων ἀπὸ τὰς περιστάσεις εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς κοινῆς ἡσυχίας, ἢ ὅποια ἐταράχῃ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους σας μὲ τὸν πλέον σκανδαλώδη τρόπον. Ἄν ἐπιθυμῆτε λοιπὸν τὸ καλὸν τῶν συμπατριωτῶν σας προλάβετε τὰ δεινὰ τὰ ὁποῖα τοὺς ἐπαπειλοῦν, διὰ τῆς δραστηριότητος καὶ ἐπιρροῆς σας. Οὕτω πράττοντες θέλετε κάμειν μίαν δούλευσιν ὄχι ὀλιγώτερον σημαντικὴν, καθὼς ἂν ἐπολεμοῦσατε τὸν κοινὸν ἐχθρόν, ἢ ἐπιστράτευσίς σας θέλει γίνεαι ἔντιμος καὶ ἡμεῖς

τὸν καλοῦν νὰ μεταβῇ εἰς Ναύπλιον πρὸς τακτοποιήσιν οἰκονομικῶν τοῦ ὑποθέσεων. Εἰς τὰς ἄλλας τρεῖς σελίδας τοῦ χάρτου ὑπάρχει σχέδιον (ἢ ἀντίγραφον) τῆς πρὸς τοὺς ἄνω ἀπαιτήσεώς του, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρει διὰ ἀδυνατεῖ νὰ μεταβῇ, διότι εἶναι ἀπησχολημένος εἰς ὑποθέσεις τῆς πατρίδος, διὰ ἐστάλη εἰς Μύλους πρὸς στρατολογίαν ὁ Ἰάκωβος Κουμάκης καὶ διὰ τὰς χαρποιαῖς εἰδήσεις περὶ καταστροφῆς τοῦ Τουρκοαιγυπτιακοῦ στόλου εἰς Νεόκαστρον. «Μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐταῦτι δυνατὸς ἐν ἰσχύϊ κραταῖος ἐν πολέμοις! ὁ προστάτης τῶν ἀδυνάτων Ἑλλήνων θεὸς! κατέστρεψε τὴν ὑπερήφανον ἀραβικὴν δύναμιν τοῦ Ἰβρῆμη! Δὲν τοῦ ἔμεινεν ἐκεῖ οὔτε δυὸ κουπιῶν καϊκιῶν. Ἐλευθεροῦται πλέον χωρὶς ἀμφιβολίας ἢ ἀπ' αὐτὸν καταμολυνθεῖσα τρεῖς ἡδὴ χρόνους Πελοπόννησος! εὐχόμεσι ἐντὸς ὀλίγου νὰ πάθῃ χειρότερα καὶ ὁ Μουσταφᾶς μας εἰς τὴν Κρήτην. Δὲν σὰς ἔγραψα εἰς τὸ πρὸ τοῦτου γράμμα μου νὰ μὴ φοβῆσθε, διὰ τὰ πράγματά μας ἐφέτω θὰ ὑπάγουν καλά μὲ τοῦ θεοῦ τὴν βοήθειαν καὶ μὲ τὴν πρὸς ἡμᾶς ὑπεράσπισιν τῶν χριστιανῶν καὶ φιλανθρώπων βασιλέων τῆς Εὐρώπης; Ἰδοὺ πραγματικῶς τοὺς λόγους μου! ἄς ζητοῦν φωλεὰς νὰ κρυφθῶσι καὶ οἱ Τυραννίσκοι, διότι καὶ αὐτοὺς ἐντὸς ὀλίγου θέλετε τοὺς ἰδῆ νὰ μὴ τοῦ χωροῦν οὔτε τὰ φρούρια οὔτε τὰ βουνά. Καὶ τὸ ἤδη ἐρημωμένον Νάυπλιον πάλιν θὰ ἴδωμεν ἐστολισμένον κάλλιον παρὰ πρότερον». Φέρει ἡμερομ. 19 8)ρίου 1827, Πόρος.

θέλομεν ἠμπορεῖ νὰ σὰς δώσωμεν βοήθειας, χωρὶς πλέον νὰ φοβώ-
μεθα, ὅτι πράττομεν ἄδικον πρὸς τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας.

Ἐχῶ τὴν τιμὴν νὰ εἶμαι μὲ ὑπόληψιν. ταπεινός δοῦλος σας
Ιατρὸς Γόσπε ἐπίτροπος τοῦ λόρδου Κόγχρα.

Ἐν Σαντορίνῃ 6]18 Νοεμβρίου 1827.

(23)

Εἰδοποιήσις πρὸς τοὺς ἐν Νάξῳ Κρήτας τοῦ Κυβερνητοῦ τῆς
Κανονίερας Κ. Φρέλσεν (ἀντίγραφον) καὶ ἀπάντησις αὐτῶν.

***

Πολλοὶ ἐκ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἐπροσκλαυθήσαν
εἰς τὸν ἐξοχῶτατον λόρδον Κόγχραν κατὰ τῶν Κρητῶν, ὅτι ἔμειναν
εἰς τὰς νήσους ἐναντίον τῆς Διαταγῆς τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ ἐξοχό-
της τοῦ διατάττει, ὅτι ὅλοι νὰ μισεύσουν καὶ νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν
πατρίδα των. Διωρισμένος τοῦ νὰ ἐνεργῶ αὐτὰς τὰς διαταγὰς, δια-
τάττω μὲ τὴν τοπικὴν ἐξουσίαν ὅλους τοὺς ἐδῶ εὐρισκομένους Κρη-
τας νὰ φύγουν μὲ τὰς φημηλίας των καὶ νὰ πηγαίνουν ἢ εἰς Κρήτην
ἢ εἰς Κάρπαθον, ὅπου εὐρίσκεται ἡ ἐπιτροπὴ των καὶ ὅπου θέλει τοὺς
ὁδηγήσῃ, χωρὶς πλέον ὅπου νὰ ἠμποροῦν νὰ πλησιάζουν εἰς καμμί-
αν ἄλλην νήσον τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Σὰς εἰδοποιῶ ὅτι αὐριον δύο
ῶρας τῆς ἡμέρας, ἐὰν εὐρῶ Κρήτας ἐπὶ τῆς Νήσου νὰ μὴν εἶναι ἐμ-
βαρκαρισμένοι, θέλει γίνονται αἰχμάλωτοι καὶ νὰ φέρονται εἰς τὸν
ἐξοχῶτατον λόρδον Κόγχραν, διὰ νὰ εἶναι παιδευμένοι, ὡσαύτως καὶ
τὰ ἠδύσματα των θέλουν λαφυραγωγοῦνται. Διατάττονται ἔτι ὅσα
κατ'ικία Κρητικὰ ἢ ἄλλα εὐρίσκονται εἰς τοῦτο τὸ πόρτι, νὰ μὴν φεύ-
γουν χωρὶς τὴν ἄδειάν μου, διότι ἂν φερθοῦν διαφορετικὰ, θέλει νο-
μίζονται πειρατικὰ.

Ἐκ τῆς βάρκας Κανονίερας ὠνομασμένης, Φιλέλλην Ἀγγλίας
ὁ Κυβερνήτης Κ. Φρέλσεν, τῆ 21 Σεπτεμβρίου 1827

(Γ. Σ. Ὁ τῆς Νάξου Δημόσιος Νοτάριος

Κωνσταντῖνος Κόκκος

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

Ἐξητήθη ἀντίγραφον τούτου παρὰ τῆς Καγγελαρίας καὶ ἐδό-
θη ὑπογεγραμμένον παρὰ τοῦ Δημοσίου Νοταρίου καὶ ἐσφραγισμέ-
νον τῇ σφραγίδι τῆς Κοινότητος. Σῶζεται δὲ παρὰ τῷ Καπετάν Μ.
Ζε βουδακῇ ἢ Γ. Μπιτζακτζῆ, οἵτινες τότε τὸ παρέλαβον.

Α Π Α Ν Τ Η Σ Ι Σ

Πρὸς τὸν Κυβερνήτην τῆς βάρκας Κανονίερας ὠνομασμένης,
Φιλέλλην Ἀγγλίας, Κύριον Φρέλσεν.

Κύριε,

Προχθές την 21 του παρόντος είδομεν παρ' ἐλπίδα ἐπὶ τῆς δημοσίας ἀγορᾶς τῆς νήσου ταύτης ἐν τοιχοκόλλητον ἔγγραφόν σας, διὰ τοῦ ὁποίου διαταττόμεθα αὐστηρῶς ὅσοι Κρήτες εὐρισκόμεθα ἐδῶ ν' ἀναχωρήσωμεν ἀφεύκτως εἰς τὰς δύο ὥρας τῆς ἡμέρας μετὰ τὰς φαμίλιας μας, διὰ τὸ νὰ ἐπροσκλαύθησαν πολλοὶ ἐκ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους πρὸς τὸν ἐξοχώτατον λόρδον Κόχραν κατὰ τῶν Κρητῶν, ὅτι ἔμειναν εἰς τὰς νήσους ἐναντίον τῆς διαταγῆς τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ αὐστηρὰ αὕτη ἀπόφασις ὄχι ὀλίγον μᾶς ἐλύπησε, διότι δὲν γνωρίζομεν νὰ ἐστάθῃ ἕως τῆς σήμερον κανεὶς τῶν Κρητῶν ἐναντίος τῶν διαταγῶν τῆς Σ. Κυβερνήσεώς μας, ἀλλ' εὐπειθέστατοι πάντοτε, ὅπου παρ' αὐτῆς διετάχθημεν. "Ὅσοι μ' ὄλον τοῦτο Κρήτες εὐρισκόμεθα πρὸς τὸ παρὸν ἐδῶ, δὲν ἐτύχομεν εἰς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν οἱ λοιποὶ συντοπίται μας ἐξεστράτευσαν διὰ τὴν πατρίδα μας, ἀλλ' ὄντες εἰς ἄλλας νήσους διεσπαρμένοι ἅμα ἔφθασαν εἰς τὰς ἀκοάς μας ἢ φωνὴ τῆς ἐκστρατείας τῶν λοιπῶν, συνήχθημεν διὰ νὰ ἐμβαρκαρισθῶμεν καὶ ἡμεῖς καὶ διευθυνθῶμεν μετ' ἐκείνων εἰς τὴν πατρίδα μας. Ἡ μέχρι τοῦδε διατριβὴ μας εἰς Νάξον ἐστάθῃ ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ πλοίου μας, τὸ ὁποῖον περιμένομεν περίπου εἴκοσι ἡμέρας διὰ νὰ φθάσῃ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἀπὸ τὴν νήσον Ἀμουργὸν καὶ ἐκ τῆς ἀνωμαλίας τῶν καιρῶν ἐμποδίζεται. Ἴδού ἔφθασε χθές τὸ περιμενόμενον τοῦτο πλοῖον, ὡς εἶδατε. "Ὅθεν εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ διευθυνθῶμεν ὅπου τὸ ἱερὸν χρέος μας μᾶς ὑπαγορεύει, χωρὶς νὰ διαμείνῃ κανεὶς εἰς τὴν νήσον ταύτην ἀπὸ τοῦς δυναμένους νὰ φέρωσιν ὄπλα καὶ νὰ φέρεται ἐναντίος τῶν διαταγῶν τῆς Κυβερνήσεώς μας, ὡς γράφετε. Τὸ νὰ διαταττώμεθα δὲ μετὰ τοιαύτην αὐστηρότητα, ὥστε νὰ συμπαραλάβῃ μεν συγχρόνως καὶ τὰς φαμίλιας μας ὅλοι οἱ ἐδῶ εὐρισκόμενοι Κρήτες, καὶ νὰ διευθυνθῶμεν ἢ εἰς τὴν Κρήτην ἢ εἰς τὴν Κάρπαθον, τοῦτο διετάραξε τὰς ψυχὰς μας ἔτι μᾶλλον, διὰ τὸ νὰ καταδικώμεθα χωρὶς ἐξαιρέσιν μετὰ τὴν ἀπανθρωπίαν οἱ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἐπτά ἤδη χρόνους ἀγωνιζόμενοι Κρήτες μετὰ τὸσας θυσίας, χύσεις αἱμάτων, αἰχμαλωσίας γονέων καὶ γυναικῶν, τέκνων, ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν μας καὶ διεσπάρημεν εἰς ὄλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος.

Κύριε, τοιοῦτον διωγμὸν πρὸς τοὺς Κρήτας δὲν ἤξεύρωμεν ἐν ποίᾳ δυνάμει ἀποφασίσετε. Ἡ Σ. Κυβέρνησις μας ὅταν ἐξέδωκε τὰς περὶ ἐκστρατείας τῆς Κρήτης διαταγὰς τῆς, δὲν διέταξε τοὺς αὐτόχθονας τῆς νήσου νὰ διώξωσι τὰς γυναῖκας καὶ τέκνα τῶν Κρητῶν ἀπὸ τὰς νήσους των, ἀλλὰ μόνον τοὺς δυναμένους νὰ φέρωσιν ὄπλα ὑπεχρέωσε ν' ἀκολουθήσωσι καὶ εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην κρισιμωτάτην ἐποχὴν τὸ πρὸς τὴν πατρίδα ἱερὸν χρέος των, ὑποσχομένη καθὼς καὶ ἡ ἐξοχώτης του ὁ ἀρχιστόλαρχος λόρδος Κόχραν, πᾶσαν ἀσφάλειαν, ὑπεράσπισιν καὶ ἀνάπαυσιν τῶν εἰς τὰς νήσους εὐρισκομένων φαμηλιῶν των. Ἦδη βλέπομεν παρ' ἐλπίδα τὸν κύριον Φρέλσεν, Κυβερνήτην τῆς βάρκας Κανονιέρας, νὰ διώκῃ ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν ταύτην νήσον μετὰ ἀπειλᾶς, αἰχμαλωσίας καὶ λαφυραγωγί-

σμοῦ ἡδυσμάτων ἀνδρας, γυναῖκας καὶ τέκνα τῶν Κρητῶν, χήρας καὶ ὀρφανὰ τῶν φονευθέντων ὑπὲρ πατρίδος καὶ εἰς Πελοπόννησον καὶ εἰς Ἀθήνας ἀκόμα χθὲς καὶ νὰ τοὺς ἀποστέλλῃ εἰς Κρήτην, ἢ ὁποῖα εἰσέτι κυριεύεται ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, διὰ νὰ γίνονιν τὰ δυστυχεῖς λείψανα ταῦτα ἐλεεινὰ θύματα ἀπ' αὐτοὺς, τὰ ὁποῖα μὲ τόσας χύσεις αἱμάτων ἐλύτρωσαν ἀπὸ τὴν αἱμοσταγῆ μάχαιράν των οἱ ἄνδρες καὶ γονεῖς των, καὶ κατέφυγον ἐδῶ. Πράγμα ὅλως ἐναντίον εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, ἐναντίον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα! ἐναντιώτατον εἰς τὸ πολιτικὸν τῆς Ἑλλάδος Σύνταγμα, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ὁποῖου ἴσταται ἡ ὑπαρξις τῶν χηρῶν καὶ ὀρφανῶν τῶν ὑπὲρ πατρίδος ἀποθανόντων. Ἄλλ' ἴσως ἀφοῦ μείνωσι τώρα εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἐχθρῶν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, εἰς τοὺς ὁποίους ἀποστέλλονται, εὐρωσι καλυτέραν περιποίησιν, παρ' ὅσιν λαμβάνουσιν ἤδη διωγμὸν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γῆν ἀπὸ τοὺς ὁμοπίστους των Χριστιανούς.

Κύριε! ἀπὸ τὰς φημῆλιας ταύτας, τὰς ὁποίας μετὰ τοσαύτης ἀσπλαχνίας ἐκδιώκετε σήμερον ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν ταύτην νῆσον ἀποστέλλοντές τας ἢ εἰς Κρήτην, ἥτις εἰσέτι κεῖται ὑπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν ἐξουσίαν, ὡς εἴρηται ἢ εἰς Κάρπαθον, περιορίζοντες τόσας χιλιάδας ψυχὰς εἰς ἐκείνην μόνην τὴν μικρὰν νῆσον, χωρὶς πλέον νὰ ἠμποροῦν νὰ πλησιάζουσιν εἰς καμίαν ἄλλην νῆσον τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, ἄλλης δ' ἀνήρ, ἄλλης δ' ἀδελφός, ἄλλης τὸ τέκνον ἐφονεύθησαν ἀκόμη χθὲς εἰς τοὺς κάμπους τῶν κλεινῶν Ἀθηνῶν καὶ τὸ αἷμα των εἰσέτι βοᾷ ἐκδίκησιν κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἄλλοι ἔμειναν μονόποδες, ἄλλοι μονόχειρες, καὶ περιφερόμενοι τὰς νήσους, ζητοῦσιν ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς των ἔλεος, καὶ ἀντὶ τούτου δὲν εὐρίσκουσι παρὰ διωγμὸν, καὶ διωγμὸν τοσοῦτον, ἀπὸ φιλανθρώπων εὐρωπαίους.

Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι μεταξὺ τοιούτου λαοῦ εὐρίσκονται καὶ τινες ἀχρεῖοι, οἵτινες ἔκαμαν εἰς τὸ διάστημα τῆς παρουσίας των εἰς τὰς νήσους καταχρήσεις τινὰς εἰς μόνον τροφίμα, ὅχι ὁμῶς νὰ ἐπιβουλευθῶσι καὶ τιμὴν ἢ ζωὴν τῶν Νησιωτῶν. Ἄλλὰ τοὺς τοιούτους γνωρίζοντες κάλλιστα οἱ ἐντόπιοι, εἶχον χρέος ἀπαραίτητον νὰ τοὺς παρησιάζωσι μὲ ὀνομαστικὸν κατάλογον πρὸς τὴν Σ. Διοίκησιν μας διὰ νὰ παιδευθῶσι κατὰ νόμους ἀναλόγως τοῦ ἐγκλήματός του ἕκαστος καὶ ὅχι ἐξ αἰτίας τούτων νὰ πάσχουσι σήμερον τόσαι χῆραι ὀρφανὰ καὶ ἄλλοι εὐπόληπτοι Κρήτες, καταδιωκόμενοι χωρὶς ἐξαίρεσιν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν γῆν, ἀπὸ τὸν κύριον Φρέλσεν, χωρὶς διαταγῆς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως των καὶ νὰ στέλλωνται προφανῶς θύματα πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῆς πίστεως καὶ πατρίδος των. Ποία ψυχὴ εὐαίσθητος ὑποφέρει τοιαύτην κρίσιν καὶ ἀπόφασιν; ἅς ἀποκριθῶσι τὰ αἵματα τῶν ὑπὲρ πατρίδος πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος φονευθέντων ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν μας.

Ἄλλ' οἱ εὐρισκόμενοι ἐδῶ Κρήτες, Κύριε! καθὼς ποτὲ δὲν ἐδειξαν ἀπειθειαν εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Σ. Κυβερνήσεως των, δὲν φαίνονται οὔτε τώρα ἀπειθεῖς εἰς τὴν διαταγὴν σας καὶ τῆς τοπικῆς διοικήσεως. Καὶ ἰδοὺ βλέπετε αὐτὴν πραγματικῶς τελειωμένην σήμερον, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν φιλαδέλφων χριστιανῶν Ναξίων.

Κρίνομεν μ' ὄλον τοῦτο χρέος μας ἀπαραίτητον νὰ διακηρύξωμεν σήμερον πρὸς τοὺς Κυρίους [Ναξίους] κατοίκους τῆς νήσου ταύτης, ὅτι ἀπὸ τὸ παράνομον τοῦτο κίνημά των δὲν θέλει προκύψει ἄλλο, παρά τὸ ἐμπόδιον τοῦ σωτηριώδους διὰ τὴν πατρίδα μας Κρήτην σχεδίου μας, διὰ τῆς ὁποίας τὴν ἐλευθερίαν οἱ Κρήτες ἐκ τοῦ ὑστερήματός των ἔχουσιν ἕως αὐτῆς ὑπὲρ τὰς διακοσίας πενήτηντα χιλιάδας γρόσια δαπανημένα εἰς τὴν στρατολογίαν τῶν μὴ Κρητῶν στρατιωτῶν καὶ ἤδη μὲ τὸ νὰ βλέπωσι καταδιωκομένας τὰς φαμηλίας των ἀπὸ τὰς νήσους, εἰς τὰς ὁποίας τὰς ἀφήκαν νὰ μείνουν εἰς ἀσφάλειαν ἕως οὗ ἤθελεν εὐδοκήσει ἢ τοῦ ὑψίστου πρόνοια νὰ ἐλευθερώσῃσιν ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς κανὲν μέρος ἀσφαλὲς εἰς τὴν πατρίδα των καὶ νὰ τὰς μετακομίσωσι, δὲν θέλουν βέβαια φροντίζουν πλέον, παρά περὶ τοῦ πῶς καὶ ποῦ θέλουν ἀσφαλίσωσι μόνον αὐτάς, διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν ὁποίων ἔχυσαν τόσα αἵματα εἰς τὸν ἑπταετῆ ἱερὸν τῆς Ἑλλάδος ἀγῶνα.

Δι' αὐτὸ τοῦτο διαμαρτυρόμεθα ἐν ὀνόματι τῆς Σ. Διοικήσεώς μας κατὰ Σοῦ καὶ ὁποιοῦδήποτε ἄλλου συνεργήσαντος εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοιοῦτου παρανόμου ἐπιχειρήματος, ὡς αἰτίους γενομένης ἀπωλείας τοσούτων χηρῶν καὶ ὄρφανῶν, ἀνατροπῆς τοιοῦτου σωτηριώδους σχεδίου καὶ μερικῶς διὰ τὴν περίφημον νήσον Κρήτην καὶ γενικῶς διὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὄσαι ζημίαι, ἀτιμιαί, αἰχμαλωσίαι, ἔξοδα, λειποταξίαι στρατιωτῶν καὶ λοιπὰ ἤθελον ἀκολουθήσει ἐκ τοῦ παρανόμου τούτου κινήματός σας, θέλουν ἐννοοῦνται εἰς βάρος σας, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ θέλει δώσετε μίαν ἡμέραν ἀπολογίαν, εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος καὶ τὴν Σ. Κυβέρνησίν του.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ μὲ λύπην μας βλέπομεν σήμερον τὴν ἀφνιδίαν ἀναχώρησιν τοῦ Κυρίου Φρέλσεν, εἰδοποιεῖται ἡ τοπικὴ ἐξουσία ν' ἀποστείλῃ πρὸς τὴν φιλογενοιάν του ἄνευ ἀναβολῆς ἀντίγραφον τῆς παρούσης διαμαρτυρήσεώς μας, τῆς ὁποίας τὸ πρωτότυπον σώζεται εἰς ἡμᾶς, διὰ νὰ μᾶς χρησιμεύσῃ ὅπου ἀνήκει.

Μένομεν ὑποσημειούμενοι

Ἐν Νάξῳ τῇ 23 Νοεμβρίου 1827 οἱ ἐνταῦθα παροικοῦντες Κρήτες.

Ἰσον ἀπάραλακτον τῷ πρωτοτύπῳ

(235) (I)

Οἱ ἐν Νάξῳ Κρήτες πρὸς τοὺς Παραστάτας διὰ τὸν διωγμὸν.

Εὐγένεστατοι κ. Παραστάται

Ἀπὸ τὸν 8)ριον ὅπου ἔφυγα ἀπ' ἐδῶ οἱ πολεμικοὶ πατριῶται μας, ἀφήκαν τὰς φαμηλίας των εἰς τὰ χωρία, ὅπου τὰς εἶχαν ἀπὸ

(1) — Τὸ ὑπ' ἀριθ. 233 χειρόγρ. εἶναι ἐπιστολὴ τῶν ἐν Νάξῳ καὶ Πάρῳ παροικοῦντων Κρητῶν πρὸς Ζ. Π. διὰ τῆς ὁποίας τὸν προκαλοῦν νὰ ἔλθῃ ἐπειγόντως ἐκ Ποταμιᾶς, ὅπου εὐρίσκεται. Ὁ ἀποδέκτης σημειώνει ἡμέραν παραλαβῆς 7 Μαρτίου 1827, Πλατάνι Ποταμιᾶς, «διὰ γραμματοκομιστοῦ ὄρα δ' τῆς νυκτός ἐπίτηδες ἀπέσταλμένον, κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Μεγάλου κανόνος». Εἰς τὸ αὐτὸ χειρόγραφον εἶναι τὸ σχέδιον ἀπαντήσεως τοῦ Π., ὃ ὁποῖος γράφει, ὅτι θὰ μεταβῇ τὴν ἐπομένην ἐὰν εὖρη ζῶον νὰ ἱπεύσῃ, διότι εἶναι ἀρρωστός, πράγμα δύσκολον, διότι οἱ Ἀξιῶτες τῶρα μερικὸν καιρὸν «δὲν μᾶς διδοῦν τίποτε, ἀλλὰ μᾶς βλέπουν, σάν τὰ σκυλιά».

— Τὸ ὑπ' ἀριθ. 234 εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ ἀνωτέρω 235 σχέδιον.

τόν καιρόν πού ἤλθαμεν εἰς τοῦτο τὸ νησί, μὲ ἐλπίδα ὅτι θὰ ἀπερνοθῆν μὲ ἡσυχίαν καὶ ἀπειρακτες ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους, ἕως ὅπου νὰ μᾶς ἀξιώσῃ ὁ θεὸς νὰ ἐλευθερωθῶν μερικές ἐπαρχίες εἰς τὴν πατρίδα μας καὶ ἔτζι νὰ τὰς πάρουν καὶ νὰ τὰς ὑπάγουν ἐκεῖ διὰ νὰ ἡσυχάσουν πλέον ἀπὸ τὰ βάσανα καὶ στενοχωρίας ὅπου ἔσυραν καὶ σύρουν πέντε χρόνους τώρα, ὅπου ἔφυγαν ἀπὸ τὴν Κρήτην καὶ ἔπιασαν τὸν Μωρέαν καὶ τὰ νησιά.

Οἱ ἐντόπιοι ἐδῶ ὅταν ἔφευγαν οἱ πατριῶται μας τοὺς ἔλεγαν νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν πατρίδα των καὶ νὰ μὴν ἔχουν καμμίαν ὑποψίαν διὰ τὰς φαμηλίας των, διατί δὲν θέλει ποτὲ τὰς πειράξῃ ἢ ἐνοχλήσῃ κανεὶς εἰς τὸ παραμικρὸν καὶ ἄλλες πολλές ὑποσχέσεις ἔδιδαν, ἕως ὅπου τοὺς ἀπεκοίμησαν μὲ αὐτὰς τὰς ἐλπίδας καὶ ἔφυγαν καὶ ὑπῆγαν εἰς τὴν πατρίδα καὶ εἶναι ἕως τώρα τόσοι σκοτωμένοι εἰς τοὺς πολέμους καὶ τόσοι χαμημένοι, τοὺς ὁποίους δὲν ἤξεύρομεν ζοῦν ἢ ἔσκοτώθησαν.

Δὲν ἐπέρασαν οὔτε πολλές οὔτε ὀλίγες ἡμέρες ἀφοῦ ἔφυγαν ἀπ' ἐδῶ, καὶ ἦλθεν ὁ καπετάνιος τῆς βάρκας Κανονιέρης καὶ τὸν ἔβαλαν οἱ ἐντόπιοι καὶ ἐκόλλησεν εἰς τὸ παζάρι μιαν προσταγὴν, προστάζοντας ὅλους τοὺς Κρήτας νὰ φύγουν εἰς διωρίαν εἰκοσιτεσσάρων ὥρων ἀπὸ τὸ νησί μὲ ὄλας τὰς φαμηλίας των καὶ νὰ ὑπάγουν ἢ εἰς τὴν Κρήτην ἢ εἰς τὴν Κάρπαθον, χωρὶς τὴν παραμικρὰν πρόφασιν. Καὶ ὁποῖος δὲν ἤθελεν ἀκούσει τὴν προσταγὴν ἐκείνην ἤθελε τὸν κάμει αἰχμάλωτον καὶ νὰ τὸν ὑπάγῃ εἰς τὸν λόρδον Κόχραν καὶ ὅσα πράγματα τοῦ εὐρίσκοντο ἤθελε τὰ πάρει ὡς λάφυρα.

Δὲν ἠμποροῦμεν Κύριοι! νὰ σᾶς περιγράψωμεν τὴν ταραχὴν ὅπου ἠκολούθησε τότε καὶ τὴν λύπην ὅπου μᾶς ἔκυριεψε καὶ τὸν φόβον ὅπου ἐπήραμεν καὶ τὰ δάκρυα ὅπου ἔχυσαν τόσες χήρες, ὀρφανά καὶ ἄλλες γυναῖκες ὅπου ἔλιπαι εἰς τὴν πατρίδα οἱ ἄνδρες των, ἐπειδὴ δὲν ἠλπίζαμεν ποτέ, ὅτι ἤθελεν μᾶς ἀκολουθήσῃ τέτοιος διωγμὸς ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς μας Χριστιανούς. Μῆτε ἂν ἤθελε εἶμεθα Ἑβραῖοι. Μὴν ἔχοντες ὅμως πῶς ἄλλως νὰ πράξωμεν βλέποντες τὴν βαρβαρικὴν ἐκείνην προσταγὴν, ἀρχίσαμεν νὰ φεύγωμεν ἀπὸ τὰ χωριά καὶ νὰ πηγαίνωμεν εἰς τὴν χώραν, διὰ ν' ἀναχωρήσωμεν καὶ νὰ μὴ μᾶς κάμῃ σκλάβους ὁ καπετάνιος τῆς βάρκας Κανονιέρης καὶ νὰ μᾶς πάρῃ, ὡς ἔγραφεν, ἂν εἶχαμεν καὶ κανένα παλιόρρουχον. Πολλές γυναῖκες εἰς τὰς ὁποίας ἀφῆκαν οἱ ἄνδρες των ὀλίγον σιτάρι, λάδι, ἐλιές, διὰ ὀλίγου καιροῦ τροφήν των, καὶ ἄλλες τόσες χήρες ἀκόμη, ἐβιάσθησαν καὶ τὰ ἐπούλησαν παρὰ τιμὴν διὰ νὰ ἐβγάλουν κἂν τὸ ναῦλο των καὶ ἔτρεχαν μὲ μεγάλην ἀπελπισίαν εἰς τὴν χώραν διὰ νὰ εὔρουν κατκία νὰ βαρκαρισθοῦν καὶ νὰ ὑπάγουν εἰς τοὺς ἄνδρες των, διὰ νὰ ἀποθάνουν μαζύ τους καθὼς τὰς ἔστελλεν εἰς τὴν Κρήτην, μὲ τὸ νὰ ἦσαν ὅμως ἀκόμα τότε ἐδῶ μερικοὶ πατριῶται, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐπρόφθασαν νὰ φύγουν μὲ τοὺς πρώτους καὶ ἤθελαν ὑπάγουν εἰς τὴν Κρήτην μὲ τὴν γολέτταν ὅπου ἠκούετο εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Γεωργίου Μπιτσαξῆ καὶ εἶδαν τὸν ἑξαφνον διωγμὸν, ἔκαμαν ἕνα πρετέστον ἐναντίον ἐκείνου καὶ τῶν συνεργῶν εἰς τὸ κίνημά του καὶ τὸ ἐκόλλησαν εἰς τὸν ἴδιον τόπον ὅπου ἦτον ἡ προσταγὴ, τὸ ὅποιον, ἀφοῦ εἶδαν καὶ ἀνέγνωσαν οἱ χωραῖτες, εἶπαν νὰ μείνουν οἱ φαμη

λιες, προφασιζόμενοι ότι το πράγμα έγινε από μερικών άνοητων, και οι άνδρες να πηγαίνουν εις την Κρήτην και ούτως εγύρισαν από τους δρόμους τὰς γυναίκας και τὰ παιδιά πάλιν πίσω εις τὰ χωρία και οι άνδρες οι πολεμικοί έφυγαν με εκείνην την γολέτταν την ίδιαν ήμέραν.

Από τότε δέν έκαμαν πλέον κανένα κίνημα έναντιον καμμιάς φαμηλιάς Κρητικιάς και έπέρασαν ήσυχες ως δύο μήνας. Αφοϋ όμως έμαθαν ότι ενίκηθησαν εις τον δεύτερον πόλεμον οι Κρητες και ήκουσαν και τον αίσιον έρχομδν εις την Αίγιναν του έξοχωτάτου Κυβερνήτου μας, εϋθύς άρχισαν να κάνουν άλλα συμβουλία, δια να βάλουν πάλιν χέρι εις τὰς Κρητικὰς φαμηλιάς και να τὰς διώξουν δλας από το νησι των με προσταγήν αποφασιστικήν του έξοχωτάτου Κυβερνήτου μας και να μην μείνη πλέον κανείς Κρητικός, άνδρας ή γυναίκα, επάνω εις το νησί των, και καθως έμάθομεν έκαμαν και αναφοράς δια τουτο και τὰς έστειλαν αυτοϋ με σημαντικούς άρχοντάς των, οι όποιοι, αφοϋ άνεχώρησαν πρό ήμερών, άρχισαν οι χωριανοί να έξυβρίζουν όποια γυναίκα πατριώτισσάν μας ή παιδι ήθελεν εύρουν να περιπατη εις τὰ χωράφια των δια να συνάξη όλίγα χόρτα να φάγουν. φωνάζοντες να φεύγουν, να φεύγουν πλιά οι βρωμοκρητικοί, οι σκυλοκρητικοί, όλοι από τον τόπο μας, διότι μάς αφάνησαν, οϋδέ εις τους δρόμους, αν ήθελον άπαντήσουν κανέναν ή καμμίαν, δέν δεχόταν καν τον χαιρετισμόν τους. Τόσον μίσος έχουν εις όλους, ωσαν να είμεθα Τουρκοί ή Έβραίοι.

Δέν σώνουν αυτά, αλλά έχουν απόφασιν να γυμνώσουν και μερικων φαμηλιάς, το όποιον άρχισαν τινες χωρικοί να κάμουν την άπερασμένην εβδομάδα και εις μερικὰς, πηγαίνοντας και φοβερίζοντας εις τὰ σπίτια όποϋ κατοικοϋν, με εύλογον τάχα πρόφασιν, ότι τους έκαμαν τσας καταχρήσεις οι άνδρες των, πλην έμποδίσθησαν πάλιν εις το φαινόμενον από άλλους έντοπίους των, λέγοντας ότι μετά την διαταγήν της Κυβερνήσεως, όπου προσμένουν να τους έλθη δια να μάς διώξουν όλους συν γυναίξι και τέκνοις απ' έδω, τότε να γυμνώσουν και τσας έχουν απόφασιν να γυμνώσουν. Αϋτάς τὰς σκέψεις και απόφασεις κάνουν και λέγουν καθημερινως και ήμεις ακούοντες και βλέποντες τους διαλογισμούς των είμεθα πάντοτε εις ύποψίαν και φόβον, μήπως μάς ακολουθήση καμμία τοιαύτη άτιμία τώρα όποϋ λείπουν όλων σχεδόν οι άνδρες των. Δια τουτο προλαμβάνομεν και στέλνομεν έπίτηδες προς την εύγενείαν σας τον έπιφέροντα την παροϋσαν μας πατριώτην μας κύρ Μεθόδιον, από τον όποιον αφοϋ πληροφορηθήτε και στοματικως τσα μάς ακολουλούθησαν και καθημερινως μάς ακολουθοϋν, επειδη δέν έχομεν καιρόν να σας τα περιγράψωμεν περιστατικως, παρακαλοϋμεν να μην το καταδεχθήτε ως παραστάται μας, να μάς ακολουθήση από τους έντοπίους έδω καμμία καταδρομή, από τσα μελετοϋν να μάς κάμουν. Συλλογισθήτε πόσες χήρες και όρφανά κατοικοϋν έδω και πόσες και πόσα μένουں καθημερινως, των όποίων οι άνδρες και ό πατέρας θυσιάζονται εις την πατρίδα μας από τον Όκτώβριον, όπου άνεχώρησαν από τὰ νησιά, Παρακαλοϋμεν να αναφερθήτε όποϋ είναι χρεία και να παραστήσετε τσα σας γράφομεν και τσα θέλει σας

εἰπῆ ὁ ἀπεσταλμένος μας, διὰ νὰ ἐμποδισθῆ με τὴν πρέπουσαν διαταγὴν ἢ ὄρμῃ τοῦ λαοῦ τούτου τοῦ νησιοῦ καὶ νὰ μὴν ἐνοχλοῦν τὰς Κρητικὰς φαμηλίας, ἕως οὗ εὐδοκῆσῃ ὁ πολυέλθεος θεὸς νὰ ἐλευθερωθῆ κανὲν μέρος σίγουρον εἰς τὴν πατρίδα μας καὶ νὰ ὑπάγωμεν. διὰ νὰ γλυτώσωμεν πλέον καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τὰς στενοχωρίας ὅπου τραβοῦμεν καὶ τὰς κατηγορίας, ὅπου ἀκούομεν εἰς τὰς ξενιτείας πέντε χρόνους σήμερον, ἀφ' ἧς ὥρας ἐφύγαμεν ἀπὸ τὴν εὐλογημένην πατρίδα μας.

Δὲν ἠμποροῦμεν νὰ σᾶς τὸ ἀρνηθοῦμεν ἀπὸ τὰς τόσας καὶ τόσας καταχρήσεις ὅπου φωνάζουν οἱ Ἀξιῶται, ὅτι τοὺς ἔκαμαν οἱ Κρήτες, δὲν ἔλειψαν νὰ ἀκολουθήσουν μερικὰ ἀπὸ μερικούς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτοὺς δὲν ἔκαμεν κανεὶς κομμίαν, χωρὶς νὰ τὸν μεταχειρισθῆ ὄργανόν του πάλιν ἐντόπιος. Καὶ ὅταν γίνῃ ἀκριβῆς ἐξέτασις δι' αὐτάς, τότε θὰ παρρησιασθοῦν πολλοὶ τοιοῦτοι καὶ νὰ δεῖξουν καὶ γράμματα ὅπου τοὺς ἔστελλαν ἐντόπιοι, σημαντικοὶ μάλιστα, διὰ νὰ κάμουν ὅσα ἔκαμαν πάλιν εἰς τοὺς ἐντοπίους των, ἄλλοι μὲ τὰς ἀναθεματισμένας ὁμολογίας των καὶ ἄλλοι μὲ ἄλλας αἰτίας, προερχομένας ἀπὸ παλαιὰ πάθη των, μὲ τὰ ὅποια ἄνοιξαν ἕνα πόρον εἰς τοὺς πτωχοὺς Κρήτας διὰ νὰ ζοῦν καὶ αὐτοὶ καὶ αἱ φαμηλίας των, καὶ τώρα τοὺς κατηγοροῦν, τοὺς μισοῦν τοὺς κατατρέχουν καὶ καταδιώκουν ἀπὸ τὴν νῆσον τοὺς πάλιν οἱ ἴδιοι. Καθ' ἡμέραν ἀκούονται ἐδῶ κλεψαί, γίνονται ἀφορισμοὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας, ποῖοι τὰς κάνουν ὅπου λείπουν οἱ Κρήτες; Ἀπὸ τὰ ὀλίγα ταῦτα συμπεραίνετε καὶ περὶ τῶν ὅσα διὰ τοὺς πατριώτας σας ἀκούετε, διὰ νὰ γνωρίσετε τὴν ἀλήθειαν.

Ἐφοῦ ὁμοῦ εἰσακούονται τὰ δικαιολογήματα τῶν Ναξίων καὶ τῶν Κρητῶν παραβλέπονται καὶ θὰ γίνῃ ἀπόφασις νὰ σηκωθοῦν ἀπὸ ὅσα νησιά παροικοῦν, παρακαλοῦμεν τὸν ἐξοχώτατον Κυβερνήτην μας, τὸν κοινὸν πατέρα μας καὶ προστάτην τῶν χηρῶν καὶ ὀρφανῶν, νὰ εὖρη πρῶτον τόπον ἀσφαλεῖ, ἔπειτα νὰ στείλῃ πλοῖα διὰ νὰ μᾶς συνάξῃ καὶ μετακομίσῃ ἐκεῖ. Διότι δὲν στοχαζόμεθα ὅτι θὰ μᾶς παραβλέψῃ τόσον, ἕως οὗ νὰ ἐλευθερωθῆ κανὲν μέρος εἰς τὴν πατρίδα μας εἰς τὸ ὅποιον νὰ ὑπάγωμεν καὶ νὰ ἀσφαλισθῶμεν, ἕως τῆς τελείας ἀπελευθερώσεώς της. Ἡμεῖς μετὰ θεὸν δὲν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας μας, εἰμὴ εἰς τὴν εὐγενεῖαν σας, ὅτι θέλετε ὑπερασπισθῆ ὡς παραστάται μας τὰ δικαῖά μας καὶ διὰ τῆς εὐγενείας σας εἰς τὴν θεοσυντήρητον ἐξοχώτητά του, ὅτι δὲν θέλει μᾶς ἐγκαταλείψει νὰ εἴμεθα τοσοῦτον περιφρονημένοι, μεμισημένοι καὶ καταδιωγμένοι ἀπὸ τοῦ Ναξίου, πάλιν ἐξ αἰτίας τῶν Ναξίων, ἐπειδὴ ἔχυσαν καὶ οἱ Κρήτες καὶ χύνουν καθημερινῶς αἵματα, εἰς ὅποια μέρη τῆς Ἑλλάδος εὐρέθησαν καὶ εὐρίσκονται, καὶ εἰς τὴν πατρίδα των σήμερον διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ γενικῶς τοῦ ἔθνους των καὶ μερικῶς τῆς πατρίδος των καὶ αὐτὰ βοοῦν καὶ ζητοῦν τὴν δικαίαν των ὑπεράσπισιν καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι θέλουν τὴν λάβουν με τὴν ἰδικὴν σας δραστηριότητα.

Εὐέλπιδες εἰς τὴν ταχεῖαν ἐπιτυχίαν τοῦ δικαίου τούτου αἰτημάτων μας ὑποσημειούμεθα, ἐν Νάξῳ τῇ 8 Μαρτίου 1826, οἱ συντοπίται Σας.

Σας έσωκλείωμεν και τὰ δύο αντίγραφα τῆς προσταγῆς τοῦ καπετάνιου τῆς βάρκας Κανονιέρης και τοῦ πρετέστου, ὁποῦ ἔκαμαν οἱ εὔρεθέντες ἐδῶ τότε πατριῶται, ἀπαράλλακτα μὲ τὰ πρωτότυπά των, πρὸς περιποίησιν και ὁδηγίαν σας.

(246) (1)

Ἐπιστολὴ Ζ. Π. πρὸς Καπετάν Γιάννη Κουρμουλάκι, σύντεκνον, ὁ ὁποῖος ἀναχωρεῖ διὰ Κρήτην.

Χαρτί νὰ μοῦ στείλετε δύο κόλλας, διατὶ σας ἐμήνησα ἐχθές νὰ μοῦ στείλετε και δὲν μοῦ τὸ ἐστειλετε, και τὸ ἐπήρα ἀπὸ τὰ παιδιὰ ὁποῦ διαβάζω δανεικόν και πρέπει νὰ τοὺς τὸ δώσω πάλιν. Ἦξευρετε ὅτι τὰ γράμματα ὁποῦ γράφω, κάνω πρῶτον τὰ σχέδια και ἔπειτα τὰ ἀντιγράφω. Διατὶ λοιπὸν θέλετε νὰ κάμετε δουλειάν και ἔπειτα λυπεῖσθε τὸ χαρτί;

Μαθαῖναν ὅτι φεύγετε πλέον και σας εὐχομαι καλὸν κατεῦδιν. Ὅλα τὰ πουλιὰ μισεύουν, κι' οἱ ἀσκορδαλοὶ ἀπομένουν. Τὸν Ζαχαρίαν ἀφήνετε εἰς τὴν Ἀξιάν διὰ προζύμι Κρητικόν και ν' ἀκούη τὰς κατηγορίας τῶν Κρητικῶν. Δὲν πειράζει ὁμῶς. Ὁ θεὸς ὁποῦ οἰκονομεῖ ὅλα τὰ πράγματα, θὰ οἰκονομήσῃ και ἐμὲ τὸν δυστυχῆ και δὲν θὰ μὲ ἀφήσῃ νὰ ταλαιπωροῦμαι εἰς τὴν Ἀξιάν. Σας ἀσπάζομαι

(1) Τὸ 236 χειρόγραφον εἶναι ἀναφορὰ τῶν ἐν Νάξῳ Κρητῶν πρὸς τὸν ἐν Πάρῳ Ἐμμ. Τομπάζην, διὰ τῆς ὁποίας ἐκθέτουν τὰ δεινὰ τὰ ὁποῖα ὀφίστανται και τὴν ἐκ μέρους τῶν ἐντοπίων κακομεταχειρήσιν των, ἀνάλογος πρὸς τὴν προηγουμένην ὁπ' ἀρ. 235.

—Τὸ ὁπ' ἀριθ. 237 εἶναι ἀναφορὰ τῶν ἐν Νάξῳ Κρητῶν πρὸς τοὺς Δημογεροντάς αὐτῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἐκθέτουν τὴν συμπεριφορὰν τῶν ἐντοπίων και παρακάλουθιν ὅπως ληφθῶσιν μέτρα προστασίας αὐτῶν. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χειρογράφου ὑπάρχει σημεῖωμένη ἐπιστολὴ τοῦ Πρακτικῆς πρὸς τοὺς ἐν Νάξῳ Κρητῆς, διὰ τῆς ὁποίας τοὺς ἐλέγχει ὅτι ὑποβάλλουσιν γράμματα και ἀναφορὰς χωρὶς ὑπογραφάς, μὲ τὸ ἀόριστον και ἀνεύθυνον ἐκεῖνο «οἱ συντοπίται σας, οἱ ἐν Νάξῳ και Πάρῳ παροικούντες κλπ.» πρᾶγμα τὸ ὁποῖον συντελεῖ εἰς τὸ νὰ μὴ λαμβάνωνται ὁπ' ὄψιν εἰ ἀναφοραὶ τῶν.

—Τὸ ὁπ' ἀριθ. 238 και 239 εἶναι ἀπάντησις τῶν ἐν Αἰγίνῃ Κρητῶν εἰς τὴν ὡς ἄνω 235 ἀναφορὰν τῶν ἐν Νάξῳ και Πάρῳ Κρητῶν, διὰ τῆς ὁποίας γνωρίζουν ὅτι φροντίζουν ὑπὲρ ταύτων, πλην ἢ και' αὐτῶν κατακραυγῆ δι' ἀτασθαλίαν ἐν ταῖς νήσαις και Γραμβούση εἶναι γενικὴ και παρεμβαδίζει τὰς προσπάθειάς των. Φέρει ἡμερομηνίαν 26 Μαρτίου 1828.

—Τὸ ὁπ' ἀριθ. 240 εἶναι σημεῖωμα ἐσόδων και καθημερινῶν ἐξόδων τοῦ Ζ. Π. Ἐπὶ τῆς β' σελίδος κάτω σημειοῖ: «Μάτις, ἐάν ὄρθῃ ἢ σελῆνῃ ἔσται, μεγάλων ἀνδρῶν θάνατος, εἰ δὲ πλαγία, καιρὸς ἀγαθός».

—Τὸ ὁπ' ἀριθ. 241 εἶναι συμφωνητικόν ναυλώσεως τοῦ μύστικου Γεωργ. Μπιστάξῃ παρὰ τοῦ Γεωργ. Σακαλῆ ἀντὶ γροσ. 125 διὰ μεταφορὰς ἀπὸ Νάξου εἰς Ναδπλιόν. Ἐπὶ τῆς ἑτέρας σελίδος ὑπάρχει «Λογαριασμὸς Γολετζιδῶν» μὲ 24 ὄνόματα και ἔναντι ἐκάστου τὰ ἄτομα τῆς οἰκογενείας και τὰ καταβληθέντα κόμιστρα πρὸς γρ. 6 δι' ἕκαστον ἄτομον.

—Ἐπὶ τοῦ ὁπ' ἀριθ. 242 χειρογράφου ὑπάρχουσιν α) σχέδιον ἐπιστολῆς τοῦ Ζ. Π. πρὸς τὸν Καπετάν Παναγιωτάκη ἡμερομ. 8 Ἰουνίου 1828, ἐκ Ποταμίας, διὰ τῆς ὁποίας συνοδεύει ἀναφορὰν συνταχθεῖσαν ὁπ' αὐτοῦ και παρα-

ἀδελφικῶς καὶ μὲν, ὁ Σύντεκνός σας Ζ. Πρακτικίδης, τῆ 2 Σ)ρίου 1828, Ποταμίᾳ.

Πρὸς τὸν γενναιότατον καπετάν Ἰωάννην Κουρμούλην, εἰς τὴν χώραν Νάξου.

Πρὸς τὸν ἐξοχώτατον Δόκτωρα Κύριον Γ' Ἰδομενέα Μαρκατάτην καὶ Κύριον Ζαχαρίαν Πρακτικίδην.

Ἐν Αἰγίνῃ τῆ 22 Δεκεμβρίου 1828.

Κύριοι

Ἐπισημασθέντες ἀπὸ τῶν μεσητείας καὶ παρακλήσεις μου πρὸς τὸν ἐξοχώτατο ἱατρὸν Σαμουὴλ Ἄου μόλις κατώρθωσα νὰ δωθῶσι διὰ τὰς μελλούσας ἀπελθεῖν εἰς τὴν πατρίδα μας Κρήτην, εἰς Νάξον παρεπιδημούσας Κρήσας, ὄνο βαρελάκια ἀλεύρι ἑκατὸν τριάκοντα περίπου ὀκάδων τὰ δύο καὶ τεσσαράκοντα πέντε ὑποκάμισα καὶ ἄλλα τεσσαράκοντα πέντε βρακιά, τὰ ὅποια τὰ ἔβαλα εἰς ἓν χαράρι, δηλαδὴ σακκίον ἐδικόν μου, καὶ σὰς τὰ στέλλω νὰ τὰ μοιράσετε ἀναλόγως εἰς ὅσας οἰκογενεῖας θέλουν νὰ ὑπάγουν εἰς τὴν Κρήτην, διότι τέτοια διαταγὴν ἔχω ἀπὸ ἐκεῖνον, ὅπου μοι τὰ ἔδωσεν, ὅτι νὰ μὴ δοθῆ τίποτε εἰς ἀνθρώπους, ὅπου μένουν εἰς τὴν Νάξον, ἀλλ' ἀφοῦ ἐμπαρκά, ονται, τότε νὰ τοὺς δίδεται ἡ ἀναλογία τοῦ ἀλεύρου

καλεῖ νὰ ὑπογραφῆ αὕτη καὶ νὰ ὑποβληθῆ. β) Σχέδιον ἀναφορᾶς τοῦ Χαραλάμπους Κρητὸς ἐκ Νάξου πρὸς τὸν ἑκτακτὸν ἐπίτροπον τῶν κεντρικῶν Κυκλάδων κ. Ἰάκωβον Ρίζον, διὰ τῆς ὁποίας ζητεῖ ἀντίγραφον τῆς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας τοῦ Δημ. Δαμαριωνίτη. γ) Ἀναφορὰ τοῦ Γεωργ. Μπογιατζῆ διὰ τὸν δεκατισμὸν τῶν περβολίων, 8 Ἰουνίου 1828. δ) Ἀναφορὰ τῶν παροικούντων ἐν Νάξῳ Κρητῶν ἡμερομ. 8 Ἰουνίου πρὸς τὸν Ἰάκ. Ρίζον, σχετικὴ πρὸς τὰς καθημερινὰς ἀταμικὰς ἀγωγὰς τῶν Ναξίων κατὰ Κρητῶν αἱ ὁποῖαι τοὺς ἐξευτελίζουν καθημερινῶς καὶ παρακαλοῦν ὅπως ὀρίσθῃ μία ἡμέρα, ἵνα ἐκδικασθῶσιν ὅλαι αἱ κατὰ Κρητῶν ἀγωγαί. Ἄλλως τε αὗται δὲν ἀναφέρονται εἰς προσβολὰς τῆς τιμῆς οὔτε τῆς ζωῆς οὔτε περὶ ἐκβίασμοῦ ἐκ μέρους Κρητῶν κατηγορία ὑπάρχει, εἴμῃ τοιαῦται οικονομικῆς φύσεως, ἐνεκὰ τῆς δυστυχίας τῶν ἐν ταῖς νήσοις διαβιούντων Κρητῶν, οἱ ὅποιοι οὐδέποτε παρέλειψαν τὸ πρὸς τὴν πατρίδα αὐτῶν καθῆκον. Παραπονοῦνται δὲ ταυτοχρόνως κατὰ τῶν ἐντοπίων διὰ τὰς ὕβρεις καὶ διωγμοὺς καὶ τὴν ἀρνησιν αὐτῶν, ὅπως τοὺς ἐπιτρέπουν τὴν συλλογὴν χόρτων καὶ ξύλων ἐκ τῶν ἀγρῶν.

— Τὸ ὑπ' ἀριθ. 243 εἶναι ἀναφορὰ τῆς ἀκυριαχῆς Κρήσεως πρὸς τὸν ἐπίτροπον τῶν Κυκλάδων Ρίζον, διὰ τῆς ὁποίας, ἐκθέτουσα ἐν πρώτοις τὰ δεινὰ τὰ ὅποια ὑπέστη ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ, τὸν θάνατον τοῦ συζύγου τῆς καὶ τὸν ἐκ νέου γάμον αὐτῆς, παρακαλεῖ ὅπως τὴν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰς ἐνοχλήσεις τοῦ δευτέρου συζύγου, τὸν ὁποῖον ἀκολούθως ἀπέπεμψε. Φέρει ἡμερ. 18 Ἰουνίου 1828, Νάξος.

— Τὸ 244 εἶναι σχέδιον ἐπιστολῆς Ζ. Π. πρὸς σύντεκνόν του Μανωλάκη ὀνομαζόμενον, διὰ τῆς ὁποίας πληροφορεῖ ὅτι προτίθεται ν' ἀνοίξῃ σχολεῖον εἰς Ποταμίαν, κατόπιν ἐπιμονῆς τῶν κατοίκων, καὶ τὸν προτρέπει νὰ στείλῃ εἰς τοῦτο τὸν υἱὸν του. Φέρει ἡμερομ. 24 Ἰουνίου 1824.

— Τὸ 245 εἶναι σημεῖωμα λογαριασμῶν τοῦ Ζ. Π.

(1) 247 χειρόγρ. εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Μ. Βερνάρδου ἐκ Νάξου πρὸς Ζ. Π. δι' ἧς ἀπαντᾷ εἰς προηγουμένην του τῆς 18 Αὐγούστου. Κατακρίνει τὴν στάσιν τοῦ Μπιτοαζῆ, ὅτι δὲν μεταφέρει, κατὰ τὰς ὑποσχέσεις του, ὀρισμένους, χρησίμους διὰ τὸν ἀγῶνα, περὶ ἐνεργειῶν τοῦ παρὰ τῷ Ρίζῳ, ἵνα τακτοποιήσῃ οικονομικῶς τὸν Π. καὶ ζητεῖ κατάλογον τῶν ἐν Νάξῳ Κρησῶν, ἵνα βοηθηθῶσιν αὗται παρὰ τῶν φιλελλήνων τῆς Β. Ἀμερικῆς. Φέρει ἡμερ. 6 Σ)ρίου 1828.

καὶ ἀπὸ βρακοῦποκάμισα Σὰς παρακαλῶ λοιπὸν νὰ τὰ μερίσετε δικαίως καὶ προπάντων εἰς δυστυχοῦντας πραγματικῶς. Μ' ὄλον ὅτι γράφω καὶ πρὸς τὸν ἐξοχώτατον κύριον Ἰδομενέα γράμμα μου, νὰ τὰ μερίσετε μετὰ τοῦ κυρίου Ρίζου, ὅμως ὁ Ἀμερικάνος μοῦ εἶπε νὰ τὰ στείλω εἰς Κρήτας νὰ τὰ μερίσουν, διότι ὁ κύριος Ρίζος δὲν τὰ δέχεται. Καὶ μένω μὲ τὸν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν καὶ μὲ τὸ προσήκον σέβας, Ὁ συντοπίτης σας Μ. Βερνάρδος.

Ἡ οἰκογένειά μου σὰς προσκυνεῖ. Τὸ περιέχον τὰ βρακοῦποκάμισα σακκίον εἶναι ἐδικόν μου καὶ νὰ μοῦ τὸ στείλετε πάλιν ἐδῶ. Ἴσον ἀπαραλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ. ἐλήφθη εἰς Νάξον τῇ 13 Ἰανουαρίου 1829. Τὸ πρωτότυπον σώζεται παρὰ τῷ Κυρίῳ Ἰδομενεῖ, εἰς τὴν χώραν Νάξου.

(251) (1)

Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς τοῦ ἀναχωροῦντος διὰ Κρήτην Ἰωάν. Κουρμούλη πρὸς Σεμερτζάκην χαράσοντος τὴν πορείαν τοῦ ταξιδίου του.

* * *

Πρὸς τὸν κ. Γεώργιον Σεμερτζάκην Μπιτζακτζὴν Κρητικὸν εἰς Πόρον.

Ἀγασπητέ μοι συμπέθερε,

Ἐρωτῶ πρῶτον τὴν ἀγαπητὴν μοι ὑγείαν σου καὶ δεῦτερον σὰς εἰδοποιῶ ὅτι ἐπειδὴ καὶ ἀναχωρῶ ἀπ' ἐδῶ μὲ τὴν φαμίλιάν μου διὰ τὴν πατρίδα μας καὶ ἐπειδὴ ἔρχεται τώρα αὐτοῦ ἡ κουνιάδα μου χήρα διὰ νὰ ζητήσῃ βοήθειαν ἀπὸ τὸν ἐξοχώτατον Κυβερνήτην μας ἀπὸ τὰς τροφὰς καὶ φορέματα ὅποια ἔστειλαν πρὸς τὸν ἐξοχώτητον ἀπὸ τὴν Εὐρώπην οἱ φιλέλληνες, διὰ νὰ διαμοιράσῃ εἰς τὰς χήρας καὶ ὄρφανὰ τῶν φονευθέντων Ἑλλήνων, νὰ παρασταθῆς καὶ ἡ γενναιότης σου διὰ τὴν φαμίλιαν τοῦ μακαρίτου Γαλαλοδημήτρη, ὁ ὁποῖος ἐφονεύη καθὼς ἠξέφυρες εἰς τὴν πατρίδα μας καὶ ἀφήκε τὴν γυναῖκα του χήραν μὲ δύο π.ιδάκια ὄρφανὰ καὶ τὴν πενθεράν του καὶ λιμοκτονοῦν ἐδῶ εἰς τὴν Ἀξιάν καὶ δὲν εἶναι τρόπος νὰ ζήσουν τὸν χειμῶνα ἀπὸ τὴν πείναν, καὶ ἀπὸ τὴν γύμνωσιν, διὰ νὰ σταλθῇ

(1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 249 εἶναι ἀπάντησις Πρακτικίδῃ πρὸς Βερνάρδον, ὅτι κατ' ἐπίμονον τοῦ τελευταίου αἰτησὶν τῷ ἀποστέλλει τὴν χωρογραφίαν τῆς Κρήτης, ἣτις εἶναι μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ. Εἰς τὴν ἐτέραν σελίδα ὑπάρχει κατ' ἀλογος 45 οἰκογενειῶν Κρητῶν γυναικῶν μετὰ τῶν τέκνων αὐτῶν, πιθανῶς τῶν εἰς Νάξον εὐρισκομένων ἀπόρων χηρῶν καὶ ὄρφανῶν, περὶ ἧς ὁμιλεῖ ἡ ὑπ' ἀριθ. 247 ἐπιστολὴ τοῦ Μ. Βερνάρδου. Τὸ δὲ 250, εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Μ. Βερνάρδου πρὸς Ζ. Π. διὰ τῆς ὁποίας τὸν πληροφορεῖ ὅτι ἔλαβε τὰ ἀντίγραφα τῆς παραπονημένης χωρογραφίας Κρήτης, ἣτις δὲν εἶναι ἀντίγραφα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ, ἀλλὰ ἰδικῆ του ἐργασία, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν εἰς Ἴάσιον τῆς Μολδαβίας, σκοπεύει δὲ νὰ τὴν ὑποβάλῃ εἰς τοὺς Κυβερνήτας πρὸς ὑπολογισμὸν τῶν χριστιανικῶν μαχῶν.

Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἀνω 251 χειρογράφου ὑπάρχει σχέδιον ἀναφορᾶς τοῦ Πρ. πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Νάξου, διὰ ἀτασθαλίαν τοῦ ἐνοριτοῦ ἱερέως Σακελίου.

καί εἰς αὐτήν τὴν δυστυχημένην φαμηλίαν βοήθεια ἀπὸ τὰ σταλθέντα ἀπὸ τὴν Εὐρώπην καὶ θέλει ἔχεις παρὰ θεοῦ τὸν μισθόν. Ἐγὼ μελετῶ νὰ περάσω εἰς τὴν Κάσσον τὴν φαμηλίαν μου καὶ νὰ ὑπάγω μόνος εἰς τὴν πατρίδα, διὰ νὰ παρατηρήσω πρῶτον πῶς πηγαίνουν τὰ πράγματα ἐκεῖ καί, ἂν εἶναι κανένα μέρος ἐλεύθερον, νὰ τὴν μεταφέρω ὕστερον. Εἰ δὲ μή, θὰ τὴν ἀφήσω νὰ περάσῃ τὸν χειμῶνα ἐκεῖ εἰς τὴν Κάσσον ὅπως ἤμπορέσῃ, καὶ τὸν Μάρτιον πλέον βλέπομεν καὶ κάνομεν. Ἀφήνω λοιπὸν ἐπάνω σου τὴν φροντίδα τῆς δυστυχούσης φαμηλίας τοῦ Γαλανοδημήτρη καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θέλεις κάμεις τὸ πατριωτικὸν χρέος σου εἰς αὐτήν, διὰ τὴν ψυχὴν τοῦ μακαρίτου πατρός σου. Ὡμίλησα πρὸς τὸν κύριον Τουμπάζην ὅταν θὰ μοιράζωνται οἱ τροφές καὶ τὰ πανικὰ εἰς χήρας, νὰ παραστήσῃ καὶ αὐτὴν τὴν φαμηλίαν διὰ νὰ βοηθηθῇ.

Τῆ α Σεπτεμβρίου 1828 Νάξος, ὁ ἀγαπητὸς συμπέθερός σου
Ἰωάννης Κουρμούλης.

(252) (1)

Ἀντίγραφον διακηρύξεως τοῦ Κρητικοῦ Συμβουλίου πρὸς τοὺς ἐν Ἑλλάδι παροικοῦντας Κρήτας, ὅπως σπεύσωσιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Πατρίδος.

* *

Τὸ Κρητικὸν συμβούλιον πρὸς τοὺς παρεπιδημοῦντας Κρήτας.

Ἄλλεπάλληλοι καὶ αὔθις κατ' ἐχθρῶν νίκαι τῶν ὄπλων μας ἐστεφάνωσαν τοὺς ἀγῶνας μας καὶ ὑπεστήριξαν τὴν ἐλευθερίαν τῆς φίλης πατρίδος. Ἡ πατρίς μας αἰσθάνεται περὶ πλέον τώρα παρ' ἄλλοτε τὴν ἔλλειψιν τῶν τέκνων τῆς. Γνωρίζει πόσον ἡ παρουσία τῶν εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὴν ἐπανόρθωσίν τῆς, γνωρίζει καὶ τὴν ἀτυχῆ περιπλάνησιν πολλῶν ἐξ αὐτῶν τῆδε κάκεισε, θεωρεῖ ἀναγκαίαν τὴν ἐπιστροφὴν τῶν εἰς τὸ αἰματοβαμμένον ἔδαφός τῆς, ὅθεν καὶ ἀνοίγουσα τὰς ἀγκάλας τῆς τὰ προσκαλεῖ εἰς τοὺς κόλπους τῆς.

Κρήτες, οἱ βραχίονες τῶν συναδελφῶν καὶ συντοπιτῶν σας ἐκαθάρισαν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ καθαρίζουν τὸ πατρῶον ἔδαφός σας, διώκοντες ἀπ' ὅλα τὰ μέρη του τοὺς ἐχθροὺς τῆς χριστιανωσύνης καὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Οὗτοι σὰς προετοίμασαν τόπους, εἰς τοὺς ὁ-

Σημ. (1) Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χειρογράφου (252) ὑπάρχουσιν ἀντίγραφα δύο ἐπιστολῶν α) τοῦ Ἀντωνιάδη πρὸς Πρακτικίδη συνιστῶντος τὴν κάθοδον εἰς Κρήτην τῶν ἐν Νάξῳ καὶ δὴ τοῦ Πρακτικίδη, τὴν ὁποίαν θεωρεῖ τόσον ἀναγκαίαν διὰ τὴν Πατρίδα, περιττὴν δὲ καὶ δυστυχῆ εἰς Νάξον. Ἐς Αἰγίνης 7 8) βρίου. καὶ β) ἐπιστολὴ τοῦ Νικολάου Ἀλιφιεράκη ἐκ Σύρας, μετὰ τὰς πληροφορίας ὅτι «τὸ Καστέλλι τῆς Κισσάμου, ἀφοῦ τὸ ἄδειασαν οἱ Τούρκοι τὸ ἔκασαν» καὶ ὅτι «τὴν Σούδαν στενῶς πολιορκοῦν 17 ἀγγλικά βασιλικά καὶ λέγουν ὅτι κλονεῖται νὰ πέσῃ!», φέρει ἡμερ. 30 8)ρίου 1828.

ποίους ἢ διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν συνδρομῶν πολλῶν ἀπὸ σᾶς εἶ-
ναι ἀναγκαῖα καὶ εἰς τοὺς ὁποίους γενικῶς ἠμπορεῖτε τὰ εὖρητε πα-
ρηγορίαν εἰς τὰ ἀπαραδειγματίστα δεινὰ σας.

Οἱ ἐχθροὶ ἀδυνατήσαν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀδυναμίαν τῶν ταύτην
ἐσκήρυνεν ὁ θεὸς τὴν καρδίαν τῶν, ὡς ἐσκήρυνέ ποτε τὴν καρδίαν
τοῦ Φαραῶ διὰ τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραήλ. Οἱ ἐχθροὶ
σας ὠμότεροι τοῦ Φαραῶ ἐπεχείρησαν ὄχι νὰ διώξουν μετ' ἵππους καὶ
ἄρματα τὸν ἐκστρωτευμένον Ἰσραήλ, ἀλλὰ καὶ κατασφάξουν τοὺς
ἐναπομείναντας εἰς τὰς ὑπηρεσίας τῶν καὶ τοὺς ἔνδον καὶ πλησίον
τῶν ἀνάνδρων φωλεῶν τῶν τῶν φρουρίων ἔλειεινῶς καὶ ἀπανθρώ-
πως. Τὸ Ἡράκλειον (Κάνδια), πολλὰ περὶ αὐτὸ χωρία, εἰστίνα χω-
ρία τῆς Κνωσοῦ, τῆς Χερσονήσου καὶ ἄλλων ἐκεῖ ἐπαρχιῶν, τινὰ
περὶ τὸ Ρέθυμνον χωρία, θεωροῦσιν ἤδη εἰς τὰς ἀγυῖας τῶν χιλιάδας
πτωμάτων, ἔλειεινὰ θύματα ἀνάνδρους μὲν ἀλλὰ καὶ ὡμῶς κατεσπα-
ραγμένα, τῶν ὁποίων βέβαια τινὰ σφάγια ἠμποροῦσε νὰ προλάβῃ
καὶ ἀφαρπάσῃ ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ τὴν μάχαιραν ἢ παρουσίαν σας.

Οἱ ἐχθροὶ μας δὲν εἶναι εἰς κατάστασιν πλέον νὰ ἀντιπαρα-
ταχθῶσιν εἰς τὰ ὄπλα μας. Ἡ μόνη δύναμις τῶν εἶναι τὰ τείχη τῶν
κατακρατουμένων παρ' αὐτῶν φρουρίων, εἰς τὰ ὁποῖα ὁμως στενο-
χωροῦντάς τους δὲν θέλουν ἀργήσῃ νὰ μᾶς τὰ παραδώσουν εἰς
χεῖρας μας καὶ νὰ μᾶς παραιτήσουν τὴν πατρικὴν μας κληρονομίαν,
τὴν ὁποῖαν ὡς ἄνομοι κατακτεταὶ καταχειροκρατοῦσι τώρα ὑπὲρ
τὸν ἕνα ἡμῶν αἰῶνα.

Κρήτες, μὴν σᾶς δειλιοῦν οἱ διασπειρόμενοι λόγοι τῶν ὀργά-
νων τοῦ ἐχθροῦ μας περὶ τῆς ἀμφιβολίας τῆς πολιτικῆς ὑπάρξεώς
μας. Ἡ ἀπόφασίς μας ὅτι εἴτε θέλομεν ἐλευθερωθῆ ἢ ἀποθάνει, δὲν
ἠμπορεῖ παρὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν σκοπὸν μας. Διὰ τῆς ἐπιμονῆς καὶ
καρτερίας μας θέλομεν εὐδοῶσαι τὰ πράγματά μας, διατελοῦντες
μάλιστα ὑπὸ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν τριῶν μεγάλων Συμμαχικῶν δυ-
νάμεων, αἱ ὁποῖαι, ὡς πολλακίς ὑπερασπίσθησαν τὴν ἀνθρωπότητα,
ὑπερασπίζονται καὶ τώρα τὴν ἱερὰν ὑπόθεσιν μας.

Οὗτοι οἱ ἴδιοι Σεβαστοὶ Μονάρχαι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι δὲν
ὑπέφεραν τὴν σωματεμπορίαν τῶν μαύρων καὶ θὰ ὑποφέρουν τώρα
νὰ ἀφήσουν εἰς τὴν διάκρισιν τῶν θηρίων, πρόχειρα σφάγια, χριστια-
ς ὁμοθρήσκους τῶν; Ἡ θὰ ὑποφέρουν νὰ μὴν τοὺς διώξουν καὶ
αὐτοὶ οἱ ἴδιοι καὶ λυτρώσουν τοὺς ἀδελφούς τῶν; ἢ ὑπερπεύεσθε ὅτι
ἀγνοοῦν τὰς θυσίας μας, τοὺς ἀγῶνας μας, τὰ ἔνδοξα κατορθώμα-
τά μας ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος καὶ τὰ ἀπαραδειγματίστα παθήματά μας
ἀπὸ τὸ ἄλλο, τοὺς μυρίους καὶ διαφόρους θανάτους μας, τὰς αἰχμα-
λωσίας μας, τὰς ταλαιπωρίας μας κτλ. διὰ τὴν ἀπόλαυσιν αὐτῆς
τῆς ἐλευθερίας μας; Καὶ ἀπὸ ποίους ἄλλους κατοίκους τῆς ἑλληνι-
κῆς ἐπικρατείας ἔμειναν οἱ Κρήτες ὀπίσω; Ἡ ἂν πρὸς καιρὸν ἐπο-

λιτεύθησαν τὰς περιστάσεις μὲ σκοπὸν τοῦ νὰ σταματήσουν τὸ ἐκ-
χυνόμενον καθ' ἐκάστην αἷμα ἀπὸ τοὺς χειμάρρους τῶν Αἰγυπτίων,
οἱ ὅποιοι ἐπέπεσαν ἐπ' αὐτούς, ἐπαρουσιάσθη ἄρα γὰρ πάλιν ἔπειτα
μία στιγμή, εἰς τὴν οἰκίαν νὰ μὴ δείξουν τὴν σταθερότητα τῆς ἀπο-
φάσεώς των, ἂν καὶ ἐγκαταλελειμμένοι πάντοτε εἰς μόνον τὸν ἑαυ-
τόν των, ὅτι εἶτε θέλουν ἀποτεινάζει τὸν ἀνυπόφορον ζυγὸν ἢ ἀπο-
θάνει; Καὶ ποίων ἄλλων Ἑλλήνων παθήματα παρὰ τῶν Κρητῶν ἤμπο-
ροῦσαν νὰ κινήσουν περισσότερον τὴν συμπάθειαν τῶν Ὑψηλῶν
Χριστιανικῶν Δυνάμεων; Θαρσεῖτε! ἐλπίζοντες εἰς τὸν Ὑψιστον καὶ
εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν καὶ δικαιοσύνην τῶν σεβαστῶν Συμμάχων
Μοναρχῶν.

Τίποτε λοιπὸν δὲν ἔχετε νὰ φοβηθῆτε. Προφθάσετε εἰς τὴν
ἀγωνιζομένην πατρίδα σας. Ὅσοι ἔχετε πείρην καὶ γνώσεις νὰ
συνεργήσετε εἰς τὴν διευθέτησιν τῶν πραγμάτων τῆς Πατρίδος μας.
Ὅσοι κρατεῖτε ὄπλα νὰ ὑπερασπισθῆτε τοὺς ἀδυνάτους συναδέλ-
φους σας, ὡς καὶ ἄλλοτε. Ἀπὸ ὅλους σας ἔχει χρεῖαν ἡ Πατρίς
καὶ Μήτηρ μας. Ὅλους σὰς προσκαλεῖ, καὶ παρακαλοῦσα σας υἱί-
κῶς σὰς ὀρκίζει εἰς τὰς ἱερὰς σκιάς τῶν ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρί-
δος μαρτύρων τῆς Μητρὸς σας. Σὰς ὀρκίζει εἰς τὰ αἵματά των, τὰ
ὅποια οὔτε πάτημα τῆς γῆς σας ἄφησαν ἄβαφον. Σὰς ὀρκίζει εἰς
τὴν ἱερότητα τοῦ ἀγῶνος μας. Σὰς ὀρκίζει τέλος εἰς τὸν Ὑψιστον,
τὸν στηρίζοντα τὰς πράξεις μας καὶ εὐοδοῦντα τοὺς σκοπούς μας
εἰς τὸ νὰ μὴν μείνετε καὶ αἰθίς ἀδιάφοροι εἰς τὰς φωνάς της Δια-
μαρτύρεται δὲ ἐνώπιον τοῦ ὑπερτάτου ὄντος καὶ ἐνώπιον τῶν ἤδη
ἀγωνιζομένων ὑπὲρ τῆς ἀπολυτρώσεως τῶν τέκνων της, ἐναντίον
εἰς τοὺς ὅσοι ἤθελον πάλιν κωφεύσει ἢ ἀδιαφορήσει εἰς τὴν πρόσκλη-
σίν της ταύτην.

Ἀπὸ Τζιτζιφὲ τὴν 10 Σεπτεμβρίου 1828.

Τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου,

Νικόλαος Οἰκονόμος, Πρωτόπαπας Σφακίων Γεώργιος, Γεώρ-
γιος Σακόρραφος, Ἄ. Στεφανάκης, Ἀνδρέας Φασούλης, Ἄ. Παπα-
δάκης, Ἰω. Μιχαήλ, Δ. Μπογιατζόγλου, Ἄ. Ἀρατίνας, Μ. Καλού-
δης, Γεώργιος Ρενιέρης, Θεοχάρης Ἀγαθάκης, Γ. Μαριάκης. Ἄ
Γιαννακάκης. (Τ. Σ.) Ὁ Γραμματεὺς, Ἄγγελος Πάλαιολόγος.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ—ἐξεδόθη ἐν τῷ ἐν Αἰγίνῃ
Τυπογραφείῳ τῆς Κυβερνήσεως. Ἐλαβον τοῦτο ἐν Νάξῳ ἐν τῇ κατὰ
τὴν Ποταμιᾶν κώμῃ Λυράδων, τῇ 3 Νοεμβρίου, τὸ ὅποιον μοὶ ἀπέ-
στειλεν ἐκ τῆς Χώρας ὁ κύριος Μανουὴλ Βερνάρδος.

Ἐπίσημον ἔγγραφον τοῦ Κρητικοῦ συμβουλίου πρὸς Πρακτικίδην, δι' οὗ τῷ γνωρίζει τὸν διορισμὸν του ὡς πληρεξουσίου εἰς τὴν Δ' Ἐθν. Συνέλευσιν.

Ἀπλοῦν φ. χάροντος μετὰ ὑδ. γραμμῶν διαστ. 21. 30. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς α' σελίδος, ἐπὶ δὲ τῆς β' αἱ ἐνδείξεις «Πρὸς τὸν κύριον Ζ. Πρακτικίδην, εἰς Νάξον. Τὸ Κρητικὸν Συμβούλιον. ἀριθμὸς 1762, διατάξεις τοῦ Συμβουλίου τῆς Κρήτης σημ. τῆ 16 Μαΐου, ἐν Βαφέα, ἐλήφθη τῆ 29 ἰδίου ἐν Νάξῳ, ἀπεκρίθη 30 ἰδίου» Φέρει ἔσω καὶ ἔξω πρᾶσινην ὠσειδῆ σφραγίδα μετὰ τὰς λέξεις «ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ». (Ἐτηρήθη ἡ ὁδογραφία.)

Ἄριθ. 1762

Ἑλληνικὴ Πολιτεία

Τὸ Κρητικὸν Συμβούλιον

Πρὸς τὸν Κύριον Ζ Πρακτικίδην

Ἡ Ἐπαρχία Χερσονήσος Σὲ ἐξελέξατο πληρεξουσίου τῆς διὰ τὴν Δ' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν μετὰ τοῦ Κου Γ. Ἀγγελίδη.

(1)— Τὸ 253 χειρ. εἶναι ἐπιστολὴ Ζ. Π. πρὸς Βερνάρδον συνοδευτικὴ τῆς συνταχθείσης παρ' αὐτοῦ ἀπαντήσεως εἰς τὴν προκήρυσιν (ὑπ' ἀριθ. 252) τοῦ Κρητικοῦ συμβουλίου, παρακαλεῖ δ' αὐτὸν ὅπως τὴν μελετήσῃ καὶ ἐγκρίνῃ τὸ περιεχόμενον. Ὁ Βερνάρδος σημειοῖ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χειρογράφου, ὅτι ἐπιβάζεται τοῦ πλοίου αὐτὴν τὴν στιγμὴν καὶ δὲν ἔχει καιρὸν διὰ νὰ τὴν μελετήσῃ, δὲν ἀμφιβόλλει ὅμως ὅτι εἶναι καλὴ.

— Τὸ ὑπ' ἀρ. 254 εἶναι α) ἐπιστελὴ Πρακτικίδη πρὸς τὸν κουμπάρον του Δημ. Ἀρβανιτόπουλου, εἰς τὸν ὅποιον ἀποστέλλει τὴν Μαρίαν του καὶ τὴν Εἰρήνην, καὶ ζητεῖ δάνειον παρ' αὐτοῦ 4 τάλληρα διὰ νὰ ἀγοράσῃ γιὰ τὰ πηδιά «ὀλίγον πανί, ὅπου νὰ κάμουν κὰν ἀπὸ ἓν ὑποκάμισον καὶ μίαν ζυγὴν παπούτσια, ὅπου νὰ μὴν ἀποθάνουν ἀπὸ τὸ πάχος τοῦ χειμῶνος», ἀποστέλλει δὲ σχετικὴν ἀπόδειξιν καὶ τὸ ὠρολόγιόν του ὡς ἐνέχυρον «ἰγγλέζικον μὲ δύο ζάρφια ἀργυρᾶ, τῶν ὁποίων τὸ ἔξωθεν εἶναι μὲ σαγρί πράσινον, κλειόμενον εἰς τὴν θήκην του ἀπὸ μαυρὸν σαγρί». Ἄλλ' ὁ Ἀρβανιτόπουλος εἶχεν ἤδη ἀναχωρήσει εἰς Αἴγινα, ὡς σημειοῖ ὁ ἴδιος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 257 χειρόγραφον. Φέρει ἡμερ. 8 Δεκεμβρ. 1828.

— Τὸ ὑπ' ἀριθ. 255 χειρόγραφον εἶναι σχέδιον ἐπιστολῆς τοῦ Π. πρὸς Γ. Μπιτσαξῆν εἰς Χώραν Νάξου, εἰς τὸν ὅποιον λέγει ὅτι δὲν ἔχει ὑποδήματα διὰ νὰ κατέβῃ εἰς Χώραν καὶ ὅτι πάσχει ἀπὸ ρευματισμοῦς. Προκειμένου δὲ ν' ἀναχωρήσῃ μαζί του διὰ Κρήτην μετὰ τὴν ἀφίξιν τῆς γολέτιας, πρέπει νὰ ἐξοφλήσῃ πρῶτον τοὺς λογισμοῦς του, διὰ νὰ μὴ κοτραπατζέρουν τὴν οἰκονομίαν του μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ζητεῖ δάνειον 20 κολονάτα καὶ διὰ ν' ἀγοράσῃ κριθᾶρι, καὶ κουκιὰ γιὰ τὰ παιδιὰ του. Φέρει ἡμερ. 3 Ἰανουαρ. 1829, Ποταμιά.

— Τὸ ὑπ' ἀριθ. 256 εἶναι ἡ ἀπάντησις τοῦ Μπιτσαξῆ, ὅτι δὲν εὐκολύνεται νὰ τὸν βοηθήσῃ οἰκονομικῶς καὶ ὅτι θ' ἀναχωρήσῃ διὰ Κρήτην μετὰ τὰς ἑορτάς. Φέρει ἡμερ. 3 Ἰανουαρ. 1829.

— Τὸ ὑπ' ἀριθ. 257 εἶναι δύο σχέδια ἐπιστολῶν τοῦ Ζ. Π. πρὸς Μπιτσαξῆν. Τὸ πρῶτον ἀχρονολόγητον καὶ ἀνυπόγραφον περιέχει περίληψιν τοῦ περιεχομένου τῆς προκηρύξεως τοῦ Κρητικοῦ Συμβουλίου καὶ τὸ δεύτερον τοῦ αὐτοῦ περιεχομένου πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ. 255, ἀναλυτικώτερον τοῦ προηγουμένου.

Τοῦτο εἰδοποιῶν σε τὸ Συμβούλιον σέ παρακαλεῖ νά μεταβῆς χωρὶς ἀναβολῆς εἰς τὸν τόπον τῆς Συνελεύσεως πρὸς ἐξακολουθῆσιν τῶν ἐπὶ τούτου χρεῶν σου.

Τὸ ἐφοδιαστικόν σου θέλει λάβεις παρὰ τοῦ ῥηθέντος συμπληρεξουσίου σου, ὁμοῦ καὶ γρόσια τετρακόσια διὰ ἔξοδά σου. Ὑγίαινε.

Τὴν 26 Μαΐου 1829 ἐν Βαφέα.

Τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου

Ν. Οἰκονόμος, Π. Σ. γεώργιος, Ἰω. μιχαήλ, Α. φασούλις, Θ. ἀγαθάκις, Μ. Χιονάκις, Ἀ. Γιαννακάκις, Ν. λιμπρίτης.

Ὁ Γραμματεὺς

(Τ. Σ.) Παῦλος Ν. Καλογέννητος

Π. Θ. Τὰ γρόσια τῶν ἐξόδων σου θέλει εἶναι πεντακόσια ἀριθ. 500.

(260) (1)

Σχέδιον Ἐπιστολῆς Ζ. Π. πρὸς Λυμπρίτην, σχετικὴ πρὸς τὴν μετάβασιν τῶν πληρεξουσίων εἰς Αἴγινα.

***

Φίλε κ. Λυμπρίτη

Τὴν ἐκ Σύρας ἀπὸ 5 τοῦ παρόντος σημ. ἐπιστολὴν σου ἔλαβον ἀγαπητῶς εἰς Νάξον τὴν 8 Ἰδίου, εἰς ἀπάντησιν τῆς ὁποίας, μὴ ἔχων τὴν προσήκουσαν εὐκαιρίαν νά ἐκταθῶ, σὰς εἰδοποιῶ τοῦτο μόνον, ὅτι χθὲς τὸ ἑσπέρας ἐλιμενίσθημεν αἰσίως ἐδῶ καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας μεταβαίνομεν σὺν θεῷ αὐτοῦ, μετὰ τοῦ κυρίου Ἰδομενέως, ἴσως καὶ τοῦ κυρίου Ε. Δανέζη καὶ Μ. Ναύτου εἰς ἀγαπητὴν μας ἀντάμωσίν σας καὶ ἐκπλήρωσιν τῶν ὁποίων ἡ πατρίς μᾶς ἐπεφόρτισεν ἱερῶν. Πρὸς τὸν συμπληρεξούσιόν μου κ. Γ. Ἀγγελίδην ἔγραψα πρὸ ἡμερῶν, διὰ νά μοὶ προφθάσῃ ἐδῶ εἰς Σύραν, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ Συμβούλιον ἔδωκε χρημάτων δι' ἔξοδά μου, τὰ ὁποῖα δεόν νά μοὶ δοθῶσιν ἀσφαλέστερον. Τῷ ἔγραφον νά τ' ἀποστείλῃ ἢ πρὸς τὸν κ. Παπαδάκην ἢ πρὸς τὸν ἐνταῦθα ἐκτ' Ἐπιτρ. κ. Ν. Καλλέργην. Ἐρωτήσας ὅμως ἀμφοτέρους ἤκουσα μὲ λύπη μου, ὅτι δὲν ἐστάλησαν. Τὸ γράμμα μου δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ἔλαβεν, ἐπειδὴ ἐστάλη δι' ἀσφαλοῦς μέσου, τὸ δ' αἴτιον τῆς ἀργοπορίας τῆς ἀποστολῆς τῶν ζητηθέντων ἀγνοῶν λυποῦμαι τὰ μέγιστα. Παρακαλῶ νά τὸν παρακινήσητε νά μοὶ τὰ προφθάσῃ, πάλιν ὅπου τῷ ἔγραφον, διότι εἶμαι καταστενοχωρημένος καὶ ἀναχωρήσας ἀπὸ Νάξον δὲν ἀφήκα εἰς τὴν ἐξαδέλφην σας οὐδ' ὀβολὸν καὶ θ' ἀποθάνουν τῆς πείνης.

(1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 259 εἶναι ἀντίγραφο πρὸς διαφόρους ἐπιστολῶν τοῦ Πρ. διὰ συνεννόησιν τῶν εἰς τὰς Κυκλάδας πληρεξουσίων πρὸς ἀπὸ κοινοῦ ἀναχώρησιν αὐτῶν εἰς Αἴγινα.

Ἐν τοσούτοις ἀσπαζόμενος σε ἀγαπητῶς καὶ τοὺς λοιποὺς συμπληρεξουσίου μας ὑποσημειοῦμαι ἐν βίᾳ. Ἐν Σύρᾳ τῇ 14 Ἰου-
νίου 1829, ὁ φίλος σας Ζ. Πρακτικίδης.

Σὰς ἔγραψα καὶ ἀπὸ Νάξου, συστήσας τὸ γράμμα μου εἰς
τὸν κ. Σακόρραφον, ἀλλὰ δὲν ἤξεύρω ἂν τὸ ἐλάβετε πρὸ τῆς ἀνα-
χωρήσεώς σας ἀπὸ τὴν πατρίδα. Φαίνεται δὲ ὅτι δὲν τὸ ἐλάβετε, δι-
ότι δὲν εἶδον εἰς τὸ σταλὲν εἰς Νάξον σημ. τὴν παραλαβὴν του. Πό-
σον ἐπεθύμουν νὰ σας ἀνταμῶσω ἐδῶ, διὰ νὰ ὁμιλήσωμεν πολλά.
Πλὴν ἅς εἶναι καὶ αὐτοῦ.

Πρὸς τὸν κ. Φ. Λυμπρίτην, πληρεξούσιον τῆς Κρήτης, εἰς Αἴ-
γιναν.

(266) (1)

Ἐπιστολὴ Νεοφύτου Δούκα ἐκ Βουκουρεστίου πρὸς Δημήτρι-
ον Ποστολάκην εἰς Βιέννην.

Ἄπλοῦν φ. λεπτῷ χάρτου διαστάσεων 21.25. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς
α' σελίδος. Ἐπὶ τῆς β' σελ. ὑπάρχουν δύο ὅμοιαι σφραγίδες ἢ μία μαύρη
καὶ ἡ ἑτέρα ἐξ ἐρυθροῦ Ἰσπανικοῦ κηροῦ μετὰ θυρεοῦ καὶ ξενογλώσσου

—Τὸ 261 εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Ἐμμ. Ἀποστολίδη πρὸς Ζ. Π. εἰς Ποταμίαν,
ἡμερ. 16 Ἰουνίου 1829, εἰς τὴν ὁποίαν τὸν πληροφορεῖ ὅτι αἱ πληροφορίες πε-
ρὶ ἀναστολῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Δ' Συνελεύσεως δὲν εἶναι ἀληθεῖς
καὶ ὅτι πρέπει νὰ μεταβῇ εἰς Αἴγιναν μὲ πρῶτην εὐκαιρίαν. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ
φύλλου χάρτου σημειοῖ ὁ Π. ὅτι ἔσπε λε διὰφορὰ ἀντικείμενα εἰς Ποταμίαν καὶ
χρήματα (ἐκ Σύρας) καὶ ἐν συνεχείᾳ τὰ ἑξῆς: «Τῇ 12 Ἰουνίου ἡμ. 8' κατὰ
τὴν μισθὴν ὥραν τῆς νυκτὸς ἀνεχωρήσαμεν ἀπὸ τὴν Νάξου διὰ Σύραν μὲ τὸ
πλοῖον, ὁ Λεωνίδας, (Τσερνίκη) τοῦ πλοιοάρχου Γεωργίου Τσεσεμαλή, πλέον-
τες μὲ ἄνεμον βορρᾶν, περὶ δὲ ὥραν τῆς ἡμερ. τῆς 5ης ἀπαντήσαμεν 4 πλοῖα
ρωσσικὰ δίκροτα, τὴν 10 ὥραν τῆς 13 ἐλλιμενίσθημεν εἰς Σύραν».

—Τὸ 262α εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Λυμπρίτη ἐκ Σύρας, ἡμερομ. 5 Ἰουνίου
1829, πρὸς Ζ. Π. εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὅτι ἐνεργείας τοῦ Ἄντ. Παπαδόκη
τοῦ ἐστάλησαν εἰς τὸ Συμβούλιον τὰ παραστατικά του ἔγγραφα, πλὴν ἐν τῷ με-
ταξὺ εἶδε τὸν διορισμὸν του ὡς γραμματέως τοῦ Πρωτοκλήτου δικαστηρίου
τῶν Βορείων Κυκλάδων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ ὁ Λυμπρίτης προτιμᾷ διὰ τὸν
Πρακτικίδην.

—Τὸ 262 εἶναι ἔγγραφον τοῦ Γεωργ. Χασάπη, Κρητὸς, πρὸς τὴν Ἀστυνο-
μίαν Ναυπλίου, σχετικὸν πρὸς κτηματικὰς διαφορὰς του μετὰ τοῦ Πρακτικίδη
διὰ τὸ ἐργαστήριον ἐν Ναυπλίῳ.

—Τὸ 263 εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννου Πρακτικίδη ἐκ Καστελλίου Κισιά-
μου, ἡμερ. 5 Ἰουλίου 1826 οἰκονομικοῦ περιχομένου.

—Τὸ 164 εἶναι σχέδιον ἀναφορᾶς τοῦ Ζ. Π. πρὸς τὸν Κυβερνήτην τῆς Ἑλ-
λάδος, εἰς τὴν ὁποίαν παρακαλεῖ ὅπως—ἢ ἢ ἔχει λήξει ἢ περίοδος τῶν ἐργασι-
ῶν τῆς Συνελεύσεως—ἀντὶ τῆς Σκοπέλου, ὅπου εἶναι ἡ ἔδρα τῆς ὑπηρεσίας του,
τοποθετηθῇ, ἐναλλάξ μετὰ τοῦ Παναγ. Τσακαρόλου, εἰς Νάξου, ὅπου καὶ ἡ
οἰκογένειά του. Φέρει ἡμερομ. 12 Αὐγούστου 1829, Ναυπλίον. Ἐπὶ τοῦ ἰδίου
χειρογράφου ὑπάρχει σχέδιον ἐπιστολῆς τοῦ Ζ. Π. πρὸς Βερνάρδον ἐκ Ναυ-
πλίου τῆς αὐτῆς ἡμερομηνίας, εἰς τὴν ὁποίαν τὸν πληροφορεῖ ὅτι εἶναι ἄρρω-
στος ἀπὸ δυσεντερίαν, κάμωνων χρῆσιν «τοῦ ραβαντίου καὶ διασκορδίου».

—Τὸ 265 χειρῶν. εἶναι σχέδιον ἐπιστολῆς πρὸς Βερνάρδον τοῦ Ζ. Π. ζη-
τοῦντος τὴν ἐπέμβασίν του διὰ τὴν τοποθέτησίν του εἰς Νάξου, ἀντὶ τῆς Σκο-
πέλου.

τίτλου, ἔτι δὲ αἱ ἐνδείξεις: «τῷ ἐντιμοτάτῳ κυρίῳ Δημητρίῳ Ποστολάκῃ, αἰσίως.— A Monsieur Demetrius Postolacis, Vienne.—1830 τῆ 20 Ἰανουαρίου.... Νεόφυτος Δούκας, τῆ 3)15 Φεβρ. παραλαβή».

Κύριε Δημήτριε,

Πρὸ ἡμερῶν σὰς ἔγραψα περὶ ψάλτου ἀποφατικῶς, ἀλλὰ δὲν ἔπαυσα χάριν φιλίας νὰ ἐξετάσω καὶ περαιτέρω, ἕως οὐ νὰ εὐρω τὸν ἀξιώτερον κατὰ τὸ χρέος τῆς πρὸς ἀλλήλους ἡμῶν συνηθείας. Εὐρὼν λοιπὸν τοιοῦτον γράφω τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ νὰ ἔχη εἰς αὐτὸν πολλὴν πίστιν, ὡς εἰδῶς αὐτὸν καὶ βίον αὐτοῦ, μαθητὴν μου ἦδη διὰ πολλοῦ χρόνου δοκιμασθέντα, ἐπιθυμοῦντα δὲ νὰ προσεπαυξήσῃ τὰς ἑαυτοῦ μαθήσεις καὶ μὲ τὴν δαψίλειαν τῶν εὐρωπαϊκῶν ἔτι φώτων. Ἐπειδὴ ὅμως μέλει ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ νὰ τραφῇ, ἀξιοῖ νὰ ἔχη παρὰ τῆς ἐντιμοτάτης ἀδελφότητος οἰκίαν ἐλευθέραν καὶ τὰ καθ' ὁδὸν ἔξοδα, προσθεμένου καὶ τοῦ μισθοῦ εἰς ἑκατὸν βασιλικά χρυσᾶ. Ταῦτα μὲν τὰ ἀπαιτούμενα παρ' ἐκείνου. Ὅσον δὲ περὶ τῆς εὐαρεστίσεως αὐτοῦ εἰς τὰ χρέη του ἔχεις ὑπόσχεσιν ἰκανὴν παρὰ τῆς ἐμῆς πολιτείας, πράξατε ταῦτα καὶ δὲν θέλετε μεταμεληθῆ, ἐγὼ δὲ στοχάζομαι, ὅτι θέλετε ἔχει αὐτὸν εὐχαρίστως καὶ διὰ τρεῖς τριετίαις. Ἐρρωσο. τῆ κα' Ἰανουαρίου 1830, ἐκ Βουκουρεστίου.

Νεόφυτος Δούκας

Ὅνομάζται δὲ ὁ συνιστώμενος Ἰωάννης Σταυροστέσκος

(268) καὶ (269) (1)

Ἐποσπάσματα ἐπιστολῶν ἐκ Κρήτης πρὸς Ζ. Π., εἰς τὰ ὅποια φαίνεται ἀνάγλυφος ἡ ἀγωνία καὶ ὁ πόνος τῶν Κρητῶν διὰ τὴν τύχην τῆς πατρίδος των.

α'

Μάλιστα καὶ τώρα ὅπου εἶδαμε καὶ μᾶς ἐξεμπάρκαραν αἰγυπτικὰς ἀραβίδες καὶ ἔχομε μεγάλην λύπην φίλε τώρα καιρὸν καὶ ἡμεῖς. Δὲν ἀγωνιζόμεσθε καὶ ἡμεῖς τώρα τόσους ὀλόκληρους χρόνους καὶ τώρα βλέπομε καὶ χάνομε ὅλα μας, τὰς ματοχυσίας καὶ αἰχμαλωτισμοὺς ποὺ ἐτραβήξαμε καὶ τραβοῦμε καιρὸν; διὰ ἐμᾶς θεός, δὲν εἶναι ἄνθρωποι διὰ νὰ δοῦνε τὰ δίκαιά μας καὶ νὰ τὰ φανερώσουν εἰς ἐκείνους ποὺ μᾶς ὑπερασπίζονται; Περικαλῶ τὸν φίλον μας γὰ ἔχωμε πάντα ἐπιστολήν σου νὰ μᾶς ἰδεάξῃς τὰ τρέχοντα καὶ νὰ

Σημ. (1) Τὸ 267 εἶναι χειρόγραφον τοῦ Πρακτικίδῃ (σχέδιον) μὲ τὸν τίτλον «ὀδηγία πρὸς τὸν εὐγενέστατον κ. Μ. Βερνάρδον περὶ τοῦ εἰς Ναύλιον ἐργαστηρίου μας ὑπ' ἀρ. 76 καὶ περὶ τοῦ πῶς θέλει ἐνοικιασθῆ τὸ παρὰν ἔτος 1830».

μᾶς φανερώνης τ' ἀκόλουθα καὶ πῶς ἔχει νά γενῆ τὸ τελευταῖον τῆς πατρίδος μας ἢ νά χαροῦμε ἢ ν' ἀποφασιστοῦμε.

Ἐν Κράτι τῆ 12 Ὀκτωβρίου 1830.

Ὁ φίλος σας ὄπλαρχηγὸς Πεδιάδος Ζαχαρίας Ἀποστολάκης

β'.

Περὶ διὰ τὴν πατρίδα μας ἀνρωτᾶς, μπορεῖ νᾶσαι πληροφορημένος διὰ τοὺς Αἰγυπτίους ποὺ ἤλθαν ἔξαφνα. Ἡμεῖς ἀδελφὲ στεκόμεθα σταθερὰ καθὼς καὶ πρώτας, ἐστεῖλαμ καὶ ἀπὸ ὄλες τις ἐπαρχίες πληρεξουσίους μ' ἀναφορὰς εἰς τὴν Κυβέρνησι καὶ τοὺς ναυάρχους, δὺ καὶ τρεῖς φορές, ὅμως δὲν ξέρομε ἀκόμα ἀν μᾶς θέλουν νά γενοῦν καὶ μὲ μᾶς ἴλεως διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος μας. Τώρα πάλι ἀποφασίζομε νά στείλωμε σὲ ὀλίγον διάστημα πληρεξουσίους εἰς τὰς τρεῖς δυνάμεις στὴν Κωνίλι καὶ ὁ κύριος νά γενῆ ἴλεως. Ἄν ἔχετε καὶ ἡ εὐγενεία σας καμμιὰ εἶδησι νέα, φανερώσετέ μας, ὅπου πολὺ διψοῦμε νά μάνθάνωμε τὰ ἀκόλουθα.

Ἐν Νέφ Χωρίφ τῆ 18 8)βρίου 1830

Μανουὴλ Φανουράκης.

(275) (1)

Πληρεξούσιον ἔγγραφον Πρακτικίδη πρὸς Γεώργ. Μπισσαξῆν, ὅπως ἀναζητήσῃ εἰς Ναύπλιον τὸν κατάλογον παραχωρήσεως εἰς Π. γῆς καὶ χρημάτων παρὰ τῆς Κυβερνήσεως καὶ παραλάβῃ ταῦτα.

***

Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος.

Τῆ εἰκοστῇ πέμτῃ Μαίτου, ἡμέρᾳ Πρακτικῆ πρὸ μεσημβρίας τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ τριακοστοῦ τετάρτου ἔτους παρουσια-

Σημ. (1) Τὸ ὑπ' ἀρ. 270 χειρόγραφον εἶναι ἔκθεσις τοῦ καπετάν Μανουὴλ Φανουράκη πρὸς Πρακτικίδην ἐκ Κράσι, ἡμεροδ. 19 8)βρίου 1830, εἰς τὴν ὁποίαν «φανερώνει τ' ἀκόλουθα ἀπ' ὅταν ἔγινε καπετάνιος (1822) ἕως τέλος».

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 271 εἶναι ἐγκύκλιος τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου πρὸς τὰ κατὰ τὴν ἐπικράτειαν πρωτόκλητα. Ἡμ. 11 Φεβρ. 1831.

Τὸ ὑπ' ἀρ. 272 εἶναι ἀναφορὰ τοῦ ἐνοικιαστοῦ τῶν κτημάτων τῆς διαλυμένης Μονῆς τοῦ Φωτοδότου πρὸς τὸν Δήμαρχον Ἀπειρανθίας, διὰ τῆς ὁποίας ζητεῖ δύο ἐθνοφύλακας εἰς χωρίον Ἀκαδήμους, διὰ νά συνοδεύσωσιν αὐτόν εἰς τὴν πρωτεύουσαν κομίζοντα τὸν ἀνακαλυφθέντα ὑπ' αὐτοῦ Κώδικα τῆς Μονῆς. Φεραὶ ἡμερ. 14 Μαΐου 1831 (·)

— Τὸ 173 εἶναι ἐπιστολὴ Ν. Ἀρκᾶ πρὸς Πρ. ἐκ Πάρου, ἐὰν ἤλθεν ἡ μισθοδοσία τῶν. Ἡμερ. 8 Ἰουλ. 1831.

— Τὸ ὑπ' ἀρ. 274 εἶναι ἔντυπος διαταγὴ τοῦ Νομάρχου Ἀργολιδοκορινθίας Μαύρου ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῶν καθηκόντων του. Ἡμ. 10)22 Μαΐου 1823. Παραλλήλως ἡ αὐτὴ διαταγὴ εἰς τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν.

σθεις εις την δημοσίαν ταύτην Μνημονεϊαν ὁ ὑποφαινόμενος κύριος Ζαχαρίας Κρης Πρακτικίδης, καὶ διαμμένων ἐντὸς τῆς πόλεως Νάξου πρὸ ὀκτῶ ἡδὴ χρόνων μετὰ τῆς οἰκογενείας του καὶ γνωστός παρ' ἑμοῦ τοῦ Δημοσίου Μνήμονος ἀποκαθιστᾶ διὰ τῆς παρουσίας ἀντιπρόσωπόν του πληρεξούσιον τὸν κύριον Γεώργιον Μπιτσαεῆ ἀπερχόμενον ἤδη εἰς Ναύπλιον διὰ τὰ ἐξετάσει τοὺς ὅσοι ἐκ τῶν ἐκεῖ διαμεινόντων Κρητῶν στρατιωτικῶν ἢ πολιτικῶν ἔχουν καταλόγους καὶ εὖρη τὸ ὅποιον παρεδόθη εἰς αὐτὸν ὑπ' ἀριθ. 1074 τὰς 18 Μαΐου 1832 ἔντυπον εἰς ὄνομά του ἐπίσημον ἔγγραφον τῆς ἐν Ναυπλίῳ ἐπὶ τῶν Κρητῶν ἐπιτροπῆς καὶ εὐρῶν αὐτὸ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τῶν ἔχοντα εἰς τὸν κατάλογόν του καταχωρημένον τὸν αὐτὸν ἀριθ. 1074 καὶ τὸ ὄνομα τοῦ εἰρημένου κ. Ζαχαρίου Πρακτικίδη καὶ παραλάβῃ τὴν ἐπιτροπεϊαν τῆς παραχωρηθείσης παρὰ τῆς Κυβερνήσεως εἰς αὐτὸν Γῆς καὶ τῶν χρημάτων (ἐὰν ὁ καταλογιστὴς ἔλαβε χρήματα) ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἐξεδόθη παρὰ τῆς διαληφθείσης ἐπὶ τῶν Κρητῶν ἐπιτροπῆς τὸ αὐτὸ ἔντυπον ἐπίσημον ἔγγραφον μέχρι τοῦ τρέχοντος ἔτους, καὶ ἀφοῦ παραλάβῃ τόσον τὴν ἐπικαρπλίαν τῶν στρεμμάτων καθὼς καὶ τὰ χρήματα, νὰ τὰ ἐξαποστείλῃ ἀσφαλῆ πρὸς τὸν ἐνταῦθα διαμεινόντα ἐντολέα του κ. Ζ. Πρακτικίδη ἢ νὰ τὰ φέρῃ ὁ ἴδιος, ὅταν ἐπιστρέψῃ εἰς Νάξον. Δι' ὅ καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἐγένετο τὸ παρὸν ἐπίσημον μνημονεϊκὸν ἔγγραφον, ὑποβεβαιωθὲν τῇ ἰδιοχειρῶ αὐτοῦ ὑπογραφῇ, ὅπως ἔχει ὅπου ἀνήκει τὸ ἀξιόπιστον. Ζαχαρίας Πρακτικίδης βεβαιώνει τὸ παρὸν

Ὁ τῆς Νήσου Νάξου Δημόσιος Μνήμων

Τ.Σ. Κων/νος Κόκκος

Ὅτι ἀντίγραφον ἀπαράλλακτον

Ἐν Νάξῳ τῇ 25 Μαΐου 1834.

Ἄρ. 490, Βιβλ. Β' τῶν συνθηκῶν Σελ. ἀρ. 324

ΑΧΡΟΝΟΛΟΓΗΤΑ. (1)

(288 β)

Ἐπιστολὴ Ν. Οἰκονόμου πρὸς Γ. Παπαδάκην, παραστάτην Κρήτης.

Φίλτατε κύριε Γ. Παπαδάκη

Με δύο σας ἀγαπητὰ εἶμαι ἕως αὐτῆς καταπεπλουτισμένος.

Ἐγὼ δὲν ἠμπόρεσα νὰ εὐρῶ εὐκαιρίαν νὰ σας γράψω, διότι μόνον

Σημ. (1) Ἀχρονολόγητα χειρόγραφα ὑπάρχουσιν εἰς τὴν συλλογὴν Πρακτικίδη ἀπὸ τοῦ ἀριθ. 276 μέχρι 299. Ἐκ τούτων τὰ περισσότερα εἶναι ἀνευ ἱστορικῆς σημασίας, δυνάμενα δὲ ἐν πάσει περιπτώσει ἀπαντᾶ σχεδὸν νὰ τοποθετηθοῦν χρονολογικῶς ἐκ τοῦ περιεχομένου τῶν. Ἐκ τούτων ἀναφέρομεν ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δημοσιευόμενα ἐνταῦθα τὰ ἑξῆς:—τὸ ὑπ' ἀριθ. 278, σημείωμα Λαζαράκι, ὅπως διορθώσῃ τὴν περίληψιν τῆς ἱστορίας τοῦ πολέμου Κρήτης ὁ Ζ.Π. καὶ τὴν ἀποστείλῃ.—τὸ ὑπ' ἀριθ. 279, τοῦ Δ. Παρδαλάκη πρὸς ἀγνώστον ἀποδέκτην ἐπιστολὴ, δι' ἣς, προκειμένου νὰ περάσῃ εἰς Ὑδραν πρὸς ἀνάρρωσιν, ζητεῖ δανεικὰ χρήματα.—280 ἐπιστολὴ τοῦ Πρακτικίδη (:) πρὸς ἀγνώστον ἀποδέκτην, ὅτι ἐτοιμάζεται ν' ἀναχωρήσῃ εἰς Σφακιά.—284, ἐπιστολὴ Κυπριανοῦ πρὸς «Γεωργάκην» παραστάτην Κρήτης, ὅτι συγκεντρώνει

ὁ Θεὸς ἠξεύρει τίς ζάλες μου καὶ τὰ βάσανά μου, ὅπου ἔμεινα ἐδῶ ὀλομόναχος, καὶ εἶμαι καὶ ζητημένος καὶ ἀπὸ τὰ Σφακιά καὶ ἄλλο —λίγον νὰ τὰ ἐξυφάνωμεν καὶ ἀπὸ τοὺς ἐδῶ ἐν γένει ἀρματωμένους, οἱ ὅποιοι καθὼς ἤκουσαν, ὅτι ἐτοιμάζομαι, ἐσηκώθησαν καὶ ἦλθον, ἔχοντες ἀρχηγὸν τὸν φρόνιμον καὶ ἀνδρεῖον 500αρχον Πωλιό Πρωτοπαπαδάκη, ὁ ὅποιος φυλάττει γε· ναίως τὸ Καστέλλι καὶ ὁ ὅποιος, μόνον ὅπου ἔχασε τέτοιον ἀνηψιὸν ἐκεῖ, δὲν ἐγύρισε ἀκόμη εἰς τὸ σπίτι του, ἀλλὰ μένει ἐδῶ, καὶ ἔτσι οἱ μὲν φοβρίζοντές με, οἱ δὲ προσκλαιόμενοι τὸν ἀπορφανισμόν των, μ' ἔκαμαν καὶ χωρὶς νὰ θέλω νὰ κάθωμαι ἐδῶ νὰ βασανίζωμαι, καὶ φοβοῦμαι, ἀκριβέ μου φίλε, πολλά, διότι, ἂν δὲν ἀπεθάνω ἀπὸ πανώλην, θὲ νὰ πεθάνω ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ζάλης μου, ὅπου μὰ τὸν Θεὸν δὲν ἔχω καιρὸν νὰ τραβήξω τὸν ταμπάκον μου. Εἶπον καὶ τῷ Νικολαΐδῃ, τῷ τιμιωτάτῳ, καὶ φρονίμῳ καὶ ἀξιωτάτῳ νέῳ νὰ σᾶς γράψῃ περιστάτικώτερον, διότι ἐγὼ δὲν ἀδειάζω. Ἐν ταχυτήτι δ' ὄση σᾶς γράφω κἀγὼ, ἢ πολυπόθητος φαμηλιά σας καὶ τὰ παιδιὰ σας ζῶσι ἀφόβως εἰς τὸ Ρέθυμον. Ὁ Σειστάκης ἦτον πρὸ ἐχθὲς ἐδῶ, καὶ αὐτὸς μᾶς ἐπληροφόρησε μὲ ὄλην τὴν ἀλήθειαν. Κατοικῶσιν εἰς τοῦ Σεριφάκι τὸ ὀσπίτιον πολλά φυλαγμένα. Ἐχομε τώρα εἰς χεῖρας καλὰ μέσα καὶ ἐλπίζομεν εἰς τὸν Θεὸν νὰ τὰ ἐβγάλωμεν. Ἐπῆγε καὶ ὁ κουμπάρος σας Εὐθυμάκης εἰς τὰ Ρούστικα ἀπ' ἐδῶ, δὲν ἠμπόρεσε νὰ πληροφορηθῇ καὶ νὰ κάμῃ ἄλλο τι παρὰ νὰ μάθῃ κάκεῖνος αὐτό. Τὸ πρὸς τὸν αὐτάδελφόν σας γράμμα διεύθυνα, τοῦ ἐμήνυσα ὅταν ἀγαπᾶ νὰ ἔλθῃ, δὲν ἐφάνη ὅμως ἀκόμη. Μεῖνε δὲ ἀγαπητέ μου ἦσυχος μὰ τὸ χρέος μου τὸ γνωρίζω καὶ θὰ τὸ κάνω, φθάνει νὰ ἔλθῃ. Εἰς τοῦ κύρ Ζαχαρία τὸ γράμμα· γράφω ἐκτεταμένως καὶ ἀπ' ἐκεῖνον πληροφορηθῆτε τὰ χάλια μου. Ἄχ καὶ ἀργεὶ ὁ κ. Ἐπαρχος, δὲν ἠξεύρω τί νὰ κάνω, καθὼς φύγετε ἀπὸ τὰ βάσανα λησμονεῖτε τὸν βασανιζόμενον. Ἐχει Θεὸν καὶ ἡ πολύτονος Κρήτη. Τὸν ἀκριβόν μου κύριον Δ. Παρδαλάκη γλυκοφιλῶ καὶ μένω. 19 Ἀπριλίου Γωνιά. Ὁ Σός, Οἰκονόμος. Τὸν κ. Ἀντωνιάδην εἰλικρινοπροσαγορεύω, δὲν ἔχω καιρὸν νὰ τοῦ γράψω χάρια καὶ ἄς μὴ μοῦ συνορισθῇ.

Κρήτας διὰ νὰ γεμίσῃ τὸ πλοῖον του—287, περὶ τῶν πληρεξουσίων ἐγγράφων ἐπαρχίας Κρατιτάρων.—288, τοῦ Μ. Μαγουλάκι πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς βουλῆς, ἵνα θεωρήσῃ τοὺς λογισμοὺς του—293, προσταγὴ διὰ χεῖρας Ν. Οἰκονόμου, ἀπαγορευούσα τοὺς ἀσκόπους πυροβολισμοὺς—297, ἐπιστολὴ πρὸς «Χ'» Καπετᾶν Στρατῆ καί ποιοι καταμερίτου, παραπονουμένου διὰ τὰς ἀτασθαλίας τῶν Σφακιανῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν ρασοφόρων, οἱ ὅποιοι ἀναμειγνύονται εἰς τὰ κοινά.—298, ἀναφορὰ τοῦ Ζ.Π. κατὰ Ἐμμ. Ἀντωνιάδην, κατηγοροῦσα αὐτὸν διὰ ἀθυροστομίαν, ἐπιπολαιότητα καὶ ὕβρεις κατὰ τῶν ἄλλων παραστατῶν Κρήτης, ἐκ Ναυπλίου—καὶ τὸ τελευταῖον τῆς συλλογῆς 299, τουργικὸς μουρσαλὲς τοῦ Καδῆ Παθιάδος, διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς πόρτας τῆς Ἐκκλησίας Μουχτάρων(;) ἀναγόμενον πιθανῶς εἰς τοὺς πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως χρόνους.

Ἐπιστολὴ προσκλητήριος (σχέδιον) ἐκ Κρήτης πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας, ἵνα δράμωσιν καὶ οὗτοι πρὸς βοήθειαν τῶν Κρητῶν. (Γραφὴ Ν. Οἰκόνου).

* * *

Φιλογενέστατε κύριε Καπετάν Ἀναστάσιε Γιανουτζάκι καὶ λοιποὶ ἀνδρεῖοι ἀδελφοὶ Σπαρτιᾶται, σᾶς χαιρετοῦμεν.

Εἰς ἀπορίαν μεγάλην εὐρισκόμεθα βλέποντες τοιοῦτον καιρὸν τὴν ἀδιαφορίαν σας καὶ τὴν μεγάλην ὑπομονὴν σας εἰς τὸ ν' ἀποφασίσετε τὸν πρὸς ἡμᾶς ἀγαπητὸν σας ἐρχομόν. Ἀρκετοὶ μῆνες εἶναι τώρα ὅπου σᾶς περιμένομεν καθ' ἡμέραν καὶ πάντοτε ἀπατημένοι εὐρέθημεν, καὶ μὲ μόνην τὴν ἐλπίδα. Ἦλθεν ὁ φιλογενὴς κύριος Καπετάν Ἀναστάσιος, συμφωνήσαμεν μαζύ του, περιμένομεν πλέον ἀνυπομόνως νὰ σᾶς ἀπολαύσωμεν καθ' ἡμέραν, πάλιν δὲν ἔκατορθώσαμεν τίποτε καὶ ἀποροῦμεν μαζύ σας καὶ λυπούμεθα κατὰ πολλὰ, διατὶ οἱ κύριοι Σπαρτιᾶται νὰ φοβοῦνται τόσο τὴν Κρήτην, ἐνῶ οἱ συνάδελφοι καὶ συνεργάται σας Σφακιανοὶ μόλις 100 τουφέκια εἰς τὴν ἀρχὴν ἀντεστάθησαν γενναίως εἰς τόσας χιλιάδας ἐχθρούς. Ὅθεν καὶ τώρα μὲ τὸν ἐρχομόν τῶν κυρίων προκρίτων σας πάλιν δὲν λείπομεν ἀδελφικῶς νὰ σᾶς προσκαλέσωμεν εἰς τὸ νὰ συναγωνισθῆτε, καὶ σεῖς ἀνδρεῖοι ἥρωες, μαζύ μὲ ἡμᾶς καὶ νὰ συναπολαύσετε τὰς ἐνδόξους ἀμοιβάς, ὅπου ἡ πατρίς σας προετοιμάζει. Ἡ Κρήτη εἶνε ἐνδοξος καὶ ὑπέρπλοτος καὶ θαυμασία, νὰ σᾶς τὴν ἐπαινώμεν δὲν εἶναι χρεῖα, διότι εἶδον ὅπως οὖν καὶ οἱ κύριοι προεστῶτες σας. Ὅθεν ἀδελφοὶ μὴ ἀναβάλλετε πλέον καιρὸν, ἀλλ' ὅσον ἡμπορεῖτε βιάσετε μίαν ὥραν ἀρχίτερα τὸν ἐρχομόν σας καὶ ἡμεῖς σᾶς πληροφοροῦμεν ἐν συνειδήσει καὶ σᾶς δίδομεν τὸν τιμημένον μας λόγον ὅτι θέλει εἶσθε ὡς καθολικοὶ ἀδελφοὶ μας καὶ θέλει συναπολαύσητε καὶ ἡ εὐγενεῖα σας ἐκεῖνα ὅπου καὶ οἱ ἀπ' ἀρχῆς ἀγωνιζόμενοι ἀδελφοὶ ἐδῶ θέλει λάβωσιν. Ἡμεῖς ἀπ' ἀρχῆς σᾶς ἐγνωστοποιήσαμεν καὶ τὸν μηνιαῖον μισθὸν ὅπου θέλει δίδομεν, ἤδη πάλιν τὰ ἴδια σᾶς λέγομεν, δηλοποιοῦντες καὶ τῶν ὀφικιᾶλων τὴν ἀμοιβήν, δηλ. ὁ ἀπλὸς στρατιώτης γρόσια 50, ὁ 10ρχος 60, 25ος 70, 50ος 80, 100ος ἑκατόν, ὁ 200ρχος 125, ὁ 300ος 150, ὁ τετρακοσίαρχος 175, ὁ 500ος 200, ὅπου ἡμποροῦμεν νὰ δίδωμεν κατὰ μῆνα διὰ τὴν ὥραν, ἐκτὸς τῶν λαφύρων ὅπου ἐλπίζομεν δὲν θέλει ἔχουσι σύγκρισιν, καὶ ἐκτὸς τοῦ ρεγάλου ἐκείνου ὅπου μὲ γρήγορον πέσι-

Σημ. (1)—Ἐπὶ τῆς τρίτης σελίδος τοῦ χειρογράφου ὑπάρχουσι τὰ ἑξῆς διὰ χειρὸς Πρακτ. α': "Ἄν δὲν πρέπει νὰ γίνωμεν μέλη τοῦ Ἐθνικοῦ συστήματος, εἶναι ἀνάγκη, ἂν ἡ Ἐκλ. ἡξεύρη τί μυστικὸν ἀπὸ μέρους τῆς κραταιᾶς Ρωσσο, πρέπει νὰ τὸ ἀποκαλύψῃ εἰς τινὰς ἡμῶν, ὅπου ἔχοντες ἐκείθεν ἐλπίδα βοηθείας ἐν καιρῷ ἀνάγκης, νὰ μὴ συγκατανεύσωμεν τώρα εἰς τῆς βουλῆς ζητήματα. βον. Ἄν δὲν ἔχωμεν ἰδιαίτεραν βοήθειαν καὶ ὑπεράσπισιν παρ' ἂν ἐλπίζομεν, ἀνάγκη πᾶσα νὰ συμφωνήσωμεν μὲ τὴν βουλήν, ὅπου νὰ βοηθοῦμεθα, ἀνάγκης κατεπιγούσης, ἀπ' αὐτήν, ὅτι τὰ μέλη βοηθοῦνται ἀπὸ τὸ ἔλρον καὶ τὸ ἔλρον ἀπὸ τὰ μέλη.—Ἡ ἔνωσις εἶναι ἀναγκασιότατη, μάλιστα εἰς τὴν ὁποίαν εὐρισκόμεθα ἤδη στενοχωρίαν ὑπὸ τῶν Βρετανῶν, οἱ ὅποιοι ἀκωλύτως εἰσέρχονται εἰς τοὺς λιμένας τῶν ἐχθρῶν, τοὺς ὁποίους ἡμεῖς ἔχομεν διὰ θαλάσσης πολιορκημένους».

μον ἑνὸς κάστρου θέλει λάβωσιν. Μὴν ἀναβάλλετε λοιπὸν καιρὸν ἀδελφοί, μόνον ἀμέσως, μετὸν ἐρχομὸν ἤδη καὶ τῶν ἐδικῶν μας κυρίων Καπετανέων νὰ σᾶς συνοδεύσωσι νὰ ταχύnete χωρὶς καμμίαν ἀναβολὴν τὸν ἐρχομὸν σας, διότι τῶρα εἶναι ὁποῦ ἀξίζει ὁ ἐρχομὸς καὶ ἡ παρουσία. Ὅθεν ἂν ἔχετε σκοπὸν νὰ δεῖξετε καὶ εἰς τὴν περιώ-
νυμον Κρήτη τὰ γενναῖα σας ἀνδραγαθήματα, μὴ χάσετε καιρὸν. Καὶ ἄμποτε νὰ σᾶς ἀπολαύσωμεν ἐντὸς ὀλίγου μετ' ὑγείαν καὶ χαρὰν, μέ-
νομεν.

(290) (1)

Σχέδιον ἀναφορᾶς πρὸς τὴν Δ(ο)σιν περὶ συμμετοχῆς τῶν Κρη-
τῶν εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροπόλως Ἀθηνῶν (Γραφὴ Ζ.Π.)

***

Σεβαστὴ Διοίκησις

Φθᾶσας ἐνταῦθα εἰς Νάξον ὁ Γενναϊότατος στρατηγὸς κ. Δ.
Καλλέργης, ἐπαρρησίασε πρὸς ἡμᾶς τὰς διαταγὰς τῆς Σ. Διοικήσεως,
ἐν αἷς εἶδομεν νὰ διαταττώμεθα παρ' ἐλπίδα διὰ νὰ ἐκστρατεύσω-
μεν ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν του εἰς τὰς Ἀθήνας. Σεβαστοὶ Κύριοι! μολονότι
πρὸ τῆς ἐνταῦθα ἀφίξεως τοῦ στρατηγοῦ [ἐνταῦθα εἰς Νάξον] ἡμεθα
παρασκευασμένοι διὰ νὰ ἐκστρατεύσωμεν διὰ τὴν πατρίδα μας Κρή-
την, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ προδιεταττόμεθα, μ' ὄλον τοῦτο [πληροφορη-
θέντες] ὑπεκλίναμεν τὸν αὐχένα εἰς τὴν φωνὴν τῆς Σ. ἡμῶν Διοικήσεως
καὶ συμφώνως ἑμεῖς τε καὶ οἱ εἰς Πάρον παρεπιδημοῦντες πατριῶται
μας ἀπεφασίσαμεν νὰ ἀπέλθωμεν εἰς τὰς κλεινάς Ἀθήνας, διὰ νὰ
συναγωνισθῶμεν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν ἀδελφῶν μας. Πεποι-
θότες οὖν εἰς τὰς εὐχὰς καὶ ἐπεριδόενοι εἰς τὰς ὑποσχέσεις τῆς
Σ. ἡμῶν Διοικήσεως, ἐκκινούμεν ἐντεῦθεν, σὺν Θεῷ, τὴν δευτέραν
τῆς Διακαινησίμου, δηλ. τὴν 4 τοῦ ἐνεστῶτος μηνός, μετὰ τοῦ στρα-
τηγοῦ μας διὰ τὸν πρὸς ὅν ὄρον μας, καὶ εἰς ἀγαπητὴν τῶν ἐκεῖ
ἀγωνιζομένων ἀδελφῶν μας ἀντάμωσιν.

(294)

«Σημείωσις τῶν ὄσων ὅπλα καὶ γρόσια τοῦ μακαρίτου Κ. Δ.
Χοῦρδου εἶχεν ὁ μακαρὶτης Ἀντώνιο Φουντούλης ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν
του μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Χορδοδημήτρη καὶ ὄσα ἀπ' αὐτὰ ἐγλύ-
τωσεν ὁ κ. Ἀντώνιος Παπαδάκης ὕστερον.» Γραφὴ Πρακτικίδη.

Ὅσα εἶχεν ὁ Φουντουλιαντῶνης.

1: μαχαίρι ἀσημένιον. 1 πιστόλα ἀσημένια. 1 τουφέκι ὁποῦ
ἐβάστα, μετ' 3 πυλεζίκια ἀσημένια. 3 τουφέκια φιλίντες τρικιόνια, ὁποῦ

Σημ. (1) Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χειρογράφου ὑπάρχουσιν σημειώσεις τοῦ Ζ. Π.,
ἀφορῶσαι λογισμὸς καπετανέων Θεοχάρη, Ἀντ. Παπαδάκι, Ι. Σιγανοῦ
Κουρμουλόγαμβρου, Τημπάζη, Μαγουλάκι, Καλλέργη, Μαγουλάκι Παναγιω-
τάκι καὶ Ἀθανάση, δι' ἔξοδα στρατιωτῶν.

ἐπήρε ἀπὸ τὸν Καν Ἀστρινὸν διὰ μισθοῦς του, Γρόσια διακόσια τρι-
άκοντα τρία, ἀριθ. 233, ὅπου τοῦ εὐρέθησαν εἰς Γραμβοῦσαν μετὰ
τὸν θάνατόν του. Καὶ τὰ ροῦχα του, μ' ἓνα χαμαῖλι ἀσημένιον μὲ
άλυσιδα.

Ὅσα ἀπὸ τὰ ἄνωθεν ἔλαβεν ἀπὸ τὴν γυναῖκα τοῦ Φουντουλαντῶνη
ὁ κ. Ἀντώνιος Παπαδάκης, εἰς Νάξιν.

Εἰς μετρητὰ γρόσια διακόσια ἐξήντα, ἀριθ. 260, ἐκ τῶν ὁποί-
ων τὰ μὲν 230 ἦσαν τὰ εὐρέθεντα μετὰ τὸν θάνατόν του, τὰ δὲ 30
ἦσαν ἀπὸ τὰ δοθέντα ἀπὸ τὸν Μαλικούτην εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ
Φουντουλαντῶνη διὰ τὸ μαχαίρι τοῦ Χουρδοδημήτηρ, ὅπου καθήρ-
πασεν καὶ ἐπούλησε εἰς τὸν Μπιτζαξῆν. 1 τουφέκι τρικόνι. Ἐδῶκε
εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ Φουντουλαντῶνη διὰ τὰ μνημόσυν· τοῦ Χουρ-
δοδημήτηρ ὅπου εἶχεν ἐξοδεύσει γρόσια 65. Εἰς τὸν Μανώλην Φα-
νουράκι διὰ ὑπηρεσίαν ὅπου τοῦ ἔκαμε (ὡς εἶπεν) ὅταν ἦταν ἄρρω-
στος ἀπὸ τὴν πληγὴν του εἰς Γραμβοῦσαν γρ. 50. Εἰς τὸν Γεώργην
τὸν ἄνδρα τῆς Φροσύνης, διὰ ἐξοικονόμησίν του ἔδῶκε εἰς 1 κολο-
νάτον γρ. 15. Εἰς τὸν Ζ. Πρακτικίδην διὰ χρέος τοῦ μακαρίτου ἀπὸ
τὰς τέσσαρας λίρας, ὅπου τῷ ἐδάνεισεν εἰς Ἄργος καὶ Ναύπλιον
γρόσια 56=186. Εἰς τὸν ἴδιον τὸ ἄνωθεν τουφέκι τρικόνι.

Ὅσα ἀπὸ τὰ ὀπισθεν πράγματα τοῦ μακαρίτου Χουρδοδημήτηρ ἐ-
πῆραν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φουντουλαντῶνη ἀπὸ τὴν γυναῖκα του τινὲς
στρατιῶται πολεμικοί.

Ὁ Νικόλαος Μαλικούτης, ἐπήρε τὸ μαχαίρι καὶ τὸ τουφέκι
του. Ὁ Ν. Καγιαμπὲς σπανὸς ἐπήρε τὴν πιστόλαν του. Ὁ Γεώργης
Κονταξῆς, Πρινιανὸς ἐπήρε τὸ σαλβάρι του. Ἡ Φροσύνη ἐπήρε δυὸ
τουφέκια τρικόνια, 1 γελέκι καὶ τὸ σαρίκι του.

(295)

Ἐπιστολὴ Σπυρ. Παπαλαζοπούλου πρὸς τοὺς βουλευτὰς
Κρήτης, περιέχουσα τὸ τιμολόγιον χρυσῶν ἀντικειμένων, τὰ ὅποια
ἠγόρασεν εἰς λογισμόν των

*

**

Κύριοι,

Ἐλαβον τοὺς 4 μεσομαχουντιέδες ὁμοῦ καὶ τοὺς 3 γερούς,
μὰ ἀδελφοί ἢ εὐγενεῖα σας κοιτάζετε τὸ νερὸν στὸν ἥλιον, ὑπομονὴ
διὰ τοὺς 24, ἀμὰ διὰ τοὺς 3 ποῖα τὰχα ἢ αἰτία νὰ μὴ εἶναι κάλ-
πικοι; Ἐστῶ. Λάβετε λοιπὸν ἀντὶ αὐτῶν μία καὶ ἓν τέταρτον δού-
πια Ἰσπανίας, μισὸν μαχουοντιέ πόλεως καὶ 6 κολονάτα, 1 ρουμπέν,
λιανούς παράδες 20 καὶ πάλιν 9 ἀγγλικούς μαχουοντιέδες δι' ἐξό-
φλησιν καὶ συμποσοῦται ἢ ποσότης γρ. 397.30 ὡς κάτωθεν. Δὲν
ἠμπόρεσα νὰ οἰκονομήσω ἄλλους παράδες καὶ διὰ τοῦτο σὰς στέλ-

νω τοὺς 9 μισοὺς, πλὴν ἄν εἴσθε ἐδῶ αὖριον, ἐλπίζω νὰ γένη οἰκο-
νομία. μένω.

24 μισομαχμουντιέδες πρὸς 13 . . . . . γροσ, 312
3 γερούς . . . . . » 84
"Ἐλλειψις λιανοπαράδων . . . . . » 1.30

397.30

Δούπια ἱ 1)4 γρόσια 200
1 μαχμουντιγέ πόλεως » 14
6 τάλαρα » 60
9 μισομαχμουντιέδες Ἀγγλίας 117
1 ρουμπὲν » 3.10
μοῦ ἔμεινεν χρεώστης ὁ κύριος
Ἄντωνιάδης 3
λιανούς . . . . . — . 20

397.30.

Τοῖς εὐγενεστάτοις Παραστάταις Κρήτης.—
Ἐν Τριπόλει τῆ 29 Ἰουλίου
ὁ δοῦλος Σας Σπυρ. Παπαλαζόπουλος

Σημ. Αἱ ἐν Γραμβούση ὡς ἐν σελ. 174 καταδρομαὶ τῶν Κρητῶν ἐξε-
τράπησαν σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου, ἕνεκα τῆς εἰς ταύτην προσεγγύσεως
ξένων πειρατικῶν πλοιαρίων καὶ τῆς ἀνάγκης διατροφῆς τοῦ ἐν τῷ φρουρίῳ
εἰσερέσαντος ἀμάχου πληθυσμοῦ, εἰς ἀθαιρεσίας καὶ πράξεις ὀλίγον ἀπε-
χούσας τῆς πειρατείας, ὥστε νὰ παραστῇ ἀνάγκη, πρὸς καθυσόχασιν τῆς
ἐξεγερθείσης δημοσίας γνώμης ἐν Εὐρώπῃ, ὅπως ἐπέμβῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνη-
σις. Καθ' συνεκρατήθη μὲν πρὸς καιρὸν ἡ κατὰστασις διὰ τῶν γενομένων πρὸς
αὐτοὺς συστάσεων. Πλὴν μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς γενομένης εἰς τ' Ἀνατολικά
τῆς Κρήτης ἐκστρατείας καὶ τῆς εἰσορῆς τῶν νέων προσφύγων, αἱ ἐν λόγῳ
ἀτασθαλίαι ἐπανεληθήθησαν ἐντονώτεραι, ὥστε νὰ προκαλέσουν τελικῶς τὴν
ἐνεργὸν ἐπέμβασιν τῶν ἐν Μεσογείῳ ναυτικῶν δυνάμεων τῶν Εὐρωπαίων, αἱ
ὁποῖαι καὶ κατέλαβον ἀκολούθως τὸ φρούριον.

Οἱ δ' ἐν τοῖς νήσοις καὶ τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι καταφυγόντες κατὰ τὴν κατα-
στρεφὴν τοῦ 1824 Κρήτης, ἀφοῦ ἐπολέμησαν εἰς πλείστα μέρη καὶ ἐκακοπάθη-
σαν ποικιλοτρόπως πεινῶντες καὶ γυμνητεύοντες, συνεκεντρώθησαν τελικῶς
(Ἀύγουστος 1827) εἰς Νάξον, ὁπόθεν ἐπεχείρησαν, ἐν συνεννοήσει μετὰ τῶν
ἐν Γραμβούση, νέαν ἐκστρατείαν πρὸς ἀνανέωσιν τῆς ἐν Κρήτῃ ἐπαναστάσεως,
ἵνα μὴ, κατόπιν τοῦ πρωτοκόλλου τοῦ Λονδίνου (6 Ἰουλίου 1827), εὕρεθῃ ἡ
Κρήτη εἰς μειονεκτικὴν κατὰστασιν, καθ' ἣν στιγμὴν θὰ γίνεται ἡ συζήτησις
ἐπιβιῶν περιοχῶν τὰς ὁποίας ἔδει νὰ συμπεριλάβῃ τὸ ὑπὸ ἴδρυσιν ἑλληνικὸν
κράτος. Ἡ ἐν λόγῳ ἐκστρατεία, γενομένη μέσῳ Γραμβούσης, συνεκέντρωσε
τελικῶς περὶ τοὺς 2000 πολεμιστάς, οἱ ὁποῖοι καὶ ἀπεβιβάσθησαν κατὰ τὰς
ἀρχὰς Σεπτεμβρίου εἰς Ἅγιον Νικόλαον Λασηθίου, ὅθεν καὶ ἤρξαντο τῶν ἐχ-
θροπραξιῶν. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ ἐκστρατεία ἔσχεν σημαντικὰς ἐπιτυχίας,
ἐκκαθαρισθέντος τοῦ πλείστου μέρους τῆς Ἀνατολικῆς Κρήτης. Κατὰ τὸ δεύ-
τερον ὁμοῦ 10 ἡμέρων τοῦ Ὀρίου, γενομένης συγκρούσεως μετὰ ἰσχυρῶν δυ-
νάμεων τοῦ Μουσταφᾶ παρὰ τὰ χωρία τῆς Πεδιάδος Μοχῶν καὶ Γωνιῆς, αἱ
ἐκστρατευτικαὶ δυνάμεις ὑπὸ ἀρχηγοὺς ἐρίζοντας καὶ διαπληκτιζομένους περὶ
ἀρχηγίας, ἠττήθησαν καὶ διελύθησαν ἐξ ὀλοκλήρου.

Ἀνατέλλοντος τοῦ 1828 καθήρχοντο ἐξ Ἑλλάδος νέαι δυνάμεις πεζῶν
καὶ ἰππέων ὑπὸ τοῦς Ἰ. Χάλην καὶ Χ' Μιχαῆλ Ταλιάνον, αἱ ὁποῖαι ὁμοῦ εὐρε-

θείσαι πρὸ διαλυτικῆς καταστάσεως ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Κρήτῃ προσωρμίσθησαν εἰς Γραμβοῦσαν (5 Ἰανουαρ. 1828), καθ' ἣν στιγμήν εὐρωπαϊκὰ πολεμικὰ εἶχον ἀποκλίσαι τὸ φρούριον καὶ ἐζήτησαν τὴν παράδοσιν τῶν ἐν αὐτῷ πειρατικῶν πλοίων. Τοῦτου ἕνεκα αἱ νέαι δυνάμεις ἐστράφησαν πρὸς Λουτρόν Σφακιῶν, ὅπου καὶ ἀπεβίβασθησαν τὴν 2 Φεβρουαρίου. Ἐκεῖθεν ἀπεσῦρθησαν εἰς Φραγκοκάστελλον, ὅπου ἐν τῷ μεταξὺ συνέρρουσαν καὶ οἱ ἐκ Γραμβούσης ὑπὸ τῶν εὐρωπαϊῶν ναυάρχων ἐκβληθέντες ἐπαναστάται. Ἐνταῦθα αἱ νέαι αὐταὶ δυνάμεις ἐδέχθησαν, κατὰ τὸ β' 15ῆμερον τοῦ Μαΐου, τὴν ἐπίθεσιν τοῦ Μουσταφάμπεη, ὅτε καὶ συνήφθη ἡ πολὺνεκρος γνωστὴ καὶ ἐκ τοῦ συστάθην μάχη Φραγκοκαστέλλου, καθ' ἣν πολλοὶ ἐφανεύθησαν ἐκατέρωθεν καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐκστρατείας Χ^{ος} Μιχάλης.

*Ακολουθῶς ἐστάλη ἐκ μέρους τοῦ Κυβερνήτου ἀντιπρόσωπος ἐν Κρήτῃ ὁ συνταγματάρχης Ραϊνέκ, μὲ ἐντολὰς διατηρήσεως ἀδιαταράκτου κατὰ τὸ δυνατόν τῆς ἐν Κρήτῃ καταστάσεως μέχρι τῆς ἀποφάσεως τῶν Δυνάμεων. Τὴν τακτικὴν ὁμωσ αὐτὴν τῆς ἀδραναίας ἀπέκρουσαν οἱ ἐν Κρήτῃ ὄπλαρχηγοί, οἵτινες καὶ μετὰ δραστηριότητος ἐπαγέλασθον τὰς συγκρούσεις καθ' ὅλην τὴν Κρήτην μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου 1829, ὅτε καὶ ἀντεκατεστάθη οὗτος διὰ τοῦ φρουράρχου Γραμβούσης Χαίν, ὁ ὅποιος, περισσότερον δραστήριος καὶ φιλοπόλεμος τοῦ Ραϊνέκ, ἐνεθάρρυνε τὰς κατὰ τῶν τούρκων ἐχθροπραξίας, μέχρι τοῦ Ἰουλίου 1829, ὅτε διαφωνήσας διὰ ζητήματα τακτικῆς πρὸς τὸ Κρητικὸν Συμβούλιον, ἀπῆλθεν πάλιν εἰς Γραμβοῦσαν.

Περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς Ὁρῖου τοῦ ἰδίου ἔτους ἀφίχθη εἰς Κρήτην ἀντιπρόσωπος ἐξ Ἑλλάδος ὁ γέρον Νικόλαος Ρενιέρης, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ὁποίου ἐνετάθη ὁ ἐν Κρήτῃ ἀγὼν, παρέμεινε δὲ οὗτος ἐνταῦθα μέχρι τῆς κοινοποιήσεως τοῦ τελευταίου πρωτοκόλλου τῆς 8 Φεβρουαρίου 1830, διὰ τοῦ ὁποίου καθωρίζοντο τὰ ὀριστικὰ ὅρια τοῦ Ἑλλ. Κράτους, ἕμεινε δὲ ἡ Κρήτη ἐκτός τῶν ὀρίων τούτων. Τὸ Κρητικὸν Συμβούλιον συνελθὼν εἰς Μαργαρίτες Μυλοποτάμου ἠρνεῖτο νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν Δυνάμεων. Ἡ πλεισις ὁμωσ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν Δυνάμεων ἦτο τοιαύτη, ὥστε μετὰ τὸ ἀπὸ Μαργαρίτες ψήφισμα διαμαρτυρίας τῆς 23 Νοεμβρίου 1830, τὴν ἐπακολουθήσασαν διακήρυξιν τοῦ Νουρετὴμ βέη περὶ καταθέσεως τῶν ὄπλων καὶ τὰς συστάσεις τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως, ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν ἀγῶνα καὶ ν' ἀπέλθῃ ἕκαστος, ὅπου ἠδύνατο. Οἱ τελευταῖοι τοῦ Κρητικοῦ Συμβουλίου διελύθησαν ἀπὸ Μαργαρίτες τὴν 16 Δεκεμβρίου 1830, ὅτε καὶ ἐξέλιπε πᾶσα ἑλληνικὴ ἐν Κρήτῃ ἐξουσία. Ἀργότερον παρεδόθη καὶ ἡ Γραμβοῦσα εἰς τοὺς τούρκους διὰ πρωτοκόλλου ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων.

*Ο Ζ. Πρακτικίδης δὲν φαίνεται νὰ κατῆλθε πλέον εἰς Κρήτην.

ΠΙΝΑΞ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

- *Αγαθάκης Θεοχ. 187, 188, 189, κ.λ.π.
 *Αγγελίδης Γ. 2:2, 213
 *Αθανασόπουλος Ζαρίφης 51
 *Αϊτανία 20
 *Ακαδήμους 216
 *Ακρόπολις 179, 220
 *Αλεξας 161
 *Αληδάκη 10, 17, 22
 *Αλικιανού 10
 *Αλιφιεράκης Νικόλ. 209
 *Αλμυρός 23
 *Αμουργέλαι 122
 *Αναγνωστάκης Μανωλίδς 57, 58
 *Αναγνώστου Μ., 95
 *Αναγνώστου Α. 100, 102, 106
 *Αναγνώστου Ίωάν. 183
 *Αναστασιφραγκιάς 68
 *Ανδράκις Στέφ. 18
 *Ανδρεαδάκης *Αλέξ. 184
 *Ανδρεάκης 49
 *Ανδρεολάκης Νικ. 9
 *Ανδρέου Νικόλ. 57, 117, 121
 *Ανδρέου Μάνθος 89, 157
 *Ανδρουλάκης *Αλέξ. 185
 *Ανδρουλάκης Κοκόλης 60
 *Ανδρουλιδάκης Νικόλ. 60, 61
 *Αντρουλιδάκης Χ'' Ίωάννης 57
 *Αντωνιάδης *Εμμ. 79, 91, 106, 107, 109, 118 και άλλαχού
 *Ανωπολίτης Χ'' Γιάννης 121
 *Αου Σαμουήλ 207
 *Απειρανθία 216
 *Αποστολάκης Ζαχ. 216
 *Αποστολάκης 7, 8, 169
 *Αποστολίδης Μ. 113, 214
 *Αρατίνας Α. 211
 *Αρβανιτόπουλος Δημήτρ. 135, 212
 *Αρίφης 11
 *Αρκας Ν. 216
 *Αρκούδαινα 122, 123, 134
 *Αρουστικιανός *Εμμ. 158, 184
 *Αστιγξ 139
 *Αστρινός 96, 100, 104, 106, 107, 160, 165, 183 και άλλαχού
 *Αστροπαλία 48, 49
 *Αφεντούλιεφ Μιχ. 43, 66, 147
 Βαλέστρας 66, 123, 135
 Βαρβάκης 146, 148
 Βαρνάβας 13, 160
 Βασάλος Δημ. 29
 Βασιλάκης Μάνθος 153
 Βάσσης 192
 Βατοπεδίου μονή 13
 Βερνάρδος Μ 162, 196, 207, 211 και άλλαχού
 Βλαμάκης Παναγ. 50, 51
 Βλαστός *Αλέξ. 115
 Βλαστός *Εμμαν. 102, 179
 Βλάχος Ίωάν. 170
 Βολουδάκης Μιμίκος 31
 Βολουδάκης—Σακελάριος 31
 Βολουδογιαννάκης Γεώργ. 22
 Βονοπάρτης Ίερώνυμος 127
 Βοριζανάκης Στρατής 195
 Βούλγαρης Χρήστος 103, 107
 Βρεττανοί 219
 Βρύσες *Αμαρίου 122
 Βύρων (6λ. Μπάϊρον) 139, 141, 150
 Γαλανοδημήτρης 209
 Γαλατιανός Παναγ. 17
 Γαληνάκης *Ανδρ. 60, 61
 Γαύδος 157
 Γερασιμάκης *Αναγν. 57
 Γεράσιμος 12, 36, 45, 156
 Γερβασάκης παπα—Μανώλης 31
 Γέργερη 123
 Γεροπολάκης Μαν. 18
 Γιαμαλάκης Παναγιωτάκης 30

Γιαμαλάκις Παῦλος 30
Γιαννακάκης Α. 211, 213
Γιανναράκης 192
Γιανουτζάκης Ἀναστ. 219
Γιολτάσης 138
Γλαράκης Γ. 176, 187
Γόρδων 194, 197
Γόσπε 140, 194
Γραμβούσα 66, 88, 118, 120, 123,
164 165 καὶ ἀλλαχοῦ
Γρηγόριος 31, 47
Γρηγορίου Γεώργ. 158, 160
Γωνιὰ 67, 69, 99, 101
Γωνιές 222
Γωνιώτης Νικόλ. 62

Δαμαριωνίτης Δημ. 207
Δαμιανάκης Γρηγόρ. 184
Δαμουλῆς Κωνστ. 191
Δανέζης Ε. 213
Δανιήλ 30
Δαριώτης Γεώργ. 170
Δασκαλάκης Γεώργ. (βλ. Τζελε-
πή) 6, 11 15, 16, 20, 23, 24,
25, 26

Δεληγιαννάκης Στρατής 186
Δεληγιάννης 116, 132, 233, 135, 141
Δεναξᾶς Πέτρ. 156, 157
Δεσύλας 78
Δημάδης Θεοδόσιος, 92, 126
Δημητρίου Ἀναστάσιος 109
Δημητρίου Βασίλειος 152
Δικαῖος 137
Δομένικος 13
Δούκας Νεόφυτος 214, 215
Δρακωνιάνος Γεώργ. 184
Δράμαλης 121
Δραπανιανὸς Γεώργ. 160
Ἐπανωσήφη μοναστήριον 168
Ἐσφιγμένσου μονή 38, 31, 36
Ἐϋδεν 194
Εὐθυμάκης 117
Εὐθύμιος 30, 31
Ἐϋνάροδ 177

Ζαΐμης Α. 141, 185, 1-7
Ζαμπετάκης Γιάννης 62

Ζαφειρόπουλος Ἀναγν. 170
Ζερβουδάκης Νικόλ. 185, 193
Ζερβουδάκης Παναγ. 113, 117, 150,
159, 186, 187 καὶ ἀλλαχοῦ
Ζερβουδάκης Χ΄ Γεώργιος 57
Ζώνη ἀγία 13

Θεοδώρητος 30
Θεοδώροϋ 16
Θεοτόκης Ἰωάν 162
Θεοχάρης 220
Θέρισον 21 24, 65
Θυμιανή 5, 27, 54
Θυμογιαννάκης Γιάννης 57

Ἰγνάτιος 31
Ἰερεμίας 43, 48, 58
Ἰερωνυμάκης Ἀναγν. 32, 35
Ἰορδάνου Λάζαρος 150, 156
Ἰωακείμ 13
Ἰωάνου Νικόλ. 158
Ἰωάννου Παναγ. 184
Ἰωάσαφ 30

Καγιαμπές Ν. 221
Καθεκλᾶς Μιχ. 159
Καϊρακτάρης Ἀναστ. 107
Κακούρης Παναγιώτης 49
Καλαϊτζάκης Βασίλ. 160
Καλαϊτζάκης Νικόλ. 62
Καλαϊτζάκης Π. 160
Καλαμαράς Γεώργ. 129, 159
Καλλέργης Γεώργ. 98, 109, 113,
158 καὶ ἀ.
Καλλέργης Δ. 194, 220
Καλλέργης Νικόλ. 72, 74, 98,
102, καὶ ἀλ.
Καλλίνικος 7, 8
Καλογέννητος Παῦλος 213
Καλόγνωμος Γ. 58, 74
Καλοὶ Λιμένες 123
Καλούδης Μ. 211
Καλυβάς Μανούσος 164
Καλυβες 10, 23
Καλυρᾶς 138
Καμισιανὰ 159
Κανέλλος 72

Καντακουζηνός Ἀλέξ. 19
Κανταρτζόγλου Θεόδωρος 8
Καντυλάκης Μιχ. 160
Καπαντήρος 113
Καπασακάλης Γεώργης 160
Καπασάκης Γεώρ. 177
Καπετανάκης Γεώρ. 158
Καραγιώργης Δημήτρ. 109
Καρακάκης Μιχ. 197
Κάραν Ιεράν 13
Καρασαρήνης Ἀνδρέας 147
Καρατάρης Ἀποστ. 160
Καρατζᾶς Νικόλαος 7, 41 54
Καρδαμάκης Γεώργιος 171
Καρνάλης Θεόδ. 10, 15
Κάρπαθος 48^ο 195, 198
Κασίμογλου Ἀλῆ Ἀγάς, 23, 24
Κάσσοσ 8, 48 49, 52, 154 καὶ ἄλ-
λαχοῦ
Καστέλλιον Κισάμου 66, 79, 119,
123
Καστέλιον Σφακίων 8, 15, 38, 56x. ἀ.
Κάστρον 9
Κιαμιλ ἀγάς 192
Κιατιπόγλου 192
Κισοῦς Δημ. 92, 140
Κιρμιζος Ἰωάν. 158
Κίσαμος 84, 85, 86, 97, 131, 173
Κλαπάκης Στρατῆς 184
Κνητουμέντζα 12
Κοκκινάκις Δ. 47
Κοκκίνης Ἰωάν. 156
Κοκκινόγαμπρος Κοκόλης 159
Κόκκος Κωνστ. 199, 217
Κοκολάκης Μανώλης 184
Κολοκοτρώνης 126, 133, 135, 141
Κορακόπουλος Ν. 197
Κότζης 122
Κουβαρίτης Μανώλης 160
Κουγιουμτζόγλου Θ. 158, 161, 182
Κουερήνης Νικόλ. 158
Κουκλουπασάκης 15
Κουκούτζης ἢ Κουκουτζάκης Σήφης
21, 23, 31, 42, 60
Κουλεδάκης Ἰωάννης 180
Κουλέτας Γεώργ. 9
Κουλέτας Ἰωάννης 9, 10, 17
Κουμάκης Ἰάκωβος 184, 198

Κουντουράκης Μανιάς 57
Κουντουριώτης Λάζ. 12
Κουρμουλάκης Γιαννιός 160, 206
208, 209
Κουρμουλάκης Δημήτρ. 160, 161
183
Κουρμουλάκης Μανώλης 160
Κουρμούλης Μιχ. 9, 12, 49, 98,
117 καὶ ἄλλαχ.
Κουρμουλόγαμβρος 220
Κουτουράκης Ἰσμαήλ ἀγάς 38
Κουτουράκης Μανοῦσος 61, 158
Κουτρίκης Δημήτρ. 160
Κόχραν 185, 197, 200, 203
Κριαράκης Ἀνδρέας 46, 57, 179
Κριαρᾶς Ἀνδρ. 9, 137
Κριτοβουλίδης Γεώργ. 160
Κριτοβουλίδης Κ. 158, 161, 183
Κρομύδης Μανώλης 160
Κυπριανός 217
Κυριακούλης 140
Κωλέτης Ἰωάννης 69, 144
Κωμητάδες 11
Κωνσταντίνου Νικ. 101 135
Κωνσταντινούπολις 9, 17, 20, 83
99, 192
Κωνσταντουδάκης Νικ. 62
Κωνσταντουδάκης Σήφης 57, 62
66, 68
Λαγουδάκης Γιάννης 160
Λαζαράκης 49, 118, 217
Λάζαρος Ἰορ. 11, 151
Λαζόπουλος Λεόντιος 165, 172,
174
Λανζαρίκης Σάντης 117
Λαφονῆσι 173
Λειβαδίτης Λουκάς 184
Λευθεραῖος Ἰωάννης 13
Λιάκης Μανουήλ 117
Λιμπρίτης Ν. 213
Λιναράκης Γεώργ. 62
Λογαριαστάκης 197
Λόντος Α. 125, 138, 170
Λουκόπουλος Α. 169
Λούλου 10, 11
Λουλουδάκης Ἀντρούλης 31
Λουπάκης Γεώργ. 160, 184

- Λουριώτης Ἄνδρ. 102, 150
 Λουτζάκης Γ. 195
 Λουτρὸν 8, 15, 16, 17, 18, 25,
 42, 44, 48, 52 καὶ ἀλλαχοῦ
 Λυμπρίτης Φ. 175, 213, 214
 Λύσανδρος 93
- Μαγουλάκης Μιχ. 149, 161, 164
 169, 171, 182 καὶ ἀλλαχοῦ
 Μαδάρα 9, 10,
 Μαθῆς 23
 Μαλαξιανάκης Γεώργ. 62
 Μαλανδράκης Νικόλ. 11, 19
 Μαλικούτης Νικόλ. 160, 171, 197,
 22
 Μαμαλάκης Ἰωάνν. 158
 Μαμούκης Ἰωάν. 170
 Μανδαλίνης Ἐμμ. 110
 Μανουσάκης Νικόλ. 60
 Μανουσάκης Σήφης 62
 Μαντζαράκης Εὐάγγ. 147
 Μαντῆς Νικόλ. 62
 Μανωλακάκης Μανώλης 160
 Μαργαρίτες 223
 Μαριάκης Γ. 211
 Μαριακάτης Ἰδομ. 207
 Μαρογιάννης 167
 Μαρουλάκης Μανώλης 179
 Μαρουλιανάκης 179
 Μαρουλιανὸς Ἀναγν. 50, 159
 Ματζαμάκης Σήφης 62
 Μαυρογορδάτος Δουκ. Ζανῆς 11
 Μαυροκορδάτος Α 70, 72, 73,
 75, 78, 86, 122, 126 καὶ ἄλλ.
 Μαῦρος 216
 Μεγαλοβρυσιανὸς Μανώλης 160
 Μελιδονάκης Μύρων 117, 164
 Μελιδόνης Ἄνδρ. 158
 Μελιδονίου σπήλαιον 123, 172
 Μελχισεδὲκ 8
 Μεραμπελιώτης Χ' Μανώλης 158
 Μεσόγεια 165
 Μεσσαρὰ 52, 154, 194
 Μεταξᾶς Ἄνδρ. 141, 144
 Μεχμέτ—Ἄλλης πασᾶς 79, 89, 94
 Μιαούλης Ἀνδρέας 83
 Μιγλάκης Γιάννης 62
 Μικέλης Ἰωάννης 154, 167
- Μιμίκος 10, 32
 Μισαήλ 197
 Μιτζάκης Γιάννης 160
 Μιχαήλ Ἰωάννης 193, 211
 Μιχαλιδιάκης Μάρκος 18
 Μιχελάκης Ἰω. 197
 Μοναστηριώτης Π. 170
 Μοσχονᾶς Γεώργ. 47, 68, 70
 Μόσχος 135
 Μουσταφάμπεης 165, 174
 Μουτάκης Γεώργιος 160
 Μουτοξίδης 197
 Μοχὸς 222
 Μπάβρον (β. λ. Βύρων) 139, 141
 148, 149
 Μπελιθανάκης Παῦλος 179
 Μπελιβανάκης Στρατῆς 79, 149,
 178
 Μπερσιμαντζάκης Ἰω. 197
 Μπερτιάκης Γιάννης 62
 Μπιγκιλάκης Ἰωάννης 100, 104
 107
 Μπιτσαξῆς Γεώργ. 160, 171, 193
 197, 199 καὶ ἀλλαχοῦ
 Μπογιατζῆς Γεώργ. 207
 Μπογιατζόγλου Δημ. 49, 156, 211
 Μπολανάκης 197
 Μπονὲς 68
 Μπότσαρης Μάρκος 135, 138
 Μπ υζομάρκος
 Μπουρδουμπάκης Ρούσος 10, 16,
 22, 31, 43, 48, 49, 57 62 117
 Μπουρδουμπάκης Στρατῆς 102, 178
 Μπούρμπαχης 192
- Νάξος 197, 200, 206, 208 καὶ
 ἀλλαχοῦ
 Νάξιο: 205
 Ναύτης Μ. 154, 213
 Νικολαΐδης Νικόλ 148, 149, 218
 Νικόλαος 24, 24, 26
 Νικόλαος Ἅγιος 222
 Νικολούδης Νικόλ. 184
 Νιδὸς 48, 49
 Νοταρᾶς Πανοῦτζος 101, 110
 Νουρετῆμ βέης 222
 Νταμερτζάκης Γιαννάκης 36
 Νταμπεργάκης Ἰωάν. 102

Νταμπεργάκης Ν. 174
 Ντελής—γιαννάκης Σήφης 57
 Ξένος Ε. 63, 71, 86, 96, 132,
 134 και άλλαχοῦ
 Ξενοφώντος μονή 31
 Ξυλίδης ἢ Ξυνιδάκης Γιάννης, 160,
 187, 188, 189 και άλλαχοῦ
 Οἰκονόμος Νεόφυτος 65, 66, 69,
 77, 84, 97 171 και άλλαχοῦ
 Ὀμαλός 14, 15, 18
 Ὀμηρίδης Πέτρος 66
 Ὀρλάνδος Ἰω. 138, 150
 Ὀσουμάν Πασᾶς 8
 Παλιολόγος Ἄγγελος 170, 211
 Παλμέτης Ἰωάννης 184
 Παναγιώτου Ἀναγν. 9, 12, 15,
 18, 23, 24, 37, 57, 79, 80
 και άλλαχοῦ
 Παναγιώτου Ἰωάννης 57, 192
 Πᾶνος Α. 181, 183, 184, 189
 Παπαδάκης Ἀνδρέας 62
 Παπαδάκης Ἀντών. 159, 186, 188,
 193, 197 και άλλαχοῦ
 Παπαδάκης Γεώργ. 20, 57, 60,
 71 72, 73, 74, 120 και ἄλ
 λαχοῦ
 Παπαδάκης Ἐμμ. 159, 165
 Παπαδάκης Ἰωάννης 99, 102,
 103, 105, 132
 Παπαλαζόπουλος Σ. 221, 222
 Παπᾶ—μανουσάκης Ἀντρουλίδης 57
 Παπᾶ—Μιχαήλ Ἀνδρ. 10, 12, 14,
 15, 22, 24
 Παπαντωνάκης Γεώργ. 160
 Παπαπολάκης Ἀνδρ. 179
 Παπαπολίτης Χαράλ. 171
 Παρασυράκης Ζαχαρ. 197
 Παρδαλάκης Δημ. 64, 79, 91,
 109, 117, και άλλαχοῦ
 Παρθένιος 168
 Πάρος 206
 Παυλάκης Ἀναγνώστης 79
 Παυλάκης Γεώργ. 13
 Παυλουδάκης Ἀνδρ. 157
 Περάκης Μαρτινιανός 62, 102,
 152, 160 και άλλαχοῦ

Περάκης Σταυριανός 31, 42
 Πετράκης Μανώλης 158
 Πετρίνης Θωμᾶς 177, 198, 193
 Πετρόμπεης 141
 Πιάδα 169
 Πιριζέλος Χατζῆ Νικόλαος 52
 Πιρπίρης Γ. 118
 Πιστάκης Μανώλης 50
 Πιστάκης Μαρκουλίδης 50
 Πιτζικούλης Ἀναγν. 18
 Ποθητάκης Μ. 165, 169, 175,
 178, 193 και ἄλ.
 Πολάκης Ἰωάν. 9, 68, 151
 Πωλογιαννάκης Γεώργ. 10, 14, 57,
 62
 Ποπιανός Ἀλέξ. 160
 Ποστολάκης Δημήτρ. 214
 Ποταμιᾶ (Νάξου) 202, 206, 211,
 214
 Πραϊδης Γ. 126
 Πρακτικίδης Ζαχ. 5, 6, 29, 31,
 36, 41, 42, 45 49, 53 και
 άλλαχοῦ
 Πρακτικίδης Ἰωάνν. 188, 193, 197,
 214
 Πρασᾶς 11
 Πρέβελη Μονή 197
 Προγούλης Μανᾶσης 51
 Πρωτοπαπαδάκης Ἀναγν. 18, 22,
 42
 Πρωτοπαπαδάκης Μανοῦσος 186,
 187, 188
 Πρωτοπαπαδάκης Μανώλης 66
 Πρωτοπαπαδάκης Πῶλος 18, 218
 Πρωτόπαπας Γεώργιος 31, 31, 34,
 42, 48, 57, 117
 Πρωτοσύγγελος Δ. 193
 Πύρης Σταυριανός 21, 22
 Πύργος 93
 Πολάκης Ἀναγν. 10
 Πωλογιωργάκης 102
 Ράινεξ 223
 Ραχίτ—μπένης 192
 Ρενιέρης Γεώργιος 211
 Ρενιέρης Ν. 170, 172, 174
 Ρεφᾶλ Ἀντ. 121
 Ρίζος Ἰάκωβος 207
 Ρόδιος Π. 102, 105

- Ρουκουνάκης Γεώργ. 47
 Ρουκουνάκης Ἰωάννης 187
 Ρούμελη Ἀγία 150
 Ρουστικιανός Μ. 193
 Σαΐνης Γεώργ. 95, 103, 109, 140
 Σακαυλῆς Γεώργ. 206
 Σακόρραφος Γεώργ. 158, 195, 211,
 214 καὶ ἀλλαχοῦ
 Σαλτέζης Μανουὴλ 185
 Σαμαριάς φαραγγί 172
 Σάμιος Παρασκευᾶς 66
 Σαντορίνη 157
 Σαουνάτζος Γρηγ. 158
 Σαουνάτσος Τζώρτζης 102, 109,
 111, 112, 113 καὶ ἀλλαχοῦ
 Σαπουντζάκης Βασίλ. 158
 Σαράφης Γ. 100, 125
 Σαριδάκης Ἀντών. 21
 Σαριδάκης Μαρκάκης 50
 Σαρόπουλος Β. 197
 Σειστάκης Ε. 102, 109, 217
 Σέλινον 84, 87, 88, 91, 126, 173
 Σεμερτζόγλου Μιχ. 147
 Σεριφάκης
 Σιθιανός -Αναγν. 160
 Σιγανός 220
 Σερμαλάκης Μανώλης 160
 Σκανταλάκης Ἰάκ. 159, 168, 184
 Σκαραμάγκας 68
 Σκλαθάκης Ἀναγ. 63
 Σκλαθάκης Μανώλης 31
 Σκόπελος 214
 Σκορδύλης παπᾶ Ἀνδρέας 57, 60,
 62
 Σκούληκας Μανώλ. 160
 Σκούρδας 138
 Σκούρτης Κυρ. 101, 103, 107
 Σκοδρος Διομήδης 109, 111, 112,
 113
 Σουλιώτης Νικ. 18
 Σουλιώτης Παναγ. 122
 Σοφούλης Ἀνδρ. 160
 Σπανιολάκις 72
 Σπαρτιάται 219
 Σπερελάκης Γιάννης 57
 Σπερελάκης Μανώλης 57
 Σπέτζαι 9
 Σπήλι 12
 Σπηλιωτόπουλος Σπύρ. 176
 Σπιναλόγκα 194
 Σταμαθιουδάκης Ἀναγν. 62
 Σταματάκης Γεώργ. 184
 Σταματελάκης Γεώργ. 164
 Σταματελόπουλος Π. 170
 Σταματουλάκης Ἰωάν. 49
 Σταυροστέσκος Ἰωάννης 215
 Στεφανάκης Α. 211
 Στιφανουλάκης Σήφης 160
 Στόκος 104
 Συγγλιούς 12, 20
 Συτζιάνος Ἀναγν. 197
 Σφακιά 172 καὶ ἀλλαχοῦ
 Σωτήρης Χαράλ. 142
 Ταλιάνος Χη Μιχάλης 222
 Ταμπάρης Νικόλ. 184
 Ταταράκης Ἰωάννης 179
 Ταχυνάκης Ζη Πᾶνος 113
 Τετίστας 48
 Τζανάκης Χ. 20
 Τζιρίγο 12, 20, 153
 Τζιφτζόγλου 24, 25
 Τζόρκης 159
 Τζουδερός Γεώργ. 183, 184, 197
 Τζουδερός Ἰωάννης 184
 Τζουπάκης 42
 Τζουρουνάκης Ἀναγ. 160
 Τζουροβόνογλους 23, 24, 44, 37
 Τζωνάκης Ἀνέστης 197
 Τομπάκης Γιακουμάκης 78, 79, 82
 91 καὶ ἀλλαχοῦ
 Τομπάκης Ἐμμ. 65, 66, 70, 71,
 73, 76, 77 καὶ ἀλλαχοῦ
 Ταρακίς Ἰωάννης 150
 Τσετσεμαλῆς Γεώργιος 214
 Τσιριωτάκης Γιάννης 29
 Τυπακιανός Μιχ. 160
 Ὑψηλάντης Ἀλ. 8, 19, 39
 Ὑψηλάντης Δημ. 11, 12, 39, 41,
 48, 53
 Φαδιέρ 164
 Φανουράκης Ἐμμ. 184, 216, 221
 Φασούλης Ἀνδρ. 17, 39, 58, 102,
 158, 162, καὶ ἀλλαχοῦ

- Φλαμπουριάρης 9, 15, 21, 45, 47,
 52, 53, 56, 178 και άλλαχου.
 Φλωρεστίου μονή 30, 31
 Φουντούλης Ἀνδρέας 188
 Φυτουλαντιώνης 220, 221
 Φραγκιαδάκης Μανώλης 197
 Φραγκοκάστελλον 223
 Φραγκουλάκης Βασίλ. 96, 100,
 104, 107
 Φραγκούλης Γζώρτζης 157
 Φροσύνη 221
 Φρέλεν 198, 199, 201
 Φυλακή 22
 Φωτοδότου μονή 216
 Φωτομάρας 175

 Χαιν 223
 Χαλάκης και Χάλης Ἰω. 62, 184
 Χαλαπαλίκης Ἀντ. 49
 Χάλης Βασίλ. 160, 161, 168, 187
 189 και άλλαχου
 Χασάν Πασσάς 89, 91
 Χασάπης Γεώργ. 214
 Χατζηαντωνίου ἡ Μυτιληναῖος Πα
 x.λ.

 ναγιώτης 68, 69, 76, 78
 Χατζῆ Ἰωάννου Παύλος 18, 19
 Χατζῆ Χρήστος 78, 140
 Χατζῆ Χριστούλης 106
 Χατζιδάκης Ἀναγν. 180, 192
 Χατζιδάκης Ἀστρινός 184, 185,
 186
 Χέντης 197
 Χιονιάς ἡ Χιονάκης Μ. 178, 213
 Χουρδάκης Δημήτριος, 160 220, 221
 Χουρδάκης Θ. 52
 Χουρμούλης Δημήτρ. 185, 186
 Χουρμούλης 184
 Χουσεῖν πασάς 122, 172
 Χρυσάρηπουλος Δ. 158, 159, 187,
 190 και άλλαχου
 Χρυσοπηγή 17

 Ψιράς Ἐμμαν. 36
 Ψαριανός Κυριαῖκος 188
 Ψαρουδάκης Ἀναγν. 9, 11, 12,
 15, 22, 26, 187
 Ψαρουδάκης Εὐθυμάκης 92
 x.λ.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελίς	5	στίχ.	24	άντι	1918	γράφε	1818
»	28	»	18	»	συλλήβην	»	συλλήβδην
»	30	»	20	»	1823	»	1813
»	41	»	12	»	Δηλοῦν	»	Διπλοῦν
»	45	»	12	»	παραλήπτει	»	παραλήπτῃ
»	48	»	48	»	γλήγωρα	»	γλήγορα
»	59	»	11	»	ἐγχείρησα	»	ἐγχείρισα
»	65	»	3	»	β+ο	»	β'
»	80	»	11	»	Ἐποστολή	»	Ἐπιστολή
»	83	»	4	»	διαπέρκον	»	διαπάρκον
»	89	»	42	»	ΚΡΗΤΗΣ	»	ΚΡΥΤΗΣ
»	96	»	37	»	ἀρμοστίας	»	Ἄρμοστίας
»	102	»	37	»	Μ. Ἀναγνώστου	»	Ἄ. Ἀναγνώστου
»	104	»	17	»	(χατήρι τζήν)	»	(χατήρι τζην)
»	109	»	5	»	Λορ. Σασουνάτσος	»	Τζώρτζης Σαουνάτσος
»	119	»	1	»	αἰχμήν	»	ἀκμήν
»	120	»	9	»	καθεῖς	»	καιρός
»	120	»	13	»	Διοίκησιν σας	»	διοίκησιν σας
»	120	»	23	»	ἀγαπητός	»	ἀγαπητῶς
»	120	»	34	»	Νά προστεθῆ:	»	Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία.
»	121	»	23	»	άντι μικρός	»	γράφ. μιάρος
»	122	»	23	»	άντι (ιδ. σελ.)	»	γράφε (ιδ. σελ. 66, ὑποσημ.)
»	142	»	8	»	ἄρπυια	»	ἄρπυια
»	143	»	26	»	τυχῶν	»	τυχῶν
»	153	»	36	»	Αἰγυιλίας (;)	»	Αἰγυιλίας
»	165	»	12	»	Σκαρδαλάκη	»	Παρδαλάκη
»	168	»	4	»	1829	»	1826
»	181	»	45	»	Γ. Δ. Πάνου	»	Α. Γ. Πάνου
»	185	»	33	»	Σαλτέλη	»	Σαλτέζη
»	191	»	29	»	Ε. Πρακτικίδης	»	Ζ. Πρακτικίδης
»	202	»	37	»	ἔφυγα	»	ἔφυγαν
»	205	»	47	»	1826	»	1828
»	207	»	45	»	1824	»	1828
»	212	»	τελευτ.	»	ἀναλυτικώτερον	»	ἀναλυτικώτερον
»	216	»	31	»	διαλελυμένης	»	διαλελυμένης
»	216	»	34	»	Φεραί	»	Φέρει

130-1

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΧΑΝΙΩΝ

Κατά 5 ετη (24 ετη 1918 - 1942)

28	18	18
30	20	20
41	31	31
45	35	35
46	36	36
50	40	40
52	42	42
53	43	43
54	44	44
55	45	45
56	46	46
57	47	47
58	48	48
59	49	49
60	50	50
61	51	51
62	52	52
63	53	53
64	54	54
65	55	55
66	56	56
67	57	57
68	58	58
69	59	59
70	60	60
71	61	61
72	62	62
73	63	63
74	64	64
75	65	65
76	66	66
77	67	67
78	68	68
79	69	69
80	70	70
81	71	71
82	72	72
83	73	73
84	74	74
85	75	75
86	76	76
87	77	77
88	78	78
89	79	79
90	80	80
91	81	81
92	82	82
93	83	83
94	84	84
95	85	85
96	86	86
97	87	87
98	88	88
99	89	89
100	90	90
101	91	91
102	92	92
103	93	93
104	94	94
105	95	95
106	96	96
107	97	97
108	98	98
109	99	99
110	100	100

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΗΘΗΚΕ ΣΤΟ ΧΕΡΙ
ΤΗΛ. 96890 - ΧΑΝΙΑ
ΒΙΒΛ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

